

ព្រះ
ច័ន្ទបរិវាស
និង
សេចក្តីប្រែប្រួលនៃ
សូត្របរិវាស
ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស
ទុតិយភាគ
៦៨

សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស
ទុតិយភាគ
៦៨
ក. ស. ៦៥០៩

រាជធានីភ្នំពេញ
ឆ. ២០០៩

សុត្តន្តបិដក

ទុទ្ទកនិកាយ ស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ទុតិយោ ភាគោ

ទទ្យមាណវិកប្បញ្ញាតិទ្ទេសោ

[១] ឈាយី វិជមាសីនិ (ឥន្ទាយស្ថា ទទ្ទេសោ)

កកតេច្ឆិ អនាសវិ

ចារកុំ សទ្ធនម្មានិ

អត្ថុ បញ្ចេន អាគមំ

អញ្ញាវិមោក្ខំ សំព្រហ្មំ

អវិជ្ជាយ បកេននិ ។

[២] ឈាយី វិជមាសីននិ ឈាយិនិ កកក

បវេនេនមិ ឈានេន ឈាយី ទុតិយេនមិ ឈានេន

ឈាយី តតិយេនមិ ឈានេន ឈាយី ធនុត្តេនមិ

ឈានេន ឈាយី សវិតក្កសវិចារេនមិ ឈានេន

ឈាយី អវិតក្កវិចារេនមិ ឈានេន ឈាយី

សុត្តន្តបិដក

ទុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ទុតិយភាគ

ទទ្យមាណវិកប្បញ្ញាតិទ្ទេស

[១] (ទទ្យយៈមានកាយប្រាបទូល ដូច្នេះថា) ខ្ញុំព្រះអង្គជាអ្នកត្រូវ
ការដោយប្រស្នា ទើបមកដល់ (ដើម្បីសួរ) ព្រះអង្គជាអ្នក
មានឈាន មានព្រះសេន្តានប្រាសចាកចូល ទ្រង់គង់នៅ
ទ្រង់មានកិច្ចធ្វើច្រើនហើយ មិនមានអានវៈ ទ្រង់ដល់នូវ
គ្រើយនៃធម៌ចាំបាច់ សូមព្រះអង្គសំដែងអញ្ញាវិមោក្ខ ជា
គ្រឿងទម្លាយអវិជ្ជា ។

[២] អធិប្បាយពាក្យថា ជាអ្នកមានឈាន មានព្រះសេន្តានប្រាស
ចាកចូល ទ្រង់គង់នៅ ត្រង់ពាក្យថា មានឈាន គឺព្រះមាន
ព្រះភាគ មានឈាន ដោយបឋមជ្ឈានផង មានឈាន ដោយ
ទុតិយជ្ឈានផង មានឈាន ដោយតតិយជ្ឈានផង មានឈាន
ដោយធនុត្តជ្ឈានផង មានឈាន ដោយឈាន ប្រកបដោយវិភក្តៈនឹង
វិចារេផង មានឈាន ដោយឈានមិនមានវិភក្តៈ មានវិភក្តៈវិចារេផង

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុព្វនិទ្ទេសោ

អវិទក្កាវិចារេនចិ ឈានេន ឈាយី សម្មាសម្ពុទ្ធិកោ-
 នចិ ឈានេន ឈាយី និម្មិតិកោនចិ ឈានេន
 ឈាយី សាតសហគភេនចិ ឈានេន ឈាយី
 ទុបេត្តាសហគភេនចិ ឈានេន ឈាយី សុត្តា-
 ភេនចិ ឈានេន ឈាយី អនិមិត្តេនចិ ឈានេន
 ឈាយី អប្បណិច័ត្តេនចិ ឈានេន ឈាយី
 លោកិយេនចិ ឈានេន ឈាយី លោកុត្តរេនចិ
 ឈានេន ឈាយី ឈានរតោ ឯកត្ថមនុយុត្តោ
 សនត្តកុកោតិ ឈាយី ។ វិជ្ជន្តំ ភកោ រដោ
 នោសោ រដោ មោយោ រដោ កោតោ រដោ
 ឧបនាហោ រដោ ។ បេ ។ សត្វាតុសលាភិ-
 សង្ខារ រដោ ។ តេ រដោ តុទ្ធស្ស ភកវតោ
 បរិវា ទុច្ឆិទ្ធម្មលា នាលាវត្ថុកតា អនកាវត្ថុ-
 តា អាយតីអនុប្បាទនម្មា តស្មា តុទ្ធា អរដោ
 វិរដោ រដោបកតោ រដវិច្ឆរិវិចោ រដវិច្ឆមុត្តោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុព្វនិទ្ទេស

មានឈាន ដោយឈានមិនមានវិក្កុះ មិនមានវិចារៈផង មានឈាន
 ដោយឈានប្រកបដោយបីគឺផង មានឈាន ដោយឈានមិនមានបីគឺផង
 មានឈាន ដោយឈានប្រកបដោយសុខផង មានឈាន ដោយឈាន
 ប្រកបដោយទុក្ខផង មានឈាន ដោយឈាន ប្រកបដោយសុញ្ញ-
 វិមាត្ថផង មានឈាន ដោយឈាន ប្រកបដោយអនិមិត្តវិមាត្ថផង
 មានឈាន ដោយឈាន ប្រកបដោយអប្បណិច័ត្តវិមាត្ថផង មានឈាន
 ដោយឈានជាលោកិយផង មានឈាន ដោយឈានជាលោកុត្តរផង
 ជាបុគ្គលក្រេតអាក្ខន្ធជាន ប្រកបរឿយៗខូចភាពជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ចូល
 ក្នុងប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ហេតុនោះ (លោកៈពាលថា) អ្នកមានឈាន ។
 ពាក្យថា ប្រាសចាកចូលី សេចក្តីថា ចូលីគឺភកៈ ចូលីគឺចាសៈ ចូលី
 គឺមាហៈ ចូលីគឺកោនៈ ចូលីគឺឧបនាហៈ ។ បេ ។ ចូលីគឺអភិសង្ខារ
 ជាអកុសលទាំងអស់ ។ ចូលីទាំងនោះ ព្រះពុទ្ធមានជោគលះបង់ ផ្តាច់
 ខ្លួនឫសគល់ ធ្វើឱ្យនៅសល់តែចំនោលដូចជាទំនោលដើមកោត ឲ្យផល
 ខ្លួនការមិនមានបែបភាព មានការមិនកើតនៅជាធម្មតា ហេតុនោះ
 ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថា មិនមានចូលី ប្រាសចាកចូលី មានចូលីទៅប្រាស
 លះបង់ចូលី ផុតស្រឡូចចាកចូលី ។

ឧទេសនាវិញ្ញាណទេស

រាគោ រដោ ឈ ច បឈ រណ្យ វុទ្ធាតិ
 រាគស្សេត្តិ អធិវចនំ រដោតិ
 ឯតំ វជំ វិប្បជហិត្វ ចត្តុមា(១)
 តស្មា ជិចោ វិកតរដោតិ វុទ្ធាតិ
 ឆោសោ រដោ ឈ ច បឈ រណ្យ វុទ្ធាតិ
 ឆោសស្សេត្តិ អធិវចនំ រដោតិ
 ឯតំ វជំ វិប្បជហិត្វ ចត្តុមា
 មោហោ រដោ ឈ ច បឈ រណ្យ វុទ្ធាតិ
 តស្មា ជិចោ វិកតរដោតិ វុទ្ធាតិ
 មោហស្សេត្តិ អធិវចនំ រដោតិ
 ឯតំ វជំ វិប្បជហិត្វ ចត្តុមា
 តស្មា ជិចោ វិកតរដោតិ វុទ្ធាតិ ។

វិវជំ ។ អាសីនន្តំ ចិសិច្ឆោ កតកំ ចាសាណកេ ចេ-
 តិយេតិ អាសីនោ ។

ឧត្តស្ស បស្សេ អាសីនំ មុជំ ទុត្តស្ស ចារកំ
 សាវត្តា បយិវ្វាសន្តិ តេវជ្ជា មជ្ជហាយិចោតិ ។
 ឯវប្បិ ភកកំ អាសីនោ ។ អដកំ កតកំ សច្ឆោស្សត្តប-
 ជិប្បស្សត្តន្តា អាសីនោ វុទ្ធាសោ ចិស្តោ ចរណោ ។ បេ ។

១ ម. ឆើរតេត្វោ ឧ ចត្តមា ។

ឧទេសនាវិញ្ញាណទេស

ចូលីសំដៅយកកតៈ មិនមែនលំអង្គទេ ពាក្យថា ចូលី
 ខ្ញុំ ជា ឈ្មោះកតៈ ព្រះជើងស្រីមានបញ្ញាចក្ក លរបង់ចូលី
 ខ្ញុំហើយ ហេតុនោះ ទើបលោកហៅថាអ្នកមានចូលីទៅ
 ប្រាស ចូលីសំដៅយកកតៈ មិនមែនលំអង្គទេ ពាក្យថា
 ចូលីខ្ញុំ ជា ឈ្មោះកតៈ ព្រះជើងស្រីមានបញ្ញាចក្ក លរបង់
 ចូលីខ្ញុំហើយ ហេតុនោះ ទើបលោកហៅថាអ្នកមានចូលី
 ទៅប្រាស ចូលីសំដៅយកមាហាៈ មិនមែនលំអង្គទេ
 ពាក្យថាចូលីខ្ញុំ ជា ឈ្មោះមាហាៈ ព្រះជើងស្រីមានបញ្ញា-
 ចក្ក លរបង់ចូលីខ្ញុំហើយ ហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា
 អ្នកមានចូលីទៅប្រាស ។

ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ប្រាសចាកចូលី ។ ពាក្យថា ទ្រង់គង់នៅ គឺ
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់ក្បែរបុណ្យាណករេតិយ ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះ
 ថា ទ្រង់គង់នៅ ។

ពួកសាវ័កអ្នកមានត្រៃវិជ្ជា លរបង់មន្តហើយ ចូលទៅអង្គុយ
 ជិតព្រះមុខ ទ្រង់ដល់ក្រើយខែ១១ គង់រាត្រី ។

ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាទ្រង់គង់នៅ យ៉ាងនេះក៏បាន ។ មួយទៀត ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ឈ្មោះថាទ្រង់គង់នៅ ព្រោះព្រះអង្គរំលឹកសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយទាំងពួង
 ហើយទ្រង់មានព្រហ្មចរិយៈនៅហើយ មានចរណ៍ចម្រើនហើយ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស បុរាណិនិកាយ

ជាតិជនមរណសីសារោ ធន្តិ តស្ស បុរាណិនិក ឯវម្ប
កកវា អាសីនោតិ នរោ យេ វិជហសីនំ ។ ឥត្តាយស្ស
ឧទយោតិ ឥត្តាតិ បទសទ្ធិ ។ បេ ។ បទាទុប្បត្តក-
មេតំ ឥត្តាតិ ។ អាយស្មាតិ មិយវចនំ កុវវចនំ
សភាវសប្បតិស្សាទិវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។ ឧទ-
យោតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស នាមំ ។ បេ ។ អភិលា-
ហោតិ ឥត្តាយស្ស ឧទយោ ។

[៣] កតតិទ្ធិ អនាសវន្តំ កុទ្ធស្ស ភកវលោ
តិទ្ធិ កាវណីយាកាវណីយំ បហំ ឧទ្ទិទ្ធម្មលំ តា-
លាវត្ថុកតំ អនកាវត្ថុតំ អាយតិអនុប្បននម្ហំ តស្មា
កុទ្ធា កតតិទ្ធា ។

យស្ស បរិបតា(១) ធន្តិ ធិន្ធសោតស្ស ភិក្ខុនោ
តិទ្ធាតិទ្ធិ បហំនស្ស បរិឡាហោ ធន្តិវត្ថុតិ ។
កតតិទ្ធិ ។ អនាសវន្តំ អាសវាតិ ចន្ទារោ អាសវា
កាមាសវោ ភវាសវោ ធិដ្ឋាសវោ អវិដ្ឋាសវោ ។

១ ម. យស្ស ចរិសតា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស បុរាណិនិកាយ

ភពច្ឆិក្ខំ ជាតិជនមរណសន្ធិវា មិនមានដល់ព្រះមានព្រះភាគនោះ ហេតុ
នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាទ្រង់គង់នៅ យ៉ាងនេះក៏បាន ហេតុនោះ
លោកគោលថា អ្នកមានឈាខ្មៅស្រពាតចូលទ្រង់គង់នៅ ។ ពាក្យថា
ដូច្នេះ គួរឃើញថា ទទយៈមានកាយៈពាសដូច្នេះ គឺជាភាគបទ ។ បេ ។
ពាក្យថាដូច្នេះនេះ ជាប់ជាប់បទ ។ ពាក្យថា មានកាយ គឺពាក្យជាទី
ស្រឡាញ់ ជាពាក្យភាព ពាក្យថា មានកាយនេះ ជាពាក្យគោលដោយ
គោរពភោគក្រែង ។ ពាក្យថា ទទយៈ ជាឈ្មោះ ។ បេ ។ ជាពាក្យ
ហៅ ខ្លាព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ (ទើបមានពាក្យថា) ទទយៈមាន
កាយៈពាសដូច្នេះ ។

[៣] ពាក្យថា ទ្រង់មានកិច្ចធ្វើចុះហើយ មិនមានកាសវៈ គឺកិច្ចគួរ
ធ្វើនឹងមិនគួរធ្វើ ព្រះពុទ្ធបានដោយលះបង់ផ្គាប់ផ្គុលឫសគល់ ធ្វើឲ្យសល់វិភ-
ទ៍នៅដូចជាទីនៅវិទ្យាដើមភ្នំភ្នំ ឲ្យដល់ខ្លាមិនបានបែបភាព មិនមាន
ការកើតនៅដោយធម្មតា ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថាមានកិច្ចធ្វើហើយ ។

ភិក្ខុលោមិនមានកល្យាណ លេចក្តីក្តៅក្រហាយ វិនិក្ខុនោះ
ដែលជាអ្នកកាត់ផ្តាច់ខ្លាវិទ្យុវិនិក្ខុ លះបង់ខ្លាវិនិក្ខុគួរធ្វើ
នឹងមិនគួរធ្វើ រឺបង់មិនមាន ។

ហេតុនោះ(លោកគោលថា)មានកិច្ចធ្វើចុះហើយ។ ពាក្យថា កាសវៈ គួរឃើញថា
មិនមានកាសវៈបានដល់កាសវៈ ៦ គឺកាសវៈភកសវៈទិដ្ឋាសវៈអវិដ្ឋាសវៈ។

ឧបសម្ព័ន្ធរាងក្របខណ្ឌសីលធម៌

៣ អាសាវា ឡូស្ស កកវតោ បហិបា ឧច្ឆិទ្ធស្វលា
តាលាវត្ថុកាតា អនកាវត្ថុតា អាយតីអនុប្បននឡា
តស្មា ឡុដ្ឋោ អនាសវាតិ កាតកំច្ចំ អនាសវំ ។

(២) ចារកុំ សព្វនឡានិ កកវា សព្វនឡានិ
អភិញ្ញាចារកុ បរិញ្ញាចារកុ បហានចារកុ កាវតាចា-
រកុ សង្ខិកិរិយាចារកុ សមាបត្តិចារកុ អភិញ្ញាចារកុ
សព្វនឡានិ បរិញ្ញាចារកុ សព្វនុត្តានិ បហានចារកុ
សព្វត្តិលេសានិ កាវតាចារកុ ចកុច្ចំ មត្តានិ សង្ខិ-
កិរិយាចារកុ និរោទស្ស សមាបត្តិចារកុ សព្វសមា-
បត្តិនិ ។ សោ វសិប្បត្តោ ចារមិប្បត្តោ អរិយស្មី
សីលស្មី វសិប្បត្តោ ចារមិប្បត្តោ អរិយស្មី សមា-
និស្មី វសិប្បត្តោ ចារមិប្បត្តោ អរិយាយ បញ្ញា-
យ វសិប្បត្តោ ចារមិប្បត្តោ អរិយាយ វិមុត្តិយា

ឧបសម្ព័ន្ធរាងក្របខណ្ឌសីលធម៌

កាសវៈតាំងនោះ ព្រះពុទ្ធមានជាគលរបង ផ្តល់ផ្តាច់ជូនគល់ ធ្វើឱ្យគល់
តែទីនៅដូចជាទីនៅនៃដើមឆ្នោត ឱ្យដល់ខ្ញុំការមិនមានបែបភាព មិន
មានការរើសអើងជាធម្មតា ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធឈ្លានថាមិនមានកាសវៈ
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ទ្រង់មានកិច្ចធ្វើច្រើនហើយ មិនមានកាសវៈ ។

(២) ពាក្យថា ទ្រង់ដល់ត្រើយនៃធម៌ទាំងឡាយ គឺព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ដល់ត្រើយនៃការគ្រាស់ដឹងធម៌ទាំងឡាយ ដល់ត្រើយនៃការកំណត់ដឹង
ដល់ត្រើយនៃការលេបដឹង ដល់ត្រើយនៃការចម្រើន ដល់ត្រើយនៃការធ្វើ
ឱ្យជាក់ច្បាស់ ដល់ត្រើយនៃសម្មាសម្ពុទ្ធិ ដល់ត្រើយនៃការគ្រាស់ដឹងធម៌
ទាំងឡាយ ដល់ត្រើយនៃការកំណត់ដឹងទុក្ខទាំងឡាយ ដល់ត្រើយនៃការ
លាភលេសទាំងឡាយ ដល់ត្រើយនៃការចម្រើនទុក្ខទាំង ២ ដល់ត្រើយ
នៃការធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ខ្លះនិរោធ ដល់ត្រើយនៃការចូលកាន់សមាបត្តិទាំង
ឡាយ ។ ព្រះអង្គដល់ខ្ញុំការស្តាប់ ដល់ត្រើយក្នុងអរិយសីល ដល់
ខ្ញុំការស្តាប់ ដល់ត្រើយក្នុងអរិយសមាធិ ដល់ខ្ញុំការស្តាប់ ដល់
ត្រើយក្នុងអរិយបញ្ញា ដល់ខ្ញុំការស្តាប់ ដល់ត្រើយក្នុងអរិយវិមុត្តិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស បុរាណសាសន

សោ ចារកតោ ចារប្បត្តោ អន្តកតោ អន្តប្បត្តោ
 កោដិកតោ កោដិប្បត្តោ បរិយន្តកតោ បរិយន្តប្បត្តោ
 វេសានកតោ វេសានប្បត្តោ តាណកតោ តាណប្ប-
 ត្តោ លេណកតោ លេណប្បត្តោ ចរណកតោ ចរ-
 ណប្បត្តោ^(១) អកយកតោ អកយប្បត្តោ អន្ទុកកតោ
 អន្ទុកប្បត្តោ អមតកតោ អមតប្បត្តោ ធិត្វានកតោ
 ធិត្វានប្បត្តោ សោ វុដ្ឋវាសោ ចិណ្ឌវរណោ ។ បេ ។
 ជាតិជនមរណសីសារោ នត្ថិ តស្ស បុណ្ណភេតិ ចារ-
 កុំ សព្វធម្មានំ ។

(៥) អត្ថិ បញ្ញេន អាតមន្តិ បញ្ញត្ថិតត្ថា អាតតា
 បញ្ញាបុច្ឆតត្ថា អាតតា បញ្ញំ សោតុកាមា អាតតត្ថា-
 តិ វាម្យិ អត្ថិ បញ្ញេន អាតមំ ។ អថភី បញ្ញត្ថិតានំ
 បញ្ញាបុច្ឆតានំ បញ្ញំ សោតុកាមានំ អាតមំ អភិក្កម-
 នំ^(២) ឧបសង្កមនំ^(៣) អត្ថិតិ វាម្យិ អត្ថិ បញ្ញេន អាតមំ ។

១ ឧ. សាលគតោ សាលបត្តោ ។ ២ ឧ. អាតមន្តិ ។ ៣ ឧ. ធិត្វាន
 បញ្ញាសន្តិ វិស្សនិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស បុរាណសាសន

ព្រាហ្មណ៍ទៅកាន់គ្រើយ ដល់គ្រើយ ទៅកាន់ទីបំផុត ដល់ទីបំផុត ទៅកាន់
 ទីភាគចុង ដល់ទីភាគចុង ទៅកាន់ទីបំផុតជុំវិញ ដល់ទីបំផុតជុំវិញ
 ទៅកាន់ទីចុងបំផុត ដល់ទីចុងបំផុត ទៅកាន់ទីជាតិគឺ ដល់ទីជាតិគឺ
 ទៅកាន់ទីជាតិគឺ ដល់ទីជាតិគឺ ទៅកាន់ទីជាតិគឺ ដល់ទីជាតិគឺ
 ទីប្រព្រឹត្ត ទៅកាន់ទីមិនមានភ័យ ដល់ទីមិនមានភ័យ ទៅកាន់ទីទៀង
 ចាត់ ដល់ទីទៀងចាត់ ទៅកាន់ទីមិនស្លាប់ ដល់ទីមិនស្លាប់ ទៅកាន់
 ព្រះនិព្វាន ដល់ព្រះនិព្វាន ព្រះមានព្រះភាគនោះ ទើបឈ្មោះថា ជា
 បុគ្គលមានអរិយភស្តុភារនៅច្រើនហើយ មានចរណធម៌សន្សំហើយ ។ បេ ។
 កតថ្មី គឺជាគិ ជន ខឹងមរណៈ សង្សារ មិនមានដល់ព្រះមានព្រះ
 ភាគនោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ដល់គ្រើយនៃធម៌ពុទ្ធិគឺ ។

(៥) ពាក្យថា ឱព្រាហ្មណ៍ជាអ្នកត្រូវការដោយប្រស្នាទើបមកដល់
 សេចក្តីថា ពួកឱព្រាហ្មណ៍ត្រូវការដោយប្រស្នាទើបមក ជាអ្នកសួរប្រស្នា
 ទើបមក ចង់ស្តាប់ប្រស្នាទើបមក ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ឱព្រាហ្មណ៍
 ជាអ្នកត្រូវការដោយប្រស្នាទើបមកដល់ យ៉ាងនេះក៏បាន ។ មួយទៀត
 ការមក ការចូលមក ការចូលមកដល់ របស់ឱព្រាហ្មណ៍ជាអ្នកត្រូវការ
 ដោយប្រស្នា ជាអ្នកសួរប្រស្នា ចង់ស្តាប់ប្រស្នា ហេតុនោះ (លោក
 ពោលថា) ឱព្រាហ្មណ៍ជាអ្នកត្រូវការដោយប្រស្នាទើបមក យ៉ាងនេះក៏បាន ។

ទទយមាលវព្យាគាន់ទ្រុស

រដេក អញ្ញាភរោ ឡើយ អង្គ គូអ្សី(១) រហ វិសវ
រលមន្តោ មរោ សង្ខី រុដ្ឋតុ តាដតុ វិសន្នេតុ
សន្នស្សតុ កណ៌តុដ្ឋ ឯវង្ស អង្គ បញ្ចន អាគម៌ ។

[២] អញ្ញាវិមោត្តំ សំព្រហ្មតិ អញ្ញាវិមោត្តា
វុច្ឆតិ អរហត្តវិមោត្តា ។ អរហត្តវិមោត្តំ សំព្រហ្ម
អាចិត្តាហិ នោសហិ បញ្ញាមហិ ចដ្ឋមេហិ វិវាហិ
វិភជាហិ ឧត្តាដិករោហិ បតាសេហិតិ អញ្ញាវិមោត្តំ
សំព្រហ្ម ។

[៣] អវិជ្ជាយ បកេននន្តំ អវិជ្ជាយ កេននំ បកេ-
ននំ បហានំ វុបសមោ បដិច្ចស្សតោ បដិច្ចស្សតុ
អមតំ វិញ្ញនន្តំ អវិជ្ជាយ បកេននំ ។ តេជហ សោ
ព្រាហ្មណោ

ឈាយី វិជេហាសីនំ (វិជ្ជាយស្មា ទទយោ)
កកតតិច្ឆំ អតាសវិ
ចារកុំ សព្វនម្មានំ
អង្គ បញ្ចន អាគម៌
អញ្ញាវិមោត្តំ សំព្រហ្ម
អវិជ្ជាយ បកេននន្តំ ។

១ ២ ៦៨៨២ កាតេតិ ទី១៧ ។

ទទយមាលវព្យាគាន់ទ្រុស

ឬថា ការមកដោយប្រសាទដល់ព្រះអង្គ ។ ជាបុគ្គលពោ ជាបុគ្គល
មានព្យាយាម ជាបុគ្គលល្មមដើម្បីសួរ សំដែង ដោះស្រាយ ធានា
ពោល ជាមួយនឹងខ្ញុំព្រះអង្គ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គជា
អ្នកត្រូវការដោយប្រសាទដល់មក ដំណឹងនេះក៏បាន ។

[៤] ពាក្យថា សូមព្រះអង្គសំដែងអញ្ញាវិមោត្ត សេចក្តីថា អរ-
ហត្តវិមោត្ត លោកហៅថា អញ្ញាវិមោត្ត ។ សូមព្រះអង្គសំដែង ប្រាប់
ធានា ប្រញ័យ តាំងផ្ដើម បើក ចែក ធ្វើឱ្យនិយម ប្រកាស ខ្ញុំអរហត្តវិមោត្ត
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) សូមព្រះអង្គសំដែងអញ្ញាវិមោត្ត ។

[៥] ពាក្យថា ជាគ្រឿងទម្លាយអវិជ្ជា គឺជាគ្រឿងបំបែក ទម្លាយ
លះបង់ តែង លម្អោល កំចាត់បង់ខ្ញុំអវិជ្ជា គឺគមនន្តោ ហេតុនោះ
(លោកពោលថា) ជាគ្រឿងទម្លាយអវិជ្ជា ។ ហេតុនោះ ក្រាហ្មណ៍នោះ
ពោលហើយថា

(ទទយៈមានអាយុត្រាបខួលផ្សេងៗ) ខ្ញុំព្រះអង្គជាអ្នកត្រូវ
ការដោយប្រសាទដល់មកដល់ (ដើម្បីសួរ) ព្រះអង្គជាអ្នក
មានឈាន មានព្រះសង្គានព្រះសចរកច្ចុរិ ទ្រង់នឹងទៅ
ទ្រង់មានកិច្ចធ្វើច្រើនហើយ មិនមានការស្រព្វ ទ្រង់ដល់ខ្ញុំ
ត្រើយនៃធម៌តាំងតូច សូមព្រះអង្គសំដែងអញ្ញាវិមោត្តថា
គ្រឿងទម្លាយអវិជ្ជា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុប្ផនិទ្ទេសោ

(៨) បហាជំ កាមធន្ទាជំ (ឧទយាតិ ភគវា)

នោមធស្សាន ទូកយំ

ដំនស្ស ច បទ្ធនំ

កុត្តាទ្ធាជំ និវាណំ ។

(៩) បហាជំ កាមធន្ទាជន្តំ ធន្ទាតិ យោ កា-
មេសុ កាមច្ចន្ទោ កាមរាគា កាមនន្តំ កាម-
តណ្ហា កាមសិទេហោ កាមដិបាសា កាមបរិឡា-
ហោ កាមបុត្តា កាមជ្ឈោសាជំ កាមោយោ កា-
មយោគោ កាមុបាទាជំ កាមច្ចន្តរិវណំ ។ បហា-
ជំ កាមធន្ទាជន្តំ កាមច្ចន្ទាជំ បហាជំ វុបសមោ ប-
ដិជិស្សក្តោ បដិប្បស្សន្តំ អមតំ និព្វានន្តំ បហាជំ
កាមធន្ទាជំ ។ ឧទយាតិ ភគវាតិ ឧទយាតិ ភគវា
តិ ព្រាហ្មណំ នាមេច អាលបតិ ។ ភគវាតិ ការា-
ជិវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចំកា បញ្ញត្តិ យជិជំ ភក-
វាតិ ឧទយាតិ ភគវា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិទ្ទេស

(៨) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ម្ចាស់ទទេយៈ ភពំភក

សំដែងថា ការលះខ្វះអកុសលធម៌ចាំផង គឺកាមច្ចន្តៈនឹង

រោមឧស្សន៍ ការបេឆ្មាបនឹងចិត្តញ្ចពជន៍ ការហាមឃាត់

កុក្កន្តៈចាំនិទ្យាយផង (ជាអញ្ញាវិទោក្ខ) ។

(៩) ពាក្យថា ការលះកាមច្ចន្តៈ ត្រង់ពាក្យថា ធន្តៈ បានដល់សេចក្តី

ពេញចិត្តចំពោះកាម សេចក្តីគ្រេកគ្រឿងចំពោះកាម សេចក្តីរីករាយ

ចំពោះកាម សេចក្តីប្រាថ្នាច្បាប់ក្នុងកាម សេចក្តីស្នេហាច្បាប់កាម សេចក្តីស្រឡា

យានក្នុងកាម សេចក្តីអន្ទះអវិទ្យានក្នុងកាម សេចក្តីជ្រប់ចុះក្នុងកាម សេចក្តី

នប់ក្នុងកាម ឧយៈគឺកាម យោនៈគឺកាម ទុបាទាគឺកាម និវាណៈគឺកាម-

ធន្តៈក្នុងកាមចាំនិទ្យាយ ។ ពាក្យថា ការលះ កាមច្ចន្តៈគឺការលះ ការរំភ័យ

ការលះបង់ ការកំចាត់ចងកាមច្ចន្តៈ អមតនិព្វាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)

ការលះកាមច្ចន្តៈ ។ ពាក្យថា ទទេយៈ ភ្នំបទថា ព្រះមានព្រះភាគ (ត្រាស់

ថា) ម្ចាស់ទទេយៈ គឺព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះដោយ

ឈ្មោះ ។ ត្រង់ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគន្តៈ ជាពាក្យនិយាយដោយសារភ

។ បេ ។ បញ្ញត្តិថា មានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ហេតុ

នោះ (ទើបមានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ទទេយៈ ។

[១០] ឆោមនស្សន ចូកយង្គំ ឆោមនស្សនិ
យំ ចេតសិកំ អសាតំ ចេតសិកំ ធុត្ថំ ចេតសា-
ម្មស្សនំ អសាតំ ធុត្ថំ វេទយង្គំ ចេតសាម្មស្សនា
អសាតា ធុត្ថា វេទនា ។ ឆោមនស្សន ចូកយង្គំ
កាមច្ចន្តស្ស ច ឆោមនស្សស្ស ច ឧក្ខន្ធិ បហាមិ
វុបសមោ បដិធិស្សតោ បដិឃ្វស្សន្តិ អមតំ ធិត្វា-
នង្គំ ឆោមនស្សន ចូកយំ ។

[១១] ជីនស្ស ច បទ្ធននង្គំ យា ជីនស្ស អ-
កល្យាណ អកម្មត្វាណ ឱលីយនា សលីយនា លីនិ
លីយនា លីយិតត្ថំ ជីនំ ជីយនា ជីយិតត្ថំ ។ ជីនស្ស
ច បទ្ធននង្គំ ជីនស្ស ច បទ្ធននំ បហាមិ វុបសមោ
បដិធិស្សតោ បដិឃ្វស្សន្តិ អមតំ ធិត្វានង្គំ ជីនស្ស
ច បទ្ធននំ ។

[១២] កុក្កុទ្ធាមិ ធិតំវណង្គំ កុក្កុទ្ធានង្គំ
ហត្ថកុក្កុទ្ធម្យិ កុក្កុទ្ធិ ទាមកុក្កុទ្ធម្យិ កុក្កុ-
ទ្ធិ ហត្ថទាមកុក្កុទ្ធម្យិ កុក្កុទ្ធិ អកាម្យិយេ
កាម្យិយសត្វាតា កាម្យិយេ អកាម្យិយសត្វាតា

[១០] ភាគ្យថា ការលះបង់នូវអកុសលធម៌ទាំងពីរ គឺចោមនស្ស ត្រង់
ភាគ្យថា ចោមនស្ស បានដល់ចេតសិកដែលមិនជាទីត្រេកអរ ចេតសិក
ជាទុក្ខ ការទទួលការម្នាក់មិនជាទីត្រេកអរ ជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្ស
នៃចិត្ត គឺវេទនាមិនជាទីត្រេកអរ ជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្សនៃចិត្ត ។
ភាគ្យថា ការលះបង់នូវអកុសលធម៌ទាំងពីរ គឺចោមនស្ស បានសេចក្តីថា
ការលះ ការរំលោភ ការលះបង់ ការកំចាត់ចង់ នូវអកុសលធម៌ទាំង ២
គឺកាមច្ចន្តៈ ធីត្វាចោមនស្ស (ដើរចំពោះ) អមតនិព្វាន ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការលះបង់នូវអកុសលធម៌ទាំងពីរ គឺពួកចោមនស្ស ។

[១១] ភាគ្យថា ការបោះបង់ចិត្តញ្ញា បានដល់ភាពនៃចិត្តមិនស្រួល
នៃចិត្តដល់ការនិរ កិរិយាញ្ញ ការញ្ញាញ ការព្រាញ ភាពនៃការព្រាញ
ភាពនៃការព្រាញ ការព្រមូស ភាពនៃការព្រមូស ភាពនៃការព្រមូស ។
ភាគ្យថា ការបោះបង់ចិត្តញ្ញា គឺការបោះបង់ ការលះបង់ ការរំលោភ
ការលះបង់ ការស្ងប់រម្ងាប់ចិត្តញ្ញា (ដើរចំពោះ) អមតនិព្វាន
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការបោះបង់ចិត្តញ្ញា ។

[១២] ភាគ្យថា កុក្កុទ្ធទាំងឡាយ ក្នុងបទថា ការហាមឃាត់កុក្កុទ្ធៈ
ទាំងឡាយ បានដល់ ការពិសិដ្ឋ ហៅថាកុក្កុទ្ធាតុ គឺបាន ការពិសិដ្ឋហៅ
ថាកុក្កុទ្ធាតុ គឺបាន ការពិសិដ្ឋទាំងឡាយហៅថា កុក្កុទ្ធាតុ គឺបាន សេច-
ក្តីសំខាន់នៃកុក្កុទ្ធាតុ ក្នុងរបស់ដែលមិនគួរ សំខាន់នៃកុក្កុទ្ធាតុ ក្នុងរបស់ដែលគួរ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធនិទ្ទេស

វស្សេ អវស្សេ ឆាតា អវស្សេ វស្សេ ឆាតា បើ ឯវស្សេ
 កុក្កុទ្ធី កុក្កុទ្ធាយតា កុក្កុទ្ធាយតត្ថំ ចេតសោ
 វិប្បដិសារោ មនោវិលេចោ ឥទ្ធិ វុទ្ធិតំ កុក្កុទ្ធី ។
 អបិច ទ្ធិហំ កាវណេហំ ឧប្បជ្ឈតំ កុក្កុទ្ធី ចេ-
 តសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេចោ កកតត្ថា ច
 អកតតត្ថា ច ។ កតំ កកតត្ថា ច អកតតត្ថា ច ឧ-
 ប្បជ្ឈតំ កុក្កុទ្ធី ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេ-
 ចោ ។ កតំ មេ កាយទុទ្ធវតំ អកតំ មេ កាយ-
 សុចរិតត្ថំ ឧប្បជ្ឈតំ កុក្កុទ្ធី ចេតសោ វិប្បដិសារោ
 មនោវិលេចោ ។ កតំ មេ វច្ឆិទុទ្ធវតំ អកតំ
 មេ វច្ឆិសុចរិតត្ថំ កតំ មេ មនោទុទ្ធវតំ អកតំ
 មេ មនោសុចរិតត្ថំ កតោ មេ ចាណាតិចារោ
 អកតោ មេ ចាណាតិចារោ វេមណីតំ កតំ
 មេ អនិច្ឆាទានំ អកតោ មេ អនិច្ឆាទាណា វេ-
 មណីតំ កតោ មេ កាមេសុ មិច្ឆាចារោ អកតោ
 មេ កាមេសុ មិច្ឆាចារោ វេមណីតំ កតោ មេ
 មុសាវាណោ អកតោ មេ មុសាវាណោ វេមណីតំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធនិទ្ទេស

សេចក្តីសំគាល់ថាមិនមានទោសក្នុងរបស់ដែលមានទោស សេចក្តីសំគាល់
 ថាមានទោសក្នុងរបស់ដែលមិនមានទោស សេចក្តីតើស អាការៈនៃការប្រ-
 ព្រឹត្តិកើស ភាពនៃការប្រព្រឹត្តិកើស សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត គំនូសនៃចិត្ត
 ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះលោកហៅថាកុក្កុទ្ធៈ ។ មួយទៀត សេច-
 ក្តីកើស សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត គំនូសនៃចិត្ត តែងតែដោយហេតុ
 ពីរ គឺ ព្រោះភាពនៃការធ្វើ ១ ព្រោះភាពនៃការមិនធ្វើ ១ ។ ចុះសេចក្តី
 កើស សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត គំនូសនៃចិត្ត កើតព្រោះភាពនៃការ
 ធ្វើ ១ ព្រោះភាពនៃការមិនធ្វើ ១ កើតដូចម្តេច ។ សេចក្តីកើស សេចក្តី
 ក្តៅក្រហាយចិត្ត គំនូសនៃចិត្ត កើតឡើងដោយគំនិតដូច្នេះថា កាយ-
 ទុច្ចរិត អាក្ខាអញបានធ្វើ កាយសុចរិត អាក្ខាអញមិនបានធ្វើឡើយ ។
 សេចក្តីកើស សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត គំនូសនៃចិត្ត កើតឡើងដោយ
 គំនិតដូច្នេះ ថា វិច្ឆិទុច្ចរិតអាក្ខាអញបានធ្វើ វិច្ឆិសុចរិតអាក្ខាអញមិនបានធ្វើ
 ឡើយថា មនោទុច្ចរិត អាក្ខាអញបានធ្វើ មនោសុចរិត អាក្ខាអញមិនបាន
 ធ្វើឡើយ ថា ចាណាតិចារ អាក្ខាអញបានធ្វើ ការវៀរចាកចាណាតិចារ
 អាក្ខាអញមិនបានធ្វើឡើយ ថា អនិច្ឆាទាន អាក្ខាអញបានធ្វើ ការវៀរចាក
 អនិច្ឆាទាន អាក្ខាអញមិនបានធ្វើឡើយ ថា កាមេសុមិច្ឆាចារ អាក្ខាអញ
 បានធ្វើ ការវៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារ អាក្ខាអញមិនបានធ្វើឡើយថា មុសា-
 វាណោ អាក្ខាអញបានធ្វើ ការវៀរចាកមុសាវាណោ អាក្ខាអញមិនបានធ្វើឡើយ

ឧទេសមណវិញ្ញាណនិទ្ទេស

កតតា មេ មីសុណា វិចា អកតតា មេ មីសុណាយ
 វិចាយ វេមណីតំ កតតា មេ ឥសុណា វិចា អកតតា
 មេ ឥសុណាយ វិចាយ វេមណីតំ កតតា មេ សម្មប្ប-
 លាថា អកតតា មេ សម្មប្បលាថា វេមណីតំ កតតា
 មេ អភិជ្ឈា អកតតា មេ អភិជ្ឈាតំ កតតា មេ ព្យា-
 បាទោ អកតតា មេ អព្យាបាទាតំ កតតា មេ មិច្ឆា-
 ធិដ្ឋិ អកតតា មេ សម្មាធិដ្ឋិតំ ឧប្បជ្ឈិតំ កុក្កុទ្ធំ ធន-
 សោ វិប្បជិសារោ មនោវិលេចោ ។ ឯវំ កតតត្ថា ច
 អកតតត្ថា ច ឧប្បជ្ឈិតំ កុក្កុទ្ធំ ធនសោ វិប្បជិសារោ
 មនោវិលេចោ ។ អថវា សីលេសុម្ព័ន្ធំ អបរិបូរិតារិចំ
 ឧប្បជ្ឈិតំ កុក្កុទ្ធំ ធនសោ វិប្បជិសារោ មនោវិលេ-
 ចោ ។ ឥន្ទ្រិយេសុម្ព័ន្ធំ អកុត្តម្យារោតំ កោជិទេ អមត្តញ្ញ-
 ម្ព័ន្ធំ ជាករិយមទទុយុត្តោម្ព័ន្ធំ ឯ សតិសម្បជញ្ញា ឯ ស-
 មជ្ឈាកតោម្ព័ន្ធំ អភារិកា មេ ចន្ទារោ សតិប្បដ្ឋានាតិ
 អភារិកា មេ ចន្ទារោ សម្មប្បដ្ឋានាតិ អភារិកា មេ
 ចន្ទារោ ឥទ្ធិបាទាតិ អភារិកាឯ មេ បត្យុដ្ឋិយាធិតិ

ឧទេសមណវិញ្ញាណនិទ្ទេស

ថា ជិសុណាថា ភក្កាអញបានធ្វើ ការវៀបោកបិសុណាថា ភក្កា
 អញមិនបានធ្វើឡើយ ថា ឥសុណា ភក្កាអញបានធ្វើ ការវៀបោក
 ឥសុណា ភក្កាអញមិនបានធ្វើឡើយ ថា សម្មប្បលាបៈ ភក្កា
 អញបានធ្វើ ការវៀបោកសម្មប្បលាបៈ ភក្កាអញមិនបានធ្វើឡើយ
 ថា អភិជ្ឈា ភក្កាអញបានធ្វើ ការមិនមានអភិជ្ឈា ភក្កាអញមិន
 បានធ្វើឡើយ ថា ព្យាបាទ ភក្កាអញបានធ្វើ ការមិនព្យាបាទ
 ភក្កាអញមិនបានធ្វើឡើយ ថា មិច្ឆាធិដ្ឋិភក្កាអញបានធ្វើ សម្មាធិដ្ឋិ
 ភក្កាអញមិនបានធ្វើឡើយ ។ សេចក្តីពិសេស សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត
 តំនូសនៃចិត្ត កើតឡើង ព្រោះភាពនៃការធ្វើ នឹងភាពនៃការមិនធ្វើ
 យ៉ាងនេះ ។ មួយទៀត សេចក្តីពិសេស ការក្តៅក្រហាយចិត្ត តំនូសនៃចិត្ត
 កើតឡើងដោយតំនិតដូច្នេះថា ភក្កាអញមិនបានបំពេញក្នុងសីលទាំង
 បួនយេ ។ សេចក្តីពិសេស ការក្តៅក្រហាយចិត្ត តំនូសនៃចិត្តកើត
 ឡើងដោយតំនិតដូច្នេះថា ភក្កាអញមិនបានគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងន័ត្រៃយទាំង
 បួន ថា ភក្កាអញមិនដឹងប្រមាណក្នុងកោជនៈ ថា ភក្កាអញមិន
 បានត្រួតចង្រ្កឹយ ឬសេចក្តីគ្មានវត្ថុនេះ ថា ភក្កាអញមិនបានប្រកប
 ដោយសត្វ នឹងសប្បជញ្ញៈ ថា សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ភក្កាអញមិនបាន
 ចង្រ្កឹមទេ ថា សម្មប្បដ្ឋានទាំង ៤ ភក្កាអញមិនបានចង្រ្កឹមទេ ថា ឥទ្ធិបាទ
 ៤ ភក្កាអញមិនបានចង្រ្កឹមទេ ថា ន័ត្រៃយ ៨ ភក្កាអញមិនបានចង្រ្កឹមទេ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សូត្រសិរុសោ

អភាវិនាមំ មេ បញ្ច តណាធិតំ អភាវិនា មេ សត្ត
 ពោជ្ឈន្តាតិ អភាវិនោ មេ អវិយោ អដ្ឋន្តិកោ មនោតិ
 តុក្កំ មេ អបរិញ្ញាតន្តំ សមុទយោ មេ អប្បហិបោតិ
 មនោ មេ អភាវិនាតិ ឯកោជោ មេ អសង្ខតានោតិ
 ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុទ្ធិ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិ-
 លេខា ។ កុក្កុទ្ធានំ ឯវារណាន្តំ កុក្កុទ្ធានំ អា-
 វណំ ឯវារណំ បហានំ វ្រុបសមោ បដិធិស្សតោ ធម-
 ដិប្បស្សន្តិ អមតិ ធិត្វានន្តំ កុក្កុទ្ធានំ ឯវារណំ ។
 ភេតាហា ភក្កា

បហានំ កាមទទានំ (ឧទយាតិ ភក្កា)
 គោមទស្សន ចូរយំ
 ដីនស្ស ទ បទ្ធននំ
 កុក្កុទ្ធានំ ឯវារណាន្តំ ។

(១៣) ឧបេក្ខាសតិសិរុទ្ធិ ឧប្បត្តបុរេជីវ
 អញ្ញាវិមោក្ខំ សំប្រមំ អវិជ្ជាយ បកេននំ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សូត្រសិរុសោ

ថា ពលៈ ៥ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ថា ពោជ្ឈន្តាតិ វេ ពកា
 អញប៉ិនបានចម្រើនទេ ថា មន្តប្រកបដោយអន្ល ៥ ជំប្រសើរ អាត្មាអញ
 មិនបានចម្រើនទេ ថា ទុក្ខ អាត្មាអញមិនបានកំណត់ជំនះទេ ថា សមុទ័យ
 អាត្មាអញមិនបានលះចំណែកទេ ថា មន្ត អាត្មាអញ មិនបានចម្រើនទេ
 ថា ឯកេន អាត្មាអញមិនបានធ្វើឱ្យដាក់ច្បាស់ទេ ។ ពាក្យថា ការហាម
 ឃាត់កុក្កុច្ចៈទាំងឡាយ បានន័យថា ការទប់ ការរារាំង ការលះ ការរំខាន
 ការលះចោល ការស្ទុះរម្ងាប់កុក្កុច្ចៈ (ដើម្បីពិភាក្សា) អមតិនិព្វាន ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ប្រាស់ថា) ការហាមឃាត់កុក្កុច្ចៈទាំងឡាយ ។ ហេតុនោះ ព្រះ
 មានព្រះភាគ ប្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគប្រាស់ថា ម្ចាស់ទទេយៈ ភថាភសំវេនីតំ)
 ការលះឡើងអកុសលធម៌ទាំង ២ គឺ កាមច្ចុក្ខៈ និង វិចារមទស្ស
 ផង ការបោះបង់ចិត្តញាតិ ការហាមឃាត់កុក្កុច្ចៈ
 ទាំងឡាយផង (ជាអញ្ញាវិមោក្ខ) ។

(១៣) មួយទៀត ភថាភសំវេនី ឡើយបុគ្គលិកសតិ ដ៏
 បរិសុទ្ធ ឡើយការព្រឹទ្ធមិស្តុបេតិមុន ថាជាអញ្ញាវិមោក្ខ
 ជាគ្រឿងឡាយអវិជ្ជា ។

(១៤) ឧបេក្ខាសតិសំសុទ្ធន្ត ឧបេក្ខាសតិ យា

ចក្កត្ថជ្ឈានេ ឧបេក្ខា ឧបេក្ខានា អដ្ឋបេក្ខតា ចិត្ត-
សមដោ ចិត្តប្បសាទតា មជ្ឈត្ថតា ចិត្តស្ស ។
សតីតិ យា ចក្កត្ថជ្ឈានេ ឧបេក្ខា អារក្ខ សតិ
អនុស្សតិ ។ បេ ។ សម្មាសតីតិ ឧបេក្ខាសតិ ។
សំសុទ្ធន្ត ចក្កត្ថជ្ឈានេ ឧបេក្ខា ច សតិ ច សុត្វា
ហោន្តិ សំសុត្វា បរិយោធាតា អនុស្សតា វិភត្ត-
បក្កិលេសា មុទុក្ខតា កម្មជំយា ជិតា អាទេត្តា-
ប្បត្តាតិ ឧបេក្ខាសតិសំសុទ្ធន្ត ។

(១៥) ឧបេក្ខាសតិសំសុទ្ធន្ត ឧបេក្ខាសតិ វុទ្ធិតិ
សម្មាសត្តិប្បា ។ សោ អាទិទេតា ហោតិ បុរោ
ហោតិ បុព្វត្ថហោ ហោតិ អញ្ញាវិហោត្វាស្សតិ ឯវម្យ
ឧបេក្ខាសតិសំសុទ្ធន្ត ។ អថេវ ឧបេក្ខាសតិ វុទ្ធិតិ សម្មាសតិ ។
សោ អាទិទេតា ហោតិ បុរោ ហោតិ បុព្វត្ថហោ ហោតិ
អញ្ញាវិហោត្វាស្សតិ ឯវម្យ ឧបេក្ខាសតិសំសុទ្ធន្ត ។ អថេវ
ឧបេក្ខាសតិ វុទ្ធិតិ ចតុន្តិ មត្តាជំ បុព្វកាគេ វិបស្សនា ។

ឧបេក្ខាសតិសំសុទ្ធន្ត

(១៦) ពាក្យថា ឧបេក្ខា ក្នុងបទថា ឧបេក្ខា នីតិសតិជីវិតសុទ្ធ បាន
ដល់ការព្រះនិយ ការព្រះនិយ ការព្រះនិយ ការព្រះនិយ ការព្រះនិយ ការព្រះនិយ
សេចក្តីថា ស្ថាននៃចិត្ត ការព្រះនិយ ការព្រះនិយ ការព្រះនិយ ការព្រះនិយ ការព្រះនិយ
សតិ បានដល់ស្ថាន ការព្រះនិយ ការព្រះនិយ ការព្រះនិយ ការព្រះនិយ ការព្រះនិយ
ប្រាជ្ញាឧបេក្ខា ក្នុងចក្កត្ថជ្ឈានេ ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឧបេក្ខានីតិសតិ ។
ពាក្យថា ជីវិតសុទ្ធ បានដល់ឧបេក្ខា នីតិសតិក្នុងចក្កត្ថជ្ឈានេ ជាធម្មជាតិ
ដ៏ស្អាត ស្អាតព្រម ផ្សេងៗ មិនមានទីទួលគឺពិលេស ប្រាសចាកទីទួលពិលេស
ជាធម្មជាតិទន់ភ្លន់ គួរដល់ការងារ ជាធម្មជាតិទន់ភ្លន់ ដល់ខ្លួនការងារ
ការព្រះនិយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឧបេក្ខា នីតិសតិ ជីវិតសុទ្ធ ។

(១៧) ពាក្យថា ការព្រះនិយសុទ្ធនៅមុន សេចក្តីថា សម្មា-
សត្តិប្បា លោកហៅថា ការព្រះនិយ ។ សម្មាសត្តិប្បាហៅថា ជា
ពាក្យដើម ជាពាក្យមុន ជាប្រធាន នៃអញ្ញាវិហោត្វា ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) ការព្រះនិយសុទ្ធនៅមុន យ៉ាងនេះក៏បាន ។ ឬយោង
សម្មាសត្តិ លោកហៅថា ការព្រះនិយ ។ សម្មាសត្តិហៅថា ជាពាក្យដើម
ជាពាក្យមុន ជាប្រធាន នៃអញ្ញាវិហោត្វា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
ការព្រះនិយសុទ្ធនៅមុន យ៉ាងនេះក៏បាន ។ ឬថា វិបស្សនា
ក្នុងចក្កត្ថជ្ឈានេនៃចក្កត្ថជ្ឈានេ ៤ លោកហៅថា ការព្រះនិយ ។

សា អាជិវតោ ហោតិ បុរោ ហោតិ បុព្វត្ថមា ហោតិ
អញ្ញារិហោតុស្សានិ ឯវេហ្មិ ធម្មតន្តបុរោវេ ។

[១៦] អញ្ញារិហោតុំ សំប្រមីតិ អញ្ញារិហោតុ
វុត្តតិ អរហន្តរិហោតុ ។ អរហន្តរិហោតុំ សំប្រមី
អាជិក្ខាមិ នេសេមិ បញ្ញបេមិ បដ្ឋបេមិ វិរាមិ
វិភង្គាមិ ឧត្តាមិកោមីតិ អញ្ញារិហោតុំ សំប្រមី ។

[១៧] អវិជ្ជាយ បកេននម្ហំ អវិជ្ជាយាតិ នុត្ត
អត្តាលំ ។ យេ ។ អវិជ្ជាវាទី ហោរោ អកុស-
លម្ពលំ ។ អវិជ្ជាយ បកេននម្ហំ អវិជ្ជាយ កេននិ
បកេននិ បហានំ វុចសោ បដិច្ចស្សនោ បដិច្ច-
ស្សន្ធិ អមតំ ចិត្តានម្ហំ អវិជ្ជាយ បកេននំ ។ តេ-
ហាហ កកវា

និមេត្តាសតិសំសុទ្ធិំ ធម្មតន្តបុរោវេ
អញ្ញារិហោតុំ សំប្រមី អវិជ្ជាយ បកេននម្ហំ ។

[១៨] ភីសុ សុត្តោរិយោ លោកោ ភីសុ តស្សនិចារណំ
វិស្សស្ស(១) វិប្បវាទេន ចិត្តានំ ភីតិ វុត្តតិ ។
។ ខ. កំ បដ្ឋ ។

វិបស្សនាហោ ជាតាវដើម ជាតាវមុខ ជាប្រធាន វៃអញ្ញារិហោតុ
ហេតុហោ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការគ្រិះរិះមិស្សុរោមុខ យ៉ាងនេះ
ក៏បាន ។

[១៩] ភាគ្យថ ភតាភសំវេនីតា អញ្ញារិហោតុ និ អរហន្តរិហោតុ
លោកោវេតា អញ្ញារិហោតុ ភតាភសោលោយាប្រេត ប្រាបំ សំវេនី
ច្រឡំ តំវេនីម បើក វិវេក្យា ធ្វើឲ្យងាយឲ្យអរហន្តរិហោតុ
ហេតុហោ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភតាភសំវេនីតា អញ្ញារិហោតុ ។

[២០] ភាគ្យថ អវិជ្ជា ក្នុងបទថា ជាគ្រឿងឧទ្ធជាយអវិជ្ជា បានដល់
ការមិនដឹងក្នុងខ្លួន ។ យេ ។ ឆន្ទិវិអវិជ្ជា ហេហៈ អកុសលមូល ។ ភាគ្យ
ថា ជាគ្រឿងឧទ្ធជាយអវិជ្ជា បានន័យថា ការបំបែក ការឧទ្ធជាយ ការលា ការ
កើត ការលាចោល ការកំចាត់ចង់ខ្លួនអវិជ្ជា និអមតចិត្តាន ហេតុហោ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) ជាគ្រឿងឧទ្ធជាយអវិជ្ជា ។ ហេតុហោ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា
(មួយទៀត) ភតាភសំវេនី ខ្លួនរេត្តានិវេសនិ និ
ចំសុខ ខ្លួនការគ្រិះរិះមិស្សុរោមុខ ថាជាអញ្ញារិហោតុ
ជាគ្រឿងឧទ្ធជាយអវិជ្ជា ។

[២១] (វិជយាបាលាទូលស្សថា) សត្វលោកមានអ្វីជាគ្រឿង
ចងខ្លួន អ្វីជាគ្រឿងគ្រោះថ្នាក់ របស់សត្វលោកនោះ
ដែលលោកភាសាថា ចិត្តាន នេះព្រោះការលាអ្វីបាន ។

ឧទេសមណកប្បញ្ញាណទេស

(១៩) ភីសុ សញ្ញាជនោ លោកោតិ ភី
លោកស្ស សំយោជនំ លក្ខនំ ឧទ្ធិ ទុប្បតិលេ
សោ កេន លោកោ យុត្តោ បយុត្តោ អាយុត្តោ
សមាយុត្តោ លក្ខោ លក្ខំនោ បលិតុត្ថោតំ ភីសុ
សញ្ញាជនោ លោកោ ។

(២០) ភីសុ ភស្ស វិចារណំ ភី ភស្ស
ចារណំ វិចារណំ បដិវិចារណំ កេន លោកោ
ចាតិ វិចារតិ បដិវិចារតិ ភីសុ ភស្ស វិចារណំ ។

(២១) ភីស្សស្ស វិច្ឆហនេន ឯត្វានំ ឥតិ
វុត្តតិ ភីស្សស្ស វិច្ឆហនេន វុបសមេន បដិ
ឯស្សក្កេន បដិប្បស្សន្ធិយា ឯត្វានំ ឥតិ វុត្តតិ
បវុត្តតិ កថិយតិ ភណិយតិ តិបិយតិ ហេហិយតិ
ភីស្សស្ស វិច្ឆហនេន ឯត្វានំ ឥតិ វុត្តតិ ។
តេជាហ សោ ព្រាហ្មណោ

ភីសុ សញ្ញាជនោ លោកោ ភីសុ ភស្ស វិចារណំ
ភីស្សស្ស វិច្ឆហនេន ឯត្វានំ ឥតិ វុត្តតិ ។

ឧទេសមណកប្បញ្ញាណទេស

(១៩) ភាគ្យថា សត្វលោកមានអ្វីជាគ្រឿងចង្កុក គឺអ្វីជាគ្រឿង
ប្រកបច្រប ជាគ្រឿងដាច់ ដាច់ឆាត ជាទុក្ខក្នុងសត្វលោក គឺថា
សត្វលោកប្រកប ប្រកបសព្វ ប្រកបខ្លៅ ផ្សំ ដាច់ ទាត់ ចំពាត់ ដោយអ្វី
ហេតុនោះ (លោកសួរថា) សត្វលោកមានអ្វីជាគ្រឿងប្រកបច្រប ។

(២០) ភាគ្យថា អ្វីជាគ្រឿងគ្រាប់ទៅរបស់សត្វលោកនោះ គឺអ្វីជា
គ្រឿងដើរ គ្រាប់ទៅ គ្រាប់ផ្លាត់របស់សត្វលោកនោះ គឺ សត្វលោក
ដើរ គ្រាប់ទៅ គ្រាប់ផ្លាត់ដោយអ្វី ហេតុនោះ (លោកសួរថា) អ្វីជា
គ្រឿងគ្រាប់ទៅ របស់សត្វលោកនោះ ។

(២១) ភាគ្យថា ដែលលោកពោលថា ឱព្វាន គឺព្រះការលឿង
គឺដែលលោកហៅ ពោល ថ្ងៃ រំពេច ពេលរំពេច ឱព្វាន គឺដោយការ
លះ ការរំលឹម ការលាស់ចោល ការស្លាប់ម្ខាងម្ខាង ហេតុនោះ (លោក
សួរថា) ដែលលោកពោលថា ឱព្វាន គឺព្រះការលឿង ។ ហេតុ
នោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

សត្វលោកមានអ្វីជាគ្រឿងចង្កុក អ្វីជាគ្រឿងគ្រាប់ទៅ
របស់សត្វលោកនោះ ដែលលោកពោលថា ឱព្វាន គឺ
ព្រះការលឿង ។

លក្ខន្តិកៈ ឧទ្ធរណ៍កាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[២២] ឧដ្ឋិសន្តោជនោ លោកោ វិនិច្ឆ័យស្ស វិចារណា
ឥន្ទ្រាយ វិចារណនេន ធិត្វានំ ឥតិវុត្ថិ ។

[២៣] ឧដ្ឋិសន្តោជនោ លោកោតិ ឧដ្ឋិវុត្ថិ
ឥន្ទ្រាយោ ធាតោ សាធាតោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកោ
អកុសលមូលំ ។ យា ឧដ្ឋិ លោកស្ស សន្តោជនំ
លត្ថំ តទ្ធិនំ ធិត្វានិលសោ ឥមាយ ឧដ្ឋិយា លោ-
កោ យុត្តោ មយុត្តោ អាយុត្តោ សមាយុត្តោ លត្តោ
លត្ថិនោ បលិតុន្ទានំ ឧដ្ឋិសន្តោជនោ លោកោ ។

[២៤] វិនិច្ឆ័យស្ស វិចារណានិ វិនិច្ឆ័យនំ ឧវ វិនិច្ឆ័យ
កោមវិនិច្ឆ័យ ក្សាបាធិវិនិច្ឆ័យ វិហឹសាវិនិច្ឆ័យ ញាតិ-
វិនិច្ឆ័យ ជនបដវិនិច្ឆ័យ អមវិនិច្ឆ័យ បរាទុប្បយតាបដិ-
សំយុត្តោ វិនិច្ឆ័យ លាភសន្តោរសំលោកប្បដិសំយុត្តោ

លក្ខន្តិកៈ ឧទ្ធរណ៍កាយ ចូឡនិទ្ទេស

[២៥] (ព្រះមាត្រកោត្រាស់ថា) សត្វលោកមានសេចក្តី
រីករាយជាគ្រឿងធន់ខ្ពស់ សេចក្តីត្រិះរិះរាំងឡាយជាគ្រឿង
ត្រាច់ទៅលេស់សត្វលោកនោះ ដែលលោកចោលថា ធិត្វាន
ព្រោះការលះឥន្ទ្រាន ។

[២៦] ភាគៗថា សត្វលោក មានសេចក្តីរីករាយជាគ្រឿងធន់ខ្ពស់
សេចក្តីថា ឥន្ទ្រាយ លោកយោងថា សេចក្តីរីករាយ បានខាងសេចក្តីត្រេក
ត្រអាល ការត្រេកត្រអាលនេះ ។ បេ ។ ការសំឡឹងវិញ (ព្រល្យអ្នកដទៃ)
លោកៈ អកុសលមូល ។ សេចក្តីរីករាយណាដែលជាគ្រឿងប្រកបប្រម
ជាគ្រឿងជាប់ ជាគ្រឿងធន់ ជាបង្កលេសខែលោក សត្វលោក
ប្រកប ប្រកបសព្វ ប្រកបទូទៅ ផ្សំ ជាប់ ទាក់ ជំពាក់ ដោយ
សេចក្តីរីករាយនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សត្វលោកមានសេចក្តី
រីករាយជាគ្រឿងធន់ខ្ពស់ ។

[២៧] ភាគៗថា សេចក្តីត្រិះរិះរាំងឡាយ ក្នុងបទថា សេចក្តីត្រិះរិះ
រាំងឡាយ ជាគ្រឿងត្រាច់ទៅ លេស់សត្វលោកនោះ ឧបាសលសេចក្តីត្រិះ
រិះ ៩ គឺ សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងកាយ សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងព្យាបាទ សេចក្តីត្រិះរិះក្នុង
វិហឹសា សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងញាតិ សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងជនបទ សេចក្តីត្រិះរិះក្នុង
ការនិម្មាប សេចក្តីត្រិះរិះប្រកបជំពាក់ដោយភាពខែសេចក្តីពណ៌កដល់
ជនដទៃ សេចក្តីត្រិះរិះប្រកបជំពាក់ដោយលាភសន្តាន ឆ័នសេចក្តីសរសើរ

វិទ្យាស្ថាន អនុញ្ញាតឱ្យដំណើរការ វិទ្យាស្ថាន សម
 ព្រះបាទ ជ័យ វិទ្យាស្ថាន ។ សម្តេច ហង់ វិទ្យាស្ថាន អនុញ្ញាត លោ-
 កស្សន៍ បានឈាន វិថីរាជានុ បង្គាប់វិថីរាជានុ សម្តេច
 ជ័យ វិទ្យាស្ថាន លោក លោកស្រី ចៅ វិទ្យាស្ថាន បង្គាប់
 វិទ្យាស្ថាន វិទ្យាស្ថាន វិទ្យាស្ថាន ។

[២៥] ឥន្ទ្រាយ វិប្បហារនេន ជំព្វានំ សីតិ វុទ្ធា-
 តីតិ ឥន្ទ្រាយាតិ វ្រូបឥន្ទ្រា សន្តឥន្ទ្រា កម្មឥន្ទ្រា
 វសឥន្ទ្រា ដោជ្ជឥន្ទ្រា ធម្មឥន្ទ្រា ។ ឥន្ទ្រាយ
 វិប្បហារនេន ជំព្វានំ សីតិ វុទ្ធាតីតិ ឥន្ទ្រាយ វិប្ប-
 ហារនេន វ្រូបសមេន បដិធិស្សត្តេន បដិធិស្សត្តិយា
 ជំព្វានំ សីតិ វុទ្ធាតិ ចវុទ្ធាតិ តាដិមេតិ ភណ្ឌយតិ
 ដិប័យតិ វេហវិយតីតិ ឥន្ទ្រាយ វិប្បហារនេន ជំព្វា-
 នំ សីតិ វុទ្ធាតិ ។ តេនាហ ភគវ

ឆ្នាំសង្ខារជនោ លោកោ វិគត្តស្ស វិចារណា
 តត្ថារម វិចារណេន ចិត្តានំ ឥតំ ព្រតីតំ ។

(២២) កងខ្ញុំ សុខស្ស ចរទៅ វិញ្ញាណ ឧបទ្វ័ជិត
 ភកវង្គ បុដ្ឋមាភត្ត តំ សុណោមវិចារ វ ។

សេចក្តីត្រិះរិះ ប្រកបដោយការមិនដឹងឱ្យអមើលឆ្ងាយ ចាំនិះនេះហៅថា
សេចក្តីត្រិះរិះ ៩ ។ សេចក្តីត្រិះរិះចំណី ៩ នេះ ជាគ្រឿងដើរទៅ គ្រាប់ទៅ
គ្រាប់ផ្តាត់ទៅខែសត្វលោកនោះ គឺថា សត្វលោកនោះដើរទៅ គ្រាប់ទៅ
គ្រាប់ផ្តាត់ទៅដោយសារសេចក្តីត្រិះរិះ ៩ នេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ប្រាស់ថា)
សេចក្តីត្រិះរិះចាំឱ្យឆ្ងាយ ជាគ្រឿងគ្រាប់ទៅរបស់សត្វលោកនោះ ។

(២៨) ពាក្យថា គណ្ណា ក្នុងចំណោម ដែលលោកពោលថា ខ្ញុំព្រះ
ព្រះការលះបង់គណ្ណា បានដល់រូបគណ្ណា សទ្ធគណ្ណា ឧទ្ធគណ្ណា សេ-
គណ្ណា រោងដ្ឋានគណ្ណា ឧដ្ឋានគណ្ណា ។ ពាក្យថា ដែលលោកពោលថា ខ្ញុំព្រះ
ព្រះការលះបង់គណ្ណា គឺថាដែលលោក ហៅ ពោល ថ្ងៃនេះ សំដែង បង្អួច
កន្សែង ថាខ្ញុំព្រះ ព្រះការលះ ការវិនិច្ឆ័យ ការលាស់បាល ការស្លាប់ម្លាប់
គណ្ណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដែលលោកពោលថា ខ្ញុំព្រះ
ព្រះការលះគណ្ណា ។ ហេតុនោះ ព្រះហឫទ័យព្រះភាគត្រាស់ថា

សត្វលោក មានសេចក្តីរីករាយជាងគ្រឿងចង្អុល សេចក្តី
 ត្រិះរិះចាំឥឡូវ ជាងគ្រឿងប្រាប់ទៅរបស់សត្វលោកនោះ
 ដែលលោកទៅជា ទំព្រា 3 ព្រោះតាមសេចក្តីព្រា ២ ។

(២២) បុគ្គលមានស្នាម ប្រព្រឹត្តិការណ៍ដូចម្តេច វិញ្ញាណរូប
របស់ ពួកគេប្រឆាំងមកគ្នា ដើម្បីរួមសង្គ្រោះបានច្រើន
ភាគ ខឹងចាស់ស្តាប់ព្រះពុទ្ធដ៏កា របស់ព្រះអង្គ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បស្សន្តទេសោ

[២៧] ភេទំ សាវតស្ស ចរតោតិ ភេទំ សាវតស្ស
សម្មជានស្ស ចរតោ វិចរតោ វិវេយតោ វត្តឃតោ
ចាលយតោ យជយតោ យោជយតោតិ ភេទំ សា-
វតស្ស ចរតោ ។

[២៨] វិញ្ញាណំ ទុបុជ្ឈតិ វិញ្ញាណំ ធិបុជ្ឈតិ
វ្រសម្មតិ អត្ថំ កច្ចតិ បដិប្បស្សម្ពតិ វិញ្ញាណំ
ទុបុជ្ឈតិ ។

[២៩] ភកវន្តំ បុដ្ឋហកត្តាតិ ពុទ្ធិ ភកវន្តំ បុដ្ឋ
បុដ្ឋតិ ហេតុតិ អន្លេសិតិ បសានេតិ អាតម្ភា អាត-
តម្ភា ទហាកតម្ភា សម្មតតម្ភា តយោ សន្ធិ សមាគ-
តត្ថាតិ ភកវន្តំ បុដ្ឋហកត្តា ។

[៣០] តំ សុណោម វិចារ តវតិ តង្គំ តុយ្ហំ
វិចរំ ត្បបទំ មេសរំ អនុសង្កំ សុណោម ទត្ថ-
ស្តោម ទបដារម ទបលត្ថេរាតិ តំ សុណោម
វិចារ តវ ។ តេជមា សោ ត្រាហ្មណោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បស្សន្តទេស

[២៧] ពាក្យថា បុគ្គលមានស្មារតី ប្រព្រឹត្តទៅដូចម្តេច គឺបុគ្គល
មានស្មារតី ដឹងច្រម ត្រច័រទៅ ត្រច័រទៅផ្សេងៗ ដើរទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ
រក្សា យាត្រា យាត្រាទៅ ដូចម្តេច ហេតុនោះ (លោកស្មោះ) បុគ្គល
មានស្មារតី ប្រព្រឹត្តទៅ ដូចម្តេច ។

[២៨] ពាក្យថា វិញ្ញាណទើបលេច គឺវិញ្ញាណលេច ស្តាប់ អស្មន្តក
ស្តាប់ដាច់ ហេតុនោះ (លោកស្មោះ) វិញ្ញាណទើបលេច ។

[២៩] ពាក្យថា ពួកថ្មព្រះអង្គមកគាល់ ដើម្បីទូលសួរព្រះមានព្រះ
ភាគ គឺពួកថ្មព្រះអង្គ មក មកដល់ មកគាល់ ដល់ព្រះ មកដូច្នេះ ជា
មួយនឹងព្រះអង្គ ដើម្បីទូលសួរ សាកសួរ អង្វរ អាពាធា ជ្រេថ្នាំ ចំរោះ
ព្រះក្នុងមានជាតិ ហេតុនោះ (លោកស្មោះ) ពួកថ្មព្រះអង្គមកគាល់
ដើម្បីទូលសួរព្រះមានព្រះភាគ ។

[៣០] ពាក្យថា ព្រះអង្គ ក្នុងមហា នឹងបានស្តាប់ព្រះក្នុងដីតា
របស់ព្រះអង្គ គឺពួកថ្មព្រះអង្គ ស្តាប់ រឿន ចងចាំទុក កំណត់ទុក
នូវព្រះវេទ កថាភាស ការសំដែង អនុសង្ខេបរបស់ព្រះអង្គ ហេតុនោះ
(លោកស្មោះ) នឹងបានស្តាប់ព្រះក្នុងដីតារបស់ព្រះអង្គ ។ ហេតុនោះ
ត្រាហ្មណ៍នោះ តេជថា

ឧបាយមាណវក្សត្តានិទ្ទេសោ

តេជំ សតស្ស ធរតោ វិញ្ញាណំ ឧបរុជ្ឈតំ

អភិវន្តំ បុដ្ឋមាកម្មា តំ គុណាមវាចា អភវតំ ។

(២១) អជ្ឈត្តក្ខ តហិទ្ធា ច វេទនំ ធាតិទទ្ធតោ

ឯវំ សតស្ស ធរតោ វិញ្ញាណំ ឧបរុជ្ឈតំ ។

(២២) អជ្ឈត្តក្ខ តហិទ្ធា ច វេទនំ ធាតិទទ្ធតោតំ

អជ្ឈត្តំ វេទនាសុ វេទនាទុបស្សំ វិហរន្តោ វេទនំ
ធាតិទទ្ធតំ ធាតិវេទនំ ច អន្លោសាយ តិដ្ឋតំ
អភិទទ្ធនំ អភិវេទនំ អន្លោសាទំ តាហំ បរាហសំ អភំ-
ចិវេសំ បដហតិ វិចោទេតិ ព្យប្បិករេតិ អនកាវន្តមេ-
តិ ។ តហិទ្ធា វេទនាសុ វេទនាទុបស្សំ វិហរន្តោ វេទនំ
ធាតិទទ្ធតំ ធាតិវេទនំ ច អន្លោសាយ តិដ្ឋតំ អភិទ-
ទ្ធនំ អភិវេទនំ អន្លោសាទំ តាហំ បរាហសំ អភិចិវេសំ
បដហតិ វិចោទេតិ ព្យប្បិករេតិ អនកាវន្តមេតិ ។

ឧបាយមាណវក្សត្តានិទ្ទេសោ

បុគ្គលមានស្មារតី ប្រព្រឹត្តទៅដូចម្តេច វិញ្ញាណទើប

រេតំ ក្នុងច្បាប់ព្រះអង្គមកគាល់ ដើម្បីរូបសូត្រមានព្រះ
ភាគ ឆឹងបានស្តាប់ព្រះគុដ្ឋដីកា របស់ព្រះអង្គ ។

(២១) (ព្រះមានព្រះភាគស្រស់ថ្លា) កាលបុគ្គលមិនរីក
រាយ ចំពោះវេទនាទាំងឡាយក្នុងទាំងនាងក្រៅ មានស្មារតី
ប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងនេះ វិញ្ញាណទើបរេតំ ។

(២២) អធិប្បាយពាក្យថា កាលបុគ្គលមិនរីករាយ ចំពោះវេទនា
ទាំងឡាយក្នុង ទាំងនាងក្រៅ គឺបុគ្គលកាលនិចារណាយឃើញវេទនា ក្នុង
វេទនាទាំងឡាយក្នុង មិនរីករាយ មិនសរសើរ មិនបិតនៅ ក្នុង
សេចក្តីជ្រប់ចិត្ត ចំពោះវេទនា គឺថា លមេនី ហត្ថាបនំ ធ្វើឲ្យវិនាស
ឲ្យដល់ខួរការមិនមានវេបបភាព ខួរការរីករាយ ការសរសើរ ការជ្រប់
ចិត្ត ការក្នុងកាន់ ការស្តាប់អង្គុល ការប្រកាន់ ។ បុគ្គលកាល
និចារណាយឃើញវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ នាងក្រៅ មិនរីក
រាយ មិនសរសើរ មិនបិតនៅក្នុងការជ្រប់ចិត្ត ចំពោះវេទនា លមេនី
ហត្ថាបនំ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់ខួរការមិនមានវេបបភាព ខួរការរីករាយ
ការសរសើរ ការជ្រប់ចិត្ត ការក្នុងកាន់ ការស្តាប់អង្គុល ការប្រកាន់ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេស

អដ្ឋត្ថតហិទ្ធា វេទនាសុ វេទនាទុបសន្នី វិហារន្តោ វេទនំ
 នាភិនទ្គតំ ធាតិវេទនំ ន អដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ អភិនទ្គតំ
 អភិវេទនំ អដ្ឋោសាទំ តាហំ មហាសំ អភិវេសំ
 បដហតិ វិជោទេតិ ឡន្តិកភេតិ អនការវដ្តមេតិ ។
 អដ្ឋត្ថំ សមុទយេនម្ពាទុបសន្នី វេទនាសុ វិហារន្តោ អដ្ឋត្ថំ
 វេទនាទុបសន្នី វេទនាសុ វិហារន្តោ អដ្ឋត្ថំ សមុទយេ-
 វេទនាទុបសន្នី វេទនាសុ វិហារន្តោ តហិទ្ធា សមុទយេ-
 ម្ពាទុបសន្នី វេទនាសុ វិហារន្តោ តហិទ្ធា វេទនា-
 ទុបសន្នី វេទនាសុ វិហារន្តោ តហិទ្ធា សមុទយេវេទនា-
 ទុបសន្នី វេទនាសុ វិហារន្តោ អដ្ឋត្ថតហិទ្ធា សមុទយេ-
 ម្ពាទុបសន្នី វេទនាសុ វិហារន្តោ អដ្ឋត្ថតហិទ្ធា វេទ-
 នាទុបសន្នី វេទនាសុ វិហារន្តោ អដ្ឋត្ថតហិទ្ធា សមុ-
 ទយេវេទនាទុបសន្នី វេទនាសុ វិហារន្តោ វេទនំ ធាតិ-
 នទ្គតិ ធាតិវេទនំ ន អដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ អភិនទ្គតំ
 អភិវេទនំ អដ្ឋោសាទំ តាហំ មហាសំ អភិវេសំ
 បដហតិ វិជោទេតិ ឡន្តិកភេតិ អនការវដ្តមេតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេស

បុគ្គលកាលតិចារណារឃីញវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយនាងក្នុងទាំងនាង
 ក្រៅ មិនរំលាយ មិនសរសើរ មិនបែកនៅក្នុងការជ្រប់ចិត្ត ចំពោះវេទនា
 គឺលះដី បោះបង់ ធ្វើឱ្យវិនាស ឱ្យដល់នូវការមិនមានបែបភាព នូវការ
 រំលាយ សរសើរ ជ្រប់ចិត្ត ក្នុងកាន់ ស្តាប់អន្តរាយ ប្រកាន់ ។ បុគ្គល
 កាលតិចារណារឃីញនូវការកើតឡើងជាធម្មតា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយនាង
 ក្នុង កាលតិចារណារឃីញនូវការវិនាសទៅជាធម្មតា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ
 នាងក្នុង កាលតិចារណារឃីញនូវការកើតឡើងនឹងការវិនាសទៅជាធម្មតា
 ក្នុងវេទនាទាំងឡាយនាងក្នុង កាលតិចារណារឃីញ នូវការកើតឡើងជា
 ធម្មតា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយនាងក្រៅ កាលតិចារណារឃីញនូវការវិនាស
 ទៅជាធម្មតា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយនាងក្រៅ កាលតិចារណារឃីញនូវ
 ការកើតឡើង នឹងការវិនាសទៅជាធម្មតា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយនាងក្រៅ
 កាលតិចារណារឃីញនូវការកើតឡើងជាធម្មតា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយនាង
 ក្នុងទាំងនាងក្រៅ កាលតិចារណារឃីញនូវការវិនាសទៅជាធម្មតា ក្នុង
 វេទនាទាំងឡាយនាងក្នុងទាំងនាងក្រៅ កាលតិចារណារឃីញនូវការកើត
 ឡើងនឹងការវិនាសទៅជាធម្មតា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយនាងក្នុងទាំងនាង
 ក្រៅ មិនរំលាយ មិនសរសើរ មិនបែកនៅក្នុងការជ្រប់ចិត្ត ចំពោះ
 វេទនា គឺលះដី បោះបង់ ធ្វើឱ្យវិនាស ឱ្យដល់នូវការមិនមានបែបភាព
 នូវការរំលាយ សរសើរ ជ្រប់ចិត្ត ក្នុងកាន់ ស្តាប់អន្តរាយ ប្រកាន់ ។

ឧទេសនាពាក្យព្រឹត្តិស្រា

ឥមេហិ ប្លាណសហកាមេហិ វេទនាសុ វេទនាទុបស្សី
 វិហារន្តោ វេទនំ ឆាភិទទ្ធាតិ ឆាភិវេទនំ ឆ អដ្ឋោសាយ ឆិដ្ឋតិ
 អភិទទ្ធាតិ អភិវេទនំ អដ្ឋោសាយំ ។ មេ ។ អន-
 ការវត្ថុមេតិ ។ អថា វេទនំ អនិច្ចតោ បស្សន្តោ
 វេទនំ ឆាភិទទ្ធាតិ ឆាភិវេទនំ ឆ អដ្ឋោសាយ ឆិដ្ឋតិ
 អភិទទ្ធាតិ អភិវេទនំ អដ្ឋោសាយំ កាហំ បរាមាសំ
 អភិវេទនំ បដហតិ វិហារេតិ ព្យាប្បិករោតិ អន-
 ការវត្ថុមេតិ ។ វេទនំ ទុក្ខតោ រោគតោ កល្យាណ-
 សល្យតោ អយតោ អាតានតោ ។ មេ ។ អនិស្សរណ-
 តោ បស្សន្តោ វេទនំ ឆាភិទទ្ធាតិ ឆាភិវេទនំ ឆ អ-
 ដ្ឋោសាយ ឆិដ្ឋតិ អភិទទ្ធាតិ អភិវេទនំ អដ្ឋោសាយំ
 កាហំ បរាមាសំ អភិវេទនំ បដហតិ វិហារេតិ
 ព្យាប្បិករោតិ អនការវត្ថុមេតិ ។ ឥមេហិ ប្លាណត្ថាឡិ-
 សាយ អាតាមេហិ វេទនាសុ វេទនាទុបស្សី វិហារន្តោ
 វេទនំ ឆាភិទទ្ធាតិ ឆាភិវេទនំ ឆ អដ្ឋោសាយ ឆិដ្ឋតិ
 អភិទទ្ធាតិ អភិវេទនំ អដ្ឋោសាយំ កាហំ បរាមាសំ
 អភិវេទនំ បដហតិ វិហារេតិ ព្យាប្បិករោតិ អនកា-
 វត្ថុមេតិ អដ្ឋត្ថក្ខ កាហំ ឆា ឆ វេទនំ ឆាភិទទ្ធាតោ ។

ឧទេសនាពាក្យព្រឹត្តិស្រា

បុគ្គលកាលនិពាណោឃិញវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ដោយភក្តា
 ទាំង៤៥នេះ មិនរីករាយ មិនសរសើរ មិនបិតនៅក្នុងការជ្រប់ចិត្តចំពោះ
 វេទនា ។ មេ ។ ឲ្យដល់ខ្ញុំការមិនមានបែបភាព ខ្ញុំការរីករាយ ការសរ-
 សើរ ការជ្រប់ចិត្ត ។ មួយទៀត បុគ្គលកាលឃើញវេទនាដោយសេចក្តីថា
 មិនរឿង មិនរីករាយ មិនសរសើរ មិនបិតនៅក្នុងការជ្រប់ចិត្ត ចំពោះ
 វេទនា គឺលះបង់ ហេតុបង់ ធ្វើឲ្យវិចារ ឲ្យដល់ខ្ញុំការមិនមានបែបភាព
 ខ្ញុំការរីករាយ ការសរសើរ ការជ្រប់ចិត្ត ការក្អួចកាន់ ការស្តាប់អវិជ្ជុល ការ
 ប្រកាន់ ។ បុគ្គលកាលឃើញវេទនាដោយសេចក្តីថា ជាទុក្ខ ជាវេទ ជាភក្ត
 ជាសរ ជាសេចក្តីសំបាក ជាភាព ។ មេ ។ ដោយសេចក្តីថា មិនជាវ
 លោស់ទុក្ខ មិនរីករាយ មិនសរសើរ មិនបិតនៅក្នុងសេចក្តីជ្រប់ចិត្តចំពោះ
 វេទនា គឺលះបង់ ហេតុបង់ ធ្វើឲ្យវិចារ ឲ្យដល់ខ្ញុំការមិនមានបែបភាព
 ខ្ញុំការរីករាយ ការសរសើរ ការជ្រប់ចិត្ត ការក្អួចកាន់ ការស្តាប់អវិជ្ជុល
 ការប្រកាន់ ។ បុគ្គលកាលនិពាណោឃិញវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ
 ដោយភក្តាទាំង៤៥នេះ មិនរីករាយ មិនសរសើរ មិនបិតនៅ
 ក្នុងសេចក្តីជ្រប់ចិត្ត ចំពោះវេទនា គឺលះបង់ ហេតុបង់ ធ្វើឲ្យវិចារ ឲ្យ
 ដល់ខ្ញុំការមិនមានបែបភាព ខ្ញុំការរីករាយ ការសរសើរ ការជ្រប់ចិត្ត
 ការក្អួចកាន់ ការស្តាប់អវិជ្ជុល ការប្រកាន់ ហេតុនោះ (ជ្រងំត្រាស់ថា)
 កាលបុគ្គលមិនរីករាយ ចំពោះវេទនាទាំងឡាយទាំងនេះក្នុងទាំងនោះក្រៅ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុរាណិន្ទរសោ

[៣៣] ឯវិ សតស្ស ចរោតិ ឯវិ សតស្ស សម្មជាទស្ស ចរោតា វិចរោតា ឥរិយតោ វត្តយេតោ ចាលយតោ យបយតោ យោបយតោតិ ឯវិ សតស្ស ចរោតា ។

[៣៤] វិញ្ញាណំ ឧបវុជ្ឈន្តិ បុញ្ញានិសង្ការសហគតំ វិញ្ញាណំ អបុញ្ញានិសង្ការសហគតំ វិញ្ញាណំ អាទេញ្ញានិសង្ការសហគតំ វិញ្ញាណំ និវុជ្ឈន្តិ វ្រុសធម្មតិ អត្តំ កច្ចតិ បដិច្ចស្សម្ពុត្តិវិញ្ញាណំ ឧបវុជ្ឈន្តិ ។ តេធាហ កកវា

អជ្ឈត្តញ្ច តហិត្វា ច វេទនំ ចានិទទ្ទតោ

ឯវិ សតស្ស ចរោតា វិញ្ញាណំ ឧបវុជ្ឈន្តិ ។ សហ កាថាបរិយោសាថា ។ យេ ។ សង្ខា មេ កក្ក កកវា សាវតោហមស្ម័តិ ។

ឧទយមាណវិញ្ញាណិន្ទរសោ នេសមោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុរាណិន្ទរសោ

[៣៥] ពាក្យថ មានស្មារតី ប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងនេះ គឺបុគ្គលមានស្មារតី ដឹងខ្លួនយ៉ាងនេះ គ្រាន់ទៅ គ្រាន់ទៅផ្សេងៗ ដើរទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ ភ្លេច យាត្រា យាត្រាទៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានស្មារតី ប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងនេះ ។

[៣៦] ពាក្យថ វិញ្ញាណាទីបរលក់ បានដល់ វិញ្ញាណាដែល ប្រកបដោយបុញ្ញានិសង្ការ វិញ្ញាណាដែលប្រកបដោយអបុញ្ញានិសង្ការ វិញ្ញាណាដែលប្រកបដោយអាទេញ្ញានិសង្ការ រលក់ ស្ងប់ អស្ដន្តិក តែង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) វិញ្ញាណាទីបរលក់ ។ ហេតុនោះ ព្រះនាងព្រះភាគត្រាស់ថា

កាលបុគ្គលមិនរំលាយ ចំពោះវេទនាចំណង់ចំណង់ស្រ

មានស្មារតី ប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងនេះ វិញ្ញាណាទីបរលក់ ។ លុះចប់តាម ។ យេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមជាសាវ័ក ។

ចប់ ឧទយមាណវិញ្ញាណិន្ទរសោ ទី ៤៣ ។

បោសាលមាលាវកប្បញ្ញាត្តិទ្វេសោ

[៣៥] យោ អតីតំ អាទិសតិ (ឥឡាយស្មា
បោសាលោ)

អនេជា ធិន្ទសំសយោ

ចារត្ថ សព្វធម្មា

អត្ថំ បញ្ចន អាកមំ ។

[៣៦] យោ អតីតំ អាទិសតិ យោតិ យោ
សោ ភកា សយម្ហំ អនាចរិយតោ បុព្វេ អន-
នុស្សុតេសុ ធម្មេសុ សាមី សប្បាទិ អភិសម្ពុជ្ឈិ
តត្ថ ច សព្វញ្ញតំ បញ្ចោ ពលេសុ ច វសីការិ ។
អតីតំ អាទិសតិ ភកា អត្ថោ ច បរេសត្ថ
អតីតម្យំ អាទិសតិ អាធាតតម្យំ អាទិសតិ បព្វប្ប-
ន្នម្យំ អាទិសតិ ។

កមិ ភកា អត្ថោ អតីតំ អាទិសតិ ។
ភកា អត្ថោ អតីតំ ឯកម្យំ ជាតិ អាទិសតិ
ទ្វេបិ ជាតិយោ អាទិសតិ តិស្សេន្ធមិ ជាតិយោ
អាទិសតិ ចតស្សេន្ធមិ ជាតិយោ អាទិសតិ
បព្វបិ ជាតិយោ អាទិសតិ ធនបិ ជាតិយោ

បោសាលមាលាវកប្បញ្ញាត្តិទ្វេស

[៣៧] (បោសាលៈមានអាយុ ក្រាបទូលដូច្នេះថា) ព្រះមាន
ព្រះភាគអង្គណា ពោលអង្គកាលជាអតីត មិនមានសេចក្តី
ញាប់ញ័រ ទ្រង់កាត់សេចក្តីសន្ស័យ ទ្រង់ដល់ក្រើយ ៦
ធម៌ទាំងឡាយ ពួកនៃព្រះអង្គជាអ្នកស្រុកការងារយប្រសា
រើបមកគាល់ (ដើម្បីទូលសួរព្រះមានព្រះភាគនោះ) ។

[៣៨] អង្គហយភាគៗថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គណា ពោលអង្គ
កាលជាអតីត ត្រង់ភាគៗថា អង្គណា សំដៅដល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គ
ក្រាស់ដឹងឯង ឥតមានអាចារ្យ បានក្រាស់ដឹងសព្វទាំងឡាយ ដោយ
ព្រះអង្គឯង ក្នុងធម៌ដែលព្រះអង្គមិនធ្លាប់បានស្តាប់មកក្នុងកាលមុន ទ្រង់
សម្រេចសព្វញ្ញត្តិញ្ញាណក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះផង សម្រេចនូវភាគស្អាត
ក្នុងកាលធម៌ទាំងឡាយផង ។ ភាគៗថា ទ្រង់ពោលអង្គកាលជាអតីត បាន
ដល់ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពោលអង្គកាលជាអតីតផង ទ្រង់ពោលអង្គ
កាលជាអនាគតផង ទ្រង់ពោលអង្គកាលជាបច្ចុប្បន្នផង របស់ព្រះអង្គ
នឹងពួកសត្វដទៃ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពោលអង្គកាលជាអតីតរបស់ព្រះអង្គ តើ
ដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពោលអង្គអតីតជាតិ របស់ព្រះអង្គ
១ ជាតិរូះ ទ្រង់ពោលអង្គ ២ ជាតិរូះ ទ្រង់ពោលអង្គ ៣ ជាតិរូះ ទ្រង់
ពោលអង្គ ៤ ជាតិរូះ ទ្រង់ពោលអង្គ ៥ ជាតិរូះ ទ្រង់ពោលអង្គ ៦ ជាតិរូះ ទ្រង់ពោលអង្គ ៧ ជាតិរូះ ទ្រង់ពោលអង្គ ៨ ជាតិរូះ ទ្រង់ពោលអង្គ ៩ ជាតិរូះ ទ្រង់ពោលអង្គ ១០ ជាតិរូះ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ជូឡងិទ្ធសោ

អាទិសតិ វីសម្បំ ជាតិយោ អាទិសតិ វីសម្បំ
 ជាតិយោ អាទិសតិ បញ្ញាសម្បំ ជាតិយោ អាទិ-
 សតិ បញ្ញាសម្បំ ជាតិយោ អាទិសតិ ជាតិសត្វសម្បំ
 ជាតិសហស្សម្បំ ជាតិសត្វសហស្សម្បំ អនេកាចំ សំ-
 វដ្តកម្មេ អនេកាចំ វិវដ្តកម្មេ អនេកាចំ សំវដ្ត-
 វិវដ្តកម្មេ អាទិសតិ អមុត្រាសី ឯវិបាកោ ឯវិកាត្តោ
 ឯវិវណ្ណោ ឯវិហារោ ឯវិសុខទុក្ខាប្បជំសំវេទំ ឯវ-
 មាយុបរិយន្តោ សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ទុទទាទំ
 តត្រាថាសី ឯវិបាកោ ឯវិកាត្តោ ឯវិវណ្ណោ ឯវិហារោ-
 រោ ឯវិសុខទុក្ខាប្បជំសំវេទំ ឯវិមាយុបរិយន្តោ សោ
 តតោ ចុតោ ឥទុបបន្ទាតិ វេទិ សាតាវី សទុន្ទេសំ
 អនេកាវិហិតំ ចុព្វាទិវាសំ អាទិសតិ ឯវិ ភកកំ អត្ត-
 ណោ អតីតំ អាទិសតិ ។

កថំ ភកកំ បរេសំ អតីតំ អាទិសតិ ។ ភកកំ
 បរេសំ អតីតំ ឯសម្បំ ជាតិ អាទិសតិ ទ្វេបំ ជាតិយោ
 អាទិសតិ ។ បេ ។ អនេកាចំ សំវដ្តវិវដ្តកម្មេ អាទិសតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ជូឡងិទ្ធសោ

ទ្រង់ពោលភាគ៦០ ជាតិខ្លះ ទ្រង់ពោលភាគ៧០ ជាតិខ្លះ ទ្រង់ពោលភាគ
 ២០ ជាតិខ្លះ ទ្រង់ពោលភាគ២០ ជាតិខ្លះ ទ្រង់ពោលភាគមួយរយជាតិខ្លះ
 មួយពាន់ជាតិខ្លះ មួយសែនជាតិខ្លះ សំវដ្តកម្មជាតិខ្លះ វិវដ្តកម្មជាតិ
 ច្រើនខ្លះ សំវដ្តវិវដ្តកម្មជាតិខ្លះចាស់ ភកកត ទានកើតក្នុងភកកតនោះ
 មាននាមយ៉ាងនេះ មានគោត្រយ៉ាងនេះ មានវណ្ណៈយ៉ាងនេះ មានអាហារ
 យ៉ាងនេះ សោយសុខនឹងទុក្ខយ៉ាងនេះ មានអាយុត្រឹមប៉ុណ្ណេះ លុះភកកត
 នោះច្យុតចាកអក្ខតាភពនោះហើយ ក៏ទាន់ទៅកើតក្នុងភកកតនោះដែលកើត
 ក្នុងភកកតនោះ ក៏មាននាមយ៉ាងនេះ មានគោត្រយ៉ាងនេះ មានវណ្ណៈយ៉ាងនេះ
 មានអាហារយ៉ាងនេះ សោយសុខនឹងទុក្ខយ៉ាងនេះ មានអាយុត្រឹមប៉ុណ្ណេះ
 ភកកតនោះ លុះច្យុតចាកអក្ខតាភពនោះហើយ ក៏ទាន់មកកើតក្នុងភកកតនោះ
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពោលភាគការនៅពាស្រ័យក្នុងកាលមុន ជាច្រើន
 ប្រការ ព្រមទាំងការ (គឺវណ្ណៈនិងអាហារជាដើម) ព្រមទាំងទេស
 (គឺឈ្មោះនិងភាគជាដើម) ដោយប្រការដូច្នេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 ពោលភាគកាលជាអតីត របស់ព្រះអង្គ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពោលភាគកាលជាអតីតរបស់ពួកសត្វដ៏១ តើដូច
 ម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពោលភាគអតីតជាតិរបស់ពួកសត្វដ៏១ ១ ជាតិ
 ខ្លះ ទ្រង់ពោលភាគ២០ជាតិខ្លះ ។ បេ ។ ទ្រង់ពោលភាគ សំវដ្តវិវដ្តកម្មជាតិខ្លះ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡង្គិយស្ថ

វត្តក្លោតិ កកវតា អតីតិ ទោ ទុន្ទ អទ្ធានំ
 វារត្ត ឥតាភតស្ស សនាទុសារិ ញាណំ មោតិ
 សោ យាវតតិ វាតក្ខតិ តាវតតិ អនុស្សតិ
 អនាគតិ ទោ ទុន្ទ ។ បេ ។ បច្ចុប្បន្នំ ទោ ទុន្ទ
 អទ្ធានំ វារត្ត ឥតាភតស្ស ពោតិដី ញាណំ ទុប្ប-
 ត្ថតិ អយមន្តិមា ជាតិ ទត្ថនាទិ បុនត្តារាតិ ។
 ឥន្ទ្រិយបរេបរិយត្តញាណំ ឥតាភតស្ស ឥតាភតតលំ
 សន្តាមំ អាសយាទុសយញ្ញាណំ ឥតាភតស្ស ឥតា-
 ភតតលំ យមគប្បាដំហិរិយញ្ញាណំ ឥតាភតស្ស
 ឥតាភតតលំ មហាត្យាណាសវាបត្តិញ្ញាណំ ឥតា-
 ភតស្ស ឥតាភតតលំ សត្វញ្ញាតញ្ញាណំ ឥតាភតស្ស
 ឥតាភតតលំ អនាវរណញ្ញាណំ ឥតាភតស្ស ឥតា-
 ភតតលំ សត្វត្ថ អសន្តមប្បដិបាតបរេបរិយញ្ញាណំ
 ឥតាភតស្ស ឥតាភតតលំ ។ ឯវី កកវ អត្តនោ
 ច បរេសេត្យ អតីតម្យំ អាទិសតិ អនាគតម្យំ អា-
 ទិសតិ បច្ចុប្បន្នម្យំ អាទិសតិ អាទិទុតិ ធម្មេសតិ
 បញ្ញាបេតិ បដ្ឋាបេតិ វិហិតិ វិកដេតិ ទុត្តាទិ-
 កោហិតិ បកោសេតិ ឈៈ អតីតិ អាទិសតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡង្គិយស្ថ

ដូចព្រះគុដ្ឋដ៏លាវែងព្រះមានព្រះភាគប្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ទុន្ទៈ
 ញាណជាគ្រឿងរើសភាមនូវស្មារតីនៃព្រះគោតគ ប្រាជ្ញកាលជាអតីត
 រើសមាន ព្រះគោតគនោះ ប្រាប់ត្រឹមណា លើកឃើញបានត្រឹមនោះ
 ម្ចាស់ទុន្ទៈ ញាណជាគ្រឿងរើសភាមនូវស្មារតីនៃព្រះគោតគ ប្រាជ្ញនូវ
 កាលជាអនាគត ។ បេ ។ ម្ចាស់ទុន្ទៈ ញាណដែលកើតឥតពោធិនៃ
 ព្រះគោតគ ប្រាជ្ញកាលជាបច្ចុប្បន្ន រើសកើតឡើងថា ជាគំនេះ មាន
 គង្គវ័ច្ឆន្ត ការកើតឡើងក្នុងកាលឥឡូវនេះមិនមាន ។ ឥន្ទ្រិយបរេ-
 បរិយត្តញាណ ជាគោតគតល របស់ព្រះគោតគ សន្តាមំអាសយា-
 ទុសយញ្ញាណ ជាគោតគតល របស់ព្រះគោតគ យមគប្បាដំហិរិ-
 យញ្ញាណ ជាគោតគតល របស់ព្រះគោតគ មហាត្យាណាសវាបត្តិញ្ញាណ
 ជាគោតគតល របស់ព្រះគោតគ សត្វញ្ញាតញ្ញាណ ជាគោតគតល
 របស់ព្រះគោតគ អនាវរណញ្ញាណ ជាគោតគតល របស់ព្រះគោតគ
 សត្វត្ថអសន្តមប្បដិបាតបរេបរិយញ្ញាណ ជាគោតគតល របស់
 ព្រះគោតគ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពោលមានព័ត៌មានអតីតផង
 ពោលមានព័ត៌មានអនាគតផង ទ្រង់ពោលមាន ប្រាប់ សំដែង ប្រញ័យ
 គង្គវ័ច្ឆន្ត ចើក វែកញែក ធ្វើច្បាស់ ប្រកាស នូវជាតិជាបច្ចុប្បន្ន
 របស់ព្រះអង្គផង របស់តួកសត្វផ្សេងផង យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (លោក
 ពោលថា) ព្រះមានព្រះភាគអង្គណា ពោលមាន កាលជាអតីត ។

ឥត្តាយស្ថា ចោសាលោតិ ឥត្តាតំ បដស្សំ ។
 អាយស្ថាតំ វិយាសំ ។ ចោសាលោតិ ឧស្ស
 ត្រាញុណស្ស ពាធំ ។ ឧ ។ អតិលោតោតិ ឥត្តា-
 យសា ចោសាលា ។

(៣៧) អរោជោ ចិច្ចសីសាយោតិ ឯដា វុទ្ធិតិ
 តណ្ហា យោ លោ សាលោ ។ ឃេ ។ អភិជ្ឈា
 លោកោ អត្តសលម្ពលំ ។ សា ឯដា តណ្ហា
 តុទ្ធស្ស ភគវតោ មហីនា ឧច្ច័ទ្ធអលា តាលាវត្ថុ-
 តតា អនកាវត្ថុតា អាយតីអនុប្បនិធម្មា តស្មា
 តុទ្ធា អរោជោ ។ ឯដាយ មហីនត្ថា អរោជោ ។
 ភគវា លាភេមិ ឧ ឥញ្ញតិ អលាភេមិ ឧ ឥញ្ញតិ
 យសេមិ ឧ ឥញ្ញតិ អយសេមិ ឧ ឥញ្ញតិ
 មសីសាយមិ ឧ ឥញ្ញតិ ចិត្តាយមិ ឧ ឥញ្ញតិ
 សុខេមិ ឧ ឥញ្ញតិ ទុក្ខេមិ ឧ ឥញ្ញតិ ឧ ចលតិ
 ឧ វេទតិ ឧ ចារវេទតិ ឧ សច្ចវេទតីតិ អរោជោ ។
 ចិច្ចសីសាយោតិ សីសាយោ វុទ្ធិតិ វិចិត្តញ្ញា ទុក្ខេ
 តត្ថា ។ ឃេ ។ ចម្អ័តង្គំ ចិត្តស្ស មេធាវិលោកា ។

၈၈၅
 ၈၈၆
 ၈၈၇
 ၈၈၈
 ၈၈၉
 ၈၉၀
 ၈၉၁
 ၈၉၂
 ၈၉၃
 ၈၉၄
 ၈၉၅
 ၈၉၆
 ၈၉၇
 ၈၉၈
 ၈၉၉
 ၉၀၀
 ၉၀၁
 ၉၀၂
 ၉၀၃
 ၉၀၄
 ၉၀၅
 ၉၀၆
 ၉၀၇
 ၉၀၈
 ၉၀၉
 ၉၁၀
 ၉၁၁
 ၉၁၂
 ၉၁၃
 ၉၁၄
 ၉၁၅
 ၉၁၆
 ၉၁၇
 ၉၁၈
 ၉၁၉
 ၉၂၀
 ၉၂၁
 ၉၂၂
 ၉၂၃
 ၉၂၄
 ၉၂၅
 ၉၂၆
 ၉၂၇
 ၉၂၈
 ၉၂၉
 ၉၃၀
 ၉၃၁
 ၉၃၂
 ၉၃၃
 ၉၃၄
 ၉၃၅
 ၉၃၆
 ၉၃၇
 ၉၃၈
 ၉၃၉
 ၉၄၀
 ၉၄၁
 ၉၄၂
 ၉၄၃
 ၉၄၄
 ၉၄၅
 ၉၄၆
 ၉၄၇
 ၉၄၈
 ၉၄၉
 ၉၅၀
 ၉၅၁
 ၉၅၂
 ၉၅၃
 ၉၅၄
 ၉၅၅
 ၉၅၆
 ၉၅၇
 ၉၅၈
 ၉၅၉
 ၉၆၀
 ၉၆၁
 ၉၆၂
 ၉၆၃
 ၉၆၄
 ၉၆၅
 ၉၆၆
 ၉၆၇
 ၉၆၈
 ၉၆၉
 ၉၇၀
 ၉၇၁
 ၉၇၂
 ၉၇၃
 ၉၇၄
 ၉၇၅
 ၉၇၆
 ၉၇၇
 ၉၇၈
 ၉၇၉
 ၉၈၀
 ၉၈၁
 ၉၈၂
 ၉၈၃
 ၉၈၄
 ၉၈၅
 ၉၈၆
 ၉၈၇
 ၉၈၈
 ၉၈၉
 ၉၉၀
 ၉၉၁
 ၉၉၂
 ၉၉၃
 ၉၉၄
 ၉၉၅
 ၉၉၆
 ၉၉၇
 ၉၉၈
 ၉၉၉
 ၁၀၀၀

(ព្រះ) ពាក្យថា មិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រ ទ្រង់គាត់សេចក្តីសន្ស័យ
សេចក្តីថា ឥន្ទ្រ លោកហៅថា សេចក្តីញាប់ញ័រ បានមានគម្រោក គម្រោក
ខ្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អនុសលមូល ។ សេចក្តីញាប់ញ័រនឹង ឥន្ទ្រនោះ
ព្រះពុទ្ធមានជាត ទ្រង់លះចង់ ផ្តល់ដាច់មូលគល់ ធ្វើឱ្យសល់តែទីនៅដូច
ជាទីនៅនៃដើមឆ្នោត ឱ្យដល់នូវការមិនមានបែបភាព មិនឱ្យមានការកើត
កនៅជាធម្មតា ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រ ។
ព្រោះទ្រង់លះសេចក្តីញាប់ញ័រ ទើបឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រ ។
ព្រះមានព្រះភាគមិនញាប់ញ័រក្នុងលោកផង មិនញាប់ញ័រក្នុងអលោកផង មិន
ញាប់ញ័រក្នុងយសផង មិនញាប់ញ័រក្នុងអយសផង មិនញាប់ញ័រក្នុងសេច-
ក្តីសរសើរផង មិនញាប់ញ័រក្នុងនិម្មាផង មិនញាប់ញ័រក្នុងសុខផង មិន
ញាប់ញ័រ មិនគម្រោក មិនខន្ត មិនគក្រើក មិនគក្រើកព្រមក្នុងពុទ្ធផង ហេតុ
នោះ ទើបឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រ ។ ពាក្យថា ទ្រង់គាត់សេចក្តី
សន្ស័យ សេចក្តីថា វិចិត្តា លោកហៅថា សេចក្តីសន្ស័យ និសេចក្តីសន្ស័យ
ក្នុងពុទ្ធ ។ បេ ។ សេចក្តីញាប់ញ័រវិនិច្ឆ័យ សេចក្តីសេសសល់វិនិច្ឆ័យ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស បុព្វនិទ្ទេសោ

សោ សំសាយោ ទុទ្ធស្ស ភកវោ ជំនោ ទុច្ឆិទ្ធា
សមុច្ឆិទ្ធា វុបសន្តោ បដិច្ចស្សន្តោ អកកុប្បន្តិកោ
ញាណត្ថិតា ធម្មោ តស្មា ទុក្ខោ ជំនួសំសាយោភិ
អនេដោ ជំនួសំសាយោ ។

[៣៨] ចារក្ខុ សព្វធម្មានុទ្ធំ ភកវា សព្វធម្មានុ
អភិញ្ញាចារក្ខុ បរិញ្ញាចារក្ខុ បហានចារក្ខុ កាវតា-
ចារក្ខុ សន្និកិរិយាចារក្ខុ សមាបន្តិចារក្ខុ អភិញ្ញាចា-
រក្ខុ សព្វធម្មានុ ។ បេ ។ ជាតិជរាបរណសំសារោ ជត្ថិ
តស្ស បុណ្ណកេតិ ចារក្ខុ សព្វធម្មានុ ។

[៣៩] អត្ថំ បញ្ចេន អាគមន្តំ បញ្ញាត្ថិតត្រា
អាគតា ។ បេ ។ សន្តស្សន្តំ កណ៌ត្ថន្តំ ឯវម្បិ
អត្ថំ បញ្ចេន អាគមំ ។ តេជហ ។ សោ
ត្រាហ្មណោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុព្វនិទ្ទេស

សេចក្តីសង្ស័យនោះ ព្រះពុទ្ធអានុវាស ទ្រង់កាត់ ផ្តាច់ ផ្តល់ដាច់
រំលាប់ ស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនឱ្យរក្សាភិក្ខុឡើងបាន ផុតដោយភ្លើងតិញ្ចណ
ហើយ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធអានុវាស កាត់សេចក្តីសង្ស័យ ហេតុនោះ
(រលាកពោលថា) មិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រ ទ្រង់កាត់សេចក្តីសង្ស័យ ។

[៣៨] ចារក្ខុថា ទ្រង់ដល់ត្រើយនៃធម៌ចំណង គឺព្រះមានព្រះ
ភាគទ្រង់ដល់ត្រើយនៃការត្រាស់ដឹង ដល់ត្រើយនៃការកំណត់ដឹង ដល់
ត្រើយនៃការលម្អើ ដល់ត្រើយនៃការចម្រើន ដល់ត្រើយនៃការធ្វើ
ឲ្យជាក់ច្បាស់ ដល់ត្រើយនៃសមាបន្តិ នៃធម៌ចំណង គឺថាទ្រង់ដល់
ត្រើយនៃការត្រាស់ដឹងនូវធម៌ចំណង ។ បេ ។ ភព្វធិតិជាតិ ដក មរណៈ
សន្សំ នៃព្រះមានព្រះភាគនោះ មិនមាន ហេតុនោះ (រលាកពោល
ថា) ទ្រង់ដល់ត្រើយនៃធម៌ចំណង ។

[៣៩] ចារក្ខុថា ពួកពុទ្ធព្រះអង្គជាអ្នកត្រូវការដោយប្រសា ទើបមក
កាល គឺពួកពុទ្ធព្រះអង្គត្រូវការដោយប្រសា ទើបមក ។ បេ ។ ដើម្បីបំភ្លឺ
ដើម្បីសំដែង ហេតុនោះ (រលាកពោលថា) ពួកពុទ្ធព្រះអង្គជាអ្នកត្រូវការ
ដោយប្រសា ទើបមកកាល យ៉ាងនេះក៏បាន ។ ហេតុនោះ ត្រាហ្មណ៍
នោះពោលថា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខបិដក

[២២] សព្វកាយប្បហាយិយោ និ សត្វោ ឧស្ស-
សប្បជិសង្ខារោ រូបកាយោ វេទិកោ ឧទន្ទ្រិសាបតិ-
ត្តុមវិត្តុម្ពធម្មហារោធម វេទិកោ ឧស្ស រូបកាយោនិ
សព្វកាយប្បហាយិយោ ។

[២៣] អដ្ឋត្ថត្វ ពហំម្លា ច ធន្តិ តិវ្យាតិ
បស្សតោនិ ធន្តិ តិវ្យាតិ អាតិព្វត្វាយតទសមា-
បត្តិ ។ តីការណោ ធន្តិ តិវ្យាតិ អាតិព្វត្វាយ-
តទសមាបត្តិ ។ វិញ្ញាណកាយតទសមាបត្តិ ស-
តោ សមាបដ្ឋិតា តតោ វុដ្ឋហិតា តតោ វិញ្ញាណំ
អការវតិ វិការវតិ អន្តរជាបតិ ធន្តិ តិវ្យាតិ បស្ស-
តិ ។ តីការណោ ធន្តិ តិវ្យាតិ អាតិព្វត្វាយត-
ទសមាបត្តិតិ អដ្ឋត្ថត្វ ពហំម្លា ច ធន្តិ តិវ្យាតិ
បស្សតោ ។

[២៤] ញាណំ សញ្ញាទុប្បញ្ញមីនិ សញ្ញានិ សញ្ញា ។
ភកកំ សក្សតុលា បទ្ខិសោនិមិ សញ្ញា ។ យេ ។
យេវិទកាយតេវេវ វិភតលោមហំសោនិមិ សញ្ញា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខបិដក

[២៥] ភក្សថា អកលបុប្ផាម្មណំទាំងអស់ សេចក្តីថា រូបកាយ ប្រ-
កបដោយបដិសន្ធិទាំងអស់ បុគ្គលនោះលះបង់ហើយ គឺថា រូបកាយបុគ្គល
នោះលះបង់ហើយ ដោយវិទូប្បប្បហាន ដែលប្រព្រឹត្តក្នុង ខ្លួនខន្ត្រប្ប-
ហាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) អកលបុប្ផាម្មណំទាំងអស់ ។

[២៦] ភក្សថា អកលេយ្យទាំងនាងក្នុងទាំងនាងក្រៅថា ក្របខ្លួន
បន្តបន្តមាន ក្រុងភក្សថា ក្របខ្លួនបន្តបន្តមាន បានដល់អាតិព្វ-
កាយតទសមាបត្តិ ។ អាតិព្វកាយតទសមាបត្តិ ដោយបរិកម្មថា
ក្របខ្លួនបន្តបន្តមាន ក៏ព្រោះហេតុអ្វី ។ បុគ្គលមានស្មារតីចូលវិញ្ញាណ-
កាយតទសមាបត្តិ សុំចេញចាកសមាបត្តិនោះហើយ ក៏ធ្វើវិញ្ញាណ
នោះឯង ឲ្យវិទាស បាត់បង់ សាបសូន្យទៅវិញ ឈ្មោះថា ឃើញថា
ក្របខ្លួនបន្តបន្តមាន ។ អាតិព្វកាយតទសមាបត្តិ ដោយបរិកម្មថា
ក្របខ្លួនបន្តបន្តមាន ព្រោះហេតុនោះឯង ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
អកលេយ្យទាំងនាងក្នុងទាំងនាងក្រៅថា ក្របខ្លួនបន្តបន្តមាន ។

[២៧] ភក្សថា សក្សពង្ស ក្នុងបទថា បរិក្រព្រះអង្គជាសក្សពង្ស
ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរ អំពីញាណ គឺ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថា
សក្សពង្ស ។ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះសក្ស ព្រោះទ្រង់ចេញ
ចាកសក្សត្រកូលហើយទូល ក៏បាន ។ យេ ។ ឈ្មោះសក្ស ព្រោះព្រះ
អង្គលះបង់វិយន័យសេចក្តីភក់ស្អុត ប្រាសចាកការព្រំពេម ក៏បាន ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសិល្ប

[២២] វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ សទ្ធា (វោសាលានិ កកក)

អភិជានំ ឧបាសោ

តិដ្ឋន្តមេមំ ជាតានិ

វិមុត្តំ ធម្មរាយនំ ។

[២៣] វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ សទ្ធាតិ កកក អភិ-
សង្ការវាសន ធម្មស្សោ វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ ជាតានិ
បដិសន្ធវាសន សទ្ធា វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ ជាតានិ ។
អដំ កកក អភិសង្ការវាសន ធម្មស្សោ វិញ្ញាណ-
ដ្ឋិតិយោ ជាតានិ ។ វុត្តន្តនំ កកក រូបរាយ
ក កិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋន្តនំ តិដ្ឋនំ រូបាវុស្សំ
រូបប្បតិដ្ឋំ ឧទ្ធម្មសេវនំ វុត្តំ វុត្តន្តំ វេយ្យុ វេយ្យុតិ
វេទន្តរាយ ក កិក្ខុវេ ។ វេ ។ សត្វរាយ ក
កិក្ខុវេ ។ វេ ។ សង្ការរាយ ក កិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ
តិដ្ឋន្តនំ តិដ្ឋនំ សង្ការវុស្សំ សង្ការវុត្តនំ ឧទ្ធម្មសេ-
វនំ វុត្តំ វុត្តន្តំ វេយ្យុ វេយ្យុតិ ។ ឯវិ កកក
អភិសង្ការវាសន ធម្មស្សោ វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ ជាតានិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសិល្ប

[២៤] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់វោសាលៈ) ព្រះគង្គា-

កក ទ្រង់ប្រាប់បញ្ជូនសុវិញ្ញាណ ដ្ឋិតិចាំងក្នុង ទើបទ្រង់ប្រាប់
ឲ្យបុគ្គលនោះ ដែលកំពុងរស់នៅ មានចិត្តឆាប់ (ក្នុងភាគព្រះភាគ-
យន្តៈ) មានភាគព្រះភាគយន្តៈនោះ ប្រព្រឹត្តទៅទាំងមុខ ។

(២៥) ពាក្យថា វិញ្ញាណដ្ឋិតិចាំងក្នុង អធិប្បាយថា ព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់ប្រាប់វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ២ ដោយអំណាចអភិសង្ការ ទ្រង់ប្រាប់
វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ៧ ដោយអំណាចបដិសន្ធិ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រាប់
វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ២ ដោយអំណាចអភិសង្ការ តើដូចម្តេច ។ ព្រះពុទ្ធអិសា
ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់កិក្ខុចាំងក្បាយ វិញ្ញាណ
រាស្រ្តយប្បវុទ្ធពើយឋិតនៅ វេទនឋិតនៅ មានប្រដាអារម្មណ៍ មានប្រដា
វិចិត្តប្បដា មានសេចក្តីត្រេកអរជាទ្រៀងរសព វេទនឋិតនៅ មានសេចក្តីច្រើន
សេចក្តីស្មោះរស់ សេចក្តីទូលំទូលាយ ម្ចាស់កិក្ខុចាំងក្បាយ (វិញ្ញាណ)
រាស្រ្តយវេទន្តៈ ។ វេ ។ ម្ចាស់កិក្ខុចាំងក្បាយ (វិញ្ញាណ)
រាស្រ្តយសត្វរូបៈ ។ វេ ។ ម្ចាស់កិក្ខុចាំងក្បាយ វិញ្ញាណ
រាស្រ្តយសង្ការរូបៈ វើយឋិតនៅ វេទនឋិតនៅ មានសង្ការជាអារម្មណ៍
មានសង្ការជាវិចិត្តប្បដា មានសេចក្តីត្រេកអរជាទ្រៀងរសព ដល់ខ្លាសេចក្តី
ច្រើន សេចក្តីស្មោះរស់ សេចក្តីទូលំទូលាយ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ប្រាប់វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ២ ដោយអំណាចអភិសង្ការ យ៉ាងនេះ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ប្បដិដ្ឋន្ត

សត្វសោ វិញ្ញាណព្យាយាមនំ សមតិក្កុដ្ឋ មន្តិ វេត្តិ
 អាតិញ្ញាណយននុបតា អបេ សត្តមា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ។
 ឯវំ កកកំ បដិសន្ធិវសេន សត្ត វិញ្ញាណតិដ្ឋិយោ ជា-
 នាតិវិ វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ សត្វា ។ ហោសាលាតិ ក-
 កកកំ ហោសាលាតិ កកកំ តំ ប្រាហ្មណំ នាមេន
 អាលបតិ ។ កកកំ ការវាជំវេនមេតំ ។ បេ ។ ស-
 ច្ចិកា បញ្ញត្តិ យជិជំ កកកំ ហោសាលាតិ កកកំ ។

(២៨) អភិជានំ ឥដាកតោតិ អភិជានន្តំ អភិជា-
 នន្តោ បដិវិជានន្តោ បដិវិជ្ជន្តោ ។ ឥដាកតោតិ
 វត្តញ្ញតំ កកកតា អតីតញ្ចេបិ ទុដ្ឋ ហោតិ អក្ខតំ
 អតច្ចំ អនត្តញ្ញតំ ន តំ ឥដាកតោ ឡាតករោតិ
 អតីតញ្ចេបិ ទុដ្ឋ ហោតិ ក្ខតំ តច្ចំ អនត្តសញ្ញតំ
 តម្បិ ឥដាកតោ ន ឡាតករោតិ អតីតញ្ចេបិ ទុដ្ឋ
 ហោតិ ក្ខតំ តច្ចំ អនត្តសញ្ញតំ តត្រ កាលញ្ញ
 ឥដាកតោ ហោតិ តស្ស បញ្ញស្ស វេយ្យាករ-
 ណាយ អដាកតញ្ចេបិ ទុដ្ឋ ហោតិ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បដិដ្ឋន្ត

ពួកសត្វប្រព្រឹត្តកម្មនៃវិញ្ញាណញ្ញាយននៈ ដោយប្រការចង់ក្នុង ចូលរោគ-
 កាញ្ញាយននៈ ដោយប្រការដ្ឋិតិ របស់វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ។
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រាសវិញ្ញាណដ្ឋិតិ ។ ដោយអំណាចបដិសន្ធិ
 យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) វិញ្ញាណដ្ឋិតិចង់ក្នុង ។ ពាក្យ
 ថា ហោសាលៈ ក្នុងៗថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ហោសាលៈ
 គឺព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅប្រាហ្មណ៍នោះ តាមឈ្មោះ ។ ពាក្យថា
 ព្រះមានព្រះភាគ គឺជាពាក្យនិយាយដោយគោរព ។ បេ ។ បញ្ញតិថា
 ព្រះមានព្រះភាគ នេះគឺព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ (ទើបមាន
 ពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ហោសាលៈ ។

(២៨) អភិជ្ឈាយពាក្យថា ព្រះកថាគតទ្រង់ប្រាសច្បាស់ ត្រង់ពាក្យថា
 ប្រាសច្បាស់ គឺយល់ច្បាស់ ដឹងប្រាកដ ចាស់ចុះ ។ ពាក្យថា ព្រះកថាគត
 មានខ័យដូចគេទៅនេះ មែនពិត ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ពាក្យនេះថា
 ម្ចាស់ទុដ្ឋៈ បើពាក្យអតីត ជាពាក្យមិនពិត មិនទៀង មិនប្រកបដោយ
 ប្រយោជន៍ ព្រះកថាគតមិនពេលពាក្យនោះ ម្ចាស់ទុដ្ឋៈ បើពាក្យ
 អតីត ជាពាក្យពិត ទៀងត្រង់ តែមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ព្រះកថាគត
 ក៏មិនពេលពាក្យនោះ ម្ចាស់ទុដ្ឋៈ បើពាក្យអតីត ជាពាក្យពិត ទៀងត្រង់
 ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ព្រះកថាគត ជាអ្នកដឹងកាលនេះ ទើបព្យាករ
 ប្រស្នាទាន ក្នុងពាក្យនោះ ម្ចាស់ទុដ្ឋៈ បើពាក្យអនាគត ។ បេ ។

បោសលាមាណវកប្បញ្ញាណិវរុណ

បទុប្បន្នញ្ចេយ្យំ តុន្ត ហោតិ អត្ថំ អត្ថំ អនុសញ្ញាតំ ឬ
 តំ តថាគតោ ត្យាគរោតិ បទុប្បន្នញ្ចេយ្យំ តុន្ត ហោតិ
 ភូតំ តថ្ឋំ អនុសញ្ញាតំ តម្យំ តថាគតោ ឬ ត្យាគរោតិ
 បទុប្បន្នញ្ចេយ្យំ តុន្ត ហោតិ ភូតំ តថ្ឋំ អនុសញ្ញាតំ តត្រ
 កាលញ្ញា តថាគតោ ហោតិ កស្សុ បញ្ញាស្ស វេយ្យា-
 ករណាយ វតិ ទោ តុន្ត អតីតាបាគតបទុប្បន្នសុ-
 ធម្មេសុ តថាគតោ កាលវាជំ ភូតវាជំ អត្ថវាជំ
 ធម្មវាជំ វិជយវាជំ តស្មា តថាគតោតិ វុត្ថតំ ។
 យំ ទោ តុន្ត សនេវកស្ស លោកស្ស សមា-
 កស្ស សប្បញ្ញកស្ស សស្សមណាប្រាហ្មណំយា
 បដាយ សនេវមនុស្សាយ ធម្មំ សុតំ មុតំ វិញាតំ
 បត្តិ បរិយេសិតំ អនុវិចិតំ បទសា សត្វន្តំ តថា-
 គតេន អតិសម្ពុទ្ធិំ តស្មា តថាគតោតិ វុត្ថតំ ។
 យញ្ច តុន្ត វត្តំ តថាគតោ អនុត្តរំ សង្ខាស-
 ម្ពោជំ អតិសម្ពុជ្ឈតិ យញ្ច វត្តំ អនុបាទិសេ-
 សាយ ធិត្វាធជាតុយា បរិធិត្វាយតិ យំ ឯតស្មី
 អន្តរ កាសតិ លបតិ ធិត្ថិសតិ សត្វន្តំ តថេវ
 ហោតិ ជា អញ្ញជា តស្មា តថាគតោតិ វុត្ថតំ ។

បោសលាមាណវកប្បញ្ញាណិវរុណ

ម្នាលបុគ្គៈ បើពាក្យបទុប្បន្ន ជាពាក្យមិនពិត មិនទៀងត្រង់ មិន
 ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ព្រះគថាគតមិនពោលពាក្យនោះ ម្នាលបុគ្គៈ
 បើពាក្យបទុប្បន្ន ជាពាក្យពិត ទៀងត្រង់ តែមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍
 ព្រះគថាគត ក៏មិនពោលពាក្យនោះ ម្នាលបុគ្គៈ បើពាក្យបទុប្បន្ន
 ជាពាក្យពិត ទៀងត្រង់ ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ព្រះគថាគតជាអ្នក
 ដឹងកាលគួរ រើបញ្ចករប្រសាទនោះ ក្នុងពាក្យនោះ ម្នាលបុគ្គៈ ព្រះ
 គថាគតជាអ្នកពោលតាមកាល ពោលពាក្យពិត ពោលអត្ត ពោលធម៌
 ពោលវិន័យ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាអតីត អនាគត បទុប្បន្ន ដោយប្រ-
 ការផ្សេងៗ ហេតុនោះ រើបញ្ចេញថា ព្រះគថាគត ។ ម្នាលបុគ្គៈ
 ធម្មជាតិណា ដែលលោក ព្រមទាំងទេវលោក មាណស ព្រហ្មលោក-
 ទាំងពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណៈទាំងក្រហ្មាល មនុស្សជាសត្វតិចតួច
 មនុស្សផ្ទៃសេស ឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ដឹងឮសំ សម្រេច ស្មើនរេ
 គិតរណា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ ព្រះគថាគតត្រាស់ដឹងហើយ ដោយចិត្ត
 ហេតុនោះ រើបញ្ចេញថា ព្រះគថាគត ។ ម្នាលបុគ្គៈ ព្រះគថាគតត្រាស់
 ដឹងសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ត្រស្មើក្នុងក្រីក្រណា បរិច្ចាគដោយអនុបាទិ-
 សេសទំនាទធាតុ ក្នុងក្រីក្រណា វេមនៈពោល ចរោ សំវែងឲ្យពាក្យណា
 ក្នុងចន្លោះនៃការត្រាស់ដឹងនឹងការបរិច្ចាគនោះ របស់ទាំងអស់នោះ ទៅ
 ដូចដែល មិនប្រែប្រួលទេ ហេតុនោះ រើបញ្ចេញថា ព្រះគថាគត ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយសុ បុរាណសម្ភេស

យថាភិក្ខុ ចុទ្ធ តថាគតោ តថាភារី យថាភារី តថា-
 ភិក្ខុ ឥតិ យថាភិក្ខុ តថាភារី យថាភារី តថាភិក្ខុ
 តស្មា តថាគតោតិ វុទ្ធិតិ ។ សនេវតេ ចុទ្ធ លោកេ
 សភារកេ សប្រហុកេ សស្សមណ្ឌប្រាញណំយា
 បដាយ សនេវមនុស្សយ តថាគតោ អភិក្ខុ អន-
 ភិក្ខុតោ អញ្ញនត្តនសោ វសវត្ថុំ តស្មា តថាគតោតិ
 វុទ្ធិតិ អភិជានំ តថាគតោ ។

(២៩) តិដ្ឋន្តមេនំ ជាតាតិកិ ភកា ឥនដ្ឋញ្ញោ ជា-
 តាតិ កាម្មាភិសង្ការវសេន អយំ បុគ្គលោ កាយស្ស
 កេតា បរម្មណា អបាយំ ទុក្ខតិ វិនិច្ឆាតំ ឈយំ ឧប-
 បដ្ឋិស្សតិកិ ។ ភកា ឥនដ្ឋញ្ញោ ជាតាតិ កាម្មាភិស-
 ង្ការវសេន អយំ បុគ្គលោ កាយស្ស កេតា បរម្មណា
 តវច្ឆានយោនី ឧបបដ្ឋិស្សតិកិ ។ ភកា ឥនដ្ឋញ្ញោ
 ជាតាតិ កាម្មាភិសង្ការវសេន អយំ បុគ្គលោ កាយ-
 ស្ស កេតា បរម្មណា ចិត្តវិសយំ ឧបបដ្ឋិស្សតិកិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុរាណសម្ភេស

ម្នាលចុន្ទៈ ព្រះភថាគត គោលយ៉ាងណា ធ្វើយ៉ាងនោះ ធ្វើយ៉ាងណា
 គោលយ៉ាងនោះ ព្រោះហេតុនៃព្រះភថាគត គោលយ៉ាងណា ធ្វើយ៉ាងនោះ
 ធ្វើយ៉ាងណា គោលយ៉ាងនោះ ហេតុនោះ ទើបហៅថា ព្រះភថាគត ។
 ម្នាលចុន្ទៈ ព្រះភថាគតគ្របសន្តិកំនូវលោក ព្រមទាំងទៅលោក ទារលោក
 ព្រហ្មលោក នូវពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ មនុស្សជាសម្បត្តិ-
 ទេវនិងមនុស្សជីវសស មិនមានអ្នកណាគ្របសន្តិកំបាន តែងឃើញតែ
 ញ៉ាំងអំណាចប្រព្រឹត្តទៅ ហេតុនោះ ទើបហៅថា ព្រះភថាគត
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ប្រាសថា) ព្រះភថាគត ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ។

(២៩) ភក្យថា ទើបទ្រង់ជ្រាបនូវបុគ្គលនោះ ដែលកំពុងរស់
 នៅ អធិប្បាយថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាប នូវបុគ្គលដែលបិកនៅ
 ក្នុងវិទ្យុនេន ដោយអំណាចកម្លាំងសន្តិភាព បុគ្គលនេះ លុះបែកក្លាយ
 ក្លាយស្លាប់ទៅនឹងទៅកើតក្នុងអបាយ ទុក្ខតិ វិនិច្ឆាត ឧប ។
 ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាបនូវបុគ្គល ដែលបិកនៅក្នុងវិទ្យុនេន ដោយ
 អំណាចកម្លាំងសន្តិភាព បុគ្គលនេះ លុះបែកក្លាយក្លាយស្លាប់
 ទៅ នឹងទៅកើតក្នុងកំណើតវិញ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាប
 នូវបុគ្គលដែលបិកនៅ ក្នុងវិទ្យុនេន ដោយអំណាចកម្លាំងសន្តិភាព
 បុគ្គលនេះលុះបែកក្លាយក្លាយស្លាប់ទៅ នឹងទៅកើតក្នុងបុគ្គលិកស្វយ ។

កាកសំណល់ក្នុងប្រព័ន្ធនេសា

ភក្តិ ឥន្ទ្រញាវ ជាតាតំ តាម្បាសាម្បាសាម
 អយំ បុគ្គលោ កាយស្ស ភេតា បាម្បាណា មនុ-
 ស្សសុ ឧបបជ្ជិស្សតីតិ ។ ភក្តិ ឥន្ទ្រញាវ ជាតាតំ
 តាម្បាសាម្បាសាម អយំ បុគ្គលោ^(១) កាយស្ស
 ភេតា បាម្បាណា សុតតិ សត្តំ លោកំ ឧបបជ្ជិស្ស-
 តីតិ ។ វុត្តញ្ញោតំ ភក្តិភា ឥន បយាហំ សាវីបុត្ត
 ឯកទ្ធី បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បដាបាមិ
 តតាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ តតា ធន ឥវិយតិ តតា
 មត្តំ សមាទ្ធន្តោ យថា កាយស្ស ភេតា បាម្បាណា
 អតាយំ ធុត្តតំ វិទិតាតំ ឯវាយំ ឧបបជ្ជិស្សតីតិ ។ ឥន
 បយាហំ សាវីបុត្ត ឯកទ្ធី បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ
 បរិច្ច បដាបាមិ តតាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ តតា
 ធន ឥវិយតិ តតា មត្តំ សមាទ្ធន្តោ យថា កាយស្ស
 ភេតា បាម្បាណា តិវត្តានយោវិ ឧបបជ្ជិស្សតីតិ ។ ឥន
 បយាហំ សាវីបុត្ត ឯកទ្ធី បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ
 បរិច្ច បដាបាមិ តតាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ

• ២. ឯកសារ: សុប្បត្តិបញ្ជាក់ ទំនៀម ។

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ព្រះមានព្រះភាគច្រើនប្រាប់ ឲ្យបុគ្គលដែលបិតនៅក្នុងទីនេះឯង ដោយ
អំណាចកម្មាភិស្ឋិរថា បុគ្គលនេះល្អបែកឆ្ងាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ឆឹង
ទៅកើតក្នុងពូកមុខសួរ ។ ព្រះមានព្រះភាគច្រើនប្រាប់ ឲ្យបុគ្គលដែល
បិតនៅក្នុងទីនេះឯង ដោយអំណាចកម្មាភិស្ឋិរថា បុគ្គលនេះល្អបែក
ឆ្ងាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ឆឹងទៅកើតក្នុងសុគតិ សួគ៌ ទៅលោក ។ ដូច
ពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគច្រើនត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់សាវ័បុត្ត គឺជាគត
កំណត់ដ៏ឆិចត្អៃ របស់បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ដោយចិត្តយ៉ាងនេះថា
បុគ្គលនេះប្រតិបត្តិដូច្នេះ ប្រព្រឹត្តដូច្នេះ ឡើងកាន់ផ្លូវនោះ ល្អបែកឆ្ងាយ
រាងកាយស្លាប់ទៅ ឆឹងទៅកើតក្នុងអបាយ ចុក្កតិ វិទិបាត ឧរេ ។ ម្ចាស់
សាវ័បុត្ត គឺជាគតកំណត់ដ៏ឆិចត្អៃ របស់បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ដោយ
ចិត្តយ៉ាងនេះថា បុគ្គលនេះប្រតិបត្តិដូច្នេះ ប្រព្រឹត្តដូច្នេះ ឡើងកាន់ផ្លូវ
នោះ ល្អបែកឆ្ងាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ឆឹងទៅកើតក្នុងកំណើតគំនាម ។
ម្ចាស់សាវ័បុត្ត គឺជាគតកំណត់ដ៏ឆិចត្អៃ របស់បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោក
នេះ ដោយចិត្តយ៉ាងនេះថា បុគ្គលនេះប្រតិបត្តិដូច្នេះ ប្រព្រឹត្តដូច្នេះ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុព្វបទសោ

តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មក្កំ សមាទ្ធយោ យថា
 កាយស្ស ភេតា បរម្មណា ចិត្តវិសយំ ឧបបន្និស្ស-
 តីតិ ។ ឥធម បទាហំ សាវីបុត្ត ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវិ
 ធមសា ចេតោ បរិច្ច បទាទាមិ តថាយំ បុគ្គលោ
 បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មក្កំ សមាទ្ធយោ
 យថា កាយស្ស ភេតា បរម្មណា មនុស្សសុ
 ឧបបន្និស្សតីតិ ។ ឥធម បទាហំ សាវីបុត្ត ឯកច្ចំ
 បុគ្គលំ ឯវិ ធមសា ចេតោ បរិច្ច បទាទាមិ តថាយំ
 បុគ្គលោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មក្កំ
 សមាទ្ធយោ យថា កាយស្ស ភេតា បរម្មណា
 សុគតិ សក្កំ លោកំ ឧបបន្និស្សតីតិ ។ ឥធម បទា-
 ហំ សាវីបុត្ត ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវិ ធមសា ចេតោ
 បរិច្ច បទាទាមិ តថាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ តថា
 ច ឥរិយតិ តញ្ច មក្កំ សមាទ្ធយោ យថា អាសាវំ
 ឧយា អបាសវំ ចេតាវិមុត្តំ ចត្តាវិមុត្តំ ជំដ្ឋេវ ធម្ម
 សយំ អភិច្ឆា សន្និកត្វា ឧបសម្មន្នំ វិហាស្សតីតិ
 តិដ្ឋន្តមេមំ ជាតាតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុព្វបទសោ

ឡើងកាន់ផ្លូវនោះ លុះបក្សាយករិកាយស្លាប់ទៅ ខឹងទៅកើតក្នុង
 ចិត្តវិសយ ។ ម្ចាស់សាវីបុត្ត គាត់គត់ណាស់ដឹងចិត្តរបស់បុគ្គលក្នុងខ្លួន
 ក្នុងលោកនេះ ដោយចិត្តយ៉ាងនេះថា បុគ្គលនោះ ប្រតិបត្តិដូច្នេះ
 ប្រព្រឹត្តដូច្នេះ ឡើងកាន់ផ្លូវនោះ លុះបក្សាយករិកាយស្លាប់ទៅ
 ខឹងទៅកើតក្នុងកម្មទុស្ស ។ ម្ចាស់សាវីបុត្ត គាត់គត់ណាស់ដឹងចិត្ត
 របស់បុគ្គលក្នុងខ្លួន ក្នុងលោកនេះ ដោយចិត្តយ៉ាងនេះថា បុគ្គលនោះ
 ប្រតិបត្តិដូច្នេះ ប្រព្រឹត្តដូច្នេះ ឡើងកាន់ផ្លូវនោះ លុះបក្សាយ
 ករិកាយស្លាប់ទៅ ខឹងទៅកើត ក្នុងសុគតិ ស្និទ្ធ ទៅលោក ។ ម្ចាស់
 សាវីបុត្ត គាត់គត់ណាស់ដឹងចិត្ត របស់បុគ្គលក្នុងខ្លួន ក្នុងលោកនេះ
 ដោយចិត្តយ៉ាងនេះថា បុគ្គលនេះប្រតិបត្តិដូច្នេះ ប្រព្រឹត្តដូច្នេះ ឡើង
 កាន់ផ្លូវនោះ ខឹងត្រាស់ដឹងដោយខ្លួនឯង ធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ សម្រេចខ្លួន
 ចេតាវិមុត្តិខឹងបញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសាវ ព្រោះអស់ទៅនៃអាសាវ
 ទាំងឡាយ ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅក្នុងបច្ចុប្បន្ន ហេតុនោះ (ទ្រង់
 ត្រាស់ថា) រើចទ្រង់ជ្រាបខ្លួនបុគ្គលនោះ ដែលកំពុងរស់នៅ ។

បោសលាមាណវក្សត្តានិទ្ទេស

[៥០] វិមុត្តំ តព្វរាមេន្នំ វិមុត្តន្តំ អាតិញ្ចញ្ញា-
 យេតេន វិមុត្តំ តទទិមុត្តំ តទទិមេតេយ្យំ ។ អដក-
 កកវា ជាតាតិ អយំ បុគ្គលោ វុចាទិមុត្តោ សុត្តាទិ-
 មុត្តោ កុត្តាទិមុត្តោ វសាទិមុត្តោ ដោជ្ជញ្ញាទិមុត្តោ
 កុលាទិមុត្តោ កលាទិមុត្តោ អាវសាទិមុត្តោ លាភា-
 ទិមុត្តោ យេសាទិមុត្តោ បសំសាទិមុត្តោ សុទាទិមុត្តោ
 ចិវរាទិមុត្តោ ចិល្លាចារិកាទិមុត្តោ សេនាសនាទិមុត្តោ
 កិលានប្បកូលេកេសន្និបិទ្វារាទិមុត្តោ សុត្តន្តាទិមុត្តោ
 វិធមាទិមុត្តោ អភិធម្មាទិមុត្តោ ចិសុត្តន្តិកក្ក័រាទិមុត្តោ
 តេជិវកក្ក័រាទិមុត្តោ ចិល្លាចារិកក្ក័រាទិមុត្តោ សបទា-
 នទារិកក្ក័រាទិមុត្តោ ឯកាសាទិកក្ក័រាទិមុត្តោ បន្តិចិល្លា-
 កក្ក័រាទិមុត្តោ ទលុបប្បាកក្ក័រាទិមុត្តោ អាត្មាក-
 ក្ក័រាទិមុត្តោ វុត្តាម្ពលិកក្ក័រាទិមុត្តោ អត្តាកាសិកក្ក័រាទិ-
 មុត្តោ សោសាទិកក្ក័រាទិមុត្តោ យេថាសន្តិកក្ក័រាទិ-
 មុត្តោ ធនេន្និកក្ក័រាទិមុត្តោ បវេជ្ជនាទិមុត្តោ ចុតិយេ-
 ជ្ជនាទិមុត្តោ តតិយេជ្ជនាទិមុត្តោ ចតុជ្ជនាទិមុត្តោ

បោសលាមាណវក្សត្តានិទ្ទេស

[៥១] អធិប្បាយថា អ្នកមានចិត្តនឹង (ស្ថិតភាគិក្សត្តាយកនៈ) មាន
 ភាគិក្សត្តាយកនៈនោះប្រព្រឹត្តទៅវាដូច្នេះ ត្រង់ពាក្យថា អ្នកមានចិត្តនឹង
 គឺមានចិត្តនឹងក្នុងភាគិក្សត្តាយកនៈ ជ្រប់ក្នុងភាគិក្សត្តាយកនៈនោះ មាន
 ភាគិក្សត្តាយកនៈនោះជាអធិបតី ។ មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
 ជ្រាបថា បុគ្គលនេះនឹងក្នុងរូប នឹងក្នុងសំឡេង នឹងក្នុងក្លិន នឹងក្នុងរស
 នឹងក្នុងរោមរាវៈ នឹងក្នុងក្រក្រលី នឹងក្នុងធនៈ នឹងក្នុងអារាម នឹងក្នុង
 លាភ នឹងក្នុងយស នឹងក្នុងសេចក្តីសរសើរ នឹងក្នុងសុខ នឹងក្នុងចីវរ
 នឹងក្នុងបិណ្ឌបាត នឹងក្នុងសេនាសនៈ នឹងក្នុងកិលានប្បកូលេកេសន្និបិទ្វារ
 នឹងក្នុងព្រះសូត្រ នឹងក្នុងវិទ្យា នឹងក្នុងអភិធម្ម នឹងក្នុងបិណ្ឌបាតក្នុងៈ
 នឹងក្នុងតេជិវកក្នុងៈ នឹងក្នុងបិណ្ឌបាតក្នុងៈ នឹងក្នុងសបទានទារិកក្នុងៈ នឹង
 ក្នុងឯកាសក្នុងៈ នឹងក្នុងបន្តិចិល្លាក្នុងៈ នឹងក្នុងទលុបប្បាកក្នុងៈ នឹងក្នុង
 អាត្មាកក្នុងៈ នឹងក្នុងវុត្តាម្ពលិកក្នុងៈ នឹងក្នុងអត្តាកាសិកក្នុងៈ នឹងក្នុងសោសា-
 និកក្នុងៈ នឹងក្នុងយេសនិកក្នុងៈ នឹងក្នុងធនេន្និកក្នុងៈ នឹងក្នុងបវេជ្ជ-
 ជ្ជនៈ នឹងក្នុងចុតិយេជ្ជនៈ នឹងក្នុងតតិយេជ្ជនៈ នឹងក្នុងចតុជ្ជនៈ

អាកាសាធិបតី យេនធនសោមម្ពរាជិមុត្តោ វិញ្ញាណញ្ញា-
យេនធនសោមម្ពរាជិមុត្តោ អភិញ្ញាញ្ញាយេនធនសោមម្ពរា-
ជិមុត្តោ លោកសញ្ញាសញ្ញាយេនធនសោមម្ពរាជិមុត្តោតិ
វិមុត្តំ ។ ឧប្បកាយេន្ទំ អភិញ្ញាញ្ញាយេនធនមយំ ឧប្ប-
កាយេន្ទំ ឧប្បកាយេន្ទំ វិចាកប្បកាយេន្ទំ កម្មកុតំ
មជ្ជិកុតំ ។ អថា កកា ធានា អយំ បុគ្គលា
ប្បកាយោ ។ បេ ។ លោកសញ្ញាសញ្ញាយេនធនស-
ោមម្ពរាជិមុត្តោ វិមុត្តំ ឧប្បកាយេន្ទំ ។ តេធាហ
កកា

វិញ្ញាណដ្ឋតិយោ សត្វ (មោសាណតិ
ភព្វ)

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

តំណាង ជាតំណាង

[illegible]

ឥប្បកន្ត្រីភាសាសាស្ត្រាយនសមាបត្តិ ឥប្បកន្ត្រីភាសាសាស្ត្រាយនសមាបត្តិ
 ឥប្បកន្ត្រីភាសាសាស្ត្រាយនសមាបត្តិ ឥប្បកន្ត្រីភាសាសាស្ត្រាយនសមា-
 បត្តិ ហេតុនោះ (ប្រជុំគ្រាស់ថា) អ្នកមានចិត្តឥប្ប ។ ពាក្យថា មាន
 ភាគីភាសាសាស្ត្រាយនសមាបត្តិ គឺ សម្រេចដោយភាគីភាសាសាស្ត្រាយ-
 នសមាបត្តិ មានប្រព្រឹត្តិទៅនឹងមុន មានប្រព្រឹត្តិទៅនឹងមុន
 មានប្រព្រឹត្តិទៅនឹងមុន ដូច្នេះដោយកម្ម ដូច្នេះដោយបដិសន្ធិ ។
 មួយវិញទៀត ព្រះមានព្រះភាគប្រជុំគ្រាស់ថា បុគ្គលនេះ មានប្រ-
 ព្រឹត្តិទៅនឹងមុន ។ បេ ។ មាននៅសាស្ត្រាយនសមាបត្តិ
 ប្រព្រឹត្តិទៅនឹងមុន ហេតុនោះ (ប្រជុំគ្រាស់ថា) ជាអ្នកមានចិត្តឥប្ប-
 កន្ត្រីភាសាសាស្ត្រាយនសមាបត្តិ មានភាគីភាសាសាស្ត្រាយនសមាបត្តិ ។
 ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគប្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគច្រើន ម្ចាស់ប្រាសាទៈ) ព្រះរាជគត

ទ្រង់ស្រឡាចសំឡឹងឆ្លាតដ្ឋក៏រាំងក្នុង ទើបទ្រង់ប្រាប់ខ្ញុំគ្រូល

នោះ ដែលតុល្យវិស័យ មានបំណងបំភាយព្រះ

មានភស្តុតាងយកទៅប្រព្រឹត្តទៅបានមុន ។

ហេតុអ្វីបានជាពុទ្ធបញ្ញាដ៏ស្រស់

[៥០] អាត់ត្បាញសម្ពុរ ព្រាង ទង្គិសញ្ញាជំនំ ឥត

ឯវេយ្យា អត់ត្បាយ អោ ឥន្ទ វិបស្សន៍

ដំនំ ញាណំ តដំនំស្ស ព្រាង្គណស្ស វិស័មោ ។

[៥១] អាត់ត្បាញសម្ពុរ ព្រាង អាត់ត្បាញ

សម្ពុរ វេយ្យា អាត់ត្បាញយន្តឧស្សន្តន៍ កណ្តា

កស្មុរោ ។ អាត់ត្បាញយន្តឧស្សន្តន៍ កណ្តា

សម្ពុរ អាត់ត្បាញសម្ពុរ ព្រាង លក្ខន្ត ព្រាង

តទ្ធិន្ត ព្រាង បល័ពោនាតិ ព្រាង ជាតិ

តុលយន្ត តិយន្ត វិភាយន្ត វិភាយ កណ្តា

អាត់ត្បាញសម្ពុរ ព្រាង ។

[៥២] ទង្គិសញ្ញាជំនំ ឥត ទង្គិសញ្ញាជំនំ វេយ្យា

អន្តរាគម ។ អន្តរាគម តំ កណ្តា លក្ខន្ត លក្ខន្ត បល័

ពុទ្ធ អន្តរាគម ទង្គិសញ្ញាជំនំ ព្រាង លក្ខន្ត ព្រាង

ហេតុអ្វីបានជាពុទ្ធបញ្ញាដ៏ស្រស់

[៥៣] បុគ្គលដ៏ឆ្លាតវៃក្នុងព្រាងនៃអាត់ត្បាញ ដ៏ឆ្លាតវៃសេចក្តី

វិភាយ ជាគ្រឿងប្រកបដូច្នេះ លុះដឹងច្បាស់សេចក្តី

យ៉ាងនេះ ហើយចេញអំពីសមាបត្តិទោះ វេយ្យាឃើញ

ច្បាស់ក្នុងសមាបត្តិទោះ ទោះជាញាណដ៏ឆ្លាតវៃ

បេសព្រាង្គណ៍ដែលមានព្រាង្គណ៍យ៉ាងនេះហើយទោះ ។

[៥៤] ពាក្យថា ដ៏ឆ្លាតវៃក្នុងព្រាងនៃអាត់ត្បាញ សេចក្តីថា

កណ្តាតិស្មុរោ ដែលប្រាប់អាត់ត្បាញយន្តនេះ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅព្រម លោក

ហៅថា ភាគព្រាងនៃអាត់ត្បាញ ។ បុគ្គល ដ៏ឆ្លាតវៃកណ្តាតិស្មុរោ

ដែលប្រាប់អាត់ត្បាញយន្តនេះឲ្យប្រព្រឹត្តទៅព្រមថា ភាគព្រាង នៃ

អាត់ត្បាញ ដ៏ឆ្លាតវៃគ្រឿងដាច់ ដ៏ឆ្លាតវៃចំណង ដ៏ឆ្លាត ឆ្លាត

ស្មុគ្រស្រប ពិចារណា ធម្ម័ន ធ្វើឲ្យប្រាកដថាគ្រឿងកណ្តាល ហេតុ

នោះ (ច្រើនប្រាស) ដ៏ឆ្លាតវៃក្នុងព្រាងនៃអាត់ត្បាញ ។

[៥៥] ពាក្យថា សេចក្តីវិភាយជាគ្រឿងប្រកបដូច្នេះ អីសេចក្តីគ្រូ

គ្រូអាណុត្តរអរូប ហៅថា សេចក្តីវិភាយជាគ្រឿងប្រកប ។ គម្មនោះជាប់

ជាប់ស្តី ខ្លួន ដោយសេចក្តីគ្រូគ្រូអាណុត្តរអរូប បុគ្គលដ៏ឆ្លាតវៃសេចក្តី

គ្រូគ្រូអាណុត្តរអរូបថា សេចក្តីវិភាយជាគ្រឿងប្រកប ដ៏ឆ្លាតវៃគ្រឿងដាច់

កង្ខេបន្តិ ញាតា បលំតោនោតំ ញាតា ជាតិទ្វា
 តុលយិទ្ធា តិរយិទ្ធា វិការយិទ្ធា វិក្ខតំ កាត្វា ។
 ឥតិកំ បទសន្តិ ។ បេ ។ បទានុប្បត្តកមេតំ ឥតិកំ
 ទន្ធិសញ្ញាជនំ ឥតិ ។

[៥២] ឯវមេតំ អភិញ្ញាយាតិ ឯវំ ឯតំ អភិ-
 ញាយ ជាតិទ្វា តុលយិទ្ធា តិរយិទ្ធា វិការយិទ្ធា
 វិក្ខតំ កាត្វាតិ ឯវមេតំ អភិញ្ញាយ ។

[៥៣] តតោ តតុ វិបស្សនីតិ អភិញ្ញាយ-
 តនំ សមាបន្តិទ្ធា តតោ វុដ្ឋហិទ្ធា តតុ ជាតេ
 ចិត្តចេតសិកោ ធម្ម អនិច្ចតោ វិបស្សនី ធុត្តតោ
 វិបស្សនី ភេតតោ ។ បេ ។ អនិស្សរណតោ វិប-
 ស្សនី ធុត្តតិ ឡោកេតំ ឯជ្ឈាយតិ ឧបបទិត្តតិ
 តតោ តតុ វិបស្សនី ។

[៥៤] ឯតំ ញាណំ តថំ តស្សាតិ ឯតំ
 ញាណំ តថំ ក្ខតំ យាជាវំ អវិបរីតំ តស្សាតិ ឯតំ
 ញាណំ តថំ តស្ស ។

នីតិជាត្រៀមចន ដីតិ ស្គាល់ ស្គាល់មើល កិចារណា ចម្រើន ធ្វើឲ្យ
 ជាតំច្បាស់ជាតំផ្លូវ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ ជាតំភេត ។ បេ ។ ពាក្យថា
 ដូច្នេះ នេះជាតំជាតំ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីកេរយ
 ជាត្រៀមប្រកបដូច្នេះ ។

[៥៥] ពាក្យថា លុះដឹងច្បាស់ សេចក្តីខ្ពុំយ៉ាងនេះហើយ គឺ ដឹង
 ស្គាល់ ស្គាល់មើល កិចារណា ចម្រើន ធ្វើឲ្យប្រាកដច្បាស់សេចក្តីខ្ពុំយ៉ាងនេះ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លុះដឹងច្បាស់សេចក្តីខ្ពុំយ៉ាងនេះហើយ ។

[៥៦] ពាក្យថា ចេញអំពីសមាបត្តិនោះ វេទនាឃើញច្បាស់ក្នុង
 សមាបត្តិនោះ គឺចូលអភិញ្ញាយតនៈ ហើយចេញចាកសមាបត្តិនោះ
 វេទនាឃើញច្បាស់ ខ្លួនក្នុងចិត្តចិត្តចិត្តចិត្ត ដែលកើតក្នុងសមាបត្តិ
 នោះថា មិនទៀង ឃើញច្បាស់ថាជាតុត យល់ច្បាស់ ឃើញ ក្រឡេក
 មើល សំឡឹងមើល កំណត់មើលថាជាភេត ។ បេ ។ ថាមិនជាវិហាសំខុត្ត
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចេញអំពីសមាបត្តិនោះ វេទនាឃើញច្បាស់
 ក្នុងសមាបត្តិនោះ ។

[៥៧] ពាក្យថា នេះឯងជាញាណដ៏ពិតប្រាកដ របស់ព្រាហ្មណ៍
 នោះ សេចក្តីថា ញាណខ្ពុំរបស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ជាធម្មជាតិ ទៀង
 ប្រាកដ មិនប្រែប្រួល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នេះឯងជាញាណ
 ដ៏ពិតប្រាកដ របស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ។

សុត្តន្តបិដក វុទ្ធពិភាយសូ ពុទ្ធនិទ្ទេសោ

អាតិក្ខត្តាសម្ពុត្តំ ឬត្ថា ឧទ្ទិសញ្ញាជំនំ វតិ

ឯវមេតំ អតិក្ខត្តាយ តតោ តត្ថ វិចស្សតិ

ឯតំ ញាណំ តតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស វុស្សិមតោតិ ។

សហ កាថាបរិយោសាថា ។ បេ ។ សត្តា មេ កន្ត្ត

កតវា សាវកោហមស្ម័តិ ។

ឆោសាសមាណវិក្កញ្ញនិទ្ទេសោ ពុទ្ធសមោ ។

សុត្តន្តបិដក វុទ្ធពិភាយសូ ពុទ្ធនិទ្ទេសោ

បុគ្គល ជីវិតុភារតិកត្រម វៃហតិក្ខត្តា ជីវិតុភេសចក្ខុ

វិភាយជាត្រៀងប្រកប ដូច្នេះ លុះជីវិតុភេសចក្ខុខ្លះ

យ៉ាងនេះ ហើយចេញ អំពីសមាជគ្គិភោ វេមនិយ័ត្យ

ច្បាប់ក្នុងសមាជគ្គិភោ នេះឯងជាញាណជីវិតកម្រាម របស់

ព្រាហ្មណ៍ ដែលមានព្រហ្មចរិយធម៌ទៅលើហើយនោះ ។

លុះចប់ភាថា ។ បេ ។ ចតុត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមាត

ព្រះភាគ ជាសាស្ត្រារបស់ច្បាប់អង្គ ច្បាប់អង្គសូមជាសាវក ។

ចប់ ឆោសាសមាណវិក្កញ្ញនិទ្ទេស ទី ១២ ។

មោឃរាជមាណវិក្យញ្ញាតិទ្វេសោ

[៥៥] ឆ្ងាហំ សត្តំ អបុច្ឆិស្ស

(ឥឆ្ងាយស្នា មោឃរាជ)

ន មេ ឡាតាសំ ចត្តមា

យាវតតិយញ្ច ទេវិសិ

ឡាតាភេតិកំ មេ សុតំ ។

[៥៥] ឆ្ងាហំ សត្តំ អបុច្ឆិស្សន្តិ សោ ព្រាហ្ម-
ណោ ទ្ធិក្ខត្តំ ពុទ្ធិ កកវន្តំ បញ្ញំ អបុច្ឆិ តស្ស
កកវំ បញ្ញំ មុដ្ឋោ ន ឡាតាសំ ចត្តសធនន្តា(១)
ឥមស្ស ព្រាហ្មណស្ស ឥន្ទ្រិយបរិមាតោ កវិស្ស-
តិកំ ។ សត្តាតិ សត្តោ ។ កកវំ សក្យតុលា
បព្វដិគោតិមំ សត្តោ ។ អដវំ អដ្ឋោ មហាទ្វេចោ ធន-
នកតិមំ សត្តោ ។ តស្សីមាធិ ធនាធិ សេយ្យមីទំ ស-
ទ្វាធិ សីលធិ ហិរិធិ ធិត្តប្បធិ សុតធិ ពាគធិ

១១. ឥន្តរា ។

មោឃរាជមាណវិក្យញ្ញាតិទ្វេសោ

[៥៦] (មោឃរាជមានអាយុ ទួលផ្ទះច្រើន) បតិគ្រព្រះអង្គជា

សក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គបានទួលសួរ អស់វារៈពីរដងរួចហើយ ព្រះ
អង្គមានចក្ខុ ទ្រង់មិនចាត់ដោះស្រាយ ចំពោះខ្ញុំព្រះអង្គនៅ
ឡើយ ខ្ញុំព្រះអង្គបានព្រាហ្ម ព្រះអង្គជាទៅឬស្មី (កាលបើ
មានគេសាកសួរ) អស់វារៈបីដង ទ្រង់តែងតែព្យាករណ៍ខាន ។

[៥៦] ពាក្យថា បតិគ្រព្រះអង្គជាសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គបានទួលសួរ
អស់វារៈពីរដងរួចហើយ អធិញ្ចយថា ព្រាហ្មណ៍នោះ បានទួលសួរ
ប្រស្នាចំពោះព្រះគុដ្ឋមានព្រះភាគ អស់វារៈពីរដងរួចហើយ តែព្រះមាន
ព្រះភាគ កាលព្រាហ្មណ៍នោះសួរប្រស្នាហើយ ទ្រង់មិនចាត់ព្យាករ
នៅឡើយ ដោយទ្រង់ព្រះតម្រិះថា ព្រាហ្មណ៍នេះ ខឹងមានអំន្រ្ទិយ
ចាស់ក្លា ក្នុងកាលជាលំដាប់ស្មើនឹងចក្ខុ ។ ពាក្យថា បតិគ្រព្រះ
អង្គជាសក្កៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាសក្កៈ ។ ដែលព្រះមាន
ព្រះភាគឈ្មោះសក្កៈ ព្រោះហេតុទ្រង់រងព្រាហ្មសក្យត្រកូលហើយមូស
ក៏បាន ។ ឬថា ឈ្មោះសក្កៈ ព្រោះហេតុទ្រង់ស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន
មានធនធាន ក៏បាន ។ នេះទ្រព្យរបស់ព្រះអង្គ គឺ ទ្រព្យគិស្វា
ទ្រព្យគិសីល ទ្រព្យគិហិ ទ្រព្យគិឥត្តប្បៈ ទ្រព្យគិសុគៈ ទ្រព្យគិបាគៈ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុប្ផនិក្ខេប

មញ្ញាធនំ សតិច្ឆជ្ជាធនំ សម្មច្ឆាយាធនំ ឥន្ទ្រិកាធនំ
 ឥន្ទ្រិយធនំ កាលធនំ ពោជ្ឈង្គធនំ មច្ចុធនំ
 ផលធនំ វិញ្ញាណធនំ ។ ឥមេហំ អនេកវិធីហំ ធន-
 រកនេហំ អន្តោ មហាទូនោ ធនវាទិមិ សក្កោ ។
 អជវា សក្កោ មហុ វិសវី អលមក្កោ សូរោ វិហ-
 វិក្កន្តោ អភិរុ អច្ឆម្ពី អនុប្រាសី អបលាយី
 មហីនកយភេរោ វិភគលោមហីសោទិមិ សក្កោទិ
 ទ្វាហំ សក្កា ។ អបុច្ឆិស្សន្តិ ទ្វាហំ សក្កា អបុច្ឆិស្សី
 អយាចិស្សី អជ្ឈេសិស្សី មសាធយិស្សន្តិ ទ្វាហំ
 សក្កា អបុច្ឆិស្សី ។ ឥន្ទាយស្មា មោយវរាទិ ឥន្ទា-
 ទិ មនសច្ចំ ។ អាយស្មាទិ មិយវរាទិ ។ មោ-
 យវរាទិ តស្ស ប្រាហ្មណស្ស ពាមិ ។ មេ ។
 អភិលាហោទិ ឥន្ទាយស្មា មោយវរាទិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិក្ខេប

ទ្រព្យភិបក្ខា ទ្រព្យភិសគិយ្យដ្ឋាន ទ្រព្យភិសម្មយុតាន ទ្រព្យភិវត្តិបាទ
 ទ្រព្យភិវត្តិយ ទ្រព្យភិពលៈ ទ្រព្យភិពាជ្ជន្ត ទ្រព្យភិមគ្គ ទ្រព្យភិផល
 ទ្រព្យភិវិញ្ញាណ ។ ព្រះនាមសក្កៈ ព្រោះហេតុព្រះអង្គសុគត្ត មានទ្រព្យ
 ច្រើន មានបទនា ដោយទ្រព្យដ៏ប្រសើរ ច្រើនប្រការទាំងនេះ គឺបាន ។
 កុំនោះសោត ឈ្មោះសក្កៈ ព្រោះហេតុទ្រង់អង្គភាព មោទុក ក្លាហាន
 មានព្យាយាមស្វ័ ក្បៀវក្បា សង្វាត ច្រើនច្រើន មិនខ្លាច មិនខ្ពើម
 មិនគំរាម មិនរំពោល លះភ័យគួរខ្លាច មិនព្រិកេម ក៏បាន ។
 ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គ
 (បានទូលសួរ) អស់វារៈពីរជំរុំចេញហើយ ។ ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គបានទូលសួរ
 (សេចក្តីថា) បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គបានទូលសួរ បានអង្វរ
 បានកាតព្វកិច្ច បានជ្រះថ្លា អស់វារៈពីរជំរុំចេញហើយ ហេតុនោះ (លោក
 ពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គបានទូលសួរ អស់វារៈពីរ
 ជំរុំចេញហើយ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ ខែបទថា មោយវរាទិមានអាយុទូលដូច្នេះ
 គឺជាភារធម៌ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ។
 ពាក្យថា មោយវរាទិ ជាឈ្មោះ ។ មេ ។ ជាពាក្យសម្រាប់ហៅប្រាហ្មណ៍
 នោះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) មោយវរាទិមានអាយុទូលដូច្នេះ ។

ហេយរាជមាណវកប្បក្កាមនិទ្ទេសោ

[៦០] ន មេ ក្បតកាសិ ធន្តរាមាតិ ន មេ
 ក្បតកាសិកំ មេ ន អាចិក្កិ(១) ន ទេសេសិ ន
 បញ្ញមេសិ ន បដ្ឋមេសិ ន វិវិ ន វិភជិ ន ឧត្តាធិម-
 កាសិ ន បកាសេសិ ។ ធន្តរាមាតិ ភគវ បញ្ចហិ
 ធន្តរាមា ធន្តរាមា មំសធន្តរាមាមិ ធន្តរាមា ធន្តរាមា
 ធន្តរាមា ធន្តរាមា បញ្ញធន្តរាមាមិ ធន្តរាមា ធន្តរាមា
 ធន្តរាមា សមន្តធន្តរាមាមិ ធន្តរាមា ។

កាជំ ភគវ មំសធន្តរាមាមិ ធន្តរាមា ។ មំស-
 ធន្តរាមា ភគវតោ បញ្ច វណ្ណា សិវិដ្ឋន្តិ ចិលោ ច
 វណ្ណា មីតតោ ច វណ្ណា លោហិតតោ ច
 វណ្ណា តាណ្ណា ច វណ្ណា ឱនាតោ ច វណ្ណា ។
 យត្ថ ច អត្ថិលោមាធំ បតិដ្ឋិតាធំ តំ ធិលំ ហោតំ
 សុធិលំ ចាសាធិកំ ធស្សនេយ្យំ ឧត្តារមុប្បសមាធំ ។
 តស្ស យតោ មីតតំ ហោតំ សុមីតតំ សុវណ្ណាវណ្ណំ
 ចាសាធិកំ ធស្សនេយ្យំ កណ្តិកាវមុប្បសមាធំ ។

១ ម. អាចិក្កិ ។

ហេយរាជមាណវកប្បក្កាមនិទ្ទេសោ

[៦១] អនិប្បាយ ពាក្យថា ព្រះអង្គមានចក្ខុ ច្រើនមិនខាន់ដោះ
 ស្រាយចំពោះច្បាប់ព្រះអង្គនៅឡើយ ត្រង់ពាក្យថា មិនខាន់ដោះស្រាយ
 ចំពោះច្បាប់ព្រះអង្គ គឺមិនខាន់ប្រាប់ មិនខាន់សំដែង មិនខាន់បញ្ជាក់ មិនខាន់
 កាន់ទុក មិនខាន់បើក មិនខាន់ដៃក មិនខាន់ធ្វើឲ្យងាយ មិនខាន់ប្រកាស
 ដល់ច្បាប់ព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា មានចក្ខុ គឺ ព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនមាន
 ចក្ខុដោយចក្ខុ ៨ គឺ មានចក្ខុដោយមំសចក្ខុ ១ មានចក្ខុដោយវិទ្យាចក្ខុ ១
 មានចក្ខុដោយបញ្ញាចក្ខុ ១ មានចក្ខុដោយកុដ្ឋចក្ខុ ១ មានចក្ខុដោយ
 សមន្តចក្ខុ ១ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនមានចក្ខុ ដោយមំសចក្ខុ តើដូចម្តេច ។
 គឺគង់មំសចក្ខុរបស់ព្រះមានព្រះភាគ មានសម្បុរ ៨ គឺ សម្បុរទៀវ ១
 សម្បុរលឿង ១ សម្បុរក្រហម ១ សម្បុរក្រៅ ១ សម្បុរ-ស ១ ។
 ទីលា ដែលមានពេលព្រះទេព្រាហ្មណ៍ស្ថាននៅ ទីនោះឯង មានសម្បុរ
 ទៀវ ទៀវស្រស់ គួរជ្រះថ្លា គួរក្រឡេកមើល ជាដុំដុំដុំគ្រាក្រក ។
 ទីវាងនាយអំពីនោះ មានសម្បុរលឿង សៀងស្រស់ មានសម្បុរ
 ដូចមាស គួរជ្រះថ្លា គួរក្រឡេកមើល ជាដុំដុំដុំគ្រាក្រក ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុបប្បនិកាយ

មជ្ឈិមិកំ លោកនាគំ បស្សេយ្យ តិសហស្សំម្យ
លោកនាគំ បស្សេយ្យ ឧបាសហស្សំម្យ លោក-
នាគំ បស្សេយ្យ ។ យាវតតំ វា បទ អាតម្ពេយ្យ
តាវតតំ បស្សេយ្យ ។ ឯវំ វិសុទ្ធិ ភកវតោ ទិព្វ-
ចក្ខុ ។ ឯវំ ភកវ ទិព្វចក្ខុនាមិ ចក្ខុមា ។

កតិ ភកវ បញ្ញាចក្ខុនាមិ ចក្ខុមា ។ ភកវ
មហាបញ្ញោ បុគ្គលញ្ញោ ហាសប្បញ្ញោ ជវចប្បញ្ញោ
តិក្ខុប្បញ្ញោ ធិត្វេនិកប្បញ្ញោ បញ្ញប្បកេនតុសលោ
បភិទ្គញ្ញាលោ អនិកតប្បនិសង្កិរោ(១) ចតុវេសារដ្ឋ-
ប្បញ្ញោ ធនតលនាវី បុរិសាសតោ បុរិសសីហោ
បុរិសនាតោ បុរិសាជញ្ញោ បុរិសនារម្មោ អនន្ត-
ញ្ញាលោ អនន្តតេជោ អនន្តយសោ អន្ទោ ម-
ហានុនោ ធនវា ទេតា វិទេតា អនុទេតា ស-
ញ្ញាបេតា ទិដ្ឋិបេតា បេតុតា បសាទេតា ។

១ ឧ. អនិកតប្បនិសង្កិរញ្ញោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុបប្បនិកាយ

ឃើញរោគនាគចំនួនដូចគ្នា ក៏បាន ឃើញរោគនាគមានរាងដ៏ច្រើន
ក៏បាន ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ព្រះមានព្រះភាគ មានប្រាជ្ញា (ទ័ពិឃើញ)
ត្រឹមណា គប្បីឃើញបានត្រឹមនោះ ។ ទិព្វចក្ខុរបស់ព្រះមានព្រះភាគ
ចិសុទ្ធិយ៉ាងខ្លះ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មានចក្ខុ ដោយទិព្វចក្ខុ
យ៉ាងខ្លះដែរ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ខុ ដោយបញ្ញាចក្ខុ ក៏ដូច
ម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានប្រាជ្ញាច្រើន មានប្រាជ្ញាគ្រាស់
មានប្រាជ្ញាភក្ខយ មានប្រាជ្ញាហេស មានប្រាជ្ញាមោមុគ មានប្រាជ្ញា
ដាច្រៀងទំលាយកិលេស ទ្រង់ឆ្ងាសក្នុងប្រភេទនៃប្រាជ្ញា ទ្រង់បែកព្រះ
ញាណ ទ្រង់បានបដិសង្កេត ទ្រង់សម្រេចធម្មវេសារដ្ឋញ្ញាលា ទ្រង់
នូវកំឡាំង ១០ ជាបុរេសច្រសីរ ជាបុរេសអន័តោ ជាបុរេសនាគ ជាបុរេស
កតាខេយ្យ ជាបុរេសនាំទៅរដ្ឋទុរៈ ជាអនន្តញ្ញាលា មានរាជ្ជ-
មិនមានទីបំផុត មានយសមិនមានទីបំផុត ទ្រង់ស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យ
ច្រើន មានធនតាន ទ្រង់ដឹកដំ ទ្រង់ទូន្មាន ប្រៀនប្រដៅ ទ្រង់
ពន្យល់ ទ្រង់ដឹកនាំទ្រង់គន្ថ ទ្រង់ឲ្យគយគន់ ទ្រង់ធ្វើឲ្យជ្រះថ្លា ។

សោ ហិ ភកវា អនុប្បន្នស្ស មគ្គស្ស ឧប្បទេ-
 តា អសញ្ញាតស្ស មគ្គស្ស សញ្ញាបតា(*) អន-
 ត្តាតស្ស មគ្គស្ស អត្តាតា មគ្គញ្ញ មគ្គវិទូ ម-
 គ្គុកោវិទោ ។ មគ្គាទុតា ធម្ម បទ ឯតវហិ សា-
 វកា វិហារន្តំ បច្ឆាសមន្តាគតោ ។ សោ ហិ ភកវា
 ជាមំ ជាធាតុ ចស្សំ ចស្សតិ ចក្កក្ខតោ ញាណក្ខតោ
 ធម្មក្ខតោ ព្រហ្មក្ខតោ វត្តា វេត្តា អត្តស្ស ធិន្ទតា
 អមតស្ស ធាតា ធម្មស្សមិ តថាគតោ ។ មគ្គ-
 តស្ស ភកវតោ អញ្ញាតំ អនិច្ចំ អវិជិតំ អសច្ចិតតំ
 អនុសិតំ បញ្ញាយ ។ អតីតាធាតុតប្បច្ចប្បន្នំ ឧតា-
 នាយ សព្វេ ធម្មា សព្វាគារវេន ពុទ្ធស្ស ភកវតោ
 ញាណមុទេ អាចារ្យមាគច្ឆន្តំ ។ យន្តីកំ ឈេយ្យំ ឆាម
 អគ្គិ ជាធិតតំ អត្តតោ វា បរតោ វា ឧបយតោ វា
 ធិន្ទធម្មតោ វា អតោ សម្បរាយីកោ វា អតោ
 ឧត្តាលោ វា អតោ កម្ពីរោ វា អតោ ក្ខន្ធភ្ន វា
 អតោ បដិច្ចន្នោ វា អតោ ឈេយ្យោ វា អតោ ធិនោ វា

* ឧ. សព្វតោ ។

ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ញ៉ាំងមគ្គដែលមិនទាន់កើតឱ្យកើតឡើង
 ទ្រង់ញ៉ាំងមគ្គដែលមិនទាន់កើតមានឱ្យកើតមាន ទ្រង់ប្រាប់ផ្លូវដែលមិនទាន់
 ប្រាប់ ទ្រង់ស្គាល់ផ្លូវ ទ្រង់ជ្រាបផ្លូវ ទ្រង់ឈ្លាសវៃក្នុងផ្លូវ ។ ចំណែក
 ពួកសាវ័ក ឥឡូវនេះ គ្រាន់តែជាអ្នកដើរតាមផ្លូវ ដើរតាមក្រោយ ។
 ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ជ្រាបហេតុដែលគួរជ្រាប ទ្រង់ឃើញ
 ហេតុដែលគួរឃើញ មានចក្ខុ មានញាណ មានធម៌ មានធម៌
 ដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ជាអ្នកស្ម័គ្រជ្រាប ទ្រង់ពាលរំលឹកបង្ហាត់ទៅក្រប្រយោជន៍
 ឱ្យខូចព្រះខេត្តាន ជាធម្មស្សមិ ជាតថាគត ។ មិនមាន (វត្ថុអ្វីមួយ)
 ដែលព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ មិនបានដឹង មិនបានឃើញ មិន
 បានជ្រាប មិនបានធ្វើឱ្យដាក់ច្បាស់ មិនបានបំភ្លឺដោយព្រាជ្ញា ។
 ធម៌ទាំងអស់ រាប់ទាំងអតីត អនាគតនឹងបច្ចុប្បន្ន វេសធម៌កាន់
 រត្នីក្នុងប្រធាននៃព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ដោយភាគរៈ
 សព្វគ្រប់ ។ ឈ្មោះថាធម្មជាតិដែលគប្បីដឹងណាមួយ ដែលជាប់សំគួរ
 ដឹង គឺប្រយោជន៍ខ្លួនក្តី ប្រយោជន៍ដទៃដទៃក្តី ប្រយោជន៍ទាំងពីរក្តី
 ប្រយោជន៍ជាបច្ចុប្បន្នក្តី ប្រយោជន៍ក្នុងលោកទាំងមុខក្តី ប្រយោជន៍
 រកក្តី ប្រយោជន៍ជ្រៅក្តី ប្រយោជន៍លាក់លៀមក្តី ប្រយោជន៍កំប៉ង
 កំបាំងក្តី ប្រយោជន៍ដែលគួរដឹងក្តី ប្រយោជន៍ដែលបានដឹងហើយក្តី

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសូត

អន្តោ អនវដ្ឋោ វា អន្តោ ចិត្តិលោសោ វា អន្តោ
 កេតាទោ វា អន្តោ បរមន្តោ វា សព្វន្តំ អន្តោ ពុទ្ធិញ្ញា-
 ណោ បរិវត្តតិ ។ សព្វំ តាយេកម្មំ ពុទ្ធសូត កកវតោ
 ញ្ញាណាទុបរិវត្តតិ សព្វំ វចិត្តម្មំ ញ្ញាណាទុបរិវត្តតិ
 សព្វំ មនោកម្មំ ញ្ញាណាទុបរិវត្តតិ ។ អតីតេ ពុទ្ធសូត
 កកវតោ អប្បដិហតិ ញ្ញាណំ អនាគតេ ពុទ្ធសូត កក-
 វតោ អប្បដិហតិ ញ្ញាណំ បច្ចុប្បន្នេ ពុទ្ធសូត កកវតោ
 អប្បដិហតិ ញ្ញាណំ ។ យាវតតំ ឈេយ្យំ តាវតតំ
 ញ្ញាណំ យាវតតំ ញ្ញាណំ តាវតតំ ឈេយ្យំ ឈេយ្យ-
 បរិយន្តតំ ញ្ញាណំ ញ្ញាណាបរិយន្តតំ ឈេយ្យំ ឈេយ្យំ
 អតិក្កមិត្តា ញ្ញាណំ ធម្មវត្តតិ ញ្ញាណំ អតិក្កមិត្តា
 ឈេយ្យបថោ នច្ចំ អញ្ញមញ្ញំ បរិយន្តដ្ឋាយិទោ តេ
 ធម្មា ។ យថា ន្ទន្តំ សម្មក្កបដលានំ ដុសីតានំ ហេដ្ឋិមំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសូត

ប្រយោជន៍មិនមានទោសក្តី ប្រយោជន៍មិនមានកិលេសក្តី ប្រយោជន៍
 ផ្លូវផ្សំក្តី ប្រយោជន៍ដ៏ល្អក្តី ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ វេទន៍វិលាតាក្នុង
 វាចក្តីពុទ្ធិញ្ញាណ ។ កាយកម្មទាំងអស់ វេទន៍ប្រព្រឹត្តទៅតាមព្រះ
 ញ្ញាណរបស់ព្រះពុទ្ធបានព្រះភាគ វចិត្តទាំងអស់ វេទន៍ប្រព្រឹត្តទៅ
 តាមព្រះញ្ញាណ មនោកម្មទាំងអស់ វេទន៍ប្រព្រឹត្តទៅតាមព្រះញ្ញាណ
 (របស់ព្រះពុទ្ធបានព្រះភាគ) ។ ញ្ញាណរបស់ព្រះពុទ្ធបានព្រះភាគ
 មិនមានទើសចាស់ក្នុងអតីត ញ្ញាណរបស់ព្រះពុទ្ធបានព្រះភាគ មិនមាន
 ទើសចាស់ក្នុងអនាគត ញ្ញាណរបស់ព្រះពុទ្ធបានព្រះភាគ មិនមានទើស
 ចាស់ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ ធម្មជាតិដែលធម្មវិជ្ជា មានកំណត់ត្រឹមណា
 ព្រះញ្ញាណ ក៏មានកំណត់ត្រឹមនោះ ព្រះញ្ញាណមានកំណត់ត្រឹមណា
 ធម្មជាតិដែលធម្មវិជ្ជា ក៏មានកំណត់ត្រឹមនោះ ព្រះញ្ញាណមានធម្មជាតិ
 ដែលធម្មវិជ្ជា ជាកំណត់ ធម្មជាតិដែលធម្មវិជ្ជា ក៏មានព្រះញ្ញាណ
 ជាកំណត់ ព្រះញ្ញាណប្រព្រឹត្តកន្លង ទូរធម្មជាតិដែលធម្មវិជ្ជា មិន
 បានកន្លងវិនិច្ឆ័យធម្មជាតិដែលធម្មវិជ្ជា ក៏ប្រព្រឹត្តកន្លងទូរព្រះញ្ញាណមិន
 បាន ធម៌ទាំងនោះ កាំងនៅក្នុងចំណុចវិនិច្ឆ័យនឹងគ្នា ។ ដូចជា
 សុត្រាវ ដែលគេគ្របហើយយ៉ាងជិតស្និទ្ធ ក៏បានសុត្រាវនោះក្រោម

មោឃកមិមាលាវិក្ខុញ្ញាតិទ្កេសោ

សមុក្កបដលំ ឧបរិមំ ធាតុវត្ថុតំ ឧបរិមំ សមុក្ក-
 បដលំ ហេដ្ឋិមំ ធាតុវត្ថុតំ អញ្ញមញ្ញំ បរិយន្តដ្ឋាយិ-
 តោ ឯវមេវ ពុទ្ធស្ស កកវតោ នេយ្យេត្វ ញ្ញាលាញ
 អញ្ញមញ្ញំ បរិយន្តដ្ឋាយិតោ យាវតតំ នេយ្យំ តាវតតំ
 ញ្ញាលំ យាវតតំ ញ្ញាលំ តាវតតំ នេយ្យំ នេយ្យ-
 បរិយន្តតំ ញ្ញាលំ ញ្ញាលាបរិយន្តតំ នេយ្យំ នេយ្យំ
 អតិក្កមិត្វា ញ្ញាលំ ឧប្បវត្តតិ ញ្ញាលំ អតិក្កមិត្វា
 នេយ្យបដោ នត្ថំ អញ្ញមញ្ញំ បរិយន្តដ្ឋាយិតោ តេ
 ធម្មា ។ សត្វធម្មេសុ ពុទ្ធស្ស កកវតោ ញ្ញាលំ បវត្ត-
 តិ ។ សត្វ ធម្មា ពុទ្ធស្ស កកវតោ អាវដ្ឋឧប្បដិទ្ធា កា-
 កដ្ឋឧប្បដិទ្ធា មនសិការប្បដិទ្ធា ចិត្តប្បឧប្បដិទ្ធា ។
 សត្វសត្តេសុ ពុទ្ធស្ស កកវតោ ញ្ញាលំ បវត្តតំ ។

មោឃកមិមាលាវិក្ខុញ្ញាតិទ្កេសោ

មិនប្រព្រឹត្តកន្លងបាតស្រ្តាវាងលើ បាតស្រ្តាវាងលើ ក៏មិនប្រព្រឹត្ត
 កន្លងបាតស្រ្តាវាងក្រោម (បាតស្រ្តាវាងនោះ) តាំងនៅក្នុង
 ទីបំផុត នៃគ្នាខឹងគ្នា យ៉ាងណាមិញ ធម្មជាតិដែលគប្បីដឹងក្តី ព្រះ
 ញ្ញាលក្ខី របស់ព្រះក្មេងមានព្រះភាគ ក៏តាំងនៅក្នុងទីបំផុតនៃគ្នាខឹងគ្នា
 យ៉ាងនោះដែរ គឺធម្មជាតិដែលគប្បីដឹងមានកំណត់ត្រឹមណា ព្រះញ្ញាលា
 ក៏មានកំណត់ត្រឹមនោះ ព្រះញ្ញាលាមានកំណត់ត្រឹមណា ធម្មជាតិដែល
 គប្បីដឹងក៏មានកំណត់ត្រឹមនោះ ព្រះញ្ញាលាមានធម្មជាតិដែលគប្បីដឹងជា
 កំណត់ ធម្មជាតិដែលគប្បីដឹងក៏មានព្រះញ្ញាលាជាកំណត់ ព្រះញ្ញាលា
 ប្រព្រឹត្តកន្លងធម្មជាតិដែលគប្បីដឹងមិនបាន កន្លងនៃធម្មជាតិដែលគប្បី
 ដឹង ក៏ប្រព្រឹត្តកន្លងព្រះញ្ញាលាមិនបាន ធម៌ចាំបំផុត តាំងនៅ
 ក្នុងទីបំផុត នៃគ្នាខឹងគ្នា ។ ព្រះញ្ញាលារបស់ព្រះក្មេងមានព្រះភាគ
 រមែងប្រព្រឹត្តនៅក្នុងធម៌ចាំបំផុត ។ ធម៌ចាំបំផុត រមែងជាប់ចំពាក់
 ដោយការរក ជាប់ចំពាក់ដោយការប្រាថ្នា ជាប់ចំពាក់ដោយការ
 នឹក ជាប់ចំពាក់ដោយការកំនិត របស់ព្រះក្មេងមានព្រះភាគ ។ ព្រះ
 ញ្ញាលារបស់ព្រះក្មេងមានព្រះភាគ រមែងប្រព្រឹត្តនៅក្នុងសត្វចាំបំផុត ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដ្ឋានសោ

សព្វេសំ សត្តាធិ ភក្ខវំ អាសយំ ជាតាតិ អនុសយំ
 ជាតាតិ ចរិតំ ជាតាតិ អនិមុត្តិំ ជាតាតិ អប្បរាជេត្តា
 មហារាជេត្តា វិក្កុំទ្រិយេ មុទិទ្រិយេ ស្វាការេ ឆ្វា-
 ការេ សុវិញ្ញាបយេ ធុវិញ្ញាបយេ ភត្តាភព្វេ សត្តេ ប-
 ជាតាតិ ។ សនេវកោ លោកោ សមារកោ សត្រ-
 ហ្មកោ សស្សមណាព្រាហ្មណំ បជា សនេវមនុស្ស
 អន្តោតុទ្ធព្វាណា បរិវត្តតិ ។ យថា យេ កេចិ
 មច្ឆកច្ចថា អន្តមសោ តិមិទិមិទ្តលំ ខោធាយ
 អន្តោមហាសមុទ្ធេ បរិវត្តន្តំ ឯវមេវ សនេវកោ
 លោកោ សមារកោ សត្រហ្មកោ សស្សមណា-
 ព្រាហ្មណំ បជា សនេវមនុស្ស អន្តោតុទ្ធព្វាណា
 បរិវត្តតិ ។ យថា យេ កេចិ មត្តិ អន្តមសោ
 កុរុជ្ឈំ វេទតេយ្យំ ខោធាយ អាគាសស្ស បទេសេ
 បរិវត្តន្តំ ឯវមេវ សាវីបុត្តសមា បញ្ញាយ(១) តេចិ
 យេចិ ភេ តុទ្ធព្វាណាស្ស បទេសេ បរិវត្តន្តំ ។

១ ឃ. ឯន្តរេសមន្តាធាតិ វិស្សនិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដ្ឋានសោ

ព្រះមានព្រះភាគ តែងជ្រាបភាសយធម៌ ជ្រាបអនុសយធម៌ ជ្រាបចរិត
 ជ្រាបអនិមុត្តិវិន័យសត្វតាំងតួន តែងជ្រាបពួកសត្វ ដែលមានចូលវិភិច
 ក្នុងភ្នែកមានចូលរំព្រឹចក្នុងភ្នែក មានវង្វៀយវិវិ មានវង្វៀយខន់ មាន
 អាការេល្អ មានអាការេអាក្រក់ ជាសត្វឱ្យគ្រាស់ដឹងនិយ ឱ្យគ្រាស់
 ដឹងក្រ ជាសត្វមានភ័ក្ត្រដឹងដកភ័ក្ត្រ ។ លោក ព្រមទាំងទេវលោក
 មារលោក ព្រហ្មលោក ពួកសត្វព្រមទាំងសមណៈទាំងព្រាហ្មណ៍ ទាំង
 មនុស្ស ជាសម្បត្តិទេវទាំងមនុស្សសាមញ្ញ ក៏វេទនិវលនៅតែខាងក្នុងកុទ្ធ-
 ញាណ ។ ដូចហ្វូងត្រីទាំងអស់ក្នុងទឹក ដោយហេតុទៅ ទោះបី
 ត្រីឈ្មោះតិមិ ទាំងត្រីឈ្មោះតិមិទ្តលៈ វេទនិវលនៅតែខាងក្នុងមហាសមុទ្រ
 យ៉ាងណា លោក ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ពួក
 សត្វព្រមទាំងសមណៈទាំងព្រាហ្មណ៍ ទាំងមនុស្សជាសម្បត្តិទេវទាំងមនុស្ស
 សាមញ្ញ ក៏វេទនិវលនៅតែខាងក្នុងកុទ្ធញាណ យ៉ាងនោះឯង ។
 ដូចពួកបក្សីណាមួយ ដោយហេតុទៅ សូម្បីត្រីឈ្មោះវេទនេយ្យៈ
 តែងវិលនៅ តែក្នុងប្រទេសវេទនាភាស យ៉ាងណាមិញ ពួកជនណា
 ដែលមានប្រាជ្ញា ស្មើដោយប្រាជ្ញារបស់ព្រះសាវ័ច្ចក្ត សូម្បីពួកជន
 ទាំងនោះ ក៏វេទនិវលនៅតែខាងក្នុងប្រទេសវេទនកុទ្ធព្វាណ យ៉ាងនោះឯង

មោឃនិមាណវិក្កយញ្ញន័រុសេ

តុទ្ធិញ្ញាណំ នេវមនុស្សនំ បញ្ញំ វេទិតា អភិកវិត្វា
 តំដ្ឋតំ ។ យេមិ ភេ ទត្តិយបណ្ឌិតា ព្រាហ្មណ-
 បណ្ឌិតា កហមតិបណ្ឌិតា សមណបណ្ឌិតា ធិតុ-
 ណា កកបរច្យវាទា វាលវេទិតា ភេ វាទុត្តា
 មញ្ញោ ធរន្តិ បញ្ញាកតេន ធិដ្ឋតតាមិ ។ ភេ បញ្ញំ
 អភិសង្កវិត្វា អភិសង្កវិត្វា តថាគតំ ឧបសង្កមិត្វា
 បុទ្ធន្តិ(២) ។ កាដិកា វិសដ្ឋិតា ច ភេ បញ្ញា
 កកវតា ហោន្តិ ធិដ្ឋិតាវណា ឧបក្ខត្តកា ច ។
 ភេ កកវតោ សម្បជ្ឈន្តិ ។ អថេចា កកវា តត្ថ
 អភិវិហេចតិ យធិនំ បញ្ញាយាតិ ឯវិ កកវា បញ្ញា-
 ចក្កបាថិ ចក្កមា ។

កាដិ កកវា តុទ្ធិចក្កបាថិ ចក្កមា ។
 កកវា តុទ្ធិចក្កបា លោកំ វេលោកេន្តោ អនុស
 សត្តេ អប្បរជេក្ខោ មហារជេក្ខោ តិក្ខុទ្រិយេ
 មុនិទ្រិយេ ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ

១២. ធិតុន្តេ តុទ្ធនំ ច បដិច្ចធានីតិ ទិស្សនិ ។

មោឃនិមាណវិក្កយញ្ញន័រុសេ

កុទ្ធិញ្ញាណ វេទនិស្សយគ្របប្រាជ្ញៈវៃភូតវេរាធិនមនុស្ស ហើយប្រតិ-
 ស្ថានខេ ។ ពួកជនណាមួយ ទោះបីជាទត្តិយបណ្ឌិតក្តី ព្រាហ្មណ-
 បណ្ឌិតក្តី គហមតិបណ្ឌិតក្តី សមណបណ្ឌិតក្តី ដែលមានប្រាជ្ញាស្តីក
 ស្គាល់ថ្វីមាត់របស់ជនដទៃ ស្រដៀងនឹងខ្លាចក្នុង អ្នកបាញ់កេមប្រាយ
 ពួកជនទាំងនោះ មានការរៀបចំដូចជាចំណាយចង់ទូច្នៃ ដោយប្រាជ្ញា
 (ខួន) ហើយប្រព្រឹត្តទៅ ។ ពួកជនទាំងនោះប្រឹងកាត់កែនូវច្រសា
 លុះកាត់តែងហើយក៏ចូលទៅស្ទូចព្រះតថាគត ។ ច្រសាទាំងនោះ លុះ
 ព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងបានដោះស្រាយហើយ ក៏ហែទៅជាច្រសា
 មានហេតុ គួរសំដែងចេញនឹងពង្រីកចេញបាន ។ ពួកជនទាំងនោះ
 ក៏ទាំងឡាយចូលព្រះមានព្រះភាគ ។ គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់រុត្ត-
 រៀនកន្លងដោយប្រាជ្ញាក្នុងច្រមុះនោះ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់មានចក្ខុដោយបញ្ញាចក្ខុ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ខុដោយកុទ្ធិចក្ខុ រក្សិវិម្ពូច ។
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រមើលមើលលោកដោយកុទ្ធិចក្ខុ បានទតឃើញ
 ពួកសត្វដែលមានចូលិតចក្ខុក៏ភ្នែក មានចូលិតចក្ខុក៏ភ្នែក មានវិទ្រិយវិទ
 មានវិទ្រិយខនំ មានការារល្អ មានការារអាក្រក់ ឱ្យគ្រាស់ដឹងហើយ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធហិក្ខុវគ្គ

នុវិញ្ញាបយេ អប្បេកាទ្វេ បរលោកាវជ្ជកយេនស្សាវិចោ
 វិហារន្តេ ។ សេយ្យថាចិ ឆាម ឧប្បលំនិយំ វា បទុម្ភិ-
 និយំ វា បុណ្ណាវិកានិយំ វា អប្បេកាទ្វានិ ឧប្បលានិ វា
 បទុមានិ វា បុណ្ណាវិកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ
 ឧទកេ សាវ្យានិ ឧទកាទុតតានិ អន្តោនិមុត្តហេ-
 សិតានិ អប្បេកាទ្វានិ ឧប្បលានិ វា បទុមានិ វា
 បុណ្ណាវិកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សាវ្យា-
 និ សមោទកល្លាតានិ អប្បេកាទ្វានិ ឧប្បលានិ វា
 បទុមានិ វា បុណ្ណាវិកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ
 ឧទកេ សាវ្យានិ ឧទកា អទុក្កម្ម កិដ្ឋត្ថិ អទុ-
 បលិត្ថានិ ឧទកេន ឯវាមេវ កកវា តុទ្ធនក្កុបា
 លោកំ រេលោកេន្តា អទុស សន្ត អប្បរជេក្ខុ
 មហារជេក្ខុ កិក្កុដ្ឋ្រិយេ មុដ្ឋិដ្ឋ្រិយេ ស្វាការេ
 ម្នាការេ សុវិញ្ញាបយេ នុវិញ្ញាបយេ អប្បេ-
 កាទ្វេ បរលោកាវជ្ជកយេនស្សាវិចោ វិហារន្តេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធហិក្ខុវគ្គ

ឱប្រាសជីវិតក្រ សត្វដំពូកខ្លះ ឃើញភ័យ ក្នុងរោសទាត់បរ-
 លោក ។ ដូចក្នុងគុម្ពប្រលិតក្តី ក្នុងឈូកក្រហមក្តី ក្នុងឈូកសក្តី
 ផ្កាប្រលិត ឬផ្កាឈូកក្រហម ឬក៏ផ្កាឈូកស ដំពូកខ្លះ កើតក្នុងទឹក
 ចំរើនក្នុងទឹក លូតលាស់ក្នុងទឹក ដុះរាប់រានក្នុងទៅឡើយ ផ្កាប្រលិតឬ
 ផ្កាឈូកក្រហម ឬក៏ផ្កាឈូកស ដំពូកខ្លះ កើតក្នុងទឹក ចម្រើនក្នុងទឹក
 ប៉ះនៅស្មើនឹងទឹកហើយ ផ្កាប្រលិត ឬផ្កាឈូកក្រហម ឬក៏ផ្កាឈូកស
 ដំពូកខ្លះ កើតក្នុងទឹក ចម្រើនក្នុងទឹក ប៉ះនៅជុំនឹងទឹក មិនទទឹកដោយ
 ទឹកឡើយ យ៉ាងណាម៉ិញ ព្រះនាងព្រះភាគទ្រង់ប្រមើលមើលលោក
 ដោយភ្នែចភ្នែក បានឃើញពួកសត្វ ដែលមានចូលិតចក្ខុក្នុងភ្នែក មានចូលិ-
 ច្រើនក្នុងភ្នែក មានវង្រ្កយរឹង មានវង្រ្កយទន់ មានអាការៈល្អ មាន
 អាការៈមិនល្អ ឱប្រាសជីវិតហើយ ឱប្រាសជីវិតក្រ សត្វដំពូកខ្លះ
 ឃើញភ័យ ក្នុងរោសទាត់បរលោក ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

ហេតុផលវិញ្ញាណទុក្ខសោ

ជាធាតុ ភក្កវា អយំ បុគ្គលោ ភក្កចរិតោ អយំ
 តោសចរិតោ អយំ មោហចរិតោ អយំ វិតក្កចរិតោ
 អយំ សទ្ធាចរិតោ អយំ ញាណចរិតោតិ ។ ភក-
 ចរិតស្ស ភក្កវា បុគ្គលស្ស អសុភតាមិ ករថេតិ ។
 តោសចរិតស្ស ភក្កវា បុគ្គលស្ស មេត្តាការំ អា-
 ចិត្តតិ ។ មោហចរិតំ ភក្កវា បុគ្គលំ ទុទ្ទេស-
 បរិបុត្តាយ កាលេន ធម្មស្សវេន កាលេន ធម្ម-
 សាក្ខាយ កុសំវាសេ ឯវេសេតិ ។ វិតក្កចរិត-
 ស្ស ភក្កវា បុគ្គលស្ស អាណាចាស្សតិ អាចិត្ត-
 តិ ។ សទ្ធាចរិតស្ស ភក្កវា បុគ្គលស្ស បសាទន្តិ-
 យំ ធម៌មិត្តំ អាចិត្តតិ ទុទ្ទសុតោនិ(១) ធម្មសុធម្មតិ
 សង្ឃសុចដ៏មិត្តំ សីលានំ ច អន្តោ ។ ញាណ-
 ចរិតស្ស ភក្កវា បុគ្គលស្ស វិបស្សនាធម៌មិត្តំ អាចិត្តតិ
 អធិប្បាការំ ទុក្ខាការំ អនត្តាការំ ។

១. ឧ. ទុទ្ទសុត្ថ ។

ហេតុផលវិញ្ញាណទុក្ខសោ

ព្រមមានព្រះភោគ ទ្រង់ជ្រាបថា បុគ្គលនេះជាភក្កចរិត នេះជាមោហចរិត
 នេះជាវិតក្កចរិត នេះជាសទ្ធាចរិត នេះជាញាណចរិត ។
 ព្រមមានព្រះភោគ ទ្រង់សំដែងអសុភកថា ចំពោះបុគ្គលជាភក្កចរិត ។
 ព្រមមានព្រះភោគ ទ្រង់ប្រាប់មេត្តាការីនា ចំពោះបុគ្គលជាមោហចរិត ។
 ព្រមមានព្រះភោគ ទ្រង់ញាតិបុគ្គលជាមោហចរិត ឲ្យគាំទ្រនៅក្នុងធម្មស្ស-
 វននកថាភាយ ក្នុងធម្មសាក្ខតាមភាយ និងការនៅមួយមួយគ្រូដ៏ឃ្លី
 រៀននឹងការសាសនា ។ ព្រមមានព្រះភោគ ទ្រង់ប្រាប់កាណាចាស្សតិ
 ចំពោះបុគ្គលជាវិតក្កចរិត ។ ព្រមមានព្រះភោគ ទ្រង់ប្រាប់ធម៌មិត្តដែលគួរ
 ជ្រះថ្លា និការព្រាស់ដឹងប្រព្រឹត្តនៃព្រះកុទ្ធ សភាពនៃធម៌ជាធម៌ល្អ ការប្រតិ-
 បត្តិប្រវ័ត្តនៃព្រះសង្ឃ និងសីលរបស់ខ្លួន ចំពោះបុគ្គលជាសទ្ធាចរិត ។
 ព្រមមានព្រះភោគទ្រង់ប្រាប់វិបស្សនាធម៌មិត្ត និការព្រាស់ដឹង ពាក្យនេះជា
 ទុក្ខនិងអាការៈជាអនត្តា ចំពោះបុគ្គលជាញាណចរិត ។

សុន្តរូបំធិក ឧទ្ធកន្តិកាយស្ស ព្វឡនំទ្វេសោ
 សេសេ យថា ចតុតមុទ្ធនិដ្ឋិតោ
 យថាមិ បស្សេ ជនតំ សមន្តតោ
 តដ្ឋបមំ ឧម្ពមយំ សុរមេ
 ចាសានមារុយ្ហ សមន្តចក្ក
 សោភារតិស្គំ ជនតមបេតសោភោ
 អវេក្ខស្ស ជាតិជនតិក្ខតន្តិ ។

ឯវិ ភគវា ពុទ្ធចក្កនាមិ ចក្កមា ។
 កដិ ភគវា សមន្តចក្កនាមិ ចក្កមា ។ ស-
 មន្តចក្ក វ្រូតិ សព្វញ្ញតញ្ញាណំ ។ ភគវា សព្វ-
 ញ្ញតញ្ញាណោ ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបាគតោ
 សមុបាគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្តាគតោ ។
 ឧ តស្ស អនិដ្ឋមិន្ទំ កិញ្ចិ
 អថា អវិញ្ញាតមជាធិកត្ថំ
 សត្វំ អភិញ្ញាសិ យនន្តំ ឈយ្យំ
 តជាគតោ តេន សមន្តចក្កតំ ។

សុន្តរូបំធិក ឧទ្ធកន្តិកាយ ព្វឡនំទ្វេស
 បតិទ្រព្រះសុបេតៈ ព្រះអន្តប្រកបដោយសមន្តចក្ក ទ្រង់មិន
 មានសោក សូមព្រះអន្តឡើងកាន់ប្រាសាទ ជាវិហារវៃធម៌
 ហើយ ក្រឡេកមើលពួកជន ដែលផេរវាសដោយសោក
 ត្រូវជាតិជនគ្របសង្កត់ ដូចជាបុរសឈរនៅលើកំពូលភ្នំ ជា
 វិហារវៃធម៌ ហើយក្រឡេកមើលពួកជន ដែលបិទនៅក្នុងទី
 ជុំវិញ ផ្ទះចុះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្កដោយពុទ្ធចក្ក យ៉ាងនេះ ។
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ក ដោយសមន្តចក្ក កើតដូចម្តេច ។
 សព្វញ្ញតញ្ញាណ លោកហៅថា សមន្តចក្ក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 ដល់ ដល់ក្រម មកដល់ មកដល់ក្រម ចូលទៅជិត ចូលទៅជិតក្រម
 ប្រកបហើយដោយសព្វញ្ញតញ្ញាណ ។
 អ្វីមួយក្នុងលោកនេះ ដែលព្រះគង្វារគង្វារ មិនឃើញ
 ឬមិនជ្រាបហើយ មិនកប្បជ្រាប មិនមានទេ របស់លោក
 ដែលគួរដឹង ព្រះគង្វារគង្វារ ជ្រាបច្បាស់ខ្លះរបស់នោះទាំង
 អស់ ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថាសមន្តចក្ក ។

ឯវិ កកក សមន្តចតុនាម ចតុនាម ឯ មេ ព្យា-
កាសិ ចតុនាម ។

[២០] យាវតតិយត្ថ ទេវសិ ព្យាករោតិ មេ
សុតន្តិ យាវតតិយំ តុដ្ឋោ សហជន្មកំ បញ្ញំ បុ-
ដ្ឋោ ព្យាករោតិ ជា សម្បាយតិ ឯវិ មយា
ឧត្តហិ ឯវិ មយា ឧបទាវតិ ឯវិ មយា ឧប-
លត្ថិតំ ។ ទេវសិ កកក ទេវា ទេវ ឥសិ ចា-
តិ ទេវសិ ។ យថា រាជចតុជិតា វុទ្ធន្តំ រាជសយោ
ព្រាហ្មណចតុជិតា វុទ្ធន្តំ ព្រាហ្មណសយោ ឯវា មេ
កកក ទេវា ទេវ ឥសិ ចាតិ ទេវសិ ។ អថា កកក
ចតុជិតា ឥសិ ។ មហន្តំ សីលក្ខន្ធន្តំ ឯសិ
កវេសិ បរិយេសិតិ ឥសិ ។ មហន្តំ សហជន្មកំ
មហន្តំ បញ្ញាទន្ធន្តំ មហន្តំ វិមុត្តិក្ខន្ធន្តំ មហន្តំ វិមុត្តិញ្ញា-
ណនស្សន្តក្ខន្ធន្តំ ឯសិ កវេសិ បរិយេសិតិ ឥសិ ។

ព្រាហ្មនព្រាហ្មន ទ្រង់មានចក្ខុដោយសមន្តចតុ យ៉ាងនេះ ហេតុនា
(លោកលោក) ព្រះអង្គមានចក្ខុ ទ្រង់មិនខាននោះស្រាយ
ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គនៅឡើយ ។

[២១] ភក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គបានឮថា ព្រះអង្គជាទេវបូសិ (កាលបើ
មានគេសាកសួរ) អស់ពីរយ៉ាង ទ្រង់តែងព្យាករពុំខាន អធិប្បាយថា
ខ្ញុំព្រះអង្គបានរៀនមកយ៉ាងនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គបានចាំទុកមកយ៉ាងនេះ ខ្ញុំព្រះ
អង្គបានកំណត់ទុកមកយ៉ាងនេះថា ព្រះពុទ្ធដែលគេសួរច្រឡោចប្រកបដោយ
ធម៌ គ្រឹមពីរយ៉ាង តែងទ្រង់ព្យាករ មិនខុសទាល់ ។ ភក្យថា
ព្រះអង្គជាទេវបូសិ គឺព្រាហ្មនព្រាហ្មន ឈ្មោះថាទេវបូសិ ព្រោះហេតុទ្រង់
ជាវិសុទ្ធិទេវផល ជាបូសិផល ។ ដូចព្រាហ្មនចតុជិត គេហៅថា រាជបូសិ
ព្រាហ្មណចតុជិត គេហៅថា ព្រាហ្មបូសិ យ៉ាងណាមិញ ព្រាហ្មន
ព្រាហ្មន ឈ្មោះថាទេវបូសិ ព្រោះហេតុទ្រង់ជាវិសុទ្ធិទេវផល ជាបូសិផល
ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ មួយទៀត ព្រាហ្មនព្រាហ្មន ឈ្មោះថាបូសិ ព្រោះ
ហេតុទ្រង់ជាបព្វជិត ដូច្នេះក៏បាន ។ ព្រាហ្មនព្រាហ្មន ឈ្មោះថាបូសិ
ព្រោះទ្រង់គេ ស្វែងរក សួរស្វែង ខ្ញុំសីលក្ខន្ធដ៏ ដូច្នេះក៏បាន ។ ព្រាហ្មន
ព្រាហ្មន ឈ្មោះថាបូសិ ព្រោះទ្រង់គេ ស្វែងរក សួរស្វែង ខ្ញុំសហជន្មក្ខន្ធ
ដ៏ បញ្ញាទន្ធដ៏ វិមុត្តិក្ខន្ធដ៏ វិមុត្តិញ្ញាណស្សន្តក្ខន្ធដ៏ ដូច្នេះក៏បាន ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ព្រហ្មនិក្ខេបសោ

មហាតោ កមោកាយស្ស មនាសនំ មហាតោ
 វិចល្ហាសស្ស ចរេននំ មហាតោ កណ្តាសល្ហស្ស
 អក្កន្តនំ មហាតោ ធិដ្ឋិសង្កាតស្ស វិនិព្វេសំ ម-
 ហាតោ មាធន្ទជស្ស ចាតនំ មហាតោ អភិសង្ការ-
 ស្ស វ្រុបសមំ មហាតោ ឱយស្ស ធិត្តវណំ មហាតោ
 ការស្ស ធិក្ខេបនំ មហាតោ សំសារវដ្តស្ស ឧបច្ឆេ-
 នំ មហាតោ សន្តាបស្ស ធិត្តាបនំ មហាតោ បរិ-
 ណ្ឌាស្ស ចដិច្ចស្សទ្ធិ មហាតោ ធិឌ្ឍន្ទជស្ស ឧ-
 ស្សាបនំ ឯសំ កវេសំ បរិយេសីតិចិ ឥសំ ។ ម-
 ហាន្តេ សតិច្ចដ្ឋានេ មហាន្តេ សឌ្ឍប្បដ្ឋានេ មហាន្តេ
 ឥន្ទ្រានេ មហាន្តានំ ឥន្ទ្រិយានំ មហាន្តានំ ពលានំ
 មហាន្តេ ពោជ្ឈន្ត មហន្តំ អវិយំ អដ្ឋន្តិតំ មក្ខំ
 មហន្តំ ធិត្តានំ ឯសំ កវេសំ បរិយេសីតិចិ ឥសំ ។
 មហាសក្កេហំ វា សក្កេហំ ឯសំតោ កវេសំតោ
 បរិយេសំតោ កហំ កុទ្ធា កហំ កកវា កហំ
 ទេវទេវេ កហំ ធនសកោតិចិ ឥសីតិ យាវតតិ-
 យញ្ច ទេវីសំ ព្យាករោតីតំ មេ សុតំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ព្រហ្មនិក្ខេបសោ

ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាបូសី ព្រោះច្រើនពេ ស្វនិកេ ស្វវស្វន
 ខ្ញុំការងារឈាមដ៏ ខ្ញុំគំនរនិងគង្គី ការងារឈាមបង្កើតឈាសដ៏ធំ
 ការដកឡើងខ្ញុំស្រា ភិក្ខុណ្ឌដ៏ធំ ការរុករើចេញ ខ្ញុំខ្សែប គឺចង្កៀងដ៏ធំ
 ការងារលាក់ចុះខ្ញុំខ្លាំងដ៏ធំ គឺមានដ៏ធំ ការរាប់ខ្ញុំអភិសង្ការដ៏ធំ ការរើ
 ចេញចាកឈ្មោះដ៏ធំ ការដាក់ចុះខ្ញុំការដ៏ធំ ការផ្តាច់បង្គំ ខ្ញុំសំសារវដ្តដ៏ធំ
 ការលែងខ្ញុំកំរើដ៏ធំ ការរាប់បង្គំខ្ញុំការក្តៅក្រហាយដ៏ធំ គឺការលើក
 ឡើងខ្ញុំខ្លាំងដ៏ធំ គឺបង្កើតដ៏ធំ ដូច្នេះក៏បាន ។ ព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនពេ
 ឈ្មោះថាបូសី ព្រោះច្រើនស្វនិកេ ស្វវស្វនខ្ញុំសតិច្ចដ្ឋានដ៏ធំ សម្មាសម្ពុ-
 ទានដ៏ធំ ឥន្ទ្រានដ៏ធំ ឥន្ទ្រិយដ៏ធំ ពលដ៏ធំ ពោជ្ឈន្តដ៏ធំ អោយមក
 ប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ធំ គឺព្រះនិព្វានដ៏ធំ ដូច្នេះក៏បាន ។ ឈ្មោះថា
 បូសី ព្រោះ (ព្រះមានព្រះភាគ) គ្រូពួកសត្វមានសក្តិធំ គួររក ស្វនិកេ
 ស្វវស្វនថា ព្រះពុទ្ធ (គង្គីទៅ) ក្នុងទីណា ព្រះមានព្រះភាគ (គង្គីទៅ)
 ក្នុងទីណា ព្រះវិសុទ្ធិទេព (គង្គីទៅ) ក្នុងទីណា ព្រះនរោត្តមៈ (គង្គីទៅ)
 ក្នុងទីណា ហេតុនោះ (ហេតុការណ៍ថា) ខ្ញុំព្រះអង្គបានឮថា ព្រះអង្គថា
 ទៅបូសី (ការលើកមានគោលការណ៍) អស់ពេលបីដង ច្រើនតែងព្យាករកុំបាន ។

មោឃកនិមាណវក្សញ្ញាធិន្ទសោ

តេជារាស គោ ព្រាហ្មណោ

ទ្វាហំ សត្តា អបុច្ឆិស្សំ (ឥទ្ធាយស្មា
មោឃរាស)

ន មេ ឡាតាសិ ធម្មាហ

យាវតតិយញ្ច ទេវសិ

ឡាតាភេតិទំ មេ សុតត្ថំ ។

[៦៦] អយំ លោកោ បរោ លោកោ

ព្រហ្មណោកោ សនេវកោ

និច្ឆិក្កំ ធាតិជាធាតិ

កោតមស្ស យសស្សិវោ ។

[៦៧] អយំ លោកោ បរោ លោកោតិ អយំ
លោកោតិ ធម្មស្សលោកោ ។ បរោ លោកោតិ
ធម្មស្សលោកំ វេចេត្វា សញ្ចោ បរោ លោកោតិ
អយំ លោកោ បរោ លោកោ ។

[៦៨] ព្រហ្មណោកោ សនេវកោតិ ព្រហ្មណោ-
កោ សនេវកោ សមារកោ សស្សមណាព្រាហ្មណំ
បជា សនេវធម្មស្សតិ ព្រហ្មណោកោ សនេវកោ ។

មោឃកនិមាណវក្សញ្ញាធិន្ទសោ

ហេតុនោ ព្រាហ្មណំនោ កោលថា

(មោឃកនិមាណវកោ ក្រាបទូលដ្ឋន្តោ) បតិក្រព្រះអង្គជា
សក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គ បានទូលសួរ (ព្រះអង្គ) អស់ព្រះព័រដ៏រួច
ហើយព្រះអង្គមានចក្ខុ ទ្រង់មិនទាន់ដោះស្រាយដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ
នៅឡើយ ខ្ញុំព្រះអង្គបានឮថា ព្រះអង្គជាទេវធួលី (កាល
បើមានភស្តុតាងសួរ) អស់ព្រះបីដង ទ្រង់តែងព្យាករណ៍ទាន ។

[៦៩] លោកនេ លោកដទៃ ព្រហ្មណោ ព្រមទាំងទេវ-
លោក វេទន៍មិនទាន់ដឹងច្បាស់ ខ្វះសេចក្តីយល់ឃើញ
របស់ព្រះអង្គ ជាព្រះភោគម ដ៏ទ្រង់យសទេ ។

[៧០] ភាគ្យថា លោកនេ របស់បទថា លោកនេ លោកដទៃ
បានដល់មនុស្សលោក ។ ភាគ្យថា លោកដទៃ គឺលោកដទៃទាំងអស់
លើកលែងតែមនុស្សលោកចេញ ហេតុនោ (លោកកោលថា) លោក
នេ លោកដទៃ ។

[៧១] ភាគ្យថា ព្រហ្មណោ ព្រមទាំងទេវលោក បានដល់
ព្រហ្មណោ ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ពួកសត្វព្រមទាំងសមណៈ
និងព្រាហ្មណ៍ ទាំងមនុស្សជាសម្បត្តិទេពនិងមនុស្សសាមញ្ញ ហេតុនោ
(លោកកោលថា) ព្រហ្មណោ ព្រមទាំងទេវលោក ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខប្បវេណី

[២៥] ធិដ្ឋាន្ត ចាតិជាតាតិ កុញ្ញំ ធិដ្ឋំ ទុត្តិ
រុច្ចិ លទ្ធិ អន្តរាសយំ អនិច្ចរយំ លោកោ ន ជា-
តាតិ អយំ ឃីរិធិដ្ឋានោ ឃីរិទុត្តិកោ ឃីរិរុច្ចិកោ ឃីរិ-
លទ្ធិកោ ឃីរិអន្តរាសយោ ឃីរិអនិច្ចរយោតិ ន ជា-
តាតិ ន បស្សតិ ន ទក្ខតិ ធាតិកក្ខតិ ន វិទុតិ
ន បដិលភតិ ធិដ្ឋាន្ត ចាតិជាតាតិ ។

[២៦] កោតមស្ស យសស្សំចោតិ ភកា យ-
សប្បត្តោតិ យសស្សំ ។ អថា ភកា សត្តតោ
កុកតោ មាតិកោ បូជិកោ អបជិកោ លាភី ចំរ-
បំណុចាតសេចាសនកិលានប្បច្ចយភេសដ្ឋបរិក្ខារកន្ត្តិ
កោតមស្ស យសស្សំចោ ។ តេចាហ លោ-
ក្រាហ្មលោក

អយំ លោកោ បរោ លោកោ
ក្រាហ្មលោកោ សនេវកោ
ធិដ្ឋាន្ត ចាតិជាតាតិ
កោតមស្ស យសស្សំចោតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខប្បវេណី

[២៥] កាស្យថា មិនខាន់ដឹងច្បាស់ ខ្ញុំសេចក្តីឃើញរបស់ព្រះអង្គ
គឺសត្វលោកមិនខាន់ដឹងខ្ញុំសេចក្តីយល់ឃើញ សេចក្តីចូលចិត្ត សេចក្តី
គាប់ចិត្ត លទ្ធិ អន្តរាស្រ័យ ចំណងរបស់ព្រះអង្គ គឺថាមិនខាន់ដឹង មិនខាន់
ឃើញ មិនខាន់យល់ មិនខាន់ផ្អែមប្រេះ មិនខាន់ប៉ាន មិនប៉ានចំពោះចាំ
សមណនេះ មានសេចក្តីយល់ឃើញយ៉ាងនេះ មានសេចក្តីចូលចិត្ត
យ៉ាងនេះ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តយ៉ាងនេះ មានលទ្ធិយ៉ាងនេះ មានអន្តរ-
ាស្រ័យយ៉ាងនេះ មានចំណងយ៉ាងនេះ។ ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
មិនខាន់ដឹងច្បាស់ខ្ញុំសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ព្រះអង្គ ។

[២៦] កាស្យថា ជាព្រះភាគម ជំទ្រង់យស គឺព្រះមានព្រះភាគ
ឈ្មោះថាមានយស ព្រោះហេតុទ្រង់ដល់ខ្ញុំយស ។ ដូច ព្រះមានព្រះ
ភាគ មានគោធិ៍សក្ការៈ នោរោ កង់មាន ដូច កោតក្រង់ ទ្រង់ប៉ាន
ចំរ បំណុចាត សេចាសនៈ ឱវិគិលានប្បច្ចយភេសដ្ឋបរិក្ខារ ហេតុនោះ
(លោកពោលថា) ជាព្រះភាគមជំទ្រង់យស ។ ហេតុនោះ ក្រាហ្មលោក
នោះ ពោលថា

លោកនេះ លោកដទៃ ក្រាហ្មលោក ក្រមពំនែវលោក
រើមនឹងមិនខាន់ដឹងច្បាស់ ខ្ញុំសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ព្រះអង្គ
ជាព្រះភាគម ជំទ្រង់យសទេ ។

ហេយរាជមាលាវច្យុត្តានិទ្ទេសោ

[៦៧] ឯវំ អភិក្កន្ធនស្សវី អត្ថំ បញ្ចេន អាកមំ

កាដំ លោកំ អវេក្ខន្តំ មច្ចុរាជំ ន បស្សតិ ។

[៦៨] ឯវំ អភិក្កន្ធនស្សវីន្តំ ឯវំ អភិក្កន្ធនស្សវី

អក្កនស្សវី សេដ្ឋនស្សវី វិសេដ្ឋនស្សវី ចាមោក្ខន-
នស្សវី ឧត្តមនស្សវី បវរនស្សវីន្តំ ឯវំ អភិក្កន្ធន-
នស្សវី ។

[៦៩] អត្ថំ បញ្ចេន អាកមន្តំ បញ្ញត្តិកាត្តា អា-
កតា ។ បេ ។ សន្ទស្សិតុំ កណ៌ត្ថន្តំ ឯវម្បំ អត្ថំ
បញ្ចេន អាកមំ ។

[៧០] កាដំ លោកំ អវេក្ខន្តន្តំ កាដំ អវេក្ខ-
ន្តំ មច្ចុវេក្ខន្តំ តុលយន្តំ តិរយន្តំ វិភាវយន្តំ វិក្ខតំ
កាវេន្តន្តំ កាដំ លោកំ អវេក្ខន្តំ ។

ហេយរាជមាលាវច្យុត្តានិទ្ទេស

[៦៧] ខ្ញុំព្រះអង្គជាអ្នកត្រូវការដោយប្រសា ទើបមកដល់
(ដើម្បីទូលសួរ) ចំពោះព្រះអង្គទ្រង់ឃើញវិសេសយ៉ាងនេះ
ចុះបុគ្គលសំឡឹងឃើញលោក ដោយប្រការដូចម្តេច មច្ចុ-
រាជទើបមិនឃើញ ។

[៦៨] ភាគៗថា ព្រះអង្គទ្រង់ឃើញវិសេសយ៉ាងនេះ គឺទ្រង់
ឃើញវិសេស ឃើញច្បាស់ ឃើញប្រសើរផុត ឃើញប្រសើរវិសេស
ឃើញជាប្រធាន ឃើញដ៏ឧត្តម ឃើញដ៏ថ្កុំថ្កាស់យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ
(លោកពោលថា) ព្រះអង្គឃើញវិសេសយ៉ាងនេះ ។

[៦៩] ភាគៗថា ខ្ញុំព្រះអង្គជាអ្នកត្រូវការដោយប្រសាទើបមកដល់
គឺពួកខ្ញុំព្រះអង្គមានសេចក្តីត្រូវការដោយប្រសា ទើបមកដល់ ។ បេ ។
ដើម្បីសន្ទនា ដើម្បីប្រាសបន្តិទូលសួរ ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
ខ្ញុំព្រះអង្គជាអ្នកត្រូវការដោយប្រសា ទើបមកដល់ យ៉ាងនេះក៏មាន ។

[៧០] ភាគៗថា បុគ្គលសំឡឹងឃើញលោកដោយប្រការដូចម្តេច
គឺសំឡឹងឃើញ គំនារណាឃើញ រំពឹងឃើញ គ្រិនឃើញ ធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ (ដូចលោក) ដោយប្រការដូចម្តេច ហេតុនោះ
(លោកពោលថា) បុគ្គលសំឡឹងឃើញលោក ដោយប្រការដូចម្តេច ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុឡង្គរសោ

(៧១) មទ្គុកជា ន បស្សតីតិ មទ្គុកជា ន
បស្សតិ ន នក្ខតិ ចាធិកច្ឆតិ ន វិទូតិ ន បដិ-
លកតីតិ មទ្គុកជា ន បស្សតិ ។ តេធាហ សោ
ព្រាហ្មណោ

ឯវិ អភិក្កន្តនុស្សវី អភិ បញ្ចេន អាកមិ

កាបំ លោកំ អវេក្ខន្តំ មទ្គុកជា ន បស្សតីតិ ។

(៧២) សុត្តាតោ លោកំ អវេក្ខស្ស មោយវាជ

សធា សតោ

អត្តានុទិដ្ឋិ ឧហទូ ឯវិ មទ្គុត្ថរោ សិយា

ឯវិ លោកំ អវេក្ខន្តំ មទ្គុកជា ន បស្សតិ ។

(៧៣) សុត្តាតោ លោកំ អវេក្ខស្សតិ លោកន្តិ
ចិរយលោកោ តិរច្ឆានលោកោ មិត្តិវិសយលោកោ
មនុស្សលោកោ ទេវលោកោ ទទ្ធុលោកោ ធាតុ-
លោកោ អាយតនលោកោ អយំ លោកោ បរោ
លោកោ ព្រហ្មលោកោ សនេវតោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុឡង្គរសោ

(៧៤) ពាក្យថា មទ្គុកជាទើបមិនឃើញ គឺមទ្គុកជាទើបមិនឃើញ មិន
យល់ មិនផ្ដល់ប្រទះ មិនបាន មិនបានដំពោះ ហេតុនោះ (លោករោលថា)
មទ្គុកជាទើបមិនឃើញ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពាលថា

ថ្មីព្រះអង្គផ្ដន្ទាអ្នកស្រាវជ្រាវដោយប្រសា ទើបមកដល់ (ដើម្បី
ទូលសួរ) ចំពោះព្រះអង្គ ត្រង់ឃើញវិសេសយ៉ាងនេះ
ទុរុប្បត្តសំឡឹងឃើញលោកដោយប្រការដូចម្ដេច មទ្គុកជា
ទើបមិនឃើញ ។

(៧៥) (ព្រះមាតាព្រះភាគ ត្រង់ត្រាស់ថា) ម្ចាស់មោយវាជ
អ្នកចូរមានស្មារតីគ្រប់កាល សំឡឹងឃើញលោក ដោយ
សភាពជាបស់ស្ងួន (ព្រោះ) បុគ្គលផងគត្តាទុច្ច័យចេញ
ទើបឆ្លងផុតពាក្យមន្ត បុគ្គលសំឡឹងឃើញលោក យ៉ាង
នេះ មទ្គុកជាទើបមិនឃើញ ។

(៧៦) អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកចូរសំឡឹងឃើញលោក ដោយ
សភាពជាបស់ស្ងួន ត្រង់ពាក្យថា លោក បានដល់ និរយលោក
និរច្ឆានលោក មិត្តិវិសយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ទទ្ធុលោក
ធាតុលោក អាយតនលោក លោកនេះ លោកដទៃ ព្រហ្មលោក
ត្រូវដឹងទេវលោក ។

ហេយកដំណាវាញញាតិទុសោ

អញ្ចាតំ កេតុ ភកវន្តំ ឯតនកេច លោកោ
 លោកោតិ កន្ត ភកវនា វុច្ឆតិ តាវនា ទុ ទោ
 កន្ត លោកោតិ វុច្ឆតិ ។ លុដ្ឋតិ ទោ កេតុ
 លោកោតិ វុច្ឆតិ ។ កេតុ លុដ្ឋតិ ។ ទុតុ លុដ្ឋតិ
 វុច្ឆា លុដ្ឋតិ ទុតុវិញ្ញាណំ លុដ្ឋតិ ទុតុសម្មស្សោ
 លុដ្ឋតិ យម្យំទំ ទុតុសម្មស្សប្បធុយា ទុច្ឆតិ វេ
 ទយំទំ សុទំ វា ទុតុំ វា អទុត្តមសុទំ វា ធម្ម
 លុដ្ឋតិ សោតំ លុដ្ឋតិ សទ្ធា លុដ្ឋតិ យាទំ លុដ្ឋតិ
 កត្វា លុដ្ឋតិ ជិក្ខុ លុដ្ឋតិ វសា លុដ្ឋតិ កាយា
 លុដ្ឋតិ ដោដ្ឋតា លុដ្ឋតិ មនោ លុដ្ឋតិ ចម្មា លុដ្ឋ-
 តិ មនោវិញ្ញាណំ លុដ្ឋតិ មនោសម្មស្សោ លុដ្ឋតិ
 យម្យំទំ មនោសម្មស្សប្បធុយា ទុច្ឆតិ វេទយំទំ
 សុទំ វា ទុតុំ វា អទុត្តមសុទំ វា ធម្ម លុដ្ឋតិ
 លុដ្ឋតិ ទោ កេតុ កស្គា លោកោតិ វុច្ឆតិ ។

ហេយកដំណាវាញញាតិទុសោ

កុកម្មយូប ទានប្រាបបន្តិទូលព្រមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រមានព្រះភាគ តែងប្រាប់ថា លោក លោក ដូច្នេះ
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សភាវៈដែលហៅថា លោក គឺមានកំណត់ដូច
 ម្តេច ។ ព្រមានព្រះភាគទ្រង់ប្រាប់ថា ឆ្ងល់កិច្ច សភាវៈដែលហៅថា
 លោក ព្រោះហេតុវិនាស ។ អ្វីតែវិនាស ។ ចក្ខុតែវិនាស ពួកបូ
 តែវិនាស ចក្ខុវិញ្ញាណតែវិនាស ចក្ខុសម្ពុស្សតែវិនាស ធម្មជាតិណា-
 មួយ ដែលបុគ្គលទទួល ជាសុខឬទុក្ខ ឬមិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ មែន
 កើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ធម្មជាតិនោះ តែវិនាសទៅ
 ត្រចៀកតែវិនាស ពួកសំឡេងតែវិនាស ច្រមុះតែវិនាស ពួកក្លិន
 តែវិនាស អណ្តាតតែវិនាស ពួកសេតែវិនាស កាយតែវិនាស
 ពួកវត្សតែវិនាស ចិត្តតែវិនាស ពួកធម្មាធម្មណ៍តែវិនាស មនោ-
 វិញ្ញាណតែវិនាស មនោសម្ពុស្សតែវិនាស ធម្មជាតិណាមួយដែល
 បុគ្គលទទួល ជាសុខឬទុក្ខ ឬមិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ កើតឡើង
 ព្រោះមនោសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ធម្មជាតិនោះ មែនវិនាស ឆ្ងល់កិច្ច ហេតុ
 នោះ សភាវៈដែលហៅថា លោក ព្រោះហេតុវិនាស ដូច្នេះឯង ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដ្ឋន្តស្ថេរោ

សុត្តន្តោ លោកី អវេក្ខតំ អវេក្ខតំ ធូរិយំ កាវណេហំ
សុត្តន្តោ លោកី អវេក្ខតំ អវេក្ខតំ អវេក្ខតំ បុគ្គលស្ថេរោ
លោកីសេន ក ធូរិយស្ថេរោ ធូរិយស្ថេរោ ធូរិយស្ថេរោ ក ។

កថំ អវេក្ខតំ បុគ្គលស្ថេរោ លោកីសេន សុត្តន្តោ
លោកី អវេក្ខតំ ។ រូបេ វសោ ន លក្ខតិ
វេទនាយ វសោ ន លក្ខតិ សញ្ញាយ វសោ ន
លក្ខតិ សង្ខារេសុ វសោ ន លក្ខតិ វិញ្ញាណ
វសោ ន លក្ខតិ ។ វត្ថុញ្ញតំ ភក្កតា រូបំ កិក្ខុវេ
អនត្តា រូបញ្ច ហេតុំ កិក្ខុវេ អនត្តា អភវិស្ស នយំ
រូបំ អាតាធាយ សំវត្ថេយ្យ លក្ខេថ ច រូបេ ឯវំ មេ
រូបំ ហោតុ ឯវំ មេ រូបំ មា អហោសិតំ យស្មា ច
ចោ កិក្ខុវេ រូបំ អនត្តា តស្មា រូបំ អាតាធាយ
សំវត្ថតិ ន ច លក្ខតិ រូបេ ឯវំ មេ រូបំ ហោតុ ឯវំ
មេ រូបំ មា អហោសិតំ វេទនា អនត្តា វេទនា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដ្ឋន្តស្ថេរោ

ពាក្យថា បុគ្គលសំឡឹងឃើញលោក ដោយសភាពជាបេសស្វន្យ
សេចក្តីថា បុគ្គល សំឡឹងឃើញលោក ដោយសភាពជាបេសស្វន្យ
ដោយហេតុថា គឺដោយវិធានការកំណត់សន្ធិវេទនាប្រព្រឹត្តទៅថា
មិនមានអំណាច ។ ដោយអំណាចនៃការកំណត់សន្ធិវេទនា ឲ្យ
សន្ធិវេទនាជាបេសស្វន្យ ។

បុគ្គល សំឡឹងឃើញលោក ដោយសភាពជាបេសស្វន្យ ដោយ
អំណាចនៃការកំណត់សន្ធិវេទនា ដែលប្រព្រឹត្តទៅថាមិនមានអំណាច តើដូច
ម្តេច ។ បុគ្គលមិនបានអំណាចក្នុងរូប មិនបានអំណាចក្នុងវេទនា មិនបាន
អំណាចក្នុងសញ្ញា មិនបានអំណាចក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ មិនបានអំណាច
ក្នុងវិញ្ញាណ ។ ដូចព្រះពុទ្ធដ៏ការនេះ ដែលព្រះមានព្រះភោគក្រាស់ថា
ម្ចាស់ក៏កុំទាំងឡាយ រូប មិនមែនជាបេសស្វន្យ ម្ចាស់ក៏កុំទាំងឡាយ
ច្រសិនបើបេសនេះ ជាបេសស្វន្យតែម្តង បេសនេះមិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី
ភាពនេះ ទាំងបុគ្គលក៏ប្រព្រឹត្តទៅថា សូមឲ្យបេសក្ខានមានយ៉ាងនេះ
កុំឲ្យបេសក្ខាន មានយ៉ាងនេះឡើយ ម្ចាស់ក៏កុំទាំងឡាយ ព្រោះហេតុ
តែបេស មិនមែនជាបេសស្វន្យ ហេតុនេះ បេសប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
ភាពនេះ ទាំងបុគ្គលមិនបានក្នុងរូបថា សូមឲ្យបេសក្ខាន មានយ៉ាងនេះ
កុំឲ្យបេសក្ខាន មានយ៉ាងនេះឡើយ វេទនា មិនមែនជាបេសស្វន្យ

មោឃភាពសាសនាប្បញ្ញត្តិទូល

ច ហំទំ ភិក្ខុវេ អត្តា អភវិស្ស ធយំទំ វេទនា អាតា-
 ជាយ សំវត្ថេយ្យ លត្ថេថ ច វេទនាយ ឯវិ មេ វេទ-
 នា ហោតុ ឯវិ មេ វេទនា មា អហោសីតិ យស្មា
 ច ចោ ភិក្ខុវេ វេទនា អទត្តា តស្មា វេទនា អាតា-
 ជាយ សំវត្ថុតិ ធន លត្ថតិ វេទនាយ ឯវិ មេ
 វេទនា ហោតុ ឯវិ មេ វេទនា មា អហោសីតិ សញ្ញា
 អទត្តា សញ្ញា ច ហំទំ ភិក្ខុវេ អត្តា អភវិស្ស
 ធយំទំ សញ្ញា អាតាជាយ សំវត្ថេយ្យ លត្ថេថ ច
 សញ្ញាយ ឯវិ មេ សញ្ញា ហោតុ ឯវិ មេ ស-
 ញ្ញា មា អហោសីតិ យស្មា ច ចោ ភិក្ខុវេ
 សញ្ញា អទត្តា តស្មា សញ្ញា អាតាជាយ សំ-
 វត្ថុតិ ធន លត្ថតិ សញ្ញាយ ឯវិ មេ សញ្ញា ហោតុ
 ឯវិ មេ សញ្ញា មា អហោសីតិ សង្ការ អទត្តា
 សង្ការ ច ហំទំ ភិក្ខុវេ អត្តា អភវិស្សិសុ(១) ធយំទំ
 សង្ការ អាតាជាយ សំវត្ថេយ្យ លត្ថេថ ច សង្ការេសុ

១ ឧ. អភវិស្ស ។

មោឃភាពសាសនាប្បញ្ញត្តិទូល

ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ប្រសិនបើវេទនានេះ ជាបេស្សន៍តិកម្ម វេទនានេះ
 មិនធម្មប្រព្រឹត្តទេ ដើម្បីអាតាជេ តាំងបុគ្គលធម្មប្បិទានក្នុងវេទនាថា សូម
 ឲ្យវេទនាបេស្សន៍ មានយ៉ាងនេះ កុំឲ្យវេទនាបេស្សន៍ មានយ៉ាង
 នេះឡើយ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ព្រោះហេតុតែវេទនា មិនមែនជាបេស្សន៍
 ហេតុនោះ វេទនាទើបប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអាតាជេ តាំងបុគ្គលមិនបានក្នុង
 វេទនាថា សូមឲ្យវេទនាបេស្សន៍មានយ៉ាងនេះ កុំឲ្យវេទនាបេស្សន៍
 មានយ៉ាងនេះឡើយ សញ្ញាមិនមែនជាបេស្សន៍ទេ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ
 ប្រសិនបើសញ្ញានេះ ជាបេស្សន៍តិកម្ម សញ្ញានេះមិនធម្មប្រព្រឹត្តទេ
 ដើម្បីអាតាជេ តាំងបុគ្គលធម្មប្បិទានក្នុងសញ្ញាថា សូមឲ្យសញ្ញាបេស្សន៍
 មានយ៉ាងនេះ កុំឲ្យសញ្ញាបេស្សន៍មានយ៉ាងនេះឡើយ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំង
 ឡាយ ព្រោះហេតុតែសញ្ញា មិនមែនជាបេស្សន៍ ហេតុនោះ សញ្ញា
 ទើបប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអាតាជេ តាំងបុគ្គលមិនបានក្នុងសញ្ញាថា សូមឲ្យសញ្ញា
 បេស្សន៍ មានយ៉ាងនេះ កុំឲ្យសញ្ញាបេស្សន៍ មានយ៉ាងនេះឡើយ
 សង្ការតាំងឡាយ មិនមែនជាបេស្សន៍ទេ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ប្រសិនបើ
 សង្ការតាំងឡាយនេះ ជាបេស្សន៍តិកម្ម សង្ការតាំងឡាយនេះ មិនធម្ម
 ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីអាតាជេ តាំងបុគ្គលធម្មប្បិទាន ក្នុងសង្ការតាំងឡាយថា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធហិរុយោ

ឯវិ មេ សង្ខារ ហោន្ត ឯវិ មេ សង្ខារ មា អហោ-
 សុន្តិយស្មា ច ចោ ភិក្ខុវេ សង្ខារ អនត្តា តស្មា
 សង្ខារ អាពាធាយ សំវត្ថុន្តិ ធន លត្តនិ សង្ខារេសុ
 ឯវិ មេ សង្ខារ ហោន្ត ឯវិ មេ សង្ខារ មា អហោសុន្តិ
 វិញ្ញាណំ អនត្តា វិញ្ញាណក្ខ ហិនំ ភិក្ខុវេ អត្តា
 អភវិស្ស ធម្មិនំ វិញ្ញាណំ អាពាធាយ សំវត្ថុយ្យ
 លត្តេជ ច វិញ្ញាណោ ឯវិ មេ វិញ្ញាណំ ហោតុ
 ឯវិ មេ វិញ្ញាណំ មា អហោសីតិ យស្មា ច
 ចោ ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ អនត្តា តស្មា វិញ្ញាណំ
 អាពាធាយ សំវត្ថុន្តិ ធន លត្តនិ វិញ្ញាណោ ឯវិ
 មេ វិញ្ញាណំ ហោតុ ឯវិ មេ វិញ្ញាណំ មា
 អហោសីតិ ។ វត្ថុញ្ញាតិ ភកវតា ធាយំ ភិក្ខុវេ
 កាយោ តុញ្ញាតិ ធម៌ បរេសំ បុរាណមិនំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធហិរុយោ

សូមឱ្យសង្ខារទាំងឡាយរបស់ភក្ខមានយ៉ាងនេះ កុំឱ្យសង្ខារទាំងឡាយ
 របស់ភក្ខមានយ៉ាងនេះឡើយ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុវេសសង្ខារ
 ទាំងឡាយ មិនមែនជាប់សំខ្លួន ហេតុនោះ សង្ខារទាំងឡាយ រើប
 ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអាពាធ ទាំងបុគ្គលមិនបានក្នុងសង្ខារទាំងឡាយថា សូម
 ឱ្យសង្ខារទាំងឡាយរបស់ភក្ខ មានយ៉ាងនេះ កុំឱ្យសង្ខារទាំងឡាយរបស់
 ភក្ខមានយ៉ាងនេះឡើយ វិញ្ញាណមិនមែនជាប់សំខ្លួនទេ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ ប្រសិនបើ វិញ្ញាណនេះជាប់សំខ្លួនពិតមែន វិញ្ញាណនេះមិន
 ធម៌ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអាពាធទេ ទាំងបុគ្គលធម៌បានក្នុងវិញ្ញាណថា
 សូមឱ្យវិញ្ញាណរបស់ភក្ខ មានយ៉ាងនេះ កុំឱ្យវិញ្ញាណរបស់ភក្ខមាន
 យ៉ាងនេះឡើយ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុវេវិញ្ញាណ មិនមែន
 ជាប់សំខ្លួន ហេតុនោះ វិញ្ញាណរើបប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអាពាធ ទាំងបុគ្គល
 មិនបានក្នុងវិញ្ញាណថា សូមឱ្យវិញ្ញាណរបស់ភក្ខ មានយ៉ាងនេះ កុំឱ្យ
 វិញ្ញាណរបស់ភក្ខ មានយ៉ាងនេះឡើយ ។ មួយទៀត ព្រះពុទ្ធម្មតា
 នៅ ព្រះមានព្រះភាគគ្រាន់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាយនេះ មិន
 មែនជាប់សំខ្លួនទាំងឡាយទេ ទាំងមិនមែនជាប់សំខ្លួនទាំងឡាយទេ។

មោឃកនិមិត្តាវក្សត្តានិទ្ទេស

ភិក្ខុវេ កាម្មំ សង្ខតំ អភិសន្តោគយិតំ វេទនិយំ ធម្មតំ
តត្រ ភិក្ខុវេ សុត្តរា អវិយស្សាវកោ បដិច្ចសមុ-
ប្បធនញ្ញាវ សាទុតំ យោជិសោ មនសិករោតិ ឥតិ
ឥចស្មី សតិ ឥទំ ហោតិ ឥមស្សប្បធា ឥទំ
ឧបជ្ឈតិ ឥចស្មី អសតិ ឥទំ ន ហោតិ ឥមស្ស
ជំរោតា ឥទំ ជិវុជ្ឈតិ យទិទំ អវិជ្ជាបច្ចយា
សង្ខារា សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា
នាមរូបំ នាមរូបប្បច្ចយា សន្យាយតនំ សន្យាយ-
តនប្បច្ចយា ជស្សោ ជស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទ-
នាប្បច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាប្បច្ចយា ឧបាទានំ ឧបា-
នាប្បច្ចយា ភវេ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា
ជរាមរណំ សោកាបរិទេវតុក្ខុនោមនស្សចាយាសា
សម្ពុទ្ធិ ឯវេទនស្ស កោវលស្ស តុក្ខុក្ខុទ្ធស្ស
សមុទយោ ហោតិ អវិជ្ជាយត្វេ អសេសវិរាតជំរោតា

មោឃកនិមិត្តាវក្សត្តានិទ្ទេស

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយឆប្បិយើក្រាថា កាយនេះកើតអំពីធម្ម-
ចាស់ដែលបន្តប្រជុំគ្នាវិញ មានចេតនាជាមូល ជាទីកំណើនវេទនា
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អោយសារឹក អ្នកចេះដឹង តែងធ្វើខុសក្នុងចិត្តថា យ-
ទាយយ៉ាងប្រពៃ ចំពោះធម៌ដែលកើតអាស្រ័យគ្នាដ៏គ្នាក្នុងកាយនោះថា
កាលបើធម្មជាតិមាន ធម្មជាតិមានក៏មាន ធម្មជាតិមានក៏មានឡើងព្រោះ
ការកើតឡើងនៃធម្មជាតិមាន កាលបើធម្មជាតិមានមិនមាន ធម្មជាតិមានក៏មិន
មាន ធម្មជាតិមានរលត់ ព្រោះការរលត់ធម្មជាតិមាន គឺថាសង្ខារទាំងឡាយ
(កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះសង្ខារ
ជាបច្ច័យ នាមរូប (កើតមាន) ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ សឡាយគនៈ
(កើតមាន) ព្រោះនាមរូបជាបច្ច័យ វស្សៈ (កើតមាន) ព្រោះសឡាយ-
គនៈជាបច្ច័យ វេទនា (កើតមាន) ព្រោះវស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហា (កើតមាន)
ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទាន (កើតមាន) ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព
(កើតមាន) ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ (កើតមាន) ព្រោះភពជា
បច្ច័យ ការចាស់ ស្លាប់ សោក ខ្សឹកខ្សួល លំបាកកាយ លំបាកចិត្ត ចង្អៀត
ណែនក្នុងចិត្តទាំងឡាយ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ កិរិយាកើតឡើង
នៃកងខ្ពុក្ខុទាំងអស់នេះ វេទនកើតមានយ៉ាងនេះ មួយទៀត កិរិយារលត់
សង្ខារ ព្រោះកិរិយាវិនាសទៅរលត់ទៅ មិនមានសេសសល់ នៃអវិជ្ជា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុព្វនិទ្ទេស

សង្ខារនិរោធិ វិញ្ញាណនិរោធិ វិញ្ញាណនិរោធិ
 ធាតុមន្តរនិរោធិ ធាតុមន្តរនិរោធិ
 សឡាយតននិរោធិ សឡាយតននិរោធិ ឧស្សន្តិ-
 រោធិ ឧស្សន្តិរោធិ វេទនានិរោធិ វេទនានិរោធិ
 តណ្ហានិរោធិ តណ្ហានិរោធិ ឧបាទាននិរោធិ
 ឧបាទាននិរោធិ កវិនិរោធិ កវិនិរោធិ ជាតិនិរោ-
 ធិ ជាតិនិរោធិ ជរាមរណំ សោកចរិតនិរោធិ
 មនស្សចាយាសា និរុដ្ឋន្តំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស
 ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធិ ហោតីតិ ។ ឯវិ អវស្សិយ-
 បវត្តសល្មត្តណាវសេន សុញ្ញតោ លោកំ អវេក្ខតិ ។

កងំ តុច្ចសង្ខារសមុបស្សនាវសេន សុញ្ញតោ
 លោកំ អវេក្ខតិ ។ ខុរេ សារោ ន លត្តតិ វេទនាយ
 សារោ ន លត្តតិ សញ្ញាយ សារោ ន លត្តតិ សង្ខារ-
 សុ សារោ ន លត្តតិ វិញ្ញាណ សារោ ន លត្តតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុព្វនិទ្ទេស

កិរិយាលកិញ្ញាណ ព្រោះកិរិយាលក៍សង្ខារ កិរិយាលក៍ធាតុម
 ព្រោះកិរិយាលកិញ្ញាណ កិរិយាលក៍សឡាយតនៈ ព្រោះកិរិយាលក៍
 ធាតុម កិរិយាលក៍ឧស្សៈ ព្រោះកិរិយាលក៍សឡាយតនៈ កិរិយាលក៍
 វេទនា ព្រោះកិរិយាលក៍ឧស្សៈ កិរិយាលក៍តណ្ហា ព្រោះកិរិយាលក៍
 វេទនា កិរិយាលក៍ឧបាទាន ព្រោះកិរិយាលក៍តណ្ហា កិរិយាលក៍ធាតុ
 ព្រោះកិរិយាលក៍ឧបាទាន កិរិយាលក៍ជាតិ ព្រោះកិរិយាលក៍ជរា
 ការចាស់ ស្លាប់ រោគ ឡើងវិញ លំបាកកាយ លំបាកចិត្ត ចង្អៀត
 ចង្អៀលចិត្តចាំងឡាយ តែងលក់ទៅ ព្រោះកិរិយាលក៍ជាតិ កិរិយា
 លក៍ឧក្ខន្ធចាំងអស់នេះ មានយ៉ាងនេះ ។ បុគ្គលសំឡឹងឃើញរោគ
 ដោយសភាពជាបស់ស្លូន ដោយអំណាចនៃការកំណត់សង្ខារ ដែល
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមិនមានអំណាច យ៉ាងនេះឯង ។

បុគ្គលសំឡឹងឃើញរោគ ដោយសភាពជាបស់ស្លូន ដោយ
 អំណាចនៃការកំណត់ការឃើញរឿយៗ ខ្ញុំសង្ខារជាជាបស់ទេ តើដូច
 ម្តេច ។ គឺបុគ្គលមិនបានឡើងក្នុងរូប មិនបានឡើងក្នុងវេទនា មិនបានឡើងក្នុង
 សញ្ញា មិនបានឡើងក្នុងសង្ខារចាំងឡាយ មិនបានឡើងក្នុងវិញ្ញាណទេ ។

ហេយរាជមាណវកប្បញ្ញាតិទេស

រូបំ អស្សរំ ធិស្សរំ សារាមកតំ ធិទ្ធសារាសារេន
 វា សុទ្ធសារាសារេន វា អត្តសារាសារេន វា ធិទ្ធន
 វា ធុរេន វា សស្សតេន វា អវិមវិណាមនេម្មេន
 វា ។ វេនជា អស្សរា ធិស្សរា សារាមកតា សញ្ញា
 អស្សរា ធិស្សរា សារាមកតា សង្ខារា អស្សរា
 ធិស្សរា សារាមកតា វិញ្ញាណំ អស្សរំ ធិស្សរំ
 សារាមកតំ ធិទ្ធសារាសារេន វា សុទ្ធសារាសារេន វា
 អត្តសារាសារេន វា ធិទ្ធន វា ធុរេន វា សស្ស-
 តេន វា អវិមវិណាមនេម្មេន វា ។ យថា ធន្យោ
 អស្សរោ ធិស្សរោ សារាមកតោ យថា ធន ឯវណ្ណោ
 អស្សរោ ធិស្សរោ សារាមកតោ យថា ធន ឧទុម្ពុ-
 រោ អស្សរោ ធិស្សរោ សារាមកតោ យថា ធន សេ-
 តតន្តោ អស្សរោ ធិស្សរោ សារាមកតោ យថា ធន
 ចាលិកន្តតោ អស្សរោ ធិស្សរោ សារាមកតោ យថា
 ធន ដេស្សមិល្លោ អស្សរោ ធិស្សរោ សារាមកតោ

ហេយរាជមាណវកប្បញ្ញាតិទេស

ប្រដារបស់មិនមានខ្លឹម អត់ខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម ដោយខ្លឹមបានខ្លឹមគឺទៀងក្តី
 ដោយខ្លឹមមានខ្លឹមគឺសុខក្តី ដោយខ្លឹមមានខ្លឹមគឺរបស់ខ្លួនក្តី ដោយភាពជា
 របស់ទៀងក្តី យ៉ែនយូក្តី ប៉ិកថេរក្តី មិនប្រែប្រួលជាធម្មតាក្តី ។ វេនជា
 របស់មិនមានខ្លឹម អត់ខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម សញ្ញាជាបស់មិនមានខ្លឹម
 អត់ខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម សង្ខារោន្តរាយ ជាបស់មិនមានខ្លឹម អត់ខ្លឹម
 ប្រាសចាកខ្លឹម វិញ្ញាណ ជាបស់មិនមានខ្លឹម អត់ខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម
 ដោយខ្លឹមមានខ្លឹមគឺទៀងក្តី ដោយខ្លឹមមានខ្លឹមគឺសុខក្តី ដោយខ្លឹម
 មានខ្លឹមគឺរបស់ខ្លួនក្តី ដោយភាពជាបស់ទៀងក្តី យ៉ែនយូក្តី ប៉ិកថេ-
 រក្តី មិនប្រែប្រួលជាធម្មតាក្តី ។ ប្រៀបដូចដើមបុស ជាបស់មិន
 មានខ្លឹម អត់ខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម ឬដូចដើមល្អិតៗ ជាបស់មិនមានខ្លឹម
 អត់ខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណាមិញ មួយទៀត ដូចដើមល្អា
 ជាបស់មិនមានខ្លឹម អត់ខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណាមិញ ឬដូចដើម
 សេនគ្គច្រឹក្ស (ពក់ស) ជាបស់មិនមានខ្លឹម អត់ខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម
 យ៉ាងណាមិញ មួយទៀត ដូចដើមបាលគ្គច្រឹក្ស (រលួសបាយ)
 ជាបស់មិនមានខ្លឹម អត់ខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណាមិញ ឬដូចជាដុំ
 ឥតរុក្ខជាតិ ជាបស់មិនមានខ្លឹម អត់ខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណាមិញ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុល្លិកស្ថេរ

យថា ច បុព្វុលោមំ អស្សាវំ ធិស្សាវំ សារាមគតំ យថា
 ច កន្ទុលំត្ថេន្ទោ អស្សាវោ ធិស្សាវោ សារាមគតោ
 យថា ច មាយា អស្សាវា ធិស្សាវា សារាមគតា
 ឯវមេវ ភូមិ អស្សាវំ ធិស្សាវំ សារាមគតំ ធិត្ថសាវ-
 សារេន វា សុខសាវសារេន វា អត្តសាវសារេន វា
 ធិត្ថេន វា តុវេន វា សស្ស្តេន វា អវិចារិណា-
 មនម្មេន វា វេនតា អស្សាវា ធិស្សាវា សារាមគតា
 សញ្ញា អស្សាវា ធិស្សាវា សារាមគតា សង្ខារ
 អស្សាវា ធិស្សាវា សារាមគតា វិញ្ញាណំ អស្សាវំ
 ធិស្សាវំ សារាមគតំ ធិត្ថសាវសារេន វា សុខសាវ-
 សារេន វា អត្តសាវសារេន វា ធិត្ថេន វា តុវេន
 វា សស្ស្តេន វា អវិចារិណាមនម្មេន វា ។ ឯវំ
 តុច្ឆសង្ខារសមុបស្សនាវសេន សុញ្ញតោ លោកំ
 អវេត្ថតិ ។ ឥមេហំ វិហំ តារាណេហំ សុញ្ញតោ
 លោកំ អវេត្ថតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុល្លិកស្ថេរ

មួយទៀត ដូចក្រាញ់ចិត្ត ជាបេសមិនមានភ្លឹម ឥតភ្លឹម ប្រាសចាកភ្លឹម
 យ៉ាងណាមិញ ឬដូចជើងរេក ជាបេសមិនមានភ្លឹម ឥតភ្លឹម ប្រាសចាក
 ភ្លឹម យ៉ាងណាមិញ មួយទៀត ដូចវដ្តបាល្លិក្ខន ជាបេសមិនមានភ្លឹម
 ឥតភ្លឹម ប្រាសចាកភ្លឹម យ៉ាងណាមិញ ប្រជាបេសមិនមានភ្លឹម ឥតភ្លឹម
 ប្រាសចាកភ្លឹម ដោយភ្លឹមមានភ្លឹមគឺទៀងក្តី ដោយភ្លឹមមានភ្លឹមគឺសុទ្ធក្តី
 ដោយភ្លឹមមានភ្លឹមគឺរបស់ខ្លួនក្តី ដោយភាពជាបេសទៀងក្តី យ៉ែយ្យក្តី បិត
 ថេរក្តី មិនប្រែប្រួលជាធម្មតាក្តី វេទនាជាបេសមិនមានភ្លឹម ឥតភ្លឹម ប្រាស
 ចាកភ្លឹម សញ្ញាជាបេសមិនមានភ្លឹម ឥតភ្លឹម ប្រាសចាកភ្លឹម សង្ខារតាំង
 ឡាយ ជាបេសមិនមានភ្លឹម ឥតភ្លឹម ប្រាសចាកភ្លឹម វិញ្ញាណជាបេសមិន
 មានភ្លឹម ឥតភ្លឹម ប្រាសចាកភ្លឹម ដោយភ្លឹមមានភ្លឹមគឺទៀងក្តី ដោយភ្លឹម
 មានភ្លឹមគឺសុទ្ធក្តី ដោយភ្លឹមមានភ្លឹមគឺរបស់ខ្លួនក្តី ដោយភាពជាបេសទៀងក្តី
 យ៉ែយ្យក្តី បិតថេរក្តី មិនប្រែប្រួលជាធម្មតាក្តី ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ បុគ្គល
 សំឡឹងឃើញរោគ ដោយសភាពជាបេសសូន្យ ដោយអំណាចការ
 កំលែងរោគឃើញ ។ ឲ្យសង្ខារថាជាបេសវេទ យ៉ាងនេះ ។ បុគ្គលសំឡឹង
 ឃើញរោគ ដោយសភាពជាបេសសូន្យ ដោយហេតុពីរប្រការនេះឯង ។

ហេតុនិមិត្តភាពក្បួនទ្រឹស្តី

អមិច ធម្មកាវេហំ សុញ្ញតោ លោកំ អវេ-
 ត្ថុតិ រូបំ អនិស្សវិយតោ អកាមការិយតោ អដា-
 សុនិយតោ អវសវត្ថូនតោ ចរុត្ថតោ វិវត្តតោ អវេ-
 ត្ថុតិ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារ វិញ្ញាណំ អនិស្សវិយ-
 តោ អកាមការិយតោ អដាសុនិយតោ អវសវត្ថូ-
 នតោ ចរុត្ថតោ វិវត្តតោ អវេត្ថុតិ ។ ឯវិ ធម្មកា-
 វេហំ សុញ្ញតោ លោកំ អវេត្ថុតិ ។ អមិច ធរ-
 ម្មកាវេហំ សុញ្ញតោ លោកំ អវេត្ថុតិ រូបំ វត្ថុ-
 តោ តុច្ឆតោ សុញ្ញតោ អនត្ថតោ អសារតតោ
 វេទតោ វិភវតោ អយម្បលតោ សាសវតោ
 សង្ខតតោ អវេត្ថុតិ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារ
 វិញ្ញាណំ វត្ថុតោ តុច្ឆតោ សុញ្ញតោ អនត្ថតោ
 អសារតតោ វេទតោ វិភវតោ អយម្បលតោ

ហេតុនិមិត្តភាពក្បួនទ្រឹស្តី

មួយទៀត បុគ្គលសំឡឹងឃើញលោក ដោយសភាពជាប់របស់
 សូន្យ ដោយអាការៈ ៦ គឺសំឡឹងឃើញប្រ ដោយសភាពជាប់របស់មិន
 មានអ្វីជាស្បូវៈ ១ មិនលុះតាមប្រាថ្នា ១ មិនជាទីសប្បាយ ១ មិនលុះ
 អំណាចខ្លួន ១ ប្រព្រឹត្ត (ជាប់ដោយបង្ខំ) ១ ជាប់របស់ខ្លួន ១ សំឡឹង
 ឃើញវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ដោយសភាពជាប់របស់មិនមាន
 អ្វីជាស្បូវៈ មិនលុះតាមប្រាថ្នា មិនជាទីសប្បាយ មិនលុះអំណាចខ្លួន
 ប្រព្រឹត្ត (ជាប់ដោយបង្ខំ) ជាប់របស់ខ្លួន ។ បុគ្គលសំឡឹងឃើញលោក
 ដោយសភាពជាប់របស់សូន្យ ដោយអាការៈ ៦ យ៉ាងនេះឯង ។ មួយទៀត
 បុគ្គលសំឡឹងឃើញលោកដោយសភាពជាប់របស់សូន្យ ដោយអាការៈ ១០
 គឺសំឡឹងឃើញប្រ ដោយសភាពជាប់របស់គ្នា ១ របស់ខ្លួន ១ របស់
 សូន្យ ១ របស់មិនមែនខ្លួនប្រាណ ១ របស់មិនមានអ្វីម ១ ជាអ្នកសម្លាប់ ១
 របស់មិនចម្រើន ១ របស់បង្កឡើង ១ របស់ប្រឈមដោយអានុវិទ្យា ១ របស់
 ដែលបង្ខំប្រជុំពាក់កែង ១ សំឡឹងឃើញ វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ
 ដោយសភាពជាប់របស់គ្នា របស់ខ្លួន របស់សូន្យ របស់មិនមែនខ្លួន
 ប្រាណ របស់មិនមានអ្វីម ជាអ្នកសម្លាប់ របស់មិនចម្រើន របស់បង្កឡើង

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បូជនីយ្យសូត

សាសាវតោ សុត្តន្តតោ អវេស្កុតិ ។ ឯវិ នសហា-
 ការេហិ សុត្តន្តតោ លោកំ អវេស្កុតិ ។ អបិច
 ទ្វាទសហាការេហិ សុត្តន្តតោ លោកំ អវេស្កុតិ រូបំ
 ន សន្តោ ន ជីវេ ន ខោសោ ន ឧរោ ន
 មាណវេ ន ឥន្ទ្រំ ន បុរិសោ ន អត្តា ន អត្ត-
 និយំ ន អហំ ន មម ន កោចិ អត្ថិ វេទនា
 សញ្ញា សង្ការ វិញ្ញាណំ ន សន្តោ ន ជីវេ ន
 ខោសោ ន ឧរោ ន មាណវេ ន ឥន្ទ្រំ ន បុរិសោ
 ន អត្តា ន អត្តនិយំ ន អហំ ន មម ន កោចិ
 អត្ថិ ។ ឯវិ ទ្វាទសហាការេហិ សុត្តន្តតោ លោកំ
 អវេស្កុតិ ។

វត្តាញ្ញតិ ភកវតា យំ ភិក្ខុវេ ន តុម្ភាតំ តិ បដ-
 ហេតំ តិ វេ បហំនំ ជីយវត្ថំ ហិតាយ សុទាយ ភវិស្សតិ
 ភិក្ខុ ភិក្ខុវេ ន តុម្ភាតំ រូបំ ភិក្ខុវេ ន តុម្ភាតំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បូជនីយ្យសូត

របស់ប្រកបដោយធានា៖ របស់ដែលបង្ខំប្រជុំគាត់តែង ។ បុគ្គលសំឡឹង
 ឃើញរោគ ដោយសភាពជាប់របស់ស្អុយ ដោយអាការៈ ១០ យ៉ាងនេះ
 ឯង ។ មួយទៀត បុគ្គលសំឡឹងឃើញរោគ ដោយសភាពជាប់របស់
 ស្អុយ ដោយអាការៈ ១៦ គឺឃើញថា ប្រមិនមែនសត្វ ១ មិនមែនជីវៈ ១
 មិនមែនបុរស ១ មិនមែននរៈ ១ មិនមែនមាណព ១ មិនមែនស្រី ១
 មិនមែនប្រុស ១ មិនមែនខ្លួន ១ មិនមែនរបស់ខ្លួន ១ មិនមែនយើង ១
 មិនមែនរបស់យើង ១ មិនមែនជាបុគ្គលណា ។ ១ ឃើញថា វេទនា
 សញ្ញា សង្ការ វិញ្ញាណ មិនមែនសត្វ មិនមែនជីវៈ មិនមែនបុរស
 មិនមែននរៈ មិនមែនមាណព មិនមែនស្រី មិនមែនប្រុស មិនមែនខ្លួន
 មិនមែនរបស់ខ្លួន មិនមែនយើង មិនមែនរបស់យើង មិនមែនជាបុគ្គល
 ណា ។ ។ បុគ្គលសំឡឹងឃើញរោគ ដោយសភាពជាប់របស់ស្អុយ
 ដោយអាការៈ ១៦ យ៉ាងនេះឯង ។

ដូចព្រះពុទ្ធដ៏កា ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយនេះថា ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណា មិនមែនជាប់របស់ពួកអ្នក ពួកអ្នកចូលរលង
 របស់នោះ របស់នោះដែលពួកអ្នកបានលេងហើយ នឹងបានជាប្រយោជន៍
 បានសេចក្តីសុខ អស់កាលយូរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់អ្វី ដែល
 មិនមែនជាប់របស់ពួកអ្នក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រមិនមែនជាប់របស់ពួកអ្នក

មោឃកថាបិដកបិដកបិដក

តំ បដហថ តំ វេ បហំនំ ធិយេត្តំ ហិតាយ
 សុទាយ កវិស្សតិ វេទនា ភិក្ខុវេ ន តុម្ហាតំ
 តំ បដហថ សា វេ បហំនំ ធិយេត្តំ ហិតាយ
 សុទាយ កវិស្សតិ សញ្ញា ភិក្ខុវេ ន តុម្ហាតំ
 តំ បដហថ សា វេ បហំនំ ធិយេត្តំ ហិតាយ
 សុទាយ កវិស្សតិ សង្ខារ ភិក្ខុវេ ន តុម្ហាតំ
 តេ បដហថ តេ វេ បហំនំ ធិយេត្តំ ហិតាយ
 សុទាយ កវិស្សតិ វិញ្ញាណំ ភិក្ខុវេ ន តុម្ហាតំ
 តំ បដហថ តំ វេ បហំនំ ធិយេត្តំ ហិតាយ
 សុទាយ កវិស្សតិ ។ តំ កំ មញ្ញថ ភិក្ខុវេ យំ
 ឥមស្មី ជេតវេន តំណាងដ្ឋសាទាបលាសំ តំ ជេតា
 ហរេយ្យ វា ឧហរេយ្យ វា យដាបទ្ធយំ វា ករេយ្យ
 អបិទុ តុម្ហាតំ ឯវមស្ស អម្ពេ ជេតា ហរតិ
 វា ឧហរតិ វា យដាបទ្ធយំ វា ករេយ្យតិ ។
 ចោហេតំ កន្តេ ។ តំ កំស្ស ហេតុ ។

មោឃកថាបិដកបិដកបិដក

ពួកអ្នកចូលរេបដំបូរនោះ ចូរនោះដែលពួកអ្នកលេបដំហើយ ខ្លីបាន
 ជាប្រយោជន៍ បានសេចក្តីសុខ អស់កាលយូរ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 វេទនាមិនមែនជាបស់ពួកអ្នក ពួកអ្នកចូលរេបដំវេទនានោះ វេទនានោះ
 ដែលពួកអ្នកលេបដំហើយ ខ្លីបានជាប្រយោជន៍ បានសេចក្តីសុខ
 អស់កាលយូរ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សញ្ញាមិនមែនជាបស់ពួកអ្នក ពួក
 អ្នកចូលរេបដំសញ្ញានោះ សញ្ញានោះ ដែលពួកអ្នកលេបដំហើយ ខ្លី
 បានជាប្រយោជន៍ បានសេចក្តីសុខអស់កាលយូរ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 សង្ខារទាំងឡាយ មិនមែនជាបស់ពួកអ្នក ពួកអ្នកចូលរេបដំសង្ខារទាំង
 នោះ សង្ខារទាំងនោះ ដែលពួកអ្នកលេបដំហើយ ខ្លីបានជាប្រយោជន៍
 បានសេចក្តីសុខអស់កាលយូរ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណ មិនមែន
 ជាបស់ពួកអ្នក ពួកអ្នកចូលរេបដំវិញ្ញាណនោះ វិញ្ញាណនោះដែលពួក
 អ្នកលេបដំហើយ ខ្លីបានជាប្រយោជន៍ បានសេចក្តីសុខ អស់កាល
 យូរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកអ្នកសំគាល់ហេតុនោះជាដូចម្តេច ស្មៅ
 ឈើ មែកឈើ ស្លឹកឈើលា ក្នុងវត្តដេកពន្លឺនេះ ជនឬប្រាជ្ញាទៅក្តី
 ជនក្តី ធ្វើឱ្យគួរតាមបង្ខំយក្តី ខ្ញុំរេបដំនោះ គឺពួកអ្នកគិតយ៉ាងនេះថា
 ជនទាំងឡាយ ជនក្តី ធ្វើឱ្យគួរតាមបង្ខំយក្តី ខ្ញុំពួកយើងដែរ ។ បពិត្រព្រះ
 អង្គជ័យម្រឹម ដំណើរនោះមិនដូច្នោះទេ ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុឡនិទ្ទេសោ

ន ធា ឯវី កន្តោ អត្តា វា អត្តនិយី វាតិ ។ ឯវមេវ
 ចោ ភិក្ខុវេ យី ន តុម្ពាតំ តំ បដហថ តំ វេ
 បហំនំ ធីយវត្ថំ ហំតាយ សុទាយ ភវិស្សតិ តិព្វា
 ភិក្ខុវេ ន តុម្ពាតំ រូបំ ភិក្ខុវេ ន តុម្ពាតំ តំ
 បដហថ តំ វេ បហំនំ ធីយវត្ថំ ហំតាយ សុទាយ
 ភវិស្សតិ វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណំ ភិក្ខុវេ
 ន តុម្ពាតំ តំ បដហថ តំ វេ បហំនំ ធីយវត្ថំ
 ហំតាយ សុទាយ ភវិស្សតិ ។ ឯវម្យំ សុញ្ញតោ
 លោកិ អវេក្ខតិ ។

អាយស្មា អានន្ទោ កកវន្តំ ឯតនភោច

សុញ្ញា លោកោតិ កន្តោ វុច្ចតិ តិក្ខាវតា ធុ-
 ចោ កន្តោ សុញ្ញា លោកោតិ វុច្ចតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុឡនិទ្ទេសោ

បពិត្រព្រះអង្គជីវចម្រើន (ព្រោះថា) ខ្លួនក្តី របស់សម្រាប់ខ្លួនក្តី មិនមែន
 ជារបស់ពួកខ្ញុំព្រះអង្គឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីនេះ ពិត
 យ៉ាងនេះហើយ របស់ណាមិនមែនជារបស់ពួកអ្នកទេ ពួកអ្នកចូលរេង
 របស់នោះ របស់នោះដែលពួកអ្នកលះបង់ហើយ នឹងបានជាប្រយោជន៍
 បានសេចក្តីសុខអស់កាលយូរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់អ្វី ដែលមិន
 មែនជារបស់ពួកអ្នក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រមិនមែនជារបស់ពួកអ្នក
 ពួកអ្នកចូលរេងប្រែនោះ ប្រែនោះដែលពួកអ្នកលះបង់ហើយ នឹងបានជា
 ប្រយោជន៍ បានសេចក្តីសុខអស់កាលយូរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វេទនា
 សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ មិនមែនជារបស់ពួកអ្នក ពួកអ្នកចូលរេង
 វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណនោះ វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ
 នោះ ដែលពួកអ្នកលះបង់ហើយ នឹងបានជាប្រយោជន៍ បានសេចក្តីសុខ
 អស់កាលយូរ ។ បុគ្គលសំឡឹងឃើញលោក ដោយសភាពជាប់របស់
 សូន្យ យ៉ាងនេះឯង ។

ព្រះភានន្តមានអាយុ បានទទួលសូត្រមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា
 បពិត្រព្រះអង្គជីវចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា លោកសូន្យ បពិត្រព្រះ
 អង្គជីវចម្រើន ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា លោកសូន្យ តើដោយហេតុដូចម្តេច ។

យស្មា ទោ អាណន្ទ សុត្តំ អត្តនំ វា អត្តនិយេន
 វា ភស្មា សុត្តំ លោកោតិ វុទ្ធាតិ តិក្ខណន្ទ សុត្តំ
 អត្តនំ វា អត្តនិយេន វា ។ ចតុស្កុសុត្តំ វា សុត្តំ
 ចតុវិញ្ញាណំ សុត្តំ ចតុសម្មស្សោ សុត្តំ យម្បិទំ
 ចតុសម្មស្សប្បទ្វយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយេតិ សុទំ វា
 ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុទំ វា ភម្មំ សុត្តំ អត្តនំ វា
 អត្តនិយេន វា សោតិ សុត្តំ សត្វា សុត្តំ យា-
 នំ សុត្តំ ភព្វា សុត្តំ និព្វា សុត្តំ វសា សុត្តំ
 កាយោ សុត្តំ ដោដ្ឋព្វា សុត្តំ មហេ សុត្តំ
 ចន្ទា សុត្តំ មហេវិញ្ញាណំ សុត្តំ មហេសម្មស្សោ
 សុត្តំ យម្បិទំ មហេសម្មស្សប្បទ្វយា ឧប្បជ្ជតិ
 វេទយេតិ សុទំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុទំ វា ភម្មំ
 សុត្តំ អត្តនំ វា អត្តនិយេន វា យស្មា ទោ ទោ
 អាណន្ទ សុត្តំ អត្តនំ វា អត្តនិយេន វា ភស្មា
 សុត្តំ លោកោតិ វុទ្ធាតិ ។ ឯវម្បិ សុត្តំតោ
 លោកំ អវេក្ខតិ ។

ព្រមោនព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់អាណន្ទ ព្រោះហេតុតែធម្មជាតិសូន្យចាក
 ខ្លួន ឬចាកវត្ថុសម្រាប់ខ្លួន ហេតុនោះ ទើបគេថាគតរោលថា លោកសូន្យ
 ម្ចាស់អាណន្ទ ចុះធម្មជាតិអ្វី សូន្យចាកខ្លួន ឬចាកវត្ថុសម្រាប់ខ្លួន ។
 ភ្នែកសូន្យ ប្រព័ន្ធច្បាយសូន្យ ចក្ខុវិញ្ញាណសូន្យ ចក្ខុសម្ពុស្សសូន្យ
 សូម្បីធម្មជាតិសម្រាប់ទទួលការម្ស្រាងណា ជាសុខ ឬជាទុក្ខ ឬមិនជា
 ទុក្ខមិនជាសុខ កើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ធម្មជាតិទោះ
 ក៏សូន្យចាកខ្លួន ឬចាកវត្ថុសម្រាប់ខ្លួន គ្រឿងសូន្យ សំរៀងតាំង
 ច្បាយសូន្យ ច្រមុះសូន្យ ក្លិនតាំងច្បាយសូន្យ អណ្តាតសូន្យ សេ
 តាំងច្បាយសូន្យ កាយសូន្យ វ័ញ្ចតាំងច្បាយសូន្យ មនៈសូន្យ ចន្ទា-
 ម្មណ៍សូន្យ មហេវិញ្ញាណសូន្យ មហេសម្ពុស្សសូន្យ មួយទៀត
 សូម្បីធម្មជាតិសម្រាប់ទទួលការម្ស្រាងណា ជាសុខ ឬជាទុក្ខ ឬមិនជាទុក្ខ
 មិនជាសុខ កើតឡើង ព្រោះមហេសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ធម្មជាតិទោះ ក៏
 សូន្យចាកខ្លួន ឬចាកវត្ថុសម្រាប់ខ្លួន ម្ចាស់អាណន្ទ ព្រោះហេតុតែធម្ម-
 ជាតិសូន្យចាកខ្លួន ឬចាកវត្ថុសម្រាប់ខ្លួន ទើបគេថាគតរោលថា លោក
 សូន្យ ។ បុគ្គលសំឡឹងឃើញលោក ដោយសភាពជាបេសសូន្យ
 យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស បុព្វបទសោ

សុទ្ធិំ ធម្មសមុប្បាទំ សុទ្ធិំ សង្ខារសន្តតិ
 បទ្បន្តស្ស យថាភូតំ នតិ ភយំ ហោតិ តាមិណិ
 តិណភជ្ជសមំ លោកំ យថា បញ្ញាយ បស្សតិ
 ន អញ្ញំ មគ្គយេ តត្ថំ អញ្ញាត្រ អប្បជិសទិយាតិ ។
 ឋវម្យំ សុញ្ញតោ លោកំ អវេស្តតិ ។

វុត្តញ្ញតិ កកវតា ឋវមេវ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ រូបំ
 សមទ្ទេសតិ យាវតា រូបស្ស ភតិ វេទនំ សមទ្ទេសតិ
 យាវតា វេទនាយ ភតិ សញ្ញំ សមទ្ទេសតិ យាវតា
 សញ្ញាយ ភតិ សង្ខារ សមទ្ទេសតិ យាវតា សង្ខា-
 រាទំ ភតិ វិញ្ញាណំ សមទ្ទេសតិ យាវតា វិញ្ញាណស្ស
 ភតិ ធន្ស ភិក្ខុនោ រូបំ សមទ្ទេសតោ យាវតា
 រូបស្ស ភតិ វេទនំ សមទ្ទេសតោ យាវតា វេទនា-
 យ ភតិ សញ្ញំ សមទ្ទេសតោ យាវតា សញ្ញាយ
 ភតិ សង្ខារ សមទ្ទេសតោ យាវតា សង្ខារាទំ ភតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស បុព្វបទសោ

ម្ចាស់តាមិណិ កាលបុគ្គលឃើញ តាមនេះ ខ្ញុំការរើត
 ឡើងនេះមិនមែនសុទ្ធ គឺការដាច់កនៃសង្ខារដ៏បរិសុទ្ធ ក៏យ
 ងោះមិនមានទេ កាលណាបុគ្គលឃើញលោក ជាស្មើគ្នាគឺ
 ស្មើទ្វារយំ ដោយប្រាថ្នា បុគ្គលមិនប្រាថ្នារបស់ដទៃ
 ណាមួយឡើយ វៀរលែងតែព្រះខិត្តានដែលមិនមានបដិសន្ធិ ។
 បុគ្គលសំឡឹងឃើញលោក ដោយសភាពជាបស់សុខ្យ យ៉ាងនេះឯង ។

មួយទៀត ព្រះមាតាប្រកាស ទ្រង់គ្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឯង
 ឡាយ យ៉ាងនេះមែនហើយ ភិក្ខុស្វែងរកប្រេ ហេតុផលដ៏ណឹរបស់
 ប្រេ ស្វែងរកវេទនា ហេតុផលដ៏ណឹរបស់វេទនា ស្វែងរកសញ្ញា ហេតុ
 ផលដ៏ណឹរបស់សញ្ញា ស្វែងរកសង្ខារចាំឯងឡាយ ហេតុផលដ៏ណឹរ
 របស់សង្ខារចាំឯងឡាយ ស្វែងរកវិញ្ញាណ ហេតុផលដ៏ណឹរបស់វិញ្ញាណ
 កាលភិក្ខុនោះ ស្វែងរកប្រេ ហេតុផលដ៏ណឹរបស់ប្រេ ស្វែងរកវេទនា
 ហេតុផលដ៏ណឹរបស់វេទនា ស្វែងរកសញ្ញា ហេតុផលដ៏ណឹរបស់
 សញ្ញា ស្វែងរកសង្ខារចាំឯងឡាយ ហេតុផលដ៏ណឹរបស់សង្ខារចាំឯងឡាយ

មេឃោរដណាវកប្បញ្ញាណទ្វេសោ

វិញ្ញាណំ សមន្នេសតោ យាវតា វិញ្ញាណស្ស ភត្តិ
យម្យំ យស្ស ហោតិ អហន្តំ វា មមន្តំ វា អស្មីតិ
វា តម្យំ តស្ស ឧ ហោតិ ។ វាម្យំ សុញ្ញតោ
លោកំ អវេក្ខតិ ។

សុញ្ញតោ លោកំ អវេក្ខស្សតិ សុញ្ញតោ លោ-
កំ អវេក្ខស្ស ធម្មវេក្ខស្ស តុលេហំ តិរេហំ វិការេ-
ហំ វិក្ខតំ ករេហំតិ សុញ្ញតោ លោកំ អវេក្ខស្ស ។

(៧៤) មោឃោរដ សនា សកោតិ មោឃោរដាតិ
ភគវា តំ ប្រាហ្មណំ នាមេឧ អាលមតិ ។ សនាតិ
សត្វកាលំ ។ មេ ។ មន្តិមេ វិយោទន្ទេ ។ សកោតិ
ធម្មហំ ការលោហំ សតោ កាយេ កាយាទុប-
ស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ការវេត្តោ សតោ ។ មេ ។
សោ វុច្ចតិ សកោតិ មោឃោរដ សនា សកោ ។

មេឃោរដណាវកប្បញ្ញាណទ្វេសោ

ស្វែតកេវិញ្ញាណ ហេតុផលំវិណីរ របសិវិញ្ញាណ សេវក្កប្រកាន់
ណា របស់កិក្ខុណាថា អញ្ញក្កី របស់អញ្ញក្កី អញ្ញមាទក្កី សូម្បី
សេចក្តីប្រកាន់នោះ របស់កិក្ខុនោះ ក៏មិនមានទេ ។ បុគ្គលសំឡឹង
ឃើញលោក ដោយសភាពជាប់របស់សូន្យ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា អ្នកចូរសំឡឹងឃើញលោក ដោយសភាពជាប់របស់សូន្យ
គឺអ្នកចូរសំឡឹងមើល ចូរពិចារណា ចូរប្រៀបផ្ទឹម ចូរពិន័ ចូរធ្វើ
ឲ្យច្រកដ ចូរធ្វើឲ្យច្បាស់លាស់ ឲ្យលោក ដោយសភាពជាប់របស់សូន្យ
ហេតុនោះ (ច្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកចូរសំឡឹងឃើញលោក ដោយ
សភាពជាប់របស់សូន្យ ។

(៧៥) ពាក្យថា មោឃោរដ របស់មេធា ម្ចាស់មោឃោរដ អ្នកចូរ
មានស្មារតីគ្រប់កាល គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅប្រាហ្មណ៍នោះចំ
ឈ្មោះ ។ ពាក្យថា គ្រប់កាល គឺអស់កាលទាំងពួង ។ មេ ។ ក្នុងគំនរ
វ័យចំបុរស ។ ពាក្យថា មានស្មារតី គឺមានស្មារតីដោយហេតុ ៤ គឺកំពុង
ចម្រើនកាយាទុស្សនាសតិប្បដ្ឋានក្នុងកាយ ឈ្មោះថាមានស្មារតី ។ មេ ។
បុគ្គលនោះ លោកហៅថា មានស្មារតី ហេតុនោះ (ច្រង់ត្រាស់ថា)
ម្ចាស់មោឃោរដ អ្នកចូរមានស្មារតី គ្រប់កាល ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុព្វសុត្តន្ត

[៧៩] អត្តាទុទិដ្ឋិ ឧហថ្វាតិ អត្តាទុទិដ្ឋិ វុច្ចតិ
 វិសត្តិវត្ថុកា សក្កាយទិដ្ឋិ ។ ភីណ អស្សុតក
 បុទុដ្ឋោ អវិយាទំ អនស្សាវី អវិយេនម្មស្ស អកោវិ-
 ទោ អវិយេនម្ម អវិទិតោ សប្បវិសាទំ អនស្សាវី
 សប្បវិសនម្មស្ស អកោវិទោ សប្បវិសនម្ម អវិទិ-
 តោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តាទំ
 អត្តនំ វា រូបំ រូបស្មំ វា អត្តាទំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារ
 វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តា-
 ទំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មំ វា អត្តាទំ យា
 ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ទិដ្ឋិកហនំ ទិដ្ឋិកត្តារោ ទិដ្ឋិ-
 វិស្វកាយិកំ ទិដ្ឋិវិប្បន្នតំ ទិដ្ឋិសំយោជនំ កាហោ
 បដិគ្គាហោ អភិទំវេសោ បរាមាសោ តុម្ពត្តោ
 មិច្ឆាបថោ មិច្ឆត្តំ តិក្ខាយតនំ វិចរិយេសក្កាហោ វិច-
 រិតក្កាហោ វិបលាសក្កាហោ មិច្ឆាកាហោ អយាថាវ-
 កស្មី យាថាវកន្តំ កាហោ យាវតា ប្លាសដ្ឋិ ទិដ្ឋិ-
 កតាទិ អយំ អត្តាទុទិដ្ឋិ ។ អត្តាទុទិដ្ឋិ ឧហថ្វាតិ
 អត្តាទុទិដ្ឋិ ឧហថ្វា សម្មហរូ ឧទ្ទិសា សមុទ្ទិសា
 ឧប្បាជយន្តា សមុប្បាជយន្តា បដិសាទា វិចារេន្ទា

ហោយរាជមាលាវិញ្ញាណសុត្តន្ត

[៨០] នាក្យថ បុគ្គលដកអត្តាទុទិដ្ឋិចេញ អធិប្បាយថា សក្កា-
 យទិដ្ឋិ មាន៧២០ លោកហៅថា អត្តាទុទិដ្ឋិ ។ បុព្វដ្ឋាន អ្នកមិនចេះ
 ដឹងក្នុងលោកនេះ មិនឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនល្អាសវិចារេន្ទាអរិយ-
 ធម៌ មិនបានទូន្មានខ្លួន ក្នុងអរិយធម៌ មិនឃើញពួកសប្បុរស មិន
 ល្អាសវិចារេន្ទាសប្បុរសធម៌ មិនបានទូន្មានខ្លួនក្នុងសប្បុរសធម៌ វេសន៍
 ពិចារណាឃើញខ្ញុំប្រដាប់ខ្លួន ខ្ញុំខ្លួនថាមានបេះ ខ្ញុំប្រក្រតីខ្លួនខ្លួន ខ្ញុំខ្លួន
 ក្នុងបេះ ពិចារណាឃើញ ខ្ញុំវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណថាខ្លួន
 ខ្ញុំខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លួន ខ្ញុំវិញ្ញាណក្នុងខ្លួនខ្លួន ខ្ញុំខ្លួនក្នុងវិញ្ញាណខ្លួន
 សេចក្តីឃើញ សេចក្តីយល់ កាប្រកាន់តាមយល់ ផ្លូវជាច្រើនយល
 គឺទិដ្ឋិ សត្រូវ គឺទិដ្ឋិ ការញាប់ញ័រ គឺទិដ្ឋិ សំយោជនៈ គឺទិដ្ឋិ ការ
 ប្រកាន់ ការប្រកាន់មាំ ការប្រកាន់ស្អិត ការបោបាសអវិជ្ជុល ផ្លូវពេញកំ
 ផ្លូវខុស សេចក្តីខុស លទ្ធិដូចជាតំរង់ ការប្រកាន់ឆ្ងល់ ការប្រកាន់
 យៀងឆ្ងោត ការប្រកាន់វិបលាស ការប្រកាន់ខុស ការប្រកាន់ចំពិត
 ក្នុងរបស់មិនពិត ទិដ្ឋិ ២២ ទាំងប៉ុន្មាន យ៉ាងនេះ ឯលា នេះជាអត្តាទុ-
 ទិដ្ឋិ ។ នាក្យថ បុគ្គល ដកអត្តាទុទិដ្ឋិចេញ គឺ ដក ដកវេសន៍
 ភីណ ភីណវេសន៍ តាសំ តាសំវេសន៍ សេសន៍ បន្ទាបន៍

មោឃនិមាណវច្ឆត្តានិទ្ទេស

ឡន្តិកាទ្វា អនកាវដ្ឋមេត្តាតិ អត្តាទុទិដ្ឋិ មហាច្ច ។

(៧៦) ឯវិ មទ្ធក្ករោ សិយាតិ ឯវិ មទ្ធម្សិ
តរេយ្យាសិ ជរម្យិ តរេយ្យាសិ មរណម្សិ តរេយ្យាសិ
ទុក្ខរេយ្យាសិ សមតិក្ករេយ្យាសិ វិវិកេត្តេយ្យាសិ
ឯវិ មទ្ធក្ករោ សិយា ។

(៧៧) ឯវិ លោកំ អវេត្តន្តន្តិ ឯវិ លោកំ
អវេត្តន្តិ បទ្ធវេត្តន្តិ តុលយន្តិ តំរយន្តិ វិការយន្តិ
វិក្ខតំ ករេន្តន្តិ ឯវិ លោកំ អវេត្តន្តិ ។

(៧៨) មទ្ធភជា ន បស្សតីតិ មារោមិ មទ្ធភជា
មរណម្សិ មទ្ធភជា ។ ន បស្សតីតិ មទ្ធភជា ន
បស្សតិ ន ទុក្ខតិ ធានិកច្ចតិ ន វិទ្ចតិ ន បដិល-
ភតិ ។ វុត្តញ្ញោតំ កកវតា សេយ្យធម៌ ភិក្ខុវេ អារាញ្ញ-
កោ មិកោ អរញ្ញោ បវីនេ ចរណោ វិស្សត្តោ កច្ចតិ
វិស្សត្តោ កិច្ចតិ វិស្សត្តោ ចិសីនតិ វិស្សត្តោ សេយ្យំ

មោឃនិមាណវច្ឆត្តានិទ្ទេស

ធ្វើឱ្យវិចារ ឱ្យដល់ឱ្យការមិនមានបែបភាព ខែអត្តាទុទិដ្ឋិ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ក្រាស់ថា) បុគ្គលជនអត្តាទុទិដ្ឋិទេញ ។

(៧៦) ពាក្យថា ទើបឆ្លងផុតចាកមន្តយ៉ាងនេះ គឺនឹងឆ្លងចាកមន្ត
ជន ឆ្លងចាកជនជន ឆ្លង ឆ្លងឡើង ឆ្លងរំលង ប្រព្រឹត្តកម្មនិមារណៈ
ជន យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ក្រាស់ថា) ទើបឆ្លងផុតចាកមន្ត
យ៉ាងនេះ ។

(៧៧) ពាក្យថា បុគ្គលសំឡឹងឃើញឱ្យរលាកយ៉ាងនេះ គឺបុគ្គល
កំពុងសំឡឹងមើល ពិចារណា ប្រៀបដូច គ្រិះរិះ ធ្វើឱ្យច្បាស់ ធ្វើឱ្យ
ច្រាស់ឱ្យរលាក យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ក្រាស់ថា) បុគ្គលសំឡឹង
ឃើញរលាក យ៉ាងនេះ ។

(៧៨) ពាក្យថា មទ្ធភជាទើបមិនឃើញ អធិប្បាយថា ហេ
ឈ្មោះថាមទ្ធភជា សេចក្តីស្ងប់ ឈ្មោះថាមទ្ធភជា ។ ពាក្យថា មិនឃើញ
និមទ្ធភជា មិនឃើញ មិនយល់ មិនជួបប្រទះ មិនបាន មិនបានចំពោះ ។
ដូចព្រះពុទ្ធដីតា ដែលព្រះមានព្រះភាគក្រាស់ហើយនេះថា ម្នាលភិក្ខុ
តាំងឡាយ ដូចម្រឹកដែលនៅក្នុងព្រៃ គ្រាប់នៅក្នុងព្រៃចំ វាមិនដើរ
ឆក់ឆ្លៀស ឈរឆក់ឆ្លៀស អង្គុយឆក់ឆ្លៀស ដេកឆក់ឆ្លៀស

កាឃ្មេតិ តំ ភិក្ខុស្ស ហេតុ អនាថាថភតោ ភិក្ខុវេ
 លុទ្ធស្ស^(១) ឯវមេវ ចោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិវិទូវ
 កាមេហំ វិវិទូ អតុសលេហំ ធម្មេហំ សវិតក្កំ
 សវិចារី វិវេកនំ បីតិសុទ្ធំ បធមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ អយំ វុទ្ធតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អនុមកាសិ
 មារិ អបទំ^(២) វិចិត្រា មារទត្តុអនស្សនំ កតោ ចាបិ-
 មតោ បុទទបរិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិតក្កវិចារនំ វុបសមា
 អជ្ឈត្តំ សម្បសាននំ ចេតសោ ឯកោធិការិ អវិតក្កំ
 អវិចារី សមាធិនំ បីតិសុទ្ធំ ទុតិយំ ឈានំ តតិយំ
 ឈានំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អយំ
 ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អនុមកាសិ មារិ អបទំ វិចិត្រា មារ-
 ទត្តុអនស្សនំ កតោ ចាបិមតោ បុទទបរិ ភិក្ខុវេ
 សព្វសោ វុបសញ្ញានំ សមត្ថក្កមា បដិយសញ្ញានំ
 អត្ថក្កមា ហនត្ថសញ្ញានំ អមនសីកាក អនត្ថោ
 អាគាសោតិ អាគាសានញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ
 អយំ វុទ្ធតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អនុមកាសិ មារិ អបទំ វិចិត្រា

១ ម. ឧត្តស្ស ១. ២ ម. ឆបិ ។

ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះម្រឹកខ្លះមិន
 នៅក្នុងឧទ្ទន្ទរបស់ព្រាន យ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុស្លាប់
 ចាកតាមទាំងឡាយ ស្លាប់ចាកកេសលចម្រើនទាំងឡាយ ហើយចូលបធម-
 ជ្ជាន ដែលមានវិភក្តៈនឹងវិចារៈ មានបីតិវិនិស្ស័យ ដែលកើតអំពីសេចក្តី
 ស្លាប់ស្លាប់ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនេះ គេថាគេហៅថា បានធ្វើមានឱ្យ
 ទ្វារកំ សម្រាប់មិនឱ្យមានស្នាមជើង ដល់ខ្លួនការមិនឃើញដោយភ្នែកនៃ
 មាត់ដែលមានចិត្តបាប ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុ ព្រោះម្លប់
 វិភក្តៈនឹងវិចារៈ ចូលទុកិយជ្ជាន ជាធម្មជាតិកើតមាន ក្នុងសង្គាន
 ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រៅថ្លា មានសភាពជាចិត្តស្រស់ឯង មិនមានវិភក្តៈ
 នឹងវិចារៈ មានតែបីតិវិនិស្ស័យ ដែលកើតអំពីសមាធិ ចូលអតិយជ្ជាន
 បក្កជ្ជាន ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនេះ គេថាគេហៅថា បានធ្វើ
 ខ្លួនមាន ឱ្យទ្វារកំ សម្រាប់មិនឱ្យមានស្នាមជើង ដល់ខ្លួនការមិនឃើញ
 ដោយភ្នែកនៃមាត់ ដែលមានចិត្តបាប ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត
 ភិក្ខុ ព្រោះមានវុបសញ្ញា ដោយសព្វគ្រប់ ធ្វើបដិយសញ្ញាឱ្យវិភាស
 មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ខ្លួនមានក្តុសញ្ញា ហើយចូលអាគាសានញ្ញាយតនៈ
 ដោយបរិកម្មជា ភាសាស មិនមានចំបំផុត ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនេះ
 គេថាគេហៅថា បានធ្វើមានឱ្យទ្វារកំ សម្រាប់ មិនឱ្យមានស្នាមជើង

ហេតុផលនៃការបញ្ចេញនិរុទ្ធស

មានបញ្ចេញនិរុទ្ធសនិរុទ្ធស កតោ ចាម័មតោ បុទេមរិ កិច្ចវេ
 កិច្ចវេ សព្វសោ អាត្មាសាទញាយតនំ សមតិក្កម្ម
 អនន្តំ វិញ្ញាណន្តំ វិញ្ញាណញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារិ សព្វសោ វិញ្ញាណញាយតនំ សមតិក្កម្ម
 ឧត្តំ កំភ័យិ អាត្មញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារិ សព្វសោ អាត្មញាយតនំ សមតិក្កម្ម
 ទេវសញ្ញាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារិ សព្វ-
 សោ ទេវសញ្ញាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញា-
 វេទយិតមិរេនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារិ បញ្ញាយ ចស្ស
 ទិស្វា អាសវា បរិសុទ្ធិណា ហោន្តំ អយំ វុច្ចតិ
 កិច្ចវេ កិច្ចវេ អន្តរកាសិ ហរិ អបដំ វជិត្វា មា-
 ទត្ថុអនុស្សនំ កតោ ចាម័មតោ តិល្លា លោកេ
 វិសត្តិកំ សោ វិស្សតោ កច្ចតំ វិស្សតោ តិដ្ឋតិ វិស្ស-
 តោ មិសិទតិ វិស្សតោ សេយ្យំ កម្មេតិ តិ កិស្ស
 ហេតុ អនាថាមកតោ កិច្ចវេ ចាម័មតោតិ ឧទ្ធករជា
 ម បស្សតិ ។ គេចាហ កកវា

ហេតុផលនៃការបញ្ចេញនិរុទ្ធស

ដល់ខ្ញុំការមិនឃើញដោយភ្នែកនៃមាត់ដែលមានចិត្តបាប ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុ កន្លងគោរពបញ្ជាឲ្យដោយសព្វគ្រប់ ហើយចូល
 វិញ្ញាណញាយតនៈដោយបរិកម្មថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុត កន្លងវិញ្ញា-
 ណញាយតនៈដោយសព្វគ្រប់ ហើយចូលកាតិញ្ញាញាយតនៈដោយបរិកម្មថា
 អ្វីក៏ធូលីមិនមាន កន្លងកាតិញ្ញាញាយតនៈដោយសព្វគ្រប់ ហើយចូលទៅ
 សញ្ញាសញ្ញាយតនៈ កន្លងទៅសញ្ញាសញ្ញាយតនៈដោយសព្វគ្រប់
 ហើយចូលសញ្ញាវេទយិតនិរោធិ លុះភិក្ខុនោះ បានឃើញដោយប្រាថ្នា
 កាសវៈទាំងឡាយ ក៏អស់រលីង ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ គេចាកហៅថា
 បានធ្វើការឲ្យទ្រាំ ក៏សម្រេចបានស្ថានដ៏ធំ ដល់ខ្ញុំការមិនឃើញ
 ដោយភ្នែក នៃមាត់ដែលមានចិត្តបាប ឆ្លងកល្យាណៈនៃសត្វក្នុងលោក
 បាន ភិក្ខុនោះ វេទនៈដ៏វេទនៈនៀស ឈាវេទនៈនៀស អង្គុយវេទនៈនៀស
 ដេកវេទនៈនៀស ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ព្រោះថា ភិក្ខុនោះមិននៅក្នុងកន្លង របស់មាត់មានចិត្តបាប ក៏យ៉ាងនោះ
 ដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មនុស្ស ទើបមិនឃើញ ។ ហេតុនោះ
 ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុប្បនិទ្ទេសោ

សុប្បនិទ្ទេសោ លោកី អវេក្ខន្ធស្ស មោឃភជ សនា
៥

សនោ

អត្តានុនិដ្ឋិ ធម្មា ឯវិ មច្ចុត្តរោ សិយា

ឯវិ លោកី អវេក្ខន្ធន្តិ មច្ចុត្តរោ ន ចស្សតីតិ ។

សហ តាថាបរិយោសាទា ។ ចេ ។ សត្វា មេ កន្ត្ត

កកវា សាវកោហមស្មីតិ ។

មោឃភជមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ ចន្តរសមោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បនិទ្ទេសោ

មាឃមោឃភជ អ្នកចូរមានស្មារតីគ្រប់គ្រាន់ សំឡឹងឃើញ

លោក ដោយសភាពជាបេសស្វន្យ (ព្រោះ) បុគ្គលផកអត្ត-

នុទិដ្ឋិចញ្ច ទើបច្នៃផុតចាកមន្ទ បុគ្គលសំឡឹងឃើញលោក

យ៉ាងនេះ មច្ចុត្តរជទើបមិនឃើញ ។

ព្រមដោយការចប់តាមៗ បេ ។ ចតិគ្រព្រះអង្គជីវិតម្រឹម ព្រមមានព្រះ

ភាគ ជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមជាសាវក ។

ចចំ មោឃភជមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ ទី ១៨ ។

បំណិយ មាណវិក្យញ្ញាតិទ្វេសោ

[៧៩] ជិល្លោហមស្មី អតលោ វិវល្លោតិ
(ឥទ្ធាយស្មា បិដ្ឋិយោ)

ធនតា ន សុត្វា សវនំ ន ជាសុ
មាហម្បនស្សំ មោឡហោ អន្តរាយ
អាចំត្វា នម្មំ យមហំ វិជត្តំ
ជាតិជ្ជរាយ ឥន វិប្បហាទំ ។

[៨០] ជិល្លោហមស្មី អតលោ វិវល្លោតិ
ជិល្លោ វុឡោ(*) មហាសុតោ អន្តរតោ វាយោអនុប្ប-
តោ វិសវស្សសតិកោ ជាតិយា ។ អតលោតិ ធុត្វ-
លោ អប្បតលោ អប្បជាមោ ។ វិវល្លោតិ វិវល្លោ
វិកតវល្លោ យា សា បុរិមា សុតា វល្លាទិកា សា
អន្តរហិតា អាធិនេវ ចាតុក្កតោតិ ជិល្លោហមស្មី
អតលោ វិវល្លោ ។ ឥទ្ធាយស្មា បិដ្ឋិយោតិ
ឥទ្ធាតិ បទសទ្ធិ ។ អាយស្មាតិ បិយវនំ ។

• ឧ. វិវល្លោតិ ជិល្លោហមស្មីតិ ជិល្លោ វុឡោ ។

បំណិយ មាណវិក្យញ្ញាតិទ្វេសោ

[៧៩] (បិដ្ឋិយៈមានកាយុ ក្រាបទូលដូច្នេះថា) ខ្ញុំព្រះអង្គ
ជាមនុស្សគ្រាំគ្រា មានកំឡុងខ្សោយ ប្រាសចាកសម្បុរ
ចំនីក្នុងកំរិតស្មារតី ការស្តាប់(*)ក៏មិនស្រួល សូមកុំឱ្យខ្ញុំ
ព្រះអង្គជាបុគ្គលវិជ្ជុន ខូចក្នុងចរន្តរឿយ ខ្ញុំព្រះអង្គ
គប្បីដឹងចម្រើន ដែលជាគ្រឿងលេចជាតិទីផល ក្នុងទី
នេះ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់បរិទេសឱ្យបាន ។

[៨០] ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គជាមនុស្សគ្រាំគ្រា មានកំឡុងខ្សោយ ប្រាស
ចាកសម្បុរ គឺជាមនុស្សគ្រាំគ្រា ចម្រើនហើយ មានកាយុច្រើន សេរីទៅ
បានយូរឆ្នាំមកហើយ មានវ័យវេលាហើយតាមលំដាប់ មានកាយុ១២០ឆ្នាំ
អំពីកំណើត ។ ពាក្យថា មានកំឡុងខ្សោយ គឺ មានកំឡុងវ័យ
មានកំឡុងអាយុតិច មានកំឡុងចិត្តតិច ។ ពាក្យថា ប្រាសចាកសម្បុរ
គឺ ប្រាសចាកសម្បុរ បាត់សម្បុរ ពន្លឺសម្បុរដែលលោក មានក្នុង
កាលមុន ពន្លឺសម្បុរដែលនោះបាត់ទៅ ទោសកំរើតប្រាកដ ហេតុនោះ
(លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គជាមនុស្សគ្រាំគ្រា មានកំឡុងខ្សោយ
ប្រាសចាកសម្បុរ ។ ពាក្យថា បិដ្ឋិយៈមានកាយុក្រាបទូលដូច្នេះ ត្រង់ពាក្យ
ថា ដូច្នេះ គឺជាភាគបទ ។ ពាក្យថា មានកាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ។

• ត្រៀក

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេស

ចំន្ដិយោតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស នាមំ ។ បេ ។
អភិណោតិ ឥន្ទាយស្នា ចំន្ដិយោ ។

(៨១) នេត្តា ន សុទ្ធា សវំធំ ន ជាស្វតិ នេត្តា
អសុទ្ធា អវិសុទ្ធា អបរិសុទ្ធា អរោធាតា ចោ តថា
ឧក្កុចា រូបំ បស្សមីតិ នេត្តា ន សុទ្ធា ។
សវំធំ ន ជាស្វតិ សោតំ អសុទ្ធិំ អវិសុទ្ធិំ អបរិសុទ្ធិំ
អរោធាតំ ចោ តថា សោតេន សទ្ធិំ សុណោមីតិ
នេត្តា ន សុទ្ធា សវំធំ ន ជាសុ ។

(៨២) មាហាឡានស្សី មោឌុហោ អន្តរាយាតិ
មាហំ នស្សី បនស្សី វិនស្សី(*) ។ មោឌុហោតិ
អវិជ្ជា អវិជ្ជាកតោ អត្តកាណំ អវិការី ធុប្បត្តោ ។
អន្តរាយាតិ កុយ្យំ ធម្មំ ធិដ្ឋំ បដិបទំ មក្កំ អនត្តាយ
អនាវតក្ខា អវិនិច្ឆ័យំ កក្ខា អប្បដិលភិក្ខា អនុសយិក្ខា
អសច្ចិតក្ខា អន្តរាយេវ កាលំ ករេយ្យន្តិ មាហា-
ឡានស្សី មោឌុហោ អន្តរាយ ។

* ឧ. នស្សី មាហំ នស្សី មាហំ វិនស្សី មាហំ បនស្សី ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេស

ពាក្យថា ចំន្ដិយៈ ជាស្នាម ។ បេ ។ ជាពាក្យសម្រាប់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ
ហេតុនោះ (ទើបមានពាក្យថា) ចំន្ដិយៈ មានអាយុក្រាបខ្ពស់ដូច្នេះ ។

(៨១) ពាក្យថា ភ្នែកមិនស្អាត ការស្តាប់មិនស្រួល គឺភ្នែកចាំង
ភ័រ មិនស្អាត មិនម៉ត់ចត់ មិនបរិសុទ្ធ មិនផ្លូវផង គឺខ្ញុំព្រះអង្គ មិន
ឃើញរូបដោយភ្នែក ដោយប្រការដូច្នោះ ហេតុនោះ (លោកពោល
ថា) ភ្នែកមិនស្អាត ។ ពាក្យថា ការស្តាប់មិនស្រួល គឺគ្រឿង
មិនស្អាត មិនម៉ត់ចត់ មិនបរិសុទ្ធ មិនផ្លូវផង គឺខ្ញុំព្រះអង្គ មិនឮសំឡេង
ដោយគ្រឿង ដោយប្រការដូច្នោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
ភ្នែកមិនស្អាត ការស្តាប់មិនស្រួល ។

(៨២) ពាក្យថា សូមកុំឱ្យខ្ញុំព្រះអង្គជាបុគ្គលវេទន៍ ខូចក្នុងចន្លោះ
ចៀយ គឺសូមកុំឱ្យខ្ញុំព្រះអង្គលាញ ខូច វិនាសចៀយ ។ ពាក្យថា ជា
បុគ្គលវេទន៍ គឺជាបុគ្គលមិនយល់ ដល់នូវសេចក្តីល្អនោះ មិនដឹង មិន
រកវិវា ឥតប្រាថ្នា ។ ពាក្យថា ក្នុងចន្លោះ គឺខ្ញុំព្រះអង្គមិនដឹង មិន
ធ្វើឱ្យដាក់ច្បាស់ មិនធ្វើឱ្យប្រាកដ មិនបានចំពោះ មិនពាល់ត្រូវ មិន
ធ្វើឱ្យដាក់ច្បាស់ នូវធម៌ ធិដ្ឋំ បដិបទា មក្កំ របស់ព្រះអង្គ ហើយធ្វើ
មរណកាល ក្នុងចន្លោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) សូមកុំឱ្យខ្ញុំព្រះ
អង្គជាបុគ្គលវេទន៍ ខូចក្នុងចន្លោះចៀយ ។

សុត្តន្តបិដក ទុក្ខនិកាយស្ស ច្បងវិទ្យោ

[៨៣] អាចិត្តា នម្មំ យមហំ វិជញ្ញន្តិ អាចិត្តា
 នម្មន្តិ អាទិត្តល្យាណំ មន្មេត្តល្យាណំ បរិយោសា-
 នកល្យាណំ សាគុំ សក្យក្ខនំ កោលបរិបុណ្ណំ បរិ-
 សុទ្ធិំ ព្រហ្មចរិយំ ចត្តារោ សតិច្យដ្ឋានេ ចត្តារោ
 សម្មច្យដ្ឋានេ ចត្តារោ ឥន្ទ្រិយានេ មក្កុទ្ធិយានិ មក្កុ-
 លានិ សក្កំ តោជ្ឈន្តេ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មក្កំ
 ធិត្វានត្វ ធិត្វានតាមិធិត្វ បដិបទំ អាចិត្តា នេសេ-
 ហំ ចញ្ញមេហំ មដ្ឋមេហំ វិវាហំ វិវាជាហំ ឧត្តា-
 និកនេហំ មកាសេហិតិ អាចិត្តា នម្មំ ។ យមហំ
 វិជញ្ញន្តិ យមហំ ជាទេយ្យំ វិជាទេយ្យំ បដិវិជាទេយ្យំ
 បដិវិជ្ជេយ្យំ អនិកាច្ឆយ្យំ ធុរសយ្យំ សន្និកមយ្យន្តិ
 អាចិត្តា នម្មំ យមហំ វិជញ្ញំ ។

[៨៤] ជាតិដ្ឋកាយ ឥន វិច្ឆហានន្តិ ឥនេវ ជាតិ-
 ជកមរណស្ស មហានំ រូបសមោ បដិច្ចស្សត្តោ
 បដិច្ចស្សន្តិ អមតំ ធិត្វានន្តិ ជាតិដ្ឋកាយ ឥន វិច្ឆ-
 ហានំ ។ តេចាហ សោ ព្រាហ្មណោ

ចំណុចបាលីកាច្បក្កនិទ្ទេស

[៨៥] អនិច្ចរយកាត្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គគប្បីដឹងធម៌ណា សូមព្រះអង្គ
 ត្រាស់ប្រាប់ធម៌នោះ ត្រង់ភាគៗថា សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ធម៌នោះ គឺ
 សូមព្រះអង្គប្រាប់ សំដែង ចញ្ញក្ក តាំងឡើង ចើក វិវាញក ធ្វើឱ្យកក់
 ត្រាស់ឱ្យព្រហ្មចរិយៈ មានតិកេចចដើម តិកេចឧកក្កាល តិកេ-
 ចឧត្ត ព្រមទាំងអក្ក ព្រមទាំងក្យក្ខានៈ ដំរើពេញ បរិច្ចណិ បរិសុទ្ធ
 ទាំងអស់ សតិយុត្តាន ៤ សម្មយុត្តាន ៤ វត្ថុបាទ ៤ វត្ថុនិយ ៨
 កលៈ ៨ ភោជ្ឈន្ត ៧ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ធិត្វាន ខឹង
 ធិត្វានតាមិធិបធិតា ហេតុនោះ (លោកគោលថា) សូមព្រះអង្គ
 ត្រាស់ប្រាប់ធម៌នោះ ។ ភាគៗថា ខ្ញុំព្រះអង្គគប្បីដឹងធម៌ណា គឺខ្ញុំព្រះអង្គ
 គប្បីដឹង យល់ច្បាស់ ដឹងច្បាស់លាស់ ចាត់ចូរចំនោះ បាទលុះ កាល
 ត្រូវ ធ្វើឱ្យដាក់ច្បាស់ ខ្ញុំធម៌ណា ហេតុនោះ (លោកគោលថា) ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គគប្បីដឹងធម៌ណា សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ធម៌នោះ ។

[៨៦] ភាគៗថា ជាគ្រឿងលះបង់ជាតិខឹងដក ក្នុងទីនេះ គឺការ
 លះធ្វើ ទ្វេបង្គំ លាស់ចោល ទ្វេបង្គំជាតិដក ខឹងមរណៈ ក្នុង
 ទីនេះឯង គឺអមធិត្វាន ហេតុនោះ (លោកគោលថា) ជាគ្រឿងលះ
 បង់ជាតិខឹងដក ក្នុងទីនេះ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ គោលថា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសិទ្ធិសោ
 ដំណើរធម្មាស្រី អគារោ វិវណ្ណា
 (ឥន្ទាយស្មា បិដ្ឋិយោ)

នេត្តា ន សុត្វា សវនំ ន ជាសុ
 មាហាធម្មនស្សី ហេតុហោ អន្តរាយ
 អាចិត្តា នម្មំ យមហំ វិជញ្ជំ
 ជាតិជ្ជក ឥន វិច្ឆហានន្តំ ។
 (៨៥) និស្វាទ រូបេសុ វិហញ្ញមាទេ
 (បិដ្ឋិយាតិ កកក)

រូបន្តំ រូបេសុ ជនា បមត្តា
 តស្មា តុវំ បិដ្ឋិយ អប្បមត្តា
 ជហស្សុ រូបំ អបុនត្តកាយ ។

(៨៦) និស្វាទ រូបេសុ វិហញ្ញមាទេតិ រូបេសុតិ
 ចត្តារោ ច មហាភូតា ចតុន្ទញ្ច មហាភូតាធំ
 ឧបាទាយរូបំ ។ សត្តា រូបេហេតុ រូបច្បង្វយា រូប-
 ការណា ហញ្ញន្តំ វិហញ្ញន្តំ ឧបហញ្ញន្តំ ឧបយា-
 តយន្តំ រូបេ សតិ វិជគម្មការណា ការេន្តំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសិទ្ធិសោ
 (បិដ្ឋិយៈមានកាយក្រាបខ្យល់ជូនថា) ខ្ញុំព្រះអង្គជាមនុស្ស
 គ្រាំគ្រា មានកម្លាំងខ្យល់ ប្រាសចាកសម្បុរ ទាំងភ្នែក ក៏
 មិនស្អាត ការស្តាប់ ក៏មិនស្រួល សូមកុំឱ្យខ្ញុំព្រះអង្គជាមនុស្ស
 រង់ចាំ ខូចក្នុងចន្លោះឡើយ ខ្ញុំព្រះអង្គស្សីជីវិតមិនរក ដែល
 ជាគ្រឿងលះបង់ជាតិមិនដក ក្នុងទីនេះ សូមព្រះអង្គក្រាស់
 ប្រាប់ចម្លើយឲ្យបាន ។

(៨៧) (ព្រះមានព្រះភាគក្រាស់ថា ខ្ញាល់បិដ្ឋិយៈ) ក្នុងនេះ
 ដែលប្រវេស ឃើញសត្វទាំងឡាយកំពុងលំបាក ព្រោះរូប
 កំលំបាកព្រោះរូប ម្ខាងបិដ្ឋិយៈ ហេតុនោះ អ្នកចូលជាមនុស្ស
 មិនប្រវេស លះបង់រូបទៅ ដើម្បីការមិនកើតឡើង ។

(៨៨) អធិប្បាយពាក្យថា ឃើញសត្វទាំងឡាយកំពុងលំបាកព្រោះ
 រូប គ្រឿងពាក្យថា រូប បានដល់មហាភូតបួនផង រូបដែលអាស្រ័យនឹង
 មហាភូតបួនផង ។ សត្វទាំងឡាយលំបាក ឈឺចាប់ ក្តៅក្រហាយ
 ចង្អៀតចង្អៀល ព្រោះហេតុនៃរូប ព្រោះរូបជាបច្ច័យ ព្រោះដំណើរនៃ
 រូប កាលឃើញមាន សត្វទាំងឡាយ ក្រវាត់ឡើងក្នុងការលំបាក ។

ចំងាយមាណវិញ្ញាណនិមន្តទ្រព្យសា

កសាហិម ការឡើង វេត្តហិម ការឡើង អន្តរណ្ណាការ-
ម

ហិម ការឡើង ហត្ថម្យ ជំនួញ ចានម្យ ជំនួញ ហត្ថ-

ចានម្យ ជំនួញ កណ្តាម្យ ជំនួញ ឆាសម្យ ជំនួញ

កណ្តាឆាសម្យ ជំនួញ ពិលង្គជាលកម្យ ករោត្តិ

សង្កម្ពុណ្ណកម្យ ករោត្តិ ភហុមុទម្យ ករោត្តិ ដោតិ-

មាលិកម្យ ករោត្តិ ហត្ថប្បដោតិកម្យ ករោត្តិ

ឯកាវត្តិកម្យ ករោត្តិ ចិរវាសិកម្យ ករោត្តិ

ឯណាយ្យកម្យ ករោត្តិ វាលិសម័សិកម្យ ករោត្តិ

បិដ្ឋិយមាណវិញ្ញាណនិមន្តទ្រព្យស

ភីតយោឯយវិភាគៈ កយោឯយវិភាគៈ កយោឯយក កំលើខ្លះ

កាត់ដៃខ្លះ កាត់ដើងខ្លះ កាត់ដៃដើងដើងខ្លះ កាត់គ្រឿងខ្លះ កាត់ច្រមុះខ្លះ

កាត់គ្រឿងដើម្បីច្រមុះខ្លះ ធ្វើពិលង្គជាលកម្ម(១)ខ្លះ ធ្វើសង្កម្ពុណ្ណក-

ម្ម(២)ខ្លះ ធ្វើហត្ថមុទកម្ម(៣)ខ្លះ ធ្វើដោតិមាលិកម្ម(៤)ខ្លះ ធ្វើហត្ថប្ប-

ដោតិកម្ម(៥)ខ្លះ ធ្វើឯកាវត្តិកម្ម(៦)ខ្លះ ធ្វើចិរវាសិកម្ម(៧)ខ្លះ ធ្វើ

ឯណាយ្យកម្ម(៨)ខ្លះ ធ្វើវាលិសម័សិកម្ម(៩)ខ្លះ

• ខោរណាច្បាលដាក់ដៃកញ្ចប់ខ្លះក្បាលឡើង ។ ២ ឡើងស្បែកតាំងពីច្បាប់ដល់,
ត្រូវច្រឡោតសង្កាត់ ដំណាក់កាលដោយកាត់ផ្ទាំងឡើងដល់ចុងសម្បុរស្បែក ។ ៣ យកកង្វារ
លើកមាត់ ហើយកាត់ចេញពីក្នុងមាត់ ឬដាច់មាត់ឡើងដល់ចុងក្បាលច្រឡោតតាំងពី ធ្វើឲ្យ
ឈាមហូរចេញតាមមាត់ ។ ៤ ក្នុងកាត់ដៃដល់ដោយសំនុំច្រឡោត ហើយដុត ។ ៥ ក្នុងកាត់ដៃ
ដោយសំនុំច្រឡោតហើយដុត ។ ៦ ចៀសស្បែកដំណាក់តាំងពីដល់ដៃដល់ដៃហើយដុតឡើងដល់
លើស្បែកខ្លួន ។ ៧ ចៀសស្បែកតាំងពី ត្រូវច្រឡោតដល់ដៃដល់ដៃ ។ ៨ ស្រា
ព្រិលដៃច្រឡោតដល់ដៃ ដំណាក់តាំងពី ហើយដោតដំណាក់ច្រឡោតដល់ដៃដល់ដៃ ដុត
ច្រើនដង ។ ៩ យកកង្វារដៃដុត មាត់ច្រឡោត ខ្លះយកស្បែកសាច់ស្រវែងចេញ ។
ដំណាក់ច្រឡោតស្បែកច្រឡោតស្បែក ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិទ្ធក្រម

កាហាចណ៍កម្មំ កាភេត្តំ ទាហមកច្ឆិកម្មំ កាភេត្តំ
 បល័យបវវត្តិកម្មំ កាភេត្តំ បលាលបីមកម្មំ កាភេត្តំ
 កាត្តនបិ កេលេន ឱស័ត្វន្តំ សុនទេហិមិ ទាតាបេ-
 ន្តំ ជីវន្តម្បំ សុលេ ឧត្តាសេន្តំ អសិនា សីសិ ជិន្ធជន្តំ ។
 ឯវំ សត្តា រូបមោក្ខ រូបច្បង្ខយា រូបការាណា ហញ្ញន្តំ
 វិហញ្ញន្តំ ឧបហញ្ញន្តំ ឧបយាតយន្តំ ។ ឯវំ ហញ្ញ-
 មារេ វិហញ្ញមារេ ជិស្វា បស្សិត្វា តុលយិត្វា តិរ-
 យិត្វា វិការយិត្វា វិក្ខតំ កត្វាតិ ជិស្វាន រូបេសុ
 វិហញ្ញមារេ ។ ចិន្តិយាតិ ភកាតិ ចិន្តិយាតិ ភកា តំ
 ក្រាហ្មណំ ចាមេន អាលបតិ ។ ភកាតិ ការាជិវច-
 នមេតិ ។ បេ ។ យនិទំ ភកាតិ ចិន្តិយាតិ ភកា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិទ្ធក្រម

ធ្វើកហាបណិកកម្ម^(១) ៖ ធ្វើទាហមកច្ឆិកកម្ម^(២) ៖ ធ្វើបល័យបវវត្តិកកម្ម^(៣) ៖ ធ្វើបលាលបីមកកម្ម^(៤) ៖ ប្រោចដោយប្រដិវេសក្កាវ ៖ ឲ្យ
 ឆ្អែត ៖ ឲ្យផេកង្វារលើឈើអណ្តាតទាំងស្រុង ៖ កាត់ក្បាលដោយដាវ
 ៖ រំ សត្វទាំងឡាយលំបាក ឈឺចាប់ ក្តៅក្រហាយ ចង្អៀតចង្អល់
 ព្រោះបូជនាហេតុ ព្រោះរូបជាបច្ច័យ ព្រោះរូបជាដំណើរ ដោយប្រការ
 យ៉ាងនេះ ។ ឃើញ ចូល ពិចារណា ត្រិះរិះ សំដែង ធ្វើឲ្យប្រាកដ
 ឲ្យសត្វទាំងឡាយ កំពុងលំបាក ក្តៅក្រហាយ យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឃើញសត្វទាំងឡាយ កំពុងលំបាកព្រោះរូប ។ ពាក្យ
 ថា ម្ចាស់ចង្អុយ ក្នុងបទថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ចង្អុយ
 គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះចំណេះ ។ ពាក្យថា
 ព្រះមានព្រះភាគ គឺថាពាក្យពោលដោយនោះត ។ បេ ។ ចក្ខុភិក្ខុ
 ព្រះមានព្រះភាគ នេះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ថា ម្ចាស់ចង្អុយ ។

១ អសាមច្ឆិន ឬ កហាបណា ។ ២ យកអាវុធព្រហ្មាសវិះហើយយកទឹកត្រកលាម
 កំនយកស្បែកសាច់ស្រពិចេញ ឲ្យនៅសល់តែឆ្អែត ។ ៣ ឲ្យដេកឆ្អៀងហើយដេកទិស
 ប្រូចច្រង់ឲ្យច្រឡើង កប់ទៅដឹងដឹង ហើយចាប់ដឹងចង្អុល ។ ៤ ជំងឺឲ្យរួចទៅ
 តែមិនឲ្យខាតស្បែកព្រោះហើយម្លាស់ចង្អុលដឹងសក់ ។ ឯស្សនេន្តយ្យសុត្តន្តប្បដិទ្ធក្រម ។

ចំនួយមាណវកញ្ញញ្ញានិទ្ទេស

[៨៧] រុប្បន្តំ រូបេសុ ធនា បរមត្ថានិ រុប្បន្តំតិ
 រុប្បន្តំ កុប្បន្តំ បិដ្ឋយន្តំ យដ្ឋយន្តំ ក្សត្តិកា ឆោម-
 ធសន្តិកា ហោន្តំ ចក្កុរោគេន រុប្បន្តំ កុប្បន្តំ បិដ្ឋ-
 យន្តំ យដ្ឋយន្តំ ក្សត្តិកា ឆោមធសន្តិកា ហោន្តំ សោ-
 តរោគេន ។ បេ ។ ទំសមកាសវាភាគបសិរិសបសម្ម-
 ស្សេចិ រុប្បន្តំ កុប្បន្តំ បិដ្ឋយន្តំ យដ្ឋយន្តំ ក្សត្តិកា
 ឆោមធសន្តិកា ហោន្តំតិ រុប្បន្តំ រូបេសុ ។ អធិក
 ចក្កុស្មី ហិយមាធនេ ហាយមាធនេ បរិហាយមាធនេ វេ-
 មាធនេ វិកច្ឆមាធនេ អន្តរាយមាធនេ រុប្បន្តំ ។ បេ ។
 ឆោមធសន្តិកា ហោន្តំ សោតស្មី យាទស្មី ជិក្ខុយ
 កាយស្មី រូបស្មី សន្តស្មី កន្ធស្មី រសស្មី ដោដ្ឋង្គស្មី
 កុលស្មី កណ្តស្មី អារាសស្មី លាភស្មី យសស្មី ប-
 សិសាយ សុទ្ធស្មី ចំរស្មី បិណ្ឌចាតស្មី សេនាសន-
 ស្មី កិលានប្បច្ចយកេសន្តបរិក្ការស្មី ហិយមាធនេ ហា-
 យមាធនេ បរិហាយមាធនេ វេមាធនេ វិកច្ឆមាធនេ អន្តរាយ-
 មាធនេ រុប្បន្តំ កុប្បន្តំ បិដ្ឋយន្តំ យដ្ឋយន្តំ ក្សត្តិកា
 ឆោមធសន្តិកា ហោន្តំតិ ឯវម្បិ រុប្បន្តំ រូបេសុ ។

ចំនួយមាណវកញ្ញញ្ញានិទ្ទេស

[៨៨] អធិប្បាយពាក្យថា ពួកផងដែលប្រហែស ក៏លំបាកប្រោះប្រេ
 ត្រង់ពាក្យថា លំបាក គឺលំបាក កម្រិត បៀតបៀន ភ្នំធំខ្ទប់ ខ្លាច
 ដល់ខ្លាចោមធស្ស ដោយរោគក្នុងភ្នែក លំបាក កម្រិត បៀតបៀន
 ភ្នំធំខ្ទប់ ខ្លាច ដល់ខ្លាចោមធស្ស ដោយរោគក្នុងត្រចៀក ។ បេ ។
 លំបាក កម្រិត បៀតបៀន ភ្នំធំខ្ទប់ ខ្លាច ដល់ខ្លាចោមធស្ស ដោយ
 សម្ព័ន្ធរោម មូស ខ្យល់ កំដៅថ្ងៃ សត្វល្អិត ហេតុនោះ
 (ច្រង់ត្រាស់ថា) ក៏លំបាកប្រោះប្រេ ។ មួយទៀត សត្វទាំងឡាយ
 កាលបើភ្នែក សាបសូន្យ បាត់បង់ លេចរលាយ វិនាស ទៅប្រាស
 អន្តរោគ ក៏លំបាក ។ បេ ។ ដល់ខ្លាចោមធស្ស សត្វទាំងឡាយ
 កាលត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត កាយ រូប សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ
 ត្រកូល ពួក ភាវស លាភ យស សេចក្តីសរសើរ សុខ ចំរៃ
 ចំណូត រសនាសនៈ គឺលាងប្បច្ចយកេសដូចកុរ លាបសូន្យ
 បាត់បង់ លេចរលាយ វិនាស ទៅប្រាស អន្តរោគ លំបាក កម្រិត
 ត្រូវសេចក្តីវិនាសបៀតបៀន ភ្នំធំខ្ទប់ ខ្លាច ដល់ខ្លាចោមធស្ស ហេតុ
 នោះ (ច្រង់ត្រាស់ថា) ក៏លំបាកប្រោះប្រេ យ៉ាងនេះក៏បាន ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធបិដកសោ

ជនាទិ ទត្តិយា ច ព្រាហ្មណា ច វេស្សា ច សុ-
 ទ្ធា ច កហដ្ឋា ច បព្វជេតា ច នេវ ច មនុស្សា
 ច ។ បមត្តាទិ បមាណោ វត្តញោ កាយទុទ្ធវិភេ វា
 វជិទុទ្ធវិភេ វា មោណទុទ្ធវិភេ វា បញ្ចសុ វា កាម-
 កុណសុ ចិត្តស្ស វេស្សក្តោ វេស្សក្តានុប្បនាទិ
 កុសលាទិ វា នង្គាទិ ភាវនាយ អសាតទុក្ខិវិយតា
 អនដ្ឋិតក្ខិវិយតា ឱលីបុត្តិតា ឯត្ថិត្តន្តន្តតា ឯត្ថិត្ត-
 នុតា អនាសេវនា អភាវនា អតហុលីកម្មិ អននិ-
 ដ្ឋាទិ អននុយោកោ បមាណោ យោ វិវុទ្ធា បមា-
 នោ បមជ្ជនា បមជ្ជិតត្ថំ អយំ វុត្ថតិ បមាណោ ។
 ឥនិទា បមាណេន សមដ្ឋាកតា ជនា បមត្តាទិ វុទ្ធបិដ-
 ក្ខបេសុ ជនា បមត្តា ។

(៨៨) ឥស្មា ភុវិ ចិដ្ឋិយ អប្បមត្តោទិ ឥស្មាទិ
 ឥស្មា តំការណា តំហេតុ ឥប្បច្ចយា តំនិទានា វិវិ អា-
 ទិទិ សម្បស្សនាទោ វុទ្ធបេសុទិ ឥស្មា ភុវិ ចិដ្ឋិយ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធបិដកសោ

ពាក្យថា ពួកជន បានដល់ពួកក្សត្រ ព្រាហ្មណ៍ អ្នកជំនួញ អ្នកគ្រូ គ្រូហស្ថ
 បព្វជេត ទេវតា មនុស្ស ។ ពាក្យថា ប្រហែស គឺការប្រហែស ខ្ញុំត្រូវ
 ពោលដូចតទៅនេះ ការបណ្តោយចិត្ត ការផ្តល់គម្លាតដល់ការបណ្តោយ
 ចិត្តទៅ ក្នុងកាយទុទ្ធវិភេ ក្នុងវច្ឆិទុទ្ធវិភេ ក្នុងមោណទុទ្ធវិភេ ក្នុងកាមកុណ
 តាំង ៨ ក្តី ភាពខែកិរិយាមិនធ្វើឡើយ ។ ភាពខែកិរិយាមិនតាំងនៅ ភាព
 ខែកិរិយាប្រព្រឹត្តិច្បូចយ ការដាក់ចុះខ្ទេចខ្ទោះ ការដាក់ចុះខ្ទេចខ្ទោះ ការមិន
 សេច ការមិនចេះច្រើន ការមិនធ្វើឱ្យច្រើន ការមិនអធ្មត់ ការមិនប្រកប
 ឡើយ ។ ក្នុងការចេះច្រើនដូចជា កុសលក្តី ឈ្មោះថា ការប្រហែស សេចក្តី
 ច្រើនប្រហែស ការបណ្តោយចិត្ត ភាពខែសេចក្តីក្បូចខ្ទាត់ ដែលមាន
 សភាពយ៉ាងនេះ ឯណា នេះលោកយោង ការប្រហែស ។ ពួកជន
 ច្រកបដោយសេចក្តីប្រហែសនេះ ឈ្មោះថា អ្នកប្រហែស ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជនប្រហែស គឺលំបាកប្រាមូប ។

(៨៩) ពាក្យថា ម្ចាស់ចិដ្ឋិយៈ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកច្បាប់ច្បងមិន
 ប្រហែស ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ គឺព្រោះហេតុដូច្នេះ ព្រោះ
 ការយំនោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបន្ទុយនោះ ព្រោះទំពាទនោះ
 បុគ្គលកាលឃើញច្បាស់ខ្លាំងទោស ក្នុងរូបយ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់
 ត្រាស់ថា) ម្ចាស់ចិដ្ឋិយៈ ហេតុនោះ អ្នក(ច្បាប់ច្បងមិនប្រហែស) ។

ចង្អុយមាណវកប្បញ្ញាណិទេសោ

អប្បមន្តោតិ សក្កច្ចកាវី សាតច្ចកាវី ។ បេ ។ អប្ប-
មន្តោ តុសលេសុ នម្មេស្វតិ តស្មា តុវិ មិទ្តិយ
អប្បមន្តោ ។

[៨៩] ជហស្ស រូបំ អបុនត្តវាយាតិ រូបន្តំ ចត្តា-
រោ ន មហាក្ខតា ចតុន្ទត្ថ មហាក្ខតាធំ ឧបាធាយ-
រូបំ ។ ជហស្ស រូបន្តំ រូបំ ជហស្ស រូបំ បជហ-
ស្ស រូបំ វិចារេយ រូបំ ត្បន្តិការោហិ រូបំ អនការ-
ន្តមេហិតិ ជហស្ស រូបំ ។ អបុនត្តវាយាតិ យថា តេ
រូបំ ឥនេវ និរុដ្ឋេយ្យ បុន បដិសន្ធិកវេ ន និព្វត្តេ-
យ្យ កាមជាតុយា វា រូបជាតុយា វា អរូបជាតុ-
យា វា កាមភវេ វា រូបភវេ វា អរូបភវេ វា ស-
ញ្ញាភវេ វា អសញ្ញាភវេ វា នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវេ
វា ឯកភវេកាភវេ វា នតុភវេកាភវេ វា បញ្ចភវេកា-
ភវេ វា បុន តតិយា វា ឧបបត្តិយា វា បដិសន្ធិ-
យា វា សីសារេ វា វន្តេ វា ន ជនេយ្យ ន
សញ្ញេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យ នាភិនិព្វត្តេយ្យ
ឥនេវ និរុដ្ឋេយ្យ រូបសមេយ្យ អន្តំ កង្កេយ្យ

ចង្អុយមាណវកប្បញ្ញាណិទេសោ

ពាក្យថា ចូរដាច់គ្នាមិនប្រហែស គឺធ្វើដោយគោរព ធ្វើឲ្យរឿយ ។
។ បេ ។ មិនប្រហែសក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់គ្រាស់
ថា) ម្ចាស់ចង្អុយ៖ ហេតុនោះ អ្នកចូរដាច់គ្នាមិនប្រហែស ។

[៩០] អធិប្បាយពាក្យថា ចូរលះបង់រូប ដើម្បីការមិនកើតទៀត
ទ្រង់ពាក្យថា រូប បានដល់មហាក្ខត្របេ ៤ ទ័ងរូបអាស្រ័យមហាក្ខត្របេ ៤ ។
ពាក្យថា ចូរលះបង់រូប គឺចូរលះបង់រូប ចូរចាត់រូប ចូរបន្ទាបបង់រូប ចូរធ្វើ
ឲ្យវិនាសរូប ចូរឲ្យប្រវិនាស ហេតុនោះ (ទ្រង់គ្រាស់ថា) ចូរលះបង់រូប ។
ពាក្យថា ដើម្បីការមិនឲ្យកើតទៀត អធិប្បាយថា រូបរបស់អ្នកធម្មវិសេស
ក្នុងគោនេះ យ៉ាងណា បដិសន្ធិគត មិនធម្មវិសេសទៀត ក្នុងកាមជាតិក្តី
ក្នុងរូបជាតិក្តី ក្នុងអរូបជាតិក្តី ក្នុងកាមភពក្តី ក្នុងរូបភពក្តី ក្នុងអរូបភពក្តី
ក្នុងសញ្ញាភពក្តី ក្នុងអសញ្ញាភពក្តី ក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាភពក្តី ក្នុង
កុញ្ញភពក្តី ក្នុងឥនេវភពក្តី ក្នុងនតុភពក្តី ក្នុងបញ្ចភពក្តី គឺ មិន
ធម្មវិសេស មិនធម្មវិសេស មិនធម្មវិសេស មិនធម្មវិសេសទៀត
ក្នុងគតិក្តី ក្នុងឧបបត្តិក្តី ក្នុងបដិសន្ធិក្តី ក្នុងសីសារេក្តី ក្នុងវន្តេក្តី
គឺថា ធម្មវិសេស ស្របម្រាប់ ដល់ឲ្យការតាំងនៅមិនបាច់

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សូត្របិដក

បដិច្ចសន្យាម្តេយ្យានិ ជហស្ស រូបំ អបុទក្កវាយ ។
តេជានា កកវា

និស្វាទ រូបេសុ វិហិត្តាមាទ (ចំន្រ្ទិយានិ កកវា)

រុប្បន្តិ រូបេសុ ជនា បមត្តា

កស្មា កុវិ ចំន្រ្ទិយ អប្បមត្តោ

ជហស្ស រូបំ អបុទក្កវាយានិ ។

(៩០) និសា ចតស្សោ វិនិសា ចតស្សោ

ទទ្ធំ អនោ ទស និសា ឥមាយោ

ន កុប្បំ អនិដ្ឋំ អសុតាមុតិ វា

អនោ អវិញ្ញាតិ កំត្វំ ទមត្តំ លោកោ

អាចិត្តោ ទម្មំ យមហំ វិជញ្ញំ

ជាតិជ្ជវាយ ឥទ វិប្បហាទំ ។

(៩១) និសា ចតស្សោ វិនិសា ចតស្សោ

ទទ្ធំ អនោ ទស និសា ឥមាយោតិ ទស និសា

ន កុប្បំ អនិដ្ឋំ អសុតំ អមុតំ អវិញ្ញាតិ

កំត្វំ អត្តត្ថោ វា ចរត្ថោ វា ទតយត្ថោ វា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សូត្របិដក

ម្លាប់ជំពូក ក្នុងគណនេន៍ កំយាតិទានវេរ ហេតុនោះ (គ្រងគ្រាស់ថា)
ចូលលេងរូប ដើម្បីការមិនកើតទៀត ។ ហេតុនោះ ព្រះមាន
ព្រះភាគគ្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់ថា ម្ចាស់ចំន្រ្ទិយៈ) ពួកជនដែល

ប្រហែស ឃើញសត្វទាំងឡាយ កំពុងលំបាកព្រោះរូប កំ

លំបាកព្រោះរូប ម្ចាស់ចំន្រ្ទិយៈ ហេតុនោះ អ្នកចូលជាច្រើនមិន

ប្រហែស លេងរូបទៅ ដើម្បីការមិនកើតទៀត ។

(៩០) ទិសទាំង ១០ នេះ គឺ ទិសធំ ២ ទិសតូច ២ ទិសខាង

លើ ១ ទិសខាងក្រោម ១ របស់អ្វីបង្កិចបង្កួច ឈ្មោះថា ព្រះ

អង្គមិនប្រាប់ឃើញ មិនប្រាប់ឮ មិនប្រាប់ប៉ះពាល់ មិនមានទេ

មួយទៀត របស់អ្វីបង្កិចបង្កួច ក្នុងលោក ឈ្មោះថាព្រះអង្គ

មិនប្រាប់ជ្រាប មិនមានទេ ថ្មព្រះអង្គឥឡូវនឹងធម៌លោក ដែល

ជាគ្រឿងលេងរូបជាតិខឹងផក ក្នុងទីនេះ សូមព្រះអង្គគ្រាស់

ប្រាប់ធម៌នោះឲ្យបាន ។

(៩១) ពាក្យថា ទិសទាំង ១០ នេះ គឺទិសធំ ២ ទិសតូច ២ ទិសខាង

លើ ១ ទិសខាងក្រោម ១ របស់អ្វីបង្កិចបង្កួច ក្នុងទិសទាំង ១០ របស់អ្វីបង្កិចបង្កួច

ដែលជាប្រយោជន៍ខ្លួនក្តី ប្រយោជន៍អ្នកដទៃក្តី ប្រយោជន៍ទាំងពីរក្តី

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បវត្តសោ

ជាតិជនមរណស្ស បហាចំ រូបសមោ បដិច្ចិស្សត្តោ
បដិច្ចិស្សត្តិ អមតំ ចិត្តាចន្តំ ជាតិជ្ជរាយ ឥធន
វិច្ឆហាចំ ។ តេនាហ សោ ប្រាហ្មណោ

ទិសា ចតស្ស វិទិសា ចតស្ស
ឧទ្ធំ អនោ ធន ទិសា ឥមាយោ
ន ត្បយ្ហំ អនិច្ចំ អសុតាធម្មំ វា
អដោ អវិញ្ញាតំ តំញំ ធម្មតុំ លោកេ
អាចិត្ត ធម្មំ យមហំ វិជញ្ញំ
ជាតិជ្ជរាយ ឥធន វិច្ឆហាចន្តំ ។

(៩២) តណ្ហាចិមន្ន មនុស្សេ បេក្ខមាណោ
(ចម្លើយតិ ភក្កវា)

សន្តាបជាតេ ជរសា បរេតេ
តណ្ហា តុវំ ចិច្ចិយ អប្បមត្តោ
ជហស្ស តណ្ហំ អបុច្ឆន្តវាយ ។

(៩៤) តណ្ហាចិមន្ន មនុស្សេ បេក្ខមាណោ
តណ្ហាតិ រូបតណ្ហា សន្តតណ្ហា កន្ធតណ្ហា
រសតណ្ហា ដោដ្ឋតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បវត្តសោ

គិការលរេវំ ការោប្បវេនំ ការលាសំចោល ការោប្បវេនំ ជាតិជនមរណស្ស
មរណៈ គិអមតិក្ខាន ក្នុងចំនេះឯង ហេតុនោះ (រលាកពោលថា) ជា
គ្រឿងលរេវំជាតិជនមរណស្ស ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា
ទិសទាំង ១០ នេះ គឺទិសធំ ២ ទិសតូច ២ ទិសខាងលើ ១
ទិសខាងក្រោម ១ របស់អ្វីបន្តិចបន្តួច ឈ្មោះថាព្រះអង្គមិនធ្លាប់
ឃើញ មិនធ្លាប់ឮ មិនធ្លាប់បំពាល់ មិនមានទេ មួយទៀត
របស់អ្វីបន្តិចបន្តួច ក្នុងលោក ឈ្មោះថាព្រះអង្គមិនធ្លាប់ជ្រាប
មិនមានទេ ឲ្យព្រះអង្គក្សត្រីជីវិតមិណា ដែលជាគ្រឿងលរេវំ
ជាតិជនមរណស្ស ក្នុងចំនេះ សូមព្រះអង្គ ត្រាស់ប្រាប់ធម៌នោះឲ្យបាន ។

(៩២) (ព្រះមាតាព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ចម្លើយៈ) អ្នកកាលបើ
សំឡឹងមើល ខ្ញុំពួកមនុស្សដែលត្រូវតណ្ហាគ្របសង្កត់ ត្រូវ
សេចក្តីក្តៅក្រហាយកើតមាន ត្រូវជកបៀតបៀន ម្ចាស់ចម្លើយៈ
អ្នកនឹងរកជាបុគ្គលមិនប្រហែស ព្រោះការឃើញនោះ ហេតុ
នេះ អ្នកចូរលរេវំតណ្ហា ដើម្បីការមិនកើតទៀត ។

(៩៤) ពាក្យថា អ្នកកាលបើសំឡឹងមើល ខ្ញុំពួកមនុស្ស ដែល
ត្រូវតណ្ហាគ្របសង្កត់ ត្រូវពាក្យថា តណ្ហា បានដល់ រូបតណ្ហា
សន្តតណ្ហា កន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ដោដ្ឋតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។

ចំនួយមាណវក្សត្តានិទ្ទេសោ

តណ្ហាជិបន្តេតិ តណ្ហាអជិបន្តេ តណ្ហាទុកតេ តណ្ហា-
 ទុសដេ តណ្ហាយាបន្តេ អភិក្ខតេ បរិយាទិន្ននិទ្ទេ ។
 មនុជេតិ សត្តាជិវចំ ។ បេក្ខមាដោតិ បេក្ខមាដោ
 នក្ខមាដោ ឱលោកយមាដោ និដ្ឋាយមាដោ ឧប-
 បេក្ខមាដោតិ តណ្ហាជិបន្តេ មនុជេ បេក្ខមាដោ ។
 ចិន្តិយាតិ ភគវំ ព្រាហ្មណំ ចាមេន អាលមតិ ។

(៩៦) សន្តាបជាតេ ជវសា បរេតេតិ សន្តាបជា-
 តេតិ ជាតិយា សន្តាបជាតេ ជវយ សន្តាបជាតេ
 ព្យាជិតា សន្តាបជាតេ មរណេន សន្តាបជាតេ
 សោកបរិទេវទុក្ខតោមមស្សបាយាសេហំ សន្តាបជា-
 តេ ទេវយិកេន ទុក្ខេន សន្តាបជាតេ ។ បេ ។
 និដ្ឋិទ្យសនេន ទុក្ខេន សន្តាបជាតេ ត្រៀតិជាតេ
 ឧបទ្គវជាតេ ឧបសក្កជាតេតិ សន្តាបជាតេ ។

ចំនួយមាណវក្សត្តានិទ្ទេសោ

ពាក្យថា ដែលត្រូវតណ្ហាគ្របសង្កត់ គឺ តណ្ហាគ្របសង្កត់ ទៅតាម
 តណ្ហា គាសទៅតាមតណ្ហា ជ្រមុជទុកតណ្ហា ត្រូវតណ្ហាគ្របសង្កត់
 មានចិត្តតណ្ហាបរិក ។ ពាក្យថា ពួកមនុស្ស គឺជាឈ្មោះនៃសត្វ ។
 ពាក្យថា កាលបើសំឡឹងមើល គឺ កាលបើសំឡឹងមើល ក្រឡេកមើល
 មើលមើល ពិនិត្យមើល ពិចារណាមើល (ហេតុនោះ) ទ្រង់ត្រាស់ថា អ្នក
 កាលបើសំឡឹងមើលពួកមនុស្ស ដែលត្រូវតណ្ហាគ្របសង្កត់ ។ ពាក្យថា
 ម្ចាស់ចិន្តិយៈ គឺ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍ចំឈ្មោះ ។

(៩៦) ពាក្យថា ត្រូវសេចក្តីក្តៅត្រហាយកើតមាន ត្រូវដណ្តើម
 ចៀន ត្រង់ពាក្យថា ត្រូវសេចក្តីក្តៅត្រហាយកើតមាន គឺ កើតសេចក្តី
 ក្តៅត្រហាយព្រោះថា កើតសេចក្តីក្តៅត្រហាយព្រោះដេក កើតសេចក្តី
 ក្តៅត្រហាយព្រោះព្យាធិ កើតសេចក្តីក្តៅត្រហាយព្រោះមរណៈ កើត
 សេចក្តីក្តៅត្រហាយព្រោះសោក ឡើងឡូល ទុក្ខ ចោមនស្ស និន័សេច-
 ក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តចង់ឡាយ កើតសេចក្តីក្តៅត្រហាយ ព្រោះទុក្ខ
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាង ។ បេ ។ កើតសេចក្តីក្តៅត្រហាយ កើតមាន
 ចង្រៃ កើតមានទេបទ្រព កើតមានទេសស្តី អំពីទុក្ខ ព្រោះវិនាសចិដ្ឋិ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ត្រូវសេចក្តីក្តៅត្រហាយកើតមាន ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ប្បដិសេស

ជរសា បរេតេតិ ជិវេយេ ធុដ្ឋេ បរេតេ សរេហាមិទេ
ជាតិយាទុកតេ ជិវេយេ អនុសដេ ព្យាដិចា អភិក្ខតេ
មរណោ អត្តាហតេ អតារណោ អលេណោ អសរណោ
អសរណីក្ខតេតិ សត្តាបដាតេ ជរសា បរេតេ ។

(៩៧) ភស្មា ភុវំ ចិដ្ឋិយេ អប្បមន្តោតិ ភស្មាតិ
ភស្មា ភិក្ការណា ភហេតុ ឧប្បទ្វយា ភំចិចាចា ឯវំ
អាធិនំ សម្មស្សហាចោ ភល្លាហាតិ ភស្មា ភុវំ
ចិដ្ឋិយេ ។ អប្បមន្តោតិ សត្តាទូកាវំ សាតទូកាវំ
។ បេ ។ អប្បមន្តោ កុសលេសុ ធម្មេស្វតិ ភស្មា ភុវំ
ចិដ្ឋិយេ អប្បមន្តោ ។

(៩៨) ជហស្សុ ភល្លា អបុទន្តវាយាតិ ភល្លាតិ
រូបភល្លា សន្ធិភល្លា កម្មភល្លា វសភល្លា ដោដ្ឋា-
ភល្លា ធម្មភល្លា ។ ជហស្សុ ភល្លាភ្នំ ភល្លា ជហ-
ស្សុ ភល្លា បជហស្សុ ភល្លា វិចោធនេហិ ភល្លា ព្យដ្ឋិ-
ករេហិ ភល្លា អនិកាវដ្តមេហិតិ ជហស្សុ ភល្លា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្សប្បដិសេស

ភាគ្យថា ត្រូវដកហៀកហៀម គឺត្រូវដកចំណង់ ហៀកហៀម ប្រើក ប្រើក្អម
ទៅកម្រិត តាមទៅដោយផង ត្រូវព្យាបាលបន្តិក ត្រូវមេឈាត់ចាត់
មិនមានទំពាក់ មិនមានទំជ្រក មិនមានទំរឹម មិនមានទំរឹម ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ត្រូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយកើតមាន ត្រូវដកហៀកហៀម ។

(៩៧) ភាគ្យថា ម្ចាស់ចិដ្ឋិយៈ អ្នកនឹងទៅជាបុគ្គលមិនប្រវេស
ព្រោះការឃើញនោះ ត្រង់ភាគ្យថា ព្រោះការឃើញនោះ គឺព្រោះ
ហេតុនោះ ព្រោះដំណើរនោះ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះ
ខំទាននោះ បុគ្គលកាលបើឃើញទោសនៃភល្លាយាំងនេះ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្ចាស់ចិដ្ឋិយៈ អ្នក... ព្រោះការឃើញនោះ ។ ភាគ្យថា
នឹងជាបុគ្គលមិនប្រវេស គឺនឹងជាបុគ្គលធ្វើដោយគោរព ធ្វើរឿយ ។
។ បេ ។ មិនប្រវេសក្នុងកុសលធម៌ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
ម្ចាស់ចិដ្ឋិយៈ អ្នកនឹងជាបុគ្គលមិនប្រវេស ព្រោះការឃើញនោះ ។

(៩៨) ភាគ្យថា ចូរលះបង់ភល្លា ដើម្បីការមិនកើតទៀត ត្រង់
ភាគ្យថា ភល្លា បានដល់រូបភល្លា សន្ធិភល្លា កម្មភល្លា វសភល្លា
ដោដ្ឋាភល្លា ធម្មភល្លា ។ ភាគ្យថា ចូរលះបង់ភល្លា គឺចូរលះបង់
ភល្លា បន្ទាប់បង់ភល្លា បន្ទាប់បង់ភល្លា ធ្វើឲ្យនាសភល្លា ញ៉ាំងភល្លា
ឲ្យដល់ខ្ញុំការមិនកើតមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចូរលះបង់ភល្លា ។

ចំន្រ្ទីយមាណវកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

អប្បនត្តវាយាតិ យថា តេ វុប្បំ ឥនេវ និរុដ្ឋេយ្យ
 បុន បដិសន្ធិ ភកេ ន និព្វត្តេយ្យ តាមធាតុយា
 វ វុបធាតុយា វ អវុបធាតុយា វ តាមភវេ វ
 វុបភវេ វ អវុបភវេ វ សញ្ញាភវេ វ អសញ្ញាភវេ
 វ នេវសញ្ញាធាសញ្ញាភវេ វ ឯកភវេតារភវេ វ
 ធយុភវេតារភវេ វ បញ្ចភវេតារភវេ វ បុន ភតិយា
 វ ឧបបត្តិយា វ បដិសន្ធិយា វ សំសារេ វ វដ្ត
 វ ន ជនេយ្យ ន សញ្ញានេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យ
 ធាតុនិព្វត្តេយ្យ ឥនេវ និរុដ្ឋេយ្យ វុបសមេយ្យ អត្ថ
 កច្ឆេយ្យ បដិច្ចស្សម្ពេយ្យាតិ ជហស្សុ តណ្ហំ
 អប្បនត្តវាយ ។ តេតហ ភកក

តណ្ហាធិបន្នេ មនុជ បេត្តាហោ
 (បិដ្ឋិយាតិ ភកក)
 សម្ពាបជាតេ ជេសា បរេតេ
 តស្មា តុវំ បិដ្ឋិយ អប្បមត្តោ
 ជហស្សុ តណ្ហំ អប្បនត្តវាយាតិ ។

ចំន្រ្ទីយមាណវកប្បញ្ញាតិទ្វេស

ពាក្យថា ដើម្បីការមិនកើតទៀត គឺ ប្រេមសំអ្នក គប្បីលេងក្នុងទីនេះឯង
 យ៉ាងណា បដិសន្ធិភក មិនគប្បីកើតទៀត ក្នុងតាមធាតុភ្នំ ប្រធាតុភ្នំ
 អប្រធាតុភ្នំ តាមធាតុភ្នំ ប្រភពភ្នំ អប្រភពភ្នំ សញ្ញាភពភ្នំ អសញ្ញាភពភ្នំ
 នេវសញ្ញាធាសញ្ញាភពភ្នំ ឯកភពភពភ្នំ បញ្ចភពភពភ្នំ បញ្ចភពភព-
 ភពភ្នំ គឺមិនកើត មិនបង្កើត មិនកើត មិនកើតចំពោះក្នុងនិង ឧបបត្ត
 បដិសន្ធិ សំសារេ និវរដ្ឋៈទៀត គឺថាគប្បីលេង គប្បីចូលទៅរម្ងាប់
 គប្បីដល់ខ្លួនការតាំងនៅមិនបាច់ គប្បីរម្ងាប់ចំពោះក្នុងភពនេះឯង ក៏យ៉ាង
 នោះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចូលរេបង្កើតល្អា ដើម្បីការ
 មិនកើតទៀត ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់បិដ្ឋិយៈ) អ្នកកាលចើលសំឡឹង
 មើលពួកមនុស្ស ដែលត្រូវតែល្អាគ្របសន្តិភ័ ត្រូវសច្ច័
 ក្តៅគ្រហាយកើតមាន ត្រូវដកបៀកបៀន ម្ចាស់បិដ្ឋិយៈ
 អ្នកនឹងទៅជាបុគ្គលមិនប្រវែហស ព្រោះការឃើញនោះ ហេតុ
 នេះ អ្នកចូលរេបង្កើតល្អា ដើម្បីការមិនកើតទៀត ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ប្បដិទ្ទេសោ

(៧៧) សហ តាថាបរិយោសាថា តេន
 ព្រាហ្មណោន សទ្ធិំ ឯកទ្ធា ឯកប្បយោគា ឯ-
 កាធិប្បយា ឯកវិសនវសិតា តេសំ អនេកចា-
 ណសហស្សនំ វិរដំ វិភមលំ ធម្មចក្កំ ឧទចាធិ-
 យន្តិញ្ចំ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ ធិរោធនម្ពន្តំ កស្ស-
 ច ព្រាហ្មណស្ស វិរដំ វិភមលំ ធម្មចក្កំ ឧទចាធិ-
 យន្តិញ្ចំ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ ធិរោធនម្ពន្តំ ។
 សហ ចក្កប្បដិលាភា អជិនជដាវកចិរនណ្ឌកម-
 ណ្ឌលុកេសា ច មស្ស ច អន្តរហិតា ។ កណ្ឌកា-
 សាយវត្ថុវសោ សន្និដ្ឋន្តចិរនេកេ កិក្ខុ អន្ត-
 តប្បដិប្បត្តិយា បញ្ចលិកោ កកវន្តំ នមស្សមាថា
 ធិសិន្នោ ហោតិ សត្វា មេ កន្តេ កកវា សាវ-
 កោហមស្មិតំ ។

ចិន្ទិយមាលាវប្បញ្ញាធិទ្ទេសោ សោឡសមោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បដិទ្ទេសោ

(៧៨) ភ្នំគោលដំណាលគ្នាទីនឹងចប់ព្រះភាថា ពួកសត្វទាំងឡាយ
 ណា មានទទ្ទុះតែមួយ មានប្រយោគតែមួយ មានបំណងតែមួយ នៅ
 ដោយការនៅតែមួយ ជាមួយទីនឹងព្រាហ្មណ៍នោះ ធម្មចក្កំ គឺសាសាបត្តិមគ្គ
 ប្រាសចាកធូលី ប្រាសចាកមន្ទិល កើតឡើងដល់ពាននៃសត្វទាំងឡាយ
 ដ៏ច្រើននោះថា ធម្មជាតិណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្ម-
 ជាតទាំងអស់នោះ មានកិរិយាកើតនៅវិញជាធម្មតា មួយទៀត ធម្ម-
 ចក្ក ប្រាសចាកធូលី ប្រាសចាកមន្ទិល កើតឡើងដល់ព្រាហ្មណ៍នោះថា
 ធម្មជាតិណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់
 នោះ មានកិរិយាលេចនៅវិញជាធម្មតា ។ ស្បែកគ្នា ក្នុងសក់
 សំពត់សម្បកលើ ឈើច្រក់ កុល្លី សក់ទីនឹងពុកមាត់ បាត់នៅក្នុង
 ពេលដំណាលគ្នាទីនឹងការបាត់ចក្ក ។ ព្រាហ្មណ៍នោះ ជាតិក្នុងមានកណ្តុះ
 ទីនឹងសម្លៀកបំពាក់សំពត់កាសាយៈ ទ្រទ្រង់សន្សំជាបាត្រទីនឹងចិវរ អង្គុយ
 ប្រឈមរូបក្ខណៈនិមន្តាប្រះមានព្រះភាគ ដោយការសម្រេចប្រយោជន៍
 ដ៏សមគួរ បានពោលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ
 ជាគ្រូនៃខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមជាសាវ័ក ។

ចប់ ចិន្ទិយមាលាវប្បញ្ញាធិទ្ទេស ទី ១៦ ។

សោឡុសមាណវិកប្បញ្ញាតិកមនិទ្ទេសោ

[១០០] ឥន្ទមរោច កកវា មគទេសុ

វិហារន្តោ ចាសាណកេ ចេតិយេ បរិចា-

វិកសោឡុសន្នំ ព្រាហ្មណានំ អដ្ឋិដ្ឋោ

បុដ្ឋោ បុដ្ឋោ បញ្ញំ ព្យាភាសិ ។

[១០១] ឥន្ទមរោច កកវាតិ ឥមំ ចារាយនំ អ-

រោច ។ កកវាតិ ការវាជិវចេមេតំ ។ បេ ។ សន្និកា

បញ្ញត្តិ យនិទំ កកវាតិ ឥន្ទមរោច កកវា ។

[១០២] មគទេសុ វិហារន្តោតិ មគទនាមកេ

ជនបទេ ។ វិហារន្តោតិ វិហារន្តោ ឥរិយន្តោ វត្តេ-

ន្តោ ចាលេន្តោ យបេន្តោ យាបេន្តោ ។ ចាសា-

ណកេ ចេតិយេតិ ចាសាណចេតិយំ វុទ្ធាតិ ពុទ្ធា-

សទន្តិ មគទេសុ វិហារន្តោ ចាសាណកេ ចេតិយេ ។

សោឡុសមាណវិកប្បញ្ញាតិកមនិទ្ទេស

[១០០] ព្រះមានព្រះភាគ កាលគង់នៅ នាបុសាណកចេតិយ

ក្នុងមគទេសុ ទ្រង់បានសំដែងធម៌នេះ កាលព្រាហ្មណ៍

ចំន ១៦ ជាអ្នកបំរើ (នៃពាវីព្រាហ្មណ៍) អារាធា

ស្សរបោយ ។ ព្រះអង្គក៏បានទ្រង់ដោះស្រាយច្រណូន ។

[១០១] ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បានសំដែងធម៌នេះ

គឺ បានសំដែងបុព្វបទនេះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំ ជា

ពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ បញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ

(ភើត) ព្រោះការប្រាសដ៏ធំ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះមាន

ព្រះភាគទ្រង់បានសំដែងធម៌នេះ ។

[១០២] ពាក្យថា កាលគង់នៅក្នុងមគទេសុ គឺក្នុងជនបទមាន

ឈ្មោះថា មគទេសុ ។ ពាក្យថា កាលគង់នៅ និកាយបិកេនៅ ប្រព្រឹត្ត

ភ្លេច យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ។ ពាក្យថា បុសាណកចេតិយ សេច

ក្តីថា ពុទ្ធាសនៈ លោកហៅថា បុសាណកចេតិយ ហេតុនោះ (លោក

ពោលថា) កាលគង់នៅនាបុសាណកចេតិយ ក្នុងមគទេសុ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុត្តន្តបិដក

(១០៣) បរិចារិកសោធន្យសន្តំ ព្រាហ្មណានន្តំ
 មិគ្គិយោ(១) ព្រាហ្មណោ ពារិស្ស ព្រាហ្មណស្ស
 សេដ្ឋា សេដ្ឋវរោ(២) បរិចារិកោ មិគ្គិយេន(៣) តេ
 សោធន្យសាតិ ឯវម្បិ បរិចារិកសោធន្យសន្តំ ព្រាហ្ម-
 ណានំ ។ អដិវ តេ សោធន្យស ព្រាហ្មណ ទុទ្ធ-
 ស្ស ភកវតោ សេដ្ឋា សេដ្ឋវរោ បរិចារិកា សិយុន្តិ
 ឯវម្បិ បរិចារិកសោធន្យសន្តំ ព្រាហ្មណានំ ។

(១០៤) អដ្ឋិដ្ឋោ បុដ្ឋោ បុដ្ឋោ បញ្ញំ ឡាណា-
 សីតិ អដ្ឋិដ្ឋោ អដ្ឋិសីតោ ។ បុដ្ឋោ បុដ្ឋាតិ
 បុដ្ឋោ ទុច្ឆិកោ យាចិកោ អដ្ឋិសីតោ បសាទិកោ ។
 បញ្ញំ ឡាណាសីតិ បញ្ញំ ឡាណាសិ អាចិក្ខំ ធនេស-
 សំ បញ្ញាបេសំ បដ្ឋបេសំ វិវិ វិភជំ ឧត្តាធិមកាសំ
 បកាសេសីតិ អដ្ឋិដ្ឋោ បុដ្ឋោ បុដ្ឋោ បញ្ញំ
 ឡាណាសិ(៤) ។

១ ម. សិគ្គិយោ ។ ២ បដ្ឋិបទ្ធិបរោ ។ ៣ សិស្សោ នេន ។ ៤ ម. ឡាណាសិ ធនេន
 វុច្ឆិ ។ និកោ ឃំ មន្តោយោគោ និទេសិច រាជំ ឧទេស្យ វិហរោ ចាហណោ ធនិយោ
 បរិចារិកសោធន្យសន្តំ ព្រាហ្មណានំ អដ្ឋិដ្ឋោ ទុច្ឆិកោ យាចិកោ បញ្ញំ ឡាណាសីតិ ទិស្សនំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុត្តន្តបិដក

(១០៥) ភក្សថ ភាសត្រាហ្មណំ ជាអ្នកបំរើ តាំង ១៦ សេចក្តី
 ថ ចំន្តិយត្រាហ្មណំ ជាអ្នកបំរើ ប្រសើរ ថ្លៃថ្នូរ នៃការីត្រាហ្មណំ
 ត្រាហ្មណំ តាំង ១៦ នាគនោះ រាប់តាំងចំន្តិយត្រាហ្មណំ ផង ហេតុនោះ
 (លោកគោលថ) ភាសត្រាហ្មណំ តាំង ១៦ ជាអ្នកបំរើ យ៉ាងនេះក៏បាន ។
 ឬថ ត្រាហ្មណំ តាំង ១៦ នោះ ជាអ្នកបំរើ ប្រសើរ ថ្លៃថ្នូរ នៃគ្រូកុម្មមាន
 ព្រហ្មោន ហេតុនោះ (លោកគោលថ) ភាសត្រាហ្មណំ តាំង ១៦ ជាអ្នក
 បំរើ យ៉ាងនេះក៏បាន ។

(១០៦) ភក្សថ អាកាធិនា សូរោហិយ ។ ព្រះអង្គក៏បានទ្រង់
 ដោះស្រាយប្រស្នា គឺ អាកាធិនាហិយ និមន្តាហិយ ។ ភក្សថ
 សូរោហិយ ។ គឺសូរោហិយ សូរោហ្លាត់ហិយ អន្តរោហិយ អាកាធិនាហិយ
 ឲ្យជ្រះថ្លាហិយ ។ ភក្សថ ទ្រង់ដោះស្រាយប្រស្នា គឺទ្រង់ដោះស្រាយ
 ច្រាប់ សំដែង បញ្ញត្តិ តាំងផ្តើម បើក វិភាគ ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស
 ឲ្យប្រស្នា ហេតុនោះ (លោកគោលថ) អាកាធិនា សូរោហិយ ។ ព្រះ
 អង្គក៏បានទ្រង់ដោះស្រាយប្រស្នា ។

សោត្តន្តបិដក វិញ្ញាណកម្មសូត្រ

[១០៥] ឯកមេកស្ស ទេមិ បញ្ញាស្ស
 អន្តមញ្ញាស្ស ធម្មមញ្ញាស្ស ធម្មាទុទម្ពិ
 បដិបទ្កេយ្យ កន្លៀយេវ ជនមរណស្ស ចារិ
 ចារកម្មនិយម ឥមេ ធម្មាតិ ភស្មា ឥមស្ស
 ធម្មបរិយាយស្ស ចារាយនន្ទេវ អនិវចនំ ។

[១០៦] ឯកមេកស្ស ទេមិ បញ្ញាស្សាតិ ឯក-
 មេកស្ស ទេមិ អនិកប្បញ្ញាស្ស ឯកមេកស្ស ទេមិ
 តិស្សមេត្តេយ្យប្បញ្ញាស្ស ឯកមេកស្ស ទេមិ បុណ្ណ-
 កប្បញ្ញាស្ស ឯកមេកស្ស ទេមិ មេត្តក្ខបញ្ញាស្ស ឯ-
 កមេកស្ស ទេមិ ឆោតកប្បញ្ញាស្ស ឯកមេកស្ស
 ទេមិ ឧបស័វប្បញ្ញាស្ស ឯកមេកស្ស ទេមិ ទទ្ធ-
 ប្បញ្ញាស្ស ឯកមេកស្ស ទេមិ ហេមកប្បញ្ញាស្ស
 ឯកមេកស្ស ទេមិ តោទេយ្យប្បញ្ញាស្ស ឯកមេ-
 កស្ស ទេមិ កប្បប្បញ្ញាស្ស ឯកមេកស្ស ទេមិ
 ជនុកក្លិបញ្ញាស្ស ឯកមេកស្ស ទេមិ កត្រាវុ-
 ប្បញ្ញាស្ស ឯកមេកស្ស ទេមិ ឧទយប្បញ្ញាស្ស ឯក-
 មេកស្ស ទេមិ ចោសាលប្បញ្ញាស្ស ឯកមេកស្ស

សោត្តន្តបិដក វិញ្ញាណកម្មសូត្រ

[១០៧] ប្រសិនបើបុគ្គល បានដឹងអត្ត បានដឹងធម៌ នៃប្រសា
 មួយ ។ ហើយប្រតិបត្តិខ្លួនធម៌ ដ៏សមន្តវេលធម៌ បុគ្គល
 នោះ នឹងទៅកាន់ត្រើយនៃជនដ៏ធម៌រលាះ ពុំមាន (ព្រោះថា)
 ធម៌ទាំងនេះ ជាធម៌គួរនាំសត្វទៅកាន់ត្រើយគឺព្រះនិព្វាន ហេតុ
 នោះ ពាក្យថា បុរាណៈ ជាឈ្មោះនៃធម៌បរិយាយនេះ ។

[១០៨] ពាក្យថា ប្រសិនបើ នៃប្រសាមួយ ។ គឺ ប្រសិនបើ
 នៃប្រសាអធិកមាណមួយ ។ ប្រសិនបើ នៃប្រសាភិស្សមក្កយ្យ-
 មាណមួយ ។ ប្រសិនបើ នៃប្រសាបុណ្ណកមាណមួយ ។ ប្រសិន
 បើ នៃប្រសាមេត្តកមាណមួយ ។ ប្រសិនបើ នៃប្រសាឆោតក-
 មាណមួយ ។ ប្រសិនបើ នៃប្រសាឧបស័វមាណមួយ ។ ប្រសិនបើ
 នៃប្រសាទទ្ធកមាណមួយ ។ ប្រសិនបើ នៃប្រសាហេមកមាណមួយ ។
 ប្រសិនបើ នៃប្រសាតោទេយ្យមាណមួយ ។ ប្រសិនបើ នៃប្រសា
 កប្បមាណមួយ ។ ប្រសិនបើ នៃប្រសាជនុកក្លិបមាណមួយ ។
 ប្រសិនបើ នៃប្រសាកត្រាវុមាណមួយ ។ ប្រសិនបើ នៃប្រសា
 ឧទយមាណមួយ ។ ប្រសិនបើ នៃប្រសាចោសាលមាណមួយ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេសោ

ទេមិ ខោយភជេប្បញ្ញាស្ស ឯកាមេតេស្ស ទេមិ ចិដ្តិយ-
ប្បញ្ញាស្សាទិ ឯកាមេតេស្ស ទេមិ បញ្ញាស្ស ។

(១០៧) អត្ថមញ្ញាយ ទដ្ឋមញ្ញាយាទិ ស្មៅ ប-
ញ្ញា ទដ្ឋា វិសដ្ឋនំ អត្ថាទិ អត្ថំ អញ្ញាយ ជា-
និទ្ទា តុលយំទ្វា តិរយំទ្វា វិភាវយំទ្វា វិក្ខនំ កត្វា-
ទិ អត្ថមញ្ញាយ ។ ទដ្ឋមញ្ញាយាទិ ទដ្ឋំ អញ្ញាយ
ជានិទ្ទា តុលយំទ្វា តិរយំទ្វា វិភាវយំទ្វា វិក្ខនំ
កត្វាទិ ទដ្ឋមញ្ញាយ ។

(១០៨) ទដ្ឋាទុទដ្ឋំ បដិបដ្ឋេយ្យាទិ សម្មាបដិបទំ
អនុលោមប្បដិបទំ អបច្ចដកប្បដិបទំ អទ្ធកុប្បដិ-
បទំ ទដ្ឋាទុទដ្ឋប្បដិបទំ បដិបដ្ឋេយ្យាទិ ទដ្ឋាទុទដ្ឋំ
បដិបដ្ឋេយ្យ ។

(១០៩) កច្ឆេយ្យេវ ជរាមរណស្ស ចារុត្តិ
ជរាមរណចារិ វុទ្ធតិ អមតំ និព្វានំ យោ
សោ សទ្ធសង្ការសមថោ សទ្ធិបដិប្បដិទិស្សត្តោ
តណ្ហាត្វាយោ វិរតោ និរតោ និព្វានំ ។
កច្ឆេយ្យេវ ជរាមរណស្ស ចារុត្តិ ចារិ កច្ឆេយ្យេវ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេសោ

ប្រសិនបើ នៃប្រសាទោយភជេមាណាពម្មយ ។ ប្រសិនបើ នៃប្រសា-
ចិដ្តិយមាណាពម្មយ ។ ហេតុនោះ (លោកគោលថា) ប្រសិនបើ
នៃប្រសាម្មយ ។

(១០៧) ពាក្យថា បានដឹងអត្ថ បានដឹងទមិ គឺបានដឹង យល់
និព្វានោ គ្រិះរិះ សំដែង ធ្វើឱ្យប្រាកដនូវសេចក្តីថា អមិត្តប្រសាទោនិង
អត្ថនិការដោះស្រាយនោះនិង ហេតុនោះ (លោកគោលថា) បានដឹងអត្ថ ។
ពាក្យថា បានដឹងទមិ គឺបានដឹង យល់ និព្វានោ គ្រិះរិះ សំដែង
ធ្វើឱ្យប្រាកដនូវទមិ ហេតុនោះ (លោកគោលថា) បានដឹងទមិ ។

(១០៨) ពាក្យថា ប្រតិបត្តិទមិដ៏សមគួរដល់ទមិ គឺ ប្រតិបត្តិ
សម្មាបដិបទា អនុលោមប្បដិបទា អបច្ចនិកប្បដិបទា អទ្ធកុប្បដិបទា
ទដ្ឋាទុទដ្ឋប្បដិបទា ហេតុនោះ (លោកគោលថា) ប្រតិបត្តិទមិ
ដ៏សមគួរដល់ទមិ ។

(១០៩) ពាក្យថា ទៅកាន់គ្រើយ នៃជរានិវរណៈ កុំខាន
សេចក្តីថា អមតនិព្វាន លោកហៅថា គ្រើយនៃជរានិវរណៈ បានដល់
សេចក្តីរំលាប់សង្ការទាំងឡាយ ការសាសន៍ចោលរបបនិងទាំងឡាយ ការអស់តណ្ហា
ការប្រាសចាកគម្រោក ការលាត់ និព្វាន ។ ពាក្យថា នឹងទៅកាន់
គ្រើយ នៃជរានិវរណៈកុំខាន បានសេចក្តីថា នឹងទៅកាន់គ្រើយ

សោត្តន្តបិដកកថាវគ្គបិដក

ចារិ អនិកច្ឆេយ្យ ចារិ ឌុសេយ្យ ចារិ សច្ចិករេយ្យាតិ
កច្ឆេយ្យា ជនមរណស្ស ចារិ ។

[១១០] ចារិកមជ្ជិយា(១) ឥមេ ធម្មាតិ ឥមេ ធម្មា
ចារិកមជ្ជិយា ចារិ ចារិយេន្តិ ចារិ សម្មាបេន្តិ ចារិ
សមនុចារិយេន្តិ ជនមរណស្ស តារណាយ សំវត្តន្តិ
ចារិកមជ្ជិយា ឥមេ ធម្មា ។

[១១១] តស្មា ឥមស្ស ធម្មបរិយាយស្យាតិ ត-
ស្មាតិ តស្មា តំការណា តំហេតុ តប្បទូយា តំនិទា-
នាតិ តស្មា ។ ឥមស្ស ធម្មបរិយាយស្យាតិ ឥមស្ស
ចារិយេន្តិស្យាតិ តស្មា ឥមស្ស ធម្មបរិយាយស្ស ។

[១១២] ចារិយេន្តិ អនិច្ចេន្តិ ចារិ វុទ្ធិតិ
អមតំ និព្វានំ យោ សោ សត្វសង្ខារសមថោ
សត្វបដិច្ចជនិស្សតោ តត្តាត្ថយោ វិវាតោ
និរោដោ និព្វានំ ។ អាយនំ វុទ្ធិតិ មត្តោ
សេយ្យមីទំ សង្ខតិដ្ឋំ ។ បេ ។ សង្ខាសមាទំ ។
អនិច្ចេន្តិ នាមំ សង្ខា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ ។ បេ ។

១ ឃ. ចារិកមជ្ជិយា ។

សោត្តន្តបិដកកថាវគ្គបិដក

នីទំបុនៈត្រឹយ នីទំបុនៈកាលំត្រឹយ នីទំបុនៈចារិកមជ្ជិយា
ចារិ (លោកគោលថា) នីទំបុនៈកាលំត្រឹយ នីទំបុនៈចារិកមជ្ជិយា ។

[១១០] តាក្យថា ធម៌ចំនេះ ជាធម៌គួរដាក់សត្វទៅកាន់ត្រឹយ
សេចក្តីថា ធម៌ចំនេះ ជាធម៌គួរដាក់សត្វទៅកាន់ត្រឹយ គឺ ញាតិសត្វឱ្យ
ដល់ត្រឹយ ឱ្យដល់ប្រាមឱ្យត្រឹយ ឱ្យដល់សិប្បឱ្យត្រឹយ គឺ ថាប្រាម
ទៅដើម្បីឱ្យដល់និរោធិយោ ហេតុនោះ (លោកគោលថា) ធម៌ចំនេះ
ជាធម៌គួរដាក់សត្វទៅកាន់ត្រឹយ ។

[១១១] តាក្យថា ហេតុនោះ . . . នៃធម្មបរិយាយនេះ គ្រងតាក្យថា
ហេតុនោះ គឺ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះដំណើរនោះ ព្រោះហេតុដូច្នេះ
ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទាននោះ ហេតុនោះ (លោកគោលថា) ហេតុ
នោះ ។ តាក្យថា នៃធម្មបរិយាយនេះ គឺ នៃចារិយេន្តិ ហេតុនោះ
(លោកគោលថា) ហេតុនោះ . . . នៃធម្មបរិយាយនេះ ។

[១១២] តាក្យថា ចារិយេន្តិ ជាឈ្មោះ សេចក្តីថា អមតនិព្វាន
លោកហៅថា បុរៈ បុរៈនាមការប្រាប់សង្ខារចំនួន ការលាស់ចោល
ចំនួនចំនួន ការអស់តត្តា ការប្រាសចាកសម្រេច ការលាស់ និព្វាន ។
មត្តសមាទំ ។ បេ ។ សង្ខាសមាទំ លោកហៅថា អាយនៈ ។
តាក្យថា ឈ្មោះ និព្វាននាម ការប្រាប់ សេចក្តីសំគាល់ បញ្ញត្តិ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុប្បនិទ្ទេស

អភិសាសោតិ ចាកយន្តោ អនិច្ចតំ ។

[១០៣] អដិកោតិស្សមេត្តោយ្យោ បុណ្ណកោ អដិមេត្តត្ថ
ដោតកោ ឧបសីវោ ច ឆន្ទោ ច អដិហោមកោ
តោធម្មក្រមា ឧបាយោ ជតុកក្កន្តិ ច បណ្ឌិតោ
កប្រាជ្ញោ ឧបាយោ ច ចោសាលោ ចាមិ
ប្រាហ្មណោ

មោយកដា ច មេធាវី ចិន្តិយោ ច មហាសសី
ឯតេ កុទ្ធិ ឧចាកញ្ចុំ សម្មន្តទរណំ វសី
មុទ្ធន្តា ចិបុណោ បញ្ញោ កុទ្ធសេដ្ឋំ ឧចាកម្មំ ។

[១០៤] ឯតេ កុទ្ធិ ឧចាកញ្ចុំ ឯតេតិ(១) ប្រាហ្ម-
ណោ ។ កុទ្ធន្តិ យោ សោ កតវា សយម្ពុ អនាច-
រិយកោ បុព្វេ អនុស្សតេសុ ធម្មេសុ សាមី សត្វា-
ចិ អភិសម្ពុជ្ឈិ វត្ថុ ច សត្វញ្ញតិ បន្តោ ចលេសុ
ច វសីការី ។ កុទ្ធន្តិ កេធន្តេ កុទ្ធន្តោ ។

១ ឆ. ឯតេតិ សោឡសយាយនិយា ប្រាហ្មណោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុប្បនិទ្ទេស

ជាតក្សសម្រាប់ហៅ ហេតុនោះ (លោកគោលថា) ពាក្យថា បារាយនៈ
ជាឈ្មោះ ។

[១០៥] អដិកៈ ១ ភិស្សមេត្តោយ្យោ ១ បុណ្ណកៈ ១ មេត្តត្ថ ១
ដោតកៈ ១ ឧបសីវៈ ១ ឆន្ទៈ ១ ហោមកៈ ១ ដនតំដិកា
នាតំ ភិ តោធម្មោយ្យោ ១ កប្បៈ ១ នីតិជតុកក្កន្តិបណ្ឌិត ១
កប្រាជ្ញ ១ ឧបាយៈ ១ ចោសាលប្រាហ្មណំ ១ មោយ-
កដ ជាតក្សប្រាជ្ញ ១ ចិន្តិយៈ ជាតក្សស្វនិកកុណជំ ១
ប្រាហ្មណំតំ ១៦ នាតំនុ៎ះ ចូលមកគាល់ព្រះក្នុងជាដសី
ត្រង់មានចរណៈបរិច្ចាណិ បានចូលមកគាល់ សូត្រស្នា
ដ៏ល្អិត ចំពោះព្រះក្នុងប្រសើរ ។

[១០៦] អធិប្បាយពាក្យថា ប្រាហ្មណំតំ ១៦ នាតំនុ៎ះ ចូល
មកគាល់ព្រះក្នុង ត្រង់ពាក្យថា នុ៎ះ គឺពួកប្រាហ្មណ៍នុ៎ះ ។ ពាក្យ
ថា ព្រះក្នុង បានដល់ព្រះមានព្រះភាគត្រង់ត្រាស់ដឹងឯង មិនមានបុគ្គល
ជាអាចារ្យ បានត្រាស់ដឹងដោយព្រះអង្គឯង ខ្លួនច្នៃតាំងឡាយ ក្នុងធម៌
តាំងឡាយដែលព្រះអង្គមិនបង្កើតហើយក្នុងកាលមុន តាំងបានដល់សព្វ-
ភាគញាណក្នុងសព្វតាំងនោះ នឹងការស្នាក់ក្នុងពលៈតាំងឡាយ ។
ប្រាជ្ញ ប្រាជ្ញ ក្នុងសព្វតាំងនោះ នឹងការស្នាក់ក្នុងពលៈតាំងឡាយ ។
សំខ្លួនត្រង់ពាក្យថា ព្រះក្នុង ចុះឈ្មោះថាព្រះក្នុង ដោយអក្ខរដ្ឋងម្តេច ។

សោធម្មសមាណកប្បញ្ញាណធម៌នៃសោ

ពុជ្ឈិតា សទ្ធាធីតិ ពុទ្ធា ។ តោនេតា ចជាយាតិ
 ពុទ្ធា ។ សទ្ធាញ្ញតាយ ពុទ្ធា ។ សទ្ធិនស្សវិតាយ
 ពុទ្ធា ។ អភិញ្ញយ្យតាយ ពុទ្ធា ។ វិកាសិតាយ
 ពុទ្ធា ។ ចំណាសវសង្ខារេន ពុទ្ធា ។ ចំរុចក្កិលេ-
 សសង្ខារេន ពុទ្ធា ។ ឯកន្តវិភាគោតិ ពុទ្ធា ។
 ឯកន្តវិភជោសោតិ ពុទ្ធា ។ ឯកន្តវិភមោហោតិ
 ពុទ្ធា ។ ឯកន្តនិក្កិលេសោតិ ពុទ្ធា ។ ឯកាយន-
 មក្ខិ កតោតិ ពុទ្ធា ។ ឯកោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិ
 អភិសម្មុទ្ធាតិ ពុទ្ធា ។ អនុត្តរំហតត្តា តុទ្ធិប្បដិលា-
 កា ពុទ្ធា ។ ពុទ្ធាតិ ទេតំ ជាមំ ហតា កតំ
 ន មិត្តា កតំ ន ភាគា កតំ ន កតិដិយា កតំ

សោធម្មសមាណកប្បញ្ញាណធម៌នៃសោ

ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុទ្រង់ត្រាស់ដឹងសច្ចៈចំពោះឡាយ ។ ឈ្មោះថា
 ព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុទ្រង់ញ្ញាតពុទ្ធសក្ខីត្រាស់ដឹង ។ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ
 ព្រោះព្រះអង្គដឹងនិមិត្តចំពោះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គឃើញចម្លើយ
 ចំពោះពុទ្ធ ។ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គដឹងច្បាស់ ។ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ
 ព្រោះព្រះអង្គរីករហើយ ។ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះគោតាលថា ព្រះអង្គមាន
 ភាសៈអស់រហើយ ។ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះគោតាលថា ព្រះអង្គមានឧប-
 ក្ខិលសចេញរហើយ ។ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុទ្រង់ត្រាស់ចាកកក-
 ដោយចំណែកមួយ ។ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុទ្រង់ត្រាស់ចាកចោល
 ដោយចំណែកមួយ ។ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុទ្រង់ត្រាស់ចាកមា-
 ហៈដោយចំណែកមួយ ។ ឈ្មោះថា ព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុទ្រង់មានកិលេស
 ចេញរហើយដោយចំណែកមួយ ។ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុទ្រង់
 ទៅហើយកាន់ផ្លូវជាទីទៅនៃចក្ខុលម្អាតឯង ។ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុ
 ទ្រង់ជាចក្ខុលឯក ត្រាស់ដឹងចំពោះសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ មិនមាននុលាភ
 ដទៃក្រៃលែងជាង ។ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះទ្រង់កំចាត់បំបាត់សច្ចៈល្អដ៏
 ព្រោះការបាត់បង់ប្រាថ្នា ។ ព្រះនាមព្រះពុទ្ធទ្រង់ មិនមែនព្រះមាតាថ្វាយ
 មិនមែនព្រះចិត្តថ្វាយ មិនមែនបង្គំបង្គំប្រសូតថ្វាយ មិនមែនបង្គំបង្គំស្រីថ្វាយ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុល្លង្គិរុសោ

ន មិគ្គាមច្ចេហំ កាតំ ន ញាតិសាលោហិតេហំ
 កាតំ ន សមណក្រាហ្មណេហំ កាតំ ន ទេវ-
 តាហំ កាតំ វិមោក្ខន្តិកមេតំ ពុទ្ធានំ ភកវន្តានំ
 កោដិយា មូលេ សហ សទ្ធក្រាញាណស្ស បដិ-
 លាភា សន្និកា បញ្ញត្តិ យនិទំ ទុក្ខោតិ ពុទ្ធំ ។
 ឯតេ ពុទ្ធំ ឧបាគត្តន្តិ ឯតេ ពុទ្ធំ ឧបាគមីសុ
 ឧបសង្កមីសុ បយេវុចាសីសុ បរិបុច្ឆីសុ បរិបញ្ញីស្វតិ
 ឯតេ ពុទ្ធំ ឧបាគត្តំ ។

[១១៥] សម្មន្ទចរណំ ឥសិន្នំ ចរណំ វុទ្ធិតិ
 សីលាចារិយ្យត្ថំ ។ សីលសីវរោមិ ចរណំ ឥន្ទ្រិយ-
 សីវរោមិ ចរណំ កោជនេ មត្តញ្ញតាមិ ចរណំ ជា-
 តវិយាទុយោកោមិ ចរណំ សត្តបំ សទ្ធិម្មា ចរណំ
 ចត្តារិមិ ឈាចាមិ ចរណំ ។ សម្មន្ទចរណន្តិ
 សម្មន្ទចរណំ សេដ្ឋចរណំ ចាមោក្ខចរណំ
 ឧត្តមចរណំ បវរចរណន្តិ សម្មន្ទចរណំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុល្លង្គិរុសោ

មិនមែនពួកមិត្តនឹងអាមាត្យថ្វាយ មិនមែនពួកញាតិនឹងសាលោហិតថ្វាយ
 មិនមែនពួកសមណក្រាហ្មណ៍ថ្វាយ មិនមែនពួកទេវតាថ្វាយទេ ព្រះនាម
 ថា ព្រះពុទ្ធ នេះ របស់ព្រះពុទ្ធចាំន់ឡាយមានព្រះភាគ ជាព្រះនាមកើត
 ក្នុងវិចិត្រវិទ្យាមាតុ បញ្ញត្តិថា ព្រះពុទ្ធ នេះ កើតព្រោះការស្រាស់ជីវ
 ព្រះដោយការបុគ្គលពោរព្រះសទ្ធក្រាញាណ ទៀបគល់កោដិព្រឹក្ស ហេតុ
 នោះ (លោកកោលថា) ព្រះពុទ្ធ ។ ពាក្យថា នេះ ចូលមកកាលព្រះពុទ្ធ
 នឹងក្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ ចូលមករក ចូលមកជិត មកអង្គុយជិត សាកសួរ
 ដណ្តឹងសួរ ខ្លួនព្រះពុទ្ធ ហេតុនោះ (លោកកោលថា) ក្រាហ្មណ៍ទាំង ១៦
 នាក់នេះ ចូលមកកាលព្រះពុទ្ធ ។

[១១៦] ពាក្យថា ជាដ៏សំខាន់ចរណៈបរិបូណ៌ អធិប្បាយថា ការសម្រេច
 ដោយសីលាចារៈ លោកហៅថា ចរណៈ ។ ការសង្រួមសីល ឈ្មោះថា
 ចរណៈ ការសង្រួមឥន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាចរណៈ ភាគជាអ្នកផ្គត់ប្រមាណ
 ក្នុងភាគនេះ ឈ្មោះថាចរណៈ ការប្រកបរឿយៗ ខ្លួនសេចក្តីកាត់ពួក
 ឈ្មោះថាចរណៈ ព្រះសទ្ធិម្មទាំង ៧ ឈ្មោះថាចរណៈ ឈានទាំង ៤
 ឈ្មោះថាចរណៈ ។ ពាក្យថា មានចរណៈបរិបូណ៌ នឹងមានចរណៈគ្រប់
 គ្រាន់ មានចរណៈដ៏ច្រើនស៊ី មានចរណៈជាប្រធាន មានចរណៈដ៏ទុក្ខម
 មានចរណៈដ៏វិជ្ជា ហេតុនោះ (លោកកោលថា) មានចរណៈបរិបូណ៌ ។

សោធបុស្សមាណវកថាបិដកសំស្ក្រឹត

ឥសិវត្ថំ ឥសិ ។ ភគវា បហុត្ថំ សីលត្ថាទ្ធិំ វិសិ
កវេសិ បរិយេសិទិ ឥសិ ។ មេ ។ មហេសត្ថេហិ
វា សត្ថេហិ វិសិទោ កវេសិទោ បរិយេសិទោ
កាហំ ពុទ្ធា កាហំ ភគវា កាហំ ទេវទេវំ កាហំ
ឧភសកោតិ ឥសិទិ សម្មន្ទនាណំ ឥសិ ។

(១០៦) បុច្ឆន្តា និបុណោ បញ្ចតិ បុច្ឆន្តាតិ
បុច្ឆន្តា យាចន្តា អដ្ឋេសន្តា បសាទេន្តា ។ និបុ-
ណោ បញ្ចតិ កម្ពីរ ទុទ្ទេស ទុរុទ្ទោទេ សន្ត
បណីតេ អតត្តាវចេវ និបុណោ បណ្ឌិតវេទនីយេ
បញ្ចតិ បុច្ឆន្តា និបុណោ បញ្ចេ ។

(១០៧) ពុទ្ធសេដ្ឋំ ឧបាគម្មន្តំ ពុទ្ធាតិ យោ សោ
ភគវា ។ មេ ។ សង្ខតា បញ្ញត្តំ យនិទំ ពុទ្ធាតិ ។
សេដ្ឋន្តំ អត្ថំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោត្តំ ឧត្តមំ បរិនិ
ពុទ្ធសេដ្ឋំ ។ ឧបាគម្មន្តំ ឧបាគមីសុ ឧបសង្កមីសុ

សោធបុស្សមាណវកថាបិដកសំស្ក្រឹត

ពាក្យថា ជាឥសិ គឺជាអ្នកស្វែង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាឥសិ ព្រោះ
ហេតុទ្រង់ស្វែង ស្វែងកេ ស្វែងស្វែងឲ្យសីលក្នុងដី ។ មេ ។ ថ្វថា ឈ្មោះ
ថាឥសិ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ត្រូវស្វែងទាំងឡាយមានសក្តិ កេ
ស្វែង ស្វែងស្វែងថា ព្រះពុទ្ធគង់ក្នុងទីណា ព្រះមានព្រះភាគគង់ក្នុងទីណា
ព្រះពុទ្ធជាទេវតាដ៏ធំជាងទេវតា គង់ក្នុងទីណា ព្រះពុទ្ធជាឧបាសក
គង់ក្នុងទីណា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជាឥសិ មានចរណៈ
បរិបូណ៌ ។

(១០៦) ពាក្យថា សូច្ឆេស្ថាដ៏ល្អិត ត្រង់ពាក្យថា សូច គឺសូច
អង្គរ ភាគនា ជ្រូក ។ ពាក្យថា ប្រស្នាដ៏ល្អិត គឺប្រស្នាដ៏ប្រស
ជ្រៅ ដែលច្បុកស្រយើញបានដោយកម្រ គ្រាប់ដ៏ធំបានដោយកម្រ ដ៏ល្អិត
ទុក្ខម មិនជាទីស្នើដោយសេចក្តីគ្រិន ជាប្រស្នាដ៏ម៉ត់ចត់ មានតែ
បណ្ឌិតទើបដឹងបាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) សូច្ឆេស្ថាដ៏ល្អិត ។

(១០៧) ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធ ក្នុងមេថា ចូលមកគាល់ព្រះពុទ្ធប្រសើរ
គឺ ព្រះមានព្រះភាគ ។ មេ ។ បញ្ញត្តិថា ព្រះពុទ្ធ នេះ (រឿង) ព្រោះ
ការត្រាស់ដឹង ។ ពាក្យថា ប្រសើរ គឺលើស ប្រសើរ ប្រសើរលើស
ជាប្រធាន ទុក្ខម ថ្វថា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះពុទ្ធ
ប្រសើរ ។ ពាក្យថា ចូលមកគាល់ គឺចូលមករក ចូលមកជិត

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុត្តន្តបិដក

បយេវុតាសីសុ បវិបុត្តិសុ បវិបត្តិសុតិ តុត្ថសេដ្ឋិ
ឧទាគម្មំ ។ តេសំ តុត្ថា ត្បាណាសិ

ឋិតេ តុត្ថំ ឧទាគម្មំ សម្មាសម្ពាសំ ឥសី
មុត្តន្តា ធិបុណោ បញ្ញា តុត្ថសេដ្ឋិ ឧទាគម្មំ ។

(១១៨) តេសំ តុត្ថា ត្បាណាសិ
បញ្ញំ មុត្តន្តា យថាភិ
បញ្ញា ធិ វេយ្យាករណាធិ
តោសេសំ ប្រាហ្មណោ មុត្តំ ។

(១១៩) តេសំ តុត្ថា ត្បាណាសិ តេសន្តិ
សោធម្មសន្តិ ចារាយនិយាមិ ប្រាហ្មណាមំ ។ តុត្ថាតិ
យោ សោ ភគវា ។ បេ ។ សន្តិកា បញ្ញត្តិ យនិមំ
តុត្ថាតិ ។ ត្បាណាសិ តេសំ តុត្ថា ត្បាណាសិ
អាទិភូតិ ធម្មេសេសិ បញ្ញាបេសិ បដ្ឋាបេសិ វិវិ វិភជិ
ឧត្តាធិមកាសិ បកាសេសិ តេសំ តុត្ថា
ត្បាណាសិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុត្តន្តបិដក

ចូលមកអង្គុយជិត សាកសួរ ដង្ហើមសួរ ហេតុនោះ (លោកពាលថា)
ចូលមកគាល់ព្រះក្មេងប្រសើរ ។ ហេតុនោះ លោកពាលពាក្យនេះថា

ប្រាហ្មណ៍ទាំង ទ័ពនាគន្ត្រះ ចូលមកគាល់ព្រះក្មេង
ជាឥសី ទ្រង់មានចរណៈបិច្ចណិ បានចូលមកគាល់
សូប្រសាដ៏ល្អិត ចំពោះព្រះក្មេងប្រសើរ ។

(១១៨) ព្រះក្មេង ដែលប្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សូប្រសា
ហើយ ក៏ទ្រង់ព្យាករហើយ តាមសេចក្តីគិត ព្រះ
មុនី បានទ្រង់ញ៉ាំងពួកប្រាហ្មណ៍ឱ្យត្រេកអរ
ដោយការព្យាករណ៍ប្រសាទាំងឡាយ ។

(១១៩) ពាក្យថា ព្រះក្មេង ដែលប្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ (សូប្រសាហើយ)
ក៏ទ្រង់ព្យាករហើយ ត្រង់ពាក្យថា ដែលប្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ គឺដែលពួក
ប្រាហ្មណ៍ទាំង ទ័ព នាគន្ត្រះកាន់គ្រឹះ ។ ពាក្យថា ព្រះក្មេង បាន
ដល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ បញ្ញត្តិថា ព្រះក្មេង នេះ (កើត) ព្រោះការ
ប្រាសដ៏ធំ ។ ពាក្យថា ទ្រង់ព្យាករហើយ គឺ ព្រះក្មេងទ្រង់ព្យាករ ប្រាប់
សំដែង តែងតាំង តាំងផ្តើម រឿង វិវាទឆ្លង ធ្វើឱ្យរាង ប្រកាសហើយ
ចំពោះដងទាំងនោះ ហេតុនោះ (លោកពាលថា) ព្រះក្មេងដែល
ប្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ (សូប្រសាហើយ) ទ្រង់ព្យាករហើយ ។

លោកសមណវិញ្ញាណធម៌ខ្មែរ

[១២០] បញ្ញំ បុដ្ឋា យថាតដន្តិ បញ្ញំ បុដ្ឋាតិ
 បញ្ញំ បុដ្ឋោតោ យាចិតោ អដ្ឋេសិតោ បសាទិតោ ។
 យថាតដន្តិ យថា អាចិត្តតត្ថំ តថា អាចិត្តំ យថា
 ទេសិតត្ថំ តថា ទេសេសិ យថា បញ្ញាបេតត្ថំ តថា
 បញ្ញាបេសិ យថា បដ្ឋាបេតត្ថំ តថា បដ្ឋាបេសិ យថា
 វិវិតត្ថំ តថា វិវិ យថា វិកដិតត្ថំ តថា វិកដិ យថា
 ឧត្តាធិកាតត្ថំ តថា ឧត្តាធិមកាសិ យថា បកាសេ-
 តត្ថំ តថា បកាសេសីតិ បញ្ញំ បុដ្ឋា យថាតថំ ។

[១២១] បញ្ញាទំ វេយ្យាករណោនាតិ បញ្ញាទំ
 វេយ្យាករណេន អាចិត្តនេន ទេសនេន បញ្ញាបនេ-
 ន បដ្ឋាបនេន វិវេន វិកដនេន ឧត្តាធិកេន បកា-
 សនេនាតិ បញ្ញាទំ វេយ្យាករណេន ។

[១២២] តោសេសិ ត្រាហ្មណេ មុនីតិ
 តោសេសីតិ តោសេសិ វិតោសេសិ
 បសាទេសិ អារាទេសិ អត្ថមេនេ អកាសិ ។

លោកសមណវិញ្ញាណធម៌ខ្មែរ

[១២០] ពាក្យថា សូច្ឆស្វាហើយ . . . តាមសេចក្តីពិត ត្រង់
 ពាក្យថា សូច្ឆស្វាហើយ គឺ អង្គរ អាចនា ឲ្យជ្រះថ្លាហើយ ឲ្យ
 ច្រណែន ។ ពាក្យថា តាមសេចក្តីពិត គឺ គួរប្រាប់យ៉ាងណា ទ្រង់ប្រាប់
 យ៉ាងនោះ គួរសំដែងយ៉ាងណា ទ្រង់សំដែងយ៉ាងនោះ គួរតែតាំង
 យ៉ាងណា ទ្រង់តែងតាំងយ៉ាងនោះ គួរតាំងផ្ដើមយ៉ាងណា ទ្រង់តាំងផ្ដើម
 យ៉ាងនោះ គួរបើកយ៉ាងណា ទ្រង់បើកយ៉ាងនោះ គួរវែកញែកយ៉ាងណា
 ទ្រង់វែកញែកយ៉ាងនោះ គួរធ្វើឲ្យរកយ៉ាងណា ទ្រង់ធ្វើឲ្យរកយ៉ាងនោះ
 គួរប្រកាសយ៉ាងណា ទ្រង់ប្រកាសយ៉ាងនោះ ហេតុនោះ (លោក
 ពោលថា) សូច្ឆស្វាហើយ . . . តាមសេចក្តីពិត ។

[១២១] ពាក្យថា ដោយការព្យាករណ៍ច្រណែនឡាយ គឺ ដោយ
 ការព្យាករណ៍ ការប្រាប់ ការសំដែង ការតែងតាំង ការតាំងផ្ដើម ការ
 បើក ការវែកញែក ការធ្វើឲ្យរក ការប្រកាស ឲ្យច្រណែនឡាយ
 ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ដោយការព្យាករណ៍ច្រណែនឡាយ ។

[១២២] ពាក្យថា ឲ្យត្រេកអរ ក្នុងបទថា ព្រះមុនីបានទ្រង់ញ៉ាំងពួក
 ត្រាហ្មណ៍ឲ្យត្រេកអរ គឺ ឲ្យត្រេកអរ ឲ្យត្រេកអរវិសេស ឲ្យជ្រះថ្លា
 ឲ្យស្រស់ស្រាយ បានធ្វើពួកត្រាហ្មណ៍ទាំងនោះឲ្យមានចិត្តរីករាយ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធិនិទ្ទេសា

ប្រាហ្មណេតិ សោឡស ចារាយនិយេ ប្រាហ្មណេ ។
 មុនីតិ មោធិ វុទ្ធិតិ ញាណំ យា បញ្ញា បដាធនា
 ។ បេ ។ សង្កជាលមតិច្ច សោ មុនីតិ តោសសិ
 ប្រាហ្មណេ មុនិ ។ កេនេតំ វុទ្ធិតិ

តេសិ ពុទ្ធា ព្យាគាសិ បញ្ញំ មុទ្ធា យថាភជំ
 បញ្ញាជំ វេយ្យាករណោន តោសសិ ប្រាហ្មណេ
 មុនីតិ ។

(១២៣) តេ តោសិកា ចត្តមតា ពុទ្ធានិទ្ធានុទ្ធា
 ប្រាហ្មចរិយមចរិសុ វេយ្យាស្ស សង្កកេ ។

(១២៤) តេ តោសិកា ចត្តមតាតិ កេតិ
 សោឡស ចារាយនិយា ប្រាហ្មណា ។ តោ-
 សិកាតិ តោសិកា វិតោសិកា បសាធិកា
 អរាធិកា អត្តមតា កតាតិ តេ តោសិកា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធិនិទ្ទេស

ភាគ្យថា ញ៉ាំងពួកប្រាហ្មណ៍ គឺ ធម្មលំពួកប្រាហ្មណ៍តាំងចង ដែល
 ជាអ្នកគួរដល់គ្រឹះ ។ ភាគ្យថា ព្រះមុនី សេចក្តីថា ញាណ លោក
 ហៅថា មោធិ បានដល់ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ បុគ្គលណា
 កន្លងបង្កប់បណ្តាញ ជាគ្រឿងជាប់រាក់ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមុនី
 ហេតុនោះ (លោកៈពោលថា) ព្រះមុនីបានទ្រង់ញ៉ាំងពួកប្រាហ្មណ៍ឱ្យ
 ត្រេកអរ ។ ហេតុនោះ លោកៈពោលភាគ្យនេះថា

ព្រះកេន្ធ ដែលប្រាហ្មណ៍តាំងនោះ សូម្បែងហើយ ក៏ទ្រង់
 ព្យាករហើយ តាមសេចក្តីពិត ព្រះមុនី បានញ៉ាំងពួកប្រាហ្មណ៍
 ឱ្យត្រេកអរ ដោយការព្យាករណ៍ប្រស្នាតាំងច្បាយ ។

(១២៥) ជនតាំងនោះ ដែលព្រះកេន្ធទ្រង់ជារោគឱ្យ នៃព្រះ
 អវិក្យ មានចក្ខុ បានឱ្យត្រេកអរហើយ ក៏បានប្រព្រឹត្ត
 ប្រាហ្មចរិយៈ ក្នុងសំណាក់ព្រះសាស្តា មានបញ្ញាប្រសើរ ។

(១២៦) ភាគ្យថា ជនតាំងនោះ ដែលព្រះកេន្ធ មានចក្ខុ បានឱ្យ
 ត្រេកអរហើយ ត្រង់ភាគ្យថា ជនតាំងនោះ គឺពួកប្រាហ្មណ៍ តាំងចង
 ដែលគួរដៅកាន់គ្រឹះ ។ ភាគ្យថា បានឱ្យត្រេកអរ គឺបានឱ្យត្រេកអរ
 ឱ្យត្រេកអរសេស ឱ្យជ្រះថ្លា ឱ្យស្រស់ស្រាយ ធ្វើឱ្យមានចិត្តរីករាយ
 ហេតុនោះ (លោកៈពោលថា) ជនតាំងនោះ . . . បានឱ្យត្រេកអរហើយ ។

សោឡសមាណវច្ឆេត្តានិមន្តិក្កេស

ចក្កមគាតិ ភគវា បញ្ចហិ ចក្កហិ ចក្កមា មិស-
 ចក្កនាមិ ចក្កមា ទិព្វចក្កនាមិ ចក្កមា បញ្ញា-
 ចក្កនាមិ ចក្កមា ពុទ្ធចក្កនាមិ ចក្កមា សមន្ត-
 ចក្កនាមិ ចក្កមា ។ កថំ ភគវា មិសចក្កនាមិ
 ចក្កមា ។ បេ ។ ឯវិ ភគវា សមន្តចក្កនាមិ
 ចក្កមាតិ តេ ភោសិកា ចក្កមគា ។

(១២៥) ពុទ្ធជាទិព្វតទ្ធជាតិ ពុទ្ធជាតិ យោ
 សោ ភគវា ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ
 ពុទ្ធជាតិ ។ អាទិព្វតទ្ធជាតិ អាទិទ្វោ វុទ្ធិតិ សុរិ-
 យោ ។ សោ តោតមោ តោត្ថេន ភគវាបិ តោត-
 មោ តោត្ថេន ភគវា សុរិយស្ស តោត្តញ្ញាតតោ
 តោត្តតទ្ធិ តស្មា ពុទ្ធជា អាទិព្វតទ្ធិតិ ពុទ្ធជាទិព្វ-
 តទ្ធជា ។

(១២៦) ព្រហ្មធរិយមនវិស្វតិ ព្រហ្មធរិយំ
 វុទ្ធិតិ អសន្តម្មសមាបត្តិយា អារតិ វិរតិ
 បដិវិរតិ វេរមណី វិរមណី អភិវិយា

សោឡសមាណវច្ឆេត្តានិមន្តិក្កេស

ពាក្យថា មានចក្ក គឺ ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្កដោយចក្ក ៥ គឺមានចក្ក
 ដោយមិសចក្ក ១ មានចក្កដោយទិព្វចក្ក ១ មានចក្កដោយបញ្ញាចក្ក ១
 មានចក្កដោយពុទ្ធចក្ក ១ មានចក្កដោយសមន្តចក្ក ១ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
 មានចក្កដោយមិសចក្ក តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ព្រះមានព្រះភាគ មាន
 ចក្កដោយសមន្តចក្ក យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ដទៃទៀត
 នោះដែលព្រះពុទ្ធបានចក្ក បានឲ្យព្រះអរហន្ត ។

(១២៥) ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធច្រឡឹងដាច់ពិស្ស នៃព្រះភាគិក្ស ត្រង់
 ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធ បានដល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ បញ្ញត្តិថា ព្រះពុទ្ធ
 នេះ (តើគ) ព្រោះការគ្រាសដឹង ។ ពាក្យថា ច្រឡឹងដាច់ពិស្សនៃព្រះ
 ភាគិក្ស សេចក្តីថា សុរិយៈ លោកហៅថា ព្រះភាគិក្ស ។ សុរិយៈនោះ
 ជាគោតមៈដោយគោត្រ ព្រះមានព្រះភាគក៏ជាគោតមៈដោយគោត្រ ព្រះ
 មានព្រះភាគ ជាញាតិដោយគោត្រ ជាដាច់ពិស្សដោយគោត្រនៃសុរិយៈ
 ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ ឈ្មោះថាដាច់ពិស្សនៃព្រះភាគិក្ស ហេតុនោះ
 (លោកពោលថា) ដែលព្រះពុទ្ធច្រឡឹងដាច់ពិស្ស នៃព្រះភាគិក្ស ។

(១២៦) ពាក្យថា បានប្រព្រឹត្តព្រហ្មធរិយៈ សេចក្តីថា ការចៀស
 ការរត់ ការរត់ស្រឡះ ចេតនាជាហេតុវិវិ ការវិវិ ការមិនធ្វើ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ឧប្បន្នស្ថេរ

អកាវណំ អនជ្ឈិច្ចត្តំ វេលាអនតិក្កមោ សេតុយា-
 តោ ។ អចិច ចិប្បវិយាយវសេន ព្រហ្មចរិយំ វុត្តិ
 អវិយោ អដ្ឋង្គិតោ មត្តោ សេយ្យមីទំ សម្មាធិដ្ឋ
 សម្មាសង្កប្បោ សម្មាភិចា សម្មាកម្មត្តោ សម្មាភា-
 ជីវេ សម្មាភិយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។
 ព្រហ្មចរិយមចេស្វតិ ព្រហ្មចរិយំ អចេសុ សមាទាយ
 វត្តិស្វតិ ព្រហ្មចរិយមចេសុ ។

[១២៧] វប្បញ្ញស្ស សន្តិកេតិ វប្បញ្ញស្ស អកុ-
 ប្បញ្ញស្ស សេដ្ឋប្បញ្ញស្ស ចាមោក្ខប្បញ្ញស្ស ទត្ត-
 មប្បញ្ញស្ស បវប្បញ្ញស្ស ។ សន្តិកេតិ សន្តិកេ
 សាមន្តោ អាសន្នោ អវិច្ឆេ ឧបក្ករដ្ឋេតិ វប្បញ្ញស្ស
 សន្តិកេ ។ គេតេតិ វុត្តិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ឧប្បន្នស្ថេរ

ការមិនសាង ការមិនសម្អាត ការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លងកម្រិត ការឆ្លង់ស្អាត
 ក្នុងការប្រកបដោយអសុខ្ខ លោកហៅថា ព្រហ្មចរិយៈ ។ មួយទៀត
 បើពេលដោយអំណាចចិប្បវិយាយ មន្តប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ គឺ
 ប្រាជ្ញាប្រសើរ យើងត្រូវ សេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ សំដីត្រូវ ការងារត្រូវ ការចំណុះ
 ជីវិតត្រូវ ការព្យាយាមត្រូវ សេចក្តីរស់រានត្រូវ ការម្ហូបចំណីឱ្យឆ្អិនត្រូវ
 លោកហៅថា ព្រហ្មចរិយៈ ។ ពាក្យថា បានប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយៈ
 គឺ បានប្រព្រឹត្តិ ប្រព្រឹត្តិសមាទានព្រហ្មចរិយៈ ហេតុនោះ (លោកពោល
 ថា) គឺបានប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយៈ ។

[១២៨] ពាក្យថា ក្នុងសំណាក់ព្រះសាស្តា មានប្រាជ្ញប្រសើរ
 គឺ ព្រះសាស្តាមានប្រាជ្ញប្រសើរ មានប្រាជ្ញដ៏ល្អ មានប្រាជ្ញ
 ប្រសើរបំផុត មានប្រាជ្ញជាប្រធាន មានប្រាជ្ញដ៏ឆ្អែក មានប្រាជ្ញដ៏វៃ
 ថ្លា ។ ពាក្យថា ក្នុងសំណាក់ គឺ ក្នុងសំណាក់ វិទ្យា ជិត មិនឆ្ងាយ
 ទៀត ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ក្នុងសំណាក់ព្រះសាស្តា មាន
 ប្រាជ្ញប្រសើរ ។ ហេតុនោះ លោកពោលពាក្យនេះថា

សោធបសមណវិញ្ញាណនិមន្តន្តរោ

តេ តោ សិកា ចក្កុមតា ពុទ្ធជានិទ្ធុទទ្ធា
ប្រាជ្ញនិយមនីសុ វច្ឆប្បញ្ញស្ស សន្តិកេតិ ។

[១២៨] ឯកមេកស្ស បញ្ញស្ស យថា ពុទ្ធន ទេសិកំ

តថា យោ បដិច្ចេយ្យ កន្ថេ ចារិ អថាវតោ ។

[១២៩] ឯកមេកស្ស បញ្ញស្សតិ ឯកមេកស្ស
អនិច្ចប្បញ្ញស្ស ឯកមេកស្ស តិស្សមេត្តេយ្យប្បញ្ញស្ស
។ បេ ។ ឯកមេកស្ស ចិន្តិយច្បញ្ញស្សតិ ឯកមេ-
កស្ស បញ្ញស្ស ។

[១៣០] យថា ពុទ្ធន ទេសិកន្តំ ពុទ្ធជានិ
យោ សោ កកក ។ បេ ។ សន្តិកា បញ្ញត្តិ យនិ-
នំ ពុទ្ធជានិ ។ យថា ពុទ្ធន ទេសិកន្តំ យថា ពុទ្ធ-
ន អាចិន្ត្រីតំ ទេសិកំ បញ្ញចំតំ បដ្ឋចំតំ វិវិកំ វិ-
ភត្តំ ឧត្តាធិកតំ បកាសិតន្តំ យថា ពុទ្ធន ទេ-
សិកំ ។

សោធបសមណវិញ្ញាណនិមន្តន្តរោ

ផទតាំងនោះដែលព្រះពុទ្ធច្រង់ជាដៅពង្សនៃព្រះភាវិត្យ

មានចក្ក បានឱ្យត្រួតអរហើយ ក៏បានប្រព្រឹត្តប្រហុ-
ចរិយៈ ក្នុងសំណាក់ព្រះសាស្តា មានប្រាជ្ញាប្រសើរ ។

[១២៨] សេចក្តីនៃប្រស្នាមួយ ។ ដែលព្រះពុទ្ធសំដែនហើយ

យ៉ាងណា បើបុគ្គលណាប្រតិបត្តិភាវយ៉ាងនោះ បុគ្គល
នោះ ខឹងចេញអំពីទីជនមេត្រើយ ទៅកាន់ត្រើយបាន ។

[១២៩] ពាក្យថា នៃប្រស្នាមួយ ។ គឺនៃប្រស្នាអធិនាណាមួយ ។

នៃប្រស្នាតិស្សមេត្តេយ្យមាណាមួយ ។ បេ ។ នៃប្រស្នាចិន្តិយមាណា
មួយ ។ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) នៃប្រស្នាមួយ ។

[១៣០] ពាក្យថា ដែលព្រះពុទ្ធសំដែនហើយ យ៉ាងណា ត្រង់
ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធ បានផល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ បញ្ញត្តិថា ព្រះ
ពុទ្ធ នេះ (កើត) ព្រោះការក្រោសជីវិត ។ ពាក្យថា ដែលព្រះពុទ្ធសំដែន
ហើយ យ៉ាងណា សេចក្តីថា ដែលព្រះពុទ្ធប្រាប់ សំដែន តែងតាំង
កាំងផ្គុំម បើក វិកលញ្ញាត ធ្វើឱ្យរក ប្រកាសហើយ យ៉ាងណា
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ដែលព្រះពុទ្ធសំដែនហើយ យ៉ាងណា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុវ្វត្ថបិដក

[១៣១] តថា យោ វជិមជ្ជេយ្យាតិ សម្មាសដិ-

មនំ អនុលោមប្បដិមនំ អបច្ចន្តិកាប្បដិមនំ អនុត្ត-
ប្បដិមនំ ធម្មាទុទ្ទមប្បដិមនំ វជិមជ្ជេយ្យាតិ តថា
យោ វជិមជ្ជេយ្យ ។

[១៣២] កថ្កេ ចារិ អចារតោតិ ចារិ វុទ្ធិតិ

អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ ស-
ព្វបដិប្បដិមិស្សតោ តណ្ហាតូយោ វិកតោ និរោដា
និព្វានំ ។ អចារិ វុទ្ធិន្តិ កិលេសា ច ទត្វា ច
អភិសង្ខារា ច ។ កថ្កេ ចារិ អចារតោតិ អចារតោ
ចារិ កថ្កេយ្យ ចារិ អនិកថ្កេយ្យ ចារិ ដុសេយ្យ
ចារិ សង្ខិកេយ្យាតិ កថ្កេ ចារិ អចារតោ ។
កេនេតិ វុទ្ធិតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុប្បដិសេស

[១៣១] ពាក្យថា បើបុគ្គលណាប្រតិបត្តិការ យ៉ាងនោះ គឺ

បើបុគ្គលប្រតិបត្តិសម្មាសដិមថា អនុលោមប្បដិមថា អបច្ចន្តិកប្បដិមថា
អនុត្តប្បដិមថា ធម្មាទុទ្ទមប្បដិមថា ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
បើបុគ្គលណាប្រតិបត្តិការ យ៉ាងនោះ ។

[១៣២] ពាក្យថា បុគ្គលនោះនឹងចេញអំពីវិមិទមនៃមន្ត្រីយ ទៅ

កាន់ត្រើយ សេចក្តីថា អមតនិព្វាន លោកហៅថា ត្រើយ បានដល់
សេចក្តីរំលាប់សង្ខារចំណង ការរលាស់ចោលរបបចំណង ការអស់
កល្យា ការប្រាសចាកអម្រក សេចក្តីរលាត់ និព្វាន ។ កិលេសចំណង្សាយ
រដ្ឋចំណង្សាយ នឹងអភិសង្ខារចំណង្សាយ លោកហៅថា វិមិទមនៃ
ត្រើយ ។ ពាក្យថា បុគ្គលនោះ នឹងចេញអំពីវិមិទមនៃមន្ត្រីយ ទៅ
កាន់ត្រើយ គឺ បុគ្គលនោះនឹងចេញ អំពីវិមិទមនៃមន្ត្រីយ ទៅកាន់
ត្រើយ បានត្រើយ ពាល់ត្រូវត្រើយ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ត្រើយ ហេតុនោះ
(លោកពោលថា) បុគ្គលនោះ នឹងចេញអំពីវិមិទមនៃមន្ត្រីយ ទៅកាន់
ត្រើយ ។ ហេតុនោះ លោកពោលពាក្យនេះថា

សោត្តន្តបិដក វិញ្ញាណកម្មសូត្រ

ឯកោតិយោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ

តថា យោ ចជីវនិយមន្ត កុច្ឆ ចារិ អនាគតោ ធម្មោ

[១.៣៣] អនាគតោ ចារិ កុច្ឆយន្ត កុច្ឆ ចារិ អនាគតោ

ធម្មោ សោ ចារិ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ

[១.៣៤] អនាគតោ ចារិ កុច្ឆយន្ត អនាគតោ ចារិ កុច្ឆ

តថា ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ

តថា ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ

សត្វបដិច្ចនិយមន្ត តថា ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ

ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ

កុច្ឆយន្ត ចារិ អនាគតោ ចារិ កុច្ឆយន្ត ចារិ កុច្ឆ

តថា ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ ធម្មោ

សោត្តន្តបិដក វិញ្ញាណកម្មសូត្រ

សេចក្តីនៃប្រាសាទ ១ ដែលត្រូវបានសរសេរឡើង យ៉ាង

ណា បើបុគ្គលណាប្រតិបត្តិតាម យ៉ាងនោះ បុគ្គលនោះ

នឹងទទួលបានអំពីអំណរគ្រឿង ទៅកាន់គ្រឿងបាន ។

[១១១] បុគ្គលកាលបើប្រើប្រាស់អំណរ គឺនឹងទទួលបាន

អំណរគ្រឿង ទៅកាន់គ្រឿងបាន មន្ត្រីនោះនឹងប្រើប្រាស់

ដើម្បីទៅកាន់គ្រឿង ហេតុនោះ មន្ត្រី (លោកពោលថា)

ពោលថា ដោយប្រការដូច្នេះ ។

[១១២] ពាក្យថា គឺនឹងទទួលបានអំពីអំណរគ្រឿង ទៅកាន់គ្រឿង

គឺ កិលេសចំណង់ខ្លះ ឧទាហរណ៍ គឺនឹងអភិសម្មាសចំណង់ខ្លះ លោក

ហៅថា អំណរគ្រឿង ។ អមតនិព្វាន លោកហៅថា គ្រឿង

បានដល់សេចក្តីស្ងប់សម្ងាត់ចំណង់ ការស្វែងរកចំណង់ចិត្ត ការ

អស់គល្លា សេចក្តីប្រាសចាកគម្រោច សេចក្តីលេង ធម្មោ ។ ពាក្យ

ថា គឺនឹងទទួលបានអំពីអំណរគ្រឿង ទៅកាន់គ្រឿង បានសេចក្តីថា

គឺនឹងទទួលបានអំពីអំណរគ្រឿង ទៅកាន់គ្រឿង បានគ្រឿង កាល

គ្រឿង ធ្វើឱ្យដាក់ចូលស្រទាប់គ្រឿង ហេតុនោះ (លោកពោលថា)

គឺនឹងទទួលបានអំពីអំណរគ្រឿង ទៅកាន់គ្រឿង ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បដិសេស

[១៣៥] ភាវេន្តោ មក្កមុត្តមន្តំ មក្កន្តំ មក្កោ
 វុច្ចតិ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មក្កោ សេយ្យដីនំ សម្មា-
 និដ្ឋំ ។ បេ ។ សម្មាសមាទំ ។ ឧត្តមន្តំ អក្កំ សេ-
 ដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្កំ ឧត្តមំ បវរន្តំ មក្កមុត្តមំ ។
 ភាវេន្តោតិ ភាវេន្តោ អាសវេន្តោ ពហុលីកាវេន្តោតិ
 ភាវេន្តោ មក្កមុត្តមំ ។

[១៣៦] មក្កោ សោ ចារកមធាយាតិ មក្កោ
 បន្លោ បដោ បន្លោ អក្ខសំ វដ្តមាយនំ នាវា ឧត្ត-
 រសេតុ បតុល្លោ សន្តិមោ ។ ចារកមធាយាតិ ចារ-
 កមធាយ ចារសឡាបធាយ ចារសមទុបាបធាយ
 ដកមរណស្ស ករណយាតិ មក្កោ សោ ចារកម-
 ធាយ ។

[១៣៧] តស្មា ចារយនំ ឥតិកំ តស្មាតិ តស្មា
 តំការណា តំហេតុ តច្ឆប្បដ្ឋយា តំនិដានា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បដិសេស

[១៣៨] ភាគ្យថា មគ្គ ក្នុងបទថា កាលចម្រើនមគ្គ ដ៏ឧត្តម
 សេចក្តីថា មគ្គប្រកបដោយគន្លង ៨ ដ៏ប្រសើរ គឺ ប្រាជ្ញាយលំយើញត្រូវ
 ។ បេ ។ ការកម្មលំបិតឱ្យនឹងត្រូវ លោកហៅថា មគ្គ ។ ភាគ្យថា
 ដ៏ឧត្តម គឺ ដ៏លើស ដ៏ប្រសើរ ដ៏ប្រសើរវិសេស ជាប្រធាន ឧត្តម
 ថ្លៃថ្នូរ ហេតុនោះ (លោកហៅថា) មគ្គដ៏ឧត្តម ។ ភាគ្យថា កាល
 ចម្រើន គឺ កាលចម្រើន កាលរសា កាលធ្វើឱ្យច្រើន ហេតុនោះ
 (លោកហៅថា) កាលចម្រើនមគ្គដ៏ឧត្តម ។

[១៣៩] ភាគ្យថា មគ្គនោះវិគតប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីទៅកាន់ត្រើយ
 គឺ ផ្លូវ គម្រោយ គន្លង ប្រទេសសម្រាប់ទៅដោយផែន ទិសប្រាប់ដើរ
 ទិសប្រាប់ដើរទៅដើរមក ទូក ស្ពានសម្រាប់ឆ្លង ដែន រោងកាយ ។
 ភាគ្យថា ដើម្បីទៅកាន់ត្រើយ គឺ ដើម្បីទៅកាន់ត្រើយ ដើម្បីដល់ក្រមទូរ
 ត្រើយ ដើម្បីដល់នាប៉ុន្តែត្រើយ គឺថា ដើម្បីឆ្លងដកខឹងមរណៈ ហេតុនោះ
 (លោកហៅថា) មគ្គនោះវិគតប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីទៅកាន់ត្រើយ ។

[១៤០] ភាគ្យថា ហេតុនោះ ក្នុងបទថា ហេតុនោះ (លោកហៅ
 ថា) បារាយនៈ ដោយប្រការដូច្នេះ គឺ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះផ្ទះឈើ
 នោះ ព្រោះផ្ទះថ្ម ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិពាននោះ ។

១១៧

សោត្តន្តបិដក វិមលកិច្ចសូត្រ

ចារិ វុទ្ធាតិ អមតំ និព្វានំ យោ សោ សត្វសង្ខារ-
 សមតោ សត្វបដិច្ចដិសិទ្ធក្ខេ ឧត្តាត្ថយោ វិម-
 លោ និរោធា និព្វានំ ។ អាយធំ វុទ្ធាតិ មក្ខេ ។
 ឥតិទិ ធម្មសង្ខំ ។ បេ ។ បធានុប្បត្តកមេតំ ឥតិទិ
 តស្មា ចារិយធំ ឥតិ ។ តេនេតិ វុទ្ធាតិ

អចារិ ចារិ កថាយ្យ កាលោ មក្ខមុត្តមំ

មក្ខេ សោ ចារិកមនាយ តស្មា ចារិយធំ ឥតិទិ ។

(១៣៨) ចារិយធំ មនុស្សិយស្មី (ឥតិយស្មា ចិដ្ឋិយោ)

(យថា អន្តត្ថិ តថា អន្តាសំ)

វិមលោ ក្ករិមនសោ

និក្ខាមោ និព្វនោ តាកោ

តិស្ស ហេតុ មុសា កលោ ។

សោត្តន្តបិដក វិមលកិច្ចសូត្រ

អមតនិព្វាន លោកហៅថា ត្រើយ បានដល់សេចក្តីស្ងប់សង្ខារទាំងពួង
 ការលាស់ចោលធម៌ទាំងពួង ការសេចក្តីស្ងប់ សេចក្តីប្រាសចាកអប្រេក
 សេចក្តីលែង់ និព្វាន ។ មក្ខ លោកហៅថា អាយនៈ ។ កាក្យថា ដោយ
 ប្រការដូច្នេះ គឺជាភាគ១ ។ បេ ។ កាក្យថា ដូច្នេះ គឺដោយដាច់បេ
 ហេតុនោះ (លោកពាលថា) បាយនៈ ដោយប្រការដូច្នេះ ។
 ហេតុនោះ លោកពាលកាក្យនេះថា

បុគ្គលកាលចម្រើនមកដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ទាំងពេញអំពីចំណុចចម្រើន
 ទៅកាន់ត្រើយបាន មក្ខនោះគឺប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីទៅកាន់
 ត្រើយ ហេតុនោះ មក្ខ (លោកពាលថា) បាយនៈ
 ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(១៣៨) (ចិដ្ឋិយៈមានអាយុពាលដូច្នេះថា) ចំណុចចម្រើនតាម
 បាយនៈ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គមានមន្ទិលគឺគិលេស
 ទៅប្រាសហើយ មានប្រាជ្ញាដូចផ្លូវផ្តើម មានការចេញហើយ
 មានព្រះចេញហើយ ចំពោះកុទ្ធនាម (ច្រើនឃើញហើយ
 យ៉ាងណា ច្រើនការយ៉ាងនោះ) ច្រើននឹងពាលមុសា
 ព្រោះហេតុដូចម្តេចកើត ។

(១៣៩) ចាកយន្តមនុស្សន្តិ ក៏តមនុស្ស-
ស្សី ក៏តមនុស្សន្តិ លម្អិតមនុស្សន្តិ ភាសិ-
តមនុស្សន្តិ ចាកយន្តមនុស្សន្តិ ។ ឥត្វាយ-
ស្សា បិដ្ឋិយោតិ ឥត្វាតិ បទសន្ធិ ។ បេ ។ បទាទុប្ប-
កាមេតិ ឥត្វាតិ ។ អាយស្មាតិ បិយវចនំ កុវវចនំ
សតារាសប្បតិស្សាទិវចនមេតិ អាយស្មាតិ ។ បិដ្ឋិ-
យោតិ តស្ស ថេស្ស ធាមំ សង្កា សមញ្ញា ប-
ញ្ញតិ វេហារោ ធាមំ ធាមកម្មំ ធាមិយេយ្យំ ធាតុតិ
ឡត្ថានំ អភិលាធាតិ ឥត្វាយស្មា បិដ្ឋិយោ ។

(១២០) យថា អន្តត្ថំ តថា អក្ខាសីតិ យថា
អន្តត្ថំ តថា អក្ខាសិ អាចិត្តំ ធនេសសិ
បញ្ញាបេសិ បដ្ឋបេសិ វិវិ វិរាជិ ឧត្តាធិបកាសិ
បកាសេសិ ឧរេ ឧស្ម័ន អធិបាតិ ។ បេ ។

(១៣៧) ពាក្យថា ខ្ញុំខឹងប្រៀនតាមបាបយនៈ គឺ ខ្ញុំខឹងប្រៀនតាម
 ចម្រៀន ខឹងប្រៀនតាមភាសិតដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ ខឹង
 ប្រៀនតាមភាសិត ដែលព្រះមានព្រះភាគពោលហើយ ខឹងប្រៀនតាម
 ភាសិត (របស់ព្រះមានព្រះភាគ) ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំខឹង
 ប្រៀនតាមបាបយនៈ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ ក្នុងបទថា បិដ្ឋិយៈមានអាយុ
 ពោលដូច្នេះ គឺជាភាគបទ ។ បេ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ ខ្ញុំដាស់ដាស់បទ ។
 ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យថាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យពោលដោយការពរ
 ពាក្យថា មានអាយុ ខ្ញុំ ជាពាក្យពោលដោយការពរគោរពក្រៃ ។
 ពាក្យថា បិដ្ឋិយៈ គឺ ជាឈ្មោះ ជាពាក្យសម្រាប់រាប់ ជាគ្រឿងសំគាល់
 ជាបញ្ញត្តិ ជាសេហៈ ជាទាម ជាទាមកម្ម ជាទាមបញ្ញត្តិ ជាសំដី
 ជាគ្រឿងបញ្ជាក់ ជាគ្រឿងប្រកាស ខែព្រះថេរនោះ ហេតុនោះ
 (លោកពោលថា) បិដ្ឋិយៈមានអាយុពោលដូច្នេះ ។

(១៤០) នាក្បថ ទ្រង់យើងយ៉ាងណា ទ្រង់រោលយ៉ាងនោះ គឺ ទ្រង់
យើងយ៉ាងណា ទ្រង់រោល ប្រាប់ សំដែង តែងតាំង តាំងផ្ដើម បើក
វិភាគ ធ្វើទម្រង់ ប្រកាស យ៉ាងនោះថា សង្ហាតាំងពួងមុខទៀត ។ បេ ។

១២១

សោធម្មសមាធិវិញ្ញាណនិមិត្តសោ

យង្គិក្ខិ សមុទយេនម្ហំ សត្វន្តំ ជិវេននម្ហំ យថា
អន្ធក្ខិ ភថា អក្កាសំ អាជិក្ខិ នេសេសំ បញ្ញាបេសំ
បដ្ឋបេសំ វិវិ វិកជំ ឧត្តាជមកាសំ បក្កាសេសិគំ
យថា អន្ធក្ខិ ភថា អក្កាសំ ។

(១២១) វិមលោ ភូរិមេនសោតិ វិមលោតិ វា-
កោ មលំ នោសោ មលំ មោហោ មលំ កោ-
នោ មលំ ឧបនាហោ មលំ ។ បេ ។ សត្វាគុស-
លាភិសង្ការា មលា ។ តេ មលា ពុទ្ធស្ស ភក្ក-
កោ បហីនា ឧច្ឆិទ្ធម្យលា កាលាវត្ថុកកា អនកាវត្ថុ-
កា អាយតីអនុប្បននម្ហា កស្មា តុទ្ធា អមលោ វិ-
មលោ ជិម្ពលោ មលាបកតោ មលវិប្បហីនោ មល-
វិប្បមុត្តោ សត្វមលវិគិវត្តោ ។ ភូរិ វុទ្ធិតិ បមរិ ។

សោធម្មសមាធិវិញ្ញាណនិមិត្តសោ

ធម្មជាតិឯណានីមួយ មានកិរិយាភើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់
នោះមានកិរិយាលេខនៅវិញជាធម្មតា ទ្រង់ឃើញយ៉ាងណា ទ្រង់ពោល
ប្រាប់ សំដែន វិកជំ តំនាង យើង វិកជំ ធ្វើឱ្យរក់ ប្រកាស
ហើយ យ៉ាងនោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ទ្រង់ឃើញយ៉ាងណា
ទ្រង់ពោលយ៉ាងនោះ ។

(១២១) អធិប្បាយពាក្យថា មានមន្ទិលនៅប្រាសហើយ មាន
ប្រាង្គដូចដែដី គ្រងពាក្យថា មានមន្ទិលនៅប្រាសហើយ សេចក្តី
ថា ពន្លោះថាមន្ទិល ពោលពន្លោះថាមន្ទិល ពោលពន្លោះថា
មន្ទិល ក្រោលពន្លោះថាមន្ទិល ការបង្កើតពន្លោះថាមន្ទិល
។ បេ ។ អភិសង្ការ ជាអតុលាលទ្ធិក្នុង ពន្លោះថាមន្ទិល ។
មន្ទិលទាំងនេះ ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ទ្រង់លះបង់ កាត់ផ្តាច់ឫសចេញ
ហើយ ធ្វើឱ្យនៅសល់តែទីនៅដូចជាទីនៅនៃដើមឆ្នោត ឱ្យដល់នូវការ
មិនភើតមាន មានកិរិយាមិនភើតនៅជាធម្មតា ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ
ពន្លោះថាមន្ទិលមានមន្ទិល មានមន្ទិលនៅប្រាសហើយ ដ៏ស្អាត ចាក
មន្ទិល ប្រាសចាកមន្ទិល លះបង់មន្ទិល ច្របូចចាកមន្ទិល
ប្រព្រឹត្តក្នុង មន្ទិលទាំងក្នុង ។ ប្រដក់ លោកហៅថា ដែដី ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ប្បដិទ្ទេស

ភកកំ ឥសាយ បរិវេសនាយ វិច្ឆុលាយ វិគ្គតាយ
 បញ្ញាយ សមន្នាគរោ ។ មេនា វុទ្ធិតិ បញ្ញា យា
 បញ្ញា បដិធនា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិធមោ
 សម្មាសិដ្ឋិ ។ ភកកំ ឥសាយ មេនាយ បញ្ញាយ ឧបេ-
 តោ សមុបេតោ ឧបាគនោ សមុបាគរោ ឧបបន្នោ
 សមុបបន្នោ សមន្នាគរោ ឥស្មា កុន្ធោ ក្វិមេន-
 សោតិ វិមលោ ក្វិមេនសោ ។

[១២២] និក្ខារោ ជិក្ខុវោ តាកោតិ តាមាតិ
 ឧត្តានតោ ទ្វេ តាមា វុត្ថុតាមា ធន តិលេសតា-
 មា ធន ។ បេ ។ ឥមេ វុទ្ធិន្តំ វុត្ថុតាមា ។ បេ ។
 ឥមេ វុទ្ធិន្តំ តិលេសតាមា ។ កុទ្ធស្ស ភកកំតោ
 វុត្ថុតាមា បរិញ្ញាតា តិលេសតាមា បរិវាទា ។
 វុត្ថុតាមាជំ បរិញ្ញាតត្ថា តិលេសតាមាជំ បរិវាទត្ថា
 ភកកំ ធន តាមេ តាមេតិ ធន តាមេ បន្ថេតិ ធន
 តាមេ ចិលោតិ ធន តាមេ អភិជប្បតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បដិទ្ទេស

ព្រះមានព្រះភាគ ប្រកបព្រមហើយ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ធំទូលាយ ស្មើ
 ដោយប្រថពីរនេះ ។ ប្រាជ្ញា លោកហៅថា មេនា បានដល់បញ្ញា ការដឹង
 ច្បាស់ ។ បេ ។ ការដឹងវិញ្ញាណ ការចំណាំលាភធម៌ សេចក្តីឃើញត្រូវ ។
 ព្រះមានព្រះភាគ តែប តែបតែប កប ប្រកប ចូលទៅដល់ ចូលទៅ
 ដល់ព្រម ប្រកបព្រម ដោយមេនាគឺប្រាជ្ញានេះ ហេតុនោះ ព្រះក្នុង
 ឈ្មោះព្រះមានប្រាជ្ញាដូចដែនដី ហេតុនោះ (លោកហៅថា) មានមន្ទិល
 ទៅព្រមហើយ មានប្រាជ្ញាដូចដែនដី ។

[១២២] អធិច្ចរយនាក្សថ មានតាមចេញហើយ មានវត្ថុចេញ
 ហើយ ជាព្រះក្នុងខាង ត្រង់តាក្សថ តាម បើរោលតាមទុក្ខនេះ តាម
 មាន ២ គឺវត្ថុតាម ១ តិលេសតាម ១ ។ បេ ។ ចំនេះ លោកហៅថា
 វត្ថុតាម ។ បេ ។ ចំនេះ លោកហៅថា តិលេសតាម ។ វត្ថុតាម
 ព្រះក្នុងមានព្រះភាគកំណត់ដឹងហើយ តិលេសតាម ត្រង់លះចង់ហើយ ។
 ព្រោះត្រង់កំណត់ដឹងវត្ថុតាម ព្រោះត្រង់លះតិលេសតាម ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ឈ្មោះថាមិនប្រាជ្ញាតាមចំណុច មិនចង់បានតាមចំណុច
 មិនស្រឡាញ់តាមចំណុច មិនដាច់ព្រះហឫទ័យនឹងតាមចំណុច ។

សោធន៍សមាសវិញ្ញាណនិមិត្តសោ

យេ-កាមេ កាមេន្ត កាមេ បត្តេន្ត កាមេ មិហាយន្ត
 កាមេ អភិជយន្ត តេ កាមេកាមិយោ អភវគិយោ
 សញ្ញសញ្ញិយោ ។ អភវ ឧ កាមេ កាមេតិ ឧ
 កាមេ បត្តេតិ ឧ កាមេ មិហេតិ ឧ កាមេ អ-
 ភិជយតិ តស្មា តុទ្ធោ អតាមោ ធិត្តាមោ ចត្តតា-
 មោ វន្តតាមោ មុត្តតាមោ បហ៌ឧកាមោ បដិធិស្ស-
 ដ្ឋតាមោ វិគរតោ វិគរតោ ចត្តរតោ វន្តរតោ
 មុត្តរតោ បហ៌ឧរតោ បដិធិស្សដ្ឋរតោ ធិត្ថាតោ
 ធិត្ថតោ សីតិក្ខតោ សុទ្ធប្បដិសំវេទី ព្រហ្មក្ខតេ
 អត្តចា វិហរតីតិ ធិត្តាមោ ។ ធិត្ថាធាតិ វាតា វធំ
 តោសោ វធំ មោហោ វធំ តោតោ វធំ ឧបទាហោ
 វធំ ។ បេ ។ សត្វាតុសលាភិសង្ខារ វិទា ។ តេ វិទា
 តុទ្ធស្ស អភវតោ បហ៌ធា ឧច្ឆិទ្ធម្មលា កាលាវត្ថុតតា

សោធន៍សមាសវិញ្ញាណនិមិត្តសោ

ជនតាំងឡាយណា នៅប្រាថ្នាកាមតាំងឡាយ ចង់បានកាមតាំងឡាយ
 ស្រឡាញ់កាមតាំងឡាយ ដាច់ចិត្តនឹងកាមតាំងឡាយ ជនតាំងឡាយនោះ
 ឈ្មោះថាមានសេចក្តីប្រាថ្នាកាម មានសេចក្តីរីករាយដោយរាគៈ មាន
 សេចក្តីសំគាល់ដោយកាមសញ្ញា ។ ព្រះមានព្រះភាគ មិនប្រាថ្នាកាម
 តាំងឡាយ មិនចង់បានកាមតាំងឡាយ មិនស្រឡាញ់កាមតាំងឡាយ
 មិនជាប់ព្រះហឫទ័យនឹងកាមតាំងឡាយ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថា
 មិនមានភាម មានកាមចេញហើយ ចោលកាម ខ្ចាត់កាម លែងកាម
 លះកាម លោស់ចោលកាម ប្រាសចាករាគៈ មានរាគៈនៅបាត់ហើយ
 ចោលរាគៈ ខ្ចាត់រាគៈ លែងរាគៈ លះរាគៈ លោស់ចោលរាគៈ ប្រាស
 ចាកសេចក្តីប្រាថ្នា មានទុក្ខលះហើយ មានសេចក្តីគ្រឿងកំភើបហើយ
 សោយសុខ មានខ្លួនដូចជាព្រហ្ម សម្រេចសម្រាន្តនៅ ហេតុនោះ
 (លោកនាលថា) មានកាមចេញហើយ ។ ពាក្យថា មានព្រះចេញ
 ហើយ សេចក្តីថា រាគៈឈ្មោះថាព្រៃ ចោលរាគៈឈ្មោះថាព្រៃ មោហៈឈ្មោះ
 ថាព្រៃ ក្រោធឈ្មោះថាព្រៃ កាចង់ប្រាជ្ញាឈ្មោះថាព្រៃ ។ បេ ។ អភិ-
 សង្ខារជាអកុសលតាំងក្នុងឈ្មោះថាព្រៃ ។ ព្រៃតាំងនោះ ព្រះពុទ្ធមានព្រះ
 ភាគលះបង់ ផ្តាច់ផ្តុំលទ្ធកល ធ្វើឲ្យមានចំនើនដូចជាចំនើនដើមក្នុង

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុរាណសាសនា

អនកាវត្ថុតា អាយតីអនុច្ឆរណនម្ពា តស្មា តុដោ អវ-
 ដោ ឯព្វុដោ វនាបកតោ វនិច្ឆរហិដោ វនិច្ឆរមុត្តោ
 សព្វវនិច្ឆរត្តោតិ ឯព្វុដោ ។ នាគោតិ ភកវា អាត្ម
 ន កកោតិ ឆាគោ ។ ន កក្កតិ ឆាគោ ។ ន
 អាគក្កតិ ឆាគោ ។ បេ ។ ឃី ភកវា ន អាគក្កតិ
 ឆាគោតិ ឯក្កាមោ ឯព្វុដោ ឆាគោ ។

(១២៣) តិស្ស ហេតុ មុសា កណោតិ តិស្ស
 ហេតុតិ តិស្ស ហេតុ តីការណ្ណ តិបទ្ធយាតិ
 តិស្ស ហេតុ ។ មុសា កណោតិ មោសវដ្ឋិ ក-
 ណោយ្យ មុសាវដ្ឋិ កណោយ្យ អនិយវដ្ឋិ កណោ-
 យ្យ ។ ឥនេកោ សកក្កតោ វា បរិសក្កតោ វា
 ញាតិមជ្ឈកតោ វា^(១) វាឥតុលមជ្ឈកតោ វា អតិដ្ឋ-
 តោ សក្កិមុដ្ឋោ ឃីហិ កោ បរិស យិ ជាឆាសិ តិ

១ ឧ. ឯក្កុប ព្វនម្បកោតិ បាវេ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុរាណសាសនា

ឡើយដល់ការមិនមានទីកើត មានភិរិយាមិនកើតនៅជាធម្មតា ហេតុនោះ
 ព្រះកុដ្ឋ ឈ្មោះថាមិនមានព្រៃ មានព្រៃចេញហើយ ទ្រាសចាក់ព្រៃ
 លះបង់ព្រៃ ឬច្រសូលចាក់ព្រៃ ប្រព្រឹត្តកន្លងព្រៃទាំងអស់ ហេតុនោះ
 (លោកគោលថា) មានព្រៃចេញហើយ ។ ពាក្យថា ព្រះកុដ្ឋនាគ គឺ
 ព្រះនាគព្រះភាគ ឈ្មោះថានាគ ព្រោះហេតុទ្រង់មិនធ្វើអំពើអាក្រក់ ។
 ឈ្មោះថានាគ ព្រោះហេតុទ្រង់មិនលុះ ។ ឈ្មោះថានាគ ព្រោះហេតុ
 ទ្រង់មិនមក ។ បេ ។ ព្រះនាគព្រះភាគ ឈ្មោះថានាគ ព្រោះហេតុ
 ទ្រង់មិនមក យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (លោកគោលថា) មានការចេញ
 ហើយ មានព្រៃចេញហើយ ជាព្រះកុដ្ឋនាគ ។

(១២៤) អនិច្ចរយពាក្យថា ឥស្សីរោលមុសា ព្រោះហេតុដូច
 ម្តេចកើត គ្រងពាក្យថា ព្រោះហេតុដូចម្តេចកើត គឺ ព្រោះហេតុអ្វី
 ព្រោះការណ៍អ្វី ព្រោះបង្ខំយអ្វី ហេតុនោះ (លោកគោលថា) ព្រោះ
 ហេតុដូចម្តេចកើត ។ ពាក្យថា ឥស្សីរោលមុសា គឺឥស្សីរោលពាក្យមុសា
 រោលមុសាវាច រោលពាក្យមិនប្រសើរ ។ បុគ្គលឆ្មោះ ក្នុងលោក
 នេះ ទៅក្នុងទីប្រជុំភ្នំ ទៅក្នុងបរិសទ្ធព្រឹក្ស ទៅក្នុងកណ្តាលពួកញាតិភ្នំ
 ទៅក្នុងកណ្តាលរាជគ្រូក្នុងភ្នំ ដែលគោរពទៅសួរដាសាភ័យថា ខ្មាល
 បុរសដ៏ចម្រើន អ្នកចម្រើន អ្នកដ៏ឆ្លាតវៃ ចូររោលហេតុនោះ

សេចក្តីសម្គាល់ក្បួនព្រឹត្តិការណ៍

វាជាម៉តិ អជាធំ អាហ ជាជាម៉តិ ជាធំ វា អាហ ឧ
 ជាជាម៉តិ អបស្ស័ វា អាហ បស្ស័ម៉តិ បស្ស័ វា
 អាហ ឧ បស្ស័ម៉តិ ឥតិ អត្ថហេតុ វា បរហេតុ វា
 អាមិសតិញ្ចត្ថហេតុ វា សម្បជានមុសា កណ្តិ
 ឥតិ វុទ្ធិតិ មោសវដ្ឋំ ។ អមិច តិហាការេហិ មុសា-
 វាធា ហោតិ បុត្រេស្ស ហោតិ មុសា កណ្តិស្សន្តិ
 កណ្តិស្សន្តិ ហោតិ មុសា កណ្តិមីតិ កណ្តិស្ស
 ហោតិ មុសា មយា កណ្តិស្សន្តិ ឥមេហិ តិហាការ-
 េហិ មុសាវាធា ហោតិ ។ អមិច ចត្វហាការេ-
 ហិ មុសាវាធា ហោតិ បុត្រេស្ស ហោតិ មុសា
 កណ្តិស្សន្តិ ។ បេ ។ បញ្ចហាការេហិ ធម្មាការេ-
 ហិ សត្តហាការេហិ អដ្ឋហាការេហិ មុសាវាធា
 ហោតិ បុត្រេស្ស ហោតិ មុសា កណ្តិស្សន្តិ ក-
 ណ្តិស្សន្តិ ហោតិ មុសា កណ្តិមីតិ កណ្តិស្ស
 ហោតិ មុសា មយា កណ្តិស្សន្តិ វិចិធាយ ធិដ្ឋំ វិ-
 ចិធាយ ឧដ្ឋំ វិចិធាយ វុតិ វិចិធាយ សញ្ញំ វិចិធាយ
 ការំ ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ មុសាវាធា ហោតិ ។

សេចក្តីសម្គាល់ក្បួនព្រឹត្តិការណ៍

កាលមិចធីត កាលថាប្រដិដ្ឋិត្តិ កាលធីត កាលថាប្រដិមិចធីត្តិ កាលមិច
 ឃើញ កាលថាប្រដិឃើញត្តិ កាលឃើញ កាលថាប្រដិឃើញត្តិ កាល
 សម្បជានមុសាវាធា ព្រោះហេតុនៃឧត្តិ ព្រោះហេតុនៃបុគ្គលដ៏ទុក្ខ
 ព្រោះហេតុនៃសំណូកណាមួយត្តិ នេះលោកហៅថា ពាក្យមុសា ។
 មួយទៀត ការពោលមុសាដោយអាការ ព គឺ មុនដំបូង មុសាវាធារបស់
 បុគ្គលនោះថា អញធីតពោលមុសា ឧ មុសាវាធារបស់បុគ្គលកំពុងពោល
 ថា អញកំពុងពោលមុសា ឧ មុសាវាធារបស់បុគ្គលពោលរួចហើយថា
 អញពោលមុសាហើយ ឧ នេះការពោលមុសា ដោយអាការ ព ។
 មួយទៀត ការពោលមុសា ដោយអាការ ៦ យ៉ាង គឺ មុនដំបូង
 មុសាវាធារបស់បុគ្គលនោះថា អញធីតពោលមុសា ឧ ។ បេ ។
 ការពោលមុសាដោយអាការ ៨ ដោយអាការ ៦ ដោយអាការ ៧
 ដោយអាការ ៨ គឺ មុនដំបូង មុសាវាធារបស់បុគ្គលនោះថា អញធីតពោល
 មុសា ឧ មុសាវាធារបស់បុគ្គលកំពុងពោលថា អញកំពុងពោលមុសា ឧ
 មុសាវាធារបស់បុគ្គលពោលរួចហើយថា អញពោលមុសាហើយ ឧ ពោល
 បិទបាំងឧដ្ឋំ ឧ បិទបាំងឧត្តិ ឧ បិទបាំងសេចក្តីតាមបិទ ឧ បិទបាំង
 សញ្ញា ឧ បិទបាំងសេចក្តីតិ ឧ នេះការពោលមុសាដោយអាការ ៨ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិទ្ទេសោ

កកិស្ស ហេតុ ឥសា កណោយ្យ កាថេយ្យ ជីវេយ្យ
កេហេយ្យាតិ កកិស្ស ហេតុ ឥសា កណោ ។ តេ-
នាហ ចិន្ទិយត្ថេរោ

តាកាយនមទុកាយិស្សី (ឥទ្ធាយស្មា ចិន្ទិយោ)

(យថា អន្តក្ខិ តថា អក្ខាសិ)

វិមលោ ក្វិមេនលោ

និក្កាមោ និព្វតោ នាកោ

កកិស្ស ហេតុ ឥសា កណោតិ ។

[១២២] បរិវេណមលោហស្ស មានមគ្គុប្បហាយិជា

ហត្ថាហំ កក្កយិស្សមំ កិវិវណ្ណបសញ្ចិតំ ។

[១២៣] បរិវេណមលោហស្សាតិ ឧលាតិ កកោ

មលំ ឆោសោ មលំ មោហោ មលំ មាតោ មលំ

និម្មំ មលំ កកលេសោ មលំ សត្វទុក្ខិតំ មលំ ។

មោហាតិ ទុក្ខោ អញ្ញាលំ ។ បេ ។ អវិជ្ជាលង្កិ

មោហោ អកុសលម្បតំ អយំ វុត្ថតិ មោហោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិទ្ទេសោ

ព្រះអង្គឧប្បិកាល និយាយ សំដែង ថ្ងៃន្ទូលមុសា ព្រោះហេតុ
ម្តេចបាន ហេតុនោះ (លោកកាលថា) ឧប្បិកាលមុសា ព្រោះហេតុម្តេច
ម្តេចកើត ។ ហេតុនោះ ចិន្ទិយត្ថេរកាលថា

(ចិន្ទិយមានកាយ កាលដូច្នេះថា) ខ្ញុំនឹងប្រៀងតាម

តាមនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គមានមន្ទិលនិវត្តិវេស

ទៅប្រាសហើយ មានប្រាជ្ញាផ្ចាញ់ផងដ៏មានកាមចេញហើយ

មានព្រះចេញហើយ ជាព្រះពុទ្ធនាគ (ច្រើនឃើញហើយ

យ៉ាងណា ច្រើនកាលយ៉ាងនោះ) ច្រើនឧប្បិកាលមុសា

ព្រោះហេតុម្តេចម្តេចកើត ។

[១២៤] ចម្លែងៗ ខ្ញុំនឹងសំដែងតាម ដ៏ប្រកបដោយគុណ

របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គលះបង់មន្ទិលនិវត្តិវេស

ហើយ លះបង់មាននិវត្តិវេសហើយ ។

[១២៥] អធិប្បាយតាមថា ព្រះអង្គលះបង់មន្ទិលនិវត្តិវេសហើយ

ត្រង់តាមថា មន្ទិល បានដល់ ភគៈ ឈ្មោះថាមន្ទិល ចោសៈឈ្មោះ

ថាមន្ទិល មោហៈ ឈ្មោះថាមន្ទិល មានៈ ឈ្មោះថាមន្ទិល ទិដ្ឋិឈ្មោះ

ថាមន្ទិលកេ លេសឈ្មោះថាមន្ទិល ទុក្ខវិភាងក្នុង ឈ្មោះថាមន្ទិល ។

តាមថា មោហៈ គឺ ការមិនដឹងក្នុងក្នុងទុក្ខ ។ បេ ។ បញ្ចិល

គឺអវិជ្ជា លេចក្តីវិជ្ជា ឫសវិទអកុសល នេះលោកហៅថា មោហៈ ។

សោធន៍សមាណវគ្គក្នុងអដ្ឋកថា

មលញ្ច មោហោ ច តុទ្ធស្ស កកវតោ បហិទា
ឡើងមូលា កាលាវត្ថុកកា អនកាវត្ថុតា អាយតីអ-
នុប្បននម្មា តស្មា តុដ្ឋា បហិទមលមោហោតិ
បហិទមលមោហាស្ស ។

[១២៦] មានមក្ខប្បហាយិទោតិ មាទាតិ វិក-
រិទេន មាទោ យា ចិត្តស្ស ឡោតិ ។ ធុរិទេន
មាទោ អត្តក្កសនមាទោ បរវត្តនមាទោ ។ តិរិទេ-
ន មាទោ សេយ្យោបាមស្មីតិ មាទោ សនិសោហ-
មស្មីតិ មាទោ ហិទោបាមស្មីតិ មាទោ ។ ចក្ខុ-
ទេន មាទោ លាភេន មាទំ ជិទេតិ យសេន មា-
ទំ ជិទេតិ បសំសាយ មាទំ ជិទេតិ សុទេន មាទំ
ជិទេតិ ។ បញ្ចវិទេន មាទោ លាភិម្ហំ មហាចិកាទំ
រុទានន្តំ មាទំ ជិទេតិ លាភិម្ហំ មហាចិកាទំ សទ្ធាទំ
កទ្ធាទំ រសាទំ ដោដ្ឋកានន្តំ មាទំ ជិទេតិ ។

សោធន៍សមាណវគ្គក្នុងអដ្ឋកថា

មន្ទិលនីមោហាៈ ព្រះកុដ្ឋមានព្រះភាគបាទលះបង់ ភាសវិលីន៍ឫសគល់
ធ្វើឱ្យមានវិភាគនៅដូចជាទីនៅនៃដើមភោគ ឲ្យដល់ផ្លូវការបិទភ័ក្តមាន
បិទឱ្យបានកិរិយាកើតឆេះរាជធម្មតា ហេតុនោះ ព្រះកុដ្ឋឈ្មោះថាមាន
មន្ទិលនីមោហាៈលះបង់ហើយ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះអង្គ
លះបង់មន្ទិលនីមោហាៈហើយ ។

[១២៦] អធិប្បាយពាក្យថា លះបង់មានន័យមក្ខះហើយ ត្រង់
ពាក្យថា មានៈ សេចក្តីថា មានៈដោយប្រការមួយ បានដល់ការប៉ង
ឡើងវិទចិត្ត ។ មានៈដោយប្រការ២ គឺ មានៈដោយការលើកកម្រើកខ្លួន ១
មានៈដោយការចង្អុលបង្ហាញបំភ្លឺដល់ខ្លួន ។ មានៈដោយប្រការ៣ គឺ មានៈ
ជាអញ្ញាបុគ្គលច្រាស ១ មានៈជាអញ្ញាបុគ្គលស្មើ ១ មានៈជាអញ្ញា
បុគ្គលថេរភាព ១ ។ មានៈដោយប្រការ ៤ គឺ បុគ្គលញ្ញាតមានៈឱ្យកើត
ព្រោះលាភ ១ ញ្ញាតមានៈឱ្យកើតព្រោះយេស ១ ញ្ញាតមានៈឱ្យកើតព្រោះ
សេចក្តីសរសើរ ១ ញ្ញាតមានៈឱ្យកើតព្រោះសុខ ១ ។ មានៈដោយប្រការ៥
គឺ បុគ្គលញ្ញាតមានៈឱ្យកើតថា អញ្ញបុគ្គលជាទីគាប់ចិត្ត ១ ញ្ញាតមានៈ
ឱ្យកើតថាអញ្ញបុគ្គលជាទីស្រឡាត់ ១ ក្លិន ១ សេ ១ ផ្សំរួមទីគាប់ចិត្ត ១ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស បុរាណសាសនា

ចត្វីនេន មាតោ ចត្វុសម្បជាយ មាធំ ជនេតិ
 សោតសម្បជាយ យាទសម្បជាយ ជីក្ខុសម្បជាយ
 កាយសម្បជាយ មាតាសម្បជាយ មាធំ ជនេតិ ។
 សត្តវីនេន មាតោ មាតោ អតិមាតោ មាតាតិមាតោ
 ឱមាតោ អវមាតោ(១) អស្មិមាតោ មិច្ឆាមាតោ ។ អដ្ឋ-
 វីនេន មាតោ លាភេន មាធំ ជនេតិ អលាភេន
 ឱមាធំ ជនេតិ យសេន មាធំ ជនេតិ អយសេន
 ឱមាធំ ជនេតិ ចសំសាយ មាធំ ជនេតិ ឯត្ថាយ
 ឱមាធំ ជនេតិ សុខេន មាធំ ជនេតិ ទុក្ខេន
 ឱមាធំ ជនេតិ ។ ចវីនេន មាតោ សេយ្យស្ស
 សេយ្យាមាមស្ម័តិ មាតោ សេយ្យស្ស សនិសោហ-
 មស្ម័តិ មាតោ សេយ្យស្ស ហិមាមាមស្ម័តិ មាតោ

១ អដ្ឋវិថយំ អធិមាតោ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស បុរាណសាសនា

មានដោយប្រការ ៦ គឺ បុគ្គលញាតិមានឱ្យកើត ព្រោះការបរិបូណ៌
 ដោយទុក្ខ ១ ញាតិមានឱ្យកើត ព្រោះការបរិបូណ៌ដោយសោតៈ ១ ព្រោះ
 ការបរិបូណ៌ដោយយាទៈ ១ ព្រោះការបរិបូណ៌ដោយជីក្ខុ ១ ព្រោះការ
 បរិបូណ៌ដោយកាយ ១ ព្រោះការបរិបូណ៌ដោយមនៈ ១ ។ មានដោយ
 ប្រការ ៧ គឺ ការក្រអឺតក្រអោង ១ ការប្រកាន់គ្រាន់ ១ ការមើលងាយ
 ដោយសេចក្តីប្រកាន់ ១ ការប្រកាន់ចាប ១ ការប្រកាន់ថាគ ១ ការប្រកាន់
 ថាអញមាន ១ ការប្រកាន់ខុស ១ ។ មានដោយប្រការ ៨ គឺ បុគ្គល
 ញាតិការក្រអឺតក្រអោងឱ្យកើតព្រោះលាភ ១ ញាតិការប្រកាន់ចាបឱ្យ
 កើត ព្រោះការមិនមានលាភ ១ ញាតិការក្រអឺតក្រអោងឱ្យកើតព្រោះ
 យស ១ ញាតិការប្រកាន់ចាបឱ្យកើតព្រោះការមិនមានយស ១ ញាតិការ
 ក្រអឺតក្រអោងឱ្យកើតព្រោះសេចក្តីសរសើរ ១ ញាតិការប្រកាន់ចាបឱ្យ
 កើតព្រោះសេចក្តីគំរាមថ្ងៃ ១ ញាតិការក្រអឺតក្រអោងឱ្យកើតព្រោះសុខ ១
 ញាតិការប្រកាន់ចាបឱ្យកើតព្រោះទុក្ខ ១ ។ មានដោយប្រការ ៩ គឺ បុគ្គល
 អ្នកខ្ពង់ខ្ពស់មានមាមថា អញខ្ពង់ខ្ពស់ជាងគេ ១ បុគ្គលអ្នកខ្ពង់ខ្ពស់ មាន
 មាមថា អញស្មើ ១ បុគ្គលអ្នកខ្ពង់ខ្ពស់មានមាមថា អញថោកទាប ១

សោធន៍សមាណវកប្បញ្ញនិងចិន្តវេស

សធិសស្ស សេយ្យោហមស្ម័តិ មាធា សធិសស្ស
 សធិសោហមស្ម័តិ មាធា សធិសស្ស បរិទេហម
 ស្ម័តិ មាធា ហ័នស្ស សេយ្យោហមស្ម័តិ មាធា
 ហ័នស្ស សធិសោហមស្ម័តិ មាធា ហ័នស្ស បរិទេ-
 ហមស្ម័តិ មាធា ។ ធនវិទេន មាធា ឥនេកត្វា
 មាធិ ធនេតិ ជាតិយា វា កោត្តេន វា កោលបុត្តិ-
 កោន វា វណ្ណោនោត្តរកាយ វា ធនេន វា អន្លៀនេ-
 ន វា កម្មាយតនេន វា សិច្ចាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេ-
 ន វា សុតេន វា បដិកាលោន វា អញ្ញត្ថត្ថានវេន វា
 វត្ថុនា យោ ឯវុចោ មាធា មញ្ញនា មញ្ញតត្ថំ ឧស្មា-
 តិ ឧត្តន្ទោ ធនោ សម្មត្តាហោ កេតុកម្សតា ចិត្ត-
 ស្ស អយំ វុច្ឆតិ មាធា ។ មត្តាតិ មត្តោ មត្តាយ-
 នា មត្តាយិតត្តំ ធិដ្ឋវិយកម្មំ អយំ វុច្ឆតិ មត្តោ ។
 កុត្តស្ស ភកវតោ មាធា ច មត្តោ ច បហ័នា ឧច្ឆ័-
 ន្ទមូលា កាលាវត្ថុកតា អនកាវត្ថុនា អយត្ថិអនុប្ប-
 ននម្ហា តស្មា កុត្វោ មានមក្ខប្បហាយិតិ មានមក្ខ-
 ប្បហាយិតោ ។

សោធន៍សមាណវកប្បញ្ញនិងចិន្តវេស

បុគ្គលអ្នកស្ម័គ្រនឹងមានមានជាអញ្ញន៍ខ្ពស់ ។ បុគ្គលអ្នកស្ម័គ្រនឹងមាន
 មានជាអញ្ញស្ម័គ្រ បុគ្គលអ្នកស្ម័គ្រនឹងមានមានជាអញ្ញថាភាប១ បុគ្គល
 អ្នកថាភាបមានមានជាអញ្ញន៍ខ្ពស់ ។ បុគ្គលអ្នកថាភាបមានមាន
 ជាអញ្ញស្ម័គ្រ បុគ្គលអ្នកថាភាបមានមានជាអញ្ញថាភាប ។ មាន
 ដោយប្រការ ១០ គឺ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ញ្ញាតមានឱ្យកើតព្រោះជាតិ
 ឬគោត្រឫការកើតជាកូនអ្នកមានក្រកូល ។ ព្រោះភាពជាអ្នកមានប្រល្ល ។
 ព្រោះទ្រព្យ ។ ព្រោះការរៀន ។ ព្រោះការងារ ។ ព្រោះសិល្បៈ ។ ព្រោះទី
 តាំងនៅផ្ទះ ។ ព្រោះការរចនាផ្ទះ ។ ព្រោះសេចក្តីរៀនសូត្រ ។ ព្រោះវត្ថុ
 លាមួយ ។ ការមើលឆាយ ការវិនិច្ឆ័យឆាយ ភាពនៃការមើល
 ឆាយ ការលើកកំលស់ ការប្រកាន់ខ្ពស់ ការផ្គត់ផ្គង់ ភាពនៃចិត្តប្រាថ្នាដូច
 ទ័ង មានសភាពយ៉ាងនេះឯណា នេះលោកហៅថា មាន ។ ពាក្យថា មក្ខៈ
 បានដល់សេចក្តីលុបបំបាត់ ភាពនៃសេចក្តីលុបបំបាត់ អំពី
 នៃសេចក្តីច្រវែលនេះ នេះលោកហៅថា មក្ខៈ ។ មានន័យមក្ខៈ ព្រះក្នុងមាន
 ព្រះភាគបានលះចំ ភាសាវិល័ងឫសគល់ ធ្វើឱ្យមានតែទីនៅដូចជាទីនៅ
 នៃមើមភ្នែក ឱ្យដល់នូវការមិនមានវិកើត មិនឱ្យមានកិរិយាកើតគេវេជា
 ធម្មតា ហេតុនោះ ព្រះក្នុង ឈ្មោះថាលះចំមានន័យមក្ខៈ ហេតុនោះ
 (លោកពោលថា) លះចំមានន័យមក្ខៈហើយ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុល្លិទ្ធោសា

(១២៧) ហន្តាហំ កក្កុយេស្សមិ កិរី វណ្ណបសញ្ញា-
 កន្តិ ហន្តាហន្តិ ចនសន្តិ ។ បេ ។ ចនាធម្មុទ្ធកមេ-
 តំ ហន្តាតិ ។ កក្កុយេស្សមិកំ វណ្ណន ឧបេតំ
 សមុបេតំ ឧបាគតំ សមុបាគតំ ឧបបន្នំ សមុបបន្នំ
 សមញ្ញាគតំ កិរី វាចំ ឡបចំ ឧទ្ទិរណំ កក្កុយេ-
 ស្សមិ ធនេស្សមិ បញ្ញាបេស្សមិ បដ្ឋបេស្សមិ
 វិវេស្សមិ វិភង្គេស្សមិ ឧត្តាធិករិស្សមិ បកាសិ-
 ស្សមិកំ ហន្តាហំ កក្កុយេស្សមិ កិរី វណ្ណបសញ្ញា-
 តំ ។ កេនាហា មិទ្ធិយត្តោ

មហិទ្ធសលោហាស្ស មានមក្ខប្បហាយំថោ

ហន្តាហំ កក្កុយេស្សមិ កិរី វណ្ណបសញ្ញាកន្តិ ។

(១២៨) កមោធុនា ពុទ្ធា សមន្តចក្ក
 លោកន្តក្ខ សព្វកវាគិវត្តោ
 អនាសវេ សព្វនុក្ខប្បហំថោ
 សទ្ធក្ខយោ ព្រហ្មចាសិកោ មេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុល្លិទ្ធោសា

(១២៧) អធិប្បាយពាក្យថា បើដូច្នោះ ខ្ញុំនឹងសំដែងពាក្យប្រកប
 ដោយគុណ គ្រងពាក្យថា បើដូច្នោះខ្ញុំ គឺ ការបទ ។ បេ ។ ពាក្យថា បើ
 ដូច្នោះខ្ញុំ នុះដាល់ដាបបទ ។ ពាក្យថា សំដែង គឺ នឹងពោល បង្ហាញ
 ឲ្យដឹងច្បាស់ ភាវៈផ្ដើម បើក វិភាគ ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស ផ្លូវពាក្យ
 រថា ឧទ្ទិសពាក្យ នឹងសំដី ដែលកប កចក្រម ប្រកប ប្រកបក្រម
 ចូលដល់ ចូលដល់ក្រម មកដល់ក្រម ដោយគុណ ហេតុនោះ (លោក
 ពោលថា) បើដូច្នោះ ខ្ញុំនឹងសំដែងពាក្យប្រកបដោយគុណ ។ ហេតុនោះ
 មិទ្ធិយត្តោពោលថា

បើដូច្នោះ ខ្ញុំនឹងសំដែងពាក្យប្រកបដោយគុណ បេសំ
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់លះបង់មន្ទិលនឹងមោហាហើយ
 លះបង់មាឌនឹងមក្ខុហើយ ។

(១២៨) ព្រះពុទ្ធទ្រង់បន្ទោបង់នឹង មានសមន្តចក្ក ទ្រង់
 ដល់ទីបំផុតលោក ប្រព្រឹត្តកម្មនឹងហើយទូរភពតាំងពួង
 មិនមានកាសវៈ ទ្រង់លះបង់ទុក្ខតាំងពួងហើយ មាន
 ព្រះនាមដ៏ទៀងទាត់ ខ្ញុំបានចូលទៅកាលព្រះមានព្រះ
 ភាគប្រសើររួចហើយ ។

លោកសមណវិញញ្ញន៍ធម៌ទ្រុស

[១២៨] គមោទុដោ តុទ្វោ សមន្តចក្ខុតិ គមោ-
 ទុតោតិ កកា ភកតមំ ធនសតមំ មោហតមំ មា-
 ធនមំ ធិដ្ឋតមំ តិលសតមំ ធុទ្ធវិគតមំ អនុការណំ
 អនុកុការណំ អញ្ញាណការណំ បញ្ញាធិរោធិតំ វិយា-
 តបក្ខតំ អធិប្បាធិសិវត្ថធិតំ ទុដ្ឋិ បទុដ្ឋិ ជហំ វិចោ-
 ធយំ ឡដ្ឋិមកាសិ អនុការផ្គុំមេសីតិ គមោទុដោ ។
 តុទ្វោតិ យោ សោ កកា ។ បេ ។ សដ្ឋិកា បញ្ញត្តិ
 យដ្ឋិ តុទ្វោតិ ។ សមន្តចក្ខុតិ សមន្តចក្ខុ វុទ្ធិតិ
 សព្វញ្ញតញ្ញាណំ ។ បេ ។ គថាគតោ គេន សមន្តច-
 ក្ខុតិ គមោទុដោ តុទ្វោ សមន្តចក្ខុ ។

[១២៩] លោកន្តក្ខុ សព្វភវតិវត្តោតិ លោកាតិ
 ឯកោ លោកោ ភវលោកោ ។ ទ្វេ លោកោ ស-
 ម្បត្តិ ធម ភវលោកោ វិបត្តិ ធម ភវលោកោ ។ ត-
 យោ លោកោ តិស្សោ វេទនា ។ ចត្តារោ លោកោ
 ចត្តារោ អាហារា ។ បញ្ច លោកោ បញ្ចបាធាន-
 ក្ខុត្វា ។ ធម លោកោ ធម អដ្ឋត្តិកាធិ អាយតនាធិ ។

លោកសមណវិញញ្ញន៍ធម៌ទ្រុស

[១២៨] គធិប្បយោក្យថា ព្រះកុទ្ធច្រៀនបន្ទោបង្គំឆឹក មានសមន្តចក្ខុ
 ត្រង់ភាគថា បន្ទោបង្គំឆឹក គឺ ព្រះមានព្រះភាគបានបន្ទោបង្គំ កំបាត់បង្គំ
 លះបង្គំ បន្ទាត់បង្គំ ធ្វើឱ្យវិនាស ឱ្យដល់ខ្សែការ៉េខាងកើតមាន ខ្សែឆឹក
 គំរោះ ឆឹកគឺចោល ឆឹកគឺមាហា ឆឹកគឺមាន ឆឹកគឺដ្ឋិ
 ឆឹកគឺកិលេស ឆឹកគឺទុក្ខ ធម្មជាតិធ្វើឱ្យឆឹក ធ្វើមិនឱ្យមានចក្ខុ
 ធ្វើមិនឱ្យមានញាណ រំលង់ប្រាថ្នា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកនិរុទ្ធិសព្វក្ខន្ធិត
 ចង្អុល មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីឱ្យមាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
 បន្ទោបង្គំឆឹក ។ ភាគថា ព្រះកុទ្ធ បានដល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។
 បញ្ជាក់ថា ព្រះកុទ្ធ នេះ (កើត) ព្រោះការប្រាសដី ។ ភាគថា
 សមន្តចក្ខុ សេចក្តីថា សព្វភាគញាណ លោកហៅថា សមន្តចក្ខុ
 ។ បេ ។ ព្រះភាគគត ព្រះនាមថាសមន្តចក្ខុ ដោយហេតុនោះ ហេតុ
 នោះ (លោកពោលថា) ព្រះកុទ្ធច្រៀនបន្ទោបង្គំឆឹក មានសមន្តចក្ខុ ។

[១២៩] គធិប្បយោក្យថា ច្រើនដល់ទប់ដុតលោក ប្រព្រឹត្តក្នុង
 ហើយខ្សែកត់ឆ្លង ត្រង់ភាគថា លោក គឺ លោក ១ បានដល់កា-
 លោក ។ លោក ២ បានដល់សម្បត្តិកាលោក ១ វិបត្តិកាលោក ១ ។
 លោក ៣ បានដល់វេទនា ៣ ។ លោក ៤ បានដល់តាហារ ៤ ។ លោក ៥
 បានដល់បាធានក្ខន្ធា ៥ ។ លោក ៦ បានដល់អាយតនៈខាងក្នុង ៦ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុប្ផនិទ្ទេស

សត្វ លោកា សត្វ វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ ។ អដ្ឋ
 លោកា អដ្ឋ លោកាធម្មា ។ ឈ លោកា ឈ
 សត្តាភសា ។ ធន លោកា ធន ឧបក្កិលេ-
 សា ។ ឋានធន លោកា ឋានធន កាម-
 ភវា ។ ទ្វាធន លោកា ទ្វាធនាយតនាធិ ។
 អដ្ឋាវស លោកា អដ្ឋាវស ជាតុយោ ។ លោកន្ត-
 ក្ខតិ ភកា លោកស្ស អន្តកតោ អន្តច្យតោ កោដិ-
 កតោ កោដិច្យតោ ។ មេ ។ និព្វានកតោ និព្វានច្យ-
 តោ សោ វុដ្ឋាសោ ចិស្តាធរណោ ។ មេ ។ ជាតិជក-
 មាណសំសារោ នត្ថំ ភស្ស បុទន្តរោតំ លោកន្តក្ខ ។
 សត្វភវាតិវត្តាតិ ភវាតិ ទ្វេ ភវា កម្មភវោ ច បដិ-
 សន្និកោ ច បុទន្តរោ ។ កតមោ កម្មភវោ ។ បុ-
 ញ្ញាភិសង្ខារោ អបុញ្ញាភិសង្ខារោ អាទេញ្ញាភិសង្ខារោ
 អយំ កម្មភវោ ។ កតមោ បដិសន្និកោ បុទន្តរោ ។
 បដិសន្និកោ វុទា វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ
 អយំ បដិសន្និកោ បុទន្តរោ ។ ភកា កម្មភវោ ប-
 ដិសន្និកោ បុទន្តរោ អតិវត្តោ អតិក្កតោ វិគិវត្តាតិ
 លោកន្តក្ខ សត្វភវាតិវត្តា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុប្ផនិទ្ទេស

លោក ៧ បានដល់វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ៧ ។ លោក ៨ បានដល់លោកធម៌ ។
 លោក ៩ បានដល់សត្តាភសៈ ៩ ។ លោក ១០ បានដល់ឧបក្កិ-
 លេស ១០ ។ លោក ១១ បានដល់កាមភព ១១ ។ លោក ១២ បាន
 ដល់ភាយគនៈ ១២ ។ លោក ១៣ បានដល់នាគុ ១៣ ។ ពាក្យថា ទ្រង់
 ដល់ទីបំផុតលោក បានសេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគទៅកាន់ទីបំផុត ដល់
 ទីបំផុត ទៅកាន់ទីធាតុច្រក ដល់ទីធាតុច្រកនៃលោក ។-មេ ។ ទៅនិព្វាន
 ដល់និព្វាន ព្រះមានព្រះភាគនោះមានការនៅរួចហើយ មានចរណៈសន្សំ
 ហើយ ។ មេ ។ ភព្យុទ្ធិការអន្តរាលទៅកាន់ជាតិ ជក នីតិមរណៈ របស់
 ព្រះអង្គមិនមានឡើយ ហេតុនោះ (លោករោលថា) ទ្រង់ដល់ទីបំផុត
 លោក ។ ពាក្យថា ភព ក្នុង១១ថា ប្រព្រឹត្តកន្លងហើយនូវភពទាំងក្នុង
 បានដល់ភព ២ នីតម្មភព ១ បដិសន្និកបុទន្តរោ ១ ។ ឥម្មភព តើដូច
 ម្តេច ។ បុញ្ញាភិសង្ខារ អបុញ្ញាភិសង្ខារ អាទេញ្ញាភិសង្ខារ នេះឈ្មោះថា
 ភម្មភព ។ បដិសន្និកបុទន្តរោ តើដូចម្តេច ។ ប្រ វេទនា សញ្ញា សង្ខារ
 វិញ្ញាណ ដែលប្រកបដោយបដិសន្និ នេះឈ្មោះថាបដិសន្និកបុទន្តរោ ។
 ព្រះមានព្រះភាគបានកន្លង ឈានកន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវភម្មភពនឹង
 បដិសន្និកបុទន្តរោ ហេតុនោះ (លោករោលថា) ទ្រង់ដល់ទីបំផុតលោក
 ប្រព្រឹត្តកន្លងហើយនូវភពទាំងក្នុង ។

សោត្តមបិដកកថាបិដក

សោត្តមបិដកកថាបិដក

[១៩១] អនាសវេ សទ្ធីកុមារប្បវេណី អនា-
 សវេនិ ចត្តារោ អានា កាមាសវេ កាសវេ
 ធិដ្ឋាសវេ អវិជ្ជាសវេ ។ តេ អានា កុមារ-
 កកវេនា បរិវេនា ធិដ្ឋាសវេ កាលាវត្ថុកកា អន-
 កាវត្ថុកា អាយតិអនុប្បាទនម្មា តស្មា កុមារោ អនា-
 សវេ ។ សទ្ធីកុមារប្បវេណី សទ្ធី តស្មា បដិ-
 សទ្ធីកំ ជាតិកុកំ ជរាទុកំ ព្យាធិកុកំ មរណកុកំ
 សោកាមិវេនេកុកុដោមនស្សនាយាសកុកំ ។ បេ ។
 ធិដ្ឋាសវេនកុកំ បរិវេនំ សមុច្ឆន្តំ បដិប្បស្សន្តំ ក-
 ក្កប្បន្តិកំ ញាណត្ថិតា ធម្មំ តស្មា កុមារោ ស-
 ទ្ធីកុមារប្បវេណី ។

[១៩២] សទ្ធីយោ ព្រហ្មចារិកោ មេតិ
 សទ្ធីយោតិ សទ្ធីសនិសទ្ធីយោ ។ វិបស្សី
 កកវេ សិទ្ធិ កកវេ វេស្សន្ត កកវេ តត្ថសត្ថោ
 កកវេ តោនាគមនោ កកវេ តស្មា កកវេ
 កុមារោ កកវេនោ សនិសនាសា សទ្ធីសនិសទ្ធីយោ ។

[១៩៣] អនិច្ចារយពាក្យថា មិនមានកាលៈ ព្រង់លះបង់ទុក្ខទាំងក្នុង
 ហើយ ព្រង់ពាក្យថា មិនមានកាលៈ សេចក្តីថា កាលៈ៤ គឺកាលៈ១
 កាលៈ១ ទំងាស់ៈ១ អវិជ្ជាសៈ១ ។ កាលៈទាំងនោះ ព្រះពុទ្ធបានព្រះ
 ភាគបាលៈបង់ គាស់រើសធូលី ធ្វើឲ្យមានតែទំនេរដូចជាទំនេរ
 ខែដើមឆ្នាំ ឲ្យដល់ខែកាលមិនកើតមាន មិនឲ្យមានកិរិយាកើតរាល់
 ធម្មតា ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថាមិនមានកាលៈ ។ ពាក្យថា ព្រង់លះ
 បង់ទុក្ខទាំងក្នុងហើយ សេចក្តីថា ជាតិទុក្ខ ជរាទុក្ខ ព្យាធិទុក្ខ មរណទុក្ខ
 សោកទុក្ខ បរិវេនទុក្ខ គោមនស្សបាយាសទុក្ខ ។ បេ ។ ធិដ្ឋាសវេនកុក្ខ
 ទាំងក្នុង ដែលប្រកបដោយបដិសន្ធិ ព្រះពុទ្ធនោះបានលះបង់ កាត់ផ្តាច់
 រម្ងាប់បង់ ធ្វើមិនឲ្យកើតវិញ បានដុតដោយភ្លើងអិញ្ញាណហើយ ហេតុ
 នោះ ព្រះពុទ្ធ ឈ្មោះថាមានទុក្ខទាំងក្នុងលះបង់ហើយ ។

[១៩៤] ពាក្យថា មានព្រះនាមដ៏ទៀងទាត់ ក្នុងបទថា មានព្រះ
 នាមដ៏ទៀងទាត់ ខ្ញុំបានចូលទៅកាលព្រះមានព្រះភាគប្រសើររួចហើយ
 សេចក្តីថា ព្រះពុទ្ធ មានព្រះនាមដ៏ទៀងទាត់ដូចគ្នា ។ គឺ ព្រះ
 វិបស្សី ព្រះនាមថាភគវេ ព្រះសិទ្ធិ ព្រះនាមថាភគវេ ព្រះវេស្សន្ត
 ព្រះនាមថាភគវេ ព្រះតស្មា ព្រះនាមថាភគវេ ព្រះកាសាមនៈ ព្រះ
 នាមថាភគវេ ព្រះកស្សបៈ ព្រះនាមថាភគវេ ព្រះពុទ្ធដ៏មានព្រះភាគ
 ទាំងក្នុង ស្ថិតមានព្រះនាមដូចគ្នា មានព្រះនាមដ៏ទៀងទាត់ស្មើគ្នា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុល្លិកស្កោ

កកវា សក្យមុនី តេសិ ពុទ្ធានំ កកវន្តានំ សនិសទា-
 មោ សទ្ធសនិស្ស័យោតិ តស្មា ពុទ្ធា សទ្ធស្ស័យោ ។
 ព្រហ្មចាសិកោ មេតិ សោ កកវា មយា អា-
 សិកោ ឧចាសិកោ បយិរុចាសិកោ បរិបុច្ឆិកោ
 បរិបត្តិកោតិ សទ្ធស្ស័យោ ព្រហ្មចាសិកោ មេ ។
 តេជារា ចិន្ទិយត្ថេរោ

តមោទុរោ ពុទ្ធា សមន្តចក្ក
 លោកន្តក្ខ សទ្ធកវាតិវន្តោ
 អនាសរោ សទ្ធតុក្កឃ្មហីនោ
 សទ្ធស្ស័យោ ព្រហ្មចាសិកោ មេតិ ។
 (១៩៣) ជំដោ យថា កុត្វនកំ បហាយ
 តហុប្ផលំ កាននំ អាវសេយ្យ
 ឯវមាហំ អប្បនស្សេ បហាយ
 មហោននី ហិសវិវជ្ឈបត្តោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុល្លិកស្កោ

ព្រះសក្យមុនីមានព្រះភាគ មានព្រះនាមជ្ជចក្ខ មានព្រះនាមជ្ជៀងតាត់
 ស្មើនឹងព្រះពុទ្ធ មានព្រះភាគទាំងឡាយនោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ
 ឈ្មោះមានព្រះនាមជ្ជៀងតាត់ ។ ពាក្យថា ខ្ញុំបានចូលទៅគាល់ព្រះ
 មានព្រះភាគប្រសើររួចហើយ គឺព្រះមានព្រះភាគនោះ ខ្ញុំបានចូលទៅ ចូល
 ទៅជិត ចូលទៅអង្គុយជិត សាកសួរ ចោទសួរហើយ ហេតុនោះ (លោក
 ពោលថា) ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះនាមជ្ជៀងតាត់ ខ្ញុំបានចូលទៅ
 គាល់ព្រះមានព្រះភាគប្រសើររួចហើយ ។ ហេតុនោះ ចិន្ទិយត្ថេរោពោលថា

ព្រះពុទ្ធ ទ្រង់បន្ទាបនឹងនឹក មានសមុទក្ក ទ្រង់ផល់ទំ
 ចំផុតលោក ប្រព្រឹត្តកន្លងហើយនូវភពទាំងពួង មិនមាន
 ភាសវៈ ទ្រង់លះចង់ទុកទាំងពួងហើយ មានព្រះនាមជ្ជៀង
 តាត់ ខ្ញុំបានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគប្រសើររួចហើយ ។
 (១៩៣) (ព្រះចិន្ទិយត្ថេរោពោលថា) ទំផសត្វ លះចង់ព្រៃតូច
 (មានផ្លែតិច) មកនៅកាស្រ័យ នឹងព្រៃធំ មានផ្លែច្រើន
 ដូចម្តេចម្តេច ខ្ញុំលះចង់ចុកលេចទាំងឡាយ ដែលមានការឃើញ
 តិច (មកចូលប្រសព្វនឹងព្រះពុទ្ធទ្រង់មានប្រាថ្នាច្រើន) ដូច
 ពាង្សចូលប្រសព្វនូវស្រះ ដែលមានទឹកច្រើន ដូច្នោះឯង ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្សន្ទខន្ធសោ

អប្បនិស្សេ បហាយាតំ យោ ច ភារី ព្រាហ្មណោ យេ
 ច ត្រៃ ភស្ម អាចរិយា ពុទ្ធិ កកវន្តំ ឧបាទាយ អប្ប-
 និស្សេ បរិគ្គនិស្សេ ថោកនិស្សេ ឧមកនិស្សេ លា-
 មកនិស្សេ ជុត្តនិស្សេ ។ តេ ព្រាហ្មណោ អប្បនិ-
 ស្សេ បរិគ្គនិស្សេ ថោកនិស្សេ ឧមកនិស្សេ លាម-
 កនិស្សេ ជុត្តនិស្សេ បហាយ បដហិត្វា អតិក្កម៌-
 ត្វា សមតិក្កម៌ត្វា ពុទ្ធិ កកវន្តំ អក្កនិស្សំ សេដ្ឋនិស្សំ
 វិសេដ្ឋនិស្សំ ឧត្តមនិស្សំ បរិ អសមំ អសមសមំ
 អប្បដិភាតំ អប្បដិបុក្កលំ ទេវតិទេវំ ទោសភំ
 បុរិសសីហំ បុរិសនាតំ បុរិសាជញ្ញំ បុរិសនិសកំ
 បុរិសនោរយ្យំ ទសតលំ កាធិ អនិកុដ្ឋំ វិដ្ឋំ បដិលកំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្សន្ទខន្ធសោ

ពាក្យថា លះបង់បុគ្គលទាំងឡាយ ដែលមានការឃើញតិច សេចក្តីថា
 ភារីព្រាហ្មណ៍ណា ខឹងត្អូកដងដៅទណ្ឌជាអាចារ្យ របស់ភារីព្រាហ្មណ៍
 នោះ បើប្រៀបផ្ទឹមនឹងព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ទៅជាអ្នកមានការឃើញតិច
 មានការឃើញស្អាតស្អំ មានការឃើញថោកថយ មានការឃើញ
 អនុថយ មានការឃើញលាមក មានការឃើញអាក្រក់ ។ ខ្ញុំលះបង់
 បោះបង់ កន្លង កន្លងបង់នៅព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ដែលមានការឃើញតិច
 មានការឃើញស្អាតស្អំ មានការឃើញថោកថយ មានការឃើញអនុថយ
 មានការឃើញលាមក មានការឃើញអាក្រក់ មកចូល ប្រសព្វ បាន
 ចំពោះនូវព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ទ្រង់ឃើញដ៏ល្អ ស្រស់ ទ្រង់ឃើញដ៏ប្រសើរ
 ទ្រង់ឃើញវិសេស ទ្រង់ឃើញឧត្តម ព្រះអង្គជាបុគ្គលប្រសើរ កេហ្មុគ្គល
 ស្មើមុខមាន ព្រះអង្គស្មើដោយព្រះពុទ្ធ ដែលមិនមានបុគ្គលស្មើ គ្មាន
 ចំណែកប្រៀប មិនមានបុគ្គលប្រៀប ទ្រង់ដោះទៅការវិសេស ដាច់ទៅគា
 ទ្រង់ដាច់សកៈ ជាបុរិសសីហៈ ជាបុរិសនាត ជាបុរិសអាជានេយ្យ ជា
 បុរិសនិសកៈ ជាអ្នកទាំងទៅនូវទុក្ខរបស់បុរិស ជាទសតល ជាភាទិបុគ្គល ។

សោធន៍សមាណវគ្គបញ្ញាវិចារនិកាយ

យថាវ ហំសោ មហន្តំ មាណសកតំ វា សវំ
 អនោតត្ថំ វា នហំ មហាសមុទ្ធំ វា អនោតត្ថំ អមិ-
 តោនតំ អនិកន្ទេយ្យ វិន្ទេយ្យ ចជីលកេយ្យ ឯវមេវ
 ចិន្តិយោ ប្រាហ្មណោ តុទ្ធិ កកវន្តំ អនោតត្ថំ អមិ-
 តោនតំ បកិច្ចញ្ញាណំ វិវដទត្ថំ បញ្ញាបកេនកុសលំ
 អនិកកម្មនិសម្ព័នំ ធម្មវេសារជ្ជប្បន្តំ សុទ្ធាធិមុត្តំ
 សេតប្បន្តន្តំ អន្ធមកាណី តានិ តថាបដិញ្ញំ អបរត្តំ
 មហន្តំ កម្ពីវ អប្បមេយ្យំ នុប្បវិយោតាន្តំ កហុរ-
 តនំ សាគរសមំ ធម្មជ្ឈុបេក្ខាយ សមន្នាគតំ អតុលំ
 វិបុលំ អប្បមេយ្យំ តំ តានិសំ បវនតមក្កវិនិច្ឆ័យំ សិ-
 ខេត្តមេវ(*) ធម្មានំ កុរុធម្មវិនិច្ឆ័យំ សំហមិវ មិកានំ

១ ធម្ម. ខេត្តមេវ ។

សោធន៍សមាណវគ្គបញ្ញាវិចារនិកាយ

ដូចហើយ គប្បីចូល ប្រសព្វ បានចំពោះ នូវស្រះដ៏វែងមុខស្រួចសាង
 ក្តី អនោតត្ថស្រះក្តី មហាសមុទ្រក្តី ដែលមិនកម្រើក មានទឹករាប់មិនអស់
 យ៉ាងណា ចំពោះចិន្តិយប្រាហ្មណ៍ បានចូល ប្រសព្វ បានចំពោះនូវ
 ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ព្រះអង្គមិនកម្រើក មានរាជរាប់មិនបាន មាន
 ញាណបែកថ្វាយ មានចក្ខុចិក្ខុហើយ ព្រះអង្គរង្វៀលសក្កស្រែកទៀត
 ប្រាថ្នា ព្រះអង្គបានបដិសម្ព័ន្ធ បានចក្ខុវេសារជ្ជញ្ញាណ ទ្រង់មាន
 ព្រះជ័យចុះសិបក្នុងវេសារសមាបត្តិដ៏បរិសុទ្ធ ទ្រង់មានអក្កភាពមិនផ្សេងគ្នា
 ទ្រង់មិនពោលពីរព្រះស្នេ ទ្រង់មិនញាប់ញ័រ ទ្រង់មានការប្តេជ្ញាទៀត
 ទ្រង់មិនក្អេ ទ្រង់ធំ ទ្រង់មានប្រាថ្នាជ្រៅ ទ្រង់មានប្រាថ្នាប្រមាណ
 មិនបាន ទ្រង់មានប្រាថ្នាមិនអាចអ្នកណាស្ម័គ្របាន ទ្រង់មានរក្ខនៈ
 ច្រើន ទ្រង់ស្មើដោយសាគរ ទ្រង់ប្រកបដោយទេវតា ៦ ទ្រង់មានព្រះ
 គុណធំទូលាយ ច្បងមិនបាន ប្រមាណមិនត្រូវ ព្រះមានព្រះភាគនោះ
 ទ្រង់ប្រកបដោយភាគិគុណ ទ្រង់ជាអ្នកពោលដ៏ប្រសើរជាងជនអ្នកពោល
 តាំងឡាយ ដូចក្នុងសំនេរ ប្រសើរជាងក្នុងតាំងឡាយ ឬដូចគ្រុឌ ប្រសើរ
 ជាងទិសសត្វតាំងឡាយ ឬក៏ដូចសំហែរ ប្រសើរជាងពួកម្រឹក ពុំពោះសោត

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធនិទ្ទេស

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធនិទ្ទេស

ឧទធំម្ល៉ា អណ្ណាភិទំ ជិដចវំ អធិកច្ឆី វិច្ឆិ បដិលកំច្ឆិ
ឯវមាហំ អប្បនស្ស បហាយ មហោននី ហំសវិ-
វជ្ឈបត្តោ ។ តេនាហ បិដ្ឋិយត្តោ

ដូចសមុទ្រ ប្រសើរជាងអន្ទង់ទឹកតាំងឡាយ ព្រះអង្គជាព្រះដ៏ស្រី ប្រសើរ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (រោគកោលថា) ខ្ញុំលះបង់បុគ្គល តាំងឡាយដែលមានការឃើញតិច (មកចូលប្រសព្វព្រះក្នុងទ្រង់មានប្រាជ្ញា ច្រើន) ដូចហង្សដែលចូលប្រសព្វនូវស្រះ មានទឹកច្រើន ដូច្នោះឯង ។
ហេតុនោះ ព្រះបិដ្ឋិយត្តោកោលថា

និដោ យថា កុព្វនកំ បហាយ

ចំណសត្វលះបង់ព្រៃក្នុង (មានផ្លែតិច) មកនៅតាស្រ័យនឹង ព្រៃធំ មានផ្លែច្រើន ដូចម្តេចមិញ ខ្ញុំលះបង់បុគ្គលតាំង ឡាយ ដែលមានការឃើញតិច (មកចូលប្រសព្វនឹងព្រះក្នុង ទ្រង់មានប្រាជ្ញាច្រើន) ដូចហង្សចូលប្រសព្វនូវស្រះ មាន ទឹកច្រើន ដូច្នោះឯង ។

តហុច្ឆលំ តាននំ អាវសេយ្យ

ឯវមាហំ អប្បនស្ស បហាយ

មហោននី ហំសវិវជ្ឈបត្តោតិ ។

[១៩៦] ជនតាំងឡាយណា ក្នុងកាលមុន (អំពីសាសនា នៃព្រះតាតម) ជនតាំងឡាយនោះ បានព្យាករហើយថា ហេតុមានមកហើយ ដូច្នេះ ។ នឹងមានកៅ ដូច្នេះ ។ ពាក្យតាំងអស់នោះ (មិនទាន់ប្រាកដទេ) ជាពាក្យផ្សំស្តាប់ បុគ្គលដទៃ ពាក្យតាំងអស់នោះ ជាពាក្យធ្វើសេចក្តីត្រង់នៃឱ្យ ចម្រើន (ខ្ញុំមិនពេញចិត្តនឹងពាក្យនោះឡើយ) ។

[១៩៦] យេមេ មុព្វេ វិយោកំសុ (ហុវិ

កោតមសាសនា)

ឥច្ឆាសំ ឥតិ ភវិស្សតិ

សព្វន្តំ ឥតិហិតិហំ

សព្វន្តំ តត្តវន្តំ ។

សោឡសមាណវក្សត្តានិកាយនិក្ខេប

[១៩៧] យេមេ បុត្រេ វិយាកំសុតំ យេតិ យោ

ច ពារី ព្រាហ្មណោ យេ ធន្លា តស្ស អាធិយា
តេ សតំ ធិដ្ឋំ សតំ ទន្តិ សតំ វុចំ សតំ លទ្ធិ
សតំ អជ្ឈាសយំ សតំ អធិច្យាយំ ព្យាគំសុ អា-
ចិត្តិសុ ទេសយិសុ បញ្ញាបិសុ បដ្ឋបិសុ វិវិសុ វិក-
ដិសុ ឧត្តាធិមតំសុ បកាសេសុន្តិ យេមេ បុត្រេ
វិយាកំសុ ។

[១៩៨] ហុរិ កោតមសាសនាតិ ហុរិ កោតម-

សាសនា បរិ កោតមសាសនា បុរេ កោតមសា-
សនា បរមតរិ កោតមសាសនា ពុទ្ធសាសនា ជិ-
ចសាសនា ភោតតសាសនា ទេវសាសនា អរហ-
ន្តសាសនាតិ ហុរិ កោតមសាសនា ។

សោឡសមាណវក្សត្តានិកាយនិក្ខេប

[១៩៩] ពាក្យថា ជនចាំឯឡាយណា . . . ជនចាំឯឡាយនោះបាន

ព្យាករហើយ ត្រង់ពាក្យថា ជនចាំឯឡាយណា គឺ ពារីព្រាហ្មណ៍ណា
នឹងក្នុងជន៧១ណា ជាភាពរួមរបស់ពារីព្រាហ្មណ៍នោះ ព្រាហ្មណ៍
ចាំនោះបានព្យាករ ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក ចេត-វិក័ត្យក
ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាសឲ្យទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន សេចក្តីគួររបស់ខ្លួន សេចក្តីគាប់
ចិត្តរបស់ខ្លួន លទ្ធិរបស់ខ្លួន អច្យាស្រ័យរបស់ខ្លួន សេចក្តីប៉ិនប៉ងរបស់ខ្លួន
ហេតុនោះ (លោកគោលថា) ជនចាំឯឡាយណា . . . ជនចាំឯឡាយ
នោះបានព្យាករហើយ ។

[១៩៩] ពាក្យថា ក្នុងកាលមុនអំពីសាសនានៃព្រះភោតម គឺ ក្នុង

កាលមុនអំពីសាសនាព្រះភោតម ៧១អំពីសាសនាព្រះភោតម ក្នុងកាល
មុនដំបូងអំពីសាសនាព្រះភោតម ក្នុងកាលមុនបង្កើត អំពីសាសនាព្រះ
ភោតម អំពីសាសនាព្រះពុទ្ធ អំពីសាសនាព្រះជិនស្រី អំពីសាសនា
ព្រះរាជគត អំពីសាសនាព្រះពុទ្ធជាទេវតា អំពីសាសនាអរហន្ត ហេតុ
នោះ (លោកគោលថា) ក្នុងកាលមុន អំពីសាសនានៃព្រះភោតម ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សូត្របិដក

[១២៧] ឥឡានិ ឥតិ កវិស្សតិច្ចិ ឯវិ កវិ

អសិ ឯវិ កវិ កវិស្សតិច្ចិ ឥឡានិ ឥតិ កវិស្សតិ ។

[១២៨] សទ្ធីន្តិ ឥតិហិច្ចិហន្តិ សទ្ធី តិ ឥតិ-

ហិច្ចិហិ ឥតិកិរាយ ចរឡាយ ចិដកសម្បត្តាយ

តក្កហេតុ ឈហេតុ អាគារបរិវតក្កន ធិដ្ឋិធិដ្ឋា-

ធន្តន្តិយា ន សាមិ សយមកិកាតិ ន អត្ថប្បទូត្ថិ

ធម្មំ កថយីស្វតិ សទ្ធីន្តិ ឥតិហិច្ចិហិ ។

[១២៩] សទ្ធីន្តិ តក្កវឌ្ឍនន្តិ សទ្ធីន្តិ

តក្កវឌ្ឍនំ វិតក្កវឌ្ឍនំ សន្តប្បវឌ្ឍនំ កាម-

វិតក្កវឌ្ឍនំ ព្យាបាទវិហិសាវិតក្កវឌ្ឍនំ ញាតិ-

វិតក្កវឌ្ឍនំ ជនបទវិតក្កវឌ្ឍនំ អមវិតក្កវឌ្ឍនំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សូត្របិដក

[១២៧] ពាក្យថា ហេតុមានមហេយ ដូច្នេះ ។ នឹងមានការ

ដូច្នេះ ។ គឺ ព្រោះ ហេតុយ៉ាងនេះ ធ្លាប់មានមហេយ ព្រោះ ហេតុយ៉ាងនេះ នឹងមានការទៅទៀត ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ហេតុមានហេយ ដូច្នេះ ។ នឹងមានការទៅដូច្នេះ ។ ។

[១២៨] ពាក្យថា ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យដៀសបំប៉ន

ដទៃ គឺ ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យដៀសបំប៉នដទៃ ដោយពាក្យដូច្នេះ ។ ដោយពាក្យ ។ ដោយការផ្សព្វផ្សាយនឹងក្នុង ដោយហេតុនៃការគ្រិះ ដោយហេតុនៃការខ្លាច ដោយការដក់ដូរនិងតាមការ ដោយការយល់ ការពិនិត្យ នឹងការគិតគូរ គឺថា ដទៃទាំងនោះស្រីដទៃ ដែលមិនបានស្រស់ដ៏ចំពោះខ្លួនឯង មិនដាក់ច្បាប់ចំពោះខ្លួនឯង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យដៀសបំប៉នដទៃ ។

[១២៩] ពាក្យថា ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យធ្វើសេចក្តីគ្រិះ

ឲ្យចម្រើន គឺ ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យធ្វើសេចក្តីគ្រិះ ឲ្យចម្រើន ធ្វើសេចក្តីគ្រិះផ្សេងៗ ឲ្យចម្រើន ធ្វើគម្រិះ ឲ្យចម្រើន ធ្វើសេចក្តីគ្រិះក្នុងតាម ឲ្យចម្រើន ធ្វើសេចក្តីគ្រិះ ក្នុងព្យាបាទនឹងការបៀតបៀនឲ្យចម្រើន ធ្វើសេចក្តីគ្រិះ ក្នុងញាតិឲ្យចម្រើន ធ្វើសេចក្តីគ្រិះ ក្នុងជនបទឲ្យចម្រើន ធ្វើសេចក្តីគ្រិះ ក្នុងការជិះស្តាប់ ឲ្យចម្រើន ។

សេចក្តីសម្គាល់ការប្រកាសនៃក្រសួង

បណ្តុះបណ្តាល តាមដំណើរការប្រកាសនៃក្រសួង

សេចក្តីសម្គាល់ការប្រកាសនៃក្រសួង

ក្រសួងប្រកាសនៃក្រសួង ។ ក្រសួង

ចំណុចទី១

យើង បុត្រ វិហារក៏សុំ (ហ៊ុន

កោតសរសើរ)

ស្រីស្រី ឥត ក្រសួង

ស្រីស្រី ឥត ឥត

ស្រីស្រី ក្រសួង ។

[១៦៦] ឯកោតសរសើរ ឥត ក្រសួង

កោតសរសើរ ក្រសួង កោតសរសើរ ។

សេចក្តីសម្គាល់ការប្រកាសនៃក្រសួង

ធ្វើសេចក្តីសម្គាល់ការប្រកាសនៃក្រសួង

ច្បាប់ ធ្វើសេចក្តីសម្គាល់ការប្រកាសនៃក្រសួង

ច្បាប់ ធ្វើសេចក្តីសម្គាល់ការប្រកាសនៃក្រសួង

ច្បាប់ ធ្វើសេចក្តីសម្គាល់ការប្រកាសនៃក្រសួង

ធ្វើសេចក្តីសម្គាល់ការប្រកាសនៃក្រសួង

ដូចជា ក្រសួងប្រកាសនៃក្រសួង

ដូចជា ក្រសួងប្រកាសនៃក្រសួង

ដូចជា ក្រសួងប្រកាសនៃក្រសួង

ដូចជា ក្រសួងប្រកាសនៃក្រសួង

ដូចជា ក្រសួងប្រកាសនៃក្រសួង

នេះឡើយ ។

[១៦៦] ក្រសួងប្រកាសនៃក្រសួង

ឥត ឥត ឥត ឥត ឥត ឥត

(ដល់លោក) ក្រសួងប្រកាសនៃក្រសួង

ក្រសួងប្រកាសនៃក្រសួង ។

សង្គ្រោះជំងឺ ឧប្បត្តិកាយស្ស ពុទ្ធសម្មាសម្ពុទ្ធ

(១៦៣) ឯកោ តមនុស្សសីលោភី ឯកោភិ
 ភក្ខា បទុដ្ឋាសង្ខារេន ឯកោ អនុតិយដ្ឋេន ឯកោ
 តណ្ហាបហនដ្ឋេន ឯកោ ឯកន្តវីតវកោភិ ឯកោ
 ឯកន្តវីតនាសោភិ ឯកោ ឯកន្តវីតមោហោភិ
 ឯកោ ឯកន្តវិគ្គិលេសោភិ ឯកោ ឯកាយនមគ្គិ
 តោភិ ឯកោ ឯកោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោទិ
 អភិសម្ពុទ្ធាភិ ឯកោ ។

កងំ ភក្ខា បទុដ្ឋាសង្ខារេន ឯកោ ។
 ភក្ខា ធម្មារោ ឥមារោ សុសុត្តានុកេ-
 សោ កច្ឆេន យោឡាញេន សមន្តារោ មវេ-
 មេន វយសា អកាមកាទំ មាតាបិតុទំ អស្សុ-
 មុខាទំ រោទន្តាទំ វិលបន្តាទំ ញាតិសង្ឃំ មហាយ

សង្គ្រោះជំងឺ ឧប្បត្តិកាយ ពុទ្ធសម្មាសម្ពុទ្ធ

(១៦៣) អធិប្បាយពាក្យថា តែមួយព្រះអង្គឯង ទ្រង់បោះត្រាបង្កើន គង់នៅជាសុខ ត្រង់ពាក្យថា តែមួយព្រះអង្គឯង គឺ ព្រះមាតាព្រះភាគ តែមួយព្រះអង្គឯង ដោយចំណែកនៃបព្វជ្ជា តែមួយព្រះអង្គឯង ដោយសេចក្តីថាមិនមានបុគ្គលជាគម្រប់គ្រង តែមួយព្រះអង្គឯង ដោយសេចក្តីថាលះចង់តណ្ហា តែមួយព្រះអង្គឯង ព្រោះហេតុទ្រង់ប្រាសចាកក្ការដោយចំណែកមួយ តែមួយព្រះអង្គឯង ព្រោះហេតុទ្រង់ប្រាសចាកខោសដោយចំណែកមួយ តែមួយព្រះអង្គឯង ព្រោះហេតុទ្រង់ប្រាសចាកមោហា ដោយចំណែកមួយ តែមួយព្រះអង្គឯង ព្រោះហេតុទ្រង់មិនមានកិលេសដោយចំណែកមួយ តែមួយព្រះអង្គឯង ព្រោះហេតុទ្រង់ស្តេចទៅកាន់ផ្លូវចំរើននៃបុគ្គលមួយនាក់ តែមួយព្រះអង្គឯង ព្រោះហេតុប្រាសដឹង នូវសម្មាសម្ពោទិញ្ញាណ ដ៏ប្រសើរ តែមួយព្រះអង្គ ។

ព្រះមាតាព្រះភាគ តែមួយព្រះអង្គឯង ដោយចំណែកបព្វជ្ជា ភិដ្ឋូចម្តង ។ ព្រះមាតាព្រះភាគ ទ្រង់នៅក្នុង មានព្រះភេសាទៅស្រលៃ ប្រកបដោយវិធីចម្រើន គឺបឋមវិធី កាលព្រះមាតាទាំងព្រះចិត្ត មិនសព្វព្រះហឫទ័យ (នឹងការចេញបព្វជ្ជា) មានព្រះភ័ក្ត្រជោគ ដោយទឹកព្រះខេត្រ ទ្រង់ព្រះភ័ក្ត្រ កំលាប ទ្រង់កំលែបដ៏ពន្លកញាតិ

សោឡសមាណវកប្បញ្ញាតិធម៌ខ្មែរសោ

សត្វំ យកវស្សបលំពោជំ ជិដ្ឋិត្វា បុគ្គលាបលំពោជំ
ជិដ្ឋិត្វា ញាតិបលំពោជំ ជិដ្ឋិត្វា មិត្តាមទូបលំពោជំ
ជិដ្ឋិត្វា កោសមស្សំ ឧបាទេត្វា កាសាយាជិ
វត្តានិ អប្បាទេត្វា អការស្ថា អនតាវយំ បទ្ធជិក្ខា
អកំត្វានភារំ ឧបេត្តា ឯកោ ចាតិ វិចារតិ ឥវយតិ
វត្តតិ ចាលេតិ យបេតិ យាបេតិ ឯ ឯវិ ភកា
បទ្ធជាសដ្ឋានេន ឯកោ ។

កដិ ភកា អនុតិយដ្ឋេន ឯកោ ។ សោ ឯវិ
បទ្ធជិក្ខោ សមាទោ អវញ្ញវិបត្តានិ បត្តានិ សេនា-
សទានិ បដិសេវតិ អប្បសន្ធានិ អប្បនិក្ខេបសានិ
វិជនវតានិ មនុស្សរាហសេយ្យកានិ បដិសល្លាទសា-
រុប្បានិ សោ ឯកោ កច្ឆតិ ឯកោ តិដ្ឋតិ ឯកោ
និសីទតិ ឯកោ សេយ្យំ កាប្បេតិ ឯកោ តាមំ
ចិណ្ឌាយ ចវិសតិ ឯកោ បដិក្កមនិ(១) ឯកោ
រហោ ជិសីទតិ ឯកោ ចន្ទមំ អនិដ្ឋានិ ឯកោ
ចាតិ វិចារតិ(២) ឥវយតិ វត្តតិ ចាលេតិ យបេតិ
យាបេតិ ឯ ឯវិ ភកា អនុតិយដ្ឋេន ឯកោ ។

១ ឧ. ឯកោ អនិដ្ឋានិ ឯកោ ចន្ទមនិ ។ ២ វិចារតិ ។

សោឡសមាណវកប្បញ្ញាតិធម៌ខ្មែរសោ

កាតំបលំពោជ ក្នុងយកវស្សាទាំងអស់ កាតំបលំពោជ ក្នុងបុគ្គលទាំងព្រះ
ជាយា កាតំបលំពោជ ក្នុងញាតិ កាតំបលំពោជ ក្នុងមិត្តទាំងអស់ ទ្រង់
ដាក់ព្រះកេសានិច្ចព្រះមេស្ស ទ្រង់ប្រដាប់ព្រះគំរូជ្រលក់ទឹកចក់ ស្ដេច
ចេញចាកព្រះរាជវាំងលាក់ ចូលទៅកាន់ផ្ទះ ដល់សិប្បនូវភាពជាអ្នកមិន
មានកង្វល់ តែមួយព្រះអង្គឯង ទ្រង់ចរ ក្រាច់ទៅ ប្រព្រឹត្ត ក្សេ យាត្រា
ឱ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ តែមួយព្រះអង្គឯង ដោយ
ចំណែកចក្ខុផ្កា យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ តែមួយព្រះអង្គឯង ដោយសេចក្ដីជាមិនមានបុគ្គល
ជាគម្រប់ពីរ តើដូចម្ដេច ។ ព្រះអង្គទ្រង់ផ្អែសយ៉ាងនេះហើយ ទ្រង់សេក
ចំពោះព្រះពុទ្ធមិនព្រះ ជាសេនាសនៈស្ងាត់ មិនមានសំឡេង មិនមាន
សូរភ័កភ័ក ច្រាសចាកខ្យល់ដែលកើតរំពើសរិះរិះនៃនេះ ជាសេនាសនៈដ៏
ស្ងប់ស្ងាត់របស់មនុស្ស ដ៏សមគួរដល់ការក្លែងសម្លៀក ព្រះអង្គទ្រង់ពុទ្ធជារលើ
តែមួយអង្គឯង ទ្រង់បិក តែមួយអង្គឯង ទ្រង់គង់ តែមួយអង្គឯង ទ្រង់
សម្រេចការផ្គូ តែមួយអង្គឯង ទ្រង់ចូលទៅចិណ្ឌបាតក្នុងស្រុក តែមួយ
អង្គឯង ទ្រង់ក្រឡប់មកវិញ តែមួយអង្គឯង ទ្រង់គង់ក្នុងទីរោហស្ថាន តែ
មួយអង្គឯង ទ្រង់អង្គុក្ខន្ធប្រម តែមួយអង្គឯង ទ្រង់ចរ ក្រាច់ទៅ ប្រព្រឹត្ត
ក្សេ យាត្រា ឱ្យយាត្រាទៅ តែមួយអង្គឯង ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ
តែមួយព្រះអង្គឯង ដោយសេចក្ដីជាមិនមានបុគ្គលជាគម្រប់ពីរ យ៉ាងនេះ ។

សុខតំណែង ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី

ប្រធានព្រះកាត ភិក្ខុយព្រះអង្គឯង ដោយសេចក្តីថាលរបង្កើត ឬក៏
ដូចម្តេច ។ ព្រះអង្គភិក្ខុយព្រះអង្គឯង មិនមានបុគ្គលជាគម្រប់ពីរយ៉ាង
នេះហើយ ទ្រង់មិនប្រហែស មានក្បាយាមជាគ្រឿងផុតកម្លៅកំលេស
មានព្រះច័យបញ្ចូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ទ្រង់កាំងសេចក្តីក្បាយាមធំ ទៀប
គល់រោងច្រៀក ក្បែរឆ្នេរស្ទឹងនេះឆ្ងាយ ទ្រង់កំចាត់បង់ទារព្រមទាំងសេនា
ដែលជាអ្នកមិនលរបង្កើតអកុសលធម៌ ដោះដោតឱ្យវិនិច្ឆ័យបុគ្គលប្រហែស ទ្រង់
លរបង្កើត ចរាចរ ធ្វើឱ្យវិហារ ឱ្យដល់ឱ្យការមិនកើតមាន ឱ្យតណ្ហា
មានបណ្តាញ ដែលហូរទៅ ជ្រាយទៅ ក្នុងការស្នាក់ផ្សេង ។ ។

ចុះសរសេរបានតាមការណែនាំរបស់គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត
នៃប្រការនេះ គឺជាភាពប្រាកដប្រជានៃអង្គការជាតិបោះឆ្នោត និងមានសេចក្តី
ប្រកាស ប្រកាសបោះឆ្នោត ដំណើរការនេះហើយ តែង
ទៀសក្នុង ទូរការកើតឡើង ព្រោះតាមការណែនាំរបស់គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត ។

ព្រះមានព្រះភាគតែមួយ ព្រះអង្គឯង ដោយសេចក្តីថា លាបស្រពន្ត យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគតែមួយ ព្រះអង្គឯង ព្រោះហេតុទ្រង់ប្រាសចាកក្នុងដោយ
ចំណែកមួយ កើតចូលម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ តែមួយ ព្រះអង្គឯង ព្រោះ
ហេតុទ្រង់ប្រាសចាកក្នុងដោយចំណែកមួយ ព្រោះទ្រង់លះក្នុងហើយ ។

● សិល្ប៍ ក្នុង ។

សោធបុរាណកថាបិដកសម្ពុទ្ធសូត

នោសស្ស បីហ៍នត្ថា ឯកន្តវ័ត្តោនោសោតិ ឯកោ ។

មោហស្ស បីហ៍នត្ថា ឯកន្តវ័ត្តោមោហោតិ ឯកោ ។

កំលេសាធិ បីហ៍នត្ថា ឯកន្តវ័ត្តកំលេសោតិ ឯកោ ។

កម្ពំ កកវំ ឯកាយនមក្ខំ កតោតិ ឯកោ ។

ឯកាយនមក្ខំ វុទ្ធន្តិ ធន្តារោ សតិប្បដ្ឋានា ។ បេ ។

អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មក្ខោ ។

ឯកាយនំ ជាតិមយន្តនស្សី

មក្ខំ បដាបាតិ ហិតានុកម្មំ

ឯតេន មក្ខេន ភវីសុ បុព្វេ

ភវីស្សន្តិ ទេវ ភវន្តិ ធិយន្តិ ។

ឯវិ កកវំ ឯកាយនមក្ខំ កតោតិ ឯកោ ។

សោធបុរាណកថាបិដកសម្ពុទ្ធសូត

ព្រះមានព្រះភាគ តែមួយព្រះអង្គឯង ព្រោះហេតុទ្រង់ប្រាសចាករោគៈ
ដោយចំណែកមួយ ព្រោះទ្រង់លះរោគៈហើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
តែមួយព្រះអង្គឯង ព្រោះហេតុទ្រង់ប្រាសចាករោគៈដោយចំណែកមួយ
ព្រោះទ្រង់លះរោគៈហើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគ តែមួយព្រះអង្គឯង
ព្រោះហេតុទ្រង់មិនមានកិលេស ដោយចំណែកមួយ ព្រោះទ្រង់លះ
កិលេសទាំងឡាយហើយ ។

ព្រះមានព្រះភាគ តែមួយព្រះអង្គឯង ព្រោះហេតុទ្រង់ស្តេចទៅកាន់
ផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង ភិដ្ឋចម្ពេច ។ សតិប្បដ្ឋាន ២ ។ បេ ។
មគ្គដ៍ប្រសើរមានអង្គ ៨ លោកហៅថា ផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង ។

ព្រះក្នុងទ្រង់ឃើញ នូវចំណុចនៃធម៌ជាទីអស់ជាតិ ទ្រង់អនុ-
ព្រោះ នូវប្រយោជន៍ ទ្រង់ប្រាបច្បាស់នូវផ្លូវ ជាទីទៅនៃ
បុគ្គលម្នាក់ឯង ចំណែកអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ទ្រង់ហើយក្នុង
អតីត ឆឹងឆ្លងក្នុងអនាគត កំពុងឆ្លងក្នុងបច្ចុប្បន្ន នូវឈៈ
តាមផ្លូវនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ តែមួយព្រះអង្គឯង ព្រោះហេតុទ្រង់ស្តេចទៅកាន់ផ្លូវជា
ទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង យ៉ាងនេះ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុបប្បនិក្ខេបសូត

កាខី កកា ឯកោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិ អភិ-
 សម្មាសម្ពោធិ ឯកោ ។ តោនិ វុទ្ធិនិ ចត្វសុ មាត្រសុ
 ញាណំ បញ្ញា បញ្ញាច្រ័យំ បញ្ញាគលំ ។ បេ ។ ធម្ម-
 វិចយសម្ពោជ្ឈត្តោ វិមំសា វិបស្សនា សម្មាធិដ្ឋំ ។
 កកា ភេន តោនិញ្ញាណោន សទ្ធេ សម្ពាទ អនិច្ចា-
 និ ពុជ្ឈិ ។ បេ ។ យន្តិក្ខំ សមុទយធម្មំ សទ្ធាន្តិ
 ធិរោធនម្ពន្តិ ពុជ្ឈិ ។ អថា យំ ពុជ្ឈិតតំ អនុពុជ្ឈិ-
 តតំ បដិពុជ្ឈិតតំ សមុជ្ឈិតតំ អនិកត្តតំ ធុស័តតំ
 សច្ចិកាតតំ សទ្ធាន្តិ ភេន តោនិញ្ញាណោន ពុជ្ឈិ
 អនុពុជ្ឈិ បដិពុជ្ឈិ សមុជ្ឈិ អនិកត្តិ ធុសេសំ សច្ចា-
 កាសិ ។ ឯវំ កកា ឯកោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិ
 អភិសម្មាសម្ពោធិ ឯកោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុបប្បនិក្ខេបសូត

ព្រះមានព្រះភាគ តែមួយព្រះអង្គឯង ព្រោះហេតុទ្រង់ត្រាស់ដឹង
 សម្មាសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ប្រសើរ តែមួយព្រះអង្គ តើដូចម្តេច ។ ញាណ
 បញ្ញា បញ្ញាច្រ័យ បញ្ញាគលៈ ។ បេ ។ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈត្តំ វិមំសា
 វិបស្សនា សម្មាធិដ្ឋំ គុណមគ្គំ លោកយោថ តោនិ ។ ដោយសារ
 តោនិញ្ញាណនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទើបទ្រង់ត្រាស់ដឹងថា សម្ពាទតាំង
 ពួងមិនទៀង ។ បេ ។ ត្រាស់ដឹងថា របស់ណាមួយ មានការកើត
 ទៀងជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះ មានការរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។
 ម្យ៉ាងទៀត ធម្មជាតិណា ដែលបណ្តាញ គប្បីដឹង គប្បីត្រាស់ដឹង
 ភាម គប្បីត្រាស់ដឹងចំពោះ គប្បីត្រាស់ដឹងព្រម គប្បីបាទ គប្បីពាល់
 ត្រូវ គប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដឹង ត្រាស់
 ដឹងភាម ត្រាស់ដឹងចំពោះ ត្រាស់ដឹងព្រម បាទពាល់ត្រូវ ធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់ នូវធម្មជាតិទាំងអស់នោះ ដោយសារតោនិញ្ញាណនោះ ។
 ព្រះមានព្រះភាគ តែមួយព្រះអង្គឯង ព្រោះហេតុទ្រង់ត្រាស់ដឹង
 សម្មាសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ប្រសើរ តែមួយព្រះអង្គ យ៉ាងនេះ ។

សោឡសមាណវក្សត្តានិក្ខន្ធសោ

តមនុនោតិ ភកកា ភកកមំ នោសតមំ ហោហតមំ
 មាណសមំ ធិដ្ឋតមំ កិលេសតមំ ទុច្ចរិតតមំ អនុការណំ
 អនត្តការណំ អញ្ញាណការណំ បញ្ញាធិរោធិកំ វិឃា-
 តបត្តិកំ អនិព្វានសំវត្ថុធិកំ ទុទិ ចទុទិ បដហិ វិបោ-
 ទេសិ ឡន្តិមគាសិ អនការផ្តន្ទេសិ ។ អាសីបោតិ
 ធិសីន្ទោ ភកកា ចាសាណកេ ធនិយេតិ អាសីនោ ។

ធនស្ស បស្ស អាសីនំ ឌុទិ ទុទុស្ស ចារកុំ

សាវកា បយិរុចាសន្តិ កេវិដ្ឋា មច្ចហាយំបោតិ ។

ឯវិ ភកកា អាសីនោ ។ អថា ភកកា សញ្ញាស្ស-
 ត្តច្បដិឃ្សស្សន្តត្តា(១) អាសីនោ សោ វុច្ចាសោ
 ចិណ្ឌាចរណោ ។ មេ ។ ជាតិជរាមរណសីសារោ នត្ថិ
 តស្ស បុទត្តភេតិ ឯវម្យិ ភកកា អាសីនោតិ ឯកោ
 តមនុនោសីនោ ។

១ ឆ. អឡោស្កេត្តនិក្សស្សន្តត្តា ។

សោឡសមាណវក្សត្តានិក្ខន្ធសោ

ពាក្យថា ទ្រង់បន្ទោបង្កើត គឺ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បន្ទោបង្កើត
 ចំណាត់ចោល លះបង់ បោះបង់ ធ្វើឱ្យខាស ឱ្យដល់ការមិនកើតមាន
 នូវនឹងធម៌កក្កៈ នឹងធម៌វាសៈ នឹងធម៌មាហៈ នឹងធម៌មាធានៈ នឹងធម៌
 ចំដុំ នឹងធម៌កិលេស នឹងធម៌ទុច្ចរិត គ្រឿងធ្វើឱ្យនឹងធ្វើមិនឱ្យ
 មានទុក្ខ ធ្វើមិនឱ្យមានការជើង ទាំងរលក់ចញ្ញា ជាចំណែកនៃសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីនិព្វាន ។ ពាក្យថា ទ្រង់គង់នៅ
 ជាសុខ គឺ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នឹងបាសាណកចេតិយ ហេតុនោះ
 ឈ្មោះថាទ្រង់គង់នៅជាសុខ ។

ពួកសាវកដែលបានវិជ្ជាឃ្លា លះបង់ឱ្យមច្ចុ តែងចូលទៅអង្គុយ

ជិតព្រះមុខ ទ្រង់ដល់ក្រយាខៃទុក្ខ ទ្រង់គង់នៅក្បែរទោតក្ក ។

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាទ្រង់គង់នៅជាសុខ យ៉ាងនេះ ។
 ម្យ៉ាងទៀត ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅជាសុខ ព្រោះព្រះអង្គគ្រប
 សង្កត់សេចក្តីខ្វល់ខ្វាយទាំងអស់ ព្រះអង្គមានការនៅ (ក្នុងអាយុកាល)
 នៅច្របោយ មានចរណៈសន្សំហើយ ។ លេ ។ ភព្វថ្មី គឺជាគឺ ជរា
 មរណៈ សង្ខារ ខៃព្រះអង្គមិនមាន ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ
 ឈ្មោះថាទ្រង់គង់នៅជាសុខ យ៉ាងនេះឯង ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
 តែមួយព្រះអង្គឯង ទ្រង់បន្ទោបង្កើត គង់នៅជាសុខ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុឡង្គស្កេស

[១៦៤] ដុតិមា សោ បកង្គំរោតិ ដុតិមាតិ
 ដុតិមា(*) បណ្ឌិតោ បញ្ញាវា ពុទ្ធិមា ញាណំ វិការី
 មេធាវី ។ បកង្គំរោតិ អាណាគាគារោ ឱភាសកា-
 រោ ធិបង្គំរោ ឧដ្ឋោគការោ បដ្ឋោគការោតិ ដុតិមា
 សោ បកង្គំរោ ។

[១៦៥] កោតមោ ភូរិបញ្ញាណោតិ កោតមោ
 ភូរិប្បញ្ញាណោ ញាណប្បញ្ញាណោ បញ្ញាធមោ
 បញ្ញាកេតុ បញ្ញាធិបតេយ្យោ វិជយេតហុលោ
 បវិជយេតហុលោ ឱក្កាយនេតហុលោ សាមាគ្គាយ-
 នធម្មោ វិភូតវិហារី កទ្ធវិនោ កទ្ធហុលោ កក្ក-
 វុតោ កង្ខំន្នោ កប្បោណោ កប្បញ្ញារោ កនិមុត្តោ
 កនាធិបតេយ្យោ ។

ធមោ វេស្ស បញ្ញាណំ ធូរោ បញ្ញាណមគ្គំនោ
 រាជា វេស្ស បញ្ញាណំ កក្កា បញ្ញាណមិទ្ធិយាតិ។

១ ឃ. ដុតិមា មនិមា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុឡង្គស្កេស

[១៦៦] ពាក្យថា ព្រះគោតមនោះ ទ្រង់មានស្ម័គ្ររឿង ទ្រង់
 ធ្វើកុំ (ផល់លោក) គ្រងពាក្យថា ទ្រង់មានស្ម័គ្ររឿង គឺ ទ្រង់មានកុំ
 ជាចល័ត មានប្រាថ្នា មានប្រាថ្នាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង មានញាណ
 មានប្រាថ្នាភិច្ចាស មានប្រាថ្នាជាគ្រឿងទំលាយកំលេស ។ ពាក្យថា
 ទ្រង់ធ្វើកុំ គឺ ទ្រង់ធ្វើឲ្យឃើញច្បាស់ ទ្រង់ធ្វើកុំ ទ្រង់ធ្វើច្រប
 ទ្រង់ធ្វើស្ម័ ទ្រង់ធ្វើកុំសព្វ ហេតុនោះ (ព្រោះការណាស់) ព្រះ
 គោតមនោះ ទ្រង់មានស្ម័គ្ររឿង ទ្រង់ធ្វើកុំ (ផល់លោក) ។

[១៦៧] ពាក្យថា ព្រះគោតមមានបញ្ញាជាគ្រឿងប្រាកដ គឺ ព្រះ
 គោតម ទ្រង់មានបញ្ញាជាគ្រឿងប្រាកដ មានញាណជាគ្រឿងប្រាកដ
 មានប្រាថ្នាជាទង់ដ៏យ មានប្រាថ្នាជាទង់ មានប្រាថ្នាជាអធិបតី ច្រើនដោយ
 ការពិចារណា ច្រើនដោយការពិចារណាសព្វ ច្រើនដោយការប្រមើល
 មើល មានការប្រមើលមើលជាធម្មតា គ្រប់ច្បាស់ជាប្រក្រតី ច្រើន
 ដោយប្រាថ្នានោះ ច្រើនដោយប្រាថ្នានោះ ច្រើនដោយប្រាថ្នានោះ ទេ
 ទៅក្រប្រាថ្នានោះ ទៅទៅក្រប្រាថ្នានោះ ឈរទៅក្រប្រាថ្នានោះ
 បង្ហូរទៅក្រប្រាថ្នានោះ យកប្រាថ្នានោះជាអធិបតី ។

ដ៏មានទង់ជាគ្រឿងប្រាកដ ភ្លើងមានផ្សែងជាគ្រឿងប្រាកដ ដ៏ខ
 មានស្តូចជាគ្រឿងប្រាកដ ស្រ្តីមានភស្តុជាគ្រឿងប្រាកដ ។

សោធន៍សមាសវិញ្ញាណនិមិត្តសោ

ឯវមេវ កោតមោ ភូមិបញ្ញាលោ ញាណបញ្ញា-
 លោ បញ្ញាធម៌ោ បញ្ញាកតុ បញ្ញាធិបកយេវ
 វិជយេតហុលោ បរិជយេតហុលោ ឱត្តាយនេតហុលោ
 សមោត្តាយនេតហុលោ វិភូតវិហារី តទូវកោ កត្វហុលោ
 កត្តុរុកោ កត្តិន្ទោ កប្បាលោ កប្បញ្ញារោ កតិដ្ឋ-
 តោ កតាធិបកយេវតិ កោតមោ ភូមិបញ្ញាលោ ។

[១២៦] កោតមោ ភូមិមេធសោតិ ភូមិ វុទ្ធិតិ
 បធីវី ។ បធីវីសមាយ(១) វិបុលាយ វិភូតាយ បញ្ញាយ
 សមញ្ញាកតោ ។ មេធា វុទ្ធិតិ បញ្ញា យា បញ្ញា
 បដាននា ។ មេ ។ អមោហោ ធម្មវិជយោ សម្មា-
 និដ្ឋិ ។ កកវា សមាយ មេធាយ បញ្ញាយ ឧបេកោ
 សមុបេកោ ឧចាកោ សមុចាកោ ឧបបន្នោ សមុប-
 បន្នោ(២) សមញ្ញាកតោ កស្មា ពុទ្ធា ភូមិមេធសោតិ(៣)

១ ម. ធម្ម ឃរិសមាយ បញ្ញាយ ។ ២ ម. សុធម្មតោ ។ ៣ ម. សុមេធសោតិ ។

សោធន៍សមាសវិញ្ញាណនិមិត្តសោ

ព្រះភាគម ទ្រង់មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងប្រាកដ មានញាណជាគ្រឿង
 ប្រាកដ មានប្រាជ្ញាជាទង់ជ័យ មានប្រាជ្ញាជាទង់ មានប្រាជ្ញាជា
 អធិបតី ច្រើនដោយការពិចារណា ច្រើនដោយការពិចារណាសត្វ
 ច្រើនដោយការប្រាម័លម័ល មានការប្រាម័លម័លជាធម្មតា ជ្រាប
 ច្បាស់ជាប្រក្រតី ប្រព្រឹត្តដោយប្រាជ្ញានោះ ច្រើនដោយប្រាជ្ញានោះ
 ច្បងដោយប្រាជ្ញានោះ ទោវេរកប្រាជ្ញានោះ ទោវេរិកប្រាជ្ញានោះ
 ឈរទោវកប្រាជ្ញានោះ បង្កើនទោវកប្រាជ្ញានោះ យកប្រាជ្ញានោះជា
 អធិបតី យ៉ាងនេះឯង ហេតុនោះ (លោកវោសថ) ព្រះភាគម
 មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងប្រាកដ ។

[១២៦] ពាក្យថា ព្រះភាគមទ្រង់មានប្រាជ្ញាដូចជែនដី អធិប្បាយ
 ថា ប្រថី លោកវោសថ ជែនដី ។ ព្រះភាគម ទ្រង់ប្រកប
 ដោយប្រាជ្ញាស្មើដោយប្រថី ដឹងខ្យលាយ ។ បញ្ញា លោកវោសថ
 មេធា បានដល់ ប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ មេ ។ ការមិនឡើង ការពិ-
 ចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រកប ប្រកបព្រម
 ចូលរវាងដល់ ចូលរវាងដល់ព្រម ដល់សិប្ប ដល់សិប្បព្រម រូបរូម
 ដោយមេធាគឺប្រាជ្ញានោះ ហេតុនោះព្រះពុទ្ធ ឈ្មោះថាមានប្រាជ្ញាដូចជែនដី

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សូត្របិដក

កោតមោ ភូមិមេធសោ ។ តេហាហ វិនិច្ឆ័យត្ថេរេ

ឯកោ ឥមនុទាសីតោ ជុតិមា សោ បកត្តិរេ

កោតមោ ភូមិបញ្ញាលោ កោតមោ ភូមិមេធសោតិ ។

(១៦៧) យោ មេ ធម្មមនេសសី សន្និដ្ឋិកមកាលំកំ

តណ្ហាក្ខយមជ្ជិកំ យស្ស ធន្តិ ទុបមា ក្យចិ ។

(១៦៨) យោ មេ ធម្មមនេសសីតិ យោតិ

យោ សោ ភគវា សយម្ហំ អនាចរិយកោ បុរោ

អនុស្សតេសុ ធម្មេសុ សាមំ សព្វាចិ អភិសម្ពុជ្ឈិ

តត្ថ ច សុព្វញ្ញតំ បត្តោ តាលេសុ ច វសីការិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សូត្របិដក

ហេតុនោះ (លោកគោលថា) ព្រះភាគមេត្រង់មានប្រាជ្ញាដូចផែនដី ។

ហេតុនោះ ព្រះបិណ្ឌិយត្ថេរគោលថា

ព្រះភាគមេត្រង់នោះ តែមួយព្រះអង្គឯង ទ្រង់ហេតុបង្កើននឹក

នឹងនៅជាសុខ ទ្រង់មានស្ម័គ្ររឿង ធ្វើតន្ត្រី (ដល់លោក)

ព្រះភាគមេត្រង់ប្រាជ្ញា ជាគ្រឿងប្រាកដ ព្រះភាគមេត្រង់

ប្រាជ្ញាដូចផែនដី ។

(១៦៧) ព្រះភាគមេត្រង់លោក ទ្រង់សំដែងធម៌ហើយ ដល់ខ្ញុំ

ជាធម៌ដែលបុគ្គលធម៌រូបឃើញចំពោះខ្លួន ជាធម៌ទ្វិជលមិន

ដឹងចំពោះ ជាគ្រឿងអស់កល្បា មិនមានចង្រ្ទ ដែល

ជាធម៌មិនមានទុបមា ក្នុងចំណោមយ ។

(១៦៨) ភាគថា ព្រះភាគមេត្រង់លោក ទ្រង់សំដែងធម៌ដល់ខ្ញុំ ត្រង់

ភាគថា អង្គលោក គឺ ព្រះមានព្រះភាគមេត្រង់លោក ទ្រង់តែឯង មិនមាន

ភាគរួម ក្រាស់ដឹងសព្វចំពោះខ្លួនយោងព្រះអង្គឯង ក្នុងធម៌ចំពោះខ្លួន

ដែលមិនប្រាប់ពួកក្នុងកាលមុន ព្រះអង្គទ្រង់ដល់ខ្ញុំភាគជាសព្វញ្ញត្ថ

សព្វចំពោះនោះផង ទ្រង់ដល់ខ្ញុំភាគជាអ្នកស្ម័គ្រក្នុងកាលចំពោះខ្លួនផង ។

សេចក្តីសម្រេចក្រុមប្រឹក្សាភិបាល

ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី អគ្គនាយករដ្ឋមន្ត្រី មន្ត្រី
 រដ្ឋបាល បរិយាយសាធារណៈ សាខា សក្តានុបក្ស
 ក្រសួងបរិច្ចាគ បរិសុទ្ធិ ព្រហ្មទេវយ័ បរិសុទ្ធិស្ថាន(១)
 ។ បេ ។ អរិយ័ អង្គជំនុំជម្រះ មន្ត្រី ជំនុំជម្រះ ជំនុំជម្រះ
 មន្ត្រី បដិបទ្ធិ អាចារ្យ ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី បញ្ញាបេស
 បដិបេស វិវ វិភាគ ឧត្តមនាយករដ្ឋមន្ត្រី បញ្ញាបេស
 យោ មេ ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី ។

(១៦៤) សន្និដ្ឋានមតិកាលកិច្ច សន្និដ្ឋាន អត្ថា-
 លីកា បរិបទស្តីពី ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី បដិបទ្ធិ វេជ្ជកម្ម
 វិញ្ញាបនីតិ បរិ សន្និដ្ឋានមតិកាលកិច្ច ។ អដក យោ
 ជំនុំជម្រះ ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី មន្ត្រី ភាវេតិ ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី
 មន្ត្រី អនុបក្ស សមនុបក្ស អនុបក្ស ជំនុំជម្រះ
 វិជ្ជា បដិបក្ស បរិសុទ្ធិ សន្និដ្ឋានមតិកាលកិច្ច ។

១ ច. ឧត្តមនាយករដ្ឋមន្ត្រី ។

សេចក្តីសម្រេចក្រុមប្រឹក្សាភិបាល

ភាគី ទ្រង់ស្រីជន់ឡើង ត្រង់ភាគី ឡើង គឺ ទ្រង់ប្រាប់ ស្រីជន់
 បញ្ជូន តាំងទុក បើក វិភាគ ធ្វើឱ្យរត់ ប្រកាស ឡើងឡើងយើង
 មានពិភពបដិបទ្ធិ ពិភពបដិបក្ស ពិភពបដិបក្ស ព្រមទាំងអង្គ ទាំង
 ក្រុមៈ ដំណើរបរិច្ចាគបរិសុទ្ធិទាំងអស់ជន់ សន្និដ្ឋានជន់ ។ បេ ។
 អង្គជំនុំជម្រះប្រសើរជន់ ជំនុំជម្រះ បដិបទ្ធិដំណើរទៅកាន់ព្រះបរមរាជវាំង
 ជន់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះរាជអាជ្ញា ទ្រង់ស្រីជន់
 ឡើងដល់ខ្ញុំ ។

(១៦៥) ភាគី ជាជនដែលបុគ្គលគប្បីឃើញចំពោះខ្លួន ជាជន
 ដែលមិនទាន់ចំពោះ គឺ ជាជនដែលបុគ្គលគប្បីឃើញចំពោះខ្លួន ជាជន
 ដែលមិនទាន់ចំពោះ ជាជនដែលមិនទាន់ចំពោះស្រី គួរបង្កើនមកទុកក្នុងខ្លួន
 ជាជនដែលត្រូវទទួលបានខ្លួន គប្បីដឹងចំពោះខ្លួន ហេតុនោះ (លោក
 ពោលថា) ជាជនដែលបុគ្គលគប្បីឃើញចំពោះខ្លួន ជាជនដែលមិនទាន់ចំពោះ
 កាល យ៉ាងនេះ ។ មួយទៀត បុគ្គលណា ចម្រើនអង្គជំនុំជម្រះប្រសើរ
 ក្នុងបច្ចុប្បន្ន បុគ្គលនោះមិនចូល បាន បានចំពោះ ឡើងដល់ក្នុងដប់ លី-
 ដប់ស្រីនៃមន្ត្រីនោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជាជនដែលបុគ្គល
 គប្បីឃើញចំពោះខ្លួន ជាជនដែលមិនទាន់ចំពោះ យ៉ាងនេះក៏បាន ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេស

យថា មនុស្សា កាលំកំ នំ នន្ទា អនន្តរា ម
 លកន្តិ កាលំ អាគមេន្តិ នេវាយំ នន្ទា ។ យោ
 និដ្ឋេវ នម្មេ អវាយំ អដ្ឋន្តិតំ មន្តិ ភាវេតិ វស្ស
 មក្កស្ស អនន្តរា សមនន្តរា អនិកច្ឆតេវ ថលំ វិន្ទតិ
 បដិលភតំ ន បរក្ក ន បរលោកេ ឯវិ អកាលំកន្តិ
 សន្និដ្ឋិតមកាលំកំ ។

(១៨១) តណ្ហាត្វយមនីតកន្តិ តណ្ហាភិ រូបតណ្ហា
 សន្តតណ្ហា កន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ដោជ្ជតណ្ហា ធម្ម-
 តណ្ហា ។ តណ្ហាត្វយន្តិ តណ្ហាត្វយំ រាគត្វយំ នោ-
 សត្វយំ មោហត្វយំ ភតិក្វយំ ឧបបត្តិត្វយំ បដិស-
 ន្ធិត្វយំ ភវត្វយំ សំសារត្វយំ វដ្តត្វយំ ។ អនីតកន្តិ
 ឡតិ វុទ្ធន្តិ កិលេសា ន ទន្ទា ន អភិសង្ការា ន ។
 ឡតិប្បហានំ ឡតិរូបសមោ ឡតិប្បជនំស្សតោ ឡតិ-
 ប្បជប្បស្សន្តិ អមតំ និព្វានន្តិ តណ្ហាត្វយមនីតកំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេស

មនុស្សតាំងឡាយឲ្យទ្រព្យ ប្រកបដោយកាល មិនបានផលក្នុងលំដាប់
 រមែងនឹងចំកាលយ៉ាងណា គម្លោះមិនមែនយ៉ាងនោះទេ ។ បុគ្គលណា
 ចម្រើនអដ្ឋន្តិកម្មក្នុងប្រសើរក្នុងបច្ចុប្បន្ន បុគ្គលនោះ រមែងចូល បាន បាន
 ចំពោះ នូវផលក្នុងលំដាប់ លំដាប់ស្មើនៃមគ្គនោះ មិនមែនបានក្នុងពេល
 ដទៃ មិនមែនបានក្នុងលោកដទៃទេ ជាធម៌ឲ្យផលមិននឹងចំកាលយ៉ាងនេះ
 ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជាធម៌ដែលបុគ្គលឃើញចំពោះខ្លួន
 ជាធម៌ឲ្យផលមិននឹងចំកាល ។

(១៨២) ភាគ្យថា ជាគ្រឿងអស់តណ្ហា មិនមានចង្រ្ក ត្រង់
 ភាគ្យថា តណ្ហា បានដល់រូបតណ្ហា សន្តតណ្ហា កន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា
 ដោជ្ជតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ ភាគ្យថា ជាគ្រឿងអស់តណ្ហា គឺ ជាគ្រឿង
 អស់តណ្ហា អស់រាគៈ អស់វេទនៈ អស់មោហៈ អស់ភតិ អស់ឧប-
 បត្តិ អស់បដិសន្ធិ អស់ភព អស់សង្ខារ អស់វដ្តៈ ។ ភាគ្យថា
 មិនមានចង្រ្ក សេចក្តីថា កិលេស ទទ្ធិ នឹងអភិសង្ការ លោក
 ហៅថា ចង្រ្ក ។ ការលះចង្រ្ក ការស្ងប់ចង្រ្ក ការលាស់ចោលចង្រ្ក
 ការស្របសន្តិក៍ចង្រ្ក អមគន្ធិព្វាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជា
 គ្រឿងអស់តណ្ហា មិនមានចង្រ្ក ។

សោធនសមាណកប្បញ្ញាណធម៌សោ

(១៧១) យស្ស នត្ថំ ឧបមា ក្វច័តិ យស្សាតិ

ធិរាជស្ស ។ នត្ថំ ឧបមាតិ ឧបមា នត្ថំ ឧបធិតា
នត្ថំ សធិសំ នត្ថំ បដិកាកោ នត្ថំ ន សិវជ្ជតំ ឧបល-
ន្តតំ ។ ក្វច័តិ ក្វចំ កំម្ពុចំ កក្កចំ អជ្ឈត្ថំ វា
តហិទ្ធា វា អជ្ឈត្ថតហិទ្ធា វាតិ យស្ស នត្ថំ ឧបមា
ក្វចំ ។ តេនាហ បិដ្ឋិយតេកេ

យោ មេ ធម្មមេសេសំ សន្និដ្ឋកមកាលំកំ

តត្ថាត្វាយមធិតិកំ យស្ស នត្ថំ ឧបមា ក្វច័តិ ។

(១៧២) កំន្ត តត្ថា វិប្បវសសំ មុហុត្តមមំ បិដ្ឋិយ

តោតមា ក្វិចញ្ញាណា តោតមា ក្វិមេធសា ។

សោធនសមាណកប្បញ្ញាណធម៌សោ

(១៧១) អធិប្បាយពាក្យថា ដែលជាធម៌មិនមានឧបមាក្នុងចំណោមមួយ

គ្រង់ពាក្យថា ធម៌ បានដល់ ធិតាន ។ ពាក្យថា មិនមានឧបមា គឺ មិន
មានការប្រៀប មិនមានសេចក្តីប្រៀបធៀប មិនមានភាពស្មើគ្នា មិនមាន
មិនមានច្រម មិនបាន ខ្លួនឯងណាប្រៀប ។ ពាក្យថា ក្នុងចំណោមមួយ
គឺ ក្នុងចំណោមមួយ ក្នុងចំណា ។ ក្នុងចំណែកមួយ ជាធាតុក្នុង ឬធាតុក្រៅ
ឬចំណែកក្នុង ចំណែកក្រៅ ហេតុនោះ (លោកកោលថា) ដែលជា
ធម៌មិនមានឧបមាក្នុងចំណោមមួយ ។ ហេតុនោះ ព្រះបិដ្ឋិយតេកេកោលថា

ព្រះគោតមអន្តិណា ទ្រង់សំដែងធម៌ហើយ ដល់ខ្ញុំ ជាធម៌
ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញចំពោះខ្លួន ជាធម៌ឱ្យផល មិនឆ្គើប
កាល ជាគ្រឿងអស់គណ្តា មិនមានច្រក ដែលជាធម៌
មិនមានឧបមា ក្នុងចំណោមមួយ ។

(១៧២) (ការីព្រាហ្មណ៍សួរថា) បពិត្រព្រះបិដ្ឋិយៈ ចុះ
លោកម្ចាស់ ធ្លាប់ឃើញអំពីព្រះគោតម ទ្រង់មានប្រាថ្នាជា
គ្រឿងប្រាស អំពីព្រះគោតម មានប្រាថ្នាដូចដែនដីនោះ
សូម្បីមួយរំពេចដែរ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស បុរាណទេស

(១៧៣) តន្តិ តត្ថា វិប្បវសសីតិ តន្តិ តត្ថា ពុទ្ធិត្ថា វិប្បវសសិ(១) អបេសំ អបកទ្ទសំ វិជា ហោសីតិ តន្តិ តត្ថា វិប្បវសសិ ។

(១៧៤) មុហុត្ថមមិ មិដ្ឋិយាតិ មុហុត្ថម្យំ ទណម្យំ លយម្យំ វស្សម្យំ អត្ថម្យំតិ មុហុត្ថមមិ(២) ។ មិដ្ឋិ- យាតិ ពារី តំ នត្តារំ ឆាមេន អាលបតិ(៣) ។

(១៧៥) ភោគមា ភូរិប្បញ្ញាណាតិ ភោគមា ភូរិប្បញ្ញាណា ញាណប្បញ្ញាណា បញ្ញាជជា បញ្ញា- ភេតុត្ថា បញ្ញាជបតេយ្យត្ថា វិជយេតហុលា បវិជយេ- តហុលា ឱត្តាយនេតហុលា សាមាគ្គាយនេត្ថា វិភូតវិហារិក្ខា តច្ចវិកា តត្ថហុលា តក្កុតា តត្ថញ្ញា តប្បេរណា តប្បញ្ញា តនិមុត្តា តនាជបតេយ្យត្ថាតិ ភោគមា ភូរិប្បញ្ញាណា ។

• ប. តន្តិ តត្ថា វិប្បវសសីតិ តន្តិ តត្ថា ពុទ្ធិត្ថា វិប្បវសសិ ។ ២ ម. មុហុត្ថមមិ សិដ្ឋិយាតិ មុហុត្ថមិ ទណមិ លយមិ វស្សមិ អត្ថមិ មុហុត្ថមមិ សិដ្ឋិយ ។ ៣ ឧ. សិដ្ឋិយាតិ ពារី តំ នត្តារំ ឆាមេន អាលបតិ តន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស បុរាណទេស

(១៧៦) ភាគ្យថា ចុះលោកម្ចាស់ ភ្ជាប់យូរអំពីព្រះភាគម្នាខាង ដែរឬ គឺ ចុះលោកម្ចាស់ ភ្ជាប់យូរឬ យូរណាចេញ ថយចេញ វៀរ ចេញ អំពីព្រះតុទ្ធានាដែរឬ ហេតុនោះ (ព្រាហ្មណ៍ពោលថា) ចុះ លោកម្ចាស់ ភ្ជាប់យូរអំពីព្រះភាគម្នាខាងដែរឬ ។

(១៧៧) ភាគ្យថា បពិត្រព្រះចង្គិយៈ... សូម្បីមួយរំពេច គឺ សូម្បី មួយរំពេច មួយទណៈ មួយស្របក់ មួយចំណែក មួយវិថី ហេតុ នោះ (ព្រាហ្មណ៍ពោលថា) សូម្បីមួយរំពេច ។ ភាគ្យថា បពិត្រព្រះ ចង្គិយៈ គឺ ពារីព្រាហ្មណ៍ ហៅទៅនោះដោយនាម ។

(១៧៨) ភាគ្យថា អំពីព្រះភាគម ទ្រង់មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងប្រាកដ គឺ អំពីព្រះភាគមទ្រង់មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងប្រាកដ មានញាណជាគ្រឿង ប្រាកដ មានប្រាជ្ញាជាទីជំនួយ មានប្រាជ្ញាជាទី យកប្រាជ្ញាជាអធិបតី ច្រើនដោយការពិចារណា ច្រើនដោយការពិចារណាសព្វ ច្រើនដោយ ការប្រមើលមើល មានការប្រមើលមើលច្រើនជាធម្មតា ជ្រាបច្បាស់ថា ប្រក្រតី ប្រព្រឹត្តដោយប្រាជ្ញានោះ ច្រើនដោយប្រាជ្ញានោះ ច្រើនដោយ ប្រាជ្ញានោះ ទេវៅរកប្រាជ្ញានោះ ពោរវៅរកប្រាជ្ញានោះ ឈរវៅរក ប្រាជ្ញានោះ ទេវៅរកប្រាជ្ញានោះ យកប្រាជ្ញានោះជាអធិបតី ហេតុនោះ (ព្រាហ្មណ៍ពោលថា) អំពីព្រះភាគម ទ្រង់មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងប្រាកដ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខប្បវត្តសោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិក្ខេប

[១៧៨] យោ តេ ធម្មមនោសសីតិ យោតិ
 យោ សោ កកក ។ បេ ។ តត្ថ ច សព្វញ្ញតិ
 បត្តោ ពលេសុ ច វសីការំ ។ ធម្មមនោសសីតិ
 ធម្មន្តិ អាធិកល្យាណំ ។ បេ ។ និព្វានកាមិធិក្យ
 បដិច្ចនិ អាធិកុំ ទេសេសិ បញ្ញាបេសិ បដ្ឋបេសិ
 វិវិ វិភជិ ឧត្តាធិមកាសិ បកាសេសីតិ យោ តេ
 ធម្មមនោសសិ ។

[១៧៩] សន្តិដ្ឋកមកាលិកន្តិ សន្តិដ្ឋកំ អកា-
 លិកំ ឯហិបស្សិកំ ឱបនយិកំ បទ្ធកំ វេទិត្យំ
 វិញ្ញហិតិ ឯវំ សន្តិដ្ឋកមកាលិកំ ។ អថេ យោ
 ជិដ្ឋេវ ធម្មេ អវិយំ អដ្ឋន្តិកំ មក្កំ កាវេតិ តស្ស
 មក្កស្ស អនន្តកា សមនន្តកា អធិកច្ចតេវ ដលំ
 វិទ្ពតិ បដិលកត្តិ ឯវម្យំ សន្តិដ្ឋកមកាលិកំ^(១) ។

១. ធម្ម. សន្តិដ្ឋកំ កកកនិកំ ឃា ។

[១៧៨] គ្រងភាគ្យថា ព្រះភោគមគ្គីណា ទ្រង់សំដែងធម៌ដល់
 លោកទ្វាស់ គ្រងភាគ្យថា គង្គីណា គឺ ព្រះធានព្រះភោគមគ្គីណា ។ បេ ។
 ទ្រង់ដល់នូវភាពជាសព្វញ្ញ ក្នុងសច្ចៈនោះផង នូវភាពជាអ្នកស្នាក់ក្នុង
 ពលៈចាំវិទ្យាយផង ។ ភាគ្យថា ទ្រង់សំដែងធម៌ គ្រងភាគ្យថា ធម៌
 គឺ ទ្រង់ប្រាប់ សំដែង បញ្ញា កាំងទុក មើក វិវាញក ធ្វើឲ្យរក
 ប្រកាស នូវប្រាហ្មចរិយធម៌ មានពីរពេទេនផង ។ បេ ។ នូវបដិច្ចថា
 ជាដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វានផង ហេតុនោះ (ព្រាហ្មណ៍ពោលថា) ព្រះ
 ភោគមគ្គីណា ទ្រង់សំដែងធម៌ដល់លោកទ្វាស់ ។

[១៧៩] ភាគ្យថា ជាធម៌ដែលបុគ្គលធម្មវិញ្ញចំពោះខ្លួន ជាធម៌
 ឲ្យផលមិននើត់កាល គឺ ជាធម៌ដែលបុគ្គលធម្មវិញ្ញចំពោះខ្លួន ជាធម៌ឲ្យ
 ផលមិននើត់កាល ជាធម៌គួរដល់ឯហិបស្សវេទិ គួរបង្កើនមកទុកក្នុងខ្លួន
 ជាធម៌ដែលវិញ្ញាណចាំវិទ្យាយធម្មវិញ្ញចំពោះខ្លួន ហេតុនោះ (ព្រាហ្មណ៍
 ពោលថា) ជាធម៌ដែលបុគ្គលធម្មវិញ្ញចំពោះខ្លួន ជាធម៌ឲ្យផលមិននើត់
 កាល យ៉ាងនេះ ។ មួយទៀត បុគ្គលណាចម្រើនអដ្ឋន្តិកមគ្គ គឺប្រសើរ
 ក្នុងបច្ចុប្បន្ន បុគ្គលនោះ វេទិត្យចូល បាទ បាទចំពោះនូវផលក្នុងលំដាប់
 លំដាប់ស្មើនៃមគ្គនោះ ហេតុនោះ (ព្រាហ្មណ៍ពោលថា) ជាធម៌ដែល
 បុគ្គលធម្មវិញ្ញចំពោះខ្លួន ជាធម៌ឲ្យផលមិននើត់កាល យ៉ាងនេះគឺបាទ ។

យថា មនុស្ស កាលកំ នំ នត្វា អនន្តរា ន
 លកន្តំ កាលំ អាតមេន្តំ លេខយំ នធា ។ យោ
 នំឆេវ នធម្ម អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មន្តិ ភាវេតិ តស្ស
 មគ្គស្ស អនន្តរា សមនន្តរា អនិកច្ឆតេវ ផលំ វិន្ទតិ
 បដិលកតំ ន បាតុ ន បរលោកេ ឯវំ អកាលិកន្តំ
 សន្តិជ្ជិតមកាលកំ ។

[១៨០] តណ្ហាត្ថយមជ្ជិកន្តំ តណ្ហាតំ វរុបត-
 តណ្ហា សន្តតណ្ហា កន្ធិតណ្ហា វសតណ្ហា ដោជ្ជត-
 តណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ តណ្ហាត្ថយន្តំ តណ្ហាត្ថយំ
 វតត្ថយំ នោសត្ថយំ មោហត្ថយំ កត់ត្ថយំ ឧបបត្តិ-
 ត្ថយំ បដិសន្ធិត្ថយំ វាវត្ថយំ សំសារត្ថយំ វដ្តត្ថ-
 យំ ។ អជ្ជិកន្តំ ត្រៀតំ វុទ្ធន្តំ តិលេសា ៨ ទន្ធា
 ៨ អភិសង្ការ ៨ ។ ត្រៀតិប្បយាទំ ត្រៀតិវរុបសមោ
 ត្រៀតិប្បជិច្ចស្សត្តោ ត្រៀតិប្បជិច្ចស្សន្តិ អមតំ ជំពូលន្តំ
 តណ្ហាត្ថយមជ្ជិកំ ។

មនុស្សចាំឡាយឱ្យច្រឡំ ប្រកបដោយកាល វេទនាមិនបានផល ក្នុង
លំដាប់ តែងនឹងចាំកាលយ៉ាងណា ធម៌នេះមិនមែនយ៉ាងនោះទេ ។ បុគ្គល
ណាចម្រើនអង្គិកមន្តជំនួសស្រីក្នុងបច្ចុប្បន្ន បុគ្គលនោះវេទនាច្នៃ បាន
បានចំពោះខ្លួនផលក្នុងលំដាប់ លំដាប់ស្រ្តីមគ្គនោះ មិនមែនបានក្នុង
ពេលដទៃ មិនមែនបានក្នុងលោកដទៃទេ ជាធម៌ឱ្យផលមិននឹងចាំកាល
យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ព្រាហ្មណ៍ពោលថា) ជាធម៌ផលបុគ្គលគប្បី
ឃើញចំពោះខ្លួន ជាធម៌ឱ្យផលមិននឹងចាំកាល ។

(១៨០) ពាក្យថា ជាត្រៀងអស់តណ្ហា មិនមានចង្រ្ក ត្រង់ពាក្យ
ថា តណ្ហា បានដល់រូបតណ្ហា សទ្ធកតណ្ហា ធម្មតណ្ហា រសតណ្ហា
ដោង្គតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ ពាក្យថា ជាត្រៀងអស់តណ្ហា គឺ ជាត្រៀង
អស់តណ្ហា អស់ព័ត៌ អស់វេសៈ អស់ចោលៈ អស់គតិ អស់ឧបបត្តិ
អស់បដិសន្ធិ អស់ភព អស់សន្ធិវា អស់វដ្តៈ ។ ពាក្យថា មិនមានចង្រ្ក
សេចក្តីថា កិលេស ឧទ្ធច ឌីវអភិសង្ការ លោកហៅថាចង្រ្ក ។ ការ
លចង្រ្ក ការស្ងប់ចង្រ្ក ការលាស់ចោលចង្រ្ក ការគ្របសង្កត់ចង្រ្ក
អមកនិក្ខាន ហេតុនោះ (ព្រាហ្មណ៍កោលថា) ជាត្រៀងអស់តណ្ហា
មិនមានចង្រ្ក ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសិទ្ធសោ

[១៨១] យស្ស ឆត្ថំ ឧបមា ក្សត្តិកំ យស្សតិ

ធិត្វានុស្ស ។ ឆត្ថំ ឧបមាតិ ឧបមា ឆត្ថំ ឧបធិតា

ឆត្ថំ សធិសំ ឆត្ថំ បដិកាកោ ឆត្ថំ ន សិវិជ្ជតិ

នុបលត្តតិកំ ឆត្ថំ ឧបមា ។ ក្សត្តិកំ ក្សត្តិ កិម្ពិទ្ធិ

កត្ថចំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិម្វា វា អជ្ឈត្តពហិម្វា វាតិ

យស្ស ឆត្ថំ ឧបមា ក្សត្តិ ។ តេជានា លោ

ការី ព្រាហ្មណោ

យោ តេ ឧត្ថមនេសេសំ សទ្ធិជ្ជិកមកាលិកំ

តណ្ហាក្ខយមជ្ជិកំ យស្ស ឆត្ថំ ឧបមា ក្សត្តិកំ ។

[១៨២] នាហំ តណ្ហា វិច្ឆវសាមិ ឥហុត្តមមិ ព្រាហ្មណ

តោតមា ភូរិច្ឆត្តាណា តោតមា ភូរិមេធសា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសិទ្ធសោ

[១៨១] ពាក្យថា ដែលជាធម៌មិនមានឧបមា ក្នុងទីណាមួយ ត្រង់

ពាក្យថា ដែលជាធម៌ បានដល់ទីក្លាន ។ ពាក្យថា មិនមានឧបមា គឺ មិន

មានការប្រៀប មិនមានសេចក្តីប្រៀបធៀប មិនមានភាពស្មើគ្នា មិនមាន

មិនមានព្រម មិនបានខ្វះចំណែកប្រៀប ហេតុនោះ (ព្រាហ្មណ៍គោលថា)

មិនមានឧបមា ។ ពាក្យថា ក្នុងទីណាមួយ គឺ ក្នុងទីណាមួយ ក្នុងទី

ណា ។ ក្នុងទីមួយ ជាខាងក្នុង ឬខាងក្រៅ ឬចាំងខាងក្នុងចាំងខាងក្រៅ

ហេតុនោះ (ព្រាហ្មណ៍គោលថា) ដែលជាធម៌មិនមានឧបមា ក្នុងទីណា

មួយ ។ ហេតុនោះ ការព្រាហ្មណ៍នោះ គោលថា

ព្រះភោគមក្ខណៈ ទ្រង់សំដែងធម៌ដល់លោកម្ចាស់ ជា

ធម៌ដែលចុះក្នុងធម៌យើងក្លាយជាព្រះភោគ ជាធម៌ទិវដល់មិននឹង

រាល ជាគ្រឿងអស់កល្ប មិនមានចង្រៃ ដែលជាធម៌

មិនមានឧបមា ក្នុងទីណាមួយ ។

[១៨២] (ព្រះបដិម្ពិយគោរពគោលថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ អាត្មា

មិនប្លាប់ឃ្លាត អំពីព្រះភោគម ទ្រង់មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿង

ប្រាជ្ញ អំពីព្រះភោគម មានប្រាជ្ញដូចដែនដីនោះ សូម្បី

មួយវិភោគ ។

១៨៧

លោកសមណវិញញ្ញនិគមនិទ្ទេស

[១៨៣] នាហំ តត្ថា វិច្ឆារសាមីតិ អហំ តត្ថា
ពុទ្ធិត្ថា ន វិច្ឆារសាមី ន អមេមី ន អបេក្ខាមី
ន វិនា ហោមីតិ នាហំ តត្ថា វិច្ឆារសាមី ។

[១៨៤] មុហុត្ថមមិ ព្រាហ្មណាតិ មុហុត្ថម្យ
ទណម្យំ លយម្យំ វស្សម្យំ អគ្គម្យំតិ មុហុត្ថមមិ ។
ព្រាហ្មណាតិ ការវេទ មាតុលំ អាលបតិ ។

[១៨៥] ភោគមា ភូរិប្បញ្ញាណាតិ ភោគមា
ភូរិប្បញ្ញាណា ញាណប្បញ្ញាណា បញ្ញាធិជា បញ្ញា-
កេតុត្ថា បញ្ញាធិបតេយ្យត្ថា វិជយាហុលា បរិជយ-
ាហុលា ឱត្តាយនពហុលា សមោត្តាយនពត្ថា
វិភូតវិហារិត្ថា តទ្ធវរតា តទ្ធិហុលា តក្កុត្តា តន្តិដ្ឋា
តប្បោណា តប្បញ្ញាណ តនិមិត្តា តនាធិបតេយ្យ-
ត្ថាតិ ភោគមា ភូរិប្បញ្ញាណា ។

លោកសមណវិញញ្ញនិគមនិទ្ទេស

[១៨៦] ភាគ្យថ ភាគ្យមិទ្ធាច្ច័យោគអំពីព្រះភាគមនោះ គឺ ភាគ្យ
មិទ្ធាច្ច័យោគឬ មិទ្ធាច្ច័យោគ មិទ្ធាច្ច័យោគ មិទ្ធាច្ច័យោគ ចាកព្រះ
កុដ្ឋនារេ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ភាគ្យមិទ្ធាច្ច័យោគអំពី
ព្រះភាគមនោះ ។

[១៨៧] ភាគ្យថ បតិក្រត្រាហ្មណំ . . . សូម្បីមួយរំពេច គឺ សូម្បី
មួយរំពេច មួយទណៈ មួយស្របក់ មួយចំណែក មួយថ្ងៃ ហេតុនោះ
(លោកពោលថា) សូម្បីមួយរំពេច ។ ភាគ្យថ បតិក្រត្រាហ្មណំ គឺ
ព្រះចង្អុយត្នោ ហៅឥតកង់ដោយនោះ ។

[១៨៨] ភាគ្យថ អំពីព្រះភាគម ទ្រង់មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងប្រាជ្ញ គឺ
អំពីព្រះភាគម ទ្រង់មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងប្រាជ្ញ មានញាណជាគ្រឿង
ប្រាជ្ញ មានប្រាជ្ញាជាទង់ជ័យ មានប្រាជ្ញាជាទង់ យកប្រាជ្ញាជាអធិបតី
ច្រើនដោយការពិចារណា ច្រើនដោយការពិចារណាសព្វ ច្រើនដោយ
ការប្រមើលមើល មានការប្រមើលមើលច្រើនជាច្រើន គ្រប់បញ្ចសុ
ជាប្រក្រតី ប្រព្រឹត្តដោយប្រាជ្ញានោះ ច្រើនដោយប្រាជ្ញានោះ គួរដោយ
ប្រាជ្ញានោះ ទេវទេវប្រាជ្ញានោះ ទេវទេវប្រាជ្ញានោះ ឈរទេវទេវ
ប្រាជ្ញានោះ បរិវិទ្យទេវទេវប្រាជ្ញានោះ យកប្រាជ្ញានោះជាអធិបតី ហេតុនោះ
(លោកពោលថា) អំពីព្រះភាគម ទ្រង់មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងប្រាជ្ញ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសិទ្ធភិក្ខុ

[១៨៦] ភោគមា ភូមិមេធសាតិ ភូមិ វុត្តិ
 បមរិ ។ កកក ឥមាយ បមរិសមាយ វិបុលាយ
 វិត្តតាយ បញ្ញាយ សមញ្ញាកតោ ។ មេធា វុត្តិ
 បញ្ញា យា បញ្ញា បដិទតា ។ មេ ។ អមោហោ
 ធម្មវិទយោ សង្ខាទិដ្ឋិ ។ កកក ឥមាយ មេធាយ
 បញ្ញាយ ឧបេកោ សមុបេកោ ឧបាគតោ សមុបា-
 គតោ ឧបបញ្ញោ សមុបបញ្ញោ សមញ្ញាកតោ កស្មា
 ពុទ្ធា ភូមិមេធសាតិ ភោគមា ភូមិមេធសា ។
 ភោគមា បិដ្ឋិយត្ថុរោ

ជាហិ កត្តា វិប្បសាមិ មុហុត្តមិ ប្រាហ្មណ

ភោគមា ភូមិប្បញ្ញាណា ភោគមា ភូមិមេធសាតិ ។

[១៨៧] យោ មេ ធម្មមនោសសិ សង្ខិដ្ឋិកមកាលិកំ

កត្តាត្ថយមន័តិកំ យស្ស ធម្មិ ឧបមា ក្សចិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសិទ្ធភិក្ខុ

[១៨៦] កក្សជា អំពីព្រះភាគម មានប្រាជ្ញាផ្លូវផែនដី សេចក្តីថា
 ប្រថី លោកហៅថា ផែនដី ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រកបដោយ
 ប្រាជ្ញាស្មើដោយផែនដី ដ៏ធំទូលាយនេះ ។ ប្រាជ្ញា លោកហៅថា
 មេធា បានដល់ប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ មេ ។ ការមិនស្អប់ ការរំពឹង
 លោកមិ ការយល់ត្រូវ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ប្រកប ប្រកបព្រម
 ចូលរៅដឹកដល់ ចូលទៅដឹកដល់ព្រម ដល់សិប ដល់សិបព្រម រួចរួម
 ដោយមេធា គឺប្រាជ្ញានេះ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ ឈ្មោះថាមានប្រាជ្ញា
 ផ្លូវផែនដី ហេតុនោះ (លោកពាលថា) អំពីព្រះភាគម មានប្រាជ្ញា
 ផ្លូវផែនដី ។ ហេតុនោះ ព្រះបិដ្ឋិយត្ថុរោពាលថា

បរិត្រប្រាហ្មណំ ភាគាមិនទ្វាបយ្ហាតអំពីព្រះភាគម ទ្រង់មាន
 ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងប្រាកដ អំពីព្រះភាគម មានប្រាជ្ញាផ្លូវផែន
 ដីនោះ សូម្បីមួយរំពេចទេ ។

[១៨៧] ព្រះភាគម អន្តណា ទ្រង់សំដែងមិដល់ភាគ ជា
 ចម្លែងដល់បុគ្គលឈ្វិះឃើញចំពោះខ្លួន ជាចម្លែងដល់មិនរំពឹង
 ការ ជាគ្រឿងកសល់កស្លា មិនមានចាំត្រូវ ដែលជាចម្លែង
 មិនមានឧបមា ក្នុងទីណាមួយ ។

សោឡសមាណវិញ្ញាណនិមន្តន្តរោ

(១៨៨) យោ មេ ធម្មមនោសសីតិ យោតិ
 យោ សោ ភកា សយម្ហូ អនាចរិយតោ ធុត្វេ
 អនន្តស្សតេសុ ធម្មេសុ សាមី សព្វានិ អភិសម្ពុ-
 ជ្ឈិ តត្ថ ច សព្វញ្ញតំ បត្តោ ពលេសុ ច វសីភារិ។
 ធម្មមនោសសីតិ ធម្មន្តំ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេក-
 ល្យាណំ បរិយោសាទកល្យាណំ សាត្តិ សព្វញ្ញានំ
 កោវលបរិមុណ្ឌំ បរិសុទ្ធិំ ព្រហ្មចរិយំ ចត្តារោ សតិ-
 ប្បដ្ឋានេ ចត្តារោ សម្មប្បដ្ឋានេ ចត្តារោ ឥទ្ធិចានេ
 បញ្ចម្រ្ងិយានិ បញ្ច ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈន្តំ អរិយំ
 អដ្ឋង្គិកំ មក្កំ ធិត្វានត្វ ធិត្វានតាមិធិត្វ បដិបដិ
 អាទិក្ខិ ទោសសំ បញ្ញាថេសិ បដ្ឋថេសិ វិវិ
 វិភជិ ឧត្តាធិមកាសិ បកាសេសីតិ យោ មេ
 ធម្មមនោសសិ ។

(១៨៩) សន្ធិដ្ឋកមកាលិកន្តំ សន្ធិដ្ឋកំ
 អកាលិកំ ឯហិបស្សិតំ ធិបនយិកំ បច្ចុត្តិ
 វេទិតត្វំ វិញ្ញាហិតំ ឯវិ សន្ធិដ្ឋកមកាលិកំ ។

សោឡសមាណវិញ្ញាណនិមន្តន្តរោ

(១៨៨) ពាក្យថា ព្រះភោគមអន្តណា ទ្រង់សំដែងធម៌ដល់អាត្មា
 ត្រង់ពាក្យថា អន្តណា គឺ ព្រះមានព្រះកានអន្តណា ទ្រង់កើតឯង មិនមាន
 អាចារ្យ ត្រាស់ដឹងសព្វៈចំណង់ឡាយដោយព្រះអង្គឯង ក្នុងធម៌ចំណង់ឡាយ
 ដែលមិនបាច់ព្រមព្រៀងក្នុងកាលមុនផង ទ្រង់ដល់ខ្លួនកាតជាសព្វញ្ញក្នុងសព្វៈ
 ចំណីនោះផង ទ្រង់ដល់ខ្លួនកាតជាអ្នកស្ងាត់ ក្នុងពលៈចំណង់ឡាយផង ។
 ពាក្យថា ទ្រង់សំដែងធម៌ ត្រង់ពាក្យថា ធម៌ គឺទ្រង់ប្រាប់ សំដែង
 បញ្ញត្ត តាំងទុក លើក វិភាគ ធ្វើទ្រព្យក្រំ ប្រកាសឲ្យព្រហ្មចរិយធម៌
 មានពីរករណី គឺករណីសក្ការ ពីរករណីចុក ព្រមទាំងអត្តចំណង់
 ព្យាបាទៈ ដំបូរសុទ្ធ បរិបូណ៌ចំណង់អស់ ខ្លួនសក្ខីប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បដ្ឋាន ៤
 ឥទ្ធិចាន ៤ កម្រៃយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈន្ត ៧ អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ
 ធិត្វាន ធិត្វបដិបទាជាដំណើរទៅកាន់ព្រះធិត្វាន ហេតុនោះ (លោក
 ភោគ) ព្រះភោគមអន្តណា ទ្រង់សំដែងធម៌ដល់អាត្មា ។

(១៨៩) ពាក្យថា ជាធម៌ដែលបុគ្គលធម៌ឃើញចំពោះខ្លួន ជាធម៌ទ្វិជល
 មិនទើបកាល គឺ ជាធម៌ដែលបុគ្គលធម៌ឃើញច្បាស់ចំពោះខ្លួន ជាធម៌ទ្វិ
 ជលមិនទើបកាល ជាធម៌ដ្ឋានដល់ឯហិបស្សិតិ គួរបង្កើនមកទុកក្នុងខ្លួន ជា
 ធម៌ដែលវិញ្ញាណធម៌ដឹងចំពោះខ្លួន ហេតុនោះ (លោកភោគ) ជាធម៌
 ដែលបុគ្គលធម៌ឃើញចំពោះខ្លួន ជាធម៌ទ្វិជលមិនទើបកាល យ៉ាងនេះ ។

អដក យោ ធិដ្ឋេវ ធម្មេ អរិយំ អដ្ឋង្គិតំ មក្កំ ភាវេតិ
 តស្ស មក្កស្ស អនន្តក សមនន្តក អធិកច្ចតេវ ដលំ
 វិនុតិ បដិលកតិកំ វាស្ស សង្ខិដ្ឋិតមកាលំតំ ។
 យថា មទុស្សក កាលំតំ ធម៌ ឧទ្ធា អនន្តក
 ធន លកន្តំ កាលំ អាកមេន្តំ នេវរិយំ ធម្មោ ។
 យោ ធិដ្ឋេវ ធម្មេ អរិយំ អដ្ឋង្គិតំ មក្កំ ភាវេតិ
 តស្ស មក្កស្ស អនន្តក សមនន្តក អធិកច្ចតេវ
 ដលំ វិនុតិ បដិលកតិ ធន បាតុ ធន បរិលោកេ វា
 អកាលំតន្តំ សង្ខិដ្ឋិតមកាលំតំ ។

(၁၈၈) ဣတ္ထိန္ဒြိယ ဝိသိန္ဒိယန္တိ ဣတ္ထိန္ဒြိယ ဣတ္ထိန္ဒြိယ
 အတ္ထိန္ဒြိယ ဣတ္ထိန္ဒြိယ အတ္ထိန္ဒြိယ ဝေဒိန္ဒြိယ
 ဝေဒိန္ဒြိယ ၊ ဣတ္ထိန္ဒြိယန္တိ ဣတ္ထိန္ဒြိယ ဣတ္ထိန္ဒြိယ
 ဝေဒိန္ဒြိယ ဝေဒိန္ဒြိယ ဣတ္ထိန္ဒြိယ ဣတ္ထိန္ဒြိယ
 ဝေဒိန္ဒြိယ ဣတ္ထိန္ဒြိယ ဣတ္ထိန္ဒြိယ ဣတ္ထိန္ဒြိယ ၊

មួយទៀត បុគ្គលណាចម្រើនអង្គិកមន្តដ៏ប្រសើរក្នុងបច្ចុប្បន្ន បុគ្គលនោះ
 វេទន៍ចូល បាន បានចំពោះខ្លួនផលក្នុងលំដាប់ លំដាប់ស្មើ នៃមគ្គនោះ
 ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជាធម៌ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញចំពោះខ្លួន
 ជាធម៌ឱ្យផលមិនរំពឹងកាល យ៉ាងនេះក៏បាន ។ មនុស្សចាំឱ្យយ
 ឱ្យច្រឡំ ប្រកបដោយកាល មិនបានផលក្នុងលំដាប់ វេទន៍រំពឹងកាល
 យ៉ាងណា ធម៌នេះ មិនមែនយ៉ាងនោះទេ បុគ្គលណាចម្រើនអង្គិកមន្ត
 ដ៏ប្រសើរ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន បុគ្គលនោះ វេទន៍ចូល បាន បានចំពោះខ្លួនផល
 ក្នុងលំដាប់ លំដាប់ស្មើនៃមគ្គនោះ មិនមែនបានក្នុងពេលដទៃ មិនមែន
 បានក្នុងលោកដទៃទេ ជាធម៌ឱ្យផលមិនរំពឹងកាល យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ
 (លោកពោលថា) ជាធម៌ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញចំពោះខ្លួន ជាធម៌ឱ្យផល
 មិនរំពឹងកាល ។

១៩០) អធិប្បាយពាក្យថា ជាគ្រឿងអស់កល្បា មិនមានចង់ត្រូវ
 ត្រូវពាក្យថា កល្បា ប្លាស្ទិក ប្រកល្បា សទ្ធកល្បា ឥន្ទ្រកល្បា
 រសកល្បា រោងផ្កាកល្បា ធម្មកល្បា ។ ពាក្យថា ជាគ្រឿងអស់
 កល្បា គឺ ជាគ្រឿងអស់ចំណង់ អស់រចនៈ អស់ចោលៈ អស់មោហៈ
 អស់គតិ អស់ឧបេក្ខិ អស់បដិសន្ធិ អស់គត អស់សន្យា អស់ផ្គុំ ។

សោធន៍សមាណវគ្គបញ្ញាវិចារនិកាយ

[១៧៥] ឧបស្សមាទោ វិវសាមិ វត្ថុន្តំ ឧបស្សមាទោតិ កាយេន វា ឧបស្សមាទោ វាចាយ វា ឧបស្សមាទោ ចិន្តេន វា ឧបស្សមាទោ អន្ធតប្បដិបត្តិយា វា ឧបស្សមាទោ ធម្មាទុនធម្មប្បដិបត្តិយា វា ឧបស្សមាទោ សត្តារមាទោ តុការមាទោ មាឈរមាទោ បូជយមាទោ វត្ថុន្តំវិ វសាមិ វិចិត្តាមេមិត្តំ ឧបស្សមាទោ វិវសាមិ វត្ថុ ។

[១៧៦] តេនេវ មញ្ញាមិ អវិប្បវាសន្តំ កាយ តុទ្ធាទុស្សតិយា ភាវេន្តោ អវិប្បវាសាតិ តំ មញ្ញាមិ អវិប្បវត្ថោតិ តំ មញ្ញាមិ ជាតាមិ ឯវិ ជាតាមិ ឯវិ អាជាតាមិ ឯវិ វិជាតាមិ ឯវិ វេទិវិជាតាមិទិ(*) តេនេវ មញ្ញាមិ អវិប្បវាសំ ។ តេនាហ មិន្ទិយេត្ថេហ បស្សមិ ទំ មនសា ទក្ខុតា វា វត្ថុន្តំវិ ប្រាហ្មណ អប្បមាត្តា ឧបស្សមាទោ វិវសាមិ វត្ថុ តេនេវ មញ្ញាមិ អវិប្បវាសន្តំ ។

* ខ. បដិវដ្តនិច្ចំ ។

សោធន៍សមាណវគ្គបញ្ញាវិចារនិកាយ

[១៧៧] ពាក្យថា ពាក្យវិនិច្ឆ័យឧបស្សន្តោវោហូតយបំនិវិថុ ត្រង់ពាក្យថា ឧបស្សន្តំ គឺ ឧបស្សន្តោវោហូតយកាយត្ថំ ឧបស្សន្តោវោហូតចាត្ថំ ឧបស្សន្តោវោហូតចិត្តត្ថំ ឧបស្សន្តោវោហូតាប្រជីបត្ថំ ទៅតាមប្រយោជន៍ត្ថំ ឧបស្សន្តោវោហូតស្តារៈ ធ្វើសេចក្តីនោះពេលបំពេញ ដូច្នេះ ដោយការប្រជីបត្ថំធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ត្ថំ នៅវោហូតយបំនិវិថុ គឺ ញ៉ាំងយបំនិវិថុឲ្យប្រព្រឹត្តកម្មនេះទៅហេតុនោះ (លោកពោលថា) ពាក្យវិនិច្ឆ័យឧបស្សន្តោវោហូតយបំនិវិថុ ។

[១៧៨] ពាក្យថា ទើបគាត់សំគាល់ថា ការមិនឃ្លានដោយហេតុនោះឯង គឺ គាត់កាលអប់រំដោយកុម្មារទុស្សតិកានោះ ទើបសំគាល់ឲ្យអំពើនោះថា ជាការមិនឃ្លាន សំគាល់ គឺជីវិត ជីវិតយ៉ាងនេះ យល់យ៉ាងនេះ ជីវិតច្បាស់យ៉ាងនេះ ជីវិតចំពោះយ៉ាងនេះ ខ្ញុំព្រះកុម្មារនោះថា ព្រះអង្គមិនទ្វាបឃ្លាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ទើបគាត់សំគាល់ថា ការមិនឃ្លាន ដោយហេតុនោះឯង ។ ហេតុនោះ ព្រះបិណ្ឌិយត្ថេរពោលថា គត្តិប្រាហ្មណំ គាត់ជាអ្នកមិនប្រហែស តែងឃើញព្រះកុម្មារនោះ ដោយចិត្ត ហាក់ដូចឃើញដោយភ្នែក ចាំងយប់ចាំងថ្ងៃ គាត់វិនិច្ឆ័យឧបស្សន្តោ ទៅវោហូតយបំនិវិថុ ទើបគាត់សំគាល់ថា ការមិនឃ្លាន ដោយហេតុនោះឯង ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស បុរាណសាសន

[១៨៧] សទ្ធា ច បីតិ ច មោទា សតិ ច

នាមេដ្ឋមេ(១) កោតមសាសនម្ហា

យំ យំ ធិសំ វដ្ឋតិ ក្នុងបញ្ញា

ស តេន តេនា ទតោហមស្មិ ។

[១៨៨] សទ្ធា ច បីតិ ច មោទា សតិ ចាតិ

សទ្ធាតិ យា ច កកវដ្ឋំ អាវុត្តំ សទ្ធា សទ្ធិហនា
ឱកប្បនា អភិធម្មសាទោ សទ្ធា សទ្ធិត្រ័យំ សទ្ធា-
តលំ ។ បីតិ យា ច កកវដ្ឋំ អាវុត្តំ បីតិ ចាមុដ្ឋំ
មោទនា បមោទនា វិន្តិ ឱនក្យំ អត្តមនកា អភិធម្ម-
សាទនកា ចិត្តស្ស(២) ។ មោទនំ យេតុ កកវដ្ឋំ
អាវុត្តំ ចិត្តំ មោទា មោទសំ ហនយំ បណ្ឌំ មោទា
មោទយកំ មនិស្រ័យំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធទោ កដ្ឋា
មោទាវិញ្ញាណាតុ ។ សតិ យា ច កកវដ្ឋំ អា-
វុត្តំ សតិ អនុស្សតិ ។ បេ ។ សទ្ធាសតិ ច សទ្ធា ច
បីតិ ច មោទា សតិ ច ។

១ ឧ. នាមេដ្ឋមេ ។ ២ ឧ. មោទនា មោទនា បមោទនា ហសេ បមោទនា វិន្តិ ធីន្តិ
នេត្យំ អត្តមនកា ចិត្តស្ស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស បុរាណសាសន

[១៨៧] ធម៌ចាតិ ២ ខេ ធី សទ្ធា បីតិ មោទា ធិសតិ

(បេសំភាគ) តេនមិធម្មាភិកាសសាសនាបេសំគ្រាគាគម

ឡើយ គ្រាគាគម ត្រង់មានប្រាជ្ញាដូចដៃដី ស្តេចទៅ

កាន់ទិសណា ។ ភាគនោះ ក៏ជាអ្នកទៅរកទិសនោះ ។ ។

[១៨៨] អធិប្បាយពាក្យថា សទ្ធា បីតិ មោទា ធិសតិ ត្រង់

ពាក្យថា សទ្ធា បានដល់ ជំនឿ ការជឿ ការចុះចិត្ត សេចក្តី
ជ្រះថ្លាពុំរំលឹក សទ្ធា សទ្ធិត្រ័យ សទ្ធាពលៈ ប្រាជ្ញាព្រះមានព្រះភាគ ។
ពាក្យថា បីតិ បានដល់ ការវត្តត បាមោដ្ឋៈ ការរីករាយ ការរីករាយដ៏ពោះ
ការត្រកអរ ការត្រកអរសិប កាលខិត្តបេសំខ្លួន កាលខិត្តជ្រះថ្លាគ្រ
ពេក ប្រាជ្ញាព្រះមានព្រះភាគ ។ ពាក្យថា មោទា បានដល់ចិត្ត
ធម្មជាតិសម្រាប់បង្ហាត់ទៅ សេចក្តីប្រាជ្ញាពុំរំលឹក ចម្រើយ បណ្តោះ
មោទា មោទយកនៈ មនិស្រ័យ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មោទាវិញ្ញាណ-
តុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណក្ខន្ធនោះ ប្រាជ្ញាព្រះមានព្រះភាគ ។ ពាក្យ
ថា សតិ បានដល់ស្មារតី ការព្យាបាល ។ បេ ។ ការព្យាបាល
ប្រាជ្ញាព្រះមានព្រះភាគ ហេតុនោះ (លោកពាលថា) សទ្ធា បីតិ
មោទាធិសតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេស

នង្គិដ្ឋោ នប្បោណោ នប្បញ្ញារោ ននិមុត្តោ ននា-
និបតេយ្យោភិ ស ភេន ភេនេវ នតោហមស្មី ។
ភេនាហ មិន្ទិយត្ថោ

សទ្ធា ច បិភិ ច មនោ សភិ ច
នាមេន្ទិមេ កោតមសាសនម្នា
យំ យំ ជិសំ វន្តិកំ ភូរិបញ្ញោ
ស ភេន ភេនេវ នតោហមស្មីភិ ។

[២០២] ជីណ្ហស្ស មេ ទុព្វលជាមកស្ស
ភេនេវ កាយោ ន បលេតិ កត្ត
សង្កម្មយន្តាយ វជាមិ មិន្ទិ

មនោ ហិ មេ ប្រាហ្មណ ភេន យុត្តោ ។

[២០៣] ជីណ្ហស្ស មេ ទុព្វលជាមកស្សភិ
ជីណ្ហស្សភិ ជីណ្ហស្ស វុទ្ធស្ស មហល្លកស្ស
អនុកកស្ស វាយោអនុប្បត្តស្សភិ ជីណ្ហស្ស ។
ទុព្វលជាមកស្សភិ ទុព្វលជាមកស្ស អប្បជាមក-
ស្ស បរិត្តជាមកស្សភិ ជីណ្ហស្ស មេ ទុព្វលជាម-
កស្ស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បដិសេស

ទៅទៅកេទិសនោះ ទៅទៅកេទិសនោះ ឈរទៅកេទិសនោះ បង្ហូរ
ទៅកេទិសនោះ យកទិសនោះជាអធិបតី ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
អាក្ខានោះ ជាអ្នកទុកទៅកេទិសនោះ ។ ។ ហេតុនោះ ព្រះបិណ្ឌិយ-
ត្ថោពោលថា

ធម៌ចំនី ២ នេះ គឺ សទ្ធា បិភិ មនោ នីសភិ (របស់
អាក្ខា) តែងមិនយូរក៏ចាកសាសនា របស់ព្រះគោតមឡើយ
ព្រះគោតម ត្រង់មានប្រាជ្ញាដូចដែកដី ស្តេចទៅកាន់ទិស
ណា ។ អាក្ខានោះ ក៏ជាអ្នកទុកទៅកេទិសនោះ ។ ។

[២០៤] អាក្ខជាបុគ្គលគ្រាំគ្រា មានកម្លាំងថយហើយ ហេតុ
នោះ កាយទៅក្នុងទិសនោះ មិនបានទេ តែអាក្ខាទៅ
ដោយដំណើរវិទ្យាសេចក្តីត្រិះរិះ អស់កាលជាខ្ញុំ បតិក្រ
ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះថា ចិត្តរបស់អាក្ខា ប្រកបតាមទិសនោះ ។

[២០៥] កាក្យថ អាក្ខជាបុគ្គលគ្រាំគ្រា មានកម្លាំងថយហើយ ត្រង់
កាក្យថ គ្រាំគ្រា គឺ ចាស់ ចាច្រើន មានតាយុច្រើន រស់នៅបានយូរឆ្នាំ
មកហើយ មានវ័យផុតហើយកាមលំដាប់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
គ្រាំគ្រា ។ កាក្យថ មានកម្លាំងថយ គឺ មានកម្លាំងឡើយ មានកម្លាំង
គឺ មានកម្លាំងស្តេចស្តើង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) អាក្ខជា
បុគ្គលគ្រាំគ្រា មានកម្លាំងថយហើយ ។

លោកសមណវិញ្ញាណធម៌

[២០២] តេជោ កាយោ ន មលេតិ ឧត្តាតិ
កាយោ យេន ពុទ្ធា តេជ ន មលេតិ ន វជិតិ
ន កក្កតិ នាគីឡ្ហមត័តិ តេជោ កាយោ ន មលេតិ
តត្ថ ។

[២០៣] សង្កប្បយន្តាយ វជានិ ធិត្ថំ សង្កប្ប-
កមនេន វិគត្តកមនេន ញាណកមនេន បញ្ញាកម-
នេន ពុទ្ធិកមនេន វជានិ កត្តានិ អភិក្កមាមិតិ ស-
ង្កប្បយន្តាយ វជានិ ធិត្ថំ ។

[២០៤] មនោ ហិ មេ ប្រាហ្មណ តេជ យុត្តោ-
តិ មនោតិ យំ ចិត្តំ មនោ មាទសំ នហយំ បណ្ឌិ-
មនោ មនាយតនំ មនេត្រ័យំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខ-
នោ ឧត្តា មនោវិញ្ញាណាតត្ថ ។ ប្រាហ្មណ តេជ
យុត្តោតិ មនោ មម យេន ពុទ្ធា តេជ យុត្តោ
សំយុត្តោតិ មនោ ហិ មេ ប្រាហ្មណ តេជ យុត្តោ ។
តេជោហា មិទ្ធិយត្ថោ

លោកសមណវិញ្ញាណធម៌

[២០៥] ពាក្យថា កាយទៅក្នុងទិសនោះមិនបានទេ គឺ ព្រះពុទ្ធក៏
ក្នុងទិសណា កាយទៅមិនបាន ចេញទៅមិនបាន ដើរទៅមិនបាន
ឈានទៅមិនបាន ក្នុងទិសនោះទេ ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
កាយទៅក្នុងទិសនោះ មិនបានទេ ។

[២០៦] ពាក្យថា តែភក្តាទៅដោយដំណើរ វិសេសចក្ខុគ្រិះ
អស់កាលជាខ្លី គឺ ភក្តាទៅ ដើរទៅ ឈានទៅ ដោយដំណើរវិសេ
សច្ចៈ ដោយដំណើរវិសេសច្ចៈ ដោយដំណើរញាណ ដោយដំណើរបញ្ញា
ដោយដំណើរប្រាជ្ញាជាគ្រឿងប្រាសដ៏ធំ ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
តែភក្តាទៅដោយដំណើរវិសេសចក្ខុគ្រិះ អស់កាលជាខ្លី ។

[២០៧] ពាក្យថា បត់គ្រូត្រាហ្មណ៍ ព្រោះថា ចិត្តរបស់ភក្តា
ប្រកបភាវទិសនោះ ត្រង់ពាក្យថា ចិត្ត បានដល់គំនិត ធម្មជាតិ
សម្រាប់បង្កើនទៅ សេចក្តីប្រាជ្ញាក៏ចិត្ត ហឫទ័យ បណ្តោះ មនោ
មនាយកៈ មនេត្រ័យ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណាតត្ថ
ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណក្ខន្ធនោះ ។ ពាក្យថា បត់គ្រូត្រាហ្មណ៍ ... ប្រកប
ហើយភាវទិសនោះ គឺ ព្រះពុទ្ធក៏ក្នុងទិសណា ចិត្តរបស់ភក្តាក៏ប្រកប
ប្រកបព្រម ភាវទិសនោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បត់គ្រូ
ត្រាហ្មណ៍ ព្រោះថា ចិត្តរបស់ភក្តាប្រកបភាវទិសនោះ ។ ហេតុនោះ
ព្រះចម្លើយគ្រូពោលថា

សុន្តរិយា ឧបាសិកាយស្ស ព្យាប្បនិទ្ទេស
 ដំណើរស្ស មេ ទុក្ខលជាមកស្ស
 តេជោ កាយោ ន បលេតិ ភក្ក
 សង្កប្បយន្តាយ វជាមិ ឯទ្ធ
 មនោ ហំ មេ ព្រាហ្មណ តេជ យុត្តោតិ ។

[២០៧] បង្កើ (សយាង) បរិដទ្ធានោ

ដំបា ដំបំ(១) ទុក្ខល្អី
 អដ្ឋទូសាសី សម្ពុទ្ធំ
 ឱយតិណ្ហមនាសវំ ។

[២០៨] បង្កើ សយាង បរិដទ្ធានោតិ បង្កើ
 សយាងតិ កាមបង្កើ កាមកន្ថមេ កាមកិលេសេ
 កាមពលិសេ កាមបរិទ្បាហេ កាមបលិពោធនេ សេមា-
 នោ អវសេនានោ បរិសេនានោតិ បង្កើ សយាង ។

១ ម. ទិសា ទិសំ ។

សុន្តរិយា ឧបាសិកាយ ព្យាប្បនិទ្ទេស
 អាត្មាជាបុគ្គលគ្រប់គ្រាន់ មានកម្លាំងថយហើយ ហេតុនោះ
 កាយទៅក្នុងទិសនោះ មិនបាច់ទេ តែអាត្មាទៅដោយ
 ដំណើរនៃសេចក្តីគ្រិះរិះ អស់កាលជាខ្លីច្រើន ចង់ត្រឡប់មក
 ព្រោះចង់ ចំណុះរបស់អាត្មា ប្រកបតាមទិសនោះ ។

[២០៧] អាត្មាដេកក្នុងកន្លែង ចម្រើនទៀល ស្តុះចេញកំពើ

កំពើ ទៅកើតកំពើ គ្រានោះ អាត្មាបាច់ឃើញព្រះសង្ឃ
 ទ្រង់ឆ្លងអន្ទង់ហើយ ទ្រង់មិនមានកាសិៈទេ ។

[២០៨] អដ្ឋប្បាយពាក្យថា ដេកក្នុងកន្លែង ចម្រើនទៀល ទ្រង់ពាក្យ

ថា ដេកក្នុងកន្លែង គឺ ដេក ដេកស៊ប់ ដេកគ្រប់ ក្នុងកន្លែងគឺកាម ក្នុងល្បាប់
 គឺកាម ក្នុងកិលេសគឺកាម ក្នុងសង្ខារគឺកាម ក្នុងសេចក្តីក្តៅក្រហាយ
 គឺកាម ក្នុងកង្វល់គឺកាម ហេតុនោះ (លោកលោក) ដេកក្នុងកន្លែង ។

សេចក្តីសម្គាល់ក្នុងកថាខណ្ឌ

បរិដ្ឋាននាគ តណ្ហាដង្កាយ ដង្កាន់ ជិដ្ឋិដ-
 ង្កាយ ដង្កាន់ តិលេសដង្កាយ ដង្កាន់
 បាយាសដង្កាយ(១) ដង្កាន់ វិហារដង្កាយ
 ដង្កាន់ ធុរ្យដង្កាយ(២) ដង្កាន់ រត្នា
 រាគ ដង្កាន់ ធុរ្យ តោស្ម ដង្កាន់
 ម្លឿ មោហន ដង្កាន់ វិជិតន្ទ មាស ដង្ក-
 ាន់ បរាមន្ទ ជិដ្ឋិយា ដង្កាន់ វិស្វកម្ម
 ធុរ្យ ដង្កាន់ អនិដ្ឋិតា វិជិតន្ទ ដង្កា-
 ន់ មាស អនុសយេហិ ដង្កាន់ លាភ
 ដង្កាន់ អលាភ ដង្កាន់ យស ដង្កាន់
 អយស ដង្កាន់ វិជិតន្ទ ដង្កាន់ បសិសាយ
 ដង្កាន់ សុខ ដង្កាន់ ធុរ្យ ដង្កាន់
 ជាតិយា ដង្កាន់ ជរា ដង្កាន់ ព្យាធិនា

១ ម. សុខដង្កាយ ។ ២ ធុរ្យដង្កាយ ។

សេចក្តីសម្គាល់ក្នុងកថាខណ្ឌ

ពាក្យថា បម្រើនៀល គឺ បម្រើនៀល ដោយការបម្រើនៀលគឺ
 តណ្ហា បម្រើនៀល ដោយការបម្រើនៀលគឺជិដ្ឋិ បម្រើនៀលដោយ
 ការបម្រើនៀលគឺតិលេស បម្រើនៀល ដោយការបម្រើនៀលគឺ
 បាយាស បម្រើនៀល ដោយការបម្រើនៀលគឺវិហារ បម្រើនៀល
 ដោយការបម្រើនៀល គឺធុរ្យ ជាអ្នកត្រួតត្រា បម្រើនៀល ដោយ
 រត្នា ជាអ្នកប្រមូល បម្រើនៀល ដោយរាគៈ ជាអ្នកវិជ្ជា បម្រើ-
 នៀលដោយមាសៈ ជាអ្នកដាច់ពាក់ បម្រើនៀលដោយមាសៈ ជាអ្នក
 ស្វាហវិជ្ជា បម្រើនៀល ដោយជិដ្ឋិ ជាអ្នកវិវាទ បម្រើនៀល
 ដោយធុរ្យៈ ជាអ្នកដល់ខ្ញុំការមិនដាច់ស្រេច បម្រើនៀល ដោយវិជិតន្ទ
 ជាអ្នកដល់ខ្ញុំកម្លាំង បម្រើនៀល ដោយអនុស្ស បម្រើនៀល ដោយ
 លាភ បម្រើនៀល ដោយអលាភ បម្រើនៀលដោយយស បម្រើ-
 នៀល ដោយអយស បម្រើនៀល ដោយវិជិតន្ទ បម្រើនៀល ដោយ
 សេចក្តីសរសើរ បម្រើនៀលដោយសុខ បម្រើនៀលដោយធុរ្យ បម្រើ-
 នៀល ដោយជាតិ បម្រើនៀលដោយជរា បម្រើនៀលដោយព្យាធិ

ឧទ្ទិសនោះ មហេសីន ឧទ្ទិសនោះ សោកបរិទេវត្តន្តនោះ
 មនស្សបាយាសេហំ ឧទ្ទិសនោះ ទេវយិកេន ឧត្តេន
 ឧទ្ទិសនោះ វិញ្ញាណយោជិកេន ឧត្តេន ឧទ្ទិសនោះ
 បិក្ខុវិសយិកេន ឧត្តេន ឧទ្ទិសនោះ មាតុសកេន
 ឧត្តេន កញ្ចក្កន្តិម្បលកេន ឧត្តេន កង្កជ្ជិម្បលកេន
 ឧត្តេន កង្កវង្ខន្តិម្បលកេន ឧត្តេន ជាតស្សបចិណ្ឌ-
 កេន ឧត្តេន ជាតស្សបរាជេយ្យកេន ឧត្តេន អត្ត-
 បក្កាមេន ឧត្តេន បុបក្កាមេន ឧត្តេន ឧត្តឧត្តេន
 សន្តិឧត្តេន វិបរិណាមឧត្តេន ឧត្តរាគេន ឧត្តេ-
 ន សោករាគេន ឧត្តេន ឃានរាគេន ឧត្តេន
 ជិដ្ឋរាគេន ឧត្តេន កាយរាគេន ឧត្តេន សីសរា-
 គេន ឧត្តេន កណ្តារាគេន ឧត្តេន មុទរាគេន
 ឧត្តេន ឧត្តរាគេន ឧត្តេន កាសេន សាសេន
 បិថាសេន ឧបេន ជីវេន កុច្ឆិរាគេន ឧត្តាយ បក្ក-
 ច្ឆិកាយ សុណាយ វិស្វចិកាយ កុដ្ឋេន កណ្តេន
 កំណសេន សោសេន អបមារេន ឧទ្ទយា កណ្ត-
 យា កណ្តយា រាសាយ វិក្កច្ឆិកាយ លោហិកេន

បម្រុងទុក្យលដោយមរណៈ បម្រុងទុក្យលដោយសេចក្តីសោត ទ្រុក
 ទ្រុល ទុក្ខ រោមនស្ស សេចក្តីភាគតិច បម្រុងទុក្យលដោយទុក្ខក្នុងនរក
 បម្រុងទុក្យលដោយទុក្ខក្នុងវិចិត្រានកំណើត បម្រុងទុក្យល ដោយទុក្ខ ក្នុង
 ច្រកវិស័យ បម្រុងទុក្យល អន្តរសា ញាប់ញ័រ ញ័ររួច ដោយទុក្ខ ជា
 របស់មនុស្ស ដោយទុក្ខមានការចុះកាន់គតិជាមូល ដោយទុក្ខមានការតាំង
 នៅក្នុងគតិជាមូល ដោយទុក្ខមានការចេញចាកគតិជាមូល ដោយទុក្ខដែល
 ទាក់ទងនឹងសត្វកើតហើយ ដោយទុក្ខដែលបណ្តាលអំពីរឿងដទៃនៃសត្វ
 កើតហើយ ដោយទុក្ខព្រោះសេចក្តីព្យាយាមរបស់ខ្លួន ដោយទុក្ខព្រោះ
 សេចក្តីព្យាយាមរបស់មន្ត្រីដទៃ ដោយទុក្ខទុក្ខ សង្ខារទុក្ខ វិបាកទុក្ខ
 ចក្ខុរោគទុក្ខ សោតរោគទុក្ខ ឈានរោគទុក្ខ ដំបូររោគទុក្ខ កាយរោគទុក្ខ
 សីលរោគទុក្ខ កល្យាណរោគទុក្ខ មុខរោគទុក្ខ ទន្ធរោគទុក្ខ ដោយទុក្ខព្រោះ
 រោគក្នុង ហឹត ចូលផ្លូវច្រមុះ ក្តៅក្រហាយ ស្តាំងស្គម ឈឺរោម វិល
 មុខ ខ្វាក់ឈាម ចុកស្បែក ចុកផ្ទៃ យូង ពត ស្រង រឹងវៃ ក្អកជ្រូក
 ដំណូចចិត្ត មោស កម រោគកើតក្នុងទីត្រង់ដោយច្របក យូងដក ឈាម

សោធន៍សមាណវគ្គបញ្ចវគ្គនិមន្តន្តរសា

ចិត្តោ មនុស្សោ អំសាយ ចំណុកាយ ភក្ខុលាយ^(១) ចំនួនសុដ្ឋានេហិ អាតោ ធម៌ សេដ្ឋសុដ្ឋានេហិ អាតោ ធម៌ វិសមុដ្ឋានេហិ អាតោ ធម៌ សង្ខារិកេហិ អាតោ ធម៌ ឧត្តរិកេហិ អាតោ ធម៌ វិសមបរិហារេហិ អាតោ ធម៌ ឧបក្កមិកេហិ អាតោ ធម៌ កម្មវិចារេហិ អាតោ ធម៌ សីតេន ឧស្ម័ន ជ័យន្ទាយ ចិច្ចាសាយ ឧទ្ធារេន បស្សវេន ទិសមគសវិភាគបសិវិសបសម្មស្សេហិ មាតុមរណេន ធុត្តេន ចិត្តមរណេន ធុត្តេន ភាតុមរណេន ធុត្តេន ភកិដិមរណេន ធុត្តេន បុត្តមរណេន ធុត្តេន ចិត្តមរណេន ធុត្តេន ញាតិក្សសេនេន ធុត្តេន ភោកក្សសេនេន ធុត្តេន ភោកក្សសេនេន ធុត្តេន សីលក្សសេនេន ធុត្តេន ធិដ្ឋក្សសេនេន ធុត្តេន ជន្ទមាតោ បរិជន្ទមាតោ បវេនមាតោ សម្មវេនមាតោ បរិជ្ជ័ សយាតោ បរិជន្ទមាតោ ។

១ ប. ភក្ខុលេន ចំនួនសុដ្ឋានេន អាតោ ធម៌ ។ ល។ ឧបកម្មវិភាគបសិវិសបសម្មស្សេហិ ឧស្ម័ន ឧស្ម័ន ។

សោធន៍សមាណវគ្គបញ្ចវគ្គនិមន្តន្តរសា

ប្រមាត់ ប្រមេ បុសដ្ឋដ្ឋុះ បុស បុសដ្ឋដ្ឋុះ ព្រោះអាតោ ធម៌ អំពីប្រមាត់ អាតោ ធម៌ អំពីស្វស អាតោ ធម៌ អំពីឡវ អាតោ ធម៌ អំពីឧត្តរ អាតោ ធម៌ អំពីសាវ ប្រមូលផ្សំ អាតោ ធម៌ អំពីការក្សវិយាបធម៌ស្មី អាតោ ធម៌ អំពីសេចក្តីព្យាយាម មានវិយ ចង់ដឹង អាតោ ធម៌ អំពីកម្មវិធាន ព្រោះត្រជាក់ ក្តៅ ឬរាង ឬស្រក ឧទ្ធារៈ បស្សវៈ សម្មស្សវាចាម មូស ឡវ កំដៅ ឬ សត្វល្អិត ដោយទុក្ខព្រោះស្លាប់មាតា ដោយទុក្ខព្រោះស្លាប់បិតា ដោយទុក្ខព្រោះស្លាប់ចង្កូចច្រស ដោយទុក្ខព្រោះស្លាប់ចង្កូចស្រី ដោយទុក្ខព្រោះស្លាប់កូនច្រស ដោយទុក្ខព្រោះស្លាប់កូនស្រី ដោយទុក្ខព្រោះវិនាសញាតិ ដោយទុក្ខព្រោះវិនាសភាគសម្បត្តិ ដោយទុក្ខព្រោះវិនាសដោយសារភាគ ដោយទុក្ខ ព្រោះវិនាសសីល ដោយទុក្ខ ព្រោះវិនាសទិដ្ឋិ ហេតុនេះ (សោភពោលថា) ជេកក្នុងភក់ បម្រះនាឡិល ។

សុត្តន្តបិដក បុព្វនិកាយស្ស បុព្វជំនាន់

[២០៩] ធិតា ធិបិ ឧបុល្លវិទ្ធំ សត្វារតោ សត្វាវ
 ធម្មត្តានុតោ ធម្មត្តាធិ កណ្តោតោ កណ្តំ ធិដ្ឋយា
 ធិដ្ឋំ បដិបនាតោ បដិបទំ មក្កតោ មក្កំ ឧបល្លវី
 សឧបល្លវិទ្ធំ ធិតា ធិបិ ឧបុល្លវី ។

[២១០] អថន្ទសាសី សម្ពុទ្ធន្ទំ អថាតិ បទសទ្ធិ
 ។ បេ ។ បទានុបុព្វតាមេតិ អថាតិ ។ អន្ទសាសិន្ទំ
 អន្ទសំ អន្ទត្ថំ អចស្សំ បដិវេជ្ជី ។ សម្ពុទ្ធន្ទំ យោ
 សោ កកវា ។ បេ ។ សច្ចតោ បញ្ញត្តិ យធិនំ ពុទ្ធាតិ
 អថន្ទសាសី សម្ពុទ្ធំ ។

[២១១] ឱយតិណ្ណន្ទំ កកវា តាមោយំ តិណ្ណា
 កកេយំ តិណ្ណា ធិដ្ឋោយំ តិណ្ណា អវេដ្ឋោយំ
 តិណ្ណា ឧត្តិណ្ណា ធិត្តិណ្ណា អត្តត្តាត្ថា សមត្តត្តា-
 ត្ថោ វីតិវត្ថោ សោ វុដ្ឋវាសោ ចិណ្ណចរណោ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក បុព្វនិកាយ ស្ស បុព្វជំនាន់

[២០៩] ពាក្យថា ស្ទុះចេញអំពីទីពឹង ទៅរកទីពឹង គឺ ស្ទុះ ស្ទុះចេញ -
 អំពីសាស្តា ទៅរកសាស្តា អំពីអ្នកប្រាប់ធម៌ ទៅរកអ្នកប្រាប់ធម៌ អំពី
 គណៈ ទៅរកគណៈ អំពីទិដ្ឋិ ទៅរកទិដ្ឋិ អំពីបដិបទា ទៅរក
 បដិបទា អំពីមក្ក ទៅរកមក្ក ហេតុនោះ (លោកពាលថា) ស្ទុះ
 ចេញអំពីទីពឹង ទៅរកទីពឹង ។

[២១០] ពាក្យថា គ្រានោះ អាត្មាបានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ
 គ្រងពាក្យថា គ្រានោះ គឺជាការចេញ ។ បេ ។ ពាក្យថា គ្រានោះ ជា
 លំដាប់ចេញ ។ ពាក្យថា បានឃើញ គឺ បានឃើញ បានចូល បាន
 ប្រសព្វ បានចាក់ផ្ចុំ ។ ពាក្យថា ព្រះសម្ពុទ្ធ បានដល់ព្រះមានបុណ្យ
 ។ បេ ។ បញ្ញត្តិថា ព្រះពុទ្ធ នេះ តើអំពីការត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ
 (លោកពាលថា) គ្រានោះ អាត្មាបានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ។

[២១១] ពាក្យថា ទ្រង់ទូលំអន្ទង់ហើយ គឺ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទូលំ
 អន្ទង់និកាម ទូលំអន្ទង់គភព ទូលំអន្ទង់និទិដ្ឋិ ទូលំ ទូលំឡើង ទូលំចេញ
 កន្លង កន្លងព្រម ប្រព្រឹត្តកន្លង អន្ទង់អវេជ្ជា គឺថា ព្រះអង្គទ្រង់មាន
 ការនៅក្នុងអវិយាស ទៅចុះហើយ មានចរណៈសន្សំហើយ ។ បេ ។

សោធបុសមាលាវកប្បញ្ញត្តិធម្មនិទ្ទេស

ជាតិជនមរណាសីសារោ ឧត្តិ តស្ស ពុទ្ធក្នុងភេតិ ឱ-
 យេតិស្លាវំ ។ អនាសវដ្ឋំ ចត្តារោ អាសវំ តាមាស-
 វោ កកសវោ ធិដ្ឋាសវោ អវិដ្ឋាសវោ ។ តេ អា-
 សវំ ទុទ្ធស្ស កកវតោ បរិហិតា ទុដ្ឋិទ្ធម្មលា តា-
 លវត្ថុកកា អនាវត្ថុតា អាយតិអនុប្បនន្ទា តស្មា
 តុន្ទា អនាសវោតិ ឱយេតិស្លាមនាសវំ ។ តេនាហ
 បិដ្ឋិយត្ថោ

បង្កើ (សយាទា) បរិវេទនាទោ
 ធិតា ធិបិ ឧបល្លវិ
 អនុសាសី សក្កុទ្ធិ
 ឱយេតិស្លាមនាសវដ្ឋំ ។

(២១២) យថា អហូ វត្តលិ ពុត្តសន្ទោ
 កប្រាវុតា អាឡវិកោតោ ឆ
 ឯវមេវ ឡឡិ បមុត្តស្ស សទ្ធិ
 កមិស្សសិ (ត្ថំ) បិដ្ឋិយ មទ្ធុនយ្យស្ស ចារិ ។

សោធបុសមាលាវកប្បញ្ញត្តិធម្មនិទ្ទេស

កតថ្មី ភី ជាតិ ជន មរណៈ សន្យា វៃព្រះអង្គមិនមាន ហេតុនោះ
 (លោកពោលថា) ទ្រង់ឆ្លងអន្លង់ហើយ ។ ពាក្យថា មិនមានកសវៈ
 សេចក្តីថា កសវៈ ៤ គឺ កាមាសវៈ ភវិសវៈ ចិត្តាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ ។
 កសវៈទាំងនោះ ព្រះពុទ្ធមានជោគ ទ្រង់លះបង់ហើយ មានបូសគល់
 ផ្កាចម្អិនហើយ ធ្វើឱ្យសល់តែទំនេរ ដូចជាទំនេរវិទ្យាដើមគោត ធ្វើឱ្យដល់
 ខ្យល់កើតមាន ឱ្យជាចម្រើនកើតទៅទៀត ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ
 ឈ្មោះថាមិនមានកសវៈ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ទ្រង់ឆ្លងអន្លង់
 ហើយ មិនមានកសវៈ ។ ហេតុនោះ ព្រះបិដ្ឋិយត្ថោ ពោលថា

អក្ការដកក្នុងកក់ បម្រុងទុក សុទ្ធចេញអំពីចំណី ទៅ
 កេចចំណី គ្រានោះ អក្ការទុកឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គ
 ទ្រង់ឆ្លងអន្លង់ហើយ ទ្រង់មិនមានកសវៈទេ ។

(២១២) (ព្រះមានព្រះភាគក្រាស់ថា) ក្តីលំ កប្រាវុត ទ័ន
 កាឡវិកោតម សុទ្ធាវកជាអ្នកមានសក្ខីបញ្ចេញហើយ យ៉ាង
 ណា សូម្បីអ្នកកំចូវបញ្ចេញ ខ្យល់សព្វ យ៉ាងនោះចុះ
 ហួសបិដ្ឋិយៈ អ្នកទ័នដល់ខ្យល់ក្រើយ ខែលំនៅរបស់មច្ចុ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេស

[២១៣] យថា អហុ វក្កលិ មុត្តស្សន្ទោ
 កត្រាវុដោ អាឡវិកោតមោ ចាតិ យថា វក្កលិ មុត្ត-
 ស្សន្ទោ សទ្ធាកុកោ សទ្ធាមុទ្ធ័មោ សទ្ធាជិមុត្តោ
 សទ្ធាជិមគេយ្យោ អហត្ថប្បត្តោ យថា កត្រាវុដោ
 មុត្តស្សន្ទោ សទ្ធាកុកោ សទ្ធាមុទ្ធ័មោ សទ្ធាជិ-
 មុត្តោ សទ្ធាជិមគេយ្យោ អហត្ថប្បត្តោ យថា អា-
 ឡវិកោតមោ មុត្តស្សន្ទោ សទ្ធាកុកោ សទ្ធាមុទ្ធ័-
 មោ សទ្ធាជិមុត្តោ សទ្ធាជិមគេយ្យោ អហត្ថប្បត្តោតិ
 យថា អហុ វក្កលិ មុត្តស្សន្ទោ កត្រាវុដោ
 អាឡវិកោតមោ ច ។

[២១៤] ឯវមេវ ភូមិ បមុត្តស្ស សទ្ធន្តិ ឯវ-
 មេវ ភិ សទ្ធន្តិ មុត្តស្ស បមុត្តស្ស សម្បមុត្តស្ស
 អធិមុត្តស្ស ឱកាប្បេហិ សព្វេ សទ្ធាកា អធិច្ចាតិ
 ។ បេ ។ យត្ថិក្ខុ សមុទយនម្មំ សទ្ធន្តិ ឯវេននម្មន្តិ
 សទ្ធន្តិ មុត្តស្ស បមុត្តស្ស សម្បមុត្តស្ស អធិមុត្ត-
 ស្ស ឱកាប្បេហិតិ ឯវមេវ ភូមិ បមុត្តស្ស សទ្ធន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេស

[២១៥] ពាក្យថា វក្កលិ កត្រាវុដោ នីតិអាឡវិកោតមោ មុត្តវុត្ត
 ជាអ្នកមានសទ្ធាបញ្ចេញហើយ យ៉ាងណា អធិប្បាយថា វក្កលិ មាន
 សទ្ធាបញ្ចេញហើយ ជាអ្នកច្នៃក្នុងសទ្ធា មានសទ្ធាជាប្រធាន មានចិត្ត
 ចុះសិបក្នុងសទ្ធា មានសទ្ធាជាអធិបតី បានសម្រេចព្រះអរហន្ត យ៉ាងណា
 កត្រាវុដោ មានសទ្ធាបញ្ចេញហើយ ជាអ្នកច្នៃក្នុងសទ្ធា មានសទ្ធាជា
 ប្រធាន មានចិត្តចុះសិបក្នុងសទ្ធា មានសទ្ធាជាអធិបតី បានសម្រេចព្រះ
 អរហន្ត យ៉ាងណា អាឡវិកោតមោ មានសទ្ធាបញ្ចេញហើយ ជាអ្នកច្នៃ
 ក្នុងសទ្ធា មានសទ្ធាជាប្រធាន មានចិត្តចុះសិបក្នុងសទ្ធា មានសទ្ធាជា
 អធិបតី បានសម្រេចព្រះអរហន្ត យ៉ាងណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 វក្កលិ កត្រាវុដោ នីតិអាឡវិកោតមោ សុទ្ធាវុត្តជាអ្នកមានសទ្ធាបញ្ចេញ
 ហើយ យ៉ាងណា ។

[២១៦] ពាក្យថា សូម្បីអ្នកកំចូវបញ្ចេញខ្លួនសទ្ធាយ៉ាងនោះចុះ សេចក្តីថា
 អ្នកច្នៃក្នុង ចូវបញ្ចេញ ចូវបញ្ចេញព្រម ចូវចុះសិបកាន់សទ្ធា និច្ចរជ្ជី
 ថា សទ្ធាទាំងឡាយនោះ ។ បេ ។ អ្នកច្នៃក្នុង ចូវបញ្ចេញ ចូវបញ្ចេញ
 ព្រម ចូវចុះសិបកាន់សទ្ធា និច្ចរជ្ជីថា បេសំណាមានការកើតឡើងជា
 ធម្មតា បេសំទាំងអស់នោះ មានការលេចចេញជាធម្មតា យ៉ាងនោះដែរ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សូម្បីអ្នកកំចូវបញ្ចេញខ្លួនសទ្ធាយ៉ាងនោះចុះ ។

សេចក្តីសម្គាល់កញ្ចប់ព្រះបណ្ឌិត

(២០៥) កម្មស្សសិ (ត្រី) ចំនួន មធ្យមយុស្ស
 ចារត្តិ មធ្យមយុស្ស វត្ថុត្តិ កិលេសា ៥ ទទា ៥
 អភិសង្ការ ៥ ។ មធ្យមយុស្ស ចារ វត្ថុត្តិ អមតិ
 ចំព្វាចំ យោ សោ សត្វសង្ការសមថោ សត្វចម្ប-
 ដិច្ចស្សត្តោ កត្តាត្តាយោ វិភកោ ឯកោ ដិព្វាចំ
 កម្មស្សសិ (ត្រី) ចំនួន មធ្យមយុស្ស ចារត្តិ ត្រី
 ចារ កម្មស្សសិ អធិកម្មស្សសិ ធុស្សសិ សត្តិ
 កម្មស្សសិកិ កម្មស្សសិ (ត្រី) ចំនួន មធ្យមយុស្ស
 ចារ ។ តេជោ កកា

យថា អហូ វត្ថុត្តិ មុត្តសត្វោ

កត្រាវុតោ អាឡាវិកោកោ ៥

ឯវេរ ត្រឡប់ មុត្តសត្វ សត្វ

កម្មស្សសិ (ត្រី) ចំនួន មធ្យមយុស្ស ចារត្តិ ។

(២០៦) ឯស កិលេស បសិទ្ធិមិ សុត្វាធម៌ វិចារ

វិជ្ជាធម៌(១) សត្វា អទិលោ បដិកាលា ។

• ឧ. វិជ្ជាធម៌ ។

សេចក្តីសម្គាល់កញ្ចប់ព្រះបណ្ឌិត

(២០៧) តាក្យថា ម្ចាស់ចំនួនៈ អ្នកនឹងដល់ត្រើយ នៃលំនៅរបស់
 មធ្យម លេចក្តីថា កិលេស ១៥ នឹងអភិសង្ការ លោកហៅថា លំនៅ
 របស់មធ្យម ។ អមតិវិភាគ លោកហៅថា ត្រើយនៃលំនៅរបស់មធ្យម បាន
 ដល់ការរម្ងាប់សង្ការចំនួន ការរលាស់ចោលចម្បងចំនួន ការអស់
 កត្តា ការប្រាសចាកគម្រោង លេចក្តីលាស់ វិភាគ ។ តាក្យថា ម្ចាស់
 ចំនួនៈ អ្នកនឹងដល់ត្រើយ នៃលំនៅរបស់មធ្យម បានលេចក្តីថា អ្នកនឹងដល់
 នឹងបាន នឹងកាល់ត្រូវ នឹងធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ឲ្យត្រើយ ហេតុនោះ
 (ខ្មែរក្រសែ) ម្ចាស់ចំនួនៈ អ្នកនឹងដល់ត្រើយ នៃលំនៅរបស់មធ្យម ។
 ហេតុនោះ ព្រះមានប្រាសាទ ក្រសែ

វត្ថុត្តិ កត្រាវុតោ នឹងអាឡាវិកោកោ សុត្វាធម៌អ្នកមាន
 សត្វាបត្តោហើយ យ៉ាងណា សូម្បីអ្នកកំចូវបត្តោ
 សត្វ យ៉ាងនោះចុះ ម្ចាស់ចំនួនៈ អ្នកនឹងដល់ត្រើយ
 នៃលំនៅរបស់មធ្យម ។

(២០៨) (ព្រះចំនួនៈក្នុងចូល) ខ្ញុំព្រះអង្គនេះព្រះថ្វាយព្រះពរ
 ព្រោះបានស្តាប់ព្រះបន្ទូលនៃព្រះអង្គ ជាព្រះមុនី ព្រះអង្គ
 ខ្មែរមានស្រ្តីបិទ បើកហើយ ព្រះអង្គមិនមានស្រ្តី
 រឹងរូស ខ្មែរមានបដិកាលា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុប្បដិទ្ទេសោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុប្បដិទ្ទេស

[២១៧] ឯស កិយេ្យា បសីនាមីតិ ឯស កិយេ្យា
 បសីនាមី សទ្ធិហាមី អនិមុត្តាមិ ឧក្កប្បេមិ សទ្វេ
 សង្ខារ អនិមុត្តាមិ ។ បេ ។ យន្តីត្វិ សមុទយនម្ពំ
 សទ្ធិន្តិ និរោធនម្ពំ កិយេ្យា បសីនាមី សទ្ធិហាមី
 អនិមុត្តាមិ ឧក្កប្បេមិតិ ឯស កិយេ្យា បសីនាមី ។

[២១៨] សុត្វាន មុនិទោ វចោតិ មុនិទិ ខោនិ
 វុទ្ធិតិ ញាណំ យា បញ្ញា បដិទតា ។ បេ ។ សង្ក-
 ជាលមតិទ្វ សោ មុនិ ។ សុត្វាន មុនិទោ វចោតិ
 កុយ្យំ វចនំ ក្សបដិ ទេសនំ អនុសន្នំ សុត្វា
 សុណិត្វា ឧក្កហិត្វា ឧបទាវយិត្វា ឧបលក្ខយិត្វាតិ
 សុត្វាន មុនិទោ វចា ។

[២១៩] វិជច្ឆនោ សម្ពុទ្ធាតិ ធននន្តិ បញ្ញា
 ធននាទិ តណ្ហាធននំ និដ្ឋេធននំ កិលេសធននំ

[២១៧] ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គនេះជ្រះថ្លាព្រះគោត គឺ ខ្ញុំព្រះអង្គនេះ
 ជ្រះថ្លា ជឿ ចុះចិត្តស្ងប់ ជឿមាំមួនព្រះគោត សង្ខារទាំងពួងមិនទៀត
 ។ បេ ។ ខ្ញុំព្រះអង្គនេះ ជ្រះថ្លា ជឿ ចុះចិត្តស្ងប់ ជឿមាំមួនព្រះគោត របស់
 លោក មានការរើសឡើងជាធម្មតា របស់នោះ មានការលេងទៅវិញ
 ជាធម្មតា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គនេះជ្រះថ្លាព្រះគោត ។

[២១៨] ពាក្យថា ព្រោះបានស្តាប់ព្រះបន្ទូលនៃព្រះអង្គជាព្រះមុនិ
 ត្រង់ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោទៈ បាន
 ដល់បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ មុនិនោះ កន្លងទៅបណ្តាញគឺកិលេស
 ជាគ្រឿងចំពាក់ ។ ពាក្យថា ព្រោះបានស្តាប់ព្រះបន្ទូលនៃព្រះអង្គជាព្រះ
 មុនិ បានសេចក្តីថា ព្រោះបានស្តាប់ ឬ រឿន ចងចាំទុក កំណត់ទុកនូវ
 ព្រះបន្ទូល កន្លងនៃព្រះបន្ទូល ទេសនា អនុសន្ន នៃព្រះអង្គ ហេតុ
 នោះ (លោកពោលថា) ព្រោះបានស្តាប់ព្រះបន្ទូល នៃព្រះអង្គជា
 ព្រះមុនិ ។

[២១៩] ពាក្យថា ព្រះសម្ពុទ្ធត្រង់មានគ្រឿងបិទបើកហើយ
 ត្រង់ពាក្យថា គ្រឿងបិទ បានដល់គ្រឿងបិទ ៨ គឺ គ្រឿងបិទ
 គឺតណ្ហា គ្រឿងបិទគឺនិដ្ឋេ គ្រឿងបិទគឺកិលេស គ្រឿងបិទ

សោធន៍សមាណវិក្កញ្ញានិមន្តរសោ

ទុក្ខវិចារនំ អវិជ្ជាធនំ ។ តានិ ធនោនិ ពុទ្ធស្ស
 ភកវតោ វិវដានិ វិទ្ធិសិតានិ សមុច្ចាទិតានិ បហីនា-
 និ សមុច្ចន្ទានិ វ្របសន្តានិ បដិច្ចស្សន្ទានិ អនុប្ប-
 ត្តិកានិ ញ្ញាណក្ខិនា ធខ្នានិ ភស្មា ពុទ្ធា វិវដន្ទនោ ។
 ពុទ្ធាទិ យោ សោ ភកវ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ
 យនិទំ ពុទ្ធាទិ វិវដន្ទនោ សម្ពុទ្ធា ។

[២២០] អទិលោ បដិកាលាភិតិ អទិលោទិ
 កតោ ទិលោ នោសោ ទិលោ មោហោ ទិលោ
 កោនោ ទិលោ ឧបនាហោ ទិលោ ។ បេ ។ សទ្វា-
 កុសលាភិសង្ខារ ទិលា ។ តេ ទិលា ពុទ្ធស្ស
 ភកវតោ បហីនា ឧច្ចន្ទមូលា តាលាវត្ថុកតា អនកា-
 វត្ថុកា អាយតិអនុប្បននម្មា ភស្មា ពុទ្ធា អទិលោ ។

សោធន៍សមាណវិក្កញ្ញានិមន្តរសោ

និទុច្ឆនេ ត្រៀនចំទតិអវិជ្ជា ។ ត្រៀនចំទតាំងនោះ ព្រះពុទ្ធាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់បើក កំចាត់បង់ ដកឡើង លេចន៍ ផ្ដាច់ផ្ដល រំលាប់
 គ្របសង្កត់ ធ្វើមិនគួរឱ្យរើកតឡើងបាន ដុះដាយក្នុងគិញ្ញាលាហើយ
 ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ ឈ្មោះថាមានត្រៀនចំទតិហើយ ។ ពាក្យថា
 ព្រះពុទ្ធ បានដល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ បញ្ញត្តិថា ព្រះពុទ្ធ នេះ
 កើតព្រោះការគ្រាស់ដឹង ហេតុនោះ (លោកគោលថា) ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់
 មានត្រៀនចំទតិហើយ ។

[២២១] អនិច្ចាយពាក្យថា ព្រះអង្គមិនមានត្រៀនវិនិស្សេ ទ្រង់មាន
 បដិកាលា ត្រង់ពាក្យថា មិនមានត្រៀនវិនិស្សេ សេចក្ដីថា ពន្លឺឈ្មោះថា
 ត្រៀនវិនិស្សេ ទោសៈ ឈ្មោះថាត្រៀនវិនិស្សេ មោហៈ ឈ្មោះថាត្រៀន
 វិនិស្សេ ក្រោធ ឈ្មោះថាត្រៀនវិនិស្សេ ការចងកំនុំ ឈ្មោះថាត្រៀនវិនិស្សេ
 ។ បេ ។ អកុសលាភិសង្ខារពាំងអស់ ឈ្មោះថាត្រៀនវិនិស្សេ ។ ត្រៀនវិនិ
 ស្សេពាំងនោះព្រះពុទ្ធានថាគ ទ្រង់លេចន៍ ផ្ដាច់ផ្ដលឫសគល់ ធ្វើឱ្យសល់
 តែទំនេរដូចជាទំនេរនៃដំបូក ឱ្យដល់នូវការមិនកើតមាន ធ្វើឱ្យជាធម៌
 លែងកើតតទៅទៀត ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថាមិនមានត្រៀនវិនិស្សេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិទ្ទេសោ

បដិកាលាភតិ កុយោ បដិកាលាវត្ថោ បរិយត្តិប្ប-
ដិកាលាភំ ច បរិបុត្តាបដិកាលាភំ ច អនិកមប្ប-
ដិកាលាភំ ច ។

កតមោ បរិយត្តិប្បដិកាលាភំ ។ ឥនេកច្ចុស្ស
តុទ្ធវចនំ បរិយាបុដំ ហោតិ សុត្តំ គេយ្យំ វេយ្យា-
ការណំ កាជា ឧទានំ ឥតិវុត្តកំ ជាតកំ អព្ភត-
នម្មំ វេទល្យំ តស្ស បរិយត្តិ និស្សាយ បដិភាតិ
អយំ បរិយត្តិប្បដិកាលាភំ ។

កតមោ បរិបុត្តាបដិកាលាភំ ។ ឥនេកាប្បោ
បរិបុត្តិកា ហោតិ អត្ថេ ច ញាយេ ច លក្ខណោ
ច ការណោ ច ហំនាហំនេ ច តស្ស បរិបុត្តិ
និស្សាយ បដិភាតិ អយំ បរិបុត្តាបដិកាលាភំ ។

កតមោ អនិកមប្បដិកាលាភំ ។ ឥនេកច្ចុស្ស
អនិកតា ហោតិ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា ចត្តារោ សម្ម-
ប្បដ្ឋានា ចត្តារោ ឥទ្ធិចាតា បញ្ច្រៀយានិ បញ្ច កលានិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិទ្ទេសោ

ពាក្យថា ត្រង់មានបដិកាលា បានដល់បុគ្គលមានបដិកាលា ព ពួក
គឺ បុគ្គលមានបដិកាលាព្រោះបរិយត្តិ ១ បុគ្គលមានបដិកាលាព្រោះបរិបុត្ត
១ បុគ្គលមានបដិកាលាព្រោះអនិកមៈ ១ ។

បុគ្គលមានបដិកាលាព្រោះបរិយត្តិ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុង
លោកនេះ រៀនតូចៗចេះ គឺសុត្តៈ គេយ្យៈ វេយ្យាករណៈ គាថា
ឧទានៈ ឥតិវុត្តកៈ ជាតកៈ អព្ភតន្តៈ វេទល្យៈ តុទ្ធវចនៈនោះ វេទន៍ក្តី
ច្បាស់ដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះគាស្រ័យបរិយត្តិ នៅ ឈ្មោះថាបុគ្គលមាន
បដិកាលាព្រោះបរិយត្តិ ។

បុគ្គលមានបដិកាលាព្រោះបរិបុត្ត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុង
លោកនេះ ជាអ្នកសាកសួរក្នុងអក្ខរក្នុងធម៌គូរជើង ក្នុងលក្ខណៈ ក្នុង
ហេតុ ក្នុងហ៊ានៈនឹងអង្គនៈ សភាវៈមានអក្ខរជាដើមនោះ វេទន៍
ក្តីច្បាស់ដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះគាស្រ័យការសាកសួរ នៅ ឈ្មោះ
ថាបុគ្គលមានបដិកាលាព្រោះបរិបុត្ត ។

បុគ្គលមានបដិកាលាព្រោះអនិកមៈ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោក
នេះ ព្រាស់ជីវិតសតិប្បដ្ឋាន៦ សម្មប្បដ្ឋាន៦ ឥទ្ធិចាត៦ ឥន្ទ្រិយ៨ ភលៈ៨

សេចក្តីសម្គាល់កិច្ចបញ្ជាក់នៃបទប្បញ្ញត្តិ

សត្វ តោ ជ្រូក អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មនោ កន្តារោ
 អរិយមត្តា ធនាវ សាមញ្ញផលាធិ ធម្មស្ស
 បដិសម្ពិទ្ធាយោ ធម្ម អភិញ្ញាយោ តស្ស អត្តោ
 ញាតោ ធម្មោ ញាតោ វិទុត្តិ ញាតោ អត្តោ ញាតោ
 អត្តោ បដិភាតិ ធម្មោ ញាតោ ធម្មោ បដិភាតិ
 វិទុត្តិយោ ញាតាយ វិទុត្តិ បដិភាតិ វិទុត្តិ វិទុត្តិ
 ញាតិ បដិភាតាយ បដិសម្ពិទ្ធា ។ កតក វិទុត្តិ
 បដិសម្ពិទ្ធាយ ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបេតោ
 សមុបេតោ ឧបេតោ សមុបេតោ សមុបេតោ
 តស្ស តុទ្ធា បដិភាតក ។ យស្ស បរិយត្តិ
 ធម្ម បរិយត្តិ ធម្ម អធម្មោ ធម្ម កី តស្ស
 បដិភាយិស្សតិ អធម្មោ បដិភាតក ។ តេជោ
 បដិភាយិស្សតិ អធម្មោ បដិភាតក ។ តេជោ

ឯស កិយេក បសីទាមិ សុត្វា ធម្មធម្មោ វិទោ

វិទុត្តិយោ សមុត្តោ អធម្មោ បដិភាតក ។

[២២១] អធម្មោ អភិញ្ញាយ សត្វ វិទុត្តិ បរិយត្តិ

បញ្ញាធម្មតោ សត្វ កត្តិបិ បដិភាតក ។

១៨. បញ្ញា ។

សេចក្តីសម្គាល់កិច្ចបញ្ជាក់នៃបទប្បញ្ញត្តិ

តោ ជ្រូក អដ្ឋង្គិកោ មនោ កន្តារោ អរិយមត្តា
 ធនាវ សាមញ្ញផលាធិ ធម្មស្ស បដិសម្ពិទ្ធាយោ
 ធម្ម អភិញ្ញាយោ តស្ស អត្តោ ញាតោ ធម្មោ
 ញាតោ វិទុត្តិ ញាតោ អត្តោ ញាតោ អត្តោ
 បដិភាតិ ធម្មោ ញាតោ ធម្មោ បដិភាតិ វិទុត្តិ
 យោ ញាតាយ វិទុត្តិ បដិភាតិ វិទុត្តិ វិទុត្តិ
 ញាតិ បដិភាតាយ បដិសម្ពិទ្ធា ។ កតក វិទុត្តិ
 បដិសម្ពិទ្ធាយ ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបេតោ
 សមុបេតោ ឧបេតោ សមុបេតោ សមុបេតោ
 តស្ស តុទ្ធា បដិភាតក ។ យស្ស បរិយត្តិ
 ធម្ម បរិយត្តិ ធម្ម អធម្មោ ធម្ម កី តស្ស
 បដិភាយិស្សតិ អធម្មោ បដិភាតក ។ តេជោ
 បដិភាយិស្សតិ អធម្មោ បដិភាតក ។ តេជោ

ខ្ញុំព្រះអង្គនេះជ្រើសរើស ព្រះបាទស្តេចព្រះបង្គំ
 ព្រះអង្គជាព្រះមុខ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធត្រង់មានគ្រឿងបិទបិទហើយ
 ព្រះអង្គមិនមានគ្រឿងនៃស្រី ត្រង់មានបដិភាតក ។

[២២១] ព្រះសាស្តាត្រង់ប្រាប់បង្គំ ខ្ញុំអធម្មោ វិទុត្តិយោ
 ត្រង់ប្រាប់បង្គំជាតំណាង ដែលជាតំណាងបដិភាតក
 ត្រង់ប្រាប់បង្គំ នៃប្រាសាទតំណាង ដល់ពួកជនអ្នក
 សង្ឃ័យដែលប្តេជ្ញា (ជាអស់សង្ឃ័យ) ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខស្សនិកាយ

[២២២] អធិនេវ អភិញ្ញាយាតិ នេវាតិ តយោ
នេវ សម្មតិទេវា ច ឧបបត្តិទេវា ច វិសុទ្ធិទេវា ច ។

កតមេ សម្មតិទេវា ។ រាជានោ ច រាជតុហារា
ច នេវិយោ ច ឥមេ សម្មតិទេវា វុទ្ធជំ ។

កតមេ ឧបបត្តិទេវា ។ ចាតុម្មហារាជិកា នេវ
តាវត្ថីសា នេវ ។ បេ ។ ប្រហុតាយិកា នេវ យេ
ច នេវា តត្របរិ(១) ឥមេ ឧបបត្តិទេវា វុទ្ធជំ ។

កតមេ វិសុទ្ធិទេវា ។ តតាតតស្សាវតា
អរហន្តោ ទីលាសវា យេ ច បទូកសម្ពុទ្ធា ឥមេ
វិសុទ្ធិទេវា វុទ្ធជំ ។

កកវា សម្មតិទេវា អធិនេវាតិ អភិញ្ញាយ ឧបប-
ត្តិទេវា អធិនេវាតិ អភិញ្ញាយ វិសុទ្ធិទេវា អធិនេវាតិ
អភិញ្ញាយ ជាជិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិភាវយិត្វា
វិភូតំ កត្វាតិ អធិនេវា អភិញ្ញាយ ។

១ ឧ. តត្របរិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចុឡនិកាយ

[២២២] អធិប្បាយនាក្យថា ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវអធិទេវតាទាំងឡាយ
ត្រង់នាក្យថា ទេវតាទាំងឡាយ បានដល់ទេវតា ពួក គឺ ពួកសម្មតិ-
ទេវតា ១ ឧបបត្តិទេវតា ១ វិសុទ្ធិទេវតា ១ ។

សម្មតិទេវតា តើដូចម្តេច ។ ព្រះរាជា ព្រះរាជកុមារ ខ័ន្តិព្រះរាជ-
ទេពិ ទាំងនេះ ហៅថា សម្មតិទេវតា ។ ឧបបត្តិទេវតា តើដូចម្តេច ។
ពួកទេវតាជាតិកុម្មហារាជិកៈ ពួកទេវតាជាតិភិក្ខុ ។ បេ ។ ពួក
ទេវតាជាតិព្រហ្មញ្ញាយិកៈ ខ័ន្តិពួកទេវតាជាតិភាសិតិកៈនោះ ទាំងនេះ
ហៅថា ឧបបត្តិទេវតា ។

វិសុទ្ធិទេវតា តើដូចម្តេច ។ ព្រះអរហន្តទីលាស្រព ជាសាវ្យាស័
កថាគត ខ័ន្តិព្រះបរមនិព្វាន ទាំងនេះ ហៅថា វិសុទ្ធិទេវតា ។

ព្រះមានព្រះភាគជ្រាបច្បាស់ នូវសម្មតិទេវតាទាំងឡាយថា ជាអធិ-
ទេវតា ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវពួកឧបបត្តិទេវតាថា ជាអធិទេវតា ទ្រង់ជ្រាប
ច្បាស់ ទ្រង់យល់ ទ្រង់ខ្លឹម ទ្រង់ព្រះ ទ្រង់ពាក់ច្បាស់ ទ្រង់ធ្វើឲ្យ
ប្រាកដ នូវពួកវិសុទ្ធិទេវតាថា ជាអធិទេវតា ហេតុនោះ (លោក
ពោលថា) ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ នូវអធិទេវតាទាំងឡាយ ។

សេចក្តីសម្គាល់អក្សរក្រិកនៃធម៌ខ្មែរ

[២២៣] សង្ខ វេទិ បរេវន្តិ កកា អន្តោ
 ច បរេសត្យ អនិទេវតា ធម្ម វេទិ អត្តាសិ អនុ-
 សិ បដិវិជ្ជំ ។ កតមេ អន្តោ អនិទេវតា ធម្ម ។
 សង្ខាបដិមតា អនុលោមប្បដិមតា អបច្ចន្តិកប្បដិ-
 មតា ធម្មានុធម្មប្បដិមតា សីលេសុ បរិច្ចរិការិតា
 ឥន្ទ្រិយេសុ កុត្តន្តារតា ភោជនេ មត្តញ្ញាតា ជាករិយា-
 នុយោតោ សតិសម្បជញ្ញំ ធនាភេ សតិប្បដ្ឋានា
 ។ បេ ។ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មាត្តា ឥមេ វុទ្ធន្តិ អន្ត-
 ោ អនិទេវតា ធម្ម ។ កតមេ បរេសំ អនិទេវ-
 តា ធម្ម ។ សង្ខាបដិមតា ។ បេ ។ អរិយោ
 អដ្ឋង្គិកោ មាត្តា ឥមេ វុទ្ធន្តិ បរេសំ អនិទេវតា
 ធម្ម ។ ឯវិ កកា អន្តោ ច បរេសត្យ
 អនិទេវតា ធម្ម វេទិ អត្តាសិ អនុសិ បដិវិជ្ជិតិ
 សង្ខ វេទិ បរេវន្តិ ។

សេចក្តីសម្គាល់អក្សរក្រិកនៃធម៌ខ្មែរ

[២២៣] ភាសា ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ធម៌តាំងអស់ ដំបៅកតាប
 នឹងប្រសើរ អនិប្បាយថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ទ្រង់យល់
 ទ្រង់ចេះតាស់ ទ្រង់ចាត់ចុះ ខ្ញុំក្នុងចម្លើយ ដែលធ្វើព្រះអង្គនឹងបុគ្គលដទៃ ឲ្យ
 ជាអនិទេវតា ។ ក្នុងចម្លើយដែលធ្វើព្រះអង្គ ឲ្យជាអនិទេវតា តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ សេចក្តីប្រតិបត្តិបរាណាយភាម សេចក្តីប្រតិ-
 បត្តិមិនខំតាស់ សេចក្តីប្រតិបត្តិមិនមិនសមត្ថរបស់ធម៌ ការធ្វើបំពេញកុស្ត
 សីល ការគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយ ការផ្គត់ប្រមាណក្នុងភោជន ការប្រកប
 រឿយ ។ ខ្ញុំសេចក្តីគាត់ទូក សតិសម្បជញ្ញៈ សតិប្បដ្ឋាន ២ ។ បេ ។
 អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ចំណេះហៅថា ធម៌ដែលធ្វើព្រះអង្គឲ្យជាអនិទេវតា ។
 ធម៌ធ្វើបុគ្គលដទៃឲ្យជាអនិទេវតា តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ
 ប្រពៃ ។ បេ ។ អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ចំណេះ ហៅថា ធម៌ធ្វើបុគ្គល
 ដទៃឲ្យជាអនិទេវតា ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាប ទ្រង់យល់ ទ្រង់ចេះ
 តាស់ ទ្រង់ចាត់ចុះ ខ្ញុំចម្លើយដែលធ្វើព្រះអង្គនឹងបុគ្គលដទៃ ឲ្យជាអនិទេវតា
 ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ទ្រង់ជ្រាបធម៌តាំងអស់ដំបៅកតាប
 នឹងប្រសើរ ។

សុទ្ធកម្មវិធី ឧបទ្វីបកាយស្ស ព្រះបាទ

(២២២) បញ្ញាឧទ្ធករោ សត្វាតិ ភក្កា ចារាយ-

ចិក្ខុប្បញ្ញាណំ អន្ធករោ បរិយន្តករោ បរិច្ឆេទករោ
 បរិវដ្តមករោ បរិសប្បញ្ញាណំ(*) អន្ធករោ បរិយន្ត-
 ករោ បរិច្ឆេទករោ បរិវដ្តមករោ បិដ្ឋិយប្បញ្ញាណំ
 អន្ធករោ បរិយន្តករោ បរិច្ឆេទករោ បរិវដ្តមករោ
 សក្កប្បញ្ញាណំ អមនុស្សប្បញ្ញាណំ កិក្ខុប្បញ្ញាណំ កិក្ខុ-
 ចិប្បញ្ញាណំ ឧបាសកប្បញ្ញាណំ ឧបាសិកាប្បញ្ញាណំ
 រាជប្បញ្ញាណំ ឧត្តមប្បញ្ញាណំ ព្រាហ្មណប្បញ្ញាណំ វេស្ស-
 ប្បញ្ញាណំ សុទ្ធប្បញ្ញាណំ ព្រាហ្មប្បញ្ញាណំ អន្ធករោ បរិ-
 យន្តករោ បរិច្ឆេទករោ បរិវដ្តមករោតិ បញ្ញាឧទ្ធក-
 រោ ។ សត្វាតិ ភក្កា សត្វាហោ ។ យថា សត្វា-
 ហោ សត្វោ កណ្តារិ តាវេតិ ចោរកណ្តារិ តាវេតិ វាជ្ជ-
 កណ្តារិ តាវេតិ ឧត្តមកណ្តារិ តាវេតិ ធិរុទ្ធកកណ្តារិ
 តាវេតិ ឧត្តារេតិ ធិត្តារេតិ ទេមន្តក្ខមិ សម្មាបេតិ វិវាមេវ

* ឧ. សិទ្ធិបញ្ញាណំ ។

សុទ្ធកម្មវិធី ឧបទ្វីបកាយស្ស ព្រះបាទ

(២២២) ពាក្យថា ព្រះសាស្តា ទ្រង់ធ្វើទីបំផុតនៃប្រសា រដ្ឋប្បាយ

ថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ធ្វើទីបំផុត ធ្វើទីបំផុតដុំវិញ ធ្វើការកំណត់
 ធ្វើផ្លូវដុំវិញ នៃបុរាណនិកប្បញ្ញា ទ្រង់ធ្វើទីបំផុត ធ្វើទីបំផុតដុំវិញ
 ធ្វើការកំណត់ ធ្វើផ្លូវដុំវិញ នៃបរិសប្បញ្ញា ទ្រង់ធ្វើទីបំផុត ធ្វើទីបំផុតដុំវិញ
 ធ្វើការកំណត់ ធ្វើផ្លូវដុំវិញ នៃបិដ្ឋិយប្បញ្ញា ទ្រង់ធ្វើទីបំផុត ធ្វើទីបំផុត
 ដុំវិញ ធ្វើការកំណត់ ធ្វើផ្លូវដុំវិញ នៃសក្កប្បញ្ញា អមនុស្សប្បញ្ញា
 កិក្ខុប្បញ្ញា កិក្ខុចិប្បញ្ញា ឧបាសកប្បញ្ញា ឧបាសិកាប្បញ្ញា រាជប្បញ្ញា
 ឧត្តមប្បញ្ញា ព្រាហ្មណប្បញ្ញា វេស្សប្បញ្ញា សុទ្ធប្បញ្ញា ព្រាហ្មប្បញ្ញា
 ហេតុនោះ (ហេតុនោះ) ទ្រង់ធ្វើទីបំផុតនៃបញ្ញាទាំងឡាយ ។
 ពាក្យថា ព្រះសាស្តា បានន័យថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រកក្នុងភ្នំ ។
 អ្នកទាំងពួក ញ៉ាំងពួកឲ្យឆ្លងផ្លូវលំបាក គឺឲ្យឆ្លងផ្លូវលំបាកគឺថោរ ឲ្យ
 ឆ្លងផ្លូវលំបាកគឺសត្វសាហាវ ឲ្យឆ្លងផ្លូវលំបាកគឺត្បូង ឲ្យឆ្លង ឲ្យឆ្លង
 ឡើង ឲ្យឆ្លងពេញអំពីផ្លូវលំបាកគឺមិនមានទឹក ឲ្យផលវេចខ្ចីក្នុង

សោធម្មសមាធិវិញ្ញាណនិមិត្តសោ

កកក សត្វកហោ សត្តេ កត្តាវំ តាវេតិ ជាតិជនព្យា-
 ជិមរណសោ កបរិទេវតុន្តោ ដោមនស្សចាយាសកត្តាវំ
 តាវេតិ កកកត្តាវំ តាវេតិ ដោសមោហហនិជំដ្ឋក្កិលេ-
 សនុច្ឆរិតកត្តាវំ តាវេតិ កកកហនិ តាវេតិ ដោសក-
 ហនិ តាវេតិ មោហកហនិ តាវេតិ និដ្ឋក្កិលេសនុច្ឆរិ-
 តកហនិ តាវេតិ ឧត្តារេតិ និត្តារេតិ ទេមន្តរូបី អមតំ
 ជិត្វាជំ សម្មាបេតិកំ វិវំ កកក សត្វកហោ ។ អថក
 កកក ធនា វិធនា អនុធនា សញ្ញាបេតា ជិដ្ឋា-
 បេតា បេតុតា បសាធនាតិ វិវម្បិ កកក សត្វ-
 កហោ ។ អថក កកក អនុប្បន្នស្ស មក្កស្ស ឧប្បា-
 ធនា អសញ្ញាតស្ស មក្កស្ស សញ្ញាធនា អនុត្តាត-
 ស្ស មក្កស្ស អត្តាតា មក្កញ្ញា មក្កវិទូ មក្កកោវិ-
 ដោ មក្កាតុតា ច បទ វិសាហំ សាវតា វិហារន្តិ
 បញ្ញា សមន្មាតតាតិ វិវម្បិ កកក សត្វកហោតិ
 មញ្ញាមន្តកាពេ សត្វា ។

សោធម្មសមាធិវិញ្ញាណនិមិត្តសោ

យ៉ាងណា ព្រះមោចព្រះភាគ ទ្រង់ជាអ្នកនាំពួក ញ៉ាំងសត្វឲ្យឆ្លងផ្លូវ
 លំបាក គឺ ឲ្យឆ្លងផ្លូវលំបាក គឺ ជាតិ ជន ព្យាជិ មរណៈ សោតៈ
 បរិទេវ ទុក្ខៈ ចោមនស្សៈ នីតិទោយាសៈ ឲ្យឆ្លងផ្លូវលំបាក គឺកកៈ
 ឲ្យឆ្លងផ្លូវលំបាក គឺចោសៈ មោហៈ មាតៈ ជំដ្ឋ កំលេស ទុច្ចរិត
 ឲ្យឆ្លងព្រៃស្បែក គឺកកៈ ឲ្យឆ្លងព្រៃស្បែក គឺចោសៈ ឲ្យឆ្លងព្រៃស្បែក
 គឺមោហៈ ឲ្យឆ្លង ឲ្យឆ្លងឡើង ឲ្យឆ្លងចេញពីព្រៃស្បែក គឺជំដ្ឋ
 កំលេស នីតិទុច្ចរិត ឲ្យដល់ទេមន្តក្ខម៌ គឺអមតជិត្វាជ កំយ៉ាងនោះដែរ
 ហេតុនោះ ព្រះមោចព្រះភាគ ឈ្មោះថាជាអ្នកនាំពួក យ៉ាងនេះ ។ មួយ
 ទៀត ព្រះមោចព្រះភាគ ទ្រង់នាំ ខ្លាខ ខ្លាខរឿយៗ ទ្រង់ឲ្យយល់
 ឲ្យចូលជំកូ ឲ្យឃើញ ឲ្យជ្រះថ្លា ហេតុនោះ ព្រះមោចព្រះភាគ ឈ្មោះថា
 ជាអ្នកនាំពួក យ៉ាងនេះក៏បាន ។ ឬថា ព្រះមោចព្រះភាគទ្រង់ញ៉ាំងមក្ក
 ដែលមិនទាន់កើតឲ្យកើតបាន ញ៉ាំងមក្កដែលមិនទាន់កើតឲ្យកើតបាន
 ទ្រង់ប្រាប់មក្កដែលមិនទាន់ប្រាប់ ទ្រង់ជ្រាបមក្ក ទ្រង់ស្គាល់មក្ក ទ្រង់
 ល្អាសក្នុងមក្ក ចំណែកខាងពួកសាវ័ក ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ជាអ្នកដើរ
 ទៅតាមមក្ក ជាអ្នកច្រកបក្កកាលខាងក្រោយ ហេតុនោះ ព្រះមោច
 ព្រះភាគ ឈ្មោះថាជាអ្នកនាំពួក យ៉ាងនេះក៏បាន ហេតុនោះ (លោក
 កោលថា) ព្រះសាស្តា ទ្រង់ធ្វើទីបំផុត នៃប្រសាទាំងឡាយ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិទេស

(២២៩) កង្ខំនំ បដិជាធនន្តំ សកាមំ អាកាមំ
 ធិក្កាមំ សម្មជ្ឈន្តំ សលេខា អាកាមំ ធិល្យាបា
 សម្មជ្ឈន្តំ សទ្ធម្បកា អាកាមំ ធិទ្ធម្បកា សម្ម-
 ជ្ឈន្តំ សវេទិកំ អាកាមំ ធិវេទិកំ សម្មជ្ឈន្តំ
 សរាគា អាកាមំ វិគរាគា សម្មជ្ឈន្តំ សធាសា
 អាកាមំ វិគធាសា សម្មជ្ឈន្តំ សមោហា អាកាមំ
 វិគមោហា សម្មជ្ឈន្តំ សក្កិលេសា អាកាមំ ធិក្កិ-
 លេសា សម្មជ្ឈន្តំ កង្ខំនំ បដិជាធនំ ។ គេជាហ
 ចិន្តិយត្ថេរេ

អនិទេវេ អកំញាយ សត្វំ វេទិ បរេវំ
 បញ្ញាទន្តករោ សត្វា កង្ខំនំ បដិជាធនន្តំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិទេស

(២២៩) ភាគៗ ដល់ពួកជនអ្នកសង្ស័យ ដែលប្តេជ្ញា (ថាជាអ្នក
 អស់សង្ស័យ) អនិច្ចាយថា ជនតាំងឡាយ ដែលមានសច្ច្តិភ័យ
 គ្រប់ មកសម្រេចថា ជាអ្នកមិនមានសច្ច្តិភ័យ អ្នកដែលមានចិត្ត
 រសទសាម មកសម្រេចថា ជាអ្នកមានចិត្តមិនរសទសាម អ្នក
 ដែលមានចិត្តបែកជំរុះ មកសម្រេចថា ជាអ្នកមានចិត្តមិនបែកជំរុះ
 អ្នកដែលមានសច្ច្តិស្តាប់ស្តី មកសម្រេចថា ជាអ្នកមិនមានសច្ច្តិ
 ស្តាប់ស្តី អ្នកដែលមានពនៈ មកសម្រេចថា ជាអ្នកមិនមានពនៈ
 អ្នកដែលមានទោសៈ មកសម្រេចថា ជាអ្នកមិនមានទោសៈ អ្នក
 ដែលមានមោហៈ មកសម្រេចថា ជាអ្នកមិនមានមោហៈ អ្នកដែល
 មានកិលេស មកសម្រេចថា ជាអ្នកមិនមានកិលេស ហេតុនោះ (លោក
 ភោគៗ) ដល់ពួកជនអ្នកសង្ស័យ ដែលប្តេជ្ញា (ថាជាអ្នកអស់
 សង្ស័យ) ។ ហេតុនោះ ព្រះចិន្តិយត្ថេរេភោគៗ

ព្រះហស្តា ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវអនិច្ចេតតាំងឡាយ ទ្រង់
 ជ្រាបនូវធម្មជាតិ តាំងអស់ ដែលចែកចាយនឹងប្រសើរ ទ្រង់
 ធ្វើច្រើនផុត នៃប្រសាតាំងឡាយ ដល់ពួកជនអ្នកសង្ស័យ
 ដែលប្តេជ្ញា (ថាជាអ្នកអស់សង្ស័យ) ។

សោឡសមាណវកប្បញ្ញាចិន្តចិន្តសោ

[២២២] អសំហិរំ អសង្កប្បំ យស្ស នន្ទំ ឧបមា ក្សតិ

អន្តា កមិស្សាមិ ន មេត្ត កាដ្ឋា

ឯវិ មិ ជាវេហំ អនិម្មត្តចិន្តំ ។

[២២៣] អសំហិរំ អសង្កប្បំ អសំហិរំ វុត្ថុនិ

អមតំ និព្វានំ យោ សោ សទ្ធសង្ខារសមដោ ស-
ទ្ធម៌ប្បដិដស្សត្តោ តណ្ហាត្វាយោ វិរាតោ និរោដា
និព្វានំ ។ អសំហិរំ កកេន ធានេន មោហេន
កោដេន ឧបទាហេន មត្តេន បន្ទាសេន វស្សាយ
មច្ឆិរិយេន មាយាយ សាវេយ្យេន ជីវ្ហេន សារម្ពេន
មារេន អតិមារេន មនេន បមារេន សទ្ធគ្គិលេសេ-
ហំ សទ្ធនុច្ឆរិតេហំ សទ្ធមវិធសេហំ^(១) សទ្ធសត្តា-
យេហំ សទ្ធកុសលាកំសង្ខារេហំ អសំហិរំយំ^(២)
និច្ចំ ធុរិ សស្សតំ អវិបរិលាមនម្មន្តំ អសំហិរំ ។

១ ម. និព្វានេ សទ្ធសេហំ សទ្ធមវិធសំ វិស្សតំ ។ ២ ម. និព្វានំ ។

សោឡសមាណវកប្បញ្ញាចិន្តចិន្តសោ

[២២៤] វិណា វេលកិលេសនំ ពៅមិនបាទ វេលមិន

កម្រិត មួយទៀត វិណា វេលមិនមានបេហក្នុងហន

ណាមួយ ខ្ញុំនឹងទៅកាន់វិចារដោយពិត ខ្ញុំមិនមានសេចក្តី

រឿងឆ្ងល់ក្នុងវិចារទេ សូមព្រះអង្គចាំទុក ខ្ញុំខ្ញុំព្រះអង្គ ថា

ជាអ្នកមានចិត្តច្រាស់ហើយ យ៉ាងនេះចុះ ។

[២២៥] ពាក្យថា វិណា វេលកិលេសនំ ពៅមិនបាទ វេល

មិនកម្រិត អចិប្បាយថា អមតនិព្វាន ហៅថា វិវេលកិលេសនំ
ពៅមិនបាទ បានដល់ការរម្ងាប់សង្ខារតាំងពួង ការរលាស់ចោលទម្ងន់
តាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកកតៈ សេចក្តីរលត់ទុក្ខ និព្វាន ។
ត្រង់ពាក្យថា វេលកិលេសនំ ពៅមិនបាទ គឺ វេលកតៈ រោសៈ មោហៈ
កោដៈ ឧបទាហៈ មត្តៈ បន្ទាសៈ វស្សា មច្ឆិរិយៈ មាយា សាវេយ្យៈ ជីវ្ហៈ
សារម្មៈ មារៈ អតិមារៈ មនៈ បមារៈ កិលេសតាំងពួង ទុច្ចរិតតាំងពួង
សេចក្តីក្តៅក្រហាយតាំងពួង សេចក្តីអន្ទេងអន្ទែងតាំងពួង អកុសលាកិសង្ខារ
តាំងពួង នាំពៅមិនបាទ គឺថាជាទីរឿង រឿងទាត់ ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួល
ជាធម្មតា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) វេលកិលេសនំ ពៅមិនបាទ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុត្តន្តបិដក

អសង្កប្បន្តំ អសង្កប្បំ វិជ្ជតិ អមតំ និព្វានំ យោ
សោ សព្វសង្ខារាសមគោ សព្វបដិច្ចនិស្សក្កោ
តណ្ហាត្ថុយោ វិហារោ និរោធា និព្វានំ ។ យស្ស
ឧប្បាទោ(១) បញ្ញាយតិ វាយោ នត្ថំ តស្ស អញ្ញ-
នត្ថំ(២) បញ្ញាយតិ និព្វានំ នន្ទំ ធុរំ សស្សតិ
អវិបរិណាមនន្តន្តំ អសំហំ អសង្កប្បំ ។

[២២៨] យស្ស នត្ថំ ឧបមា ក្សតិ យស្សតិ
និព្វានស្ស ។ នត្ថំ ឧបមាតិ ឧបមា នត្ថំ ឧបនិព្វា
នត្ថំ សនិសំ នត្ថំ បដិកាកោ នត្ថំ ន សំវិជ្ជតិ ឧប-
លត្តតិ ឧត្ថំ ឧបមា ។ ក្សតិ ក្សតិ ក្សតិ ក្សតិ ក្សតិ
ចំ អន្តរា វា តេហិត្វា វា អន្តរា តេហិត្វា វាតិ យស្ស
នត្ថំ ឧបមា ក្សតិ ។

១ ម. ឧបាស្ស ន ឧប្បាទោ ។ ២ ម. អញ្ញន្តំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុត្តន្តបិដក

ត្រង់ពាក្យថា មិនកម្រើក សេចក្តីថា អមតនិព្វាន ហៅថា ទីមិនកម្រើក
បានដល់ ការរាប់សង្ខារទាំងពួង ការលាស់ចោលទប់ទល់ទាំងពួង ការ
អស់តណ្ហា ការប្រាសចាកគ្នា សេចក្តីរលត់ និព្វាន ។ ការកើតឡើង
នៃធម្មជាតិណា ប្រាកដ ការវិនាសនៃធម្មជាតិណា មិនមាន ការកើតនៃ
ធម្មជាតិនោះ ក៏មិនប្រាកដ គឺថា ព្រះនិព្វាន ទៀត ជាធម្មជាតិទៀត
ទាត់ ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា ហេតុនោះ (លោកភោលថា)
ទីណា ដែលកំលែងទៅមិនបាន ដែលមិនកម្រើក ។

[២២៨] គឺធម្មយនាក្សត្វា ទីណាដែលមិនមានទប់ទល់យ៉ាងណា
មួយ ត្រង់ពាក្យថា ទីណា បានដល់និព្វាន ។ ពាក្យថា មិនមានឧបមា គឺ
មិនមានសេចក្តីប្រៀបដូច មិនមានការប្រៀបធៀប មិនមានការស្មើគ្នា មិន
មាន មិនមានក្រម មិនបានឆ្លៀតវិសាលភាពប្រៀប ហេតុនោះ (លោកភោលថា)
មិនមានឧបមា ។ ពាក្យថា ក្នុងយ៉ាងណាមួយ គឺ ក្នុងទីណាមួយ ក្នុងទីដូច
ម្តេច ក្នុងទីណា ជាទីកើតឡើងក្រៅ ឬទាំងកើតក្នុងទីកើតក្រៅ ហេតុ
នោះ (លោកភោលថា) ទីណា ដែលមិនមានទប់ទល់យ៉ាងណាមួយ ។

[២២៩] អន្តា កម៌ស្សាមិ ន មេត្ត កាម្មាតិ អន្តា

កម៌ស្សាមិទិ អន្តា កម៌ស្សាមិ អនិកម៌ស្សាមិ មុស-

យស្សាមិ សច្ចិកាវិស្សាមិទិ អន្តា កម៌ស្សាមិ(១) ។

ន មេត្ត កាម្មាតិ ឯត្ថ ធិញ្ចានេ កាម្មា នត្ថ វិចិត្តិញ្ចា

នត្ថ ទ្វេធម្មកំ នត្ថ សំសយោ នត្ថ ន សំវិជ្ជតិ

នុបលត្តតិ បហំចោ សមុច្ឆិន្ទោ វ្យាបសន្តោ បដិច្ច-

ស្សន្តោ អកខុប្បត្តិកោ ញាណត្ថិតា នធម្មានិ អន្តា

កម៌ស្សាមិ ន មេត្ត កាម្មា ។

១. អន្តាទិ ឯកសវនំ និស្ស័យវនំ និក្កន្តវនំ អទ្កេជ្ជវនំ អទ្កេជ្ជវនំ និយោគ-
វនំ អបស្សាវនំ អវិជ្ជវនំ អវិជ្ជាបដិវននេវនំ អន្តាទិ កម៌ស្សាមិទិ កម៌ស្សាមិ អនិកម៌ស្សាមិ
ចក្ខុយស្សាមិ សច្ចិកាវិស្សាមិទិ អន្តា កម៌ស្សាមិ ។

[២២៩] អនិច្ចាយ ភាគ្យថា ខ្ញុំនឹងទៅកាន់វិទានដោយឯក ខ្ញុំមិនមាន

សេចក្តីលឿនឆាប់ក្នុងវិទានទេ ក្រង់ពាក្យថា ខ្ញុំនឹងទៅដោយឯក គឺ ខ្ញុំនឹង

ដើរទៅ នឹងបាន នឹងពាល់ស្រូវ នឹងធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ដោយឯក ហេតុនោះ

(លោកពោលថា) ខ្ញុំនឹងទៅដោយឯក ។ ភាគ្យថា ខ្ញុំមិនមានសេចក្តី

លឿនឆាប់ក្នុងវិទានទេ គឺ សេចក្តីលឿនឆាប់មិនមាន ការស្តាប់ស្តីមិនមាន

ការគិតបែបជាតិមិនមាន ការសន្ស័យ មិនមាន មិនមានក្រម មិនគិតមាន

ក្នុងនិព្វាននោះទេ គឺថា ខ្ញុំលបេនី ផ្តាច់ផ្តិល ម្យ៉ាង ប្របសន្តតំ ធ្វើមិនឲ្យឲ្យ

កើតឡើងបាន មុនដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ(លោកពោលថា)

ខ្ញុំនឹងទៅកាន់វិទានដោយឯក ខ្ញុំមិនមានសេចក្តីលឿនឆាប់ក្នុងវិទានទេ ។

ទគ្គវិសាលាសុត្តន្តិទ្កេសោ

[២៣១] សទ្ទេសុ ក្ខតេសុ ធិនាយ នណ្ឌំ
អហេថយំ(*) អញ្ញាភវម្យំ ភេសំ
ន បុគ្គមំឆ្មេយ្យ កុតោ សហាយំ
ឯតោ ចរ ទគ្គវិសាលាភវេយ្យ ។

[២៣២] សទ្ទេសុ ក្ខតេសុ ធិនាយ នណ្ឌន្តិ
សទ្ទេសុតិ សទ្ទេន សទ្ធិ សទ្ធក្ខា សទ្ធិ អសេសំ
ធិស្សេសំ បរិយាឆាយវចនមេតិ សទ្ទេសុតិ ។ ក្ខតេ-
សុតិ ក្ខតា វុទ្ធន្តិ ភសា ច ជាវា ច ។ ភសាតិ
យេសំ ភណ្ឌា(២) អប្បហំថា យេសញ កយកេវា
អប្បហំថា ។ កំការណា វុទ្ធន្តិ ភសា ។ ភេ-
តសន្តិ ឧត្តសន្តិ បរិភសន្តិ សន្តាសំ អាបជ្ជន្តិ កំការ-
ណា វុទ្ធន្តិ ភសា ។ ជាវាតិ យេសំ ភណ្ឌា បហំថា
យេសញ កយកេវា បហំថា ។ កំការណា វុទ្ធន្តិ
ជាវា ។ ភេ ន ភសន្តិ ន ឧត្តសន្តិ ន បរិភសន្តិ
ន សន្តាសំ អាបជ្ជន្តិ កំការណា វុទ្ធន្តិ ជាវា ។

* ឧ. អហេថយំ ។ ២ ឧ. យេសំ ភសំនណ្ឌា ។

ទគ្គវិសាលាសុត្តន្តិទ្កេស

[២៣១] (គ្រូបោកក្នុងគ្រាសំថា) បុគ្គលទម្លាក់ចេញនូវអាត្មា
ចំពោះពួកសត្វតាំងពីដំបូង មិនបៀតបៀននូវសត្វតាំងនោះ សូម្បី
សត្វណាមួយ គេមិនខឹងបានបុកទៅហើយ ក៏មិនប្រាថ្នា
សិទ្ធិឱ្យអតីតារក្សា បុគ្គលនោះតែងប្រព្រឹត្តឱ្យកំដង ដូច
កុយរោស ។

[២៣២] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលទម្លាក់ចេញនូវអាត្មាចំពោះពួកសត្វ
តាំងពីដំបូង គ្រងពាក្យថា តាំងពីដំបូង គឺ គ្រប់តាំងអស់ សត្វតាំងអស់ មិន
សល់ អតសល់ ពាក្យថា តាំងពីដំបូង ខ្លះ ជាពាក្យពោលប្រែ ។ ពាក្យថា
ពួកសត្វ សេចក្តីថា ពួកសត្វគង់ស្ថាន ខឹងពួកសត្វខឹងខ្លួន ហៅថា ពួក
សត្វ ។ ពាក្យថា ពួកសត្វគង់ស្ថាន បានខាងពួកសត្វ មិនខាងលះលង់
ភណ្ឌា ខឹងពួកសត្វ មិនខាងលះលង់ក៏យល់ឃើញខ្លោច ។ ដែលលោក
ពោលថា ពួកសត្វគង់ស្ថាន តើព្រោះហេតុដូចម្តេច ។ សត្វតាំងនោះ
វេទនាគង់ស្ថាន ញ័រចំប្រប់ ញាប់ញ័រ ដល់នូវសេចក្តីគង់ស្ថាន ព្រោះហេតុ
នោះ លោកពោលថា ពួកសត្វគង់ស្ថាន ។ ពាក្យថា ពួកសត្វខឹងខ្លួន
បានខាងពួកសត្វ លះលង់ភណ្ឌាហើយ ខឹងពួកសត្វលះលង់ក៏យល់
ឃើញខ្លោច ។ ដែលលោកពោលថា ពួកសត្វខឹងខ្លួន តើព្រោះហេតុ ដូច
ម្តេច ។ សត្វតាំងនោះមិនគង់ស្ថាន មិនញ័រចំប្រប់ មិនញាប់ញ័រ មិនដល់
នូវសេចក្តីគង់ស្ថាន ព្រោះហេតុនោះ លោកពោលថា ពួកសត្វមិនខ្លួន ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុប្ផនិទ្ទេស

ទណ្ឌានិ តយោ ទណ្ឌា កាយទណ្ឌោ ច វជិទណ្ឌោ
 ច មនោទណ្ឌោ ច ។ វិវិដំ កាយទុច្ចរិតំ កាយ-
 ទណ្ឌោ ចតុត្ថំ វជិទុច្ចរិតំ វជិទណ្ឌោ វិវិដំ
 មនោទុច្ចរិតំ មនោទណ្ឌោ ។ សទ្ទេសុ ក្វតេសុ
 ជំនាយ ទណ្ឌន្តំ សទ្ទេសុ ក្វតេសុ ទណ្ឌំ ជំនាយ
 ជំនយិត្វា វេរោម័យិត្វា^(១) វិកុច្ចិមិត្វា បដិប្បស្សន្តិត្វាតិ
 សទ្ទេសុ ក្វតេសុ ជំនាយ ទណ្ឌំ ។

[២៣៣] អហេវមី អញ្ញាតវម្មំ តេសន្តំ ឯក-
 មត្តម្មំ^(២) សត្តំ ចាណិចា វា លេខុចា វា ទណ្ឌា-
 ទ វា សត្តេទ វា អវុយា^(៣) វា វជ្ជយា វា អវិ-
 ហេវមយន្តោ សទ្ធិមំ សត្តេ ចាណិចា វា លេខុចា
 វា ទណ្ឌាទ វា សត្តេទ វា អវុយា វា វជ្ជយា
 វា អវិហេវមយន្តោតិ អហេវមី អញ្ញាតវម្មំ តេសំ ។

• ១. វេរោម័យិត្វា សម្រេចយិត្វា ។ ២. ជំនយិត្វា ។ ៣. អវុយា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុប្បនិទ្ទេស

ពាក្យថា ពាជ្ញ បាទដល់ពាជ្ញព្យ គឺ ពាជ្ញគឺកាយ ១ ពាជ្ញគឺវចនា ១
 ពាជ្ញគឺចិត្ត ១ ។ កាយបុព្វិតព្យ ឈ្មោះថាពាជ្ញគឺកាយ វិច្ឆុព្វិត ២
 ឈ្មោះថាពាជ្ញគឺវចនា មនោបុព្វិតព្យ ឈ្មោះថាពាជ្ញគឺចិត្ត ។ ពាក្យ
 ថា បុគ្គលទម្ងាក់ចេញ ខ្ញុំគាត់ ចំពោះតួកសត្វតាំងតួន បាទន័យថា
 បុគ្គលទម្ងាក់ចេញ ចំពោះចេញ បោះបង់ លោសចោល ខ្សែបំ ខ្ញុំ
 ពាជ្ញ ចំពោះតួកសត្វតាំងតួន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បុគ្គល
 ទម្ងាក់ចេញខ្ញុំពាជ្ញ ចំពោះតួកសត្វតាំងតួន ។

[២៣៣] គ្រងពាក្យថា មិនបៀតបៀនខ្ញុំសត្វតាំងនោះ សូម្បីសត្វ
 ណាមួយ គឺ មិនបៀតបៀនខ្ញុំសត្វសូម្បីតែមួយ ដោយវេទក្តី ដោយដុ-
 ដីក្តី ដោយជំបងក្តី ដោយសស្រ្តក្តី ដោយតួក្តី ដោយវិទ្យក្តី មិន
 បៀតបៀនខ្ញុំតួកសត្វតាំងអស់ ដោយវេទក្តី ដោយដុដីក្តី ដោយជំបងក្តី
 ដោយសស្រ្តក្តី ដោយតួក្តី ដោយវិទ្យក្តី ហេតុនោះ (លោកពោល
 ថា) មិនបៀតបៀនខ្ញុំសត្វតាំងនោះ សូម្បីសត្វណាមួយ ។

វគ្គវិសោធនបុគ្គលិក

[២៣២] ឧ. បុគ្គលិកធម្មតា កុរុតោ សហាយន្តិ
 ធាតិ បដិក្ខេបោ ។ បុគ្គលិក ចក្ខុរោ បុគ្គា អត្តដោ
 បុគ្គោ ទេត្តដោ បុគ្គោ និព្វតោ បុគ្គោ អន្តរាសិ-
 កោ បុគ្គោ ។ សហាយន្តិ(១) សហាយា វុទ្ធន្តិ
 យេហិ សហ កមនំ ជាសុ អាគមនំ ជាសុ កម-
 នាកមនំ ជាសុ និសង្ខនំ ជាសុ និច្ឆនំ ជាសុ
 អាសមនំ ជាសុ សល្យមនំ ជាសុ សមុល្យមនំ
 ជាសុ ។ ឧ បុគ្គលិកធម្មតា កុរុតោ សហាយន្តិ បុគ្គ-
 ម្យំ ឧ ឥធម្មតា ឧ សាទិយេយ្យ(២) ឧ បិហាយេ-
 យ្យ ធាតិធម្មតា កុរុតោ មិន្ទំ វា សន្តិដ្ឋំ វា
 សម្ពត្តំ វា សហាយំ វា ឥន្ទិស្សតិ សាទិយស្សតិ
 បិហាយស្សតិ អភិជឿស្សតិ(៣) ឧ បុគ្គលិកធម្មតា
 កុរុតោ សហាយំ ។

១ ឧ. សហាយន្តិ នន្ទិ ។ ២. ឧ សាទិយេយ្យ ឧ ចក្ខុយេយ្យ ។ ៣ ឧ. ឥធម្មតា
 សាទិយេយ្យ ចក្ខុយេយ្យ បិហាយេយ្យ ឥតិវុទ្ធស្សតិ ។

វគ្គវិសោធនបុគ្គលិក

[២៣២] អធិប្បាយពាក្យថា មិនចង់បានបុគ្គលិកហើយ តើនឹង
 ប្រាថ្នាសំឡេងអំពីធាតុកើត ត្រង់ពាក្យថា មិន នឹងពាក្យបដិសេធ ។
 ពាក្យថា បុគ្គ បានដល់បុគ្គ ៤ នី បុគ្គកើតអំពីវុទ្ធន្ត បុគ្គកើតអំពីទេត្ត
 បុគ្គដែលរកឲ្យទ បុគ្គគឺសិស្សទ ។ ពាក្យថា សំឡេង សេចក្តីថា ការ
 ទៅសម្បាយ ការមកសម្បាយ ការទៅមកសម្បាយ ការអង្គុយសម្បាយ
 ការដេកសម្បាយ ការហៅរកសម្បាយ ការនិយាយសម្បាយ ការនិយាយ
 ឆ្លើយឆ្លងរកសម្បាយ ជាមួយទំនិញក្នុងខណៈ ក្នុងដំណោះ លោកហៅ
 ថា សំឡេង ។ ពាក្យថា មិនចង់បានបុគ្គលិកហើយ តើនឹងប្រាថ្នាសំឡេង
 អំពីធាតុកើត បានសេចក្តីថា មិនប្រាថ្នា មិនត្រេកអរ មិនស្រឡាញ់
 មិនជាប់ជំពាក់ សូម្បីឲ្យបុគ្គលិកហើយ តើនឹងប្រាថ្នា នឹងត្រេកអរ
 នឹងស្រឡាញ់ នឹងជាប់ជំពាក់ ចំពោះមិត្ត ចំពោះជនដែលប្រាប់ឃើញ
 នាត្រី ចំពោះមិត្តប្រាប់បរិភោគម្ហូបនាត្រី ចំពោះសំឡេងក្តី អំពីធាតុកើត
 ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មិនចង់បានបុគ្គលិកហើយ តើនឹងប្រាថ្នា
 សំឡេងអំពីធាតុកើត ។

[២៣៨] ឯកោ ធរ ទក្កវិសាលាការោ ឬតិ
 ឯកោតិ សោ បទ្ទេកសម្ពុត្វោ បទ្ទដ្ឋាសង្ការោ
 ឯកោ អនុតិយដ្ឋេន ឯកោ តណ្ហាបហាទដ្ឋេន
 ឯកោ ឯកន្តវិកកោតិ ឯកោ ឯកន្តវិកមោសោតិ
 ឯកោ ឯកន្តវិកមាហាតិ ឯកោ ឯកន្តចិក្ខុលេ-
 សោតិ ឯកោ ឯកាយនមក្កំ កកោតិ ឯកោ ឯកោ
 អនុត្តរំ បទ្ទេកសម្ពុត្វោ អភិសម្ពុត្វោតិ ឯកោ ។

កងំ សោ បទ្ទេកសម្ពុត្វោ បទ្ទដ្ឋាសង្ការោ
 ឯកោ ។ សោ បទ្ទេកសម្ពុត្វោ យវាសិបលំពោ-
 ងំ(*) ធិដ្ឋិតា បុត្តនារបលំពោងំ ធិដ្ឋិតា ញាតិបលំ-
 ពោងំ ធិដ្ឋិតា សង្ខតិបលំពោងំ ធិដ្ឋិតា កេសមស្សំ
 ឱហារេត្វា កាសាយាធិ វត្ថាធិ អប្បាទេត្វា អការ-
 ស្នា អនករិយំ បទ្ទដ្ឋិតា អកិញ្ចនករិ ឧបកម្ភា
 ឯកោ ធរតិ វិចរតិ សិរិយតិ វត្ថុតិ ចាលេតិ
 យមេតិ យាមេតិកិ ឯវី សោ បទ្ទេកសម្ពុត្វោ
 បទ្ទដ្ឋាសង្ការោ ឯកោ ។

។ ឆ. សព្វយវាសិបលំពោងំ ។

[២៣៩] អធិប្បាយពាក្យថា អប្បប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុមារោស
 គ្រង់ពាក្យថា ម្នាក់ឯង គឺ ព្រះបោទកសម្ពុត្វោនោះ ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះ
 ចំណែកបុគ្គល ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះអត្តចរិតមិនមានបុគ្គលជាដាច់ដាច់
 ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះអត្តចរិតលាបនឹងតណ្ហា ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះហេតុ
 ព្រាសចាកកងរោយជាដាច់ខាត ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះហេតុព្រាសចាក
 វោសនៈដោយដាច់ខាត ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះហេតុព្រាសចាកមោហា
 ដោយដាច់ខាត ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះហេតុមិនមានគំលេងដោយដាច់
 ខាត ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះហេតុនៅកាន់ផ្លូវជាទីទៅនៃម្នាក់ឯង ជាបុគ្គល
 ម្នាក់ឯង ព្រោះហេតុត្រាស់ដឹងនូវបទ្ទេកសម្ពុត្វោធិដ្ឋិប្រសើរ នៃម្នាក់ឯង ។

ព្រះបោទកសម្ពុត្វោនោះ ឈ្មោះថាជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះចំណែក
 បុគ្គល គឺដូចម្តេច ។ ព្រះបោទកសម្ពុត្វោនោះ គ្រង់កាត់បលំពោង
 ក្នុងយករាស កាត់បលំពោង ក្នុងបុគ្គលនឹងកិរិយា កាត់បលំពោងក្នុងញាតិ
 កាត់បលំពោងក្នុងការសម្បទា កាត់បលំពោងនឹងតណ្ហា ស្បៀកជណ្តប់
 សំគង់កាលាយៈ ចេញចាកផ្ទះចូលទៅកាន់ផ្ទះ ដល់នូវកាលមិនមាន
 កន្លែង ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ចេះទៅ គ្រាន់ទៅ ប្រព្រឹត្ត រក្សា យាត្រា
 ឱ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះ ព្រះបោទកសម្ពុត្វោនោះ ឈ្មោះថាជាបុគ្គល
 ម្នាក់ឯង ព្រោះចំណែកបុគ្គល យ៉ាងនេះ ។

ឧទ្ទិសាណសុត្តន្តបិដក

កង ឯ សោ ចរោកសម្ពុទ្ធា អនុតិយដ្ឋេន
 ឯកោ ។ សោ ឯវិ បទ្ធជីតោ សមាធា ឯកោ
 អត្តាវចនត្ថានំ បន្ទានំ សេនាសនានំ បដិសេវតិ
 អប្បសន្ទានំ អប្បនិក្ខេបសានំ វិជនវាតានំ មនុស្ស-
 រហសេយ្យកានំ បដិសល្យាទស្សាប្បានំ សោ ឯកោ
 កច្ចតិ ឯកោ តិដ្ឋតិ ឯកោ ឯសីនតិ ឯកោ
 សេយ្យំ កឃ្យតិ ឯកោ កាមំ ចំណាយ បរិសតិ
 ឯកោ បដិក្កមតិ ឯកោ រហោ ឯសីនតិ ឯកោ
 ចន្ទ្រមំ អនិដ្ឋាតិ ឯកោ ចរតិ វិចរតិ សិរិយតិ
 រត្តេតិ ចាលេតិ យាបេតិ យាបេតិ ឯវិ សោ
 ចរោកសម្ពុទ្ធា អនុតិយដ្ឋេន ឯកោ ។

កង ឯ សោ ចរោកសម្ពុទ្ធា តណ្ហាបហានដ្ឋេន
 ឯកោ ។ សោ ឯវិ ឯកោ អនុតិយោ អប្បមត្តោ
 អាតមី បហិតត្តោ វិហារត្តោ មហាបដានំ បទហត្តោ
 មារិ សសេនំ ធម្មចំ បមត្តតន្តំ វិជនត្វា តណ្ហា
 ជាលំនិ សវិតំ វិសត្តិកំ បដហិ វិជោទេសំ ឡន្តម-
 កាសិ អនកាវត្ថមេសិ ។

ឧទ្ទិសាណសុត្តន្តបិដក

ព្រះបរិវារសម្ពុទ្ធានា ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះអត្តជាមិនមាន
 បុគ្គលជាតំបំរើ តើដូចម្តេច ។ ព្រះបរិវារសម្ពុទ្ធានា កាលបុគ្គលយ៉ាង
 នេះហើយ ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង គប់កោសលានៈ ដ៏ស្ងួត គឺព្រោះចុះ
 នឹងព្រិញ្ញាស្សាត ជាវិមិនមានសំឡេង មិនមានសំឡេងគឺកក ច្រាស
 ចាកឡូលដែលកើតអំពីសិរិះមនុស្ស ជាវិស្វកំកំប៉ាន់របស់មនុស្ស សម-
 គួរដល់វិស្វកំប៉ាន់ លោកដើរទៅម្នាក់ឯង ឈរទៅម្នាក់ឯង អង្គុយម្នាក់ឯង
 សម្រេចសេយ្យម្នាក់ឯង ចូលទៅកាន់ស្រុក ដើម្បីចំណូតម្នាក់ឯង
 ក្រឡប់មកវិញម្នាក់ឯង អង្គុយក្នុងវិស្វកំប៉ាន់ម្នាក់ឯង អង្គុយច្រើនម្នាក់ឯង
 ចរ ត្រចៀក ប្រព្រឹត្ត ក្បែរ យាត្រា ឱ្យយាត្រាទៅវិញម្នាក់ឯង ហេតុនោះ
 ព្រះបរិវារសម្ពុទ្ធានា ឈ្មោះជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះអត្តជាមិនមាន
 បុគ្គលជាតំបំរើ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះបរិវារសម្ពុទ្ធានា ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះអត្តជាលះបង់តណ្ហា
 តើដូចម្តេច ។ ព្រះបរិវារសម្ពុទ្ធានា ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ដកមានបុគ្គល
 ជាតំបំរើយ៉ាងនេះហើយ ជាអត្តមិនប្រហែស មានព្យាយាមផុតកំដៅ
 កំលេស មានចិត្តស្ងួត (ទៅកាន់ព្រះនិព្វាន) ផ្តល់ព្យាយាមធំ កំបាំងបង្ក
 មាត្រមតាំងសោតនោះ ដែលមិនដឹងលែង ដាច់ព្រឹទ្ធិបុគ្គល
 ប្រហែស គឺថា លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឱ្យវិចារ ញ៉ាំងតណ្ហាដូចជា
 បណ្តាញ ដែលហូរទៅ ផ្សាយទៅ ឱ្យដល់នូវការមិនកើតមាន ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុប្បនិរុទ្ទេស

កណ្ណាទុតិយោ បុរិសោ ធិយមទ្វា ន សំសរំ
 ឥត្តកាវន្ធហាភារំ សំសារំ នាតំវត្តតិ
 ឯវមាទិទំ ញត្វា កណ្ណំ ទុក្ខាស្ស សម្ពុរ
 វិតកណ្ណោ អនាធានោ សកោ ភិក្ខុ ឯវព្វជេតិ ។

ឯវំ សោ បទ្វេកសម្ពុទ្ធា កណ្ណាចហានដ្ឋេន
ឯកោ ។

កធិ សោ បទ្វេកសម្ពុទ្ធា ឯកន្តវ័ត្តកោតិ
 ឯកោ ។ ភកស្ស បហ័នត្តា ឯកន្តវ័ត្តកោតិ
 ឯកោ ។ ឆោសស្ស បហ័នត្តា ឯកន្តវ័ត្តកោសោតិ
 ឯកោ ។ មោហស្ស បហ័នត្តា ឯកន្តវ័ត្តមោហោតិ
 ឯកោ ។ កំលេសាទំ បហ័នត្តា ឯកន្តវ័ត្តកំលេ-
 សោតិ ឯកោ ។ ឯវំ សោ បទ្វេកសម្ពុទ្ធា
 ឯកន្តវ័ត្តកោតិ ឯកោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុប្បនិរុទ្ទេស

បុរសមានកណ្ណាជាតិរថតិ កាលអនាថាទៅអស់កាលដ៏វែង
 វេទន៍មិនកន្លងផុតសង្សារ មានភាគបែបនេះ ខ្លីតិកាដ៏ខ្លី
 ភិក្ខុអ្នកមានសភី ប្រាសចាកកណ្ណា មិនមានសេចក្តីប្រកាខ៍
 សុរយ័ញ្ញោសយ៉ាងនេះហើយ គួររៀនកណ្ណា ជាវេទន៍
 តើកទុក្ខចេញ ។

ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះអត្តចាលរបស់កណ្ណា
យ៉ាងនេះ ។

ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះហេតុប្រាសចាក
 ភកៈដោយដាច់ខាត តើដូចម្តេច ។ ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះហេតុប្រាស
 ចាកភកៈដោយដាច់ខាត ព្រោះលោកលះភកៈហើយ ។ ជាបុគ្គល
 ម្នាក់ឯង ព្រោះហេតុប្រាសចាកចោលដោយដាច់ខាត ព្រោះលោក
 លះចោលហើយ ។ ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះហេតុប្រាសចាក
 មោហដោយដាច់ខាត ព្រោះលោកលះមោហហើយ ។ ជាបុគ្គល
 ម្នាក់ឯង ព្រោះហេតុមិនមានកំលេសដោយដាច់ខាត ព្រោះលោក
 លះកំលេសទាំងឡាយហើយ ។ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ ជាបុគ្គល
 ម្នាក់ឯង ព្រោះហេតុប្រាសចាកភកៈដោយដាច់ខាត យ៉ាងនេះ ។

វន្តវិសាណសុត្តន្តបិដក

កាខំ ឯសោ បទ្ទេកសម្ពុទ្ធា ឯកាយធម៌ក្តិ
 កតោតិ ឯសោ ។ ឯកាយធម៌ក្តោ វុទ្ធន្តិ ចត្តារោ
 សតិប្បដ្ឋានា ចត្តារោ សម្មប្បធានា ចត្តារោ ឥន្ទ្ធ-
 បាធា បញ្ចន្ត្រិយាធិ បញ្ច ឥសានិ សត្ត ពោជ្ឈន្តា
 អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មក្កោ ។

ឯកាយធិ ជាតិទយន្តនស្សី
 មក្តិ បដាបាតិ ហិកាទុកម្យី
 ឯកេន មក្កេន កវីសុ បុរោ
 កវីស្សន្តិ ទេវ កវន្តិ ឱយន្តិ ។

ឯវិ សោ បទ្ទេកសម្ពុទ្ធា ឯកាយធម៌ក្តិ កតោតិ
 ឯសោ ។

កាខំ ឯសោ បទ្ទេកសម្ពុទ្ធា ឯកាយ អនុត្តរំ
 បទ្ទេកសម្ពុទ្ធាធិ អភិសម្ពុទ្ធាតិ ឯសោ ។ កោធិ វុទ្ធាតិ
 ទេវសុ មក្កេសុ ញាណំ បញ្ញា បញ្ចន្ត្រិយំ ចញ្ញាឥសំ
 ចម្មវិទេយសម្ពោជ្ឈន្តោ វិមិសា វិបស្សនា សម្មាធិដ្ឋំ ។

វន្តវិសាណសុត្តន្តបិដក

ព្រះបទ្ទេកសម្ពុទ្ធានោ ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះហេតុទៅកាន់ផ្លូវ
 ជាទីទៅម្នាក់ឯង តើដូចម្តេច ។ សភិច្ចដ្ឋាន ២ សម្មប្បធាន ២
 ឥន្ទ្របាធា ២ ឥន្ទ្រិយ ៨ ឥសានៈ ៨ ពោជ្ឈន្តិ ៧ អរិយមុខប្រកបដោយ
 អង្គ៨ សោភៈយោជា ផ្លូវជាទីទៅម្នាក់ឯង ។

បុគ្គលអ្នកយំញាច់ផ្តុំនៃកិរិយាអស់ជាតិ ជាអ្នកអនុប្រាស
 ប្រយោជន៍ រមែងដឹងច្បាស់នូវផ្លូវជាទីទៅម្នាក់ឯង ពួកអរិយ-
 បុគ្គល បាធាន្តដោយគ្រឹះអតីតកាលក្តី ខឹងទ្រង់ក្នុងអនាគត
 ក្តី កំពុងទ្រង់ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះក្តី នូវឈៈ ភាមផ្លូវនេះឯង ។

ព្រះបទ្ទេកសម្ពុទ្ធានោ ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះហេតុទៅកាន់ផ្លូវជាទីទៅ
 ម្នាក់ឯង យ៉ាងនេះ ។

ព្រះបទ្ទេកសម្ពុទ្ធានោ ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះហេតុប្រាស
 ដឹង នូវបទ្ទេកសម្ពុទ្ធាធិប្រាសៈ តែម្នាក់ឯង តើដូចម្តេច ។ ញាណ
 បញ្ញា បញ្ចន្ត្រិយ ចញ្ញាឥសានៈ ធម្មវិទេយសម្ពោជ្ឈន្តិ វិមិសា
 វិបស្សនា សម្មាធិដ្ឋំ ក្នុងមុខទាំង ២ សោភៈយោជា កោធិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡង្គស្ថេរ

សោ បទ្ទេកសម្ពុទ្ធា បទ្ទេកាតុត្តញ្ញាលោន សទ្ធានិ
 តុជ្ឈិ សទ្ធវេ សង្ការា អនិច្ចាតិ តុជ្ឈិ សទ្ធវេ សង្ការា
 តុត្តាតិ តុជ្ឈិ សទ្ធវេ នន្ទា អនត្តាតិ តុជ្ឈិ អវិជ្ជា-
 បច្ចយា សង្ការាតិ តុជ្ឈិ សង្ការប្បន្ទយា វិញ្ញាណន្តិ
 តុជ្ឈិ វិញ្ញាណប្បន្ទយា ធាម្បបន្តិ តុជ្ឈិ ធាម្បប-
 ប្បន្ទយា សន្យាយកនន្តិ តុជ្ឈិ សន្យាយកប្បន្ទយា
 ផស្សាតិ តុជ្ឈិ ផស្សប្បន្ទយា វេទនាតិ តុជ្ឈិ
 វេទនាបច្ចយា កល្យាតិ តុជ្ឈិ កល្យាបច្ចយា
 វេទនានន្តិ តុជ្ឈិ វេទនាប្បន្ទយា ករោតិ តុជ្ឈិ
 កវប្បន្ទយា ជាតិ តុជ្ឈិ ជាតិប្បន្ទយា ជរាមរណន្តិ
 តុជ្ឈិ អវិជ្ជាចិរេតា សង្ការចិរេតាតិ តុជ្ឈិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡង្គស្ថេរ

ព្រះបាទសម្ពុទ្ធនោះ ត្រាស់ដឹងហើយឲ្យសន្ទុះតាំងឡាយ ដោយបទ្ទេក-
 តុត្តញ្ញាលា ត្រាស់ដឹងហើយថា សង្ការតាំងក្នុងមុខទៀង ត្រាស់ដឹង
 ហើយថា សង្ការតាំងក្នុងដុំដុំ ត្រាស់ដឹងហើយថា ធម៌តាំងក្នុងដាអនត្តា
 ត្រាស់ដឹងហើយថា សង្ការតាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជា
 បច្ច័យ ត្រាស់ដឹងហើយថា វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះសង្ការជាបច្ច័យ
 ត្រាស់ដឹងហើយថា ធាមនិរូប (កើតមាន) ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ
 ត្រាស់ដឹងហើយថា កាយនេះ ៦ (កើតមាន) ព្រោះធាមរូបជាបច្ច័យ
 ត្រាស់ដឹងហើយថា ផស្សៈ (កើតមាន) ព្រោះកាយនេះ ៦ ជាបច្ច័យ
 ត្រាស់ដឹងហើយថា វេទនា (កើតមាន) ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ
 ត្រាស់ដឹងហើយថា កល្យា (កើតមាន) ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ
 ត្រាស់ដឹងហើយថា វេទនាន (កើតមាន) ព្រោះកល្យាជាបច្ច័យ
 ត្រាស់ដឹងហើយថា ករ (កើតមាន) ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ
 ត្រាស់ដឹងហើយថា ជាតិ (កើតមាន) ព្រោះករជាបច្ច័យ
 ត្រាស់ដឹងហើយថា ជរាជីវមរណៈ (កើតមាន) ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ
 ត្រាស់ដឹងហើយថា ការលេងសង្ការ ព្រោះការលេងទៅ វិនិច្ឆ័យ

វគ្គវិសាលាលុត្តរិយស

សង្ខារនិរោធ វិញ្ញាណនិរោធាតិ តុជ្ឈំ វិញ្ញាណនិ-
 រោធា នាមរូបនិរោធាតិ តុជ្ឈំ នាមរូបនិរោធា សឡា-
 យតននិរោធាតិ តុជ្ឈំ សឡាយតននិរោធា វស្សនិ-
 រោធាតិ តុជ្ឈំ វស្សនិរោធា វេទនានិរោធាតិ តុជ្ឈំ
 វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធាតិ តុជ្ឈំ តណ្ហានិរោធា
 ឧបាទាននិរោធាតិ តុជ្ឈំ ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោ-
 ធាតិ តុជ្ឈំ ភវនិរោធា ជាតិនិរោធាតិ តុជ្ឈំ
 ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធាតិ តុជ្ឈំ វិនិច្ឆ័យ
 តុជ្ឈំ អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ តុជ្ឈំ អយំ ទុក្ខនិ-
 រោធាតិ តុជ្ឈំ អយំ ទុក្ខនិរោធភាមិនំ បដិបទាតិ
 តុជ្ឈំ វិមោក្ខ អាសវាតិ តុជ្ឈំ អយំ អាសវសមុទ-
 យោតិ តុជ្ឈំ អយំ អាសវនិរោធភាមិនំ បដិបទាតិ
 តុជ្ឈំ វិមោក្ខ អភិញ្ញាតត្វាតិ តុជ្ឈំ វិមោក្ខ បហាតត្វាតិ តុជ្ឈំ

វគ្គវិសាលាលុត្តរិយស

ត្រាស់ដឹងហើយថា ការលក់វិញ្ញាណ ព្រោះការលក់សង្ខារ ត្រាស់ដឹង
 ហើយថា ការលក់នាមរូប ព្រោះការលក់វិញ្ញាណ ត្រាស់ដឹងហើយថា
 ការលក់កាយធនៈ ៦ ព្រោះការលក់នាមរូប ត្រាស់ដឹងហើយថា ការ
 លក់វស្សៈ ព្រោះការលក់កាយធនៈ ៦ ត្រាស់ដឹងហើយថា ការលក់
 វេទនា ព្រោះការលក់វស្សៈ ត្រាស់ដឹងហើយថា ការលក់តណ្ហា ព្រោះ
 ការលក់វេទនា ត្រាស់ដឹងហើយថា ការលក់ឧបាទាន ព្រោះការលក់
 តណ្ហា ត្រាស់ដឹងហើយថា ការលក់ភព ព្រោះការលក់ឧបាទាន
 ត្រាស់ដឹងហើយថា ការលក់ជាតិ ព្រោះការលក់ភព ត្រាស់ដឹង
 ហើយថា ការលក់ជរាមរណៈ ព្រោះការលក់ជាតិ ត្រាស់ដឹងហើយថា
 នេះទុក្ខ ត្រាស់ដឹងហើយថា នេះការកើតទុក្ខ ត្រាស់ដឹងហើយថា នេះការ
 លក់ទុក្ខ ត្រាស់ដឹងហើយថា នេះបដិបទាដំណើរទៅកាន់ការលក់ទុក្ខ
 ត្រាស់ដឹងហើយថា ទាំងនេះភាសៈ ត្រាស់ដឹងហើយថា នេះការកើត
 ភាសៈ ត្រាស់ដឹងហើយថា នេះការលក់ភាសៈ ត្រាស់ដឹងហើយថា
 នេះបដិបទាដំណើរទៅកាន់ការលក់ភាសៈ ត្រាស់ដឹងហើយថា ធម៌
 ទាំងនេះ គួរដឹងច្បាស់ ត្រាស់ដឹងហើយថា ធម៌ទាំងនេះគួរលះបង់

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ទូឡង្គិយស

នំមេ ធម្មា ការេតត្វាតិ តុជ្ឈំ ធម្មំ ជស្សនេតទា-
 មំ សមុទយេត្វ អនុត្តមេត្វ អាទីនេត្វ ជិស្សនាត្វ
 តុជ្ឈំ ធម្មា ធម្មា ធម្មា ធម្មា ធម្មា សមុទយេត្វ អនុត្ត-
 មេត្វ អាទីនេត្វ ជិស្សនាត្វ តុជ្ឈំ ធម្មំ មហា-
 ក្ខតាមំ សមុទយេត្វ អនុត្តមេត្វ អាទីនេត្វ ជិស្ស-
 នាត្វ តុជ្ឈំ យន្តិតំ សមុទយេត្វ សត្វំ ជិកេន-
 ធម្មតំ តុជ្ឈំ^(១) យំ តុជ្ឈិតំ អនុត្តិតំ សមុត្តិតំ
 មុសិតំ សត្វិតាតំ សត្វំ តេន បរេកកោតិ-
 ញាណេន តុជ្ឈំ អនុត្តិតំ សមុត្តិតំ មុសេសំ
 សប្បាភាសិតំ ឋវំ សោ បទេកសម្ពុទ្ធោ ឋកោ
 អនុត្តរំ បទេកសម្ពុទ្ធិ អភិសម្ពុទ្ធាតិ ឋកោ ។

ធមេតិ អដ្ឋ វរិយាយោ នវិយាបថវិយា
 អាយតនវិយា សត្វវិយា សភាវិយា ញាណ-
 វិយា មគ្គវិយា បដិច្ចវិយា លោកត្ថវិយា ។
 នវិយាបថវិយាតិ ធម្មសុ នវិយាបថសុ ។

១ ម. ធម្មតំ អនុត្តិតំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ទូឡង្គិយស

ត្រាស់ដឹងហើយថា ធម៌ទាំងនេះគួរចម្រើន ត្រាស់ដឹងហើយ ខ្ញុំការពើត
 ឡើងផង ការពើនាសផង ទោសផង ការលាស់ចេញខ្ញុំផស្សនៈ ៦
 ផង ត្រាស់ដឹងហើយខ្ញុំការពើតឡើងផង ការពើនាសផង ទោសផង ការ
 លាស់ចេញខ្ញុំទុក្ខទាំងនេះផង ត្រាស់ដឹងហើយ ខ្ញុំការពើតឡើង
 ផង ការពើនាសផង ទោសផង ការលាស់ចេញខ្ញុំមហាក្ខត្ថប ៤ ផង
 ត្រាស់ដឹងហើយថា ធម៌ជាធរណីមួយ មានការពើតឡើងជាធម្មតា ធម៌-
 ជាតាំងអស់នោះ មានការលាស់ចេញជាធម្មតា គឺថា ត្រាស់ដឹង
 ត្រាស់ដឹងតាម ត្រាស់ដឹងឯង បំពេញ ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ ខ្ញុំធម៌ដែលត្រូវ
 ត្រាស់ដឹង ដែលត្រូវត្រាស់ដឹងតាម ដែលត្រូវត្រាស់ដឹងឯង ដែលត្រូវចំ-
 ពាល់ ដែលត្រូវធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ទាំងអស់ ដោយបច្ចេកកោតិញាណនោះ
 ហេតុនោះ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ព្រោះហេតុត្រាស់
 ដឹងខ្ញុំបច្ចេកសម្ពុទ្ធជីប្រាសិរ ម្នាក់ឯង យ៉ាងនេះ ។

ពាក្យថា ធម៌ប្រព្រឹត្ត បានដល់ការប្រព្រឹត្ត ៨ គឺ ការប្រព្រឹត្ត
 នវិយាបថ ១ ការប្រព្រឹត្តិកាយនៈ ១ ការប្រព្រឹត្តិសតិ ១ ការ
 ប្រព្រឹត្តិសមាធិ ១ ការប្រព្រឹត្តិញាណ ១ ការប្រព្រឹត្តិមគ្គ ១ ការ
 ប្រព្រឹត្តិបដិច្ច ១ ការប្រព្រឹត្តិជាប្រយោជន៍លោក ១ ។ ពាក្យថា
 ការប្រព្រឹត្តិវិយាបថ បានដល់ ការប្រព្រឹត្តិ ក្នុងវិយាបថ ២ ។

វត្ថុវិសោធន៍ត្រៃវេទ

អាយតន៍ចរិយាតិ ធនុ វជ្ជត្តិកតាហិវេសុ អាយ-
 តនេសុ ។ សតិចរិយាតិ ធនុសុ សតិប្បដ្ឋានេសុ ។
 សមាធិចរិយាតិ ធនុសុ ឈានេសុ ។ ញាណចរិ-
 យាតិ ធនុសុ វិរិយសង្ខេបេសុ ។ មគ្គចរិយាតិ ធនុសុ
 មាគ្គេសុ(១) ។ បដិបត្តិចរិយាតិ ធនុសុ សាមញ្ញច-
 លេសុ ។ លោកត្ថចរិយាតិ តថាគតេសុ អរហ-
 ន្តេសុ សម្មាសម្ពុទ្ធនុ បទេសតោ បទ្វេកាសម្ពុទ្ធនុ
 បទេសតោ សាវកេសុ ។ វិរិយាបដិចរិយា ច
 បណិធិសម្បជ្ជានិ អាយតន៍ចរិយា ច វិនិច្ឆ័យេសុ
 កុត្តនាវានិ សតិចរិយា ច អប្បមាទវិហារិនិ សមា-
 ធិចរិយា ច អនិច្ចមនុយុត្តានិ ញាណចរិយា ច
 កុទ្ធិសម្បជ្ជានិ មគ្គចរិយា ច សម្មាបដិបទ្ធានិ បដិ-
 បត្តិចរិយា ច អនិកតថលានិ លោកត្ថចរិយា ច
 តថាគតានិ អរហន្តានិ សម្មាសម្ពុទ្ធានិ បទេសតោ
 បទ្វេកាសម្ពុទ្ធានិ បទេសតោ សាវកានិ ។

១ ឧ. ភិយេវេសុ ។

វត្ថុវិសោធន៍ត្រៃវេទ

ពាក្យថា ការប្រព្រឹត្តិអាយតនៈ បានដល់ ការប្រព្រឹត្តិ ក្នុងកាយគនៈ ៦ ទាំង
 ខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ ។ ពាក្យថា ការប្រព្រឹត្តិសតិ បានដល់ការប្រព្រឹត្តិ
 ក្នុងសតិប្បដ្ឋាន ៦ ។ ពាក្យថា ការប្រព្រឹត្តិសមាធិ បានដល់ការប្រព្រឹត្តិ
 ក្នុងឈាន ៦ ។ ពាក្យថា ការប្រព្រឹត្តិញាណ បានដល់ការប្រព្រឹត្តិក្នុង
 អវិយសទ្ធា ៦ ។ ពាក្យថា ការប្រព្រឹត្តិមគ្គ បានដល់ការប្រព្រឹត្តិក្នុងមគ្គ ៦ ។
 ពាក្យថា ការប្រព្រឹត្តិបដិបត្តិ បានដល់ការប្រព្រឹត្តិក្នុងសាមញ្ញាវស ៦ ។
 ពាក្យថា ការប្រព្រឹត្តិជាប្រយោជន៍លោក បានដល់ការប្រព្រឹត្តិមានក្នុងព្រះ
 ភថាគតទាំងឡាយ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ក្នុងព្រះបរិវារកសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ
 ដោយឯកទេស ក្នុងសាវ័កទាំងឡាយ ដោយឯកទេស ។ ការប្រព្រឹត្តិ
 អវិយាចថ សម្រាប់ពួកបុគ្គលអ្នកចម្រើនដោយសេចក្តីកសាង ការប្រ-
 ព្រឹត្តិកាយគនៈ សម្រាប់បុគ្គលអ្នកមានទ្វារគ្រប់គ្រងក្នុងផ្លូវតាំងឡាយ
 ការប្រព្រឹត្តិសតិ សម្រាប់ពួកបុគ្គលអ្នកមានកិរិយាទៅ ដោយសេចក្តីមិន
 ច្រវិលស ការប្រព្រឹត្តិសមាធិ សម្រាប់ពួកបុគ្គលអ្នកប្រកបរឿយ ។ ខ្ញុំ
 អធិបត្តិ ការប្រព្រឹត្តិញាណ សម្រាប់ពួកបុគ្គលអ្នកចម្រើនដោយបញ្ញា
 ការប្រព្រឹត្តិមគ្គ សម្រាប់ពួកបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ការប្រព្រឹត្តិបដិបត្តិ
 សម្រាប់ពួកបុគ្គលអ្នកសម្រេចផល ការប្រព្រឹត្តិជាប្រយោជន៍ សម្រាប់ព្រះ
 ភថាគតទាំងឡាយ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទាំងសម្រាប់ព្រះបរិវារកសម្ពុទ្ធ
 ទាំងឡាយ ដោយឯកទេស សម្រាប់សាវ័កទាំងឡាយ ដោយឯកទេស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសូតនិកាយ

ឥតា អដ្ឋ ចរិយាយោ ។ អចរិយិ អដ្ឋ ចរិយាយោ
 អដិមុត្តន្តោ សទ្ធាយ ចរិតំ បក្កន្តន្តោ វិរិយេន ចរិតំ
 ឧបដ្ឋបេន្តោ សតិយោ ចរិតំ អវិក្កេបំ កកោន្តោ
 សមាធិតា ចរិតំ បដាទន្តោ បញ្ញាយ ចរិតំ វិជា-
 នន្តោ វិញ្ញាណេន ចរិតំ ឯវី បដិបទ្ធស្ស កុសលា
 ធម្មា អាយាបេន្តិតំ អាយតនចរិយាយ ចរិតំ ឯវី
 បដិបទ្ធា វិសេសមទិកច្ចតិតំ វិសេសចរិយាយ ចរិតំ
 ឥតា អដ្ឋ ចរិយាយោ ។ អចរិយិ អដ្ឋ ចរិយាយោ
 នស្សនចរិយា ច សម្មាទិដ្ឋយា អកិលេបនចរិយា ច
 សម្មាសង្កប្បស្ស បរិក្កហចរិយា ច សម្មាភពាយ
 សមុដ្ឋានចរិយា ច សម្មាកម្មន្តស្ស វេទានចរិយា ច
 សម្មាអាជីវស្ស បក្កហចរិយា ច សម្មាវាយាមស្ស
 ឧបដ្ឋានចរិយា ច សម្មាសតិយា អវិក្កេបចរិយា ច
 សម្មាសមាធិស្ស ឥតា អដ្ឋ ចរិយាយោ ។

ទក្កវិសាលាការ្យោតិ យថា ទក្កស្ស នាម វិសា-
 ណំ ឯតី ហោតិ អនុតិយំ ឯវមេវ សោ បទ្ទេក-
 សម្ពុត្តោ តក្កប្បោ តស្សនិសោ តប្បជីកាកោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសូតនិកាយ

នេះការប្រព្រឹត្តិ ៨ ។ ការប្រព្រឹត្តិ ៨ ដោយវិទ្យុកាទៀត គឺ បុគ្គលន្ស៊ីប្រ-
 ព្រឹត្តិដោយសព្វ ១ ច្រើនប្រព្រឹត្តិដោយវិយៈ ១ ច្រើនប្រព្រឹត្តិដោយសតិ ១
 ធ្វើសច្ច័រិមនយមាយ ប្រព្រឹត្តិដោយសមាធិ ១ ដឹងច្បាស់ ប្រព្រឹត្តិដោយ
 បញ្ញា ១ ដឹងវិសេស ប្រព្រឹត្តិដោយវិញ្ញាណ ១ បុគ្គលប្រព្រឹត្តិដោយការ
 ប្រព្រឹត្តិកាយគនៈថា ពួកធម៌ជាតុសល របស់បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិយ៉ាងនេះ
 វេទន៍ប្រព្រឹត្តិ ១ បុគ្គលប្រព្រឹត្តិដោយវិសេសចរិយាថា បុគ្គលប្រតិបត្តិ
 យ៉ាងនេះ វេទន៍បុគ្គលបុគ្គលវិសេស ១ នេះការប្រព្រឹត្តិ ៨ ។ ការ
 ប្រព្រឹត្តិ ៨ ដោយវិទ្យុកាទៀត គឺ ការប្រព្រឹត្តិដោយការឃើញ របស់
 សព្វទិដ្ឋ ១ ការប្រព្រឹត្តិដោយការលើកចិត្ត របស់សម្មាសង្កប្បៈ ១ ការ
 ប្រព្រឹត្តិដោយការក្សោ របស់សម្មាភព ១ ការប្រព្រឹត្តិដោយការកំនើតឡើង
 របស់សម្មាគម្ពៈ ១ ការប្រព្រឹត្តិដោយការផ្លូវផ្គង់ របស់សម្មាភាគីវៈ ១
 ការប្រព្រឹត្តិដោយការផ្គង់ របស់សម្មាភយាមៈ ១ ការប្រព្រឹត្តិដោយការ
 ប្រុង របស់សម្មាសតិ ១ ការប្រព្រឹត្តិដោយការមិនឈឺមាយ របស់សម្មា-
 សមាធិ ១ នេះការប្រព្រឹត្តិ ៨ ។

ពាក្យថា ដូចកុយរោស គឺ កុយរោសមានតែមួយ មិនមានពីរ
 យ៉ាងណា ព្រះបទ្ទេកសម្ពុត្តនោះ ប្រហែលនឹងកុយរោសនោះ ប្រាកដស្មើ
 ដោយកុយរោសនោះ មានការប្រៀបដោយកុយរោសនោះ យ៉ាងនោះ ។

វគ្គវិសាលាសុត្តន្តបិដក

យថា អតិលោកំ វុទ្ធិតិ លោកាគម្យោ អតិវត្ថុកំ
 វុទ្ធិតិ វត្ថុកម្យោ អតិមនុវំ វុទ្ធិតិ មនុកម្យោ អតិ-
 ទណ្ឌំ វុទ្ធិតិ អត្ថិកម្យោ អតិសីទលំ វុទ្ធិតិ ហិមក-
 ម្យោ មហាទណកក្ខន្ធា វុទ្ធិតិ សមុទ្ទកម្យោ មហា-
 ភិញ្ញាតលម្បត្តោ សាវកោ វុទ្ធិតិ សត្តកម្យោ ឯវំ
 លោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធា ឥត្តាម្យោ ឥស្សនិសោ ឥច្ឆដិ-
 កាកោ ឯកោ អនុតិយោ មុត្តតទ្ធា ឥស្ស លោកេ
 ចរតិ វិចរតិ វិយតិ វត្តតិ ចាលេតិ យចេតិ យាបេ-
 តិ ឯកោ ចរ ទក្ខវិសាលាកម្យោ ។ តេនាហ
 លោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធា

សទ្ធសុ ក្ខតេសុ វិជយ ទណ្ឌំ
 អហេយំ អញ្ញតាម្យំ តេសំ
 ១ បុត្តមិច្ឆយ្យ កុតោ សហាយំ
 ឯកោ ចរ ទក្ខវិសាលាកម្យោតិ ។

វគ្គវិសាលាសុត្តន្តបិដក

វគ្គោនសវ្ត្រក្រវលនំ អ្នកផងតែងនិយាយថាដូចអំបល វគ្គោនស
 ល្បីនិក្រវលនំ អ្នកផងតែងនិយាយថាដូចម្រះ វគ្គោនសវ្ត្រក្រវលនំ
 អ្នកផងតែងនិយាយថា ដូចទឹកឃ្មុំ កំរងដីក្រវលនំ អ្នកផងតែងនិយាយ
 ថា ដូចភ្លើង វគ្គក្រដាក់ដីក្រវលនំ អ្នកផងតែងនិយាយថា ដូចត្រីល (ឬ
 ទឹកកក) ខាវខំក្រើន អ្នកផងតែងនិយាយថា ដូចសមុទ្រ សាវកវេល
 ដល់ខ្ញុំកំឡុងអភិញ្ញាដីច្រើន អ្នកផងតែងនិយាយថា ដូចព្រះសាស្តា
 យ៉ាងណាមិញ ព្រះបរិវេណសម្ពុទ្ធានា ដូចកុយរោសនោះ ប្រាកដស្មើ
 ដោយកុយរោសនោះ មានការប្រៀបដោយកុយរោសនោះ ជាបុគ្គលឯក
 មិនមានបុគ្គលជាអំប៉ក រឿងចាកចំណងហើយ តែងចរ ក្រាបរា
 ប្រព្រឹត្ត ក្បែរ យាត្រា ទិយាត្រាទៅ ក្នុងរណកដោយប្រវែង គឺយ៉ាងនោះ
 ដែរ ព្រោះហេតុនោះ លោកពាលថា ឥឡូវប្រព្រឹត្តឆ្នាក់ឯង ដូចកុយ
 រោស ។ ហេតុនោះ ព្រះបរិវេណសម្ពុទ្ធានាពាលថា

បុគ្គលទំលាក់វេញខ្ញុំកាថា ចំពោះពួកសត្វទាំងពួង មិន
 បៀតបៀនខ្ញុំសត្វទាំងនោះ សូម្បីសត្វណាមួយ គេមិន
 ផងបានបុគ្គលទៅហើយ កើតប្រាថ្នាសំខ្សាញ់អំពីឈាមកើត
 បុគ្គលនោះឥឡូវប្រព្រឹត្តឆ្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដ្ឋន្តសោ

[២៣៦] សំសក្កជាតស្ស កវន្តិ ស្នេហា
 ស្នេហាទ្ធវយំ ទុក្ខមិទំ បហោតិ
 អាទិនវំ ស្នេហជំ បេត្តមាថោ
 ឯកោ ធម ទក្កវិសាលាកាប្បោ ។

[២៣៧] សំសក្កជាតស្ស កវន្តិ ស្នេហាតិ សំ-
 សក្កាតិ ទ្វេ សំសក្កា នស្សនសំសក្កា ច សវន-
 សំសក្កោ ច ។

កតតមា នស្សនសំសក្កោ ។ ឥនេកោច្ឆោ ប-
 ស្សតិ ឥត្ថំ វា កុមារំ វា អភិវុទ្ធិ នស្សនិយំ ចា-
 សានិកំ បរមាយ វណ្ណោចោត្តរតាយ សមន្នាគតំ
 និស្វា បស្សិត្វា អនុក្សត្វានសោ ធិមិត្តំ កណ្ណាតិ
 កេសា វា សោភណា ឡុំ វា សោភណំ អត្ថំ
 វា សោភណំ កណ្ណា វា សោភណា បាសា វា
 សោភណា ឡុំ វា សោភណំ នន្តា វា សោភណា
 ឡុំ វា សោភណំ ភីវា វា សោភណា ជេតា វា សោ-
 ភណា ទវំ វា សោភណំ ទនវំ វា សោភណំ កជិ
 វា សោភណា ទុវំ វា សោភណា ជង្គិវា វា សោភណា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដ្ឋន្តសោ

[២៣៦] សេចក្តីស្នេហា របស់បុគ្គលអ្នកមានការជាប់ចំពាក់
 វេទនមាន សេចក្តីទុក្ខនេះ មានឡើង ព្រោះគាស្រ័យ
 សេចក្តីស្នេហា បុគ្គលកាលសំឡឹងឃើញចោលវេទនកើត
 អំពីសេចក្តីស្នេហា គប្បីប្រព្រឹត្តទាក់ទង ដូចកុយរោស ។

[២៣៧] អធិប្បាយពាក្យថា សេចក្តីស្នេហា របស់បុគ្គលអ្នកមាន
 ការជាប់ចំពាក់ វេទនមាន គ្រង់ពាក្យថា ការជាប់ចំពាក់ បានដល់
 ការជាប់ចំពាក់ ៦ គឺការជាប់ចំពាក់ដោយការឃើញ ១ ការជាប់ចំពាក់
 ដោយការស្តាប់ ១ ។

ការជាប់ចំពាក់ ដោយការឃើញ គឺដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ
 ក្នុងលោកនេះ ឃើញស្រ្តីឬកុមារី ដែលមានរូបល្អ ឆ្មារមើលមើល
 ជាទីជ្រេង ប្រកបដោយសម្បុរល្អគ្រឿង លុះមើលឃើញហើយ
 ក៏កាន់យកទីមិត្ត ដោយអនុក្សត្វានថា សក់ល្អ មុខល្អ កែកល្អ
 គ្រឿងល្អ ច្រមុះល្អ ប្រមាត់ល្អ ធ្មេញល្អ មាត់ល្អ កល្អ
 ជើងល្អ ទ្រង់ល្អ កោងល្អ ចង្កេះល្អ ក្បាល ជង្គង់ល្អ

វគ្គវិសោធន៍សុត្តន្តបិដក

ហត្ថា វ សោគណា អន្តរិយោ វ សោគណា
ធាតុ វ សោគណាតិ និស្វា បស្សិតា អភិទទ្ទតិ
អភិវទ្ទតិ អភិបក្ខតិ អនុប្បានេតិ អនុតទ្ធិតិ ភក្កតទ្ធិ
អយំ នស្សនសំសក្កោ ។

កតមោ សវនសំសក្កោ ។ ឥនេកោចា សុណាតិ
អមុកស្មី ឆាម តាម វ ធិតមេ វ ឥត្ថំ វ
កុមារី វ អភិវទា នស្សនិយោ ចាសាធិកា បរមាយ
វណ្ណោចោត្តរតាយ សមន្តាគតាតិ សុត្វា សុណត្វា
អភិទទ្ទតិ អភិវទ្ទតិ អភិបក្ខតិ អនុប្បានេតិ អនុតទ្ធិតិ
ភក្កតទ្ធិ អយំ សវនសំសក្កោ ។

ស្នេហាតិ ទ្វេ ស្នេហា ឥណ្ឌាស្នេហោ ច និដ្ឋិ-
ស្នេហោ ច ។

កតមោ ឥណ្ឌាស្នេហោ ។ យាវតា ឥណ្ឌាស-
ង្គាតេន សម្ភកតំ មរិយោធិកតំ វុធិកតិ បរិយង្គ-
កតំ បរិក្កហិតំ មហាយិតំ វនំ មមំ ឯតំ មមំ
ឯត្តតំ មមំ ឯត្តាវតា មមំ មម រុចា សន្តា កត្វា
រសា ដោដ្ឋតា អនុវណា ចាបុរណា ឆាសីឆាសា

វគ្គវិសោធន៍សុត្តន្តបិដក

វៃស្ស ត្រាមវៃស្ស ក្រចកស្ស លុះមិលឃើញហើយ វៃស្សក្រចក
សរសើរ ប៉ុនប៉ង ក្រវៃលក ជាប់តាម ខ្ញុំចំណងឥតគ្រោះ នេះការជាប់
ចំពាក់ដោយការឃើញ ។

ការជាប់ចំពាក់ដោយការឮ គឺដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ
ឮថា ស្រ្តីឬកុមារី ក្នុងស្រុកក្តី ក្នុងទីតាំងក្តី ឈ្មោះឯណោះ មានប្រសូល
នូវមិលឃើញ ជាទីជ្រេថ្លា ប្រកបដោយសម្បុរល្អក្រៃលែង លុះស្តាប់
ឮហើយ វៃស្សក្រចក សរសើរ ប៉ុនប៉ង ក្រវៃលក ជាប់តាម
ខ្ញុំចំណងឥតគ្រោះ នេះការជាប់ចំពាក់ដោយការឮ ។

ពាក្យថា សេចក្តីស្នេហា បានដល់សេចក្តីស្នេហា ២ គឺ ឥណ្ឌា-
ស្នេហា ១ ទីដ្ឋិស្នេហា ១ ។

ឥណ្ឌាស្នេហា គឺដូចម្តេច ។ ព័ត៌មានបុគ្គលធ្វើឲ្យមានផែន
ធ្វើឲ្យមានទាន់ ធ្វើឲ្យមានជួរ ធ្វើឲ្យមានទប់ផុត ហ្នឹងហែង ប្រកាន់
ដោយចំណែកឥណ្ឌា ទាំងប៉ុន្មានថា នេះ របស់អញ ខ្ញុំ របស់
អញ កុំប៉ុណ្ណា របស់អញ កុំមានប្រមាណប៉ុណ្ណា របស់អញ រូប
សំឡេង ក្លិន រស ផស្សៈ កម្រាល ប្រដាប់ស្បៀកពាក់ ខ្ញុំស្រីប្រុស

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខបិដក

អដេន្យតា កុត្តរជសូតារា ហន្តិកាសុវ្រណំ ខេត្តិ
វត្ថុ ហេតុ វិញ្ញាណំ សុវណ្ណំ កាមចិត្តមនាសិកាយោ វដ្តត្វ
ជនបទោ ច កោសោ ច កោដ្ឋាភារត្វ កោវលឡិ
មហាបវរី កុល្លាវសេន មហាយតិ យាវតា អដ្ឋស-
កកុល្លាវិបរីតា អយំ កុល្លាស្មេហោ ។

កកាមា និដ្ឋិស្មេហោ ។ វិសតិវត្ថុតា សក្កាយ-
និដ្ឋិ នសវត្ថុតា មិច្ឆានិដ្ឋិ នសវត្ថុតា អន្តក្កាហិតា
និដ្ឋិ យា ឯវុចា និដ្ឋិ និដ្ឋិតតំ និដ្ឋិតហនំ និដ្ឋិត-
ត្ថានេ(*) និដ្ឋិវិស្វកាយតំ និដ្ឋិវិប្បន្តតំ និដ្ឋិសញ្ញាជនំ
កាហោ បដិក្កាហោ អភិធិវេសោ បរាមាសោ កុម្ម-
តោ មិច្ឆាបដោ មិច្ឆតំ វិច្ឆាយតនំ វិបរិយេសក្កាហោ
វិបរីតក្កាហោ វិបល្លាសក្កាហោ មិច្ឆាកាហោ អយា-
ជាវកស្មី យាជាវកន្តំ កាហោ យាវតា ទ្វាសដ្ឋិ
និដ្ឋិតតាជិ អយំ និដ្ឋិស្មេហោ ។

* ឧ. វិជ្ជាត្រៃ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខបិដក

ពវេ ឈៀម មាន់ ជ្រូក ដំរី គោ សេនេយ្យាល សេន្ទ្រី ស្រែ
ចម្ការ ប្រាក់ មាស ស្រុក ឱគម រាជធានី ដែន ជនបទ ជ្រក
យ៉ូង របស់អញ ប្រកាន់ ឡូមហាប្រិជ័តិ សូម្បីតាំងអស់ ដោយ
អំណាចកុល្លា កុល្លាវិបរីត ១០៨ តាំងប៉ុន្មាន នេកកុល្លាស្មេហា ។

ទិដ្ឋិស្មេហា ភិដ្ឋិស្មេហា ។ សក្កាយទិដ្ឋិមានវត្ថុ ២០ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មាន
វត្ថុ ១០ អន្តក្កាហិតទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ ទិដ្ឋិ ដំណើរភិដ្ឋិ ការសាញ់ភិដ្ឋិ
ផ្លូវលំបាកភិដ្ឋិ គ្រឿងចាក់រោគភិដ្ឋិ ការអនុសាសន៍ភិដ្ឋិ គ្រឿងប្រកប
ខុត្តភិដ្ឋិ សេចក្តីប្រកាន់ សេចក្តីប្រកាន់ខ្វាប់ ការជេរចំណាក់ ការស្តាប់
អង្គុល ផ្លូវតាមក្រក់ ផ្លូវខុស សភាពខុស លទ្ធផលជាក់លាក់ សេចក្តី
ប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ការប្រកាន់យៀងឃ្លាត ការប្រកាន់ប្លោង
ការប្រកាន់ខុស ការប្រកាន់ជាក់លាក់វត្ថុមិនពិត ទិដ្ឋិ ៦៦ តាំងប៉ុន្មាន
នេកទិដ្ឋិស្មេហា ។

សំសត្តជាតស្ស កវន្តិ ស្មេហាតិ វិមល្លាសប្បត្ត-
យា ក ឧស្សនសវនសំសត្តប្បត្តហោ ច តណ្ហាស្មេ-
ហោ ច ធិដ្ឋិស្មេហោ ច កវន្តិ ជាយន្តិ សព្វាយន្តិ
ធិព្វត្តន្តិ អភិធិព្វត្តន្តិ ជាតុកវន្តិត សំសត្តជាតស្ស ក-
វន្តិ សេហា ។

[២៣៨] ស្នេហាឆ្ងាយ ទុក្ខមិនធំ បរហោតីតិ ស្នេ-
ហោតិ ទ្វេ ស្នេហា តណ្ហាស្នេហោ ៨ ទិដ្ឋិស្នេហា
៨ ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាស្នេហោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិ-
ស្នេហា ។ ទុក្ខមិនធំ បរហោតីតិ ឥនេកោច្ឆា កា-
យេន ទុក្ខវិនិច្ឆ័យ វាចាយ ទុក្ខវិនិច្ឆ័យ ចរិតិ មនុស្សា
ទុក្ខវិនិច្ឆ័យ ចរិតិ ចាណម្យំ ហនតិ អនិច្ចម្យំ អាទិយតិ
សន្ធិម្យំ ធិន្តតិ វិលាបម្យំ ហរតិ ឯកាតាវកម្យំ
ករេតិ វរិយន្តេបិ តិដ្ឋតិ បរាជារម្យំ កច្ចតិ មុសាបិ
កណាតិ ។ តមេនំ កហេត្វា រក្ខា ឧស្សន្តំ អយំ
ទេវ ចោរោ អាកុចារី ឥមស្ស យំ ឥច្ចសំ តំ
ទណ្ឌំ បណេហីតិ ។ តមេនំ រាជំ បរិភាសតិ ។

ពាក្យថា សេចក្តីស្នេហា របស់បុគ្គលអ្នកមានការជាប់ពាក់
រវៃនីមួយៗ បានន័យថា ភស្តុតាងស្នេហា ចំនេះស្នេហា រវៃនីមួយៗ
កើត កើតប្រមា លុតលាស់ ចំរើនឡើង កើតប្រាគង្គឡើង ព្រោះ
វិប្បល្មាសជាបន្តបន្ទាប់ ព្រោះការជាប់ពាក់ដោយការមើលឃើញនឹង
ការឆ្ងល់បន្តបន្ទាប់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) សេចក្តីស្នេហា
របស់បុគ្គលអ្នកមានការជាប់ពាក់ រវៃនីមួយៗ ។

[២៧៨] អធិប្បាយនាក្យថា សេចក្តីទុក្ខនេះ មានឡើងព្រោះ
 ការស្រឡាស់សេចក្តីស្នេហា ត្រង់នាក្យថា សេចក្តីស្នេហា បានដល់សេចក្តី
 ស្នេហា ២ យ៉ាង គឺ ភក្ត្រស្នេហា ១ ចំនុះស្នេហា ១ រ បេ ។ នេះភក្ត្រ-
 ស្នេហា រ បេ ។ នេះចំនុះស្នេហា រ នាក្យថា សេចក្តីទុក្ខនេះ មាន
 ឡើង សេចក្តីថា បុគ្គលទុក្ខនេះក្នុងរោគនេះ ប្រព្រឹត្តទុក្ខនេះដោយកាយ
 ប្រព្រឹត្តទុក្ខនេះដោយវចន ប្រព្រឹត្តទុក្ខនេះដោយចិត្ត សម្រាប់សត្វនេះ កាន់
 យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យទុះ កាន់ទី-កន្លះ ប្លង់ចំនុះ ប្លង់កូនចំនុះ
 ចាំស្តាប់ផ្លូវចំនុះ គប់គេកាំយកបុគ្គលដទៃចំនុះ កោលនាក្យកុហកចំនុះ ។
 ពួកកងបុរស ចាប់បុគ្គលនុះ ថ្វាយព្រះរាជាថា បងគ្រូព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធចេត
 ថោរនេះ ប្រព្រឹត្តកាត្រក់ ទ្រង់សព្វព្រះហឫទ័យអាជ្ញាធាតុ សូមទ្រង់ដាក់
 អាជ្ញាធាតុដល់ពោរនេះចុះ ។ ព្រហ្មជាទ្រង់ជឿលក្ខណៈចារនោះ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សូត្រសូត

សោ ធម៌កាសប្បទូយាមិ ទុក្ខាធាមនស្សំ បដិសំវេ-
 ទេតិ ។ ឯតំ កយំ ទុក្ខាធាមនស្សំ កុតោ ជាតិ ។
 តស្ស ស្នេហាប្បទូយា ច នន្ទិប្បទូយា ច ភកប្បទូយា
 ច នន្ទិភកប្បទូយា ច ជាតិ ។ ឯត្ថកោនបិ ភជា ន
 តុស្សតិ ។ តមេនំ ភជា តទ្វារេតិ អន្តតទ្វារេន ភ
 រដ្ឋតទ្វារេន ភ សង្កលីកតទ្វារេន ភ លតាតទ្វារេ-
 ន ភ បរិក្ខេបតទ្វារេន ភ កាមតទ្វារេន ភ ចិត្តម-
 តទ្វារេន ភ នករតទ្វារេន ភ រដ្ឋ ទ្វារេន ភ ជនប-
 នតទ្វារេន ភ អន្តរសោ សវចនិយម្យ ករោតិ ន តេ
 លត្តា ឥតោ ចិត្តមិត្តុមិ ។ សោ តទ្វនប្បទូយាមិ
 ទុក្ខាធាមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ ឯតំ កយំ ទុក្ខាធា-
 មនស្សំ កុតោ ជាតិ ។ តស្ស ស្នេហាប្បទូយា ច
 នន្ទិប្បទូយា ច ភកប្បទូយា ច នន្ទិភកប្បទូយា ច
 ជាតិ ។ ឯត្ថកោនបិ ភជា ន តុស្សតិ ។ តមេនំ ភជា
 តស្ស នំ អាហារេតិ សតំ ភ សហស្សំ ភ ។ សោ
 ជនជាចិប្បទូយាមិ ទុក្ខាធាមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សូត្រសូត

ចោរនា ឆន្ទុក្ខ ចោមនស្ស ព្រោះការជឿលក្ខន្ធជាបច្ច័យ ។ ភ័យ
 ខ្ពុក្ខ ចោមនស្សន្ទ្រៈ កើតហើយព្រោះអ្វី ។ កើតហើយដល់ចោរនា
 ព្រោះសេចក្តីស្នេហាជាបច្ច័យនេះ ព្រោះសេចក្តីភកយជាបច្ច័យនេះ ព្រោះ
 គម្រេកជាបច្ច័យនេះ ព្រោះសេចក្តីភកយនឹងគម្រេកជាបច្ច័យនេះ ។ បើព្រះ
 ភជាមិនសព្វព្រះហឫទ័យ ដោយហេតុបានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះ
 ភជាញ៉ាំងក្នុងបុរសឲ្យឆន្ទចោរនា ដោយចំណងនឹងខ្លាភក្តី ដោយចំណង
 នឹងទ្រូងភក្តី ដោយចំណងនឹងច្រកកំភក្តី ដោយចំណងនឹងផ្លែភក្តី ដោយចំណង
 នឹងបងភក្តី ដោយចំណងនឹងស្រុកភក្តី ដោយចំណងនឹងធម៌ភក្តី ដោយចំណង
 នឹងគភ៌ភក្តី ដោយចំណងនឹងផែនភក្តី ដោយចំណងនឹងជនបទភក្តី ដោយហោច
 ទៅ ព្រះភជាធ្វើការហាមប្រាម ដោយព្រះបទូលថា គួរមិនត្រូវបាចទេញ
 កំភក្តីនោះទេ ។ ចោរនាឆន្ទុក្ខចោមនស្ស ព្រោះការចងជាបច្ច័យ ។
 ភ័យ ខ្ពុក្ខ ចោមនស្សន្ទ្រៈ កើតហើយព្រោះអ្វី ។ កើតហើយដល់ចោរ-
 នា ព្រោះសេចក្តីស្នេហាជាបច្ច័យនេះ ព្រោះសេចក្តីភកយជាបច្ច័យនេះ
 ព្រោះគម្រេកជាបច្ច័យនេះ ព្រោះសេចក្តីភកយនឹងគម្រេកជាបច្ច័យនេះ ។
 បើព្រះភជាមិនសព្វព្រះហឫទ័យ ដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះទេ ។ ព្រះ
 ភជាទ្រង់ឲ្យរំលោភទ្រព្យនោះ រាប់យករាប់ពាន់ របស់ចោរនា ។
 ចោរនា កំរើនខ្ពុក្ខចោមនស្ស ព្រោះការសាបសូន្យទ្រព្យជាបច្ច័យ ។

ឧត្តរិយាស្ថានសុត្តន្តបិដក

ឯតំ កយំ ទុក្ខាធម៌សង្ខារំ កុតោ ជាតំ ។ តស្ស
 ស្មេហប្បច្ចយា ច នន្ទិច្ចប្បច្ចយា ច ភក្ខប្បច្ចយា ច
 នន្ទិភក្ខប្បច្ចយា ច ជាតំ ។ ឯតុក្កតោ ច រាជាន ច
 តុស្សតិ ។ រាជាន តស្ស វិវិដា កម្មការណា កាណ-
 បេតិ កសាហាមិ តាឡេតិ វេត្តនមិ តាឡេតិ អន្ធទ-
 ណ្ឌនមិ តាឡេតិ ហត្ថម្យំ ជិន្ទតិ ចានម្យំ ជិន្ទតិ ហ-
 ត្ថចានម្យំ ជិន្ទតិ កណ្តាម្យំ ជិន្ទតិ ឆាសម្យំ ជិន្ទតិ ក-
 ណ្តាឆាសម្យំ ជិន្ទតិ ពិលង្គជាលិកម្យំ កកោតិ សង្ក-
 មុណ្ឌកម្យំ កកោតិ វហុមុទម្យំ កកោតិ ជោតិណា-
 លិកម្យំ កកោតិ ហត្ថប្បដ្ឋោតិកម្យំ កកោតិ ឯវកាវដ្ឋិ-
 កម្យំ កកោតិ ជិវាសិកម្យំ កកោតិ ឯណាយ្យកម្យំ
 កកោតិ ពាលិសមិសិកម្យំ កកោតិ កហាបណិក-
 ម្យំ កកោតិ ទាហបត្តិកម្យំ កកោតិ បលិយបរិវត្តិ-
 កម្យំ កកោតិ បលាលបិបកម្យំ កកោតិ តេត្តនមិ
 តេលេន ទិសិញ្ចតិ សុនទេនមិ ទាទាបេតិ ជីវន្តម្យំ
 សុលេ ទុក្ខាសេតិ អសំចាមិ សីសំ ជិន្ទតិ ។ សោ ក-
 ម្មការណប្បច្ចយាមិ ទុក្ខាធម៌សង្ខារំ ចជីសំវេទតិ ។

ឧត្តរិយាស្ថានសុត្តន្តបិដក

ភីយ ទុក្ខំ ខោមស្សន្តិះ កើតហើយត្រូវធ្វើ ។ កើតហើយដល់ចោ-
 ងោះ ព្រោះសេចក្តីស្នេហាជាបង្ខំយូរ៖ ព្រោះសេចក្តីរីករាយជាបង្ខំយូរ
 ៖ ព្រោះគម្រោចជាបង្ខំយូរ៖ ព្រោះសេចក្តីរីករាយនឹងគម្រោចជាបង្ខំយូរ
 ៖ ។ បើត្រូវរាជាមិនសព្វព្រះរាជហឫទ័យ ដោយហេតុប៉ុណ្ណោះទេ ។
 ព្រះរាជាគឺច្រើនឲ្យធ្វើកម្មករណ៍ផ្សេងៗ ដល់ចោងោះ គឺឲ្យរាយដោយ
 សិរិះ ឲ្យរាយដោយរោតត្បែងៗ ឲ្យរាយដោយដំបង់ទ្វីប៖ កាត់ដុះ
 កាត់ជើង៖ កាត់ទាំងដំបង់ជើង៖ កាត់ស្លឹកត្រចៀក៖ កាត់ប្រមុ-
 រ៖ កាត់ទាំងស្លឹកត្រចៀកទាំងប្រមុរ៖ ធ្វើពិលង្គជាលិកកម្ម៖ ធ្វើ
 សង្កមុណ្ឌកកម្ម៖ ធ្វើហុមុទកម្ម៖ ធ្វើជាតិមាលិកកម្ម៖ ធ្វើហត្ថប្ប-
 ដ្ឋោតិកកម្ម៖ ធ្វើឯកេវដ្ឋិកកម្ម៖ ធ្វើជិវាសិកកម្ម៖ ធ្វើឯណាយ្យកកម្ម៖
 ធ្វើពាលិសមិសិកកម្ម៖ ធ្វើកហាបណិកកម្ម៖ ធ្វើទាហបត្តិកកម្ម៖ ធ្វើ
 បលិយបរិវត្តិកកម្ម៖ ធ្វើបលាលបិបកកម្ម៖ ស្រោចដោយប្រេងក្តៅ៖
 ឲ្យឆ្អែត៖ ឲ្យដេកផ្សាលើឈើអណ្តែតទាំងរស់៖ កាត់ក្បាលដោយដា-
 វ៖ ។ ចោរកាត់ដំបង់ទុក្ខាធម៌សង្ខារំ ព្រោះរាជករណ៍ជាបង្ខំយូរ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធភិសេដ

ឯតំ កយំ ទុក្ខាមោឃសន្នំ កុតោ ជាតំ ។ តស្ស ស្មេហប្បច្ចយា ច នន្ទិប្បច្ចយា ច រាគប្បច្ចយា ច
 នន្ទិរាគប្បច្ចយា ច ជាតំ ។ រាជា ឥមេសំ ចក្កន្តំ
 នន្ទ្រាធិ ឥស្សរោ ។ សោ សកោច កម្មេន កា-
 យស្ស កេតា បរម្មណា អបាយំ ទុក្ខតំ វិនិច្ឆ័យំ
 ធិរយំ ឧបបន្នតិ ។ តមេនំ ធិរយថាណា បញ្ចវិនិច្ឆ-
 ័យំ ធាម កម្មការណំ កាមេន្តំ តត្ថំ អយោចិលំ
 ហេតុ កមេន្តំ តត្ថំ អយោចិលំ ទុកិយេ ហេតុ កមេ-
 ន្តំ តត្ថំ អយោចិលំ ចារេ កមេន្តំ តត្ថំ អយោចិលំ
 ទុកិយេ ចារេ កមេន្តំ តត្ថំ អយោចិលំ មជ្ឈេ ឧរស្មី
 កមេន្តំ ។ សោ តត្ថ ទុក្ខា តិប្បា កដុតា វេទនា
 បដិសីវេនេតំ ន ច នាវ កាលំ កាភេតិ យាវ ន តំ
 ចាបកម្មំ ឲ្យន្តិហោតំ ។ ឯតំ កយំ ទុក្ខាមោឃសន្នំ
 កុតោ ជាតំ ។ តស្ស ស្មេហប្បច្ចយា ច នន្ទិប្បច្ច-
 យា ច រាគប្បច្ចយា ច នន្ទិរាគប្បច្ចយា ច ជាតំ ។
 តមេនំ ធិរយថាណា សិវេសំ កុដាវិហំ ឧច្ឆន្តំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធភិសេដ

ភីយ ទុក្ខ តោមនស្សន្តិះ កើតហើយព្រោះអ្វី ។ កើតហើយដល់ចោរនោះ
 ព្រោះសេចក្តីស្នេហាជាបង្ខំយូរ ព្រោះសេចក្តីរីករាយជាបង្ខំយូរ ព្រោះ
 គម្រោងជាបង្ខំយូរ ព្រោះសេចក្តីរីករាយនឹងគម្រោងជាបង្ខំយូរ ។ ព្រះ
 រាជា ជាឥស្សរៈខែកត្តាទី ២ នេះ ។ ចោរនោះលុះបែកគ្នាយកនិកាយ
 ស្លាប់ទៅ វេសន៍ទៅកើត ៤អបាយ ទុក្ខតំ វិនិច្ឆ័យំ នាម ព្រោះកម្ម
 ជាបង្ខំយូរ ។ ពួកនាយនិយោបាល ឲ្យធ្វើកម្មករណ៍ ឈ្មោះចំណង ៥
 ប្រការនេះ គឺ បោះវេសន៍កាលក្តៅត្រង់វេស ១ បោះវេសកាលក្តៅត្រង់វេស
 ពីរ ១ បោះវេសកាលក្តៅត្រង់វេស ៣ បោះវេសកាលក្តៅត្រង់វេស ៤
 បោះវេសកាលក្តៅត្រង់កណ្តាលច្រូង ១ ។ សត្វនោះឆ្លងទុក្ខវេសនា រហូត
 ផ្សំផ្សាទាំង ក្នុងចំនោះ បាបកម្មនោះមិនទាន់អស់ ដរាបណា សត្វ
 នោះក៏មិនទាន់ធ្វើមរណកាល ដរាបនោះ ។ ភីយ ទុក្ខ តោមនស្សន្តិះ
 កើតហើយព្រោះអ្វី ។ កើតហើយដល់សត្វនោះ ព្រោះសេចក្តីស្នេហា
 ជាបង្ខំយូរ ព្រោះសេចក្តីរីករាយជាបង្ខំយូរ ព្រោះគម្រោងជាបង្ខំយូរ
 ។ ព្រោះសេចក្តីរីករាយ នឹងគម្រោងជាបង្ខំយូរ ។ ពួកនាយនិយោ-
 បាល ញ៉ាំងសត្វនោះឲ្យវេសសត្វនឹង ហើយចាំឆ្លងដងទឹកទាំងឡាយ ។

វត្តវិសាណសុត្តន្តបិដក

តមេន្ទី ឆិរយចាលា ឧទ្ទិចាធិ អនោសិវំ កហោត្វា
 វាសីហិ កច្ចុត្តិ ។ តមេន្ទី ឆិរយចាលា វេទ យោ-
 វេត្វា អាទិត្តាយ បវេយា សម្បជ្ជលីកាយ សញ្ញា-
 តិក្ខកាយ សារេន្ទិចំ បច្ឆាសារេន្ទិចំ ។ តមេន្ទី ឆិរ-
 យចាលា មហន្តំ អត្តាបទ្ធាតំ អាទិត្តំ សម្បជ្ជលីកំ
 សញ្ញាតិក្ខតំ អាហេន្ទិចំ ឧហេន្ទិចំ ។ តមេន្ទី
 ឆិរយចាលា ឧទ្ទិចាធិ អនោសិវំ កហោត្វា តត្ថាយ
 លោហកុម្មិយា បត្តិបន្តំ អាទិត្តាយ សម្បជ្ជលីកាយ
 សញ្ញាតិក្ខកាយ ។ សោ តត្ថ វេណុន្តេហកំ
 បទ្ធាតំ ។ សោ តត្ថ វេណុន្តេហកំ បទ្ធាតោ
 សកម្សិ ឧទ្ទិ កច្ចតិ សកម្សិ អនោ កច្ចតិ
 សកម្សិ តិរិយំ កច្ចតិ ។ សោ តត្ថ ទុក្ខា តិប្បា
 កដុកា វេទនា បដិសំវេទតិ ន ច ភាវ កាលំ
 ករោតិ យាវ ន តំ ចាបកម្មំ ព្យន្តិហោតិ ។
 ឯតិ កយំ ទុក្ខោមនស្សំ កុកោ ជាតិ ។

វត្តវិសាណសុត្តន្តបិដក

ពួកនាយនិយោជន៍ចាប់សត្វខ្ញុំឱ្យមានជើងឡើងលើ មានក្បាលចុះក្រោម
 ហើយប្រាសដោយកាំបិតទាំងឡាយ ។ ពួកនាយនិយោជន៍ ទ្រឹមសត្វ
 ខ្ញុំក្នុងថេរហើយបរាវេទ្ធៗ បរាគ្រឡប់មកវិញ្ចៗ លើវេទដីដែលភ្លើងនេះ
 សន្លោសនៅខ្នាលប្រាសនៅ ។ ពួកនាយនិយោជន៍ ឱ្យសត្វខ្ញុំឡើង
 កាន់ក្បាលភ្លើងដីធំ ដែលភ្លើងនេះសន្លោសនៅ ខ្នាលប្រាសនៅៗ ឱ្យ
 ចុះមកវិញ្ចៗ ។ ពួកនាយនិយោជន៍ ចាប់សត្វខ្ញុំឱ្យមានជើងឡើងលើ
 មានក្បាលចុះក្រោម ហើយបោះវេទក្នុងខ្នែងក្តៅ ដែលភ្លើងនេះសន្លោ
 សនៅ ខ្នាលប្រាសនៅ ។ សត្វនោះពុះផុលឡើងដូចពុះក្នុងខ្នែងនោះ ។
 សត្វនោះកាលពុះផុលឡើងដូចពុះក្នុងខ្នែងនោះ អណ្តែតឡើងលើម្តង លិច
 ចុះក្រោមម្តង ទៅទីដ៏ម្តង ។ សត្វនោះនឹងទុក្ខវេទនាដ៏រាវរាំងរោចផ្សា
 ក្នុងខ្នែងនោះ បាបធម្មនោះមិនទាន់អស់ ដកបណ្តា សត្វនោះក៏មិនទាន់ធ្វើ
 មរណភាព ដកបនោះ ។ ភ័យ ទុក្ខ ចោមឧស្ស័ន្តៗក៏ហើយប្រាសអ្វី ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុវ្យាស្តបិដក

តស្ស ស្មេហឫទ្ធិយា ច នង្គិឫទ្ធិយា ច កតឫទ្ធិយា
ច នង្គិកកឫទ្ធិយា ច ជាតិ ។ តមេនំ វិរយោ-
លា និរយេ មគ្គិមន្តំ ។ សោ ទោ ចទ មហានិរយោ

ចតុក្កល្លោ ចតុត្ថារោ វិគត្តា ភាកសោ មិគោ
អយោចា ការាបរិយត្តោ អយសា បដិកុដ្ឋិកោ ។
តស្ស អយោមយា ភូមិ និលេតា តេជសា យុតា
សមន្តា យោជនសតំ ជវិទ្យា តិដ្ឋតិ សទ្ធា ។
កាធិយា តបថា យោរា អន្ធិមន្តោ តុរសនា
លោមហំសន្ធា ច កិស្មា បដិកយា តុត្ថា ។
បុរុតិមាយ ច កិត្តិយា អន្ធិត្ថារោ សមុដ្ឋិកោ
ឧហត្ថោ ជាបកម្មន្តោ បដិមាយ បដិហត្ថាតិ ។
បដិមាយ ច កិត្តិយា អន្ធិត្ថារោ សមុដ្ឋិកោ
ឧហត្ថោ ជាបកម្មន្តោ បុរុតិមាយ បដិហត្ថាតិ ។
នក្ខិណាយ ច កិត្តិយា អន្ធិត្ថារោ សមុដ្ឋិកោ
ឧហត្ថោ ជាបកម្មន្តោ ឧត្តាយ បដិហត្ថាតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុវ្យាស្តបិដក

កើតហើយដល់សត្វនោះ ព្រោះសេចក្តីស្នេហាជាបច្ច័យខ្លះ ព្រោះសេចក្តី
រីករាយជាបច្ច័យខ្លះ ព្រោះការប្រកដាបច្ច័យខ្លះ ព្រោះសេចក្តីរីករាយខ្លី
ការប្រកដាបច្ច័យខ្លះ ។ ពួកនាយនិយមាល ក៏បោះសត្វនោះទៅក្នុង
ខោរ ។ មហានិរយោសោត

មានជ្រុង ២ មានទ្វារ ២ ដែលធម្មភាវិតករដ៏តាមចំណែក
ក៏ទុក្ខនេះដោយកំរើកដៃគ គ្របដោយបន្ទុកដៃគ ។ ផ្អែមចិ-
នកនោះ សុទ្ធដែកច្រាលរាជ្យ ប្រកបដោយកំរើក ផ្សាយទៅ
មួយរយោជនដោយជុំវិញ សត្វកាល ។ មហានិរយោ
នោះ មានអណ្តាតភ្លើងតាមក្រវាញក្នុង ក្នុងគ្រាត្រង មាន
សភាពត្រង គួរកេស្ត គួរដេក គួរខ្លាច ។ គន្ថ
អណ្តាតភ្លើង ដែលកាំងឡើងកំពុងភ្លើងភ្លើង តាមនេះ
សត្វទាំងឡាយដែលមានបាបកម្ម ហើយផ្តុំទៅត្រង់ដក្ខន្ធ
ភ្លើងលិច ។ គំនរអណ្តាតភ្លើង ដែលកាំងឡើងកំពុងភ្លើង
ភ្លើងលិច តាមនេះសត្វទាំងឡាយដែលមានបាបកម្ម ហើយ
ផ្តុំទៅត្រង់ដក្ខន្ធភ្លើងភ្លើង ។ គំនរអណ្តាតភ្លើង ដែល
កាំងឡើង កំពុងភ្លើងភ្លើងភ្លើង តាមនេះសត្វទាំងឡាយ
ដែលមានបាបកម្ម ហើយផ្តុំទៅត្រង់ដក្ខន្ធភ្លើងភ្លើង ។

វត្ថុវិសាណសុត្តន្តបិដក

ឧត្តរាយ ច វិគ្គយា អត្ថិកុរោ សមុដ្ឋិតោ
 ឧបាស្កោ ចាបកម្មន្ត ឧត្តិណាយ បដិហញ្ញតិ។
 ហេដ្ឋិតោ ច សមុដ្ឋិតោ អត្ថិកុរោ កយានតោ
 ឧបាស្កោ ចាបកម្មន្ត ឧទនម្ហិ បដិហញ្ញតិ ។
 ឧទនម្ហិ សមុដ្ឋិតោ អត្ថិកុរោ កយានតោ
 ឧបាស្កោ ចាបកម្មន្ត ភូមិយំ បដិហញ្ញតិ ។
 អយោកាចាលំ អាធិត្ថំ សន្តត្ថំ ផលិតំ យថា
 ឯវិ អវិចិត្តិយោ ហេដ្ឋា ឧបវិ បស្សតោ ។
 ភត្ត សត្តា មហានុដ្ឋា មហោកិក្ខុសការិចា
 អច្ចន្តចាបកម្មន្តា ចច្ចន្តំ ឧ ច មិយ្យរេ ។
 ជាតវេទសមោកាយោ តេសំ វិរយវាសិនំ
 បស្ស កម្មាជំ ឧត្តត្ថំ ឧកស្មា ហោត្ថំ ឧបំ មសិ^(១)។
 បុរុគ្គេមឧបំ ធាវត្ថំ តតោ ធាវត្ថំ បច្ឆតោ
 ឧត្តរេឧបំ ធាវត្ថំ តតោ ធាវត្ថំ ឧត្តិណំ ។

១ ម. ឧបស្ស ហោតិ មំ សិមិ ។

វត្ថុវិសាណសុត្តន្តបិដក

តំអណ្តាភក្កិន៍ដែលកាំងឡើងអំពីដង្កាងខាងជើង ចាបនេះ
 សព្វទាំងឡាយដែលមានបាបកម្ម ហើយផ្តល់ទៅគ្រងដង្កាង
 ខាងត្បូង ។ តំអណ្តាភក្កិន៍ត្មាវាច កាំងឡើងអំពីខាង
 ក្រោម ចាបនេះសព្វទាំងឡាយដែលមានបាបកម្ម ហើយផ្តល់
 ទៅទីផង្សល ។ តំអណ្តាភក្កិន៍ត្មាវាច កាំងឡើងអំពី
 ផង្សល ចាបនេះសព្វទាំងឡាយដែលមានបាបកម្ម ហើយផ្តល់
 មកទីវិជ្ជុ ។ អំបត្តិវិជ្ជុ កំពុងនេះ ក្តៅសព្វ ត្រូវរឿងយ៉ាង
 ណា នរកអវិចិត្ត (ក៏ប្រាកដ) ដល់សព្វដែលកាំងនៅខាងក្រោម
 ទីនៃខាងលើ យ៉ាងនោះដែរ ។ សព្វទាំងឡាយជាអ្នកក្រក់
 ទាំង ធ្វើអំពើក្រក់ច្រើន មានអំពើបាបវិធមួយយ៉ាង វេមន
 នេះ តែមិនស្លាប់ គួរនរកនោះទេ ។ កាយសត្វនរកទាំង
 ឡាយដែលអាស្រ័យនៅក្នុងនរកនោះ ប្រាកដស្មើដោយភ្លើង
 អ្នកចូរមើលនៅក្នុងបាបកម្មដ៏មាំមួនចុះ សព្វទាំងនោះមិន
 ទៅជាដទៃ ទាំងមិនទៅជាច្បង ។ សត្វនរកទាំងឡាយវេមន
 ស្តុរទៅតាមទិសខាងកើតចុះ ស្តុរចេញអំពីទិសខាងកើតនោះ
 មកកាន់ទិសខាងលិចចុះ ស្តុរទៅតាមទិសខាងជើងចុះ ស្តុរ
 ចេញអំពីទិសខាងជើងនោះ មកកាន់ទិសខាងត្បូងចុះ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសន្ធិសោ

យំ យំ និសឃ្យ ជានិច្ចំ តំ តំ ទ្វារំ មិច្ឆិយ្យតំ
 អភិជំគូមិភាសា តេ សត្វា មោក្ខំ ករុសីតោ ។
 ន តេ កតោ ជំគូមិភំ លភន្តិ កម្មប្បទូយា
 តេសញ្ច ចាបតំ កម្មំ អវិបក្កំ តាតិ ពហុន្តិ ។
 ឯតំ ភយំ ទុក្ខានាមនស្សំ កុតោ ជាតំ ។ តស្ស
 ស្មេហាប្បទូយា ច នន្តិប្បទូយា ច ភកប្បទូយា ច
 នន្តិភកប្បទូយា ច ជាតំ ។ យានំ ច លោយិកា-
 នំ ទុក្ខានំ យានំ ច តិរច្ឆានយោនិកានំ ទុក្ខា-
 នំ យានំ ច មិគ្គិវិសយិកានំ ទុក្ខានំ យានំ ច
 មាទុសកានំ ទុក្ខានំ តានំ កុតោ ជាតានំ កុ-
 តោ សញ្ញាតានំ កុតោ និព្វត្តានំ កុតោ អភិជំ-
 ព្វត្តានំ កុតោ ចាតុក្កតានំ ។ ស្មេហាប្បទូយា ច
 នន្តិប្បទូយា ច ភកប្បទូយា ច នន្តិភកប្បទូយា ច
 ភវន្តិ សម្ពុត្តិ ជាយន្តិ សញ្ញាយន្តិ និព្វត្តន្តិ អភិជំ-
 ព្វត្តន្តិ ចាតុក្កតន្តិ ស្មេហាប្បទូយំ ទុក្ខមិទំ បរហោតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ច្បដិសន្ធិសោ

សក្កនកេតាំងនោះ ស្កុរទៅកាន់ទិសណា ។ ទ្វារក្នុងទិសនោះ
 ក៏បិទជិតបិទ សក្កតាំងនោះ ស្កុរតែមានសេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បី
 ចេញ ស្វែងរកទ្វារចេញ ។ សក្កនកេតាំងនោះ ចេញ
 ក៏បានរកនោះមិនបាន ព្រោះកម្មជាច្រើន ព្រោះថាបាបកម្ម
 របស់សក្កតាំងនោះ មានច្រើនយ៉ាង ដែលខ្លួនធ្វើហើយ
 ជាកម្មមិនទាន់ ។
 ភីយ ទុក្ខ ខោមនស្សន្តរ កើតហើយព្រោះអ្វី ។ កើតហើយដល់សក្ក-
 នោះ ព្រោះសេចក្តីស្នេហាជាច្រើនខ្លះ ព្រោះសេចក្តីរីករាយជាច្រើន
 ខ្លះ ព្រោះការប្រកដាច់ច្រើនខ្លះ ព្រោះសេចក្តីរីករាយនឹងការប្រកដាច់ច្រើន
 ខ្លះ ។ ទុក្ខណាមានក្នុងនក្ខត្តិ ទុក្ខណាមានក្នុងកិណិកភិក្ខុនក្ខត្តិ ទុក្ខ-
 ណាមានក្នុងបិណ្ឌិវិស័យក្ខត្តិ ទុក្ខណាមានក្នុងព្វកម្មទុស្សក្ខត្តិ ទុក្ខតាំងនោះ
 កើតហើយព្រោះអ្វី កើតព្រមហើយព្រោះអ្វី ដុះដាលហើយព្រោះអ្វី ចំរើន
 ហើយព្រោះអ្វី កើតប្រាគដហើយព្រោះអ្វី ។ ទុក្ខតាំងនោះ មាន មាន
 ព្រម កើត កើតព្រម ដុះដាល ចំរើន កើតប្រាគដ ព្រោះសេចក្តីស្នេហា
 ជាច្រើនខ្លះ ព្រោះសេចក្តីរីករាយជាច្រើនខ្លះ ព្រោះការប្រកដាច់ច្រើនខ្លះ
 ព្រោះសេចក្តីរីករាយនឹងការប្រកដាច់ច្រើនខ្លះ ហេតុនោះ (លោកោលថា)
 សេចក្តីទុក្ខនេះ មានទ្បើង ព្រោះការស្រឡាញ់សេចក្តីស្នេហា ។

វត្តវិសាណសុទ្ធិវិសោ

(២៣៩) អាទិណ្ឌវំ ស្មេហជំ បេត្តមាដោតិ ស្មេ-
ហោតិ ទ្វេ ស្មេហា ឆណ្ញាស្មេហោ ច ធិដ្ឋិស្មេ-
ហោ ច ។ បេ ។ អយំ ឆណ្ញាស្មេហោ ។ បេ ។
អយំ ធិដ្ឋិស្មេហោ ។ អាទិណ្ឌវំ ស្មេហជំ បេត្តមា-
ដោតិ ឆណ្ញាស្មេហោ ច ធិដ្ឋិស្មេហោ ច អាទិណ្ឌវំ
បេត្តមាដោ(១) ឱលោកយមាដោ ធិដ្ឋិយមាដោ
ឧបបទិក្ខមាដោតិ អាទិណ្ឌវំ ស្មេហជំ បេត្តមាដោ ។
ឯកោ ចរេ ចត្តវិសាណាកម្សោ ។ តេជោហ សោ
បទ្វេតសត្តទោ

សំសត្តជាតស្ស កវន្តិ ស្មេហា

ស្មេហទ្ធរយំ ទុក្ខមិទំ បរហោតិ

អាទិណ្ឌវំ ស្មេហជំ បេត្តមាដោ

ឯកោ ចរេ ចត្តវិសាណាកម្សោតិ ។

១៩. បេត្តមាដោ ទុក្ខមាដោ។

វត្តវិសាណសុទ្ធិវិសោ

(២៣៩) អធិប្បយោគក្យថា បុគ្គលកាលសំឡឹងឃើញទោសដែល
កើតអំពីសេចក្តីស្មេហា ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីស្មេហា បានដល់សេចក្តី
ស្មេហា ៦ គឺ ឆណ្ញាស្មេហា ១ ធិដ្ឋិស្មេហា ១ ។ បេ ។ នេឆណ្ញាស្មេ-
ហា ។ បេ ។ នេធិដ្ឋិស្មេហា ។ ពាក្យថា បុគ្គលកាលសំឡឹងឃើញ
ទោសដែលកើតអំពីសេចក្តីស្មេហា បានសេចក្តីថា បុគ្គលកាលសំឡឹង
ឃើញ មើលមើល គិតគិតមើល គិតរោងមើល នូវទោសក្នុងឆណ្ញា-
ស្មេហាផង ក្នុងធិដ្ឋិស្មេហាផង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បុគ្គល
កាលសំឡឹងឃើញទោស ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្មេហា ។ ឆប្បិប្រច្រ្តក្ក
ម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។ ហេតុនោះ ព្រមទ្វេតសម្ពុទ្ធនោះពោលថា
សេចក្តីស្មេហា បេសំបុគ្គលអ្នកមានការដាច់ពាក់ វេទន៍

មាន សេចក្តីខ្ពុកខ្វែរ មានឡើង ព្រោះគាត់ស្រ័យសេចក្តី

ស្មេហា បុគ្គលកាលសំឡឹងឃើញទោស ដែលកើតអំពី

សេចក្តីស្មេហា ឆប្បិប្រច្រ្តក្កម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេស

[២២០] ម៉ែត្ត សុហដ្ឋេ អនុកម្មមាណោ

ហោបេតិ អត្ថំ បដិពទ្ធជំត្តោ

ឯតំ កយំ សន្តវេ បេក្ខមាណោ

ឯតោ ធរ ចក្កវិសាលាភយោតិ ។

[២២១] ម៉ែត្ត សុហដ្ឋេ អនុកម្មមាណោ ហា-
បេតិ អត្ថំ បដិពទ្ធជំត្តោតិ ម៉ែត្តាតិ ទ្វេ ម៉ែត្តា អា-
ភាវិកម៉ែត្តោ ១ អនាភាវិកម៉ែត្តោ ៨ ។

កតមោ អាភាវិកម៉ែត្តោ ។ ឥធនោ ទុន្ទនំ
ននាតិ ទុទ្ធជំ ធនតំ ទុត្តរំ ករោតិ ទុក្ខមំ មមតិ
កុយ្យមស្ស អាភិក្ខតំ កុយ្យមស្ស បរិកុយ្យតិ អាប-
នាសុ ១ វិជហតិ ជីវិតំ ធស្ស អត្ថាយ បរិច្ចតំ
ហោតិ ចីណោ បាតិមញ្ញតិ អយំ អាភាវិកម៉ែត្តោ ។

កតមោ អនាភាវិកម៉ែត្តោ^(១) ។ ឥធន កំតុ
បិយោ ៨ ហោតិ មនាទោ ៨ ហោតិ កុ ៨
ភាវិយោ ៨ វេទកុមារោ ៨ កម្ពីរោ កាដំ កត្តា
អដ្ឋាន ៨ ៨ ចិយោជន៍^(២) អនិសីល សមាធិបេតិ

១ ខ. ប្បដិសេស ។ ២ ម. តោ ៨ អដ្ឋាន ចិយោជន៍ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេស

[២២០] បុគ្គលអ្នកមានចិត្តជាប់រាក់ កាលអនុគ្រោះចំពោះ

មិត្ត នឹងអ្នកមានចិត្តល្អ វេចន៍ញ៉ាំងប្រយោជន៍ ឱ្យវិភាស

បុគ្គលកាលសំឡឹងឃើញភ័យ ក្នុងការស្ម័គ្រស្មាល់គ្នា ធម្ម

ប្រព្រឹត្តឆ្គាំងនឹង ដូចកុយរមាស ។

[២២១] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលអ្នកមានចិត្តជាប់រាក់ កាល
អនុគ្រោះចំពោះមិត្តអ្នកមានចិត្តល្អ វេចន៍ញ៉ាំងប្រយោជន៍ឱ្យវិភាស ត្រង់
ពាក្យថា មិត្ត បានដល់មិត្ត ២ គឺ អាភាវិកមិត្ត ១ អនាភាវិកមិត្ត ១ ។

អាភាវិកមិត្ត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្វះក្នុងលោកនេះ ឱ្យតែវិសេស
ឱ្យបានដោយក្រ លរបង់ក្នុងវិសេសលរបង់បានដោយក្រ ធ្វើអំពើវិសេស
ធ្វើបានដោយក្រ អត់គ្រាំហេតុវិសេសអត់គ្រាំបានដោយក្រ ប្រាប់ការ
កំបាំងដល់មិត្តនោះ លាក់ការកំបាំងរបស់មិត្តនោះ មិនលរបង់គ្នាក្នុង
កាលមានអន្តរាយ សូម្បីជីវិតក៏បរិភោគលរបង់ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់មិត្តនោះ
មិនមើលងាយមិត្ត ក្នុងកាលមិត្តអស់ច្រព្យ នេះអាភាវិកមិត្ត ។

អនាភាវិកមិត្ត តើដូចម្តេច ។ កុំក្នុងសាសនានេះ វេចន៍ជាទី
ស្រឡាញ់នឹង ជាទីគោរពចិត្តជន គួរគោរពជន គួរអ្នកដឹងស្វ័យ
ជន អត់ជនក្នុងពាក្យពាលជន ធ្វើពាក្យឱ្យច្រាលច្រៀងជន មិនដឹកនាំ
ក្នុងហេតុមិនគួរជន ដឹកនាំក្នុងអធិសីល ដឹកនាំក្នុងការប្រកបរឿយ ។

ខន្តវិសាលាសុត្តន្តបិដក

ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ កាវតានុយោគេ សមាធិបេតិ
ចតុន្នំ សម្មប្បដ្ឋានានំ ។ បេ ។ ចតុន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ
បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ចន្នំ តណំ សត្តន្នំ តោជ្ឈ-
ង្គានំ អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកាស្ស មគ្គស្ស កាវតានុយោគេ
សមាធិបេតិ អយំ អនាគារិកមិត្តោ ។

សុហដ្ឋា វុត្តន្តំ យេហំ សហ កមមំ ជាសុ អា-
កមមំ ជាសុ កមនាគមមំ ជាសុ ហំ ជាសុ ធិស្ស-
ន្នំ ជាសុ សយនំ ជាសុ អាលបនំ ជាសុ សលុ-
បនំ ជាសុ ឧល្ហបនំ ជាសុ សមុល្ហបនំ ជាសុ ។

មិត្តេ សុហដ្ឋេ អនុកម្មមាណោ ហារបេតិ អត្ថន្តំ
មិត្តេ ច សុហដ្ឋេ ច សង្ខដ្ឋេ ច សក្កត្តេ ច ស-
ហាយេ ច អនុកម្មមាណោ អនុបេត្តមាណោ អនុក្ក-
យ្ហមាណោ អត្តត្ថម្យំ បរត្ថម្យំ ហារបេតិ ឧបយត្ថម្យំ
ហារបេតិ ធិដ្ឋធម្មតម្យំ អត្ថំ ហារបេតិ សម្សរយិកម្យំ
អត្ថំ ហារបេតិ បរមត្ថម្យំ ហារបេតិ បរិជីសេតិ បរិ-
សដ្ឋេតិ អន្តរជាបេតិ មិត្តេ សុហដ្ឋេ អនុកម្ម-
មាណោ ហារបេតិ អត្ថំ ។

ខន្តវិសាលាសុត្តន្តបិដក

ខ្ញុំការចំរើនសតិប្បដ្ឋាន ២ ដឹកនាំក្នុងការប្រកបរឿយៗ ខ្ញុំការចំរើនសម្ម-
ប្បដ្ឋាន ២ ។ បេ ។ ខ្ញុំឥន្ទ្រិយា ២ ខ្ញុំឥន្ទ្រិយ ៨ ខ្ញុំតណៈ ៥ ខ្ញុំតោជ្ឈង្គៈ
៧ ខ្ញុំអរិយមគ្គមានអង្គ ៨ ផង ខេអនាគារិកមិត្ត ។

ការដើរចៅជាសុខ ការមកជាសុខ ការទៅមកជាសុខ ការឈរ
ជាសុខ ការអង្គុយជាសុខ ការផេកជាសុខ ការហៅកេងជាសុខ ការ
និយាយភក្តាជាសុខ ការនិយាយឆ្លើយឆ្លងគ្នាជាសុខ ការនិយាយស្រុះ
ស្រួលគ្នាជាសុខ ជាមួយនឹងពួកដទៃណា ពួកដទៃនោះ លោកហៅថា អ្នក
មានចិត្តល្អ ។

ពាក្យថា បុគ្គលកាលអនុគ្រោះចំពោះមិត្តនឹងអ្នកមានចិត្តល្អ វេមន៍
ញ៉ាំងប្រយោជន៍ឱ្យវិនាស គឺបុគ្គលកាលអនុគ្រោះ ចំណុចប្រមុខ ផ្ដើម
ចំពោះមិត្តផង ចំពោះអ្នកមានចិត្តល្អផង ចំពោះផនដែលភ្ជាប់យ៉ាងញាតិផង
ចំពោះផនដែលរាប់គ្នាស្និទ្ធផង ចំពោះសំណូម្បងផង វេមន៍ញ៉ាំងប្រយោជន៍
ខ្លួន នឹងប្រយោជន៍អ្នកដទៃឱ្យវិនាស ញ៉ាំងប្រយោជន៍ទាំងពីរឱ្យវិនាស
ញ៉ាំងប្រយោជន៍បច្ចុប្បន្ន ឱ្យវិនាស ញ៉ាំងប្រយោជន៍បរលោកឱ្យវិនាស
ញ៉ាំងប្រយោជន៍ជីវិត្រវិលវិលឱ្យវិនាស ឱ្យខ្វាក់ខ្វាយ ឱ្យបាត់បង់ ឱ្យអន្តរ-
ពាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បុគ្គលកាលអនុគ្រោះចំពោះមិត្ត
នឹងអ្នកមានចិត្តល្អ វេមន៍ញ៉ាំងប្រយោជន៍ឱ្យវិនាស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុល្លិទ្ទេស

បដិពទ្ធចិញ្ញាតំ ភិក្ខុ កាវណោហិ បដិពទ្ធចិញ្ញា
 ហោតិ អត្តាធំ វា វិចី វេយ្យោ មរិ ឧច្ចំ វេយ្យោ
 បដិពទ្ធចិញ្ញា ហោតិ អត្តាធំ វា ឧច្ចំ វេយ្យោ
 មរិ វិចី វេយ្យោ បដិពទ្ធចិញ្ញា ហោតិ ។

កាចី អត្តាធំ វិចី វេយ្យោ មរិ ឧច្ចំ វេយ្យោ
 បដិពទ្ធចិញ្ញា ហោតិ ។ តុម្កេ មេ ឥហុច-
 ការកា អហំ តុម្កេ វិស្សាយ លកាមិ វិវេចិ-
 ណ្ឌាចាតសេចាសនកិលានប្បទូយោសជ្ជបរិក្ការំ យ-
 ម្យ្យិ^(១) មេ អញ្ញោ ធាតុំ វា កាតុំ វា មញ្ញាធំ តុម្កេ
 វិស្សាយ តុម្កេ សម្មស្សនា យម្យ្យិ មេ ខោពណំ
 មាតាបេត្តិកំ ធានតោត្ថំ តម្យ្យិ^(២) អន្តរហិតំ តុម្កេហិ
 អហំ ញាយាមិ អសុកាស្ស កុលុបកោ អសុកាយ
 កុលុបកោតិ វរិ អត្តាធំ វិចី វេយ្យោ មរិ ឧច្ចំ
 វេយ្យោ បដិពទ្ធចិញ្ញា ហោតិ ។

១. ឧ. យថា ១.២១. ឧប្បិ ២។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុល្លិទ្ទេស

កាគ្យថា អ្នកមានចិត្តជាប់ចំពាក់ គឺ ជាអ្នកមានចិត្តជាប់ចំពាក់
 ដោយហេតុ ២ គឺ ជាអ្នកមានចិត្តជាប់ចំពាក់ តាំងខ្លួនឱ្យចាប តាំងអ្នក
 ដទៃឱ្យខ្លួន ឬជាអ្នកមានចិត្តជាប់ចំពាក់ តាំងខ្លួនឱ្យខ្លួន តាំងអ្នកដទៃ
 ឱ្យចាប ។

បុគ្គលជាអ្នកមានចិត្តជាប់ចំពាក់ តាំងខ្លួនឱ្យចាប តាំងបុគ្គលដទៃ
 ឱ្យខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលនោះភាសថា លោកមានទេពការច្រើន
 ផល់ខ្ញុំ ខ្ញុំបានចិរិ ចិណ្ឌបាត សេនាសនៈ ដឹងថាគ្រឿងក្បាលកេតជា
 បរិវារបេសជីវិត ព្រោះកាស្រ័យលោក ដទៃទាំងឡាយដទៃ កាលកាស្រ័យ
 លោក ឃើញលោក ទើបសំភាវ់ដើម្បីឱ្យ ឬដើម្បីធ្វើតុណា ផល់ខ្ញុំ
 ក្តី នាមនិងកាត្រណា ជាបេសមាភាពភាវីផលបានក៏មុន បេសខ្ញុំក្តី សូម្បី
 វត្ថុនោះ ទាំងនាមនិងកាត្រនោះ ក៏បាត់បង់ទៅហើយ (ហេតុនេះ)
 ខ្ញុំសុំទទួលស្គាល់លោកថា ជាជីកុនបេសបុរសឯណោះ ជាជីកុនបេសស្រ្តី
 ឯណោះ បុគ្គលជាអ្នកមានចិត្តជាប់ចំពាក់ តាំងខ្លួនឱ្យចាប តាំងអ្នកដទៃ
 ឱ្យខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

ទន្លេសាណស្ត្រនិរុទ្ទេស

កាចី អត្តាធំ ឧទ្ទិ វេយ្យោ បរិ ធិធំ វេយ្យោ
 បដិពទ្ធជិញ្ចា ហោតិ ។ អហំ តុញ្ញាតំ ឈរុបកាវេ
 តុញ្ញ មំ អាគម្ម តុទ្ធិ សារណំ កតា ធម្មំ សារណំ
 កតា សង្ឃំ សារណំ កតា ចាណាតិបាតា បដិវិគា
 អធិដ្ឋានាធា បដិវិគា កាមេសុមិដ្ឋាបាវ បដិវិគា
 មុសាវាតា បដិវិគា សុរាមេរយមជ្ឈប្បមាធន្ទាធា
 បដិវិគា អហំ តុញ្ញាតំ ឧទ្ទេសម្យំ បរិមុទ្ធម្យំ សីលម្យំ
 ឧតោសថម្យំ អាទិត្យាមិ ឧវកម្មំ អធិដ្ឋាមិ អថ ច
 បទ តុញ្ញ មំ បរិពុជិត្វា អញ្ញេ សក្ការេថ កុករោ-
 ថ មាធនេ ឆ្វេដាតិ ឯវំ អត្តាធំ ឧទ្ទិ វេយ្យោ បរិ
 ធិធំ វេយ្យោ បដិពទ្ធជិញ្ចា ហោតិ មំ តុញ្ញ សុមាដ្ឋេ
 អនុកម្មមាធា ហោរេតិ អន្តំ បដិពទ្ធជិញ្ចា ។

[២២២] ឯតំ ភយំ សទ្ធាវេ មេត្តមាធាតិ ភយ-
 ដ្ឋំ ជាតិភយំ ជរាភយំ ព្យាទិភយំ មរណភយំ រាជ-
 ភយំ ខោរភយំ អត្តភយំ ឧទកភយំ អត្តាទុកិកភយំ
 បរាទុកិកភយំ ទណ្ឌភយំ ទុក្ខតិភយំ ឧម័ភយំ

ទន្លេសាណស្ត្រនិរុទ្ទេស

បុគ្គលជាអ្នកមានចិត្តជាប់ចំពាក់ កាំងខ្លួនឲ្យខ្លួន កាំងអ្នកដទៃឲ្យ
 ខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលនោះពោលថា ខ្ញុំមានរបបការច្រើនដល់
 លោក លោកគាស្រ័យខ្ញុំ ទើបដល់ព្រះក្នុងជីវិតនឹង ដល់ព្រះធម៌ជាជីវិត
 ដល់ព្រះសង្ឃជាជីវិត វៀរចោកបាណពាគីបាត វៀរចោកអធិដ្ឋានាធា វៀរ
 ចោកកាមេសុមិដ្ឋាបាវ វៀរចោកមុសាវាត វៀរចោកហេតុជាជីវិតនឹង
 សេចក្តីប្រមាទ ក្នុងទឹកស្រវឹងនិស្សន្ទនិរយេ ខ្ញុំបានប្រាប់ទុកសេដ្ឋក
 បរិមុទ្ធនឹង សីលនឹង ទេសននឹង អធិដ្ឋាននឹង ដល់លោក ប៉ុន្តែ
 លោកលះចង់ខ្ញុំ ទៅធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន ចូរជា ចំពោះបុគ្គល
 ដទៃវិញ បុគ្គលជាអ្នកមានចិត្តជាប់ចំពាក់ កាំងខ្លួនឲ្យខ្លួន កាំងអ្នកដទៃ
 ឲ្យខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បុគ្គលអ្នកមាន
 ចិត្តជាប់ចំពាក់ កាលអនុគ្រោះចំពោះម៉ែត្តនឹងអ្នកមានចិត្តល្អ រមែងញ៉ាំង
 ប្រយោជន៍ឲ្យវិចារ ។

[២២២] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលកាលសំឡឹងឃើញភ័យ ក្នុង
 ការសិទ្ធស្វាលន្តិះ ត្រង់ពាក្យថា ភ័យ បានដល់ភ័យអំពីជាតិ ភ័យអំពី
 ជរា ភ័យអំពីព្យាទិ ភ័យអំពីមរណៈ ភ័យអំពីព្រៃភេត ភ័យអំពីខោរ
 ភ័យអំពីភ្លើង ភ័យអំពីទឹក ភ័យអំពីការធៀលខ្លួនឯង ភ័យអំពីការធៀល
 ជៀលចេសបុគ្គលដទៃ ភ័យអំពីអាជ្ញា ភ័យអំពីទុក្ខតិ ភ័យអំពីលេងទឹក

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុរាណសម្ភេស

កុម្មុលកយំ អាវដ្ឋកយំ សុំសុខារកយំ អាជីវិកាកយំ
 អសិលោកកយំ បរិសសារដ្ឋកយំ^(១) កយានកំ ធ-
 ម្ពិតត្ថំ លោមហំសោ ធម្មសោ ឧទ្ទេត្តោ ឧត្រាសោ ។
 សន្តវេតិ ទ្វេ សន្តវំ ឧត្តរាសន្តវេ ច និដ្ឋិសន្តវេ
 ច ។ បេ ។ អយំ ឧត្តរាសន្តវេ ។ បេ ។ អយំ និដ្ឋិ-
 សន្តវេ ។ ឯតំ កយំ សន្តវេ បេត្តមាធាតិ ឯតំ
 កយំ សន្តវេ បេត្តមាធាតិ^(២) ឱលោកយមាធា
 ធិដ្ឋកយមាធា ឧបបរិក្ខមាធាតិ ឯតំ កយំ សន្តវេ
 បេត្តមាធា ។ ឯតោ ចរេ ទក្កវិសាលាកប្បោតិ ។
 តេជានា សោ ចរោកសម្ពុត្តោ

មិត្តេ សុហរេ អនុកម្មមាធា
 ហាបេតិ អត្ថំ បដិទទ្ធិត្តោ
 ឯតំ កយំ សន្តវេ បេត្តមាធា
 ឯតោ ចរេ ទក្កវិសាលាកប្បោតិ ។

១ ឧ. ចរិស្សយសាដ្ឋកយំ ឧទេកយំ ។ ២ ឧ. បេត្តមាធា ទុក្ខមាធា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុរាណសម្ភេស

ភីយអំពិក្រពិ ភីយអំពិទិកក្ខច ភីយអំពិត្រិសាហាវ ភីយអំពិការក
 ចំព្វមជ្ជិត ភីយអំពិការមិឧសរេស្វរ ភីយអំពិសេចក្តីញាចរញ្ជិមក្ខន្ធ
 បរិស័ទ ហេតុត្ថវាច ការញាបញ្ញវិ ការព្រិរោម ការឆ្លង់ចិត្ត ការ
 គត់ស្អុត ។ ពាក្យថា ការស្ម័គ្រស្វាស ទានដល់សេចក្តីស្ម័គ្រស្វាស ២
 គឺ សេចក្តីស្ម័គ្រស្វាសគឺតណ្ហា ១ សេចក្តីស្ម័គ្រស្វាសគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ
 សេចក្តីស្ម័គ្រស្វាស គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ សេចក្តីស្ម័គ្រស្វាសគឺទិដ្ឋិ ។
 ពាក្យថា បុគ្គល កាលសំឡឹងឃើញភីយ ក្នុងសេចក្តីស្ម័គ្រស្វាសខ្លះ
 ទានសេចក្តីថា បុគ្គលកាលសំឡឹងឃើញ ក្រអូងកមើល ឯទិដ្ឋិមើល
 ក៏ចារណាមើល ឲ្យភីយក្នុងសេចក្តីស្ម័គ្រស្វាសខ្លះ ហេតុនោះ (លោក
 ពោលថា) បុគ្គលកាលសំឡឹងឃើញភីយ ក្នុងសេចក្តីស្ម័គ្រស្វាសខ្លះ ។
 ឆប្បិប្រព្រឹត្តមាត់ឯង ដូចកុយមាស ។ ហេតុនោះ ព្រះបរិច្ចេកសម្ពុត្ត
 ថោរពោលថា

បុគ្គលអ្នកមានចិត្តជាប់ជំពាក់ កាលអនុគ្រោះចំពោះ
 មិត្តនិងអ្នកមានចិត្តល្អ រមែងញ៉ាំងប្រយោជន៍ឱ្យវិសាស
 បុគ្គលកាលសំឡឹងឃើញភីយ ក្នុងការស្ម័គ្រស្វាសខ្លះ
 ឆប្បិប្រព្រឹត្តមាត់ឯង ដូចកុយមាស ។

រដ្ឋវិសាលភាពរដ្ឋសភា

[២២៣] វិសោ វិសាលោវ យថា វិសត្តោ

បុត្តេសុ ធាវេសុ ច យា អបេត្តា

វិសកឡិហោវ(១) អសដ្ឋហោ

ឯកោ ធរ ទត្តវិសាលាកម្មោ ។

[២២៤] វិសោ វិសាលោវ យថា វិសត្តោតិ
វិសោ វុត្តិ វេជ្ជកុម្មោ ។ យថា វេជ្ជកុម្មស្មី កណ្តា-
កា ជជិតា សំសិទ្ធិតា វិសត្តា លក្ខា(២) លក្ខិតា
បលិតតា ឯវេសេ វិសត្តិតា វុត្តិ គណ្ណា យោ
រកោ សារកោ អនុធមោ អនុរោជោ ទទ្ធិ ទទ្ធិក-
កោ ចិត្តស្ស សារកោ ឥច្ឆា មុច្ឆា អដ្ឋោសាធំ
គេតោ បលិតគេតោ សត្តោ បត្តោ ឯដា មាយា
ជជិតា សញ្ញាធំ សិទ្ធិធំ ជាលិធំ សវិតា
វិសត្តិតា សោត្តំ វិសតា អាយុហធំ ទុតិយា
បណ្ឌិត កវេត្តិ វធំ វេតោ សទ្ធាក សិរេហោ
អបេត្តា បដិទ្ធា អាសា អាសីសតា អាសីសិតត្ថំ

១ ឧ. វិសកឡិហោវ ។ ២ ឧ. យថា វេជ្ជកុម្មស្មី យោណា វិសា សត្តា វិសត្តា គណ្ណា
យត្ថា ។

រដ្ឋវិសាលភាពរដ្ឋសភា

[២២៥] ភាសីយណា ភុត្តកុម្មត្ថំប្រពន្ធ ភាសីយ

នោ ចាត្រស្រ ដូចឫស្សី មានមេកសាត្រាញ៉ាត

បុត្តលមិនជាប់ដាក់ ដូចជំពាក់ឫស្សី ឆប្បប្រព្រឹត្ត

ម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។

[២២៦] ភាសីយនោះ ចាត្រស្រ ដូចឫស្សីមានមេកសាត្រាញ៉ាត
អធិប្បាយថា កុម្មឫស្សី ហៅថា ឫស្សី ។ បុត្តកុម្មឫស្សី សាញ់
ចាត្រស្រ ចាត្រកណ្តាញ់ ប្រទាន់គ្នា ទ្វាត់គ្នា ជាប់គ្នា យ៉ាងណាម៉េញ
គណ្ណា លោកពោលថា វិសត្តិតា គឺយ៉ាងនោះដែរ គឺបាននាងកម្រក
កម្រកខ្លាំង សេចក្តីត្រកអរ សេចក្តីស្រីចស្រាល សេចក្តីរីករាយ
សេចក្តីត្រកត្រាល កម្រកខ្លាំងនិងចិត្ត ការចង់បាន ការជ្រប់ចិត្ត
ការរឹបចិត្ត ការប្រាថ្នា ការប្រាថ្នាខ្លាំង ការជាប់រោ កំលេសដូចកក់
ការញាប់ញ័រ កំលេសជាតិជាត្រឡឹងបិទបាំងចោល កំលេសជាតិចាំឲ្យ
កើត ញ៉ាំងខ្ពង់ខ្ពស់កើត ជាត្រឡឹងរាងកាយ ដូចជាបណ្តាញ ជាទី
ហូរទៅ ជាត្រឡឹងចាត្រស្រ ដូចជាខ្សែ ដូចយាទៅ ជាត្រឡឹងប្រឡូល
មក ជាតំបក់ (របស់សត្វ) ជាត្រឡឹងតល់ទុក ជាត្រឡឹងទាំង
កាន់កក ដូចជាព្រៃក្នុង ព្រៃធំ សេចក្តីស្ងប់ស្ងៀម សេចក្តីស្ងប់ ការ
ភាសីយ ការជាប់ចំនោះ ចំណង់ ការប៉ុនប៉ង ការខិតខំសេចក្តីប៉ុនប៉ង

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិក្ខេប

រូបាសា សន្តាសា កន្តាសា រសាសា វេជ្ជញាសា
 លាភាសា ធនាសា បុត្តាសា ជីវិតាសា ជម្យា
 បជម្យា អភិជម្យា ជម្យាយថា ជម្យិតន្តំ លោលុប្បា
 លោលុប្បាយថា លោលុប្បិតន្តំ បុព្វត្យកាសា(*) អសា-
 ធុកាម្យតា អធម្មតោ វិសមតោ វិសមលោកោ
 ជិតន្តំ ជិតាមថា បត្តថា បិហថា សម្មត្តថា តា-
 មតត្ថណ្ណា ភវតត្ថណ្ណា វិភវតត្ថណ្ណា រូបតត្ថណ្ណា អរូបតត្ថណ្ណា
 ជិវោធិតត្ថណ្ណា រូបតត្ថណ្ណា សន្តតត្ថណ្ណា កទ្ធិតត្ថណ្ណា រស-
 តត្ថណ្ណា វេជ្ជតត្ថណ្ណា ធម្មតត្ថណ្ណា ឱយោ យោតោ
 កាត្វា ឧបាទានំ អាវរណំ ចំវរណំ ធនំ តទ្ធនំ
 ឧបត្តិលេសោ អនុសយោ បរិយុទ្ធានំ លតា វេរិជ្ជំ
 ទុក្ខាម្បលំ ទុក្ខាជិនានំ ទុក្ខាប្បករោ មារចាសោ
 មារតលីសំ មារវិសយោ មារជិវាសោ មារតទ្ធនំ
 តត្ថណ្ណា ធនំ តត្ថណ្ណា ជាលំ តត្ថណ្ណា តទ្ធនំ តត្ថណ្ណា-
 សមុទ្ទោ អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលម្បលំ ។

* ឧ. បុព្វត្យកា. ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិក្ខេប

ការប៉ុនប៉ងរូប ការប៉ុនប៉ងសំឡេង ការប៉ុនប៉ងក្លិន ការប៉ុនប៉ងរស
 ការប៉ុនប៉ងផ្សព្វ ការប៉ុនប៉ងលាភ ការប៉ុនប៉ងច្រព្យ ការប៉ុនប៉ងបុគ្គ ការ
 ប៉ុនប៉ងជីវិត ការជាប់ចិត្ត ការជាប់ចិត្តទូទៅ ការជាប់ចិត្តភ្នំ ការការជាប់
 ជាប់ចិត្ត ភាពខុសការជាប់ចិត្ត ការរេរោម អាការជាប់រេរោម ភាពខុស
 ចិត្តរេរោម ការធ្វើឲ្យញាប់ញ័រ ការធ្វើមិនប្រពៃ កម្រេកមិនត្រូវតាម
 ចម្លើយ កម្រេកមិនចេញរួម លោកមិនល្មម ការស្រឡាញ់ ការភ្លេច
 ភាន់ ការប្រាថ្នា ការពេញចិត្ត ការប្រាថ្នាភ្នំ ការអន្ទុះសាក្សី
 កាម ការអន្ទុះសាក្សីភិក្ខុ ការអន្ទុះសាក្សីវិភិក្ខុ ការអន្ទុះសាក្សីរូប ការ
 អន្ទុះសាក្សីក្រមុំ ការអន្ទុះសាក្សីនិរាគរ ការអន្ទុះសាក្សីរូប ការអន្ទុះសា-
 ក្សីសំឡេង ការអន្ទុះសាក្សីក្លិន ការអន្ទុះសាក្សីរស ការអន្ទុះសា-
 ក្សីផ្សព្វ ការអន្ទុះសាក្សីធម្មាម្បលំ កិលេសដូចជាដំឡូង ជាគ្រឿង
 ប្រកបទុក ជាគ្រឿងច្រក ជាគ្រឿងផ្គត់ ជាគ្រឿងរំពង ជាគ្រឿងហាម
 ជាគ្រឿងច្រក ជាគ្រឿងចង គ្រឿងសៅហ្មង ជាគ្រឿងដេកនៅរឿយៗ
 ជាគ្រឿងស្លាក់ វិល្លឹកតត្ថណ្ណា សេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេងៗ ឫសគល់នៃទុក្ខ
 ហេតុនៃទុក្ខ ផែនដីមកើតទុក្ខ អន្ទាត់មារ សង្ខារមារ វិស័យមារ
 លំនៅមារ ចំណងមារ ស្តីនឹកតត្ថណ្ណា បណ្តាញនឹកតត្ថណ្ណា ផងដោយ
 នឹកតត្ថណ្ណា សមុទ្រនឹកតត្ថណ្ណា អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលម្បល ។

វត្ថុវិសាលាសុត្តន្តបិដក

វិសត្តិកាតិ កោដត្ថេន វិសត្តិកា ។ វិសតាតិ វិស-
 ត្តិកា ។ វិសាលាតិ វិសត្តិកា ។ វិសជាតិ វិសត្តិ-
 កា^(១) ។ វិសត្តាតិ វិសត្តិកា ។ វិសំហរតិ វិសត្តិកា ។ វិសំវាទិកាតិ វិសត្តិកា ។ វិសមូលាតិ
 វិសត្តិកា ។ វិសធាតិ វិសត្តិកា ។ វិសបរិកា-
 តាតិ វិសត្តិកា ។ វិសាលា វា មន កល្យាណ រូប
 សន្តេ កន្លៃ រសេ ថោដ្ឋទ្វេ កុលេ កលោ អាវសេ
 លាភេ យសេ មសីសាយ សុខេ ចីវរេ បិណ្ឌបាតេ
 សេនាសនេ គិលានប្បត្តយកេសដ្ឋបវត្តារេ កាមតា-
 តុយា រូបតាតុយា អរូបតាតុយា កាមភវេ រូបភវេ
 អរូបភវេ សញ្ញាភវេ អសញ្ញាភវេ នេវសញ្ញាសា-
 ញ្ញាភវេ ឯតារោការភវេ ចតុរោការភវេ បញ្ចារោការ-
 ភវេ អតីតាតាតប្បទ្គប្បន្នេ ឯដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតទ្វេសុ-
 ធម្មេសុ វិសជា វិត្តកាតិ វិសត្តិកាតិ វិសោ វិសា-
 លោវ យជា វិសត្តោ ។

១១. ឯដ្ឋត្ថេ វិសតាតិ វិសត្តិកាតិ វិស្សតិ ។

វត្ថុវិសាលាសុត្តន្តបិដក

សំនុត្រង់ភាគៗថា វិសត្តិកា ចុះកិលេសជាតិ ឈ្មោះថាវិសត្តិកា
 តើដោយសេចក្តីដូចម្តេច ។ ឈ្មោះថាវិសត្តិកា ព្រោះហេតុផ្សេង
 ៗ ។ ឈ្មោះថាវិសត្តិកា ព្រោះហេតុដ៏ទូលាយ ។ ឈ្មោះថា
 វិសត្តិកា ព្រោះហេតុជ្រួតជ្រាប ។ ឈ្មោះថាវិសត្តិកា ព្រោះហេតុអត់
 ដង ។ ឈ្មោះថាវិសត្តិកា ព្រោះហេតុទាំងស្រុង ។ ឈ្មោះថាវិសត្តិកា
 ព្រោះហេតុតាមទុស ។ ឈ្មោះថាវិសត្តិកា ព្រោះហេតុមានទុសគល់
 ជាតិស ។ ឈ្មោះថាវិសត្តិកា ព្រោះហេតុមានផ្លែជាតិស ។ ឈ្មោះថា
 វិសត្តិកា ព្រោះហេតុមានការបរិភោគជាតិស ។ មួយទៀត ឈ្មោះថា
 វិសត្តិកា ព្រោះហេតុកល្យាណ ដ៏ទូលាយ ផ្សេង លាភៈ៧ ក្នុងរូប
 សំឡេង ក្នុង រសេ ផ្សេង ក្រក្កល គណៈ ភាពស លាភ យស
 សេចក្តីសរសើរ សេចក្តីសុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ ទីតាំង
 គ្រឿងក្បាលគេជាបរិវាររបស់ជីវិត ក្នុងកាមតាតុ រូបតាតុ អរូបតាតុ
 កាមភព រូបភព អរូបភព សញ្ញាភព អសញ្ញាភព នេវសញ្ញា-
 ភាសញ្ញាភព ឯតារោការភព ចតុរោការភព បញ្ចារោការភព ក្នុងអតីត
 អនាគត បច្ចុប្បន្ន ក្នុងការម្នាក់ចំណែកនៃវិសាលឃើញ ឮ បរិការលំ
 ដឹងទូលំ ហេតុនោះ (លោកកោលថា) អាល័យនោះ ចាក់ស្រែ
 ដូចម្តេច ទានវិសាលាតិញ្ញាត ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ទូឡង្គិយសោ

[២២៥] បុត្តសុ ធាវេសុ ច យា អបេត្តាតិ
 បុត្តាតិ ចត្តារោ បុត្តា អត្រដា បុត្តោ ទេត្រដា
 បុត្តោ ជិន្នតោ បុត្តោ អន្តោវាសិតោ បុត្តោ ។ ឆារា
 វុទ្ធិតិ ភវិយា ។ អបេត្តា វុទ្ធិតិ តណ្ហា យោ ភកោ
 សារកោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលន្តិ
 បុត្តសុ ធាវេសុ ច យា អបេត្តា ។

[២២៦] វិសកធឿរោ អសជ្ឈមាចោតិ វិសោ វុទ្ធ-
 តិ វេទ្យុកុម្ភោ ។ យថា វេទ្យុកុម្ភន្តិ កុណកធឿរា^(១)
 អសត្តា អលត្តា អចលីវេដ្ឋិតា^(២) អចលីទន្ធិ ជិត្តត្តា
 ជិស្សដ្ឋា វិប្បមុត្តា វិវេសេ ទ្វេ សជ្ឈតា តណ្ហាសជ្ឈតា
 ត ជិដ្ឋសជ្ឈតា ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាសជ្ឈតា ។ បេ ។
 អយំ ជិដ្ឋសជ្ឈតា ។ តស្ស បច្ចេកសមុទ្ទស្ស តណ្ហា-
 សជ្ឈតា បរិវា ជិដ្ឋសជ្ឈតា បដិជិស្សដ្ឋា តណ្ហាសជ្ឈ-
 តាយ បរិវា ជិដ្ឋសជ្ឈតាយ បដិជិស្សដ្ឋត្តា សោ
 បច្ចេកសមុទ្ទោ វុច ទ សជ្ឈតិ សន្ត ទ សជ្ឈតិ
 កទ្វេ ទ សជ្ឈតិ វសេ ទ សជ្ឈតិ ជាដូច្នេះ ទ សជ្ឈតិ

១ ឃ. កុណកា កុម្ភារា ។ ២ ឃ. អនិច្ចា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ទូឡង្គិយសោ

[២២៧] ភាគ្យថា ភាសីយណា ក្នុងក្នុងបុគ្គលីកប្រក្ខ ត្រង់
 ភាគ្យថា បុគ្គ បានដល់បុគ្គ ៦ ភូម អី បុគ្គភើតអំពីខ្លួន ១ បុគ្គភើត
 ក្នុងវង្ស ១ បុគ្គដែលអធិ ១ បុគ្គគិលិស្ស ១ ។ ភវិយា ហៅ
 ថា ប្រក្ខ ។ តណ្ហា ហៅថា ភាសីយ បានខាងក្រោម ក្រោម
 ខ្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូល ហេតុនោះ (លោក
 ភោគ) ភាសីយណា ក្នុងក្នុងបុគ្គលីកប្រក្ខ ។

[២២៨] ភាគ្យថា បុគ្គលមិនជាប់ចំពាក់ ដូចខ្ញុំនឹងប្រសូ អធិប្បាយថា
 កុម្មុប្រសូ ហៅថា ប្រសូ ។ ខ្ញុំនឹងដឹង ក្នុងកុម្មុប្រសូ មិនជាប់ មិន
 ចំពាក់ មិនក៏ទ្រង់ មិនចាក់តណ្ហាញ់ និមេញ លោសដុះស្រឡះ
 ហើយ យ៉ាងណាមិញ ការចំពាក់ ៦ គឺ ការចំពាក់តណ្ហា ១ ការចំពាក់
 គឺខ្ញុំ ១ គឺយ៉ាងនោះដែរ ។ បេ ។ នេះ ការចំពាក់តណ្ហា ។ បេ ។
 នេះការចំពាក់គឺខ្ញុំ ។ ព្រះបច្ចេកសមុទ្ទនោះ លះការចំពាក់តណ្ហា
 លោសចោលការចំពាក់គឺខ្ញុំហើយ ព្រះលះការចំពាក់តណ្ហា ព្រោះ
 លោសចោលការចំពាក់គឺខ្ញុំ ព្រះបច្ចេកសមុទ្ទនោះ រើមមិនជាប់ក្នុងប្រ
 មិនជាប់ក្នុងសិរីរាជ មិនជាប់ក្នុងភិក្ខុ មិនជាប់ក្នុងវេស មិនជាប់ក្នុងជ្រូក

ខន្ធវិសាណសុត្តន្តទ្វេសោ

គុរុលេ កណោ ភាវសេ លាភេ យសេ វសំសាយ
 សុខេ ចីវរេ បិណ្ឌបាតេ សេនាសុខេ កិលានប្បទុ-
 យកេសន្នបរិក្ខារេ កាឝធាតុយា រូបធាតុយា អរូ-
 បធាតុយា កាឝកវេ រូបកវេ អរូបកវេ សញ្ញាកវេ
 អសញ្ញាកវេ ទេវសញ្ញាធាសញ្ញាកវេ ឯករាគីការកវេ
 ចតុរាគីការកវេ បញ្ចរាគីការកវេ អតីតាធាតុប្បទុ-
 ប្បន្នេ ធិជ្ឈសុតមុតវិញ្ញាតទ្វេសុ ធម្មេសុ ន សន្និ-
 តំ ន កយ្ហតិ(*) ន តជ្ឈតិ ន បលិតជ្ឈតិ ឯត្វត្តោ
 ធិស្សន្នោ វិប្បឝត្តោ វិសំយុត្តោ វិមរិយាធិកកេន
 ទេតសា វិហារតីតិ វិសកឝ្យីរោវ អសន្នមាទោ ។
 ឯកោ ចរេ ខន្ធវិសាណកម្មោ ។ តេជាន សោ
 បទ្វេកសម្មតោ

វិសោ វិសាលោវ យថា វិសត្តោ
 បុត្តេសុ ធាវេសុ ច យា អបេត្តា
 វិសកឝ្យីរោវ អសន្នមាទោ
 ឯកោ ចរេ ខន្ធវិសាណកម្មោតិ ។

* ឝ. ន ឝយ្ហតិ ។

ខន្ធវិសាណសុត្តន្តទ្វេសោ

មិនជាប់ មិនប្រកាន់ មិនចង់ មិនជាប់ស្អិត ក្នុងក្រកូល គលាៈ ពូជស-
 លាភ យស សេចក្តីសរសើរ សេចក្តីសុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនា-
 សុខៈ ទីធ្លីថ្នាំគ្រឿងព្យាបាលជាចំរើនរបស់ជីវិត ក្នុងកាមធាតុ រូបធាតុ
 អរូបធាតុ កាមភព រូបភព អរូបភព សញ្ញាភព អសញ្ញាភព ទេវសញ្ញា-
 ភព ឯករាគភព ចតុរាគភព បញ្ចរាគភព ក្នុងអតីត
 អនាគត បច្ចុប្បន្ន ក្នុងការម្នាក់ទាំងឡាយដែលឃើញ ឮ ចំពោល ដឹង
 ច្បាស់ អិរលាភចេញ លាស់ ផុតស្រឡះ ប្រាសចេញ មានចិត្ត
 ត្រាសចាកសេចក្តីសល់រល់ ហេតុនោះ (រលកពោលជា) បុគ្គល
 មិនជាប់ចំពាក់ ដូចទំពាំងឫស្សី ។ ឝប្បិប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយ
 រោស ។ ហេតុនោះ ព្រះបរិនិព្វានមុន្ននោះពោលជា

កាល័យណា ក្នុងពួកបុគ្គលទីប្រភព កាល័យនោះ
 ចាក់ស្រែ ដូចឫស្សី មានមែកសាងញ៉ាំង
 បុគ្គលមិនជាប់ចំពាក់ ដូចទំពាំងឫស្សី ឝប្បិប្រព្រឹត្ត
 ម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុត្តន្តបិដក

(២២៩) ម៉ែតោ អរញ្ញម្ហី យថា អតន្តោ

យេនិច្ឆកំ កច្ចតិ កោចរាយ

វិញ្ញា ឧរោ សេវិត បេត្តាមាថោ

ឯកោ ចរ ទក្កវិសាលាកម្មោ ។

(២២៩) ម៉ែតោ អរញ្ញម្ហី យថា អតន្តោ យេនិច្ឆ-

កំ កច្ចតិ កោចរាយាតិ ម៉ែតោតិ ទេ ម៉ែតា ឯណ៌មិ-

កោ ច សវកម៉ែតោ ច ។ យថា អរញ្ញកោ ម៉ែតោ

អរញ្ញោ វសមាថោ វិស្សត្តោ កច្ចតិ វិស្សត្តោ តិច្ឆតិ

វិស្សត្តោ ឯសីនតិ វិស្សត្តោ សេយ្យំ កម្មេតិ ។

វត្ថុ យោតិ ភគវតា សេយ្យជាមិ វិញ្ញាវ អរញ្ញកោ

ម៉ែតោ អរញ្ញោ បរិទេ ធរមាថោ វិស្សត្តោ កច្ចតិ វិស្ស-

ត្តោ តិច្ឆតិ វិស្សត្តោ ឯសីនតិ វិស្សត្តោ សេយ្យំ កម្មេតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុត្តន្តបិដក

(២២៩) ម្រឹកក្នុងព្រៃ ជាសត្វមិនជាប់ចំណង ទៅរក

ចំណី កម្រាបថ្នាំបាទ យ៉ាងណា វិញ្ញាណ កាល

សំឡឹងឃើញសេវិតាត(*) អប្បប្រត្តិធាតុឯង ដូច

កុយរមាស យ៉ាងនោះ ។

(២២៩) អធិប្បាយពាក្យថា ម្រឹកក្នុងព្រៃ ជាសត្វមិនជាប់ចំណង

ទៅរកចំណី កម្រាបថ្នាំបាទ យ៉ាងណា ត្រង់ពាក្យថា ម្រឹក បាទ

ផល់ម្រឹក ២ ពួកគឺ ឯណ៌ម្រឹក ១ សកម្រឹក ១ ។ ម្រឹកព្រៃកាលនៅ

ក្នុងព្រៃ វេមង្គីរទៅឥតរង្ស៊ីស ឈប់ឥតរង្ស៊ីស អន្ទុយឥតរង្ស៊ីស

សម្រេចការផុតឥតរង្ស៊ីស យ៉ាងណាមិញ ។

សមដូចពាក្យ ដែលប្រយោគប្រភាគទ្រង់ត្រាស់ទេថា ម្នាលកុំកុំចង់

ឡាយ ម្រឹកព្រៃកាលគ្រាប់ទៅក្នុងព្រៃបោះ ព្រៃស្ងាត វេមង្គីរទៅឥត

រង្ស៊ីស ឈប់ឥតរង្ស៊ីស អន្ទុយឥតរង្ស៊ីស សម្រេចការផុតឥតរង្ស៊ីស

* ការប្រព្រឹត្តិការណ៍នេះប្រព្រឹត្តិទៅលើសត្វ មិនជាប់ចំណងទាំងឡាយទេ ។ គណៈថា ។

ឧត្តរិសាណសន្តរិក្ខេសោ

តំ តិស្ស ហេតុ អនាថាថតតោ ភិក្ខុវេ លុទ្ធស្ស
 ឯវមេវ ចោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិវិទ្ធោ តាមេហិ វិវិទូ
 អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារិ វិវេកាធិ
 បីតិសុទ្ធំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អយំ
 វុទ្ធិតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អន្ធមគាសិ មាវំ អបទំ វជិត្វា
 មារាតក្កុអនស្សនំ កតោ ចាបិមតោ បុនធម្មំ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ វិតក្កុវិចារាទំ វុបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាននំ
 ចេតសោ ឯកោធិការិ អវិតក្កំ អវិចារិ សមាធិនំ
 បីតិសុទ្ធំ ធុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អយំ
 វុទ្ធិតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អន្ធមគាសិ មាវំ អបទំ វជិត្វា
 មារាតក្កុអនស្សនំ កតោ ចាបិមតោ បុនធម្មំ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ បីតិយា ធម វិវាតា ឧបេក្កកោ ធម វិហារតិ
 សតោ ធម សម្បជានោ សុទក្ខ តាយេន បដិសំវេ
 ធមតិ យន្តំ អវិយា អាធិក្ខន្តំ ឧបេក្កកោ សតិមា
 សុទវិហារតិ ធុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ

ឧត្តរិសាណសន្តរិក្ខេសោ

ដំណើរនោះប្រការហេតុអ្វី ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឱ្យយ ប្រការថា ប្រើគោរមរាវ
 ក្នុងទីមិនមែនជាគន្លងរបស់ប្រាង យ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឱ្យយ
 ភិក្ខុស្ងាត់ចាកកម្មចាំឱ្យយ ស្ងាត់ចាកធម៌ចាំឱ្យយ ជាអកុសលហើយ
 ចូលបឋមជ្ឈាន ប្រកថដោយវិភក្តៈនឹងវិចារៈ មានបីតិវិនិស្សៈដែលកើត
 អំពីវិវេក ក៏យ៉ាងនោះដែរ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឱ្យយ ភិក្ខុនេះ គឺជាគោរមរាវ
 ថា បានធ្វើការឱ្យឆ្លងនឹង សម្រាប់ការមិនឱ្យមានជាន់ជើង ដល់ខ្លួនការមិនចូប
 ច្រឡោះដោយភ្នែកមា របស់មារាមក ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឱ្យយ មួយទៀត
 ភិក្ខុចូលទុតិយជ្ឈាន ជាទីផ្លូវផង ប្រព្រឹត្តក្នុងសន្តាន មានសេចក្តីជ្រៅថ្លា
 ក៏សព្វ មានសករណីជាធម្មជាតិស្គល់ឯក មិនមានវិភក្តៈ មិនមានវិចារៈ
 មានតែបីតិវិនិស្សៈដែលកើតអំពីសមាធិ គឺបឋមជ្ឈាន ប្រការម្ខាងវិភក្តៈ
 នឹងវិចារៈ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឱ្យយ ភិក្ខុនេះ គឺជាគោរមរាវថា បានធ្វើការ
 ឱ្យឆ្លងនឹង សម្រាប់ការមិនឱ្យមានជាន់ជើង ដល់ខ្លួនការមិនចូបច្រឡោះដោយ
 ភ្នែកមា របស់មារាមក ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឱ្យយ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នក
 ព្រងើយកន្តើយ មានសតិវិនិស្សៈការដឹងច្បាស់ សោយសុខដោយនាមកាយ
 ប្រការសោយនៃបីតិ ព្រះអរិយៈចាំឱ្យយ តែសរសើរបុគ្គលដែល
 បានគតិយជ្ឈាននោះឯង ថាជាបុគ្គលមានចិត្តព្រងើយកន្តើយ មាន
 ស្មារតី មានការនៅជាសុខ ភិក្ខុចូលគតិយជ្ឈាននោះ ម្ចាស់

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡវិទូស

អយំ វុត្ថុតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អន្ធមកាសិ មារំ
 អបដំ វជិត្វា មារាតក្កាអនស្សនំ កតោ ចាមិមតោ
 បុនចបរិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សុទស្ស ច ចហាតា
 ទុក្ខស្ស ច ចហាតា បុត្រេ លោមនស្សនោមន-
 ស្សនំ អកុដ្តំមា អនុក្ខមសុទំ ឧបេក្ខាសតិចារិសុទ្ធិ
 ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារិ អយំ វុត្ថុតិ
 ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អន្ធមកាសិ មារំ អបដំ វជិត្វា
 មារាតក្កាអនស្សនំ កតោ ចាមិមតោ បុនចបរិ
 ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សទ្ធសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា
 បដិយសញ្ញានំ អកុដ្តំមា ធានត្ថសញ្ញានំ អមន-
 សិកាណ អនន្តោ អាតាសោតិ អាតាសាទញ្ញា-
 យនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារិ អយំ វុត្ថុតិ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ អន្ធមកាសិ មារំ អបដំ វជិត្វា មារាតក្កាអ-
 នស្សនំ កតោ ចាមិមតោ បុនចបរិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 សទ្ធសោ អាតាសាទញ្ញាយនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ
 វិញ្ញាណន្តំ វិញ្ញាណញ្ញាយនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡវិទូស

ភិក្ខុតាំងឡាយ ភិក្ខុនេះ គឺជាគតតោលថា បានធ្វើការឲ្យឆ្លងនឹក សម្លាប់
 មិនឲ្យមានជាងដើម ដល់នូវការមិនចូចប្រទេដោយភ្នែកមារ របស់មារ
 លាមក ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុចូលធម្មត្ថជ្ឈាន អនុក្ខមសុទ
 មានសតិដ៏បរិសុទ្ធដោយឧបេក្ខា ព្រោះលេបដ៏សុវដ៏ លេបដ៏ទុក្ខផង
 ព្រោះដល់នូវការវិនាសនៃសាមនស្សនឹងចាមនស្សក្នុងកាលមុនផង ម្ចាស់
 ភិក្ខុតាំងឡាយ ភិក្ខុនេះ គឺជាគតតោលថា បានធ្វើការឲ្យឆ្លងនឹក សម្លាប់
 មារមិនឲ្យមានជាងដើម ដល់នូវការមិនចូចប្រទេដោយភ្នែកមារ របស់មារ
 លាមក ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ មួយទៀត ព្រោះកន្លងរូបសញ្ញា ព្រោះវិនាស
 នៃបដិយសញ្ញា ព្រោះមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវធានត្ថសញ្ញា ដោយប្រការ
 តាំងក្នុង ភិក្ខុចូលអាតាសាទញ្ញាយនៈ (ដោយចរិកម្ម) ថា អាតាសមិន
 មានទីបំផុត ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ភិក្ខុនេះ គឺជាគតតោលថា បានធ្វើ
 ការឲ្យឆ្លងនឹក សម្លាប់មារមិនឲ្យមានជាងដើម ដល់នូវការមិនចូចប្រទេ
 ដោយភ្នែកមារ របស់មារលាមក ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ មួយទៀត
 ព្រោះកន្លងអាតាសាទញ្ញាយនៈ ដោយប្រការតាំងក្នុង ហើយចូល
 វិញ្ញាណញ្ញាយនៈ (ដោយចរិកម្ម) ថា វិញ្ញាណ មិនមានទីបំផុត

ឧទ្ទិសាណសុន្ទន៍ប្រស

សព្វសោ វិញ្ញាណញ្ញាយនំ សមតំក្កម្ម ធនុ
 កំភ្លឺតំ អាកំភ្លឺញ្ញាយនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារិ
 សព្វសោ អាកំភ្លឺញ្ញាយនំ សមតំក្កម្ម សន្តមេតំ
 បណ្ឌិតមេតន្តំ នេវសញ្ញាតាសញ្ញាយនំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារិ សព្វសោ នេវសញ្ញាតាសញ្ញាយនំ សមតំ-
 ក្កម្ម សញ្ញាវេទយំតង្គិរោនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារិ
 បញ្ញាយ ចស្ស ធិស្វា អាសវិ បរិក្ខុណា ហោន្តំ
 អយំ វុទ្ធិតំ ភិក្ខុវេ កំត្យា អទូអកាសិ ឆារិ អបទិ
 វជិត្វា មាវតត្ថុអនស្សំ កតោ ចាបិមតោ តិល្លោ
 លោកេ វិសត្តិកំ សោ វិស្សតោ កច្ចតិ វិស្សតោ
 តំដ្ឋតិ វិស្សតោ ធិសំនតិ វិស្សតោ សេយ្យំ
 តត្ថេយ្យតិ តំ កំស្ស ហេតុ អចាចាបតតោ ភិក្ខុវេ
 ចាបិមតោតិ ។ មិគោ អក្ខត្តំ យថា អកថោ
 យេធិច្ឆតំ កច្ចតិ កោណយ ។

ឧទ្ទិសាណសុន្ទន៍ប្រស

ព្រោះកន្លងវិញ្ញាណញ្ញាយនៈ ដោយប្រការទាំងឡាយ កំពុងចូលអាកំភ្លឺ-
 ញ្ញាយនៈ (ដោយបរិកម្ម) ថា វត្ថុកំពុងចម្លងមាន ព្រោះកន្លងអាកំភ្លឺ-
 ញ្ញាយនៈ ដោយប្រការទាំងឡាយ ហើយចូលនេវសញ្ញាតាសញ្ញាយនៈ
 (ដោយបរិកម្ម) ថា ធម្មជាតិខ្លះ ជាគុណដ៏ស្ងប់ ធម្មជាតិខ្លះ ជាគុណ
 ដ៏ទុក្ខម ព្រោះកន្លងនេវសញ្ញាតាសញ្ញាយនៈ ដោយប្រការទាំងឡាយ
 ហើយចូលសញ្ញាវេទយំតង្គិរោនំ ទាំងអស់ៈទាំងឡាយ របស់ភិក្ខុ
 នោះក៏ស្ងប់ ព្រោះឃើញដោយបញ្ញា ម្ចាស់កំពុងឡាយ កំពុងនេះ
 គឺជាអាការៈថា បានធ្វើការឲ្យធិនីក សម្លាប់ការមិនឲ្យមានជាដើម ដល់
 នូវការមិនចូលប្រទះដោយភ្នែកមា របស់មាណសក បានចូលនិព្វានឈ្នះ
 វិសត្តិកក្នុងលោក កំពុងនោះមែនដើរទៅអនាគត្យស ឈរអនាគត្យស
 អន្តរាគមន៍ស សាម្រេចការដកអនាគត្យស ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី
 ម្ចាស់កំពុងឡាយ (ព្រោះថា) កំពុងនោះនៅក្នុងវិមិទ្ធិមែនជាគន្លងវិមា
 ជីលាមក ហេតុនោះ (លោកកោលថា) ម្រឹកក្នុងវិប្រ ជាសត្វមិនជាប់
 ចំណង ទៅរកចំណី កម្រប្រាថ្នាបាន យ៉ាងណា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផស្សនិកាយ

[២២៩] វិញ្ញា ឧរោ សេវិត បេក្ខមាដោតិ វិញ្ញា-
តិ វិញ្ញា បណ្ឌិតោ បញ្ញា ពុទ្ធិមា ញាណំ វិការី
មេធាវី ។ ឧរោតិ សក្កោ មាលាវេ មោសោ បុគ្គ-
លោ ដីវេ ជាតុ^(១) ជន្ទុ ឥន្ទុ^(២) មនុស្សោ ។ សេ-
វិតិ ទ្វេ សេវី ធម្មោចិ សេវី បុគ្គលោចិ សេវី ។

កកមោ ធម្មោ សេវី ។ ចក្ការោ សតិប្ប-
ដ្ឋានា ចក្ការោ សម្មប្បធានា ចក្ការោ ឥន្ទិចានា
បញ្ច្រ័យាចិ បញ្ច ពលាចិ សត្ត កោដ្ឋង្គា អិ-
យោ អដ្ឋង្គិកោ មក្កោ ។ អយំ ធម្មោ សេវី ។

កកមោ បុគ្គលោ សេវី ។ យោ ឥមិចា សេវិចា
ធម្មេន សមញ្ញកតោ សោ វុទ្ធិតិ បុគ្គលោ សេវី ។

វិញ្ញា ឧរោ សេវិត បេក្ខមាដោតិ វិញ្ញា ឧរោ
សេវិតិ ធម្មំ បេក្ខមាដោ ឧលោកយមាដោ ធិដ្ឋា-
យមាដោ ឧបចរិត្តមាដោតិ វិញ្ញា ឧរោ សេវិត
បេក្ខមាដោ ។ ឯកោ ធម៌ ទក្កវិសាលាកម្មោ ។
តេជានា សោ បទ្ទេកសម្ពុតោ

១ ឧ. ឥន្ទ ។ ២ ឧ. ហិរុន្ទ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផស្សនិកាយ

[២៣០] គតិហ្វយពាក្យថា វិញ្ញាជន កាលសំឡឹងឃើញសេវិភាពា
ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាជន គឺបុគ្គលអ្នកដឹង ជាបណ្ឌិត មានបញ្ញា មាន
យោបល់ មានញាណ មានបញ្ញាល្បឿយលឿន មានបញ្ញាច្នុះងាយ ។
ពាក្យថា ជន បានដល់សត្វ មាលាព បុរស បុគ្គល សត្វមានជីវៈ សត្វ
មានជីវិត សត្វមានជីវិត សត្វពៅដោយដង្រៃយ សត្វកើតអំពីមនុស្ស ។
ពាក្យថា សេវី បានដល់សេវី២ គឺ ធម៌សេវី ១ បុគ្គលសេវី ១ ។

ធម៌សេវី កើតដូចម្តេច ។ សតិប្បដ្ឋាន ២ សម្មប្បធាន ២ ឥន្ទិ-
ចាន ២ ដង្រៃយ ៨ កោដ្ឋង្គ ៧ អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ។
នេះធម៌សេវី ។

បុគ្គលសេវី កើតដូចម្តេច ។ បុគ្គលណា ប្រកបដោយធម៌
សេវីនេះ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា បុគ្គលសេវី ។

ពាក្យថា វិញ្ញាជន កាលសំឡឹងឃើញសេវិភាពា បានសេចក្តីថា
វិញ្ញាជន កាលរំពឹងមើល គន់មើល ពិនិត្យមើល ពិចារណាមើល
នូវធម៌សេវិភាពា ហេតុនោះ (លោកកាលថា) វិញ្ញាជន កាល
សំឡឹងឃើញសេវិភាពា ។ ឥហ្មប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។
ហេតុនោះ ព្រះបរមទូកសម្ពុទ្ធជាតារកាលថា

វគ្គវិហារសុត្តន្តបិដក

វគ្គវិហារសុត្តន្តបិដក

មិគោ អរហន្តោ យេវា អនុត្តរា
 យេនិច្ឆតំ ភក្ខតំ តោនកយ
 វិញ្ញា ឧហ សេវិត បេតុមាថោ
 ឯកោ ធម្ម វគ្គវិហារសុត្តន្ត ។

ប្រឹក្សក្នុងព្រៃ ជាសក្ខីមិនជាប់ចំណង ទៅរកចំណី
 តាមប្រាថ្នាបាន យ៉ាងណា វិញ្ញាជន កាលសំឡឹង
 ឃើញសេវិតាត ឧប្បិប្បត្តិម្នាក់ឯង ដូចកុយមាស
 យ៉ាងនោះ ។

[២៥០] អាមន្តថា ហោតិ សហាយមជ្ឈេ
 វាសេ ហិរេ កមរេ ចាវិកាយ
 អនភិជ្ឈតិ សេវិតំ បេតុមាថោ
 ឯកោ ធម្ម វគ្គវិហារសុត្តន្ត ។

[២៥០] ការប្រឹក្សា ក្នុងលំនៅ ក្នុងទី (បំរើ) ក្នុងការ
 ដើរ ក្នុងចារឹក រមែងមាន ក្នុងកណ្តាលសំឡាញ់
 បុគ្គលកាលសំឡឹងឃើញសេវិតាត ដែលបុគ្គលកាល
 មិនប្រាថ្នា ឧប្បិប្បត្តិម្នាក់ឯង ដូចកុយមាស ។

[២៥១] អាមន្តថា ហោតិ សហាយមជ្ឈេ វាសេ
 ហិរេ កមរេ ចាវិកាយាតិ សហាយេ វុទ្ធព្ថំ យេហិ
 សហ កមរំ ជាសុ អាកមរំ ជាសុ កមរាភមរំ
 ជាសុ ហិរំ ជាសុ ធិស្សដ្ឋរំ ជាសុ សយរំ ជាសុ
 អាលបរំ ជាសុ សល្លបរំ ជាសុ ឧល្លបរំ ជាសុ
 សមុល្លបរំ ជាសុ ។ អាមន្តថា ហោតិ សហាយ-
 មជ្ឈេ វាសេ ហិរេ កមរេ ចាវិកាយាតិ សហ-
 យមជ្ឈេ វាសេចិ ហិរេចិ កមរេចិ ចាវិកា-
 យចិ អត្តមន្តថា បរត្ថមន្តថា ឧកយត្ថមន្តថា

[២៥១] ពាក្យថា ការប្រឹក្សាក្នុងលំនៅ ក្នុងទី(បំរើ) ក្នុងការដើរ ក្នុង
 ចារឹក រមែងមាន ក្នុងកណ្តាលសំឡាញ់ សេចក្តីថា ការដើរទៅជាសុខ
 ការមកជាសុខ ការទៅមកជាសុខ ការឈរជាសុខ ការអង្គុយជាសុខ
 ការដេកជាសុខ ការហៅរកជាសុខ ការចរចាជាសុខ ការឆ្លើយឆ្លងរក
 គ្នាជាសុខ ការនិយាយស្រស់ស្រាយជាសុខ ជាមួយនឹងពួកជនណា ពួក
 ជននោះ លោកហៅថា សំឡាញ់ ។ ពាក្យថា ការប្រឹក្សា ក្នុងលំនៅ
 ក្នុងទី (បំរើ) ក្នុងការដើរ ក្នុងចារឹក រមែងមាន ក្នុងកណ្តាលនៃ
 សំឡាញ់ បានសេចក្តីថា ការប្រឹក្សាអំពីប្រយោជន៍ របស់ខ្លួន ការ
 ប្រឹក្សាអំពីប្រយោជន៍ របស់បុគ្គលដទៃ ការប្រឹក្សាអំពីប្រយោជន៍ទាំងពីរ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុប្បន្នស្តវគ្គ

និដ្ឋងធម្មិកតុមន្តនា សម្បរាយិកតុមន្តនា បរមតុមន្ត-
នាតិ អាមន្តនា មោតិ សហាយមជ្ឈេ វិសេ ថាធន
កមរេ ហិកាយ ។

[២៥២] អនកិដ្ឋ័តិ សេវិកំ បេក្ខមាណេតិ អនកិ-
ដ្ឋ័តិ ឯតំ វត្ថុ កាលានំ អសប្បវិសានំ តិច្ឆិយានំ
តិច្ឆិយស្សវកានំ យនិទំ កណ្តាកាសាយវត្ថុវសន-
តា អកិដ្ឋ័តិ ឯតំ វត្ថុ បណ្ឌិតានំ សប្បវិសានំ តុទ្ធស្សវ-
កានំ បទ្វេកតុទ្ធានំ យនិទំ កណ្តាកាសាយវត្ថុវសន-
តា ។ សេវិកំ ទ្វេ សេវី ធម្មោបិ សេវី បុគ្គលោបិ
សេវី ។ កតមោ ធម្មោ សេវី ។ ធន្តារោ សតិច្ឆ-
ដ្ឋានា ។ បេ ។ អវិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ អយំ
ធម្មោ សេវី ។ កតមោ បុគ្គលោ សេវី ។ យោ
ឥមិទា សេវិទា ធម្មេន សមន្តាគតោ សោ វុទ្ធិតិ
បុគ្គលោ សេវី ។ អនកិដ្ឋ័តិ សេវិកំ បេក្ខ-
មាណេតិ សេវិកំ បេក្ខមាណេ ឧលោកយមាណេ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុប្បន្នស្តវគ្គ

ការប្រឹក្សាអំពីប្រយោជន៍បច្ចុប្បន្ន ការប្រឹក្សាអំពីប្រយោជន៍បរលោក ការ
ប្រឹក្សាអំពីប្រយោជន៍ជីវិតក្រលែង គឺ ព្រះខិត្តាន ក្នុងលំនៅភ្នំ ក្នុងទី (បំរើ)
ភ្នំ ក្នុងការដើរភ្នំ ក្នុងចារឹកភ្នំ (វេទនាខ) ក្នុងកណ្តាលសំឡាញ់
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ការប្រឹក្សា ក្នុងលំនៅ ក្នុងទី (បំរើ)
ក្នុងការដើរ ក្នុងចារឹក វេទនាខ ក្នុងកណ្តាលសំឡាញ់ ។

[២៥២] ពាក្យថា បុគ្គលភាវសំឡឹងឃើញសេរីភាព ដែលបុគ្គល
ភាវទំនងប្រាថ្នា អធិប្បាយថា វត្ថុដែលពួកជនភាវ ជាអសប្បវេស ជាពួក
អិរិយ ជាពួកសាវ័កនិរិយ ទំនងប្រាថ្នា គឺការការសក់ពួកមាត់នឹងការ
ស្ងៀកដណ្តប់សំពត់កាសាយៈ វត្ថុដែលពួកបណ្ឌិត ជាសប្បវេស ជាពួក
សាវ័កព្រះតុទ្ធនឹងព្រះបិណ្ឌកុដ្ឋទាំងឡាយ ប្រាថ្នាហើយ គឺការការសក់
ពួកមាត់នឹងការស្ងៀកដណ្តប់សំពត់កាសាយៈ ។ ពាក្យថា សេវី បានដល់
សេវី ២ គឺ ធម៌សេវី ១ បុគ្គលសេវី ១ ។ ធម៌សេវី តើដូច
ម្តេច ។ សតិច្ឆដ្ឋាន ២ ។ បេ ។ អវិយោប្រកបដោយអង្គ ៨ នេះ
ធម៌សេវី ។ បុគ្គលសេវី តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលណាប្រកប
ដោយធម៌សេវីនេះ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា បុគ្គលសេវី ។
ពាក្យថា បុគ្គលភាវសំឡឹងឃើញសេរីភាព ដែលបុគ្គលភាវទំនង
ប្រាថ្នា បានសេចក្តីថា បុគ្គលភាវសំឡឹងឃើញ គន់មើល ពុំមិក្ស

វន្តវិសាលាប្បន្តវេលា

ចិដ្ឋ្យាយមាដោ ឧបបរិក្ខមាដោតិ អនគិដ្ឋ្យតំ សេវិតំ
មេត្តាមាដោ ។ ឯកោ ធម៌ ទក្កវិសាលាកម្មោ ។
តេជាហ សោ បាទុកសន្តា

អាមន្តជា ហោតិ សហាយមជ្ឈ
វាសេ ហនេ កមនេ ជារិកាយ
អនគិដ្ឋ្យតំ សេវិតំ មេត្តាមាដោ
ឯកោ ធម៌ ទក្កវិសាលាកម្មោតិ ។

[២៥៣] ចិដ្ឋា រតិ ហោតិ សហាយមជ្ឈ
បុត្តេសុ ច វិបុលំ ហោតិ មេមំ
មិយវិច្ឆយោកំ វិជិតុច្ឆមាដោ
ឯកោ ធម៌ ទក្កវិសាលាកម្មោ ។

[២៥៤] ចិដ្ឋា រតិ ហោតិ សហាយមជ្ឈតិ
ចិដ្ឋាតិ ទ្វេ ចិដ្ឋា កាយិកា ច ចិដ្ឋា វាចសំកា
ច ចិដ្ឋា ។

វន្តវិសាលាប្បន្តវេលា

មើល តំបារណាមើល នូវសេរីភាព ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
បុគ្គលកាលសំឡឹងឃើញសេរីភាព ដែលបុគ្គលកាលមិនប្រាថ្នា ។ ឥឡូវ
ប្រព្រឹត្តទាក់ទង ដូចកុយរមាស ។ ហេតុនោះ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ
ពោលថា

ការប្រឹក្សា ក្នុងលំនៅ ក្នុងទី (បំរើ) ក្នុងការងារ
ក្នុងចារឹក វេទនាមាន ក្នុងកល្យាណសំឡាញ់ បុគ្គល
កាលសំឡឹងឃើញសេរីភាព ដែលបុគ្គលកាលមិន
ប្រាថ្នា ឥឡូវប្រព្រឹត្តទាក់ទង ដូចកុយរមាស ។

[២៥៥] ល្បែង គម្រោង វេទនាមាន ក្នុងកល្យាណសំឡាញ់
ចាំងសេចក្តីស្រឡាញ់ ដ៏ចម្ងាយ វេទនាមាន ក្នុង
ពួកបុគ្គ បុគ្គលកាលផុញច្រាន ចំពោះការប្រាក់ប្រាស
ចាកការម្នាក់ ដាច់ស្រឡាញ់ ឥឡូវប្រព្រឹត្តទាក់ទង
ដូចកុយរមាស ។

[២៥៦] អធិប្បាយពាក្យថា ល្បែង គម្រោង វេទនាមាន ក្នុង
កល្យាណសំឡាញ់ ត្រង់ពាក្យថា ល្បែង បានដល់ល្បែង ២ គឺ ល្បែង
ខាងផ្លូវភាព ១ ល្បែងខាងផ្លូវវិចិត្រ ១ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេស

កតមា កាយិកា ចំនួន ។ ហត្ថិកាបំ តីឡន្តិ
 អស្សហិមិ តីឡន្តិ រថហិមិ តីឡន្តិ ធន្ទហិមិ
 តីឡន្តិ អដ្ឋបទេហិមិ តីឡន្តិ នសបទេហិមិ តី-
 ឡន្តិ អាគាសេហិមិ តីឡន្តិ បរិហារមថេហិមិ តី-
 ឡន្តិ សន្តិកាយមិ តីឡន្តិ ទលិកាយមិ តីឡន្តិ
 យដិកាយមិ តីឡន្តិ សលាកហត្ថេហិមិ តីឡន្តិ
 អក្ខេហិមិ តីឡន្តិ បង្ក័តិរេហិមិ តីឡន្តិ វង្កកេហិមិ
 តីឡន្តិ មោក្ខាជិកាយមិ តីឡន្តិ ចិដ្តលកេហិមិ
 តីឡន្តិ បត្តាឡកេហិមិ តីឡន្តិ រថកេហិមិ តីឡ-
 ន្តិ ធនុកេហិមិ តីឡន្តិ អក្កវិកាយមិ តីឡន្តិ
 មនេសិកាយមិ តីឡន្តិ យដាវរដ្ឋេហិមិ តីឡន្តិ អ-
 យំ កាយិកា ចំនួន ។

កតមា វាជសិកា ចំនួន ។ មុទកេរិយំ មុ-
 ទាឡម្ពុទំ មុទនេណ្ឌមកំ មុទវលីមកំ មុទកេរុឡកំ
 មុទនន្ទរិកំ ឆាដិកំ លាសំ^(១) តីតំ នវកម្មំ អយំ
 វាជសិកា ចំនួន ។

១ ម. មុទហិកំ មុទាលម្ពំ មុទវិជ្ជមកំ មុទធម្មិកំ មុទរោកំ មុទទុកំ ឆាដិកំ លាដំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេស

ល្បែងខាងផ្លូវកាយ តើដូចម្តេច ។ ពួកផលវេសលេងដោយដំរិះ
 លេងសេះខ្លះ លេងថ្ងៃខ្លះ លេងច្នៃខ្លះ លេងចក្រភ្នំមានក្រឡាប្រាំបីខ្លះ^(១)
 លេងល្បែងមានក្រឡាដប់ខ្លះ^(២) លេងចក្រភ្នំក្នុងអាគារខ្លះ^(៣) លេង
 ផ្លូវកែវដែលគួររើសខ្លះ^(៤) លេងផ្ទាំងគ្រាប់បាចគ្រាប់ស្រួចជាដើមខ្លះ លេង
 បាស្តាក្នុងលានសម្រាប់លេងខ្លះ លេងហ្នឹងខ្លះ លេងលាស់ទឹកស្រូវ
 ឲ្យចាយប្រខ្លះ លេងអង្គញ់ខ្លះ លេងផ្គុំថ្មីស្មុំខ្លះ លេងផ្គុំស្រួចខ្លះ
 លេងល្បែងដាំដូងខ្លះ លេងកង្កែបខ្លះ លេងរំលំទ្រូចខ្លះ លេងរោមកូចខ្លះ
 លេងធូតខ្លះ លេងសរសេរក្សេត្យដ៏ឆោតសឲ្យចាយខ្លះ លេងចាយ
 ចិត្ត (ស្តេចចង់) ខ្លះ លេងកំផ្លែគ្រាប់គ្រោះខ្លះ នេះល្បែងខាងផ្លូវកាយ ។

ល្បែងខាងផ្លូវកាយ តើដូចម្តេច ។ ការលេងកាយស្តារដោយមាត់
 ការធ្វើសំឡេងស្តារដែលដាច់ដោយមាត់ ការយកមាត់ធ្វើគ្រាប់សំឡេងស្តារ
 ការហូច ការពោលសំឡេងដូចជាសំឡេងស្តារដោយមាត់ ការបង្រៀន
 កំ ការច្រៀងបញ្ជាក់ ការច្រៀង ការធ្វើឲ្យសើច នេះល្បែងខាងផ្លូវ
 កាយ ។

១ ល្បែងបាស្ត ។ ២ ល្បែងចក្រភ្នំដំបូងនេះ គឺល្បែងចាយរុំ ។ ៣ ចក្រភ្នំឆោត
 លេងដាច់ដោយមាត់ទេ ។ ៤ ល្បែងបំប្លែង ។ គន្ធាតា ។

វត្ថុវិសោធនក្ខន្ធមិទ្ទេសោ

រតីតិ អនុត្តរនិព្វានវិបស្សនាមោតិ^(១) រតីតិ ។ សហាយមជ្ឈេតិ^(២) សហាយា ព្រូតិ យេហំ សហា កម្មំ ជាសុ អាគមំ ជាសុ កម្មនាកមំ ជាសុ ហំ ជាសុ វិស្សជ្ជំ ជាសុ សយំ ជាសុ ខាលមំ ជាសុ សល្យមំ ជាសុ ទល្យមំ ជាសុ សមុល្យមំ ជាសុ ។ ចិញ្ចា រតី ហោតិ សហាយមជ្ឈេតិ ចិញ្ចា ច រតី ច សហាយមជ្ឈេ ហោតិ ចិញ្ចា រតី ហោតិ សហាយមជ្ឈេ ។

[២៩៤] បុត្តេសុ ច វិបុលំ ហោតិ បេមន្តិ បុត្តាតិ ធន្តារោ បុត្តា អត្រដោ បុត្តោ ទេត្រដោ បុត្តោ ជិន្នតោ បុត្តោ អន្តរាសិតោ បុត្តោ ។ បុត្តេសុ ច វិបុលំ ហោតិ បេមន្តិ បុត្តេសុ ច អធិមត្តិ ហោតិ បេមន្តិ បុត្តេសុ ច វិបុលំ ហោតិ បេមំ ។

១ ឃ. អនុត្តរនិព្វានវិបស្សនាមោតិ ។ ២ ឃ. ធន្តារោ ធន្តិ ។

វត្ថុវិសោធនក្ខន្ធមិទ្ទេសោ

សេចក្តីនៃពាក្យថា កម្រេក គឺពាក្យថា កម្រេក គឺ ជាស្រ្តី ។ សេចក្តីនៃអង្គ ។ ពាក្យថា ក្នុងកណ្តាលសំឡាញ់ គឺ ការដើរទៅជាសុខ ការមកជាសុខ ការទៅមកជាសុខ ការឈរជាសុខ ការអង្គុយជាសុខ ការដេកជាសុខ ការហៅកេជាសុខ ការចេញជាសុខ ការឆ្លើយទូល កេត្តាជាសុខ ការនិយាយស្រស់ស្រាយជាសុខ ជាមួយពួកជនណា ពួកជននោះ លោកហៅថា សំឡាញ់ ។ ពាក្យថា ល្បែង កម្រេក (វេទនា) ក្នុងកណ្តាលសំឡាញ់ គឺ ល្បែងផង កម្រេកផង វេទនា ក្នុងកណ្តាលសំឡាញ់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ល្បែង កម្រេក វេទនា ក្នុងកណ្តាលសំឡាញ់ ។

[២៩៥] អធិប្បាយពាក្យថា សេចក្តីស្រឡាញ់ ដ៏ធំទូលាយ វេទនា ក្នុងកណ្តាលសំឡាញ់ បុគ្គ បានផលបុគ្គ ២ ពួក គឺ បុគ្គភីតភីតិ ខ្លួន បុគ្គភីតក្នុងវិទ្យា ១ បុគ្គវេទនា ១ បុគ្គភីតិស្ស ។ ពាក្យថា សេចក្តីស្រឡាញ់ ដ៏ធំទូលាយ វេទនា ក្នុងកណ្តាលសំឡាញ់ គឺ សេចក្តីស្រឡាញ់ដ៏ក្រៃលែង វេទនាក្នុងកណ្តាលសំឡាញ់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ទាំងសេចក្តីស្រឡាញ់ដ៏ធំទូលាយ វេទនាក្នុងកណ្តាលសំឡាញ់ ។

[២៤៦] ចំយវិប្បយោគី វិជេកុច្ឆនាទោតិ ទេ

ចំយា សត្តា វា ចំយា សត្តា វា ចំយា ។

កតមេ សត្តា ចំយា ។ ឥច យេស្ស ខេ

ហោន្តិ អត្តកាមា ហិតកាមា ជាសុកាមា យោក-

ត្ថេមកាមា មាតា វា មិតា វា កាតា វា កកិច្ចិ វា

បុត្តោ វា ជិតា វា មិត្តោ វា អមត្តោ វា ញាតិ វា

សាលាហិតា វា ឥមេ សត្តា ចំយា ។

កតមេ សត្តា ចំយា ។ មនាបិកា រុជា

មនាបិកា សត្តា មនាបិកា កត្វា មនាបិកា

រសា មនាបិកា ជាដូច្នា ឥមេ សត្តា ចំយា ។

ចំយវិប្បយោគី វិជេកុច្ឆនាទោតិ ចំយវិប្បយោគី

វិជេកុច្ឆនាទោ អន្តិយនាទោ ហរាយនាទោតិ ចំយវិប្ប-

យោគី វិជេកុច្ឆនាទោ ។ ឯកោ ចរ ទក្កវិសាលាក-

ច្យោ ។ តេនាហ លោ បក្ខេកាសាអុត្តោ

[២៤៦] ពាក្យថា បុគ្គលកាលទុក្ខត្រាស់ ចំពោះការត្រាស់ប្រាស

ចាកការម្នាក់ជាទីស្រឡាញ់ អធិប្បាយថា ការម្នាក់ជាទីស្រឡាញ់

មាន ២ គឺ ពួកសត្វជាទីស្រឡាញ់ ១ ពួកសត្វជាទីស្រឡាញ់ ១ ។

ពួកសត្វជាទីស្រឡាញ់ គេដូចម្តេច ។ ពួកដង្កោ ក្នុងលោក

នេះ ទោះជាមាតា ឬបិតា ឬបងប្អូនប្រុសក្តី ឬបងប្អូនស្រីក្តី ឬក្តី ឬមាតា

មិត្តក្តី កាមាភិក្ខុក្តី ញាតិក្តី សាលាហិតក្តី ជាអ្នកប្រាថ្នាសេចក្តីចំរើន

ប្រាថ្នាប្រយោជន៍ ប្រាថ្នាសេចក្តីសុខ ប្រាថ្នាការក្សេមក្សាយារបស់

ជននោះ នេះពួកសត្វជាទីស្រឡាញ់ ។

ពួកសត្វជាទីស្រឡាញ់ គេដូចម្តេច ។ ប្រជាជនពញចិត្ត សំឡេង

ជាទីពេញចិត្ត ក្នុងជាទីពេញចិត្ត រសជាទីពេញចិត្ត ផ្សព្វជាទីពេញ

ចិត្ត នេះពួកសត្វជាទីស្រឡាញ់ ។

ពាក្យថា បុគ្គលកាលទុក្ខត្រាស់ ចំពោះការត្រាស់ប្រាស ចាក

ការម្នាក់ជាទីស្រឡាញ់ ពុទ្ធសេចក្តីថា បុគ្គលកាលទុក្ខត្រាស់ ឡើយ

ណាយ ភ្នំមេស្តី ចំពោះការត្រាស់ប្រាស ចាកការម្នាក់ ជាទី

ស្រឡាញ់ ហេតុនោះ (លោកគោលថា) បុគ្គលកាលទុក្ខត្រាស់

ចំពោះការត្រាស់ប្រាស ចាកការម្នាក់ជាទីស្រឡាញ់ ។ ឧប្បិប្បត្តិ

ទន្ធវិសាលាស្នូនិទ្ទេសោ

ចិច្ចា វតី ហោតិ សហាយេនដ្ឋោ
 កុត្តេសុ ឆ វិបុលំ ហោតិ មេមំ
 មិយវិជ្ជាយោតិ វិជិតុច្ឆនាថា
 ឯកោ ចរ ទន្ធវិសាលាស្នូនិ ។

(២៤៧) ចាតុទ្ទិសោ អប្បដិយោ ឆ ហោតិ

សន្តុស្សនាថា ឥតវិគរេន
 បរិស្សយានំ សហិតា អធម្មំ

ឯកោ ចរ ទន្ធវិសាលាស្នូនិ ។

(២៤៨) ចាតុទ្ទិសោ អប្បដិយោ ឆ ហោតិ

ចាតុទ្ទិសោតិ សោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធា មេត្តាសហគ-
 ភេន ធម្មសា ឯកំ ធិសំ ជវិត្វា វិហរតិ តថា
 ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ធម្មតំ ឥតិ ទ្វេមដោ
 តិវិយំ សព្វនិ សព្វត្ថតាយ សត្វាវន្តំ លោកំ
 មេត្តាសហគភេន ធម្មសា វិបុលេន មហាគុភេន
 អប្បនាលោន អវេរេន អក្សរដ្ឋេន ជវិត្វា វិហរតិ

ទន្ធវិសាលាស្នូនិទ្ទេសោ

ល្បង គម្រោ វេនីមាន ក្នុងកណ្តាលសំឡាញ់
 តាំងសេចក្តីស្រឡាញ់ ដ៏ធំទូលាយ វេនីមាន ក្នុង
 ពួកបុគ្គ បុគ្គលកាលចុញច្រាន់ ចំពោះការព្រាត់
 ប្រាស ចាកការម្នាក់ជាទីស្រឡាញ់ ឧប្បិប្រត្តិក្នុង
 ឯង ដូចកុយរមាស ។

(២៤៧) បុគ្គលមានភិរិយានៅជាសុខ ក្នុងទិស ២ តាំង

មិនមានសេចក្តីជំងឺជាក់ចិត្ត សាត្វាសដោយបច្ច័យ
 តាមមានភាវុទ ជាអ្នកអត់ធ្មត់ ចំពោះអន្តរាយតាំង
 ឡាយ ជាអ្នកមិនភក់ស្លុត ឧប្បិប្រត្តិក្នុងឯង ដូច
 កុយរមាស ។

(២៤៨) អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលមានភិរិយានៅជាសុខក្នុងទិស ២

តាំងមិនមានសេចក្តីជំងឺជាក់ចិត្ត ត្រង់ពាក្យថា មានភិរិយានៅជាសុខ
 សេចក្តីថា ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធានា មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ផ្សាយ
 ទៅកាន់ទិសទី ១ ទិសទី ២ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ៣ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ៤
 ក៏ដូចគ្នា មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ធំទូលាយ ដល់នូវសេចក្តីប្រសើរ
 ប្រមាណមិនបាទ មិនមានលៀវ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់លោក
 ដែលមានសត្វតាំងអស់ ក្នុងទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិសទី១

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ប្បដិទ្ធសោ

កុរុណាសហគភេទ ធម្មសា មុទិកាសហគភេទ
 ធម្មសា ឧបេក្ខាសហគភេទ ធម្មសា ឯតិ ធិសិ
 ជវិក្ខា វិហារតិ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា
 ធម្មតិ ឥតិ ឧទ្ធម្មជា តិវិយំ សុព្វជិ សព្វត្ថតាយ
 សព្វាវុទ្ធិ លោកំ ឧបេក្ខាសហគភេទ ធម្មសា
 វិបុលេន មហាក្កេន អប្បមាលោន អវេរេន អក្ស-
 បជ្ឈេន ជវិក្ខា វិហារតិ ។ ធម្មតិសោ អប្បជេយោ
 ច ហោតិ មេត្តាយ ភាវិត្តា យេ បុរិមាយ
 ធិសាយ សត្តា តេ អប្បជេតុលា ហោតិ យេ
 ចង្ហាយ ធិសាយ សត្តា តេ អប្បជេតុលា ហោតិ
 យេ ធម្មតិណាយ ធិសាយ សត្តា តេ អប្បជេ-
 តុលា ហោតិ យេ ឧត្តរាយ ធិសាយ សត្តា តេ
 អប្បជេតុលា ហោតិ យេ បុរិមាយ អនុធិសាយ
 សត្តា តេ អប្បជេតុលា ហោតិ យេ ចង្ហាយ អនុ-
 ធិសាយ សត្តា តេ អប្បជេតុលា ហោតិ យេ ធម្មតិ-
 ណាយ អនុធិសាយ សត្តា តេ អប្បជេតុលា ហោតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បដិទ្ធសោ

ព្រោះយកខ្លួនទៅប្រៀបធៀប ក្នុងសត្វតាំងអស់ ក្នុងទិសតាំងអស់ ហើយ
 សម្រេចសម្រាន្តទៅ ដោយប្រការដូច្នេះ មានចិត្តប្រកបដោយករុណា
 មានចិត្តប្រកបដោយមុខេត្ត មានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខា ផ្សាយទៅកាន់
 ទិសទី ១ ទិសទី ២ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ៣ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា
 មានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខាដ៏ធំទូលាយ ដល់ខ្លួនសេចក្តីប្រសើរ ប្រមាណ
 មិនបាន មិនមានរឿង មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់ លោកដែលមាន
 សត្វតាំងអស់ ក្នុងទិសតាំងលើ ទិសតាំងក្រោម ទិសទទឹង ព្រោះយក
 ខ្លួនទៅប្រៀបធៀប ក្នុងសត្វតាំងអស់ ក្នុងទិសតាំងអស់ ហើយសម្រេច
 សម្រាន្តទៅ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ពាក្យថា ចក្ខុលមានកិរិយាទៅជាសុខ
 ក្នុងទិស ៤ តាំងមិនមានសេចក្តីថ្លង់ថ្លាភ័យ បានសេចក្តីថា ព្រោះបាន
 ចំរើនមេត្តា (ទើបយល់ថា) ពួកសត្វណា ក្នុងទិសតាំងកើត ពួកសត្វ
 នោះមិនគួរឆ្អឹង ពួកសត្វណា ក្នុងទិសតាំងលិច ពួកសត្វនោះមិនគួរឆ្អឹង
 ពួកសត្វណា ក្នុងទិសតាំងត្បូង ពួកសត្វនោះមិនគួរឆ្អឹង ពួកសត្វណា
 ក្នុងទិសតាំងជើង ពួកសត្វនោះមិនគួរឆ្អឹង ពួកសត្វណា ក្នុងទិសអង្ករយ៍
 ពួកសត្វនោះមិនគួរឆ្អឹង ពួកសត្វណា ក្នុងទិសពាយ័ព្យ ពួកសត្វនោះ
 មិនគួរឆ្អឹង ពួកសត្វណា ក្នុងទិសឱក្រិ ពួកសត្វនោះ មិនគួរឆ្អឹង

វត្តវិសាណភូត្ត្រង់រមួស

ពួកសត្វណា ក្នុងទិសគ្នា]សាខ ពួកសត្វនោះ មិនគួរឡើយ ពួកសត្វណា
ក្នុងទិសខាងក្រោម ពួកសត្វនោះ មិនគួរឡើយ ពួកសត្វណា ក្នុងទិស
ខាងលើ ពួកសត្វនោះមិនគួរឡើយ ពួកសត្វណា ក្នុងទិសធំ ក្នុងទិសតូច
តាំងឡាយ ពួកសត្វនោះមិនគួរឡើយ ព្រោះបានចំរើនកុណា ព្រោះបាន
ចំរើនមុខិតា ព្រោះបានចំរើនទេស្តា (រឿងយល់ថា) ពួកសត្វណា ក្នុង
ទិសខាងកើត ពួកសត្វនោះ មិនគួរឡើយ ។ យេ ។ ពួកសត្វណា
ក្នុងទិសធំ ក្នុងទិសតូចតាំងឡាយ ពួកសត្វនោះមិនគួរឡើយ ហេតុនោះ
(លោកតាសថា) បុគ្គលមានកិរិយានៅជាសុខ ក្នុងទិស ៤ តាំងមិន
មានសេចក្តីផ្គុំផ្គង់ក៏ចិត្ត ។

(២៨៨) ពាក្យថា សាស្ត្រាសដោយបច្ច័យ តាមមានតាមបាន
អធិប្បាយថា ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ ជាបុគ្គលសាស្ត្រាសដោយចីវរ តាម
មានតាមបានផង ថ្លែងគុណសាស្ត្រាសដោយចីវរ តាមមានតាមបាន
ផង មិនដល់ខ្លះអនេសនៈ ដែលមិនសម្បូរ ព្រោះហេតុតែចីវរផង
មិនបានចីវរ ក៏មិនគក់ស្រុកផង បានចីវរហើយ ក៏មិនដក់ចិត្ត មិន
ល្អក់ចិត្ត មិនឆាប់ចិត្ត ឃើញពោស មានប្រាជ្ញាជាគ្រូនិរោស

៤ អ. បណ្ឌិត ឧត្ត រ ២ អ. បណ្ឌិត រ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុព្វសុត្តន្ត

បរិកុញ្ញតិ កាយ ធម៌(១) បទ ឥតវិវាទិយសន្តដ្ឋយា
 ទេវត្តានុត្តរសេតិ ឧ បរិ វម្ពេតិ យោ ហិ តត្ថ
 នក្ខោ អនលសោ សម្បជានោ បដិស្សតោ អយំ
 វុច្ចតិ បច្ចេកសម្ពុទ្ធោ ចោរាលោ អក្កញ្ញោ អរិ-
 យវិសេ វិសោ ។ សន្តដ្ឋោ ហោតិ ឥតវិវាទេ
 បិណ្ឌបាតេន ឥតវិវាទបិណ្ឌបាតសន្តដ្ឋយា ច វណ្ណា-
 ជំ ឧ ច បិណ្ឌបាតហោតុ អនេសទំ អរ្យដ្ឋេរិយំ អា-
 បដ្ឋតិ អលទ្ធា ច បិណ្ឌបាតំ ឧ បរិកស្សតិ លទ្ធា
 ច បិណ្ឌបាតំ អកងិកោ អមុច្ឆិកោ អនន្ទ្រាបន្នោ
 អាទិទេស្សវី ចំស្សាលាប្បញ្ញោ កុញ្ញតិ កាយ
 ធម៌ បទ ឥតវិវាទបិណ្ឌបាតសន្តដ្ឋយា ទេវត្តានុត្តរ-
 សេតិ ឧ បរិ វម្ពេតិ យោ ហិ តត្ថ នក្ខោ
 អនលសោ សម្បជានោ បដិស្សតោ អយំ វុច្ចតិ
 បច្ចេកសម្ពុទ្ធោ ចោរាលោ អក្កញ្ញោ អរិយវិសេ
 វិសោ ។ សន្តដ្ឋោ ហោតិ ឥតវិវាទេ សេនាសនេន

ម.ច.ស.ព្រ. ១

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុព្វសុត្តន្ត

ប្រើប្រាស់ផង មួយទៀត មិនលើកតំកើងខ្លួន មិនបង្ហាប់បុគ្គលដទៃ
 ព្រោះតែសេចក្តីសន្តោសដោយចីវរ តាមមានតាមបាទនោះ ដូចជាព្រះ
 បច្ចេកសម្ពុទ្ធណា រាជវិវ មិនខ្វល់ ជីវិតខ្លួន មានស្មារតីសិបស្មនក្នុងការ
 សន្តោសដោយចីវរ តាមមានតាមបាទនោះ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនេះ លោក
 ពោលថា អ្នកប៉ុន្មាននៅក្នុងអាយុវិទ្យុ មានក្នុងកាលមុន ដែលពួកបណ្ឌិត
 គួរស្គាល់ជាប្រសើរ ។ ជាបុគ្គលសន្តោសដោយចំណូលបាន តាមមាន
 តាមបាទផង ថ្លែងតុលាសន្តោសដោយចំណូលបាន តាមមានតាមបាទ
 ផង មិនដល់ខ្ញុំអនេសនៈ ដែលមិនសមគួរ ព្រោះហេតុតែចំណូលបាន
 ផង មិនបានចំណូលបានក៏មិនកត់ស្មុគផង បានចំណូលបានហើយក៏មិនដក់ចិត្ត
 មិនឈ្ងក់ចិត្ត មិនបំប៉ងចិត្ត ឃើញរោស មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរលាស់
 ប្រើប្រាស់ផង មួយទៀត មិនលើកតំកើងខ្លួន មិនបង្ហាប់បុគ្គលដទៃ
 ព្រោះតែការសន្តោស ដោយចំណូលបាន តាមមានតាមបាទនោះ ដូចជា
 ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធណា រាជវិវ មិនខ្វល់ ជីវិតខ្លួន មានស្មារតីសិបស្មន ក្នុង
 ការសន្តោសដោយចំណូលបាន តាមមានតាមបាទនោះ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធ
 នេះ លោកពោលថា អ្នកប៉ុន្មាននៅក្នុងអាយុវិទ្យុ មានក្នុងកាលមុន ដែល
 ពួកបណ្ឌិតគួរស្គាល់ជាប្រសើរ ។ ជាបុគ្គលសន្តោសដោយសេនាសនៈ

ខន្ត្រិសាណសុត្តន្តិយោ

ឥតវិការសេចាសនសន្តដ្ឋិយោ ច វណ្ណាភិទី ទ ច សេ-
 ចាសនហេតុ អនេសងំ អប្បដិវ្យបំ អាមជ្ជតិ អលត្វា
 ច សេចាសនំ ទ បរិគស្សតិ លត្វា ច សេចាសនំ
 អគង្គិកោ អមុច្ឆិកោ អនន្លោបន្នោ អាទីនវនស្សាវី
 ទិស្សរណប្បញ្ញោ បរិកុញ្ញតិ តាយ ច បទ ឥតវិការ-
 សេចាសនសន្តដ្ឋិយោ នវត្តានុក្កិសេតិ ទ វេ វម្ពតិ
 យោ ហិ តត្ថ នត្ថោ អនលសោ សឡដាធា
 បដិស្សតោ អយំ វុទ្ធចំ បច្ចេកសមុទ្ទោ ចោកណោ
 អត្តញ្ញោ អរិយវិសេ វិគោ ។ សន្តដ្ឋោ ហោតិ ឥតវិ-
 តវេន កិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ការេន ឥតវិការកិលា-
 នប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ការសន្តដ្ឋិយោ ច វណ្ណាភិទី ទ ច
 កិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ការហេតុ អនេសងំ អប្បដិ-
 វ្យបំ អាមជ្ជតិ អលត្វា ច កិលានប្បច្ចយកេសជ្ជប-
 រិក្ការំ ទ បរិគស្សតិ លត្វា ច កិលានប្បច្ចយ-
 កេសជ្ជបរិក្ការំ អគង្គិកោ អមុច្ឆិកោ អនន្លោប-
 ន្នោ អាទីនវនស្សាវី ទិស្សរណប្បញ្ញោ បរិកុញ្ញតិ

ខន្ត្រិសាណសុត្តន្តិយោ

ភាមមានភាមបាទផង ថ្លែងគុណសន្តោសដោយសេចាសនៈ ភាមមាន
 ភាមបាទផង មិនផល់ទូរអនេសនៈ ដែលមិនសមគួរ ព្រោះហេតុតែ
 សេចាសនៈផង មិនបាទសេចាសនៈ ក៏មិនគត់ស្អាតផង បាទសេចាសនៈ
 ហើយក៏មិនដក់ចិត្ត មិនឈ្លក់ចិត្ត មិនឥតចិត្ត ឃើញរោស មានប្រាថ្នា
 ជាគ្រឿងរលាស់ ប្រើប្រាស់ផង ឬយាទៀត មិនលើកកំភើតខ្លួន មិន
 ចង្អាច់ចុកលង្វែង ព្រោះវិគលាសន្តោសដោយសេចាសនៈ ភាមមានភាម
 បាទនោះ ដូចជា ព្រះបាទកសម្ពុទ្ធណា ពង្សវៃ មិនខ្ជិល ដឹងខ្លួន មាន
 ស្មារតីស៊ីបំប្លែង ក្នុងការសន្តោសដោយសេចាសនៈ ភាមមានភាមបាទ
 នោះ ព្រះបាទកសម្ពុទ្ធនេះ លោកគាល់ថា អ្នកបិកាតក្នុងអរិយវិជ្ជា
 មានក្នុងកាលមុន ដែលពួកបណ្ឌិតគួរស្គាល់ជាប្រសើរ ។ ជាបុគ្គល
 សន្តោសដោយកិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ការ ភាមមានភាមបាទផង ថ្លែង
 គុណសន្តោសដោយកិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ការ ភាមមានភាមបាទផង
 មិនផល់ទូរអនេសនៈ ដែលមិនសមគួរ ព្រោះហេតុតែកិលានប្បច្ចយ-
 កេសជ្ជបរិក្ការ មិនបាទកិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ការ ក៏មិនគត់ស្អាតផង
 បាទកិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ការហើយ ក៏មិនដក់ចិត្ត មិនឈ្លក់ចិត្ត មិន
 មិនឥតចិត្ត ឃើញរោស មានប្រាថ្នាជាគ្រឿងរលាស់ ប្រើប្រាស់ផង

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុឡង់ទ្វេស

តាយ ព បទ ឥតវិគារកិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ការ-
សន្តុដ្ឋិយា នេវត្ថាទុក្ខំសេតិ ទ បរិ វគ្គតិ យោ ហិ
តតុ នត្ថោ អនលសោ សម្មជាថោ បដិស្សតោ
អយំ វុត្ថតិ បទូកសម្ពុតោ ចោរណោ អក្កត្វោ
អរិយវិសេ បិតោតិ សន្តុស្សមាថោ ឥតវិគរេ ។

[២២០] បរិស្សយាមំ សធិតា អនម្ព័តិ បរិស្ស-
យាតិ ទ្វេ បរិស្សយា ចាកដបរិស្សយា ទ បដិច្ចន្ត-
បរិស្សយា ទ ។

កតមេ ចាកដបរិស្សយា ។ សីហា ឡក្ខណ៍
ធិបិ អន្តរាច្ឆា តោកា តោមហសា ហត្ថិ អហិ
វិច្ឆិកា សតបដិ ចោរ វា អស្សុ មាណវា កតកា-
ម្មា វា អកតកម្មា វា ទក្កុរោតោ សោតរោតោ
យាធរោតោ ដិព្ភរោតោ តាយរោតោ សីសរោតោ
កណ្តរោតោ មុទរោតោ ធន្តរោតោ តាសោ
សាសោ បិដាសោ ទយោ ជរោ កុច្ឆិរោតោ មុត្តា
បក្ខុច្ឆិកា សុលា វិស្វច្ឆិកា កុច្ឆិ តលោកា
កំលាសោ សោសោ អបមារោ ធន្ត កណ្ត

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុឡង់ទ្វេស

មួយទៀត មិនលើកកំភើនខ្លួន មិនបង្ហាបំប្រុងលដិទ្ធាទេ ព្រោះតែការ
សាត្តាសង្វេយ្យគឺលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ការ តាមមានតាមបាទនោះ ដូច
ជា ព្រះចេតុកសម្ពុតណា ភក្តិវា មិនខ្វល់ ជឿនខ្លួន មានស្មារតីស៊ប់ស្មួន
ក្នុងការសាត្តាសង្វេយ្យគឺលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ការ តាមមានតាមបាទនោះ
ព្រោះចេតុកសម្ពុតនេះ លោកពោលថា បិតាទៅក្នុងអាយុវិទ្យុ ក្នុងកាល
មុន ដែលពួកចម្លើតស្គាល់ជាប្រសើរ ។ ហេតុនោះ (លោកពោល
ថា) សាត្តាសង្វេយ្យគឺលានប្បច្ចយ តាមមានតាមបាទ ។

[២២០] អធិច្បាយពាក្យថា ជាអ្នកអត់ធ្មត់ ចំពោះអន្តរាយពុំរើ
ច្បាយ ជាអ្នកមិនគង់ស្ងួត ត្រង់ពាក្យថា អន្តរាយ បានដល់អន្តរាយ២
គឺអន្តរាយប្រាកដ១ អន្តរាយកំបាំង ១ ។ អន្តរាយប្រាកដ គឺដូចម្តេច ។
ពួកសីហាៈ ពួកខ្វាក់ ខ្វាក់បង ពួកខ្វាក់ ខ្វាក់ខ្វាក់ ខ្វាក់ខ្វាក់ ពួកត្រៃព្រ
ពួកគាត់ខ្វាក់ក្របី ពួកដំរី ពស់ ខ្នុរ ក្របី ឬពួកមាណព ជាចោរ
ធ្វើកម្មហើយ ឬមិនទាន់ធ្វើកម្មហើយ ឬរោគក្នុងភ្នែក រោគត្រចៀក
រោគច្រមុះ រោគអណ្តាត់ រោគកាយ រោគព្យាបាល រោគស្លឹក
ត្រចៀក រោគមាត់ រោគធ្មេញ ក្អក ហឹក រោគខាងក្រៅច្រមុះ
រោគក្តៅ រោគត្រាំត្រា រោគរោង ខ្យល់ចាប់ ធ្លាក់ឈាម ចុកសៀត
រាគស្ថ យូន ឬស ប្រែង រលង ក្អកជ្រូក ដំបូងព័ស មោស

ទន្ធិសាសនសុត្តន្តបិដក

កក្ក រទសា វិកច្ឆិកា លោហិតំ ចិត្តំ មនុមេហោ
 អំសា ចិឡកា ភក្កុលា ចិត្តសមុដ្ឋាជា អាតាជា
 សេដ្ឋសមុដ្ឋាជា អាតាជា វាតសមុដ្ឋាជា អាតាជា
 សង្ខតាតិកា អាតាជា ឧត្ថបរណាមជា អាតាជា
 វិសមបរិហារជា អាតាជា ឧបក្កមិកា អាតាជា
 កក្កវិចារកជា អាតាជា សំគំ ឧស្សំ ជ័យថ្នា ចិថាសា
 ឧត្តារោ បស្សារោ ឧសមកសវិកាកបសិវិសបសម្ម-
 ស្សា ឥតិ វា ឥទេ វុទ្ធន្តំ ចាកដបរិស្សយា ។

កកមេ បដិច្ចន្តបរិស្សយា ។ កាយទុច្ចរិតំ
 វចិទុច្ចរិតំ មាចាទុច្ចរិតំ កាមច្ចន្តនិវរណំ ព្យាចាននិវរ-
 ណំ ជីវនិវរណំ ឧទ្ធចក្កក្កុច្ចនិវរណំ វិចិកិច្ចា-
 និវរណំ រកោ ឆោសោ មោហោ តោជា ឧប-
 ដាហោ មត្តោ បឡាសោ ឥស្សា មច្ចរិយំ មាយា
 សាវេយ្យំ ជន្តោ សារន្តោ មាជា អតិមាជា មនោ
 បមាជា សទ្ធេ កិលេសា សទ្ធេ ទុច្ចរិតា សទ្ធេ
 នរជា សទ្ធេ បរិណ្ឌហា សទ្ធេ សត្តាចា សព្វាកុស-
 លាភិសង្ខារ ឥទេ វុទ្ធន្តំ បដិច្ចន្តបរិស្សយា ។

ទន្ធិសាសនសុត្តន្តបិដក

កម ភេត្តាយអំពិក្រមក ឃ្លង់វែក ឈាម ប្រមាត់ ទឹកម្រៅផ្អែម ឫសផ្អែង
 ដុះ លេកកែវ ឫសផ្អែងបាត ពួកអាតាឆកើតអំពីប្រមាត់ ពួកអាតាឆ
 កើតអំពីស្មៅ ពួកអាតាឆកើត អំពីទ្រូល ពួកអាតាឆកើត អំពីប្រដុំខែ
 ប្រមាត់ស្មៅ ឆកើត ពួកអាតាឆកើតអំពីការប្រែប្រួលផ្លូវ ពួកអាតាឆ
 កើតអំពីការប្រើវិធានបដិមេស្មី ពួកអាតាឆកើតអំពីត្បាយ (មានការ
 សំខ្វប់ចាប់ចង់ជាដើម) ពួកអាតាឆកើត អំពីបុករបស់កម្ម ត្រង់កំ
 ក្តៅ ឥលាន សម្រេក ទុក្ខារ បស្សារ ពួកសម្ពុស្សន្តោបោម មូស
 ទ្រូល កំដៅថ្ងៃ ឆកើតសត្វល្អិត ចំនីនេះ លោកហៅថា អន្តរាយប្រាកដ ។

អន្តរាយកំប៉ាន់ កើដូចម្តេច ។ កាយទុច្ចរិត វិចិទុច្ចរិត មនោទុច្ច-
 រិត កាមទុច្ចរិត ព្យាចាននិវរណៈ ជីវនិវរណៈ ឧទ្ធចក្ក-
 កុច្ចនិវរណៈ វិចិកិច្ចានិវរណៈ រកៈ ចោសៈ មោហៈ កោតៈ
 ឧបដាហៈ មត្តៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ចរិយៈ មាយា សាវេយ្យៈ
 ជន្តៈ សារន្តៈ មាជៈ អតិមាជៈ មនៈ បមាជៈ ពួកកិលេសចំនត្តង់
 ទុច្ចរិតចំនត្តង់ សេចក្តីក្រលំក្រលាយចំនត្តង់ សេចក្តីក្រហល់ក្រហាយ
 ចំនត្តង់ សេចក្តីក្រហាយចំនត្តង់ អកុសលាភិសង្ខារចំនត្តង់ ចំន
 នេះ លោកហៅថា អន្តរាយកំប៉ាន់ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុរាណសម្ភេស

បរិស្សយាតិ កេនេត្ថនំ បរិស្សយា ។ បរិសហ-
ន្តិកំ បរិស្សយា ។ បរិហានាយ សំវត្ថុន្តិកំ បរិស្ស-
យា ។ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

កាដំ បរិសហន្តិកំ បរិស្សយា ។ តេ បរិស្សយា
តំ ឫក្ខណំ សហន្តំ បរិសហន្តំ អភិកវន្តំ អន្លោត្តវន្តំ
បរិយាធិយន្តំ មិឡេន្តំ ឯវិ បរិសហន្តិកំ បរិស្សយា ។

កាដំ បរិហានាយ សំវត្ថុន្តិកំ បរិស្សយា ។ តេ
បរិស្សយា កុសលានំ ជន្មានំ អន្តរាយាយ បរិហា-
នាយ សំវត្ថុន្តិ ។ កកមេសំ កុសលានំ ជន្មានំ ។
សម្មាបដិបទាយ អនុលោមប្បដិបទាយ អបច្ចនំកា-
ប្បដិបទាយ អនុត្តប្បដិបទាយ ជន្មានុជន្មប្បដិបទាយ
សីលេសុ បរិបូរិកាវកាយ ឥន្ទ្រិយេសុ កុត្តនាវកាយ
កោដិលេ មត្តញ្ញកាយ ជាករិយាទុយោកស្ស សត្ត-
សម្បជញ្ញស្ស ចក្កន្តំ សត្តប្បដ្ឋាបាទំ កាវចានុយោ-
កស្ស ចក្កន្តំ សម្មប្បដាបាទំ ចក្កន្តំ ឥន្ទ្រិយាទំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុរាណសម្ភេស

សំនុក្រងំពាក្យថា ភ្នកអន្តរាយ ចុះអន្តរាយ គេដោយសេចក្តីដូច
ម្តេច ។ ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះហេតុបង្កើត ។ ឈ្មោះថាអន្តរាយ
ព្រោះហេតុប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ ។ ឈ្មោះថាអន្តរាយ
ព្រោះហេតុពង្រីកស្រីយក្ខន្ធសរីរេនោះ ។

ចុះឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះហេតុបង្កើត កើតដូចម្តេច ។ ភ្នកអន្តរាយ
នោះ សង្ខារ បង្កើត គ្របសង្កត់ ប្រវែក សង្កត់សង្កិន ចៀកចៀន
នូវចក្ខុនោះ ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះហេតុបង្កើត យ៉ាងនេះឯង ។

ចុះឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះហេតុប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីសាប
សូន្យ កើតដូចម្តេច ។ ភ្នកអន្តរាយនោះ ប្រព្រឹត្តទៅព្រម ដើម្បី
សេចក្តីអន្តរាយ ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ នូវភ្នកធម៌ជាតិកុសល ។
ភ្នកធម៌ជាតិកុសល កើតដូចម្តេចនេះ ។ សម្មាបដិបទា អនុលោមប្ប-
ដិបទា អបច្ចនំកប្បដិបទា អនុត្តប្បដិបទា ជន្មានុជន្មប្បដិបទា ការ
ធ្វើឱ្យពេញលេញក្នុងសីលទាំងឡាយ ការគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងដង្គ្រិយទាំង
ឡាយ ការដឹកប្រមាណក្នុងភោជន ការប្រគល់រឿយៗនូវសេចក្តីញាតិពូក
សតិវិនិច្ឆ័យសម្បជញ្ញៈ ការប្រគល់រឿយៗ នូវការចំរើនសតិប្បដ្ឋាន ៤
ការប្រគល់រឿយៗ នូវកិរិយាចំរើនសម្បជញ្ញាន ៤ ឥន្ទ្រិយាទ ៤

វត្តសាលាសុត្តន្តទ្វេស

បញ្ចង្គំ ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ចង្គំ ពលានំ សត្តង្គំ ពោជ្ឈង្គានំ
 អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្ស ភាវនាទុយោកស្ស
 ឥមេសំ កុសលានំ ធម្មានំ អន្តរាយាយ បរិហាតា-
 យ សិវត្តង្គំ ឯវំ បរិហាតាយៈ សិវត្តង្គិកំ បរិស្សយា ។

តាម តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។ តត្ថេតេ ចាប-
 តា អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ឈង្គំ អត្តភាវសង្ខស្សយា ។
 យថា តិលេ ពិលាសយា ចាលា សយង្គំ ឧទកេ
 ឧទកាសយា ចាលា សយង្គំ វិទេ វិចាសយា
 ចាលា សយង្គំ វុត្ថេ វុត្តាសយា ចាលា សយង្គំ
 ឯវមេវ តត្ថេតេ ចាបតា អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ឈង្គំ
 អត្តភាវសង្ខស្សយា ឯវម្បី តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

វត្តសាលាសុត្តន្តទ្វេស

អង្គុយ ៥ គលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គំ ៧ អរិយមគ្គ ប្រកបដោយអង្គ ៨
 ពួកអន្តរាយនោះ ប្រព្រឹត្តទៅព្រម ដើម្បីសេចក្តីអន្តរាយ ដើម្បីសេចក្តី
 សាចសូន្យ នូវក្នុងធម៌ជាតុសលតាំងនេះ ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះហេតុ
 ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីសាចសូន្យ យ៉ាងនេះឯង ។

ចុះឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះហេតុអាស្រ័យក្នុងសីវីរនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ពួកធម៌ជាតុសល ដ៏អាចក្រវាត់តាំងនុ៎ះ អាស្រ័យព្រមនូវអត្តភាព
 វៃវិនិក័ត ក្នុងអត្តភាពនោះ ។ ពួកពិលាសយសត្វ (សត្វនៅក្នុងខ្នង)
 តែងដេកក្នុងខ្នង ពួកឧទកាសយសត្វ (សត្វនៅក្នុងជើង) តែងដេកក្នុងជើង
 ពួកវិចាសយសត្វ (សត្វនៅក្នុងព្រៃ) តែងដេកក្នុងព្រៃ ពួកវុត្ថាសយសត្វ
 (សត្វនៅលើឈើ) តែងដេកលើឈើ យ៉ាងណា ពួកធម៌ជាតុសល
 ដ៏អាចក្រវាត់តាំងនុ៎ះ អាស្រ័យព្រមនូវអត្តភាព វៃវិនិក័តក្នុងអត្តភាពនោះ
 យ៉ាងនោះដែរ ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះហេតុអាស្រ័យក្នុងសីវីរនោះ
 យ៉ាងនេះក៏មាន ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បដិសេស

វុត្តិ ហេតិ(១) កកវតា សាឡេវសិកោ កិក្ខុវេ
 កិក្ខុ សាឡេវយោ ទុក្ខំ ន ជាសុ វិហារតិ កកវតា
 កិក្ខុវេ កិក្ខុ សាឡេវសិកោ សាឡេវយោ ទុក្ខំ ន
 ជាសុ វិហារតិ ឥត កិក្ខុវេ កិក្ខុវោ ទុក្ខំ ន រុប្បិ
 ទិស្វា ឧប្បជ្ឈន្តិ យេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា
 សរសន្តប្បា សញ្ញាជជីយា ក្យស្ស អន្តោ វសន្តិ
 អន្តាស្សវន្តិ(២) ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ កស្មា
 សាឡេវសិកោតិ វុត្តិ កេ ទំ សធុទាចរន្តិ ចាប-
 កា អកុសលា ធម្មាតិ កស្មា សាឡេវសិកោតិ វុត្តិ
 បុនធមវំ កិក្ខុវេ កិក្ខុវោ សោភេន សន្តិ សុត្វា
 យានេន កន្ធិ យាយិត្វា ទិព្វយ វសី សាយិត្វា
 កាយេន ដោជ្ជន្ធំ ធុសិត្វា មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ យេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា
 សរសន្តប្បា សញ្ញាជជីយា ក្យស្ស អន្តោ
 វសន្តិ អន្តាស្សវន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ

១ ឧ. វុត្តន្ត ១២៥. អត្ថយ វសន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បដិសេស

សមដូចព្រះមាតាព្រះភាគ បានប្រាសព្រះតម្រាស់នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅរួមដោយសិស្ស អ្នកនៅរួមដោយអាចារ្យ តែង
 នៅជាទុក្ខមិនសច្ចៗ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅរួមដោយសិស្ស
 អ្នកនៅរួមដោយអាចារ្យ តែងនៅជាទុក្ខមិនសច្ចៗ តើដូចម្តេច ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកធម៌ជាអកុសល ដ៏តាម្រក់លា គឺសេចក្តីត្រិះរិះវេទនា
 កើតដោយអំណាច ខែការឆ្លើវរំពៅ (គង្គាម្នាលវិវេស្សន៍) ជាគ្រឿង
 ទំនុកចម្រើនដល់សំយោជនៈ របស់ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ កើតឡើងព្រោះ
 ឃើញច្រើនដោយចក្ខុ ពួកធម៌ជាអកុសលដ៏តាម្រក់នោះ នៅខាងក្នុងសន្តាន
 ខែភិក្ខុនោះ ជាប់ដឹកប្រភិតតាមភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុនោះ
 កថាគតហៅថា អ្នកនៅរួមដោយសិស្ស ពួកធម៌ជាអកុសល ដ៏តាម្រក់
 នោះ មែនប្រើភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុនោះ កថាគតហៅថា អ្នក
 នៅរួមដោយអាចារ្យ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ពួកធម៌ជាអកុសល
 ដ៏តាម្រក់លា គឺសេចក្តីត្រិះរិះវេទនាកើតដោយអំណាច ខែការឆ្លើវរំពៅ
 ជាគ្រឿងទំនុកចម្រើនដល់សំយោជនៈ របស់ភិក្ខុ កើតឡើង ព្រោះពួ
 សំរេងដោយគ្រឿង ដុតដោយច្រមុះ ក្រេបជញ្ជក់សេដោយអណ្តាត
 ពាល់ត្រូវផ្សាយដោយកាយ ដំនើរម្ចាស់ដោយចក្ខុ ពួកធម៌ជាអកុសល
 ដ៏តាម្រក់នោះ នៅខាងក្នុងសន្តានខែភិក្ខុនោះ ជាប់ដឹកប្រភិតតាមភិក្ខុនោះ

វត្តសាលាសុទ្ធិទ្វារ

តស្មា សាល្ហានិសិទ្ធិនិ វត្តនិ តេ ខំ សមុទាចរន្តិ
 ជាបតា អតុសលា ធម្មានិ តស្មា សាល្ហានិសិទ្ធិ
 វត្តនិ ឯវិ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សាល្ហានិសិទ្ធិ សាល្ហានិ
 ចរិយោ ទុក្ខំ ន ជាសុ វិហារនីតិ ។ ឯវម្យ តត្រា-
 សយានិ បរិស្សយា ។

វត្ត ហេតុ គតវត តយោមេ ភិក្ខុវេ អន្តរាមលា
 អន្តរាមមិត្តា អន្តរាសមិត្តា អន្តរាវជគោ អន្តរាបច្ចុត្តិ-
 កោ តតមេ តយោ លោកោ ភិក្ខុវេ អន្តរាមលំ
 អន្តរាមមិត្តោ អន្តរាសមិត្តោ អន្តរាវជគោ អន្តរាបច្ចុត្តិ-
 កោ ធាសោ ភិក្ខុវេ ។ បេ ។ មោហោ ភិក្ខុវេ អន្ត-
 រាមលំ អន្តរាមមិត្តោ អន្តរាសមិត្តោ អន្តរាវជគោ
 អន្តរាបច្ចុត្តិកោ ឥមេ ខោ ភិក្ខុវេ តយោ អន្តរាម-
 លា អន្តរាមមិត្តា អន្តរាសមិត្តា អន្តរាវជគោ អន្តរា-
 បច្ចុត្តិកានិ ។

វត្តសាលាសុទ្ធិទ្វារ

ព្រះហេតុនោះ ភិក្ខុនោះ គេជាគហៅថា អ្នកនៅរួមដោយសិស្ស
 ពួកធម៌ជាអតុសល ដ៏គាត្រក់នោះ វេទន៍ប្រើភិក្ខុនោះ ព្រះហេតុនោះ
 ភិក្ខុនោះ គេជាគហៅថា អ្នកនៅរួមដោយអាចារ្យ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ
 ភិក្ខុគេនៅរួមដោយសិស្ស អ្នកនៅរួមដោយអាចារ្យ តែងនៅជាទុក្ខនិម
 សប្បាយ យ៉ាងនេះឯង ។ ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រះហេតុអាស្រ័យ
 ក្នុងសិវៈនោះ យ៉ាងនេះក៏មាន ។

មួយទៀត ព្រះមោឃព្រះភាគបាទព្រាស់ព្រះគម្រាស់នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ចាំនិទ្យាយ អតុសលធម៌ ។ នេះ ជាមន្ទិលទានក្នុង ជាអមិត្រទានក្នុង
 ជាសម្រូទានក្នុង ជាពេជ្យយាកទានក្នុង ជាឆ្នាំងទានក្នុង អតុសលធម៌ ។
 តើដូចម្តេចខ្លះ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ លោកៈ ជាមន្ទិលទានក្នុង ជាអមិត្រ
 ទានក្នុង ជាសម្រូទានក្នុង ជាពេជ្យយាកទានក្នុង ជាឆ្នាំងទានក្នុង
 ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ទោសៈ ។ បេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ មោហៈ
 ជាមន្ទិលទានក្នុង ជាអមិត្រទានក្នុង ជាសម្រូទានក្នុង ជាពេជ្យយាក
 ទានក្នុង ជាឆ្នាំងទានក្នុង ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ អតុសលធម៌ ។ នេះឯង
 ជាមន្ទិលទានក្នុង ជាអមិត្រទានក្នុង ជាសម្រូទានក្នុង ជាពេជ្យយាក
 ទានក្នុង ជាឆ្នាំងទានក្នុង ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដ្ឋានិកសូត

អនត្ថជនោ លោកោ លោកោ ចិត្តប្បកោមោ
 កយមន្តរោ ជាតំ តំ ជេនោ នាវុជ្ឈតិ
 លុទ្ធោ អត្ថំ ន ជាតាតំ លុទ្ធោ នម្ពំ ន បស្សតិ
 អន្ទតមំ តនា ហោតំ យំ លោកោ សហតេ នរំ
 អនត្ថជនោ ដោសោ ដោសោ ចិត្តប្បកោមោ
 កយមន្តរោ ជាតំ តំ ជេនោ នាវុជ្ឈតិ
 នុទ្ធោ អត្ថំ ន ជាតាតំ នុទ្ធោ នម្ពំ ន បស្សតិ
 អន្ទតមំ តនា ហោតំ យំ ដោសោ សហតេ នរំ
 អនត្ថជនោ មោហោ មោហោ ចិត្តប្បកោមោ
 កយមន្តរោ ជាតំ តំ ជេនោ នាវុជ្ឈតិ
 មូឡោ អត្ថំ ន ជាតាតំ មូឡោ នម្ពំ ន បស្សតិ
 អន្ទតមំ តនា ហោតំ យំ មោហោ សហតេ នរុត្តំ ។

ឯវម្បិ តត្រាសយាតំ បរិស្សយា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បដ្ឋានិកសូត

លោកៈ ឱ្យកើតវិនាស លោកៈឱ្យចិត្តវដ្តល ភ័យ
 កើតខាងក្នុង អ្នកផងមិនយល់ភ័យនោះ ផនលោក
 មិនស្គាល់អត្ត ផនលោកមិនឃើញធម៌ សេចក្តីនឹងត
 ឈឹង តែងមានក្នុងកាលដែលលោកៈគ្របសង្កត់នោះ
 នោះ ចោសៈឱ្យកើតវិនាស ចោសៈឱ្យចិត្តវដ្តល ភ័យ
 កើតខាងក្នុង អ្នកផងមិនយល់ភ័យនោះ ផនប្រទុស្ត
 មិនស្គាល់អត្ត ផនប្រទុស្តមិនឃើញធម៌ សេចក្តីនឹងត
 ឈឹង តែងមានក្នុងកាលដែលចោសៈគ្របសង្កត់នោះ
 នោះ ចោហៈឱ្យកើតវិនាស ចោហៈឱ្យចិត្តវដ្តល ភ័យ
 កើតខាងក្នុង អ្នកផងមិនយល់ភ័យនោះ ផនភ្លើងមិន
 ស្គាល់អត្ត ផនភ្លើងមិនឃើញធម៌ សេចក្តីនឹងតឈឹង
 តែងមាន ក្នុងកាលដែលចោហៈគ្របសង្កត់នោះ នោះ ។

ឈ្មោះថាអន្តកយ ព្រោះហេតុអាស្រ័យក្នុងសរីរនោះ យ៉ាងនេះក៏មាន ។

វគ្គវិសាលសុត្តន្តបិដក

វុត្តំ ហេតុំ ភក្កវត្ថា តយោ ទោ មហារាជ បរិ-
 ស្សយនម្នា អដ្ឋង្គំ ឧប្បជ្ឈមាថា ឧប្បជ្ឈន្តិ អហិតាយ
 ទុក្ខាយ អជាសុវិហារាយ កកមេ តយោ លោកោ
 ទោ មហារាជ បរិស្សយនម្នា អដ្ឋង្គំ ឧប្បជ្ឈមាថា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អជាសុវិហារាយ គោ-
 សោ ទោ មហារាជ ។ បេ ។ មោហោ ទោ មហា-
 រាជ បរិស្សយនម្នា អដ្ឋង្គំ ឧប្បជ្ឈមាថា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 អហិតាយ ទុក្ខាយ អជាសុវិហារាយ កកមេ ទោ
 មហារាជ តយោ បរិស្សយនម្នា អដ្ឋង្គំ ឧប្បជ្ឈមាថា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អជាសុវិហារាយាតិ ។

លោកោ គោសោ ច មោហោ ច

បុរិសំ ចាបទេតសំ

ហីសន្តិ អត្តសម្ពុតា

តទសារិវ សម្មលន្តិ ។

ឯវម្យំ កត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

វគ្គវិសាលសុត្តន្តបិដក

មួយទៀត ព្រហេនព្រះភាគបានត្រាស់ព្រះអម្រាស់នេះថា បពិត្រ
 មហារាជ អកុសលធម៌ព ជាធម៌អន្តរាយ កាលកើតខាងក្នុង កើតឡើង
 ដើម្បីមិនជាតុណ ដើម្បីការលំបាក ដើម្បីការនៅមិនស្រួល អកុសល-
 ធម៌ពកើតដូចម្តេចខ្លះ បពិត្រមហារាជ លោកៈ ជាធម៌អន្តរាយ កាលកើត
 ខាងក្នុង កើតឡើងដើម្បីមិនជាតុណ ដើម្បីការលំបាក ដើម្បីការនៅ
 មិនស្រួល បពិត្រមហារាជ ទោសៈ ។ បេ ។ បពិត្រមហារាជ ទោហៈ
 ជាធម៌អន្តរាយ កាលកើតខាងក្នុង កើតឡើងដើម្បីមិនជាតុណ ដើម្បីការ
 លំបាក ដើម្បីការនៅមិនស្រួល បពិត្រមហារាជ អកុសលធម៌ពនេះឯង
 ជាធម៌អន្តរាយ កាលកើតខាងក្នុង កើតឡើងដើម្បីមិនជាតុណ ដើម្បីការ
 លំបាក ដើម្បីការនៅមិនស្រួល ។

លោកៈ ទោសៈ ទិន្ទរោហៈ កើតចំខ្លួន រមែង

សម្លាប់មុសេ ដែលមានចិត្តបាប ផ្ទុចផ្ទៃឫស្សី

ដែលសម្លាប់ដើមរបស់ខ្លួន ។

ឈ្មោះជាអន្តរាយ ព្រោះហេតុកាស្រ័យក្នុងសិរីរោងៈ យ៉ាងនេះក៏មាន ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខប្បដិទ្ធសោ

វុត្តិ ហេតិ កកវតា

ភកោ ឆោសោ ច ហោហោ ច ឥតោនិធានា

អវតី វតិ លោមហិសោ ឥតោនា

ឥតោ សមុដ្ឋាយ មនោវិតត្តា

តុហារតា ជន្តិមំវេស្សន្តិម្ពីតិ ។

ឯវម្យ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

បរិស្សយាធំ សហិតាតិ បរិស្សយេ សហិតា
អគង្គតា(*) អន្លោត្តរិតា បីឡាវ យាតវតី បរិស្ស-
យាធំ សហិតា ។ អធម្មីតិ សោ បច្ចេកសមុទ្ទោ
អភិវុ អធម្មី អនុត្រាសី អបលាយី បរិណតយកេ-
រវេ វិគខលោមហិសោ វិហារតីតិ បរិស្សយាធំ ស-
ហិតា អធម្មី ។ ឯគោ ឆរ ខត្តវិសាលាកប្បោ ។

តេជាហ សោ បច្ចេកសមុទ្ទោ

១ ឧ. អគង្គតា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ទុប្បដិទ្ធសោ

មួយទៀត ព្រះរោងព្រះភាគបានត្រាស់ព្រះតត្រាស់នេះថា

ភគៈ តោសៈ នីវរោហៈ មានអត្តភាពនេះជាហេតុ

សេចក្តីមិនត្រេកអរ សេចក្តីត្រេកអរ នឹងសេចក្តីប្រី

ព្រូចរោម កើតហើយគឺអត្តភាពនេះ សេចក្តីប្រើប្រាស់

គង្គិចក្តីទាំងឡាយ ដាលទៀងគឺអត្តភាពនេះ ហើយ

លែងចិត្ត ដូចជាពួកក្មេងលែងក្អែក ។

ឈ្មោះជាអន្តរាយ ព្រោះហេតុព្រមយក្នុងសីលនោះ យ៉ាងនេះគឺមាន ។

ពាក្យថា ជាអ្នកអត់ធ្មត់ ចំពោះអន្តរាយទាំងឡាយ នឹង ជាអ្នកអត់ធ្មត់
មិនផុតចិត្ត បរិវត្ត ចៀតបៀន ខ្ញុំពួកអន្តរាយ ហេតុនោះ (លោកពោល
ថា) ជាអ្នកអត់ធ្មត់ចំពោះអន្តរាយទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមិនគក់ស្អុត
នឹងព្រះបច្ចេកសមុទ្ទោនោះ មិនខ្លាច មិនគក់ស្អុត មិនឆ្កួត មិនរត់ លេបដី
សេចក្តីខ្លាច នឹងសេចក្តីញ័រចំប្រប់ហើយ ត្រាសចាកសេចក្តីព្រឺព្រូចរោម
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជាអ្នកអត់ធ្មត់ ចំពោះអន្តរាយទាំងឡាយ
ជាអ្នកមិនគក់ស្អុត ។ គប្បីប្រព្រឹត្តឆ្មាត់ឯង ដូចកុយរោស ។ ហេតុ
នោះ ព្រះបច្ចេកសមុទ្ទោនោះពោលថា

វគ្គវិសាលាសន្តិក្ខេប

ចាតុដ្ឋិសោ អប្បដិសោ ច ហោតិ
 សន្តុស្សមាទោ វគ្គវិសោ
 បរិស្សយោនំ សហិតា អនន្តិ
 ឯកោ ចរេ ទត្តវិសាលាកប្បោតិ ។

[២៦១] ទុស្សន្តហា បព្វជិតាបិ ឯកោ

អថោ កហដ្ឋា យវោវសត្តា
 អប្បោស្សត្តោ បរេត្តេសុ ហុត្វា
 ឯកោ ចរេ ទត្តវិសាលាកប្បោ ។

[២៦២] ទុស្សន្តហា បព្វជិតាបិ ឯកោតិ វគ្គ-
 កថោ បព្វជិតាបិ វិស្សយេបិ វិស្សមាទេ ឧទ្ទេសេ-
 បិ វិស្សមាទេ បរិមុត្តាយេបិ វិស្សមាទាយ ចិវរេបិ
 វិស្សមាទេ បរេត្តេបិ វិស្សមាទេ លោហជាលកេបិ
 វិស្សមាទេ ធម្មកកកេបិ វិស្សមាទេ បរិស្សាវនេបិ
 វិស្សមាទេ កុត្យកាយេបិ វិស្សមាទាយ ឧទាហ-
 នេបិ វិស្សមាទេ កាយកទ្ធនេបិ វិស្សមាទេ ធន-
 សុណន្តិ ធន សោតិ ឧទហន្តិ ធន អត្តាចេត្តិ ឧបដ្ឋេបេ-
 ន្តិ អនស្សរិ អវចនកា បដិលោមវត្តិទោ អញ្ញោទៅ
 មុទិ កកោន្តិក ទុស្សន្តហា បព្វជិតាបិ ឯកោ ។

វគ្គវិសាលាសន្តិក្ខេប

ចុត្តរមានភិយានៅ ជាសុខ ក្នុងទិស ២ ព័ន្ធមិន
 ពានសេចក្តីព័ន្ធដែកក្នុង សង្គោសាដោយបន្តិយ តាម
 ពានគេបាទ ជាអ្នកកេត្តិ ចំពោះពន្ធកាយព័ន្ធ
 ខ្សោយ ជាអ្នកមិនកេត្តិ ឆប្បប្រព្រឹត្តហាក់ឯង ដូច
 កុយរោស ។

[២៦១] ពួកបព្វជិត្វៈ ឆ័ន្ធពួកក្រហស្ត ដែលនៅគ្រប់
 គ្រងផ្ទះ្វះ គេសង្រ្គោះបាទដោយកម្រ ចុត្តរជាអ្នក
 មិនខ្វល់ខ្វាយ ក្នុងពួកបុគ្គលអ្នកដទៃ ឆប្បប្រព្រឹត្ត
 ហាក់ឯង ដូចកុយរោស ។

[២៦២] ពាក្យថា ពួកបព្វជិត្វៈ គេសង្រ្គោះបាទដោយកម្រ
 អធិប្បាយថា ពួកបព្វជិត្វៈ ក្នុងលោកនេះ កាលបើគេឱ្យនិស្ស័យក្តី ឱ្យ
 ទេសក្តី ឱ្យបរិបូជក្តី ឱ្យចិវក្តី ឱ្យប្រាគ្រក្តី ឱ្យផ្តល់លោហៈក្តី ឱ្យ
 ធម្មក្រក្តី ឱ្យកម្រងវិក្កក្តី ឱ្យកូនសោក្តី ឱ្យស្បែកជើងក្តី ឱ្យក្បួនខ្នង
 ចង្ក្រក្តី កែវម៉ែស្តាប់ ម៉ែឡើងគ្រឿង ម៉ែកាំងចិត្តចង់ដឹង ជាអ្នក
 មិនត្រេកស្តាប់ មិនឆ្ងឺតាមពាក្យ ប្រព្រឹត្តច្រាស បែរមុខទៅកាន់ទីដទៃ
 ហេតុនោះ (លោកគោលថា) ពួកបព្វជិត្វៈ គេសង្រ្គោះបាទដោយកម្រ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ប្បដ្ឋន្តស្កោ

[២៦៣] អថា គហដ្ឋា យាវាវសន្តាតិ នីទេ-
 កាទ្ធ គហដ្ឋាបិ ហត្ថម្ពិ ធិយ្យនាទេ រដេបិ
 ទេត្ថបិ វត្ថម្ពិ ហិរញ្ញេបិ សុវណ្ណេបិ ធិយ្យនាទេ
 កាមេបិ ឧគរេបិ ជនបទេបិ ធិយ្យនាទេ ន សុលាភ័ន្ត
 ន សោតំ ធិនហន្តំ ន អត្ធាចិត្តំ ធិបដ្ឋបេន្តំ
 អនស្សាវា អវចនកា បដិសោមវុត្តិចោ អត្ថោទេវ
 មុទំ កាភន្តិកំ អថា គហដ្ឋា យាវាវសន្តា ។

[២៦៤] អប្បោស្សុក្ខោ បាបុត្តសុ ហុត្វាតិ
 អត្តាទំ មេវេត្វា សទ្ធ នីមស្មី អន្តេ វុត្តា ។
 អប្បោស្សុក្ខោ បាបុត្តសុ ហុត្វាតិ អប្បោស្សុក្ខោ
 ហុត្វា អត្ថាវដោ ហុត្វា អនមេត្វោ ហុត្វាតិ អប្បោ-
 ស្សុក្ខោ បាបុត្តសុ ហុត្វា ។ ឋិតោ ចរេ ទត្ថវិសា-
 ណាកប្បោ ។ ភេតាបា សោ បទ្ទេកសម្ពុត្វោ

នុស្សន្តរោ បព្វជិតាមិ ឋិតោ
 អថា គហដ្ឋា យាវាវសន្តា
 អប្បោស្សុក្ខោ បាបុត្តសុ ហុត្វា
 ឋិតោ ចរេ ទត្ថវិសាណាកប្បោតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុប្បដ្ឋន្តស្កោ

[២៦៥] ពាក្យថា ពួកគ្រហស្ថ ដែលនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះខ្លះ គឺ
 ពួកគ្រហស្ថខ្លះ ក្នុងលោកនេះ កាលចេះឲ្យដំរីក្តី ឲ្យដក្តី ស្រែក្តី
 ចត្តាក្តី ប្រាក់ក្តី ហសក្តី ឲ្យស្រុកក្តី ក្រុងក្តី ខេត្តក្តី តែងមិនស្តាប់ មិន
 ផ្សំគ្រឿង មិនកំណត់ក្នុងដំរី ជាអ្នកមិនព្រមស្តាប់ មិនធ្វើតាមពាក្យ
 ប្រព្រឹត្តព្រាស បែរមុខទៅកាន់ទីដទៃ ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
 ពួកគ្រហស្ថដែលនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះខ្លះ ។

[២៦៦] ពាក្យថា បុគ្គលជាអ្នកមិនទូលំទូលាយក្នុងពួកបុគ្គលអ្នកដទៃ
 គឺ បុគ្គលទាំងអស់ លើកលែងតែខ្លួនចេញ លោកពោលក្នុងអក្ខរនេះ ។
 ពាក្យថា បុគ្គលជាអ្នកមិនទូលំទូលាយ ក្នុងពួកបុគ្គលអ្នកដទៃ បានសេចក្តីថា
 បុគ្គលជាអ្នកមិនទូលំទូលាយ ជាអ្នកមិនក្រវើន ជាអ្នកមិនកាច្បុះកាលីយ
 ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បុគ្គលជាអ្នកមិនទូលំទូលាយ ក្នុងពួកបុគ្គ
 លអ្នកដទៃ ។ គប្បីប្រព្រឹត្តឆ្គាក់ឯង ដូចកុយរោស ។ ហេតុនោះ
 ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះពោលថា

ពួកបព្វជិតខ្លះ នឹងពួកគ្រហស្ថ ដែលនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ
 ខ្លះ គេសង្រ្គោះបានដោយកម្រ បុគ្គលជាអ្នកមិនទូលំ
 ទូលាយ ក្នុងពួកបុគ្គលអ្នកដទៃ គប្បីប្រព្រឹត្តឆ្គាក់ឯង
 ដូចកុយរោស ។

វគ្គវិសាលាស្តង់ដារ

[២២៩] រោគេយយិត្វា តិហិត្យត្វាធានិ
 សញ្ញិទ្ធមត្តោ យថា តោវិន្យរោ
 ធន្វា ន វីរោ^(១) តិហិតទ្ធានិ
 ឯតោ ចរ ទត្តវិសាលាការេយ្យ ។

[២២៦] រោគេយយិត្វា តិហិត្យត្វាធានិ តិហិត្យ-
 ត្វាធានិ វុទ្ធន្តំ កោសា ឆ ឧស្ស ឆ មាលា ឆ កទ្ធិ
 ឆ វិលេបនំ ឆ អាគរណំ ឆ បិលទ្ធនំ ឆ វត្ថុញ
 ចារុបទញ្ច វេដ្ឋទញ្ច ឧត្តាទទញ្ច បរិមទទញ្ច ឆហា-
 បនំ សម្ពាហនំ អាធាសំ អញ្ចនំ មាលាវិលេបនំ មុ-
 ទុទ្ទណ្ឌកំ មុទលេបំ ហត្ថទទ្ធនំ សំខានទ្ធិ ធន្តំ
 ធាន្យកំ ទត្តិ ឆត្តិ ឧបាហថា ឧត្តិសំ មណិ ក-
 លវិជនំ រោគាធានិ វត្តាធានិ ធិយរស្សានិ^(២) ឥតិ វា ។
 រោគេយយិត្វា តិហិត្យត្វាធានិ រោគេយយិត្វា ធិត្វិយិត្វា
 បទិសម្ពយិត្វាតិ រោគេយយិត្វា តិហិត្យត្វាធានិ ។

១. ឆ. ធិយ ។ ២. ឆ. ធិយរស្សានិ ។

វគ្គវិសាលាស្តង់ដារ

[២២៩] វិបុស លេបនីវត្ថុតាំងឡាយជាគ្រឿងប្រាកដ
 របស់គ្រហស្ថ កាត់ចំណង់ របស់គ្រហស្ថតាំងឡាយ
 ដូចស្នេសផ្គុំ ដែលជម្រុះស្លឹក ឆប្បប្រព្រឹត្តម្នាក់
 ឯង ដូចកុយរោស ។

[២២៦] ពាក្យថា លេបនីវត្ថុតាំងឡាយជាគ្រឿងប្រាកដ របស់
 គ្រហស្ថ សេចក្តីថា សក់ ពុកមាត់ពុកចង្កា កម្រងក្តៅ គ្រឿងក្រអូប
 គ្រឿងឈាម គ្រឿងអាគារណៈ គ្រឿងប្រដាប់ សំពត់ គ្រឿងផល្លាប
 ឈ្នួតក្បាល គ្រឿងដុសខាត់ ការគេក៏គឺឧក ការផ្អូត ការគក់
 ច្របាច់ កញ្ចក់ ប្រដាប់សម្រាប់បន្តក់ កម្រងក្តៅ ទឹកគ្រឿងឈាម
 ស្រឡាប គ្រឿងលំអិតសម្រាប់ប្រសំមុខ គ្រឿងសម្រាប់លុបលាបមុខ
 គ្រឿងចង្កែប គ្រឿងចង្កៀង ម៉ែបង បំពង់ថ្នាំ ព្រះទ័ន ធីត្រ ស្បែក
 ដើក ក្បាច់មុខ ស្បៀកសក់ ស៊ី សំពត់ស្រីវែងទឹកខ្ចី លោក
 ហៅថា វត្ថុជាគ្រឿងប្រាកដ របស់គ្រហស្ថ ។ ពាក្យថា លេបនី
 វត្ថុតាំងឡាយ ជាគ្រឿងប្រាកដរបស់គ្រហស្ថ គឺ ទំលាក់ចោល
 ដាក់ចោល ដម្រះចោល ហេតុទោះ (លោករោសថា) លេបនីវត្ថុ
 តាំងឡាយ ជាគ្រឿងប្រាកដរបស់គ្រហស្ថ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេស

[២៦៧] សត្វឆ្មុបត្ថេន យេថា កោវិណ្ឌរោតិ យ-
 ថា កោវិណ្ឌរាស្ស បន្តានិ សីលានិ និព្វានិ បតីតា-
 និ ឯវមេវ គស្ស បច្ចេកសក្កុទ្ធស្ស កំហិត្យញ្ញា-
 និ និព្វានិ បតីតានីតិ សត្វឆ្មុបត្ថេន យេថា កោវិ-
 ណ្ឌរោ ។

[២៦៨] ធម្មាទ វិរោ កំហិតទុច្ចានីតិ វិយភតិ
 វិរោ ។ បរិមុតិ វិរោ ។ វិសរីតិ វិរោ ។ អលមត្តោ-
 តិ វិរោ ។ សូរោតិ វិរោ ។ វិក្កោន្តោ អភិរុ អន្តម្ពី
 អនុត្រាសី អបលាយី បហិទកយកេរោ វិកតលោ-
 មហំសោតិ វិរោ ។

អារតោ វិរោ សត្វចាបកេហិ
 ចំរយទុក្ខមតិទុ វិយភសោ
 សោ វិយភ បដានា
 វិរោ តានិ វុទ្ធតេ ភជន្តា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បដិសេស

[២៦៩] ភក្សថា ដូចរលូសផ្គុំ ដែលជម្រុះស្លឹក សេចក្តីថា
 ស្លឹកតាំងឡាយ របស់រលូសផ្គុំ ដែលវិល ដាច់ ជ្រុះ យ៉ាងណា
 ភក្សតាំងឡាយ នាំគ្រឿងប្រាកដរបស់គ្រហស្ថ នៃគ្រះហឫទ័យមុន្មោះ
 តំដាច់ជ្រុះ យ៉ាងវិលវិល ហេតុនោះ (លោកគោលថា) ដូចរលូសផ្គុំ
 ដែលជម្រុះស្លឹក ។

[២៧០] ភក្សថា វិបុរស គាត់ចំណេះរបស់គ្រហស្ថតាំងឡាយ
 អធិប្បាយថា ឈ្មោះថាវិបុរស ព្រោះហេតុមានសេចក្តីត្បូងៗ ។ ឈ្មោះ
 ថាវិបុរស ព្រោះហេតុជាអ្នកកាច ។ ឈ្មោះថាវិបុរស ព្រោះហេតុ
 ញ៉ាំងសេចក្តីត្បូងៗឱ្យកើត ។ ឈ្មោះថាវិបុរស ព្រោះហេតុមាន
 ចិត្តអត់កាច ។ ឈ្មោះថាវិបុរស ព្រោះហេតុជាអ្នកហិន ។ ឈ្មោះ
 ថាវិបុរស ព្រោះហេតុជាអ្នកមោទក មិនខ្លាច មិនខ្មត់ មិនស្រឡាត់
 កាំង មិនរត់ លះលង់សេចក្តីខ្លាចនឹងសេចក្តីញិច័យប្រហែយ ប្រាស
 ចាកសេចក្តីព្រិល ។

ព្រះទីលាស្រព វៀរចាកបាបតាំងតូច ក្នុងលោក
 នេះឯង មានការព្យាយាមជាលំនៅ កន្លងខ្ពុក្ពុក្នុងនក
 លោកមានព្យាយាម មានសេចក្តីប្រឹងប្រែង ជាអ្នកទាំង
 រឹង មានសភាពដូច្នោះ ដើមលោកហៅថា វិបុរស ។

កំហិតទូទាត់ វត្តភ្នំ ឬត្នា ឆ ឆាសីឆាសា ឆ អ.
 ជេឡូតា ឆ តុត្តជស្តុតា ឆ ហត្ថិកតស្តុត្នា
 ឆ ទេត្តត្ថ វត្ត ឆ ហិរញ្ញត្ថ សុវណ្ណត្ថ តាមងិ.
 តមរាជធានីយោ ឆ វជ្ជត្ថ ជនបទោ ឆ កោសោ
 ឆ កោដ្ឋាការត្ថ យង្គិញ រជនីយវត្ត ។ ឆេត្វាឆ
 វិរា កំហិតទូទាត់ គោ បទ្ទេតសម្ពុត្នោ វិរា
 កំហិតទូទាត់ ជិន្ទិត្ថា សមុទ្ទិន្ទិត្ថា ជហិត្ថា វិរាទេ.
 ត្ថា ឡង្គិកវិត្ថា អនាវត្ថមេត្ថាតិ ឆេត្វាឆ វិរា
 កំហិតទូទាត់ ។ ឯកោ ឆរ ទត្តវិសាលាកម្មោ ។
 តេជាហ គោ បទ្ទេតសម្ពុត្នោ

ក្រោយយំទា ក៏ហ៊ានត្រឡប់ទៅ

សត្វទាំងនោះ យំដា ក្រោយទ្រុឌ

ឆេតា ក៏ដោយ ក៏មានទុក្ខជាង

ឯកតា ៤៧ ទទួលបានសេចក្តីស្នើ ។

ក្នុងក្រុង ខ្ញុំស្រី ខឹងខ្ញុំស្រី ពេក ខឹងរឿង មាន់ ខឹងជ្រូក ដំរី
 គោ សេះឈ្មោល សេះញី ស្រែ ចង្ការ ប្រាក់ ឆាស ស្រុក ទឹកម
 រាជធានី ដែន ជនបទ បន្ទាយ ឃ្លាំង ខឹងរក្សាទីក្រុងក្រុង
 ណាមួយ លោកហៅថា ចំណងរបស់គ្រហស្ថ ។ ពាក្យថា វិបុល
 កាកចំណង របស់គ្រហស្ថទាំងឡាយ បានសេចក្តីថា ព្រះបច្ចេកសម្ពុ
 គោរ ជាវិបុល កាក ក្របែល លះ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស
 នូវចំណងរបស់គ្រហស្ថទាំងឡាយ ធ្វើឲ្យដល់នូវកិរិយាលែងកើត ហេតុ
 គោរ (លោកពោលថា) វិបុល កាកចំណងរបស់គ្រហស្ថទាំងឡាយ ។
 គប្បីប្រព្រឹត្តឆ្លាក់ឯង ដូចកុយរោស ។ ហេតុគោរ ព្រះបច្ចេកសម្ពុ
 គោរពោលថា

វិបុលស លះបង់ក្នុងចំណោម ជាត្រៀមប្រាកដ

របស់គ្រូហេតុ កាត់ចំណងរបស់គ្រូហេតុទាំងឡាយ

ដូចរលូសផ្គុំ ដែលជម្រុះស្លឹក ឈឺប្រព្រឹត្តឆ្នាក់

ឯង ដកយកមក ។

លុត្តត្ថបទី៣ ឧទ្ធករិកាយស្ស ព្រហ្មវិទ្យោ

(២៦៧) ស.ចេ ល.គេដេ ធិបតី សហាយំ

សទ្ធិចរំ សាទុរិហារំ ធីរំ

អតិកុយ្យ សព្វាធិ បរិស្សយាធិ

ធមយ្យ តេជត្ថមេវា សតិមា ។

(២៧០) ស.ចេ ល.គេដេ ធិបតី សហាយន្តិ ស. ចេ ធិបតី បណ្ឌិតំ បញ្ញវន្តំ កុដិមន្តំ ញាណំ វិភាវី មេធាវី សហាយំ ល.គេយ្យ មជ្ឈិម.គេយ្យ អធិគ.ត្រេយ្យ វិន្ទេយ្យាតិ ស.ចេ ល.គេដេ ធិបតី សហាយំ ។

(២៧១) សទ្ធិចរំ សាទុរិហារំ ធីរន្តំ សទ្ធិចរន្តំ ឯកគេតា ចរំ ។ សាទុរិហារិវន្តំ បមេ.គេដេ ឈានេន សាទុរិហារី ធីតិយេន ឈានេន គតិយេន ឈានេន ធាតុត្រេន ឈានេន សាទុរិហារី មេត្តាយមិ ធមតោវិមុត្តិយា សាទុរិហារី កុរុណាយមិ មុនេតាយមិ ឧបេត្តាយមិ ធមតោវិមុត្តិយា សាទុរិហារី

លុត្តត្ថបទី៣ ឧទ្ធករិកាយស្ស ព្រហ្មវិទ្យោ

(២៦៨) បើបុគ្គល បានសំឡាញ់ មានប្រាជ្ញាចាស់ខ្ញុំ

ជាអ្នកប្រព្រឹត្តត្រូវគ្នា មានការនៅប្រពៃ ជាអ្នកប្រាជ្ញ

អាចគ្របសង្កត់អន្តរាយព័ន្ធច្បងបាន គប្បីមានស្មារតី

មានចិត្តត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តនៅជាមួយសំឡាញ់នោះចុះ ។

(២៧០) ពាក្យថា បើបុគ្គលបានសំឡាញ់ មានប្រាជ្ញាចាស់ខ្ញុំ គឺ

បើបុគ្គលគប្បីបាន គប្បីចូល គប្បីប្រទះ គប្បីតែបោះ ខ្ញុំសំឡាញ់ មានប្រាជ្ញាចាស់ខ្ញុំ ជាបណ្ឌិត ជាបញ្ញវន្ត មានសេចក្តីចេះ មានសេចក្តីដឹង មានសេចក្តីយល់ច្បាស់ មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទម្លាយកំលេស ហេតុនោះ (លោកពាលថា) បើ បុគ្គលបានសំឡាញ់ មានប្រាជ្ញា ។

(២៧១) អធិប្បាយពាក្យថា ជាអ្នកប្រព្រឹត្តត្រូវគ្នា មានការនៅប្រពៃ ជាអ្នកប្រាជ្ញ ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកប្រព្រឹត្តត្រូវគ្នា គឺ ប្រព្រឹត្តក្នុងមុខការ ជាមួយគ្នា ។ ពាក្យថា មានការនៅប្រពៃ គឺ មានការនៅជ័យប្រពៃ ដោយលេខជ្ជនក៍បាន មានការនៅជ័យប្រពៃ ដោយទុកិយជ្ជនក៍បាន ដោយភគិយជ្ជនក៍បាន ដោយចក្ខុជ្ជនក៍បាន មានការនៅជ័យប្រពៃ ដោយចោតវិមុត្តិគឺមេត្តាបាន មានការនៅជ័យប្រពៃដោយ ចោតវិមុត្តិ គឺកុរុណាបាន មុនិភាពបាន វរបុណ្ឌបាន មានការ

វត្តវិសាលសុត្តន្តទ្រព្យ

អាគារសាធារណៈយន្តនសមាមត្តិយាមិ សាធុរហារី វិ-
 ញាណញ្ញាយេននសមាមត្តិយាមិ អាគិក្ខញ្ញាយេន-
 មាមត្តិយាមិ ខេវសញ្ញាណសញ្ញាយេននសមាមត្តិយា-
 មិ សាធុរហារី ធិរេននសមាមត្តិយាមិ សាធុរហារី
 ឧលសមាមត្តិយាមិ សាធុរហារី ។ ជីវន្តំ ជីវំ បណ្ឌិ-
 តំ បញ្ញវន្តំ ធុន្តិមន្តំ ញាណំ វិហារី មេធាវន្តំ សន្តិធរំ
 សាធុរហារី ជីវំ ។

[២៧២] អភិកុយ្យ សត្វាធិ បរិស្សយានីតិ បរិ-
 ស្សយាទិ ទ្វេ បរិស្សយា ចាកេធិបរិស្សយា ច បដិ-
 ច្ចន្ធិបរិស្សយា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុទ្ធន្តំ ចាកេធិបរិ-
 ស្សយា ។ បេ ។ ឥមេ វុទ្ធន្តំ បដិច្ចន្ធិបរិស្សយា ។
 អភិកុយ្យ សត្វាធិ បរិស្សយានីតិ សត្វាធិ បរិស្សយា-
 ធិ អភិកុយ្យ អភិករិមា អដ្ឋោត្តរិមា បរិយាធិយត្តាទិ
 អភិកុយ្យ សត្វាធិ បរិស្សយានី ។

វត្តវិសាលសុត្តន្តទ្រព្យ

ខៅជីប្រពៃ ដោយអាគារសាធារណៈយន្តនសមាមត្តិក៏បាន មានការខៅ
 ជីប្រពៃ ដោយវិញ្ញាណញ្ញាយេននសមាមត្តិក៏បាន ដោយអាគិក្ខញ្ញាយ-
 ននសមាមត្តិក៏បាន ដោយខេវសញ្ញាណសញ្ញាយេននសមាមត្តិក៏បាន មាន
 ការខៅជីប្រពៃ ដោយធិរេននសមាមត្តិក៏បាន មានការខៅជីប្រពៃ ដោយ
 ឧលសមាមត្តិក៏បាន ។ ពាក្យថា ជាអ្នកប្រាជ្ញ គឺជាអ្នកមានប្រាជ្ញា
 ជាបណ្ឌិត ជាបញ្ញវន្ត មានសេចក្តីចេះ មានសេចក្តីជឿ មានសេចក្តី
 យល់ច្បាស់ មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទម្លាយគិលេស ហេតុនោះ (លោក
 ពោលថា) ជាអ្នកប្រព្រឹត្តត្រូវគ្នា មានការខៅប្រពៃ ជាអ្នកប្រាជ្ញ ។

[២៧២] អធិច្យាយនាក្យថា គ្របសន្តត្តអន្តកយទាំងពួង ត្រង់
 ពាក្យថា អន្តកយ បានដល់ អន្តកយ ២ គឺ អន្តកយប្រាកដ ១ អន្តកយ
 កំបាំង ១ ។ បេ ។ ទាំងនេះ ហៅថា អន្តកយប្រាកដ ។ បេ ។ ទាំង
 នេះហៅថា អន្តកយកំបាំង ។ ពាក្យថា គ្របសន្តត្តអន្តកយទាំងពួង
 បានសេចក្តីថា គ្រប គ្របសន្តត្ត បង្រួប ប្រឹក ទូរពួកអន្តកយ
 ទាំងពួង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) គ្របសន្តត្តអន្តកយទាំង
 ពួង ។

[២៧៣] ចរេយ្យ ភេទត្ថមនោ សតិមាតិ សោ

បច្ចេកសម្ពុទ្ធា ភេទ ចិរកេន បណ្ឌិតេន បញ្ញា។

ន្តេន កុត្តិមន្តេន ញាណំវា វិភាវិវា មេធាវិវា

សហាយេន សន្តិ អត្តមនោ តុដ្ឋមនោ មាដ្ឋមនោ

បហដ្ឋមនោ ទុក្ខមនោ បមុទិតមនោ ចរេយ្យ វិករេ-

យ្យ^(១) ឥរិយេយ្យ វត្ថុយ្យ ចារេយ្យ យេមេយ្យ យា-

មេយ្យាតិ ចរេយ្យ ភេទត្ថមនោ ។ សតិមាតិ សោ

បច្ចេកសម្ពុទ្ធា សតិមា ហោតិ បរមេន សតិទេ-

បកេន សមដ្ឋានតោ ចិរកតំបិ ចិរភាសំបិ សវិតា

អនុស្សវិតាតិ ចរេយ្យ ភេទត្ថមនោ សតិមា ។

តេនាហ សោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធា

១៥. វិហរេយ្យ ។

[២៧៣] ភាគ្យថា គប្បីមានស្មារតី មានចិត្តក្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅ

ជាមួយសំឡាញ់នោះចុះ អធិប្បាយថា ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ មានចិត្ត

ក្រេកអរ មានចិត្តសប្បាយ មានចិត្តរីករាយ មានចិត្តស្រស់ស្រាយ មាន

ចិត្តអវលោក មានចិត្តពង្រាយ គប្បីគ្រាន់រៅ គប្បីគ្រាន់ទៅផ្សេងៗ ទៅ

ប្រព្រឹត្ត រក្សា ហត្រា ឲ្យហត្រាទៅ ជាមួយនឹងសំឡាញ់ ជាអ្នកមាន

ប្រាជ្ញាចាស់ៗ ជាបណ្ឌិត ជាបញ្ញវន្ត មានសេចក្តីចេះ មានសេចក្តីដឹង មាន

សេចក្តីយល់ច្បាស់ មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទម្លាយគិលេសនោះ ហេតុនោះ

(លោកពោលថា) គប្បីមានចិត្តក្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅ ជាមួយសំឡាញ់

នោះចុះ ។ ភាគ្យថា មានស្មារតី គឺព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ ជាបុគ្គល

មានស្មារតី ប្រកបដោយស្មារតីនឹងប្រាជ្ញាដ៏ក្រៃលែង រក្សា រក្សាយើង

ឲ្យអំពើដែលលោកធ្វើយូរមកហើយផង ឲ្យភាគ្យដែលលោកពោលយូរមក

ហើយផង ហេតុដូច្នោះ (លោកពោលថា) គប្បីមានស្មារតី មាន

ចិត្តក្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយសំឡាញ់នោះចុះ ។ ហេតុនោះ ព្រះ

បច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះពោលថា

វត្តវិសាណសុត្តន្តបិដក

សង្ខេប សម្រាប់ ជំនាញ សម្រាប់

សន្តិចរំ សាសន៍បារមី ៨៧

អភិក្កយ្យ សត្វាធិ ចរិស្សយាធិ

ឆ្លើយ៖ តេជគូមថា សតិមាតិ ។

(២៧៤) ដោយ លក្ខណៈ ជំនាញ សម្រាប់

សង្គម សាសនា ជីវ

ក្នុង រដ្ឋ វិជិត មហា យ

ឯកោ ៨៧ ទន្ទឹមសាសនាប្បេ ។

(២៧៥) ចោ ចេ លកេជ ជំបតាំ ស ហាយ ជំ

(၁) ၁၆ သိပ်ကံ ပဉ္စာရံ ပဉ္စာရံ ရှိသော စာ-

ឈឺ វិការី មេធាវី សម្រាយ លក្ខេប្ប បង្គុល.

កេយ្យ អង្គកប្បយ្យ វិទ្យោយ្យតិ ទោ ទេ លក្ខណ៍

၁၂၆၂

ក្រសួងសាធារណការ និងដឹកជញ្ជូន

បើគ្មានបាទសំឡាញ់ មានប្រាជ្ញាចិត្ត ជាអ្នក

ប្រព្រឹត្តិប្រតិបត្តិ មានការនៅប្រពៃ ជាអ្នកប្រាជ្ញ អាច

ប្រសស្តីក៏អនុវាយទាំងពួងបាន ឆ្លើយមានស្មារតី មាន

ចិត្តប្រធាន ប្រព្រឹត្តនៅជាមួយសំឡាញ់នោះទុះ ។

(၆၈၆) ပိဋကပုဒ်တရားစာတော် စာတော်တော်

ជាអ្នកប្រឹក្សាគ្រូគ្នា មានការងារប្រៀប ជាអ្នកប្រាជ្ញ៖

ឧប្ប័ប្រត្តិកម្មកំណត់ ដូចព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដែលទ្រង់

ល្អបំផុត ប្រសិនបើមានសេចក្តី

(២៧៨) ពាក្យថា បើបុគ្គលកើតបានសំឡាញ់នាប្រាជ្ញិតាស្រី

គឺ បើបុគ្គលណាមិនបាន មិនចូល មិនប្រទះ មិនស៊ើបការ ឬសំណុំឡើយ

មានប្រាជ្ញតាស៊ី ជាបណ្ឌិត ជាបញ្ជីនៃ មានសេចក្តីចេះ មានសេចក្តី

ភ្នំដឹក មានសេចក្តីយល់ច្បាស់ មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងឧបាយកិរាស

ഗോപുതം (ശ്ലോകനവതി) പേർക്കുവന്നിട്ടുള്ളതാണിത്.

07 Apr 7

(២៧២) សន្និចរិ សាទុវិហារិ ជីវន្តំ សន្និចរន្តំ
 ឯកតោ ចរិ ។ សាទុវិហារិន្តំ បរមេនបិ ឈានេន
 សាទុវិហារិ ។ ឬ ។ និរោធសមាធភ្តិយាបិ សាទុវិ-
 ហារិ ផលសមាធភ្តិយាបិ សាទុវិហារិ ។ ជីវន្តំ ជីវិ
 មណ្ឌិតំ បញ្ញាវន្តំ តុទ្ធិមន្តំ ញាណំ វិការិ មេតាវន្តំ
 សន្និចរិ សាទុវិហារិ ជីវិ ។

(២៧៣) រាជានុ រដ្ឋំ វិជិតំ បហាយាតិ រាជា
 ទត្តយោ មុត្តាភិសិន្នោ វិជិតសង្ការោ និហតបន្ទា-
 មិន្នោ លន្ទាធិប្បាយោ បរិមុណ្ឌិកោដ្ឋាការោ រដ្ឋញ្ច
 ជនបនេញ កោដ្ឋាការញ បហុតហិវន្តាសុវណ្ណំ ធម្មា-
 ញ បរិទ្ធិជិត្វា កេសមស្សំ ឱរោវេញ កាសា-
 យាបិ វត្តាបិ អន្ទានេញ អគារស្នា អនការិយំ
 បទ្ធិជិត្វា អតតេញ ធម្មាវិ ធម្មតត្វា ឯតោ រាតិ វិចារិ
 ភវិយតិ វត្តតិ ចាលេតិ បរមេតិ យាមេតិ ឯវិ
 បច្ចេកសម្មាទ្វាបិ សត្វំ យនាសបលំតោធំ ជិវិត្វា

(២៧៦) អធិប្បាយពាក្យថា ជាអ្នកប្រព្រឹត្តត្រូវគ្នា មានការនៅប្រពៃ
 ជាអ្នកប្រាជ្ញ ក្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកប្រព្រឹត្តត្រូវគ្នា គឺជាអ្នកប្រព្រឹត្តក៏បុរាណ
 ជាមួយគ្នា ។ ពាក្យថា មានការនៅប្រពៃ គឺមានការនៅប្រពៃ ដោយ
 បរមជ្ឈនក៏បាន ។ ឬ ។ មានការនៅប្រពៃ ដោយនិរោធសមាធភ្តិក៏បាន
 មានការនៅប្រពៃ ដោយផលសមាធភ្តិក៏បាន ។ ពាក្យថា ជាអ្នកប្រាជ្ញ
 គឺជាអ្នកមានប្រាជ្ញា ជាបណ្ឌិត ជាបញ្ញាវន្ត មានសេចក្តីចេះ មានសេចក្តី
 ដឹង មានសេចក្តីយល់ច្បាស់ មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទម្លាយគំរលស
 ហេតុនោះ (លោកភោលថា) ជាអ្នកប្រព្រឹត្តត្រូវគ្នា មានការនៅប្រពៃ
 ជាអ្នកប្រាជ្ញ ។

(២៧៧) ពាក្យថា ដូចព្រះរាជាសរេនីវង្ស ដែលទ្រង់ឈ្នះ
 ហើយ អធិប្បាយថា ព្រះរាជាជាក្សត្រិយ៍ ដែលបានមុត្តាភិសេក បានឈ្នះ
 សង្គ្រាម បានកំចាត់បន្ទាបក្រ បានសម្រេចតាមព្រះបំណងហើយ មាន
 យ៉ាងបរិបូណ៌ ទ្រង់លេងវិជ្ជាជន ជនបទជន យ៉ាងដាក់ប្រាក់និងមាស
 ច្រើនជន ឧទាមជន ហើយការព្រះរាជសន្តិព្រះមស្ស ទ្រង់កាសាយពស្ត្រ
 ចេញចាកដំណាក់ ហើយទ្រង់ប្រជុំស ដល់ខ្ញុំកាតមិទមានកម្លាំង ក្រាប
 ក្រាបទៅរៀងៗ ទៅ ប្រព្រឹត្ត រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ មួយអង្គជន
 (យ៉ាងណា) ឯព្រះបច្ចេកសម្មា កាត់សេចក្តីកម្លាំងក្នុងយកលាស កំណត់

ឧត្តវិសាលសុត្តន្តបិដក

បុគ្គលាបលំពោជំ ជំនុំត្វា ញាតិបលំពោជំ ជំនុំត្វា
 មិត្តាមច្ចុបលំពោជំ ជំនុំត្វា កេសមស្សំ ឧហោរត្វា
 កាសាយាជំ វត្តាជំ អន្ធានេត្វា អការស្នា អនការិយំ
 បព្វជិត្វា អភិព្វនកាវំ ឧបកត្វា ឯកោ ធរតិ
 វិចរតិ សិរិយតិ វត្តតិ ចាលេតិ យមេតិ យាមេតិ
 រាជាវ រជ្ជំ វិជិតំ បហាយ ។ ឯកោ ធរ ឧត្តវិសា-
 លាកបេរោ ។ តេនាហ សោ បទ្កេកសម្ពុត្វា
 នោ ធរ លកេដ ជំបតំ សហាយំ
 សន្និចរំ សាទុវិហារិ ជំរំ
 រាជាវ រជ្ជំ វិជិតំ បហាយ
 ឯកោ ធរ ឧត្តវិសាលាកបេរោតិ ។
 (២៧៨) អន្ធា ចសំសាម សហាយសម្បជំ
 សេដ្ឋា សមា សេវិតត្វា សហាយា
 ឯតេ អលត្វា អនវដ្ឋកោជំ
 ឯកោ ធរ ឧត្តវិសាលាកបេរោ ។

ឧត្តវិសាលសុត្តន្តបិដក

កាតំសេចក្តីកន្លងក្នុងខន្តីប្រពន្ធ កាតំសេចក្តីកន្លងក្នុងញាតិ កាតំ
 សេចក្តីកន្លងក្នុងមិត្តន្តិកាមាត្រ កាសកំពុកមាត់ពុកចង្កា ស្បៀកដណ្តប់
 កាសាយពស្ត្រ ចេញចាកគេហដ្ឋាន ហើយដល់ខ្ញុំភាគមិនមានកន្លង
 គ្រាប់ គ្រាប់ទៅផ្សេងៗ ទៅ ប្រព្រឹត្ត គេហ យាត្រា ឱ្យយាត្រាទៅ
 តែម្នាក់ឯង គឺយ៉ាងនោះ ហេតុនោះ (ឈាតតោលថ) ដូចព្រះរាជាលះ
 បង្គំដែន ដែលទ្រង់ឈ្នះហើយ ។ ឆប្បប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរមាស ។
 ហេតុនោះ ព្រះបរមេសម្ពុត្វានោរោលថ
 បើបុគ្គលរកមិនបានសំឡេង មានប្រាជ្ញាចាស់ទុំ ជា
 អ្នកប្រព្រឹត្តត្រូវគ្នា មានការនៅប្រពៃ ជាអ្នកប្រាជ្ញទេ
 ឆប្បប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចព្រះរាជាលះបង្គំដែន ដែល
 ទ្រង់ឈ្នះហើយ ឬដូចកុយរមាស ។
 (២៧៩) ភាមពិត យើងសរសើរទៅការចិញ្ចឹមដោយ
 សំឡេងហើយ តែបុគ្គលគួរគប្បីរកសំឡេង មាន
 គុណប្រសើរជាងខ្លួន មិនសំឡេងមានគុណស្មើខ្លួន
 ខ្លួន បើរកមិនបានសំឡេងតាំងខ្លួនទេ ឆប្បជាអ្នក
 បរិភោគភោជនមិនមានទោស ហើយប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង
 ដូចកុយរមាស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិក្ខេប

[២៧៩] អន្តា បសំសាម សហាយសម្មនន្តំ អន្តា-
 តំ ឯតំសវនំ ឯស្សំសយវនំ ឯត្តាភ័វនំ អន្តេជ្ឈ-
 វនំ អន្តេជ្ឈកាវនំ ឯយោកវនំ អបណ្ណកាវនំ
 អវគ្គាវនំមេតំ អន្តាតិ ។ សហាយសម្មនន្តំ
 សហាយសម្មនា វុត្តតិ យោ សោ សហាយោ
 អសេត្តនំ សីលត្តនំ សមធម្មតោ ហោតិ
 អសេត្តនំ សមាធិត្តនំ អសេត្តនំ ចញ្ញាទន្ធនំ
 អសេត្តនំ វិមុត្តិត្តនំ អសេត្តនំ វិមុត្តិញ្ញាណ-
 នស្សនក្ខន្ធនំ សមធម្មតោ ហោតិ ។ អន្តា បសំ-
 សាម សហាយសម្មនន្តំ សហាយសម្មនំ បសំសា-
 ម ជាមេម កេត្តម វណ្ណមាតិ អន្តា បសំសាម
 សហាយសម្មនំ ។

[២៨០] សេដ្ឋា សមា សេវិត្តា សហាយាតិ
 សេដ្ឋា ហោន្តិ សហាយា សីលេន សមាធិតា ប-
 ញ្ញាយ វិមុត្តិយា វិមុត្តិញ្ញាណនស្សនេន សមា ហោន្តិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិក្ខេប

[២៧៩] អនិច្ចាយពាក្យថា ភាមតិគ យើងសរសើរឲ្យការបរិច្ចាលិ
 ដោយសំឡេងហើយ ត្រង់ពាក្យថា ភាមតិគ គឺ ជាពាក្យពាលដោយ
 ចំណែកមួយ ជាពាក្យពាលដោយអនាមសង្ស័យ ជាពាក្យពាល
 ដោយអនឡើងឆ្ងល់ ជាពាក្យមិនបែកជាពីរ ជាពាក្យមិនប្រកជាពីរ ជា
 ពាក្យប្រកបអស់ដើម ជាពាក្យមិនខុស ពាក្យថា ភាមតិគ ខ្ញុំ ជាពាក្យ
 គំណត់ ។ ពាក្យថា ការបរិច្ចាលិដោយសំឡេង សេចក្តីថា ដែលហៅ
 ថា ការបរិច្ចាលិដោយសំឡេង បានដល់សំឡេង ប្រកបដោយ
 អសេត្តសីលក្នុង ប្រកបដោយអសេត្តសមាធិក្នុង ដោយអសេត្តបញ្ញាទន្ធន៍
 ដោយអសេត្តវិមុត្តិក្នុង ដោយអសេត្តវិមុត្តិញ្ញាណនស្សនក្នុង ។ ពាក្យ
 ថា ភាមតិគ យើងសរសើរឲ្យការបរិច្ចាលិ ដោយសំឡេងហើយ គឺ
 យើងសរសើរ ស្តេច កោត ថ្ងៃឯគុណ ឲ្យការបរិច្ចាលិដោយសំឡេង
 ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ភាមតិគ យើងសរសើរឲ្យការបរិច្ចាលិ
 ដោយសំឡេងហើយ ។

[២៨០] ពាក្យថា បុគ្គលគួរគាប់សំឡេង មានគុណប្រសើរ
 ជាងខ្លួន ខឹងសំឡេងមានគុណស្មើខឹងខ្លួន អនិច្ចាយថា សំឡេងជា
 បុគ្គលប្រសើរជាងដោយសីល សមាធិ ចញ្ញា វិមុត្តិ វិមុត្តិញ្ញាណនស្សនៈ

វត្ថុវិសោធនសុត្តន្តបិដក

សហាយា សីលេន សមាជិតា បញ្ញាយ វិមុត្តិយា
វិមុត្តិញ្ញាណនិស្សនេន សេដ្ឋា វា សហាយា សមា
វា សហាយា សេវិតតា កជិតតា បយិរុទាសិតតា
បរិមុត្តិតតា បរិបញ្ចិតតាតិ សេដ្ឋា សមា សេវិតតា
សហាយា ។

[២៨១] ឯតេ អលទ្ធា អនុវដ្ឋកោដិទិ អត្ថំ បុគ្គ-
លោ សាវដ្ឋកោដិ អត្ថំ បុគ្គលោ អនុវដ្ឋកោដិ ។

កកមោ ច បុគ្គលោ សាវដ្ឋកោដិ ។ នីនេក-
ថោ បុគ្គលោ កុបាធាយ លបធាយ នេមិត្តក-
កាយ ធិប្បសិកកាយ លាភេន លាភំ ធិជីកិសន-
កាយ ធារុធានេន វេជ្ជុធានេន បត្តុធានេន បុប្ផ-
ធានេន(*) សិចាធានេន ចុណ្ឌធានេន មត្តិកធា-
នេន ធន្តកដ្ឋធានេន មុទោនកធានេន ធាតុក-
ម្យកាយ មុក្ខសូបកាយ ចារិកដ្យកាយ បរិមុត្តិ-
មិសិកកាយ វត្ថុវិជ្ជាយ វិចារិកវិជ្ជាយ អត្ថ-
វិជ្ជាយ ធក្ខត្តវិជ្ជាយ ត្វកកមនេន បហំនកមនេន

* ធិ. បុគ្គលេន និលត្ថ(៩៩) ។

វត្ថុវិសោធនសុត្តន្តបិដក

សំឡាញ់ ជាបុគ្គលស្មើដោយសីល សមាជិ បញ្ញា វិមុត្តិ វិមុត្តិញ្ញា-
ណនិស្សនៈ បុគ្គលត្រូវសេចក្តី ត្រូវគប់រក ត្រូវចូលទៅអង្គុយដឹក ត្រូវ
សាកសួរ ត្រូវដេញដោល ខ្ញុំសំឡាញ់មានគុណប្រសើរជាងខ្ញុំ ឬសំ-
ឡាញ់មានគុណស្មើនឹងខ្ញុំ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បុគ្គលគួរគេបំ
គេសំឡាញ់មានគុណប្រសើរជាងខ្ញុំនឹងសំឡាញ់មានគុណស្មើនឹងខ្ញុំ ។

[២៨១] ពាក្យថា បើកមិនបានសំឡាញ់ ចាំនិម្មិត គប្បីថា
អ្នកបរិភោគភោជនមិនមានរោស អធិប្បាយថា បុគ្គលបរិភោគភោជន
ប្រកបដោយរោសក៏មាន បុគ្គលបរិភោគភោជនមិនមានរោសក៏មាន ។

ចុះបុគ្គលបរិភោគភោជន ប្រកបដោយរោស កើតដូចម្តេច ។ បុគ្គល
ខ្លះ ក្នុងលោកនេះ បាន ចូប ច្រវះ ភើបលះ ប្រសព្វ ដោយអធម៌មិនលប
តាបហើយចិត្តមិនរឹង គឺដោយកិរិយាបំភាន់ កិរិយាស្រវាក់ កិរិយាបញ្ចុក
បញ្ចៀន កលល្បិច កិរិយាស្វន្តលោភដោយលោភ ដោយការឲ្យឈឺ ឲ្យ
ឫស្សី ឲ្យស្លឹកឈើ ឲ្យផ្កាឈើ ឲ្យគ្រឿងសម្រាប់ស្លឹក ឲ្យឈើអិត ឲ្យដីស្អិត
ឲ្យឈើស្អិត ឲ្យទឹកសម្រាប់លប់មុខ ដោយការបន្ទាបខ្លួនចំពោះត្រកូល
ដោយសំនីដូចជាសំឡូសវណ្ណកបាយ ដោយការបំបាត់ក្លិនស្រកូលត្រកូល
ដោយការស៊ីសាច់ខ្លួនរក ដោយវត្ថុវិជ្ជា កិច្ចានវិជ្ជា អត្ថវិជ្ជា ធក្ខត្តវិជ្ជា
ដោយធ្វើខ្លួនយក្សក្ស ហើយទៅ ដោយការទៅកាន់ទីដែលគេប្រើទៅ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិទ្ធិសោ

ជដ្ឋ្យប្បសដីយេន វេជ្ជកម្មេន ទូតកម្មេន មិណ្ឌាប្ប-
ដិមិណ្ឌាកេន នាបាទុប្បនាទេន អដម្មេន វិសមេន
លទ្ធា លភិទ្ធា បដិលភិទ្ធា អធិតទ្ធា វិទ្ធិទ្ធា ជីវិតំ(១)
កប្បេតិ អយំ វុទ្ធាតុ បុគ្គលោ សាវជ្ជកោជី ។

កតតោ ន បុគ្គលោ អនុវជ្ជកោជី ។ ឥនេក-
ទ្វោ បុគ្គលោ ន កុហនាយ ន លបនាយ ន
នេមិត្តកតាយ ន ឱប្បេសិកតាយ ន លាកេន
លាភំ ធិជីតីសនតាយ ន នាទុនាទេន ន វេជ្ជនាទេន
ន បត្តនាទេន ន បុប្ផនាទេន(២) ន សិទាននាទេន
ន ទុល្លានាទេន ន មត្តកនាទេន ន នន្តកដ្ឋនាទេន
ន មុចោនតនាទេន ន ចាតុកម្មតាយ ន មុត្ត-
ស្វបតាយ ន ចារិកជ្យតាយ ន បរមិដ្ឋមិសិកតាយ
ន វត្ថុវិជ្ជាយ ន តិវច្ឆាវិជ្ជាយ ន អត្ថវិជ្ជាយ ន
នក្ខត្តវិជ្ជាយ ន ទូតកម្មេន ន បដិទកម្មេន ន
ជដ្ឋ្យប្បសដីយេន ន វេជ្ជកម្មេន ន ទូតកម្មេន ន

១ ម. ជីវិតំ ។ ២ ម. ន បុប្ផនាទេន ន វេជ្ជនាទេន ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បដិទ្ធិសោ

ដោយការបម្រើដោយស្ម័គ្រ ដោយវេជ្ជកម្ម ទូតកម្ម ដោយផ្គុំបាយភប
ផ្គុំបាយ ដោយការឱ្យក្រីក្រដែលគេឱ្យផលខ្លះៗ ទេ លោកហៅថា
បុគ្គល ចំពោះភាគភាជនប្រកបដោយទោស ។

ចុះបុគ្គលចំពោះភាគភាជន មិនមានទោស តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
ខ្លះ គ្មានលោភទេ បាទ ចូប ប្រទះ តើបោះ ប្រសព្វ ដោយធម៌
ដ៏រាបរាប ហើយចិត្តមិនរំខាន គឺ មិនមែនដោយការបំភាន់ មិនមែន
ដោយការស្រវឹង មិនមែនដោយការបញ្ចកបញ្ចៀន មិនមែនដោយ
កលល្បិច មិនមែនដោយការស្វែងលាភដោយលាភ មិនមែនដោយការ
ឱ្យឈឺ មិនមែន ដោយការឱ្យឫស្សី មិនមែនដោយការឱ្យស្លឹកឈើ
មិនមែនដោយការឱ្យផ្កាឈើ មិនមែន ដោយការឱ្យត្រឡឹងសម្រាប់ស្លឹក
មិនមែនដោយការឱ្យលំអិត មិនមែនដោយការឱ្យដីស្លឹក មិនមែនដោយ
ការឱ្យឈឺស្លន់ មិនមែន ដោយការឱ្យទឹកសម្រាប់លេបម្តង មិនមែន
ដោយការបង្ខំឲ្យបង្ខំចំពោះក្រកូល មិនមែន ដោយសំដីស្តីសម្តែង
សម្តែងបាយ មិនមែនដោយការបិទបញ្ជិះសេក្ខនក្រកូល មិនមែន
ដោយការស្តីសាច់ខ្លួនគេ មិនមែនដោយក្តីថ្លា មិនមែនដោយគំហើញថ្លា
មិនមែនដោយអត្តិវិជ្ជា មិនមែនដោយទុក្ខវិជ្ជា មិនមែនដោយទូកយ្យ-
កម្មហើយទៅ មិនមែនដោយកិរិយាទៅកាន់ទីដែលគេបញ្ជូនទៅ មិនមែន
ដោយការបម្រើដោយស្ម័គ្រ មិនមែនដោយវេជ្ជកម្ម មិនមែនដោយទូតកម្ម

វគ្គវិសាលាសុត្តន្តបិដក

ចិណ្ឌប្បដិច្ចចិណ្ឌកោដិ ឆ ន ឆាឆាធុប្បឆាឆេន ឆម្មេន
សមេន លទ្ធា លភិទ្ធា បដិលភិទ្ធា អធិកត្តា វិជ្ជា
ត្វា ជីវិតំ កម្មប្បតិ អយំ វុច្ចតិ បុគ្គលោ អនវដ្ឋ-
កោជី ។

ឯតេ អលទ្ធា អនវដ្ឋកោជីតិ ឯតេ អលទ្ធា
អលភិទ្ធា អប្បដិលភិទ្ធា អធិកត្តា អវិជ្ជាតិ ឯតេ
អលទ្ធា អនវដ្ឋកោជី ។ ឯតោ ចរេ ទក្កវិសាលា-
កម្មោ ។ តេឆាហ សោ បច្ចេកសម្មាទ្ធា

អទ្ធា បសំសាម សហយសម្មាទិ
សេដ្ឋា សមា សេវិតទ្វា សពោយា
ឯតេ អលទ្ធា អនវដ្ឋកោជី
ឯតោ ចរេ ទក្កវិសាលាកម្មោតិ ។

(២៨២) ទិស្វា សុវណ្ណស្ស បកស្សរាជំ

កាម្មាបុត្តេន សុចិដ្ឋិតាជំ
សង្ឃជ្ជយន្តាជំ ទុរេ ភុជស្មី
ឯតោ ចរេ ទក្កវិសាលាកម្មោ ។

វគ្គវិសាលាសុត្តន្តបិដក

មិនមែនដោយដុំបាយធម៌ដុំបាយ មិនមែនដោយការឱ្យខ្ញុំវត្ថុដែលធានា
ផលវិជ្ជាញ នេះលោកហៅថា បុគ្គលបរិភោគភោជនមិនមានទោស ។

ពាក្យថា បើកមិនបានសំឡាញ់ទាំងនេះទេ គប្បីជាអ្នកបរិភោគ
ភោជនមិនមានទោស គឺ មិនបាន មិនច្នៃ មិនប្រទេ មិនរឹបចំ
មិនប្រសព្វខ្ញុំសំឡាញ់នេះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បើកមិន
បានសំឡាញ់ទាំងនេះទេ គប្បីជាអ្នកបរិភោគភោជនមិនមានទោស ។
គប្បីប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។ ហេតុនោះ ព្រះបច្ចេកសម្មា
នោះ ពោលថា

កាមភិក យេនិសរេសីរ ខ្ញុំការបរិច្ចណិដោយសំឡាញ់
ហើយ តែបុគ្គលគួរគប់កសំឡាញ់មានកុណប្រសើរ
ព័ន្ធខ្លួន ខឹងសំឡាញ់មានកុណស្មើខឹងខ្លួន បើកមិន
បានសំឡាញ់ទាំងនេះទេ គប្បីជាអ្នកបរិភោគភោជនមិន
មានទោស ហើយប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។

(២៨២) បុគ្គលឃើញគងទោសទាំងពីរ ដ៏គួរផ្សោវាដែល
កម្មាបុត្ត ធ្វើសម្រេចល្អហើយ ទន្ទឹមគ្នា ព្រមទាំង គប្បី
ប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្សន្តបិដក

[២៨៣] ធិស្វា សុវណ្ណស្ស បកស្សនាធិតំ ធិស្វា
បស្សិតា តុលយិតា តិរយិតា វិការយិតា វិភូតំ
កក្កា ។ សុវណ្ណស្សនំ ជាតុបស្ស ។ បកស្សនាធិតំ
បរិសុទ្ធានំ បរិយោធានាធិតំ ធិស្វា សុវណ្ណស្ស បក-
ស្សនាធិ ។

[២៨៤] កម្មាបុត្តេន សុនិដ្ឋិតាធិតំ កម្មាបុត្តោ
វុទ្ធិតំ សុវណ្ណកាហ ។ កម្មាបុត្តេន សុនិដ្ឋិតាធិតំ
កម្មាបុត្តេន សុនិដ្ឋិតាធិ សុកតាធិ សុបរិកម្មាធិតំ
កម្មាបុត្តេន សុនិដ្ឋិតាធិ ។

[២៨៥] សង្ឃដ្ឋយន្តានំ ទុវេ កុដស្មិន្ទំ កុដា
វុទ្ធិតំ ហត្ថោ ។ យថា ឯកស្មី ហត្ថោ ទ្វេ ទុវានំ
យដេន្ទំ ឯវមេវ សត្តា តណ្ហាវសេន យដេន្ទំ តិរច្ឆា-
នយោនិយំ យដេន្ទំ មិត្តវិសយេ យដេន្ទំ មទុស្ស-
លោកេ យដេន្ទំ ធម៌លោកេ យដេន្ទំ កតិយា
កតិ ទុបបត្តិយា ទុបបត្តិ បដិសន្ធិយា បដិ-
សន្ធិ កវេន កវំ សំសារេន សំសារំ វដ្ឋេន វដ្ឋំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្សន្តបិដក

[២៨៦] ពាក្យថា ឃើញកងមាស ជីគីរផ្កា គឺ ឃើញ មើល
ស្តង់ ត្រួត បញ្ជាក់ ធ្វើឲ្យច្បាស់ ។ ពាក្យថា មាស គឺ ជាតុប ។
ពាក្យថា គីរផ្កា គឺស្លឹក ផ្លូវផង ហេតុនោះ (លោកោលថា) ឃើញ
កងមាស ជីគីរផ្កា ។

[២៨៧] ពាក្យថា ដែលកម្មាបុត្តធ្វើសម្រេចល្អហើយ សេចក្តីថា
ជាតិមាស លោកហៅថា កម្មាបុត្ត ។ ពាក្យថា ដែលកម្មាបុត្ត
ធ្វើសម្រេចល្អហើយ បានសេចក្តីថា ដែលកម្មាបុត្តធ្វើសម្រេចល្អហើយ
ធ្វើល្អហើយ មានការសម្រេចសម្រាំងល្អហើយ ហេតុនោះ (លោកោល
ថា) ដែលកម្មាបុត្តធ្វើសម្រេចល្អហើយ ។

[២៨៨] ពាក្យថា កងមាសតំណីរ ដែលទន្ធិចន្ទា ព្វដឹង អធិប្បាយ
ថា ហត្ថ លោកហៅថា ដៃ ។ កងមាសតំណីរ ព្វដឹងដូច្នេះ ទន្ធិចន្ទា
យ៉ាងណា ពួកសត្វតែងទន្ធិច ដោយអំណាចតណ្ហា គឺទន្ធិចក្នុងកំណើត
តំបន់ ទន្ធិចក្នុងបិក្ខវិស័យ ទន្ធិចក្នុងមនុស្សលោក ទន្ធិចក្នុងវិរលោក
គឺថា ទន្ធិច ក្រាច់ ទៅ ទៅ ប្រព្រឹត្ត ក្សេម យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ កាន់
គតិ ដោយគតិ កាន់ទុបបត្តិ ដោយទុបបត្តិ កាន់បដិសន្ធិ ដោយបដិសន្ធិ
កាន់កត ដោយកត កាន់សង្ខារ ដោយសង្ខារ កាន់វដ្តៈ ដោយវដ្តៈ

វច្ឆវិសាលាសុត្តន្តទ្រព្យសោ

យដេន្តិ ចរន្តិ វិហរន្តិ វិយន្តិ វត្តន្តិ ទាលេន្តិ យដេន្តិ
យាបេន្តិ តិ សង្ឃដ្ឋយន្តានិ ទុវេ កុជស្មី ។ ឯកោ ចរ
ទក្កវិសាលាកម្មោ ។ តេនាហ សោ បទេកសម្ពុទ្ធា

និស្វា សុវណ្ណស្ស បកស្សវនិ
កម្មាបុត្តេន សុនិដ្ឋិតានិ
សង្ឃដ្ឋយន្តានិ ទុវេ កុជស្មី
ឯកោ ចរ ទក្កវិសាលាកម្មោតិ ។

[២៨៦] ឯវិ ទុតិយេន សហា មមស្សា
វាចាភិណ្ឌោ អភិសង្កា វា
ឯតិ ភយំ អាយតិ បេតុមាថា
ឯកោ ចរ ទក្កវិសាលាកម្មោ ។

[២៨៧] ឯវិ ទុតិយេន សហា មមស្សាតិ
តណ្ហាទុតិយេន ។ តណ្ហាទុតិយោ វា ហោតិ បុត្ត-
លទុតិយោ វា ។ កថំ តណ្ហាទុតិយោ ហោតិ ។
តណ្ហាតិ រូបតណ្ហា សន្តតណ្ហា កន្ធិតណ្ហា វេសតណ្ហា
ដោដ្ឋតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ យស្សេសា តណ្ហា
អប្បហិទា សោ វុច្ចតិ តណ្ហាទុតិយោ ។

វច្ឆវិសាលាសុត្តន្តទ្រព្យសោ

ហេតុនា (លោកៈកាលថា) ភវិមាសតាំងពី ដែលទន្តិចន្ទា ឡើង ។
កប្បប្រព្រឹត្តឆាន់ឯង ដូចកុយរោស ។ ហេតុនា ព្រះបាទកសម្ពុ
នោ កោលថា

បុគ្គលឃើញ ភវិមាសតាំងពី ដ៏គួរផ្អាក ដែល
កម្មាបុត្ត ធ្វើសម្រេចល្អហើយ ទន្តិចន្ទា ឡើង
កប្បប្រព្រឹត្តឆាន់ឯង ដូចកុយរោស ។

[២៨៦] កាហ្មសកយ ដោយរោចក្តិ ការជាប់ពាក់ក្តី
ជាមួយនឹងបុគ្គលជាគម្រប់ពីរ របស់អញ យ៉ាងនេះ
បុគ្គលកាលសំឡឹងឃើញក៏យន់ ក្នុងអនាគត កប្ប
ប្រព្រឹត្តឆាន់ឯង ដូចកុយរោស ។

[២៨៧] អធិប្បាយភាគៗថា ជាមួយនឹងបុគ្គលជាគម្រប់ពីរ របស់
អញ យ៉ាងនេះ គឺបុគ្គល មានកណ្តាជាគម្រប់ពីរ ។ បុគ្គលមានកណ្តា
ជាគម្រប់ពីរក៏មាន មានបុគ្គលជាគម្រប់ពីរក៏មាន ។ បុគ្គលមានកណ្តាជា
គម្រប់ពីរក៏ដូចម្តេច ។ ភាគៗថា កណ្តា បានដល់ប្រកណ្តា សទ្ធកណ្តា
ភន្ធកណ្តា វេសកណ្តា ដោដ្ឋកណ្តា ធម្មកណ្តា ។ បុគ្គលណាមិន
បានលះលើកណ្តានេះ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា មានកណ្តាជាគម្រប់ពីរ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បវត្តិសូត

កណ្តាទុតិយោ បុរិសោ នីយមន្ទាន សំសរំ

ឥត្ថកាវត្ថាថាភារី សំសារំ ធាតុវត្ថុតិ(*) ។

ឯវិ កណ្តាទុតិយោ ហោតិ ។ កាដំ បុគ្គលទុតិយោ
ហោតិ ។ ឥនេកាច្ឆោ ន អត្តហេតុ ន ការណហេ-
តុ ឧទូតោ អវុបសន្តចិត្តោ ឯកស្ស វា ទុតិយោ
ហោតិ ទ្វិដ្ឋំ វា តតិយោ ហោតិ តិណ្ឌំ វា ចតុត្ថោ
ហោតិ តត្ថ ពហំ សម្មប្បឈាបំ លបតិ សេយ្យដំណិ
រាជកដំ ចោរកដំ មហាមគ្គកដំ សេនាកដំ ភយ-
កដំ យុទ្ធកដំ អន្តកដំ បាណកដំ វត្ថុកដំ មាលា-
កដំ ញាតិកដំ យោនកដំ តាមកដំ ឯកមកដំ
នករកដំ ជនបនកដំ ឥត្ថិកដំ បុរិសកដំ ស្សកដំ
វិសិក្ខាកដំ ក្សត្តន្ទានកដំ លោកត្តាយិកំ សមុទ្ធ-
ត្តាយិកំ ឥតិកវាភកដំ ឥតិ វា ករេតិ ឯវិ បុគ្គល-
ទុតិយោ ហោតិ ឯវិ ទុតិយេន សហា មមស្ស ។

* ឧ. ធាតុវត្ថុតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បវត្តិសូត

បុរស មានកណ្តាជាគម្រប់ពីរ យ៉ាងនេះឯង

កាលយូរ មិនប្រព្រឹត្តកន្លង ខ្លួនសិក្សាដែលមានភាព

នេះនឹងកាត់ដកបានទេ ។

បុគ្គលមានកណ្តាជាគម្រប់ពីរ យ៉ាងនេះឯង ។ បុគ្គលមានបុគ្គលគម្រប់ពីរ
តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ រាយមាយ មានចិត្តមិនស្ងប់
រំពៃបំ មិនមែនព្រោះហេតុខ្លួន មិនមែនព្រោះហេតុដំណើរទេ ជាគម្រប់
ពីរនឹងបុគ្គលមួយនាក់ក៏មាន ជាគម្រប់បី នឹងបុគ្គលពីរនាក់ក៏មាន ជា
គម្រប់បួន នឹងបុគ្គលបីនាក់ក៏មាន និងយោយសម្បប្បឈាបៈ ច្រើនក្នុងទី
នោះ គឺ និងយោយរាជកថា ចោរកថា មហាមគ្គកថា សេនាកថា ភយកថា
យុទ្ធកថា អន្តកថា បាណកថា វត្ថុកថា មាលាកថា ញាតិកថា
យោនកថា តាមកថា ឯកមកថា នករកថា ជនបនកថា ឥត្ថិកថា
បុរិសកថា ស្សកថា វិសិក្ខាកថា ក្សត្តន្ទានកថា លោកត្តាយិកកថា
សមុទ្ធត្តាយិកកថា ឥតិកវាភកថា ដូច្នេះៗ ខ្លះ បុគ្គល មានបុគ្គល
ជាគម្រប់ពីរ យ៉ាងនេះឯង ហេតុនោះ (លោកកាលថា) ជា
មួយនឹងបុគ្គលជាគម្រប់ពីរ របស់គ្រូ យ៉ាងនេះ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសិទ្ធសោ

ឯតំ កយំ អាយតី បេក្ខមាណោ ឧត្តមាណោ ឱ-
 លោកយមាណោ ជំជ្ឈាយមាណោ ឱបបរិក្ខមាណោតិ
 ឯតំ កយំ អាយតី បេក្ខមាណោ ។ ឯតោ ចរេ
 ទក្កវិសាលាកម្មោ ។ តេជានា សោ បាទ្ធកស-
 ម្ភុត្វា

ឯវិ ធុតិយេន សហា មមស្ស
 វាចាកំលាណោ អភិសង្កាតា វា
 ឯតំ កយំ អាយតី បេក្ខមាណោ
 ឯតោ ចរេ ទក្កវិសាលាកម្មោតិ ។

[២៧០] កាមា ហិ ចិត្រា មទុក មនោរមា
 វិប្បរេន មជេន្តិ ចិត្តិ
 អាជីនវិ កាមតុលោសុ ជិស្វា
 ឯតោ ចរេ ទក្កវិសាលាកម្មោ ។

[២៧០] កាមា ហិ ចិត្រា មទុក មនោរមា
 កាមាតិ ឧត្តានតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច តំលេ-
 សកាមា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ឆន្តិ វត្ថុកាមា ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសិទ្ធសោ

សេវត្ថំថា បុគ្គលភាវសំឡឹងឃើញ មើល មើលមើល ពិនិត្យ ជញ្ជឹង
 ឡើយខ្ញុំក្នុងអនាគត ហេតុនោះ (លោកពាលថា) បុគ្គលភាវសំឡឹង
 ឃើញភ័យខ្ញុំ ក្នុងអនាគត ។ គប្បីប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយមាស ។
 ហេតុនោះ ប្រយោជន៍សម្បទានពាលថា

កាស្ករាយ ដោយវាចា កាថាបំបំភ័ក្ត្រ ជាមួយ
 នឹងបុគ្គលជាគម្របពីរ របស់អញ យ៉ាងនេះ បុគ្គល
 ភាវសំឡឹងឃើញភ័យខ្ញុំ ក្នុងអនាគត គប្បីប្រព្រឹត្ត
 ម្នាក់ឯង ដូចកុយមាស ។

[២៧១] ពិនណាសំ កាមទាំងឡាយដ៏ចិត្រ មានសេដ្ឋកិច្ច
 ជាចិត្រកអវិនចិត្ត តែងញាញចិត្ត ដោយសភាពនៃ
 ប្រដេដ្ឋ ។ បុគ្គលឃើញទោស ក្នុងកាមតុលាទាំង
 ឡាយហើយ គប្បីប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយមាស ។

[២៧១] អធិប្បាយនាក្យថា ពិនណាសំ កាមទាំងឡាយដ៏ចិត្រ
 មានសេដ្ឋកិច្ច ជាចិត្រកអវិនចិត្ត ត្រង់នាក្យថា កាម កាមទុក្ខាន កាម
 មាន ២ គឺ ភកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ ទាំងនេះហៅថា ភកាម

ឧទ្ទិសណសុត្តន្តបិដក

ឥមេ វុទ្ធន្តិ កំលេសកាមា ។ ចិត្រានិ ជាតា
 វណ្ណរូបា ជាតាវណ្ណសត្វា ជាតាវណ្ណកត្វា ជាតា-
 វណ្ណវសា ជាតាវណ្ណដោដ្ឋត្វា ។ មនុស្សកំ វុត្តញ្ញកំ
 កកវតា បញ្ចិមេ កិក្ខុវេ កាមគុណា កាតមេ
 បញ្ច ចក្កវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កត្វា មជាតា
 មិយរូបា កាមុបសញ្ញិតា វេជិយា សោតវិញ្ញេយ្យា
 សត្វា យាវវិញ្ញេយ្យា កត្វា ជិត្តវិញ្ញេយ្យា វសា
 កាយវិញ្ញេយ្យា ដោដ្ឋត្វា វដ្ឋា កត្វា មជាតា
 មិយរូបា កាមុបសញ្ញិតា វេជិយា ឥមេ ខេ កិក្ខុវេ
 បញ្ច កាមគុណា យំ ខេ កិក្ខុវេ ឥមេ បញ្ច
 កាមគុណា បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោម-
 ណស្សី ឥទំ វុទ្ធនិ កាមសុខំ មិទ្ធសុខំ បុទ្ធនិ-
 សុខំ អនិយសុខំ ឧ សេវតត្ថំ ឧ កជិតត្ថំ ឧ
 ការតត្ថំ ឧ ឧហុលីកាតត្ថំ កាយតត្ថំ ឯកស្ស
 សុខស្សានិ វេទមីតិ កាមា ហិ ចិត្រា មនុស្ស ។

ឧទ្ទិសណសុត្តន្តបិដក

។ បេ វ ចំនីនេហៅថា កំលេសកាម ។ ភាគរូបា អិចិត្រ អំបូរមាន
 បែបផ្សេងៗ សំរួងមានបែបផ្សេងៗ ក្នុងមានបែបផ្សេងៗ សេមាន
 បែបផ្សេងៗ ដោដ្ឋត្វាមានបែបផ្សេងៗ ។ ភាគរូបា មានសព្វញ្ច
 សេចក្តីថា មែនពិត ព្រះមានព្រះភាគបានប្រាសព្រះគម្រាស់នេះថា ម្ចាស់
 កិត្តុចំនីឡាយ កាមគុណានេះ មាន ៨ កាមគុណ ៨ គឺអ្វីៗ គឺ សេវផល
 ត្រូវដឹងដោយចក្ក ជាវិប្បាស្ត ជាវិស្រឡាញ់ ជាវិភាបចិត្ត មានភាព
 ជាវិស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរឱ្យក្រេក្រអាល ១ សំរួង
 ដែលត្រូវដឹងដោយសោតៈ ១ ក្នុងដែលត្រូវដឹងដោយយានៈ ១ សេវផល
 ត្រូវដឹងដោយជិត្ត ១ ដោដ្ឋត្វា ដែលត្រូវដឹងដោយកាយ ជាវិប្បាស្ត
 ជាវិស្រឡាញ់ ជាវិភាបចិត្ត មានភាពជាវិស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម
 គួរឱ្យក្រេក្រអាល ១ ម្ចាស់កិត្តុចំនីឡាយ នេះឯង កាមគុណ ៨
 ម្ចាស់កិត្តុចំនីឡាយ សុខ សោមនស្សនេះ កើតឡើងព្រោះកាស្រ័យ
 កាមគុណ ៨ នេះ សុខ សោមនស្សនេះ កើតកាលហៅថា សុខគុណ
 កាម សុខដូចលាមក សុខរបស់បុព្វដ្ឋន សុខមិនប្រសើរ កើតក
 កាលថា បុគ្គលមិនគួរសេច មិនគួរគប់ មិនគួរចម្រើន មិន
 គួរធ្វើឱ្យរឿយ ។ បុគ្គលគួរឱ្យសុខខ្ពុំ ហេតុនោះ (លោកលោក
 ថា) ពិតណាស់ កាមចំនីឡាយ អិចិត្រ មានសព្វញ្ច ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខស្ថានសូត្រ

មនោរមាភិ មនោភិ យំ ចិត្តំ មនោ អាទសំ ហនយំ
បណ្ណំ មនោ មនាយកំ មនេន្ទ្រយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញា-
ណត្ថនោ តត្ថា មនោវិញ្ញាណតត្ថ ។

[២៩២] វិបស្សនេន មនេន្ទ្រំ ចិត្តន្ទ្រំ នាធាវណ្ណេហំ
វមេហំ ។ បេ ។ នាធាវណ្ណេហំ ដោជ្ជត្វេហំ ចិត្តំ
មនេន្ទ្រំ កាសន្ទំ(*) ហមេន្ទ្រំ បហមេន្ទ្រិតិ វិបស្សនេន
មនេន្ទ្រំ ចិត្តំ ។

[២៩៣] អាទិទំ កាមកុណេសុ ជិស្វាភិ វុត្តំ
ហេតិ កកវតា កោ ទ កិក្ខុវេ កាមាទំ អាទិទ-
រោ ឥទ កិក្ខុវេ កុលបុត្តោ យេន សិប្បដ្ឋានេន
ជីវិតំ កាប្បេតិ យនិ មុន្ទាយ យនិ កណាធាយ
យនិ សង្ខាយ យនិ កសិយា យនិ វណ្ណាយ
យនិ កោរក្ខេន យនិ ឥស្សដ្ឋេន យនិ រាជោរ-
សេន យនិ សិប្បាយនេន សីតស្ស បុក្ខតោ
ទណ្ឌស្ស បុក្ខតោ ឱសមកសវតាតបសិវីសបស-
ម្មស្សេហំ វិស្សមាតា ទុប្បិទាសាយ មិយ្យមាតោ(២)

* ឧ. ភោសន្តិ ។ ២ ឧ. ចិញ្ចិយមាតោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខស្ថានសូត្រ

ពាក្យថា ជាទីគ្រួសារនៃចិត្ត ត្រង់ពាក្យថា ចិត្ត បានដល់ ចិត្ត មន-
មាសៈ ហឈៈ បណ្ណៈ មនៈ មនាយកៈ មនេន្ទ្រយ វិញ្ញាណ
វិញ្ញាណត្ថន មនោវិញ្ញាណតត្ថ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណត្ថននោះ ។

[២៩២] ពាក្យថា តែងញ័រញ័រចិត្ត ដោយសភាពនៃរូបផ្សេងៗ គឺ
តែងញ័រញ័រ ញ័រចិត្តឲ្យកកស្ទុក ឲ្យសាបសូន្យ ឲ្យសាបរលាបដោយ
រូបទាំងឡាយ មានរូបផ្សេងៗ ។ បេ ។ ដោយដោជ្ជៈទាំងឡាយ
មានរូបផ្សេងៗ ហេតុនោះ (លោកគោលថា) តែងញ័រញ័រចិត្ត ដោយ
សភាពនៃរូបផ្សេងៗ ។

[២៩៣] ពាក្យថា បុគ្គលឃើញទោស ក្នុងកាមកុណាទាំងឡាយ
អនិច្ចារយថា មែនពិត ព្រះមានព្រះភាគ បានប្រាសព្រះគម្រាស់នេះថា
ខ្មាលកំកុទាំងឡាយ ទោសរបស់កាមទាំងឡាយ កើដូចម្តេច ខ្មាល
កំកុទាំងឡាយ កុលបុត្រក្នុងលោកនេះ ចំពោះជីវិត ដោយថ្នាក់នៃសិប្បៈ
ណា គឺ ការរាប់ដោយវេទនាខ្លី ការរាប់មិនដាច់ខ្លី ការរាប់បួនខ្លី ការ
ក្លែងប្លែងខ្លី ជំនួញខ្លី ការក្សេត្រខ្លី ការកាន់កាប់ប្រើខ្លី ការជារាជបុរស
ខ្លី សិប្បៈ មានហត្ថិសិប្បៈជាដើមខ្លី ជាអ្នកត្រូវគ្រឿងរាំបៀនបៀន ត្រូវ
កម្លាំងបៀនបៀន ចំ ទន្ទឹម ទន្ទឹម ដោយសម្បជ្ឈ នៃរបោម មូស
រូល កម្លាំងជុំ ទន្ទឹមស្រូល រូលដោយគម្លាតទន្ទឹមសម្រេក

ខន្ធវិសាលសុត្តន្តបិដក

អយំ ភិក្ខុវេ កាមាធិ អាធិនវោ សន្និដ្ឋិកោ ទុក្ខ-
 ក្ខន្ធា កាមហេតុ កាមធិនាធិ កាមាធិការណំ
 កាមាធិមេវ ហេតុ តស្ស ចេ ភិក្ខុវេ កុលបុត្តស្ស
 ឯវំ ឧដ្ឋហតោ យជតោ វាយមតោ តេ ភោតា ធា-
 ភិធិប្បដ្ឋន្តំ សោ សោចតំ កលិមតិ ចរិទេវតំ ឧត្តា-
 ឡិ កន្ធាតំ សម្មោហំ អាមជ្ជតំ មោយំ វត មេ ឧ-
 ដ្ឋានំ អជលោ វត មេ វាយាមោតិ អយម្យំ ភិក្ខុវេ
 កាមាធិ អាធិនវោ សន្និដ្ឋិកោ ទុក្ខក្ខន្ធា កាម-
 ហេតុ កាមធិនាធិ កាមាធិការណំ កាមាធិមេវ
 ហេតុ តស្ស ចេ ភិក្ខុវេ កុលបុត្តស្ស ឯវំ ឧដ្ឋហ-
 តោ យជតោ វាយមតោ តេ ភោតា អភិធិប្បដ្ឋន្តំ
 សោ តេសំ ភោតាធិ អាវត្តាធិការណំ ទុក្ខនោមន-
 ស្សំ បដិសំវេទេតិ កំន្តំ មេ ភោតេ ទេវ ភជាដោ
 ហវេយ្យំ ន ចោរា ហវេយ្យំ ន អក្ខំ ឧហវេយ្យំ ន
 ឧទកំ វហវេយ្យំ ន អម្យំយា ឆាយាឆា ហវេយ្យំន្តំ

ខន្ធវិសាលសុត្តន្តបិដក

ម្ចាស់ភិក្ខុពុំចង់ឡាយ នេះទោសរបស់កាមពុំចង់ឡាយ ដែលគេត្រូវឃើញ
 ផ្ទាល់ខ្លួន ជាភក្តីទុក្ខ (កើតឡើង) ព្រោះកាមជាហេតុ ព្រោះកាមជាដើមធម៌
 ព្រោះកាមជាដើមទង ព្រោះហេតុនៃកាមពុំចង់ឡាយតែម្យ៉ាង ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ពុំចង់ឡាយ បើកាលកុលបុត្រនោះ ខ្មៅខ្មួច ប្រឹងប្រែង ព្យាយាមយ៉ាងម្ល៉េះ
 ហើយ ភោតៈពុំចង់នោះ មិនសម្រេចទេ កុលបុត្រនោះ តែងត្រៀម
 គ្រប់ លំបាក ឡើងឡាយ កន្ទុកកន្ទុញ គក់ច្រូង ដល់ខ្សែសេចក្តីឆឹង
 ឆើតថា ការប្រឹងប្រែងលេស់អញ វត្តអំពើហើយកើ សេចក្តីព្យាយាម
 របស់អញ មិនមានផលហើយឆឹង ម្ចាស់ភិក្ខុពុំចង់ឡាយ នេះទោសរបស់កាម
 ពុំចង់ឡាយ ដែលគេត្រូវឃើញផ្ទាល់ខ្លួន ជាភក្តីទុក្ខ (កើតឡើង) ព្រោះកាម
 ជាហេតុ ព្រោះកាមជាដើមធម៌ ព្រោះកាមជាដើមទង ព្រោះហេតុនៃកាម
 ពុំចង់ឡាយតែម្យ៉ាង ម្ចាស់ភិក្ខុពុំចង់ឡាយ បើកាលកុលបុត្រនោះ ខ្មៅខ្មួច
 ប្រឹងប្រែង ព្យាយាមយ៉ាងម្ល៉េះហើយ ភោតៈពុំចង់នោះ សម្រេច កុលបុត្រ
 នោះ ក៏ឆឹងវង់ទុក្ខឆឹងទោមនស្ស ដែលមានការហ្វូងហ្វាងភោតៈពុំចង់នោះ
 ជាហេតុថា ធ្វើដូចម្តេច កុំឲ្យគ្រហេតុនាំយកទៅបាន កុំឲ្យចោរនាំ
 យកទៅបាន កុំឲ្យភ្លើងរះ កុំឲ្យទឹកនាំយកទៅបាន កុំឲ្យពួកដង្កូវ
 ពាយាមមិនជាច្រើនឡាញ់នាំយកទៅបាន ដូចភោតៈពុំចង់ឡាយរបស់អញ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខប្បនិក្ខេបោ

តស្ស ឯវំ អារក្ខតោ កោបយេនោ តេ កោកេ
 រាជាធា វា ហរន្តិ លោក វា ហរន្តិ អត្ថិ វា
 ឧហតិ ឧនកំ វា វហតិ អប្បយា នាយាធា វា
 ហរន្តិ សោ សោចតិ ។ បេ ។ សម្មោហំ អប-
 ជ្ជតិ យម្យំ មេ អហោសំ តម្យំ ធា ឧត្តិតិ
 អយម្យំ ភិក្ខុវេ កាមាជំ អាជីនវេ សន្និដ្ឋិកោ
 ទុក្ខក្ខន្ធា កាមហេតុ កាមនិធានំ កាមាជិករ-
 ណំ កាមាជមេវ ហេតុ ។ បុទ ធម៌ ភិក្ខុវេ
 កាមហេតុ កាមនិធានំ កាមាជិករណំ កាមាជមេវ
 ហេតុ រាជាធាបិ រាជ្ជហិ វិវេនន្តិ ទត្ថយាបិ ទត្ថិយេ-
 ហិ វិវេនន្តិ ព្រាហ្មណាបិ ព្រាហ្មណេហិ វិវេនន្តិ កហ-
 បតីបិ កហបតីហិ វិវេនន្តិ មាតាបិ បុត្រេន វិវេនន្តិ
 បុត្តោបិ មាតា វិវេនន្តិ មិត្តាបិ បុត្រេន វិវេនន្តិ បុត្តា-
 បិ មិត្តា វិវេនន្តិ កាតាបិ ភតិជិយា វិវេនន្តិ ភតិជិបិ
 ភាតា វិវេនន្តិ សហាយោបិ សហាយេន វិវេនន្តិ តេ
 តត្ថ កលហវិកធាបដ្ឋា អញ្ញមញ្ញំ ចាណីហិបិ ឧប-
 ក្កមន្តិ លេទ្ធហិបិ ឧបក្កមន្តិ នណ្ឌហិបិ ឧបក្កមន្តិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខប្បនិក្ខេបោ

កាលេយ្យកុលបុត្រានោះ ហ្នឹងវាហ្នឹង គ្រប់គ្រង យ៉ាងម៉្លេះហើយ ព្រះរាជា
 ទាំងឡាយនាំយកទៅក្តី ចៅទាំងឡាយនាំយកទៅក្តី ភ្នំនេះក្តី ទឹក
 ទាំងទៅក្តី ពួកជនជាតិយាងមិនជាទីស្រឡាញ់នាំយកទៅក្តី ខ្លះភាគៈទាំង
 ឡាយនោះ កុលបុត្រានោះ តែងត្រៀមគ្រប់ ។ បេ ។ ដល់ខ្លះសត្វក្តីនឹង
 ឆើនថា ទ្រព្យណា របស់អញមានហើយ អញមិនមានទ្រព្យនោះវិញ
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះចោសរបស់កាមទាំងឡាយ ដែលគេត្រូវឃើញ
 ថ្នាំល្អៗ ជាងទុក្ខ (កើតឡើង) ព្រោះកាមជាហេតុ ព្រោះកាមជាដើម
 ចម ព្រោះកាមជាដើមទង ព្រោះហេតុនៃកាមទាំងឡាយតែម្យ៉ាង ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ខ្វះខាត ព្រោះកាមជាហេតុ ព្រោះកាមជាដើមចម
 ព្រោះកាមជាដើមទង ព្រោះហេតុនៃកាមទាំងឡាយតែម្យ៉ាង ពួកព្រះរាជា
 ក៏វិវេនដោយពួកព្រះរាជា ពួកស្រ្តីក៏វិវេនដោយពួកស្រ្តី ពួក
 ព្រាហ្មណ៍ក៏វិវេនដោយពួកព្រាហ្មណ៍ ពួកកហបតីក៏វិវេនដោយពួកកហបតី
 មាតាក៏វិវេនដោយបុត្រ បុត្រក៏វិវេនដោយមាតា មិត្តក៏វិវេនដោយបុត្រ
 បុត្រក៏វិវេនដោយមិត្ត បងប្អូនប្រុសក៏វិវេនដោយបងប្អូនស្រី បងប្អូនស្រី
 ក៏វិវេនដោយបងប្អូនប្រុស សំឡាញ់ក៏វិវេនដោយសំឡាញ់ ពួកជន
 នោះដល់ខ្លះម្ល៉ោះ នឹងការវិវេន ក្នុងទីនោះ ប្រហែលដោយដៃខ្លះ

ឧត្តរិហលសុត្តន្តបិដក

សត្វហិមិ ឧបក្កមន្តិ តេ ភត្ត មរណម្យំ ឯកច្ឆន្ទំ^(១)
 មរណមត្តម្យំ ទុក្ខំ អយម្យំ កិត្យវេ កាមាធិ អាជីន-
 វេ សន្និដ្ឋិតោ ទុក្ខត្វាត្វា កាមហេតុ កាមធិនាធិ
 កាមាធិការណំ កាមាធិមេវ ហេតុ ។ ចុន ធម៌
 កិត្យវេ កាមហេតុ កាមធិនាធិ កាមាធិការណំ
 កាមាធិមេវ ហេតុ អសីនម្មំ កហេត្វា នទុក្ខលាបំ
 សន្និយ្យត្វា ឧកតោវយ្យន្តំ^(២) សង្កាមំ មក្ខន្ធន្តំ ឧស្ស-
 សុបិ ចិប្បមាទេសុ សត្តិសុបិ ចិប្បមាទេសុ អសីសុបិ
 វិជ្ជាតលទ្កេសុ^(៣) តេ ភត្ត ឧស្សហិមិ វិជ្ជន្តំ សត្តិហិមិ
 វិជ្ជន្តំ អសីនាបិ សីសំ ឯកច្ឆន្ទំ តេ ភត្ត មរណម្យំ
 ឯកច្ឆន្ទំ មរណមត្តម្យំ ទុក្ខំ អយម្យំ កិត្យវេ កាមាធិ
 អាជីនវេ សន្និដ្ឋិតោ ទុក្ខត្វាត្វា កាមហេតុ
 កាមធិនាធិ កាមាធិការណំ កាមាធិមេវ ហេតុ ។

១ ឧ. ឧច្ឆន្ទំ ។ ២ ឧ. ឧកតោវយ្យន្តំ ។ ៣ ឧ. វិជ្ជាតលទ្កេសុ ។

ឧត្តរិហលសុត្តន្តបិដក

ប្រហារន្តោដោយផ្គុំដំរិះ ប្រហារន្តោដោយដំបង្កះ ប្រហារន្តោដោយសស្រ្តា
 ខ្លះ ក្នុងជននោះ ដល់ខ្ញុំសេចក្តីស្លាប់ខ្លះ ដល់ខ្ញុំទុក្ខស្ទើរស្លាប់ខ្លះ
 ព្រោះតែការប្រហារនោះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះទោសរបស់
 កាមទាំងឡាយ ដែលគេត្រូវឃើញផ្ទាល់ខ្លួន ជាភស្តុតាង (ភីតាវៀន)
 ព្រោះកាមជាហេតុ ព្រោះកាមជាដើមចម ព្រោះកាមជាដើមទង ព្រោះ
 ហេតុនៃកាមទាំងឡាយតែម្យ៉ាង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មួយរៀង ព្រោះ
 កាមជាហេតុ ព្រោះកាមជាដើមចម ព្រោះកាមជាដើមទង ព្រោះហេតុ
 នៃកាមទាំងឡាយតែម្យ៉ាង ជនទាំងឡាយក៏កាន់ជាវិនិច្ឆ័យ សៀកធុន
 បំពង់ព្រួញ ហើយរុករានគន្លងទៅកាន់សង្រ្គាម ដែលពាក់ព័ន្ធន
 ទាំងសងខាង កាលបើព្រួញទាំងឡាយ ដែលគេបាញ់ទៅខ្លះ លំពែង
 ទាំងឡាយដែលគេព្យាយាមទៅខ្លះ ជាទាំងឡាយដែលគេត្រូវគ្រប់គ្រងខ្លះ ជន
 ទាំងនោះបាញ់ដោយព្រួញទាំងឡាយ ក្នុងសង្រ្គាមនោះខ្លះ ចាត់ដោយ
 លំពែងទាំងឡាយខ្លះ កាត់ក្បាលដោយដាវខ្លះ ជនទាំងនោះ ដល់
 ខ្ញុំសេចក្តីស្លាប់ខ្លះ ដល់ខ្ញុំទុក្ខស្ទើរស្លាប់ខ្លះ ក្នុងសង្រ្គាមនោះ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះទោសរបស់កាមទាំងឡាយ ដែលគេត្រូវឃើញ
 ផ្ទាល់ខ្លួន ជាភស្តុតាង (ភីតាវៀន) ព្រោះកាមជាហេតុ ព្រោះកាមជា
 ដើមចម ព្រោះកាមជាដើមទង ព្រោះហេតុនៃកាមទាំងឡាយតែម្យ៉ាង ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស បិដកខ្មែរសោ

បុរេ ធម៌ កិច្ចវេ កាមហេតុ កាមវិជានំ កាមា-
 ជិករណំ កាមាធមេវ ហេតុ អសីនម្ហី កហេត្វា
 ធនុកាលាបំ សន្និឃ្ញត្វា អន្តរាលេមថា ឧបកាវិយោ
 បក្ខន្ធន្តំ ឧស្សសុបំ ចំប្បមាធសុ សត្តិសុបំ ចំប្ប-
 មាធសុ អសីសុបំ វិជ្ជោតលន្តេសុ ភេ ភត្ត ឧស្ស-
 ហិបំ វិជ្ជន្តំ សត្តិហិបំ វិជ្ជន្តំ ធកាលាដិយាបិ(*)
 ឱសំក្ខន្ធន្តំ អកេវក្ខេន ឱមន្តន្តំ អសិបាបំ សីសំ ជំន្តន្តំ
 ភេ ភត្ត មរណម្យំ ជំក្ខន្ធន្តំ មរណមត្តម្យំ ទុក្ខំ
 អយម្យំ កិច្ចវេ កាមាជំ អាជីនេវ សន្និដ្ឋិកោ
 ទុក្ខត្វាថា កាមហេតុ កាមវិជានំ កាមាជិករណំ
 កាមាធមេវ ហេតុ ។ បុរេ ធម៌ កិច្ចវេ កាមហេតុ
 កាមវិជានំ កាមាជិករណំ កាមាធមេវ ហេតុ
 សន្និម្យំ ជំន្តន្តំ ជិល្លាបម្យំ ជិហរន្តំ ឯកាកាវកម្យំ
 កហេត្តំ បរិមន្តេបំ តិដ្ឋន្តំ មរណាម្យំ ក្ខន្ធន្តំ
 តមេជំ វាជាថោ កហេត្វា វិជា កម្មកាលា
 កាវេន្តំ កសាហិបំ កាឡេន្តំ វេត្តេហិបំ កាឡេន្តំ

* ឧ. ធករណិយាបិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស បិដកខ្មែរសោ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ព្រោះកាមជាហេតុ ព្រោះកាមជាដើមធម៌
 ព្រោះកាមជាដើមទង ព្រោះហេតុនៃកាមទាំងឡាយតែម្យ៉ាង ជនទាំងឡាយ
 ក៏កាន់ដាវមែនវិល សៀកធូម្លឹងបំពង់ច្រូញ រុករានគន្លឹះខៅកាន់ជើងកំ-
 ពែង មានបំផុសបូកដោយបាយអ កាលបើច្រូញទាំងឡាយដែលគេ
 បាញ់ទៅខ្លះ លំពែងទាំងឡាយដែលគេឆ្ងាយទៅខ្លះ ដាវទាំងឡាយដែល
 គេគ្រវីគ្រវីក៏ខ្លះ ជនទាំងនោះបាញ់ដោយច្រូញទាំងឡាយ ក្នុងសង្គ្រាម
 នោះខ្លះ ចាក់ដោយលំពែងទាំងឡាយខ្លះ ស្រោចពុះដោយកាច់មក
 កំពុងពុះខ្លះ ច្រំដោយកាវុធមានឡើង ព័ទ្ធជុំ កាត់ក្បាលដោយដាវខ្លះ ជន
 ទាំងនោះដែលខ្លួនសេចក្តីស្លាប់ខ្លះ ដែលខ្លួនខ្ពស់ស្មើស្លាប់ខ្លះ ក្នុងសង្គ្រាមនោះ
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះទោសបេសកាមទាំងឡាយ ដែលគេត្រូវឃើញ
 ផ្ទាល់ខ្លួន ជាតិទុក្ខ (កើតឡើង) ព្រោះកាមជាហេតុ ព្រោះកាមជាដើម
 ធម៌ ព្រោះកាមជាដើមទង ព្រោះហេតុនៃកាមតែម្យ៉ាង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ មួយទៀត ព្រោះកាមជាហេតុ ព្រោះកាមជាដើមធម៌ ព្រោះ
 កាមជាដើមទង ព្រោះហេតុនៃកាមតែម្យ៉ាង ជនទាំងឡាយកាត់ចិត្តផ្ទះ
 ខ្លះ ប្លន់ចំខ្លះ ធ្វើខ្លួនការប្លន់ផ្ទះមួយខ្លះ ឈរស្តាប់ផ្ទះខ្លះ គប់កម្រាលខ្លះ
 ព្រះរាជាទាំងឡាយ ប្រើឱ្យចាប់ជននោះ ហើយឱ្យធ្វើកម្មកាលផ្សេងៗ គឺ
 ឱ្យរាយដោយសតិទាំងឡាយខ្លះ ឱ្យរាយដោយវត្ថុទាំងឡាយខ្លះ

ឧត្តរិសាសាស្ត្រនិរុទ្ទេសោ

អន្តរនិរុទ្ធាកេហិមិ កាឡេន្តិ ហត្ថម្យំ ជំនួន្តិ ចានម្យំ
 ជំនួន្តិ ។ បេ ។ អសិបាមិ សិសំ ជំនួន្តិ តេ តត្ថ
 មរណាម្យំ និកជ្ជន្តិ មរណាមត្តម្យំ ទុក្ខំ អយម្យំ
 កិក្ខុវេ កាមាជំ អាជីនេវ សន្និដ្ឋិតោ ទុក្ខត្ថត្ថោ
 កាមហេតុ កាមនិធានំ កាមាជិតារណំ កាមាទមេវ
 ហេតុ ។ បុន ធម៌ កិក្ខុវេ កាមហេតុ កាមនិធានំ
 កាមាជិតារណំ កាមាទមេវ ហេតុ កាយេន ទុច្ច-
 រិតំ ចរន្តិ វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរន្តិ មនសា ទុច្ចរិតំ
 ចរន្តិ តេ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា វាចាយ ទុច្ចរិតំ
 ចរិត្វា មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា កាយស្ស គេតា
 បរម្មរណា អធាយំ ទុក្ខតិ វិនិច្ឆាតំ និរយំ
 ឧបបជ្ជន្តិ អយម្យំ កិក្ខុវេ កាមាជំ អាជីនេវ
 សម្បរាយិតោ ទុក្ខត្ថត្ថោ កាមហេតុ កាម-
 និធានំ កាមាជិតារណំ កាមាទមេវ ហេតុតិ ។

ឧត្តរិសាសាស្ត្រនិរុទ្ទេសោ

ឲ្យដំណើរអន្តរនិរុទ្ធាកេហិមិ ឲ្យកាត់ដេញ ឲ្យកាត់ជើង ។ បេ ។ ឲ្យ
 កាត់ក្បាលដោយដាច់ដូចជនជាតិ ដល់ទៅសេចក្តីស្លាប់ដូច ដល់ទៅទុក្ខ
 ស្មើស្មាប់ដូច ព្រោះកិក្ខុវេហេតុ ខ្មាសកិក្ខុវេហេតុ ខេមហេតុ
 របស់កាមតាំងឲ្យយ ដែលគ្រូយើងញាតិស្រី ជានិច្ច (កើតឡើង)
 ព្រោះកាមហេតុ ព្រោះកាមជាដើមចម ព្រោះកាមជាដើមទង ព្រោះ
 ហេតុនៃកាមតាំងឲ្យយកម្សិល ។ ខ្មាសកិក្ខុវេហេតុ មួយវិញទៀត
 ព្រោះកាមហេតុ ព្រោះកាមជាដើមចម ព្រោះកាមជាដើមទង ព្រោះ
 ហេតុនៃកាមតាំងឲ្យយកម្សិល ដូចតាំងឲ្យយប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ
 ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត ដូចតាំងនោះ ប្រព្រឹត្ត
 ទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្តហើយ
 លុបបាត់ឲ្យយកម្សិលស្លាប់ទៅ រើសទៅកើតក្នុងទុក្ខតំ វិនិច្ឆាត នរក
 ខ្មាសកិក្ខុវេហេតុ ខេមហេតុរបស់កាមតាំងឲ្យយ ដែលគ្រូយើងញាតិ
 លោកខាងនាយ ជានិច្ច (កើតឡើង) ព្រោះកាមហេតុ ព្រោះកាមជា
 ដើមចម ព្រោះកាមជាដើមទង ព្រោះហេតុនៃកាមតាំងឲ្យយកម្សិល ។

សុន្តរដ្ឋបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុរាណសូត្រ

អាធិធនំ កាមកុណេសុ និស្វាតិ កាមកុណេសុ
 អាធិធនំ និស្វា បស្សិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការ-
 យិត្វា វិភូតំ កត្វាតិ អាធិធនំ កាមកុណេសុ និស្វា ។
 ឯកោ ចរ ទក្កវិសាលាការេយ្យា ។ តេជារា គោ
 បទ្ទេកសម្ពុទ្ធា

កាមា ហំ ចិត្រា មនុស្ស មនោរមា
 វិប្បវេនេ មនេន្តិ ចិត្តំ
 អាធិធនំ កាមកុណេសុ និស្វា
 ឯកោ ចរ ទក្កវិសាលាការេយ្យាតិ ។

(២៧២) ន្ត)តិ ច កណ្ណោ ច ឧបទ្ធកោ ច
 រោគោ ច សលុត្ត កយត្ត មេតិ
 ឯតំ កយំ កាមកុណេសុ និស្វា
 ឯកោ ចរ ទក្កវិសាលាការេយ្យា ។

(២៧៤) ន្ត)តិ ច កណ្ណោ ច ឧបទ្ធកោ ច
 រោគោ ច សលុត្ត កយត្ត មេតន្តិ ត្រៃញ្ញតំ កក-
 រតា កយន្តិ ភិក្ខុវេ កាមាចមេតិ អជិចនំ ទុក្ខន្តិ

សុន្តរដ្ឋបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុរាស្ស

ពាក្យថា បុគ្គលឃើញរោគ ក្នុងកាមគុណតាំងឡាយ បានសេចក្តីថា
 ឃើញ ហើយ ថ្លង់ ត្រួត បញ្ជាក់ ធ្វើឱ្យជាក់ ឱ្យរោគក្នុងកាម-
 គុណតាំងឡាយ ហេតុនោះ (រោគរោគាលថា) បុគ្គលឃើញរោគ
 ក្នុងកាមគុណតាំងឡាយ ។ ឧប្បិប្បត្តិឆ្លាក់ឯង ដូចកុយរោស ។
 ហេតុនោះ ព្រះបរមេសម្ពុទ្ធនោះពោលថា

ពិគរណាសំ កាមតាំងឡាយ ដ៏ចិត្រ បានសេចក្តី
 ជាទីត្រេកអរខិតខំ តែងញ៉ាំងចិត្ត ដោយសភាពខ
 ប្រដ្ឋង់ បុគ្គលឃើញរោគ ក្នុងកាមគុណតាំងឡាយ
 ហើយ ឧប្បិប្បត្តិឆ្លាក់ឯង ដូចកុយរោស ។

(២៧៦) បុគ្គលឃើញភ័យខ្លះ ក្នុងកាមគុណតាំងឡាយថា
 នេះជាចង្រ្រ ជាបូស ជាបទ្រង ជារាគ ជាព្រួញ
 នឹងជាក់យ របស់អញហើយ ឧប្បិប្បត្តិឆ្លាក់ឯង
 ដូចកុយរោស ។

(២៧៨) ពាក្យថា នេះជាចង្រ្រ ជាបូស ជាបទ្រង ជារាគ ជាព្រួញ នឹង
 ជាក់យរបស់អញ ឆ្លើយថា ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ព្រះគម្រាស់
 នេះជា ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ពាក្យថា ភ័យ នេះជា រណ្តៅខកាមតាំងឡាយ

វចនានុកថា

ភិក្ខុវេ កាមាធមេតំ អធិវចនំ រោគោតិ ភិក្ខុវេ
 កាមាធមេតំ អធិវចនំ កណ្តោតិ ភិក្ខុវេ កាមាធមេតំ
 អធិវចនំ លក្ខន្តិ(*) ភិក្ខុវេ កាមាធមេតំ អធិវចនំ
 សក្កោតិ(២) ភិក្ខុវេ កាមាធមេតំ អធិវចនំ បញ្ចោតិ
 ភិក្ខុវេ កាមាធមេតំ អធិវចនំ កញ្ចោតិ ភិក្ខុវេ
 កាមាធមេតំ អធិវចនំ យស្មា(៣) ច ភិក្ខុវេ
 កយន្តិ កាមាធមេតំ អធិវចនំ កាមរក្ខត្តាយំ ភិក្ខុវេ
 ធន្តរកវិធិតោ ធិដ្ឋន្តិកាយិ កយា ច បរិមុច្ចតិ
 សម្បរាយិកាយិ កយា ច បរិមុច្ចតិ តស្មា កយន្តិ
 កាមាធមេតំ អធិវចនំ យស្មា ច ភិក្ខុវេ ទុក្ខន្តិ
 រោគោតិ កណ្តោតិ លក្ខន្តិ សក្កោតិ បញ្ចោតិ
 កញ្ចោតិ កាមាធមេតំ អធិវចនំ កាមរក្ខត្តាយំ ភិក្ខុវេ
 ធន្តរកវិធិតោ ធិដ្ឋន្តិកាយិ កញ្ចា ច បរិមុច្ចតិ
 សម្បរាយិកាយិ កញ្ចា ច បរិមុច្ចតិ តស្មា កញ្ចោតិ
 កាមាធមេតំ អធិវចនន្តិ ។

* ម. ឈន្តិ ។ ២ ម. សក្កោតិ ។ ៣ ម. យស្មា ។

វចនានុកថា

មាលភិក្ខុតាំងឡាយ ពាក្យថា ទុក្ខ នេះ ជាឈ្មោះនៃកាមតាំងឡាយ
 មាលភិក្ខុតាំងឡាយ ពាក្យថា រោគ នេះ ជាឈ្មោះនៃកាមតាំងឡាយ
 មាលភិក្ខុតាំងឡាយ ពាក្យថា បូស នេះ ជាឈ្មោះនៃកាមតាំងឡាយ
 មាលភិក្ខុតាំងឡាយ ពាក្យថា ការព្រួត នេះ ជាឈ្មោះនៃកាមតាំងឡាយ
 មាលភិក្ខុតាំងឡាយ ពាក្យថា ការដាច់ នេះ ជាឈ្មោះនៃកាមតាំងឡាយ
 មាលភិក្ខុតាំងឡាយ ពាក្យថា ភក់ នេះ ជាឈ្មោះនៃកាមតាំងឡាយ
 មាលភិក្ខុតាំងឡាយ ពាក្យថា ភកិ នេះ ជាឈ្មោះនៃកាមតាំងឡាយ
 មាលភិក្ខុតាំងឡាយ ព្រោះហេតុតែពាក្យថា ភីយ នេះ ជាឈ្មោះនៃកាម
 តាំងឡាយ មាលភិក្ខុតាំងឡាយ បានជាសត្វអ្នកគ្រេកគ្រោលដោយកាម
 រោគនេះ ជាប់ចំពាក់ដោយទុក្ខ ទើបមិនរួចចាកភីយ ដែលមានក្នុងបច្ចុ
 ប្បន្នផង មិនរួចចាកភីយដែលមានក្នុងបរលោកផង ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យ
 ថា ភីយ នេះ ជាឈ្មោះនៃកាមតាំងឡាយ មាលភិក្ខុតាំងឡាយ ព្រោះ
 ហេតុតែពាក្យថា ទុក្ខ ជារោគ ជាបូស ជាការព្រួត ជាការដាច់ ជាភក់
 ជាភកិ នេះ ជាឈ្មោះនៃកាមតាំងឡាយ មាលភិក្ខុតាំងឡាយ បានជាសត្វ
 អ្នកគ្រេកគ្រោលដោយកាមរោគនេះ ជាប់ចំពាក់ដោយទុក្ខ ទើបមិនរួច
 ចាកភកិ ដែលមានក្នុងបច្ចុប្បន្នផង មិនរួចចាកភកិដែលមានក្នុងបរលោក
 ផង ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យថា ភកិ នេះ ជាឈ្មោះនៃកាមតាំងឡាយ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសន្ធិសោ

កយេត្ត ទុក្ខេត្ត រោគោ ច សុត្តោ បរិស្ថា ច ទូកយំ
 ឯតេ កាមា បរិច្ឆន្តិ យត្ត សុត្តោ បុរិស្ថោ
 ឱតិល្លោ ភាគរូបេ ច កត្តាយ ច ចិក្ខុតិ ។
 យតោ ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឈានេត្ត ច វិញ្ញតិ
 សោមំ បលិបដំ ទុក្ខំ អតិក្កម្ម តថាវិជំ
 បដំ ជាតិជរូបេតំ ច ទូមាចំ(១) អវេក្ខតិភិ ។

ន្ត)តិ ច កល្លោ ច ទុបន្តរោ ច រោគោ ច សល្លត្ត
 កយេត្ត មេតំ ។

[២៧៦] ឯតំ កយំ កាមកុណេសុ ទិស្វាតិ ឯតំ
 កយំ កាមកុណេសុ ទិស្វា បស្សិតា តុលយិត្តា
 តិរយិត្តា វិការយិត្តា វិក្ខតំ កត្តាតំ ឯតំ កយំ
 កាមកុណេសុ ទិស្វា ។ ឯតោ ច វេ ទក្កវិសាលា-
 កាបេរោ ។ តេនាហ សោ បរិច្ឆេកសម្ពុទ្ធោ

១ ឬ. ពុទ្ធមនំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសន្ធិសោ

បុរិស្ថោ ជាប់ក្នុងកាមតាំងឡាយណា កាមតាំងឡាយ
 ខ្ចី៖ ព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់ហៅថា ភីយផង ទុក្ខផង
 រោគផង ភាវៈជាប់ផង ភក់ផង ឯប្រជាតិទាំងពួង
 ការព្រំផង ភក់ផង ជាសត្វត្រូវរោគៈមានសភាពត្រូវ
 សម្រុកហើយ តែងទៅកាន់ភក់ ។ ខ្លាលក្តីក្នុង
 ឡាយ លុះណាតែក្តី មិនលបេនឈាន ទើបក្តី
 នោះកន្លងផ្លូវ មានភក់ គឺភាមនេះ ជាជំងឺក មាន
 បែបដូច្នោះ ហើយសំឡឹងមើល ឡើយកសត្វដែល
 ច្រកបដោយជាតិទាំងពួង តំរូវឲ្យញាត់ញាញ់ ។

ហេតុនោះ (លោកពាលថា) នេះជាចង្រៃ ជាឫស ជាទុបទ្រព ជាពេក
 ជាត្រួញ ទាំងភីយ របស់អញ ។

[២៧៦] ពាក្យថា បុគ្គលឃើញភីយខ្ចី៖ ក្នុងកាមកុណតាំងឡាយ
 គឺឃើញ មើល ជឿ ត្រួត បញ្ជាក់ ធ្វើឲ្យច្បាស់ ខ្វះភីយខ្ចី៖ ក្នុង
 កាមកុណតាំងឡាយ ហេតុនោះ (លោកពាលថា) បុគ្គលឃើញភីយ
 ខ្ចី៖ ក្នុងកាមកុណតាំងឡាយ ។ អប្បប្រព្រឹត្តទាក់ទង ដូចកុយមោស ។
 ហេតុនោះ ព្រះយោគីសម្ពុទ្ធនោះពាលថា

វត្តសាលាសុត្តន្តបិដក

ន្ត្រីតំ ច កណ្តោ ច ឧបទ្វីបេ ច
 រោតោ ច សល្លត្វ កយញ្ច មេតំ
 ឯតំ កយំ កាមតុណោសុ និស្វា
 ឯកោ ចរ ទត្តវិសាលាកម្មោតំ ។

[២៨៧] សីតញ្ច ឧស្សាញ្ច ទុំដំ បិចាស
 វតាតមេ ទិសសិរិសមេ ច
 សព្វាធិមេតាធិ អភិសិករិញ្ច
 ឯកោ ចរ ទត្តវិសាលាកម្មោ ។

[២៨៨] សីតញ្ច ឧស្សាញ្ច ទុំដំ បិចាសន្តិ ទ្វីបា
 ការណេហិ សីតំ ហោតិ អត្តន្តរជាតុបកោបវសេ-
 ន វា សីតំ ហោតិ ពហិដ្ឋាឧត្តវសេន វា សីតំ
 ហោតិ ។ ឧស្សាន្តិ ទ្វីបា ការណេហិ ឧស្សំ ហោ-
 តិ អត្តន្តរជាតុបកោបវសេន វា ឧស្សំ ហោតិ
 ពហិដ្ឋាឧត្តវសេន វា ឧស្សំ ហោតិ ។ ទុំដំ វត្តតំ
 ធាតកោ ។ បិចាសា វត្តតំ ទទកម្មតំ សីតញ្ច
 ឧស្សាញ្ច ទុំដំ បិចាសំ ។

វត្តសាលាសុត្តន្តបិដក

បុគ្គលឃើញភ័យខ្លះ ក្នុងកាមតុណាចំណងយថា នេះ
 ជាចង្រៃ ជាឫស ជាឧបទ្វីប ជារោគ ជាត្រួញ
 នឹងជាតិយ របស់អញហើយ អប្បប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង
 ដូចកុយរោស ។

[២៨៧] បុគ្គលគ្របសន្តត់ ខ្លាចខ្លាចជាតាងអស់ខ្លះ គឺ
 គ្រជាក់ កម្លៅ ឆ្មារ ឆ្មាង សម្រក ទ្យល់នឹងកម្លៅ
 ថ្ងៃ របោមនឹងសត្វល្អិតហើយ អប្បប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង
 ដូចកុយរោស ។

[២៨៨] ពាក្យថា គ្រជាក់ កម្លៅ ឆ្មារ ឆ្មាង សម្រក សេច-
 ក្តីថា គ្រជាក់ ដោយហេតុ ២ គឺ គ្រជាក់ដោយអំណាចកម្រិតធាតុខាង
 ក្នុង ឬគ្រជាក់ដោយអំណាចផ្លូវខាងក្រៅ ។ ពាក្យថា កម្លៅ បាន
 ផល កម្លៅដោយហេតុ ២ គឺ កម្លៅដោយអំណាចកម្រិតធាតុខាងក្នុង
 ឬ កម្លៅដោយអំណាចផ្លូវខាងក្រៅ ។ ដែលហៅថា ឆ្មារ បានផល
 សេចក្តីឆ្មារ ។ ដែលហៅថា សម្រក បានផល ការស្រកទឹក
 ហេតុនោះ (លោកលោក) គ្រជាក់ កម្លៅ ឆ្មារ ឆ្មាង សម្រក ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយសម្ពុ បុរាជវគ្គសូត

[២៩៩] វាតាគរេ ទិសសិរីសរេ ឈាតិ វាតាតិ
 បុរុគ្គមា វាតា បដ្ឋិមា វាតា ទុត្តរា វាតា ធម្មេណា
 វាតា សាវា វាតា សីតា វាតា ទុល្លារា វាតា
 បរិត្តា វាតា អនិមត្តា វាតា វេម្ពវាតា សុបណ្ណាវាតា
 តាលបណ្ណាវាតា វិទូបទវាតា ។ អាតោ វុទ្ធិ
 សុរិយសន្តាថោ ។ ទិសា វុទ្ធិ មិដ្ឋលមត្តិកា ។
 សិរីសចា វុទ្ធិ អហិតិ វាតាគរេ ទិសសិរីសរេ ច ។

(៣០០) សព្វានិ បេតានិ អភិសំភវិត្តាតិ អភិ-
 ភវិត្តា អដ្ឋោត្តរិត្តា បរិយាធិយិត្តា បដ្ឋិត្តាតិ សព្វានិ
 បេតានិ អភិសំភវិត្តា ។ ឯតោ ធរ ទក្កវិសាលា-
 កប្បោ ។ ភេតាហ សោ បទ្វេកសម្ពុទ្ធា
 សំគក្ខ ទុល្លាក្ខ ទុំនំ មិចាសំ
 វាតាគរេ ទិសសិរីសរេ ច
 សព្វានិ បេតានិ អភិសំភវិត្តា
 ឯតោ ធរ ទក្កវិសាលាកប្បោតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុរាជវគ្គសូត

[២៩៩] ពាក្យថា ខ្យល់ខឹងកម្ដៅវិជ្ជ របោមខឹងសត្វល្អន គ្រង
 ពាក្យថា ខ្យល់ គឺ ខ្យល់ខាងកើត ខ្យល់ខាងលិច ខ្យល់ខាងជើង
 ខ្យល់ខាងត្បូង ខ្យល់មាន់ចូល ខ្យល់ព្រលឹម ខ្យល់ក្ដៅ ខ្យល់រើកើយ
 ខ្យល់យ៉ាងខ្លាំង ខ្យល់កំបុកក្បូង ខ្យល់គ្រុះ ខ្យល់ស្ងួតគ្នាត ខ្យល់ផ្ទឹក ។
 ដែលហៅថា កម្ដៅវិជ្ជ បានផល កម្ដៅព្រះអាទិត្យ ។ ដែលហៅ
 ថា របោម បានផល ពួកមន្តិការល្បឿន ។ ដែលហៅថា សត្វល្អន
 បានផលពួកសត្វលស់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្យល់ខឹងកម្ដៅវិជ្ជ
 របោមខឹងសត្វល្អន ។

[៣០០] ពាក្យថា បុគ្គលគ្របសង្កត់ ខ្លាំងម្នាក់ឯងអស់ខ្លះ គឺ
 គ្របសង្កត់ បង្កើត សង្កត់សង្កិន ញ៉ាំង ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
 បុគ្គលគ្របសង្កត់ ខ្លាំងម្នាក់ឯងអស់ខ្លះ ។ គប្បីប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូច
 កុយមោស ។ ហេតុនោះ ព្រះបទ្វេកសម្ពុទ្ធនោះពោលថា

បុគ្គលគ្របសង្កត់ ខ្លាំងម្នាក់ឯងអស់ខ្លះ គឺគ្រងកំ
 កម្ដៅ គម្លាន សម្រេក ខ្យល់ខឹងកម្ដៅវិជ្ជ របោមខឹង
 សត្វល្អនហើយ គប្បីប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយមោស ។

វត្តវិហារសុត្តន្តបិដក

[៣០០] នាគោវ យូថានិ វិវេជ្ជយិត្តា

សញ្ញាតទន្ធា បទុមី ឧណ្ណោ

យថាភិក្ខុំ វិហារ អរោហ្ម

ឋានោ ធម៌ ទត្តវិសាលាកម្មោ ។

[៣០១] នាគោវ យូថានិ វិវេជ្ជយិត្តាតិ នាគោ
វុទ្ធិតិ ហត្ថិនាគោ ។ បទ្ទេកសម្ពុទ្ធាមិ នាគោ ។
កីការណា បទ្ទេកសម្ពុទ្ធា នាគោ ។ អាកុំ ឧ
ករោតីតិ នាគោ ។ ឧ កច្ឆតីតិ នាគោ ។ ឧ
អាកច្ឆតីតិ នាគោ ។

កមី សោ បទ្ទេកសម្ពុទ្ធា អាកុំ ឧ ករោតីតិ
នាគោ ។ អក្ខ វុទ្ធិន្តំ ចាបតា អកុសលា ធម្មា
សន្តិលេសិតា មោឃាត្តវិតា សន្តា ទុក្ខវិបាកា
អាយតីជាតិជនមរណីយា ។

វត្តវិហារសុត្តន្តបិដក

[៣០២] បុគ្គលដូចនាគ មានទន្ធពើសព្រមហើយ មាន

សម្បុរដូចចំណូក ជាសត្វខ្ពង់ខ្ពស់ គេចបានហ្វូង

ហើយនៅក្នុងព្រៃតាមសប្បាយ ឆ្ងល់ប្រព្រឹត្តឆ្ងល់

ឯង ដូចកុយរោស ។

[៣០៣] ពាក្យថា ដូចនាគ គេចបានហ្វូង អត់ហ្វូងថា ដំរីថ្មី
ប្រសើរ លោកហៅថា នាគ ។ ព្រមបច្ចេកសម្ពុទ្ធ ក៏ឈ្មោះនាគដែរ ។
ព្រមបច្ចេកសម្ពុទ្ធ ឈ្មោះថា នាគ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ឈ្មោះថានាគ
ព្រោះហេតុមិនធ្វើអំពើអាក្រក់ ។ ឈ្មោះថានាគ ព្រោះហេតុមិនលុះ ។
ឈ្មោះថានាគ ព្រោះហេតុមិនមក ។

ព្រមបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ ឈ្មោះថានាគ ព្រោះហេតុមិនធ្វើអំពើអាក្រក់
កើតដូចម្តេច ។ ធម៌ចាំឯងហ្វូង ជាអកុសល ដ៏លាមក ប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង តាំងតែច្បាប់ក្នុងភពឬ ប្រកបដោយសេចក្តីស្រវៃ
ស្រស់ មានទុក្ខជាវិបាក ជាទីកាំងខែជាតិដកខឹងមរណៈគេទៅ លោក
ហៅថា អំពើអាក្រក់ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុត្តន្តបិដក
 អាគី ឧ កកោតិកិ តិក្ខុ លោកោ
 សទ្ធិសិយោកេ វិសង្ខ ឧទ្ធិនាមិ
 សទ្ធិត្ថ ឧ សង្ខតិ វិប្បមុត្តោ
 បាតោ តាមិ បុរុសេ តថត្តា ។

ឯវិ សោ បទ្ទេកសម្ពុទ្ធា អាគី ឧ កកោតិកិ បាតោ ។
 កថំ សោ បទ្ទេកសម្ពុទ្ធា ឧ កកោតិកិ បាតោ ។
 សោ បទ្ទេកសម្ពុទ្ធា ឧ កកោតិកិ កកោតិ ឧ កកោ-
 សាកតិ កកោតិ ឧ មោហាកតិ កកោតិ ឧ កយាកតិ
 កកោតិ ឧ រាគវសេន កកោតិ ឧ ធម្មវសេន កកោតិ
 ឧ មោហវសេន កកោតិ ឧ មាណវសេន កកោតិ ឧ
 ធិដ្ឋវសេន កកោតិ ឧ ឧទ្ធចវសេន កកោតិ ឧ
 វិចិត្តវសេន កកោតិ ឧ អនុសយវសេន កកោតិ ឧ
 វត្តហិ ឧ ធម្មោ យាយតិ ធិយ្យតិ វុយ្យតិ សំហវិយតិ
 ឯវិ សោ បទ្ទេកសម្ពុទ្ធា ឧ កកោតិកិ បាតោ ។

កថំ បទ្ទេកសម្ពុទ្ធា ឧ កកោតិកិ បាតោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុត្តន្តបិដក
 ព្រះបទ្ទេកសម្ពុទ្ធ មិនធ្វើអំពើកាត្រង់ភិក្ខុក្នុងលោក
 លះបង់កិលេស ជាគ្រឿងប្រកបទាំងក្នុង និងចំណង
 ទាំងឡាយ ផុតស្រឡះ មិនជាប់ចំពាក់ក្នុងការធូលី
 ទាំងក្នុង មិនរំភើបដោយលោកនមិ លោកហៅថា នាគ
 ព្រោះទ្រង់គុណប្រាកដដូច្នោះ ។

ព្រះបទ្ទេកសម្ពុទ្ធានា ឈ្មោះថា នាគ ព្រោះហេតុមិនធ្វើអំពើកាត្រង់
 យ៉ាងនេះឯង ។

ព្រះបទ្ទេកសម្ពុទ្ធានា ឈ្មោះថា នាគ ព្រោះហេតុមិនលុះ
 កើតដូចម្តេច ។ ព្រះបទ្ទេកសម្ពុទ្ធានា មិនលុះឆ្ងោតភិ មិនលុះ
 រោសាភិ មិនលុះមោហាភិ មិនលុះកយាភិ មិនលុះដោយ
 អំណាចភាព មិនលុះដោយអំណាចគោសៈ មិនលុះដោយអំណាច
 ហេតុ មិនលុះដោយអំណាចនាមៈ មិនលុះដោយអំណាចចំណេះ មិនលុះ
 ដោយអំណាចទទួល មិនលុះ ដោយអំណាចវិចិត្ត មិនលុះដោយ
 អំណាចអនុស្សយ មិនត្រូវធម៌ជាពួកនាំទៅ ដឹកទៅ បន្ទាន់ទៅ ក្នុងទៅ
 ព្រះបទ្ទេកសម្ពុទ្ធានា ឈ្មោះថា នាគ ព្រោះហេតុមិនលុះ យ៉ាងនេះឯង ។

ព្រះបទ្ទេកសម្ពុទ្ធ ឈ្មោះថា នាគ ព្រោះហេតុមិនមក កើតដូចម្តេច ។

ខត្តវិសាលាសុត្តន្តបិដក

សោតាបត្តិមក្កន យេ តិលេសា បរិវា តេ
 តិលេសេ ន បុរេតិ ន បច្ចេតិ ន បទ្ទាកច្ឆតិ
 សកាតាមិមក្កន អនាតាមិមក្កន អហត្តមក្កន
 យេ តិលេសា បរិវា តេ តិលេសេ ន បុរេតិ
 ន បច្ចេតិ ន បទ្ទាកច្ឆតិ ឯវំ សោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធោ
 ន អាគច្ឆតិ ធាតោ ។ ធាតោ យុថា វិវដ្តយិ-
 ត្វាតិ យថា សោ ហត្ថិធាតោ យុថា វិវដ្តត្វា
 បរិវដ្តត្វា អភិវដ្តត្វា ឯកោ អញ្ញោ វធមជ្ឈស្ស
 អដ្ឋោកាហត្វា ចាតិ វិចាតិ វិយាតិ វត្ថុតិ ចាលេតិ
 យមេតិ យាមេតិ បច្ចេកសម្ពុទ្ធជិ កណំ វដ្តត្វា
 បរិវដ្តត្វា អភិវដ្តត្វា ឯកោ ធម៌ ខត្តវិសាលាសុត្តន្ត
 អញ្ញោវធមត្វា បត្តា ធម៌ ធម៌សាសនា ធម៌ ធម៌សាសនា ធម៌
 អញ្ញោវធមត្វា បត្តា ធម៌ ធម៌សាសនា ធម៌ ធម៌សាសនា ធម៌
 សន្តា ធម៌ ធម៌សាសនា ធម៌ ធម៌សាសនា ធម៌ ធម៌សាសនា ធម៌
 យុកា ធម៌ ធម៌សាសនា ធម៌ ធម៌សាសនា ធម៌ ធម៌សាសនា ធម៌
 ឯកោ តិវុតិ ឯកោ ធម៌ ធម៌សាសនា ធម៌ ធម៌សាសនា ធម៌
 ឯកោ តិវុតិ ឯកោ ធម៌ ធម៌សាសនា ធម៌ ធម៌សាសនា ធម៌

ខត្តវិសាលាសុត្តន្តបិដក

តិលេសាតំឡាយណា ដែលលោកលេងហើយ ដោយសោតាបត្តិមក្ក
 លោកមិនមក មិនត្រឡប់មក មិនវិលមក រកតិលេសាតំឡាយទៀត
 តិលេសាតំឡាយណា ដែលលោកលេងហើយ ដោយសកតាមិ-
 មក្ក អនាតាមិមក្ក អហត្តមក្ក លោកមិនមក មិនត្រឡប់មក មិន
 វិលមករកតិលេសាតំឡាយទៀត ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ ឈ្មោះថាតា
 ត្រាហេតុមិនមក យ៉ាងនេះឯង ។ ភាគរូប វិញ្ញាណ ធម្មចារឹក
 បានសេចក្តីថា ដីដីស្រែនោះ វៀរវៀន ទៀសវៀន វៀស្រឡះឡូ
 ហ្ន៍តំឡាយ ចូលទៅនៅកណ្តាលព្រៃក្នុងអញ្ញាប្រទេស ចរ ត្រាច់ទៅ
 ប្រព្រឹត្ត ក្បែរ យាត្រា ឱ្យយាត្រាទៅ នៃឆ្នាំឯង យ៉ាងណា ចំណែកព្រះ
 បច្ចេកសម្ពុទ្ធ ក៏វៀរវៀន ទៀសវៀន វៀស្រឡះឡូក្នុង ប្រព្រឹត្តនៅតែ
 មួយអង្គឯង ដូចកុមារមាស ទ្រង់រាប់រក្សាព្រះធម៌ព្រះ ជាសា-
 សនៈដ៏ស្ងាត់ មិនមានសម្លេង មិនមានសូរគំរាង ប្រាសចាកខ្យល់
 ដែលកើតអំពីសិរីវិទ្យុស ជាសាសនៈដ៏ស្ងាត់ចាកមនុស្ស សមគួរ
 ដល់ការរកសម្លេង ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ មិនទៅតែមួយអង្គឯង ឈរ
 តែមួយអង្គឯង គង់នៅតែមួយអង្គឯង សម្រេចការស្ងៀមតែមួយអង្គឯង

ឯកោ តាវី វិណ្ឌាយេ វេសតិ ឯកោ វេជ្ជកម្មតិ
ឯកោ រមា ជីសីនតិ ឯកោ វជ្ជមី វេជ្ជដ្ឋាតិ
ឯកោ ពតិ វិចារតិ វិយតិ វត្តតិ ចាលេតិ
យេតិ យេតតិ ចាកោ យូថាជំ វិជ្ជយត្វា ។

[៣០៣] សញ្ញាតក្ខត្រោ បទុមី ឧទ្យានតិ
យថា សោ ហត្ថិតាកោ សញ្ញាតក្ខត្រោ សត្តតតោ
វ យោតិ អដ្ឋតតោ វ បទ្ទេតសម្ពុទ្ធាបិ សញ្ញា-
តក្ខត្រោ អសេត្តេន សីលត្តេន អសេត្តេន
សមាធិត្តេន អសេត្តេន បញ្ញាទេន អសេត្តេន
វិមុត្តិត្តេន អសេត្តេន វិមុត្តិត្តាណនិស្សន្ទិត្តេន ។
យថា សោ ហត្ថិតាកោ បទុមី បទ្ទេតសម្ពុទ្ធាបិ
សត្តតិ ពោជ្ឈង្គបុប្ផេហិ បទុមី សតិសម្ពោជ្ឈង្គបុប្ផេ
នម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គបុប្ផេ វិយសម្ពោជ្ឈង្គបុប្ផេ ចិ-
តិសម្ពោជ្ឈង្គបុប្ផេ បស្សន្តិសម្ពោជ្ឈង្គបុប្ផេ សមាធិ-
សម្ពោជ្ឈង្គបុប្ផេ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គបុប្ផេ ។ យថា
សោ ហត្ថិតាកោ ឧទ្យាន ជាមេន កលេន ជីវេន

ចូលទៅបំបាក់បាតក្នុងស្រះក៏ឆ្ងាយអង្គឹង ក្រឡប់មកវិញក៏ឆ្ងាយអង្គឹង
 គង់ក្នុងទីស្ងាត់ក៏ឆ្ងាយអង្គឹង អង្គុយខ្វែងស្រែក៏ឆ្ងាយអង្គឹង ៥ គ្រាប់
 ទៅ ប្រព្រឹត្ត ភ្លេច យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ក៏ឆ្ងាយអង្គឹង (ក៏យ៉ាង
 នោះដែរ) ហេតុនោះ (លោកគោលថា) ដូចនាគ ខេចចាតច្បង ។

(ធានា) ពាក្យថា មានខ្លួនកើតព្រមហើយ មានសម្បជ្ឈេត្តផ្កាឈូក
ជាសក្កន្តន្តស៍ អធិប្បាយថា ដំរីដំប្រសើរនោះ មានខ្លួនកើតព្រមហើយ
ជាដំរី ៧ ហត្ថ ឬ ៨ ហត្ថ យ៉ាងណា ឯព្រះបរមេស្ថេសម្ភុទ្ធ ក៏មានខ្លួន
កើតព្រមហើយ ដោយអសេត្តសីលក្នុង អសេត្តសមាធិក្នុង អសេត្ត-
បញ្ញាខ្លួន អសេត្តវិមុត្តិក្នុង អសេត្តវិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្នុង ក៏យ៉ាង
នោះ ។ ដំរីដំប្រសើរនោះ មានផ្កាឈូក យ៉ាងណា ឯព្រះបរមេស្ថេសម្ភុទ្ធ
ឈ្មោះថាមានផ្កាឈូក ដោយផ្កានិរោជ្ជ្ន ៧ គឺ ដោយផ្កាភិសគិសេត្តា-
ជ្ជ្ន ១ ផ្កានិពម្ភិវិជយសេត្តាជ្ជ្ន ១ ផ្កានិរិយសេត្តាជ្ជ្ន ១ ផ្កាភិប័តិ-
សេត្តាជ្ជ្ន ១ ផ្កាភិបស្សន្តិសេត្តាជ្ជ្ន ១ ផ្កាភិសមាធិសេត្តាជ្ជ្ន ១
ផ្កាភិវេយ្យាសេត្តាជ្ជ្ន ១ (យ៉ាងនោះដែរ) ។ ដំរី ដំប្រសើរ
នោះ ជាសក្កលីសលុប ដោយកម្លាំងកាយ កម្លាំងចិត្ត សន្តុះ

ទន្តវិសាលាសុន្តរំបុរោ

សូរេន បទេកសម្ពុទ្ធាចំ ឧទ្យារេ សីលេន សមា-
ជំនា រាត្រាយ វិមុត្តិយា វិមុត្តិញ្ញាណនស្សនេនាតិ
សញ្ញាតទេនា បទុមំ ឧទ្យារេ ។

(៣០២) យថាភិក្ខុំ វិហារេ អរញ្ញេតិ យថា សោ
ហត្ថិទានោ យថាភិក្ខុំ អរញ្ញេ វិហារតិ ចទ្វេកសម្ពុ-
ទ្ធាចំ យថាភិក្ខុំ អរញ្ញេ វិហារតិ បឋមេនពិ ឈានេន
យថាភិក្ខុំ អរញ្ញេ វិហារតិ ទុតិយេនពិ ភតិយេនពិ
ចតុត្ថេនពិ ឈានេន យថាភិក្ខុំ អរញ្ញេ វិហារតិ
ខេត្តាយចំ ចេតោវិមុត្តិយា យថាភិក្ខុំ អរញ្ញេ វិហារតិ
កកុណាយចំ មុទិកាយចំ ឧបេក្ខាយចំ ចេតោវិមុត្តិ-
យា យថាភិក្ខុំ អរញ្ញេ វិហារតិ អាគាសានញ្ញាយត-
នសមាបត្តិយាចំ យថាភិក្ខុំ អរញ្ញេ វិហារតិ វិញ្ញាណ-
ញ្ញាយតនសមាបត្តិយាចំ អាគិញ្ញញ្ញាយតនសមាបត្តិ-
យាចំ វេសញ្ញានសញ្ញាយតនសមាបត្តិយាចំ ផល-
សមាបត្តិយាចំ យថាភិក្ខុំ អរញ្ញេ វិហារតិ យថាភិ-
ក្ខុំ វិហារេ អរញ្ញេ ។ ឯតោ ឈ ទន្តវិសាលាក-
ប្បោ ។ តេជហ សោ បទេកសម្ពុទ្ធា

ទន្តវិសាលាសុន្តរំបុរោ

និវរេនត្ថិត្យវិហា យ៉ាងណា ឯព្រះបទេកសម្ពុទ្ធ ក៏ជាបុគ្គលរស់
លុបវាយសីល សមាចំ បញ្ញា វិមុត្តិ និវរេនត្ថិត្យវិហាទស្សនៈ (យ៉ាង
នោវេន) ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មានខន្ធក៏ត្រូវហើយ មាន
សម្បទ្ធផ្ន់ផ្កាឈូក ជាសក្ខីខ្លួនខ្លួន ។

(៣០២) ភាស្យថា នៅក្នុងព្រាហ្មសម្បាយ សេចក្តីថា អំពីប្រសើរ
នោះ នៅក្នុងព្រាហ្មសម្បាយ យ៉ាងណា ឯព្រះបទេកសម្ពុទ្ធ ក៏
នៅក្នុងព្រាហ្មសម្បាយ (យ៉ាងនោវេន) នឹងនៅក្នុងព្រាហ្មសម្បាយ
ដោយបឋមជ្ឈន្ទៈ នៅក្នុងព្រាហ្មសម្បាយ ដោយទុតិយជ្ឈន្ទៈ
ភតិយជ្ឈន្ទៈ ចតុត្ថជ្ឈន្ទៈ នៅក្នុងព្រាហ្មសម្បាយ ដោយមេត្តា-
ចេតោវិមុត្តិៈ នៅក្នុងព្រាហ្មសម្បាយ ដោយកកុណាចេតោវិមុត្តិៈ
មុទិកាចេតោវិមុត្តិៈ ឧបេក្ខាចេតោវិមុត្តិៈ នៅក្នុងព្រាហ្មសម្បាយ
ដោយអាគាសានញ្ញាយតនសមាបត្តិៈ នៅក្នុងព្រាហ្មសម្បាយ ដោយ
វិញ្ញាណញ្ញាយតនសមាបត្តិៈ ដោយអាគិញ្ញញ្ញាយតនសមាបត្តិៈ
ដោយវេសញ្ញានសញ្ញាយតនសមាបត្តិៈ ដោយផលសមាបត្តិៈ
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) នៅក្នុងព្រាហ្មសម្បាយ ។ គប្បីប្រព្រឹត្តឯក
ឯង ដូចកុយរមាស ។ ហេតុនោះ ព្រះបទេកសម្ពុទ្ធនោះពោលថា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិទ្ទេស
 បា.កោវ យុថាជំ វិវុដ្ឋយិន្ទា
 សព្វាតទន្ទោ បទុមី ឧណ្ណោ
 យថាភិវន្តិ វិហរេ អរោញ្ច

ឯកោ ធរេ ទត្តវិសាលាកប្បោតំ ។

[៣០៥] អដ្ឋានំ តំ សង្កណិការតស្ស

យំ ធុស្សយេ សាមយំកំ វិមុត្តិ

អាទិច្ចតទុស្ស វិហោ និសម្ម

ឯកោ ធរេ ទត្តវិសាលាកប្បោ ។

[៣០៦] អដ្ឋានំ តំ សង្កណិការតស្ស យំ

ធុស្សយេ សាមយំកំ វិមុត្តិនិ វុត្តំ ហេតំ កកវតា

យាវតានន្ទ ភិក្ខុ សង្កណិការាមោ សង្កណិការ-

ោ សង្កណិការាមតំ អនុបុត្តោ កណាកោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិទ្ទេស

បុគ្គលវេលដ្ឋនានា មានខន្ធព័ក្ខត្រាមហិយ មាន
 សម្បជ្ជន្តវាយុក ជាសក្កន្តន្តវស្ស គេចចាកហ្វូង
 ហើយនៅក្នុងវិគ្រាមសប្បាយ គប្បីប្រព្រឹត្តឃ្លាក់ឯង
 ដូចកុយរោស ។

[៣០៥] បុគ្គលគប្បីបានសាមយំកវិមុត្តិ^(១) ដោយហេតុណា

ហេតុនោះ មិនមែនជាទីតាំង នៃបុគ្គលអ្នកត្រេក
 អក្ខន្ធច្បា បុគ្គលចំពោះលោកាភ័យ នៃព្រះពុទ្ធ ជា
 ព្រះគាថ៍ចូលចិត្តហើយ គប្បីប្រព្រឹត្តឃ្លាក់ឯង ដូចកុយ
 រោស ។

[៣០៦] ពាក្យថា បុគ្គល គប្បីបានសាមយំកវិមុត្តិ ដោយ

ហេតុណា ហេតុនោះ មិនមែនជាទីតាំង នៃបុគ្គលអ្នកត្រេកអក្ខន្ធច្បា
 ព្បា អច់ប្បាយថា មែនពិត ប្រហែសព្រះភាគ បានគ្រាប់ព្រះពុទ្ធដីកា
 នេះថា ម្នាលមានន្ទ ភិក្ខុមានការនៅច្រឡំច្រឡំដោយពួកជាទីត្រេកអរ
 ត្រេកអរក្នុងការនៅច្រឡំច្រឡំដោយពួក ប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តី
 ត្រេកអរ ក្នុងការនៅច្រឡំច្រឡំដោយពួក មានពួកជាទីត្រេកអរ

^(១) វិមុត្តិព្រំព័ទ្ធជាសម័យ តំ វិមុត្តិជាលោកិយ ។

ខន្តវិណយសង្គហៈ

កណ្តារោ កណ្តាសម្មាសិកោ កណ្តារាមតំ អនុយុត្តោ
 យន្តំ ធនេត្តមសុខំ បរិវេតសុខំ ឧបសមសុខំ
 សម្ពោជសុខំ កស្ស សុខស្ស ធិកាមលាភី កវិស្សតិ
 អត្ថច្ចលាភី អត្ថសិរលាភីតំ ធនំ ហំ វិជ្ជតិ ។
 យោ ច ខោ សោ អាទទ្ធ ភិក្ខុ ឯតោ កណ្តាស្មា
 រូបកដ្ឋោ វិហារតិ តស្សេតំ ភិក្ខុនោ ចាធិកន្តំ យន្តំ
 ធនេត្តមសុខំ បរិវេតសុខំ ឧបសមសុខំ សម្ពោជ-
 សុខំ កស្ស សុខស្ស ធិកាមលាភី កវិស្សតិ អត្ថច្ច-
 លាភី អត្ថសិរលាភីតំ ហំ ធមេតំ វិជ្ជតិ ។ យាវតា-
 ទទ្ធ ភិក្ខុ សង្កណិកាភោ សង្កណិការោ សង្ក-
 ណិកាភាមតំ អនុយុត្តោ កណ្តារាមោ កណ្តារោ
 កណ្តាសម្មាសិកោ កណ្តារាមតំ អនុយុត្តោ សាមយីតំ
 ក ធនេត្តមសុខំ ឧបសមសុខំ វិហារស្សតិ អសាម-
 យីតំ ក អកុច្ឆន្តិ ធនំ ហំ វិជ្ជតិ ។

ខន្តវិណយសង្គហៈ

ត្រេកអរក្នុងពួក ពេរពេយក្នុងពួក ប្រគបរឿយ ខ្ញុំសេចក្តីត្រេកអរក្នុងពួក
 ជាតំលាត់ សេចក្តីសុខក្នុងការចេញបួស សេចក្តីសុខក្នុងការស្ងាត់ សេចក្តី
 សុខក្នុងការស្ងប់ សេចក្តីសុខក្នុងការត្រាស់ដឹង ណា (ភិក្ខុនោះ) នឹងជា
 អ្នកបានភាមប្រាថ្នា បានដោយមិនក្រ បានដោយមិនលំបាក ខ្ញុំសេចក្តី
 សុខនោះ ហេតុការណ៍បែបនេះ មិនមានទេ ។ ម្ចាស់អាទទ្ធ លុះតែភិក្ខុ
 ណា ចៀសចេញពីពួក ហើយនៅតែម្នាក់ឯង សេចក្តីសុខខ្ញុំ ទើប
 មានប្រាកដដល់ភិក្ខុនោះ គឺថា សេចក្តីសុខក្នុងការចេញបួស សេចក្តីសុខ
 ក្នុងការស្ងាត់ សេចក្តីសុខក្នុងការស្ងប់ សេចក្តីសុខ ត្រាស់ដឹងណា
 (ភិក្ខុនោះ) នឹងជាអ្នកបានភាមប្រាថ្នា បានដោយមិនក្រ បានដោយមិន
 លំបាក ខ្ញុំសេចក្តីសុខនោះ ហេតុការណ៍បែបនេះ ទើបមាន ។ ម្ចាស់
 អាទទ្ធ ភិក្ខុមានការនៅច្រឡំច្រឡំដោយពួកជាតិ ត្រេកអរ ត្រេកអរក្នុង
 ការនៅច្រឡំច្រឡំដោយពួក ប្រគបរឿយ ។ ខ្ញុំសេចក្តីត្រេកអរក្នុងការ
 នៅច្រឡំច្រឡំដោយពួក មានពួកជាតិ ត្រេកអរ ត្រេកអរក្នុងពួក ពេរពេយ
 ក្នុងពួក ប្រគបរឿយ ខ្ញុំសេចក្តីត្រេកអរក្នុងពួក ជាតំលាត់ (ភិក្ខុនោះ)
 នឹងបានសាមយីកថាភិមុត្តិ (រចនាភិមុត្តិជាលោកិយ) ឬអសាមយីក-
 អកុច្ឆន្តិ (មគ្គជាលោកុត្តរ) ហេតុការណ៍បែបនេះ មិនមានទេ ។

សុត្តន្តបិដក វគ្គនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេស

យោ ច វោ សោ អាទទុ ភិក្ខុ ឯកោ កណ្តាស្ថា
វុចកដ្ឋោ វិហារតិ តស្សេតំ ភិក្ខុវេនា ចាដិសម្ពិ
សាមយិកំ វា វេតាវិមុត្តិ ឧបសម្បជ្ជំ វិហាវិស្សតិ
អសាមយិកំ វា អតុប្បជ្ជំ វា វេមេតំ វិជ្ជតិ អដ្ឋាធនំ
សង្កណិកាវតស្ស យំ ជុស្សយេ សាមយិកំ
វិមុត្តិ ។

[៣០៧] អាទិទូតទុស្ស វចោ ឯសម្មាសិ អាទិទ្វា
វុច្ឆតិ សុរិយោ ។ សោ កោតមោ កោត្តេន បច្ចេ-
កសម្ពុទ្ធាចំ កោតមោ កោត្តេន សោ បច្ចេកសម្ពុ-
ទ្ធាចំ សុរិយស្ស កោត្តញ្ញាតកោ^(១) កោត្តនទុ តស្មា
បច្ចេកសម្ពុទ្ធា អាទិទូតទុ ។ អាទិទូតទុស្ស វចោ
ឯសម្មាសិ អាទិទូតទុស្ស វចេនំ ក្សមជំ នេសនំ
អនុសម្ពិ សុត្វា សុណិក្វា ឧត្តហេត្វា ឧបនាវយិក្វា
ឧបលក្ខយិក្វាតិ អាទិទូតទុស្ស វចោ ឯសម្ម ។
ឯកោ ចវេ ឧត្តវិសាណាគប្បោ ។ តេហាហ សោ
បច្ចេកសម្ពុទ្ធា

១ ឆ. អយំ ធារិ ឧត្តិ ។

សុត្តន្តបិដក វគ្គនិកាយ ស្ស ចូឡនិទ្ទេស

ម្ចាស់គាមន្ត លុះតែភិក្ខុណា ចៀសចេញពីភក្ខុក ហើយនៅតែម្នាក់ឯង
សេចក្តីសុខនោះ ទើបមានប្រាកដដល់ភិក្ខុនោះ គឺថា (ភិក្ខុនោះ) ខ្ពង់
បានសាមយិកចេតាវិមុត្តិ ឬអសាមយិកអតុប្បជមិ ហេតុការណ៍បែបនេះ
ទើបមាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បុគ្គលគប្បីបានសាមយិកវិមុត្តិ
ដោយហេតុណា ហេតុនោះ ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ជាងគេនៃបុគ្គល អ្នកគ្រូអរ-
ក្ខន្ធក្នុងទេ ។

[៣០៧] ពាក្យថា បុគ្គលពិចារណាពាក្យនៃព្រះពុទ្ធ ជាព្រះភា-
វិទូពន្ធ សេចក្តីថា ព្រះភាវិក្យ លោកហៅថា អាទិច្ចៈ ។ ព្រះភាវិក្យ
នោះជាភាគដោយភាគ ចំណែកព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធ ក៏ជាភាគដោយ
ភាគ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ ជាញាតិដោយភាគ ជាដៅតន្ត្រីដោយ
ភាគនៃព្រះភាវិក្យ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធ ឈ្មោះថា
ព្រះភាវិទូពន្ធ ។ ពាក្យថា បុគ្គលពិចារណាពាក្យនៃព្រះពុទ្ធ ជាព្រះ
ភាវិទូពន្ធ បានសេចក្តីថា បុគ្គលបានស្តាប់ ឮ រឿង ចំខុត កំណត់
នូវពាក្យ ភន្តិពាក្យ វេសនា អនុសង្ខំ នៃព្រះពុទ្ធជាព្រះភាវិទូពន្ធ
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បុគ្គលពិចារណាពាក្យនៃព្រះពុទ្ធ ជាព្រះ
ភាវិទូពន្ធ ។ គប្បីប្រព្រឹត្តម្តងក្នុង ដូចកុយមោស ។ ហេតុនោះ
ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ ពោលថា

វត្តវិសាលាស្ថាន់ទ្រុស

អដ្ឋាន តំ សង្កណិកាវតស្ស
 យំ ធុស្សយេ សាមយំតំ វិមុត្តិ
 អាទិទូតទុស្ស វិហោ ធិសម្ម
 ឯកោ ចរេ ទត្តវិសាលាស្ថាន្យតំ ។

[៣០៨] ធិដ្ឋវិស្វកានិ ទោតិវត្តោ

បត្តោ ធិយាមិ បដិសទ្ធិមត្តោ
 ឧប្បន្នញ្ញាលោម្ហិ អនញ្ញោធម្យោ
 ឯកោ ចរេ ទត្តវិសាលាស្ថាន្យតំ ។

[៣០៩] ធិដ្ឋវិស្វកានិ ទោតិវត្តោតិ ធិដ្ឋវិស្វ-

កានិ វុទ្ធនិ វិសតិវត្តកា សក្កាយធិដ្ឋ ។ ឥធន
 អស្សុតវា បុព្វជ្ជោ អវិយាធំ អនស្សវិ អវិយធម្ម-
 ស្ស អតោវិហោ អវិយធម្ម អវិជ្ជតោ សប្បវិសាធំ
 អនស្សវិ សប្បវិសធម្មស្ស អតោវិហោ សប្បវិស-
 ធម្ម អវិជ្ជតោ រូបំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ រូបវន្តិ
 វា អត្តាធំ អត្តាធំ វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តាធំ វេទធំ
 សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ

វត្តវិសាលាស្ថាន់ទ្រុស

បុគ្គលធម្មិបានសាមយំកវិមុត្តិ ដោយហេតុណា ហេតុ
 នោះ មិនមែនជាទីតាំងនៃបុគ្គលអាក្រក់ក្នុងពួកទេ
 បុគ្គលពិចារណាពាក្យ នៃព្រះភ្នំ ជាព្រះអាទិទូតទុ
 ហើយ ធម្មប្រព្រឹត្តទាក់ទង ដូចកុយមោស ។

[៣០៨] បុគ្គលប្រព្រឹត្តកន្លង ទូរចម្រើនទីដ៏ទាំងឡាយ

បានសម្រេចចម្រើនទីទាំង បានចំពោះទីមុខ មិន
 មានបុគ្គលដទៃណាទាំង (ព្រោះដឹងថា) ភាគអញមាន
 ញ្ញាណតែងហើយ ធម្មប្រព្រឹត្តទាក់ទង ដូចកុយ
 មោស ។

[៣០៩] ពាក្យថា បុគ្គលប្រព្រឹត្តកន្លង ទូរចម្រើនទីដ៏ទាំងឡាយ

សេចក្តីថា សក្កាយទីដ៏មានវត្ថុ ២០ ហៅថា ចម្រើនទីដ៏ ។ បុព្វជ្ជន
 ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនឃើញទូរពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាស
 វៃក្នុងអរិយធម៌ មិនបានទូន្មានខ្លួនក្នុងអរិយធម៌ មិនឃើញក្នុងសប្បវេស
 មិនឈ្លាសវៃក្នុងសប្បវេសធម៌ មិនបានទូន្មានខ្លួនក្នុងសប្បវេសធម៌ វិសេស
 ពិចារណាឃើញរូបថាខ្លួន ទូរខ្លួនជាធានបេន្ទៈ ទូរក្នុងខ្លួនខ្លួន ទូរខ្លួន
 ក្នុងបេន្ទៈ ពិចារណាឃើញទូរវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណថាខ្លួន

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធភិក្ខុសោ

វិញ្ញាណវដ្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ យា វាវុចា និដ្ឋំ និដ្ឋិតំ និដ្ឋិតហនំ និដ្ឋិតត្ថានេ និដ្ឋិតសុកាយកំ និដ្ឋិតប្បន្នំ និដ្ឋិតសិយោជនំ កាហោ បដិក្កាហោ(១) អភិច្ចរសោ បរាមាសោ កុម្មតោ មិច្ឆាបដោ មិច្ឆត្ថំ កិក្ខាយតនំ វិបរិយេសក្កាហោ វិបរិតក្កាហោ វិបលាសក្កាហោ មិច្ឆាកាហោ អយាថាវកស្មី យាថាវកន្តំ កាហោ យាវតា ត្វាសដ្ឋំ និដ្ឋិតកាជំ វិសាជំ និដ្ឋិតសុកាជំ(២) ។ ឧបាទិវត្តោ និដ្ឋិតសុកាជំ ឧបាទិវត្តោ អភិក្កត្តោ សមភិក្កត្តោ(៣) វិច្ចរត្តោ និដ្ឋិតសុកាជំ ឧបាទិវត្តោ ។

[៣០១] បត្តោ និយាមំ បដិលទ្ធមត្តោតិ និយាមា វុត្តន្តំ ធម្មានេ មត្តា អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ សេយ្យជំនំ សម្មានិដ្ឋំ សម្មាសង្កេតោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មតោ សម្មាភាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាជំ ។

• ១. បដិក្កាហោ ។ ២. គយំ និដ្ឋិតសុកា ។ ៣. ឧ. និដ្ឋិតសុកាជំ ឧបាទិវត្តោ និដ្ឋិតសុកាជំ ឧបាទិវត្តោ អភិក្កត្តោ សមភិក្កត្តោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធភិក្ខុស

នូវខ្លួនថា មានវិញ្ញាណខ្លះ នូវវិញ្ញាណក្នុងខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួនក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ចំដុំ ដំណើរគឺចំដុំ ព្រៃស្យាភគីចំដុំ ផ្លូវដាច់ស្រយាលចំដុំ ចម្រើនគឺចំដុំ សេចក្តីញាប់ញាតិចំដុំ ចំណងគឺចំដុំ ការប្រកាន់ ការប្រកាន់ខ្ជាប់ ការប្រកាន់មាំ ការស្ថាបអវិជ្ជាស ផ្លូវខុស គន្លងខុស សេចក្តីខុស លទ្ធផលជាតំណឹង សេចក្តីប្រកាន់ដោយការស្វែងរកខុស ការប្រកាន់វិបតិ ការប្រកាន់វិបលាស ការប្រកាន់ខុស ការប្រកាន់ចំណង ក្នុងលេសវិជលមិនពិត ចំដុំ ៦៦ ព័ន្ធបំប៉ន មានសក្តិយ៉ាងនេះ ឯណា នេះ ឈ្មោះថាចម្រើនគឺចំដុំ ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្តកន្លង គឺ ប្រព្រឹត្តរំលង ឈានកន្លង ឈានរំលង ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវចម្រើនគឺចំដុំព័ន្ធច្បាយ ហេតុនោះ (រលាកពោលថា) បុគ្គល ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវចម្រើនគឺចំដុំព័ន្ធច្បាយ ។

[៣០២] ពាក្យថា បានសម្រេចចម្លើងៀងទាត់ បានចំពោះនូវមគ្គ សេចក្តីថា មគ្គ ៤ មគ្គដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ គឺសម្មាចំដុំ ១ សម្មាសង្កេតោ ១ សម្មាវាចា ១ សម្មាកម្មន្តៈ ១ សម្មាភាជីវៈ ១ សម្មាវាយាមៈ ១ សម្មាសតិ ១ សម្មាសមាជំ ១ លោកហៅថា ចម្លើងៀង ។

ឧត្តរិសាសន្តរិយស

ធម្មហិ អរិយមក្កហិ សមន្តាភោ សម្មត្តោ អធិក-
ភោ ធុសិភោ សន្និកភោតិ បត្តោ និយាមិ ។ បដិ-
លទ្ធមត្តោតិ លទ្ធមត្តោ បដិលទ្ធមត្តោ អធិកតមត្តោ
ធុសិតមត្តោតិ បត្តោ និយាមិ បដិលទ្ធមត្តោ ។

[៣០០] ឧប្បន្នញ្ញាលោម្ហិ អនញ្ញនេយ្យតិ
តស្ស បច្ចេកសត្តន្តស្ស ញ្ញាលំ ឧប្បន្នំ សមុប្បន្នំ
ធិព្វត្ថំ អភិធិព្វត្ថំ ចាតុក្កតំ សទ្ធ សង្ខារ អធិប្បាតិ
ញ្ញាលំ ឧប្បន្នំ សមុប្បន្នំ ធិព្វត្ថំ អភិធិព្វត្ថំ ចាតុក្ក-
តំ សទ្ធ សង្ខារ ធុក្កាតិ ។ បេ ។ យន្តិញ្ច សមុ-
នយនម្មំ សព្វន្តំ និរោធនម្មន្តំ ញ្ញាលំ ឧប្បន្នំ សមុ-
ប្បន្នំ ធិព្វត្ថំ អភិធិព្វត្ថំ ចាតុក្កតន្តំ ឧប្បន្នញ្ញាលោ-
ម្ហិ ។ អនញ្ញនេយ្យតិ សោ បច្ចេកសត្តន្តោ ន បរ-
នេយ្យោ ន បរមត្ថិយោ ន បរម្យទ្ធយោ ន បរម្យជិ-
តទ្ធក្ក យេវាភូតំ ជាតាតិ បស្សតិ អសម្មន្តោ សម្ម-
ជាតោ បដិស្សតោ សទ្ធ សង្ខារ អធិប្បាតិ ។ បេ ។

ឧត្តរិសាសន្តរិយស

បុគ្គលប្រកម សម្រេច បាន ប៉ះពាល់ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយអាយមន្ត
ទាំង ២ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បានសម្រេចដឹងរឿងពិត ។
ពាក្យថា បានចំពោះនូវមន្ត គឺបានមន្ត បានចំពោះមន្ត បានសម្រេច
មន្ត បានប៉ះពាល់មន្ត ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បានសម្រេចដឹង
រឿងពិត បានចំពោះនូវមន្ត ។

[៣០១] ពាក្យថា មិនមានបុគ្គលដទៃ ណែនាំ (ព្រោះដឹងថា)
ភាគអញមានញ្ញាលោកិកហើយ គង់ប្បាយថា ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ
មានញ្ញាលោកិកឡើង កើតឡើងព្រម កើត កើតចំពោះ កើតប្រាកដ គឺ
មានញ្ញាលោកិកឡើង កើតឡើងព្រម កើត កើតចំពោះ កើតប្រាកដថា
សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ ។ បេ ។ មានញ្ញាលោកិក
ឡើង កើតឡើងព្រម កើត កើតចំពោះ កើតប្រាកដថា របស់
ណាមួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះ មានការ
លេចនៅក្នុងធម្មតា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ភាគអញ
មានញ្ញាលោកិកហើយ ។ ពាក្យថា មិនមានបុគ្គលដទៃ ណែនាំ គឺ
ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ មិនមានបុគ្គលដទៃណែនាំ មិនមានបុគ្គលដទៃ
ឲ្យជឿ មិនមានបុគ្គលដទៃជំនាញ មិនដល់នូវការដឹងពិតដោយ
បុគ្គលដទៃ រឿងដឹង ឃើញតាមពិត ជាបុគ្គលមិនទៀង ជាអ្នក
ដឹងច្បាស់ មានស្មារតីប្រុងជាទីចូល សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បស្សន្តសោ

យេត្តិញ្ចំ សប្បនយេនម្ហំ សត្វន្តំ និរោធនម្ពន្តំ ឧ.
 បរេនយេ ឆ បរេត្តិយោ ឆ បរេវុទ្ធយោ ឆ
 បរេវុទ្ធជិពទ្ធកុ យេតិក្កុនំ ជាតាតិ បស្សតិ បសម្មន្នោ
 សម្មជាតោ បដិស្សតោតិ ឧប្បន្នញ្ញាលោម្ហំ អនញ្ញ-
 នេយេ ។ ឯតោ ចរេ ទត្តវិសាលាកម្មេ ។
 តេហហ សោ បទ្វេកសម្ពុត្តោ

និដ្ឋិវិស្សកាធិ ទុរាតិវត្តោ

បត្តោ និយាមំ បដិសន្ធិមត្តោ

ឧប្បន្នញ្ញាលោម្ហំ អនញ្ញនេយេ

ឯតោ ចរេ ទត្តវិសាលាកម្មេតិ ។

[៣១២] និលោលុចោ និក្កុហោ និម្សិចាសោ

និម្ពត្តោ និទ្ធព្ពកសាវមោហោ

និវាសសោ សត្វលោកេ កវិត្តា

ឯតោ ចរេ ទត្តវិសាលាកម្មេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បស្សន្តសោ

មិនមានបុគ្គលដទៃណា ទាំង មិនមានបុគ្គលដទៃទៀត មិនមានបុគ្គលដទៃទាំង
 ទីភាគ មិនដល់នូវការដាច់ពីពាក់កោលបុគ្គលដទៃ ក៏មិនដឹង ឃើញតាម
 ពិត ជាបុគ្គលមិនទៀង ជាអ្នកដឹងច្បាស់ មានស្មារតីជ្រះថ្លាទុច្ចរិត ជា
 របស់ណាមួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះ មានការ
 រលត់វិវិញជាធម្មតា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មិនមានបុគ្គល
 ដទៃណាទាំង (ព្រោះដឹងថា) អត្តាអញមានញាណកើតហើយ ។ ឥឡូវ
 ប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរមាស ។ ហេតុនោះ ព្រះបរមេន្ទ្រកម្ពុជ
 នោះ ពោលថា

បុគ្គលប្រព្រឹត្តកន្លង ខ្លួនប្រូងក៏ទំដួចទំរាយ បាន
 សម្រេចធម៌ដ៏ទៀងទាត់ បានចំពោះខ្លួនម្នាក់ មិនមាន
 បុគ្គលដទៃណាទាំង (ព្រោះដឹងថា) អត្តាអញមានញាណ
 កើតហើយ ឥឡូវប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរមាស ។

[៣១២] បុគ្គលអ្នកមិនលោភ អ្នកមិនកុហក អ្នកមិន
 មានការស្រកម្បាន អ្នកមិនមានការល្អបុគ្គលាក មាន
 ទឹកចក់នឹងមោហាភក់ចាក់ចេញហើយ មិនមានសេចក្តី
 ប្រាថ្នា ក្នុងលោកពិភពមូល ឥឡូវប្រព្រឹត្ត ម្នាក់ឯង
 ដូចកុយរមាស ។

កង្វះខាតឥសានស្រូវសា

(၈၀၈) သီလ္လာလုဇာ သိက္ခိယော သိပ္ပံတပေါဓိ
 လောလုပ္ပာ ဣဒ္ဓိန္တိ ဣတ္ထာ ယော ဂဇာ ဟဂဇာ
 ၁ ဝေ ၁ အဓိဋ္ဌာ လောဇာ အဓိဋ္ဌာလုပ္ပာ ၁ ဟ
 လောလုပ္ပာ ဣတ္ထာ အဓိဋ္ဌာ ပဇ္ဇေဓိဋ္ဌာ
 ပဇ္ဇိတ ဣတ္ထိဋ္ဌာ ဣတ္ထိဋ္ဌာ အဓိဋ္ဌာ
 အဓိဋ္ဌာလုပ္ပာလုပ္ပာ အဓိဋ္ဌာ ပဇ္ဇေဓိဋ္ဌာ သီလ္လာ-
 လုဇာ ၁ သိက္ခိယောဓိ ဣတ္ထိ ဣတ္ထိဋ္ဌာ ပဇ္ဇေ-
 ဋ္ဌာသီလ္လာလုပ္ပာ အဓိဋ္ဌာ ဣတ္ထိဋ္ဌာ အဓိဋ္ဌာ
 ဣတ္ထိဋ္ဌာ သီလ္လာလုပ္ပာ အဓိဋ္ဌာ ဣတ္ထိဋ္ဌာ

កត់ម៍ បច្ចុប្បន្នសេវាសង្គ្រោះ កម្ពុជា ។
 ៧៨ គម្រោងការ កំណត់ ទិន្នន័យ ប្រព័ន្ធនៃការសេវា-
 សាងសង់បច្ចុប្បន្នសេវាសង្គ្រោះ ។ សេវា ប្រព័ន្ធ
 ៧៩ ប្រព័ន្ធគោល អន្តរកាល ប្រព័ន្ធនៃការសេវាសាងសង់-
 បច្ចុប្បន្នសេវាសង្គ្រោះ កំណត់ ទិន្នន័យ ប្រព័ន្ធនៃការសេវា
 ប្រព័ន្ធ បច្ចុប្បន្ន ប្រព័ន្ធនៃការសេវាសង្គ្រោះ សេវាសង្គ្រោះ
 បច្ចុប្បន្ន កំណត់ ទិន្នន័យ ប្រព័ន្ធនៃការសេវាសង្គ្រោះ ។

ក្នុងសាលាស្តង់ដារ

[១១៣] ពាក្យថា បុគ្គលអ្នកមិនលោភ អ្នកមិនកុហក អ្នកមិនឆោត
ការស្រេកឃ្លាន អធិប្បាយថា គណ្ណា ហៅថា សេចក្តីលោភ បាន
ដល់ការប្រក ការប្រកខ្លាំង ។ បេ ។ អតិដ្ឋក លោភៈ អកុសលមូល ។
គណ្ណាគឺសេចក្តីលោភនោះ ព្រមទៅក្នុងមូលនោះ បាននេះឯង គាស់
រំលើងបួស ធ្វើឲ្យសល់តែទំនេរ ដូចជាទំនេរនៃដើមគោក ឲ្យដល់ខ្លួនការ
មិនកើតបាន ឲ្យជាធម៌វិនិកើតឡើងតទៅទៀត ហេតុនោះ ព្រះ
បទ្ទេកសម្ពុទ្ធនោះ ឈ្មោះថាអ្នកមិនឆោតលោភ ។ ពាក្យថា អ្នកមិន
កុហក សេចក្តីថា កុហកវត្ថុ មាន ៣ គឺកុហកវត្ថុបំភាន់ការសេចក្តី
បង្ខំ ១ កុហកវត្ថុបំភាន់វិធាន ១ កុហកវត្ថុបំភាន់ការទ្រទ្រង់ ១ ។

កុមារតែ ២០ នាក់ទៀតបានរស់រានមានជីវិត ក្នុងចំណោម ២០០ នាក់។

ពួកគេចាប់ភី ក្នុងសាលាសាងនេះ និងខ្ពក់កុដោយចីវរ បំណុលបាន សេនា-
សនៈ នឹងគិតលានបុព្វយុគសជ្ឈបរិក្ខារ ។ ភីកុដោះ ជាអ្នកមាន
សេចក្តីប្រាថ្នាលាមក ត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាគ្របសង្កត់ មានសេចក្តីត្រូវការ
ដោយចីវរ បំណុលបាន សេនាសនៈ នឹងគិតលានបុព្វយុគសជ្ឈបរិក្ខារ
អាស្រ័យសេចក្តីប្រាថ្នាខ្លាំង ក៏ពោលយោគីចីវរ ពោលយោគីបំណុលបាន
ពោលយោគីសេនាសនៈ ពោលយោគីគិតលានបុព្វយុគសជ្ឈបរិក្ខារ ។

លុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិក្ខេប

សោ ឯវមាហា តី សមណស្ស មហាក្សេន
 ចីវរេន ឯតំ សារុប្បំ យំ សមណោ សុសាថា វា
 សង្ការក្សតោ វា ចាបណិកា វា ទទ្ធកាចិ ឧច្ចិច្ចា
 សង្ខាជំ កក្កា(១) តារយ្យ តី សមណស្ស
 មហាក្សេន បិណ្ឌចារេន ឯតំ សារុប្បំ យំ សមណោ
 ឧក្កាចរិយាយ បិណ្ឌិយាលោមេន នីវិតំ កាប្បយ្យ
 តី សមណស្ស មហាក្សេន សេថាសនេន ឯតំ
 សារុប្បំ យំ សមណោ ក្រុម្ភលំតោ វា អស្ស
 អញ្ញោកាសិកោ វា តី សមណស្ស មហាក្សេន
 តិលាទប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារេន ឯតំ សារុប្បំ យំ
 សមណោ បូតិមុត្តេន វា ហរិវតីទល្លោន វា ឱស-
 ជំ កាប្បយ្យតិ កុម្ភាឆាយ លូទំ ចីវរំ តារេតិ លូទំ
 បិណ្ឌចាតំ កុញ្ញតំ លូទំ សេថាសនំ បដិសេវតិ
 លូទំ តិលាទប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារំ បដិសេវតិ ។
 តទេជំ កហបតិកា ឯវិ ជាទន្តំ អយំ ស-
 មណោ អប្បិច្ឆោ សន្តិដ្ឋោ បរិវិត្តោ អសំសដ្ឋោ

១ ឧ. សង្ខនិកំ វិចិត្រា ។

លុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិក្ខេប

ភិក្ខុនារ បាននិយាយយ៉ាងនេះថា សមណៈមានប្រយោជន៍អ្វី ដោយ
 ចីវរ ដែលមានវត្ថុច្រើន ឯអំពើជីសមគួរខ្ចុះ ត្រង់សមណៈរើស
 កំណាត់សំពត់ អំពីព្រៃស្នូសាន អំពីគំនរសម្រាម ឬអំពីកន្ទួន ធ្វើជា
 សន្លឹកដំរើយច្រច្រង់ សមណៈមានប្រយោជន៍អ្វី ដោយចំណុចាកដែល
 មានវត្ថុច្រើន ឯអំពើជីសមគួរខ្ចុះ ត្រង់សមណៈចិត្តមិនរើសដោយភំនុក
 ភាហារដោយការជីវិតស្វន សមណៈមានប្រយោជន៍អ្វី ដោយសោសនៈ
 ដែលមានវត្ថុច្រើន ឯអំពើជីសមគួរខ្ចុះ ត្រង់សមណៈគួរជាអ្នករស់ចិត្ត
 គល់ឈឺ ចូរនៅក្នុងទីកល សមណៈមានប្រយោជន៍អ្វី ដោយនិរោធប្ប-
 ច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារ ដែលមានវត្ថុច្រើន ឯអំពើជីសមគួរខ្ចុះ ត្រង់សមណៈធ្វើ
 ថ្នាំដោយទឹកម្សៅគោ ឬដោយចំណីផ្លែសម្ល ភិក្ខុកាស្រ័យដំណើរនោះ
 ក៏ច្រៀងចីវរសៅហ្មង បរិភោគបិណ្ឌចារសៅហ្មង ប្រើប្រាស់សោ-
 សនៈសៅហ្មង សេនាទិលាទប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារសៅហ្មង ។ ក្នុង
 កហបតិ ជីវិតភិក្ខុនារយ៉ាងនេះថា សមណៈនេះ ជាអ្នកប្រាថ្នាភិច
 ជាអ្នកសន្តោស ជាអ្នកស្ងប់ស្ងាត់ ជាអ្នកមិនច្រឡូកច្រឡំ (ដោយពួក)

ខន្តវិសាលសុត្តន្តបិដក

អារទ្ធវិវិយោ ទុតវិយោតិ ភិយ្យោ ធិមាទ្គន្តិ ចីវរិយោ.
ចាតសេចាសនកិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ ។

សោ ឯវមាហ ភិណ្ឌំ សម្មទីភាវ សន្នោ
កុលបុត្តោ ពហំ បុត្តំ បសវតិ សន្នាយ សម្មទីភាវ
សន្នោ កុលបុត្តោ ពហំ បុត្តំ បសវតិ ឈេយ្យធម្មស្ស
សម្មទីភាវ សន្នោ កុលបុត្តោ ពហំ បុត្តំ បស-
វតិ នក្ខិណេយ្យនំ សម្មទីភាវ សន្នោ កុលបុ-
ត្តោ ពហំ បុត្តំ បសវតិ កុម្មារកេត្វារិយំ សន្នោ
អត្ថំ ឈេយ្យធម្មោ ច សិរិដ្ឋតិ អហព្វា បដិក្កហនោ
សចាហំ ន បដិក្កហនស្សនំ ឯវ តុម្ភេ បុត្តោ ន បរិ-
ពាហិក ភវិស្សនំ ន បម្មំ ឥមំនា អត្តោ អបិច
កុម្មារកេត្វោ អនុតម្បាយ បដិក្កណ្ឌមីតិ តទុចាធា-
យ ពហុម្យំ ចីវរិ បដិក្កណ្ឌតិ ពហុម្យំ ចិណ្ឌាចាតិ
បដិក្កណ្ឌតិ ពហុម្យំ សេចាសនំ បដិក្កណ្ឌតិ ពហុ-
ម្យំ កិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ បដិក្កណ្ឌតិ ។
យា ឯវុចា ភាកុដិកា ភាកុដិយំ កុហថា កុ-
ហាយថា កុហេតត្ថំ ឥនំ វុត្ថិ បច្ចយប្បជិសេវនស-
ម្ពាតិ កុហានវត្ថុ ។

ខន្តវិសាលសុត្តន្តបិដក

ប្រាជ្ញត្យាយម ភោលភាគ្យជាត្រៀងកំចាតំបនីកិលេស ភិវរិកនិមន្ត
ដោយចីវរិ ចិណ្ឌាបាត សេនាសនៈនីតិកិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ។

ភិក្ខុនោ បាទមិយាយយ៉ាងនេះថា កុលបុត្រអ្នកមានសព្វ បាទ
បុណ្យ ច្រើនព្រោះធម៌ ៣ មានចំពោះមុខ គឺ កុលបុត្រអ្នកមានសព្វ
បាទបុណ្យច្រើន ព្រោះមានសព្វចំពោះមុខ ១ កុលបុត្រអ្នកមានសព្វ
បាទបុណ្យច្រើន ព្រោះមានឈេយ្យធម៌ចំពោះមុខ ១ កុលបុត្រអ្នកមានសព្វ
បាទបុណ្យច្រើន ព្រោះក្នុងកិលាយបុគ្គលមានចំពោះមុខ ១ (ឥឡូវ)
សព្វនេះ របស់អ្នកទាំងឡាយក៏មានផង ឈេយ្យធម៌ក៏មានផង ទាំង
កាក្កាត់ជាអ្នកទទួលស្រាប់ បើកាក្កាត់ទទួលទៅ អ្នកទាំងឡាយនឹងសាច
សូន្យ ចាកបុណ្យយ៉ាងនេះ មិនខាន កាក្កាត់មានសចក្តីត្រូវការ
ដោយឈេយ្យធម៌នេះទេ ប៉ុន្តែកាក្កាត់ទទួលដើម្បីអនុគ្រោះ ដល់អ្នកទាំង
ឡាយប៉ុណ្ណោះ (ភិក្ខុ) អាស្រ័យដំណើរនោះ ក៏ទទួលចីវរយ៉ាងច្រើន
ផង ទទួលចិណ្ឌាបាតយ៉ាងច្រើនផង ទទួលសេនាសនៈយ៉ាងច្រើនផង
ទទួលកិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ យ៉ាងច្រើនផង ។ អាការធ្វើមុខ
ស្រដោង ភាគនៃការធ្វើមុខស្រដោង ការកុហក អាការនៃកុហក ភាគ
នៃកុហក មានសភាពយ៉ាងនេះ ឯណា នេះណាកហៅថា កុហកវត្ថុ
ថែកតិកាកសតបច្ច័យ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បស្សន្តសោ

កកកម្មំ វិវិយាបថសម្មាភិ កុហានវត្ថុ ។ ឥធន-

ទ្វា ចាមិច្ឆោ ឥច្ឆាវត្ថុតោ សម្ពាវនាធិប្បាយោ ឯវំ
 មំ ជនោ សម្ពាវស្សតិភិ កមមំ សណ្ឋាបេតិ ឯវំ
 សណ្ឋាបេតិ ឯស្សដ្ឋំ សណ្ឋាបេតិ សេយ្យំ សណ្ឋាបេតិ
 បណ៌តាយ កច្ចតិ បណ៌តាយ តិដ្ឋតិ បណ៌តាយ
 ឯសីទតិ បណ៌តាយ សេយ្យំ កាប្បេតិ សមា-
 ហិតោ វិយ កច្ចតិ សមាហិតោ វិយ តិដ្ឋតិ
 សមាហិតោ វិយ ឯសីទតិ សមាហិតោ វិយ
 សេយ្យំ កាប្បេតិ អាចាថកជ្ឈាយីវ ហោតិ ។ យា
 ឯវុចា វិវិយាបថស្ស កាវបថា វេមថា សណ្ឋា-
 បថា កាកុដិកា កាកុដិយំ កុហាថា កុហាយថា
 កុហាយិនត្ថំ ឥទំ វិវិយាបថសម្មាភិ កុហានវត្ថុ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បស្សន្តសោ

កុហានវត្ថុ បិកខានីវិយាបថ កើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខុក្ខណសាសនា

នេះ មានសេចក្តីប្រាថ្នាណាមក ត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាគ្របសង្កត់ មាន
 ចំណងខ្លះការសរសើរថា អ្នកផងនឹងសរសើរអញយ៉ាងនេះ គំរៀបចំ
 ដំណើរ រៀបចំដំហរ រៀបចំបង្គុយ រៀបចំដំណាត រៀបចំកើរ
 រៀបចំឈរ រៀបចំអង្គុយ រៀបចំសម្រេចការជេត ដើរដូចជា
 មានចិត្តអម្បាល់មាំ ឈរដូចជាមានចិត្តអម្បាល់មាំ អង្គុយដូចជាមានចិត្ត
 អម្បាល់មាំ សម្រេចការជេតដូចជាមានចិត្តអម្បាល់មាំ ហាក់ដូចជាចូល
 ឈានក្នុងចំរើនព្រះមុខ (ខែអ្នកផង) ។ ការកាំងក្នុងខាងដើម ការកាំង
 ទុក ការរៀបចំវិយាបថ ការកើតមុខស្រពោន ភាពខែការកើតមុខ
 ស្រពោន ការកុហក អនាវនកុហក ភាពខែកុហក មាន
 សភាពយ៉ាងនេះ ឯណា នេះហៅថា កុហានវត្ថុ បិកខានីវិយាបថ ។

វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក

កតមំ សាមន្តជិប្បនសថ្នាំកំ កុហនវត្ថុ ។
 ឥនេកោច្ឆា ចាមិន្នោ ឥន្ទាបកោតោ សក្កាវចានិ-
 ប្បាយោ វិវិ មំ ជនោ សម្ពាវេស្សតីតិ អវិយ-
 ទម្មសង្ខេបស្រីតំ វាចំ ភាសតិ យោ វិវរុបំ ចិវិ
 ជារេតិ សោ សមណោ មហេសត្ថោតិ កណាតិ ។
 យោ វិវរុបំ បត្តិ ជារេតិ លោហជាលតំ ជារេតិ
 ទម្មករតំ ជារេតិ បរិស្សាវនំ ជារេតិ កុញ្ចតំ
 ជារេតិ ឧបាហនំ ជារេតិ កាយពទ្ធនំ ជារេតិ
 អាយោគពទ្ធនំ ជារេតិ សោ សមណោ មហេស-
 ត្ថោតិ កណាតិ ។ យស្ស វិវរុបោ ឧបជ្ឈាយោ
 សោ សមណោ មហេសត្ថោតិ កណាតិ ។ យស្ស
 វិវរុបោ អាចរិយោ សមាធិប្បយកា សមាធិចរិ-
 យកា មិត្តា សង្ខត្តា សម្ពត្តា សហាយា សោ សម-
 ណោ មហេសត្ថោតិ កណាតិ ។ យោ វិវរុបោ វិហារេ
 វសតិ សោ សមណោ មហេសត្ថោតិ កណាតិ ។

វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក

កុហនវត្ថុ ប្រែកថាភារទ្រឹប តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុនក្នុងសាសនា
 នេះ មានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក ត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាស្របស្តីតំ មាន
 បំណងឲ្យការសរសើរថា ក្នុងនឹងសរសើរឲ្យយ៉ាងនេះ គឺពោល
 វាជាផ្លូវដៅកេរ្តិ៍យម្នាក់ គឺពោលថា សមណៈណា ទ្រទ្រង់ចិវិមាន
 សភាពយ៉ាងនេះ សមណៈនោះ មានសក្តិធំ ។ ពោលថា សមណៈ
 ណា ទ្រទ្រង់បាគ្រ ទ្រទ្រង់ផ្តិលលោហៈ ទ្រទ្រង់ធម្មក្រក ទ្រទ្រង់សំពត់
 កម្រងទឹក ទ្រទ្រង់កូនសា ទ្រទ្រង់ស្បែកដើង ទ្រទ្រង់ក្អមខ្នងចង្កេះ
 ទ្រទ្រង់សំពត់ការយានពន្លឺ មានសភាពយ៉ាងនេះ ។ សមណៈនោះ
 មានសក្តិធំ ។ ពោលថា ឧបជ្ឈាយនសមណៈណា មានសភាពយ៉ាង
 នេះ សមណៈនោះមានសក្តិធំ ។ ពោលថា សមណៈណា មានភាពរួម
 មានពួកភិក្ខុដែលមានឧបជ្ឈាយនស្មើគ្នា មានពួកភិក្ខុដែលមានភាពរួមស្មើគ្នា
 មានមិត្ត មានមិត្តស្នាក់ស្នើ មានមិត្តសិបស្នូន មានសំឡាញ់ មាន
 សភាពយ៉ាងនេះ សមណៈនោះ មានសក្តិធំ ។ ពោលថា សមណៈ
 ណា នៅក្នុងវិហារ មានសភាពយ៉ាងនេះ សមណៈនោះមានសក្តិធំ ។

វត្តវិសាលសុត្តន្តបិដក

តស្ស បទ្ទេកសម្ពុទ្ធស្ស វេហំ ភីណិ កុហន.

វត្តំ បហំនាមំ សមុទ្ធិនាមំ វុសន្តាមំ បដិប្បស្ស.

នាមំ អកត្ថប្បត្តិកាមំ ញាណត្ថិតា ឧដ្ឋាមំ កស្មា

សោ បទ្ទេកសម្ពុទ្ធា ធិត្តុយោ ។ ធិប្បថាសោតំ

បិថាសា វុទ្ធភិ កណ្ណា យោ វគោ សាវគោ ។ បេ ។

អភិជ្ឈា លោកា អកុសលម្ពលំ ។ សា បិថាសា

កណ្ណា តស្ស បទ្ទេកសម្ពុទ្ធស្ស បហំនា ឧទ្ធិនម្ព

លា តាលាវត្ថុកតា អនកាវត្ថុកា អាយតីអនុប្បាទ-

នម្ពា កស្មា សោ បទ្ទេកសម្ពុទ្ធា ធិប្បថាសោតំ

ចិល្វោលុចោ ធិត្តុយោ ធិប្បថាសោ ។

វត្តវិសាលសុត្តន្តបិដក

កុហនវត្ថុទាំង ៣ នេះ ព្រះបទ្ទេកសម្ពុទ្ធនោះ បានលះបង់ ផ្តាច់

ផ្តល់ ទ្វេដង ប្រសព្វគ្នា ធ្វើមិនគួរឱ្យកើតឡើងបាន ដុះដោយភ្លើង

ភិញ្ញាណហើយ ហេតុនោះ ព្រះបទ្ទេកសម្ពុទ្ធនោះ ឆ្ពោះថាអ្នកមិន

កុហក ។ ពាក្យថា អ្នកមិនមានការស្រេកឃ្លាន សេចក្តីថា កណ្ណា

លោកហៅថា ការស្រេកឃ្លាន បានផល់អម្រេក អម្រេកទាំង ២ បេ ។

អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលម្បល ។ កណ្ណាភិការស្រេកឃ្លាននោះ ព្រះ

បទ្ទេកសម្ពុទ្ធនោះ បានលះបង់ ភាស់ឫសឆល់ ធ្វើឱ្យសល់តែទីនៅ

ជួបដង់ទីនៅនៃជីវិត ឱ្យផល់ខ្លីការមិនកើតមាន ឱ្យដាច់មិនលែងកើត

នោះទៀត ហេតុនោះ ព្រះបទ្ទេកសម្ពុទ្ធនោះ ឆ្ពោះថាអ្នកមិនមាន

ការស្រេកឃ្លាន ហេតុនោះ (លោកដោលថា) បុគ្គលអ្នកមិនលោក

អ្នកមិនកុហក អ្នកមិនមានការស្រេកឃ្លាន ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិក្ខេប

[៣០២] និម្មត្តោ និទ្ធព្ពកសាវហោហោតិ ម-
 ត្តោតិ យោ មត្តោ មត្តោយោ មត្តាយិតត្ថំ និម្ម-
 វិយំ និម្មវិយកម្មំ ។ កសាវតិ វគោ កសាវេ
 គោសោ កសាវេ មោហោ កសាវេ កោតោ
 ឧបទាយោ មត្តោ បណ្ណសោ ។ បេ ។ សត្វាតុស-
 លាភិសង្ការ កសាវ ។ មោហោតិ តុត្ត អញ្ញា-
 លំ ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាលំ ទុក្ខនិរោធន អញ្ញាលំ
 ទុក្ខនិរោធតាមិទិយា វជិបទាយ អញ្ញាលំ បុព្វន្ត
 អញ្ញាលំ អបរន្ត អញ្ញាលំ បុព្វន្តាបរន្ត អញ្ញាលំ
 វិនិច្ឆ័យតាបជិត្តសមុច្ឆន្នសុ ធម្មេសុ អញ្ញាលំ
 យំ ឯវុច្ចំ អញ្ញាលំ អនស្សជំ អនភិសមយោ អន-
 ទុកោតោ សន្តោតោ អប្បជំរោតោ អសង្កាហនា អប-
 រិយោកាហនា អសមមេត្តនា អបច្ចវេត្តនា អបច្ចត្ថ-
 កម្មំ ទុច្ឆន្នំ កាល្យំ អសន្សជញ្ញំ មោហោ សន្តោហោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិក្ខេប

[៣០២] អធិប្បាយភាគៈ អ្នកមិនមានការល្អបតុណ្ណេ មានវិក-
 ចត៌្តនិមោហៈកំចាត់ចេញហើយ ត្រង់ភាគៈ ការល្អបតុណ្ណេ បានតាង
 ការបំបាត់គុណ ការការងារការល្អបតុណ្ណេ ការងារការល្អបតុណ្ណេ សេចក្តី
 ច្រណែន កម្មវិសេចក្តីច្រណែន ។ ភាគៈ វិកចត៌្ត សំដៅយកកតៈ
 ឈ្មោះថាវិកចត៌្ត មោហៈ ឈ្មោះថាវិកចត៌្ត មោហៈ ឈ្មោះថាវិកចត៌្ត
 កោតៈ ឧបទាយោ មត្តៈ បណ្ណសៈ ។ បេ ។ អកុសលាភិសង្ការទាំងអស់
 ឈ្មោះថាវិកចត៌្ត ។ ភាគៈ មោហៈ បានដល់ការមិនដឹងក្នុងទុក្ខ ការមិន
 ដឹងក្នុងទុក្ខសមុទ័យ ការមិនដឹងក្នុងទុក្ខនិរោធន ការមិនដឹងក្នុងទុក្ខនិរោធន-
 តាមនិមិត្តបទ ការមិនដឹងក្នុងចំណែកទទួលមុខ ការមិនដឹងក្នុងចំណែកទទួល
 ក្រោយ ការមិនដឹងក្នុងចំណែកទទួលមុខនិងចំណែកទទួលក្រោយ ការមិនដឹង
 ក្នុងចំណែកទទួល ដែលអាស្រ័យគ្នាភ័ក្ត្រឡើង ក្រោយនេះជាបច្ច័យ
 គឺ ដែលថា ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ការមិនយល់ច្បាស់ ការមិន
 គ្រាន់ដឹងតាម ការមិនគ្រាន់ដឹងច្រើន ការមិនចាត់ចុះ ការមិនកាន់យក
 (ដោយសាមញ្ញលក្ខណៈ) ការមិនចុះកាន់ (សាមញ្ញលក្ខណៈ) ការ
 មិនសំឡឹងស្មើ ការមិនចិញ្ចរណៈ វាត៌្តមិនចាត់ច្បាស់ សង្គតិក
 កាត្រក់ ភាគៈបុគ្គលល្អ ការមិនដឹងខ្លួន ការឡើង ការឡើងស្រួល

ខន្តវិសាលសុន្តរិយោ

អវិជ្ជាយោ អវិជ្ជាយោភោ អវិជ្ជាទុសយោ អវិជ្ជាវ-
រិយុជ្ជាជំ អវិជ្ជាជាលំ(១) អវិជ្ជាលន្តិ ហោហោ អកុ-
សលម្វលំ ។ កស្ស បទេកសម្ពុទ្ធស្ស មក្ខោ ច
កសាវា ច ហោហោ ច វន្តា(២) ជំទុត្តា បហំបា
សមុច្ឆិដ្ឋា វបសត្តា បដិប្បស្សនា អកត្តប្បត្តិកា
ញាណត្តិបា ទន្សា កស្មា សោ បទេកសម្ពុទ្ធា
ជិដ្ឋត្តោ ជំទុត្តកសាវហោហោ ។

[៣១៥] ជិវសសោ សត្វលោកេ កវិជ្ជាតិ អា-
សា វុទ្ធិតិ តណ្ហា យោ វាភោ សាវាភោ ។ បេ ។
អភិជ្ឈា លោកេ អកុសលម្វលំ ។ សត្វលោកេតិ
សត្វអចាយលោកេ សត្វមនុស្សលោកេ សត្វនេរ-
លោកេ សត្វទទ្ធលោកេ សត្វធាតុលោកេ សត្វ-
អាយតនលោកេ ។ ជិវសសោ សត្វលោកេ កវិ-
ជ្ជាតិ សត្វលោកេ ជិវសសោ កវិជ្ជា ជំត្តល្លោ
កវិជ្ជា ជំប្បបាសោ កវិជ្ជាតិ ជិវសសោ សត្វលោ-
កេ កវិជ្ជា ។ ឯកោ ចេវ ទក្កវិសាលាកម្សោ ។

១ ឬ. ឈំ បាថា ខន្តិ ។ ២ ឬ. វន្តា សំគ្គិ ។

ខន្តវិសាលសុន្តរិយោ

អនុវិជ្ជា យោភោ អនុវិជ្ជា អនុវិជ្ជា កិលេសជាត្រៀងប្រសន្តិក៍
ចិត្តវិជ្ជា បណ្តាញវិជ្ជា សន្ធុទ្វារជំអវិជ្ជា មោហា អកុសលម្វល
មានសភាពយ៉ាងនេះ ។ ការលុបកុណ ទំកចក់ ខឹងមោហា ព្រះបច្ចេក-
សម្ពុទ្ធនោះ បានឆ្លាក់ចោល កំចាត់ចោល លះលើ ការភ្នំចំ ឆ្ងាប់
ស្របសន្តិក៍ ធ្វើមិនគួរឱ្យកើតឡើងបាន ដុតបំផ្លាញដោយភ្លើងនិញ្ញាណ
ព្រោះហេតុនោះ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ ឈ្មោះជាអ្នកមិនមានការលុប
កុណគេ មានទំកចក់ខឹងមោហា កំចាត់ចោលហើយ ។

[៣១៦] ពាក្យថា មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងលោកទាំងមូល
សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នា បានទាន់តម្រេក តម្រេក
ទាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលម្វល ។ ពាក្យថា ក្នុងលោកទាំង
មូល គឺ ក្នុងអបាយលោកទាំងមូល មនុស្សលោកទាំងមូល នេរលោក
ទាំងមូល ទទ្ធលោកទាំងមូល ធាតុលោកទាំងមូល អាយតនលោកទាំង
មូល ។ ពាក្យថា មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងលោកទាំងមូល បានសេចក្តី
ថា ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា មិនមានតណ្ហា មិនមានសេចក្តីស្រេក
យានក្នុងលោកទាំងមូល ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មិនមានសេចក្តី
ប្រាថ្នាក្នុងលោកទាំងមូល ។ គប្បីប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិក្ខេប

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិក្ខេប

តេជានុ វោ បាទេកសម្ពុទ្ធោ

ព្រោះហេតុនោះ ព្រះបាទសម្ពុទ្ធនោះ ពោលថា

ឯល្ខោលុទោ ឯក្កុយោ ឯប្បិទោសោ

បុគ្គលអ្នកមិនលោភ អ្នកមិនកុហក អ្នកមិនមានការ

ឯឱក្ខោ ឯទ្ធព្ពកសាវមោហោ

ស្រេកយ៉ាង អ្នកមិនមានការល្មុបតុណ្ហនោះ មានទឹកចិត្ត

ឯវសសោ សព្វលោកេ កវិគ្គា

មិនរោមរាត់ចាត់ចេញហើយ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុង

ឯកោ ឯវ ទក្កវិសាលាកប្បោតិ ។

លោកទាំងមូល គប្បីប្រព្រឹត្តទាក់ទង ដូចកុយមោស ។

[៣០៦] ចាបំ សហាយំ បរិវដ្ឋយេថ

[៣០៦] បុគ្គល គួរចៀសវាង ផ្លូវសំឡាញ់កាត្រក់ អ្នក

អនត្ថនស្សី វិសមេ ឯវិជ្ជំ

ឃើញផ្លូវអំពើមិនមានប្រយោជន៍ អ្នកគាំងនៅក្នុងអំពើ

សយំ ទុ សេវេ បសុតិ បមត្តំ

មិនស្មើ មិនគួរសេវាគប់ផ្លូវបុគ្គលអ្នកខ្វល់ខ្វាយ អ្នក

ឯកោ ឯវ ទក្កវិសាលាកប្បោ ។

ធ្វេសប្រហែស ដោយខ្លួនឯង គប្បីប្រព្រឹត្តទាក់ទង

ដូចកុយមោស ។

[៣០៧] ចាបំ សហាយំ បរិវដ្ឋយេថាតិ ចាប-

[៣០៧] ភាគៗ បុគ្គលគួរចៀសវាង ផ្លូវសំឡាញ់កាត្រក់

សហាយោ វុទ្ធាតិ យោ សោ សហាយោ ឯសវត្ថុ-

សេចក្តីថា ដែលហៅថា សំឡាញ់កាត្រក់ បានដល់សំឡាញ់ដែលប្រកប

កាយ មិច្ឆាធិដ្ឋយោ សមម្នាគតោ នត្ថំ ឯដ្ឋំ នត្ថំ

ដោយមិច្ឆាធិដ្ឋ មានវត្ថុ ទុក យ៉ាងនេះ ពានដែលទៀងមិនមានផល ឬថា

យំដ្ឋំ នត្ថំ ហុតិ នត្ថំ សុកតទុក្ខជាតិ កម្មាជំ ជលំ

ឯមិនមានផល ឬថាក្នុងមិនមានផល ផលវិបាកនៃកម្ម ដែលបុគ្គល

វិចារោ នត្ថំ អយំ លោកោ នត្ថំ បរោ លោកោ

ធ្វើល្អធ្វើកាត្រក់ មិនមាន លោកនេះមិនមាន លោកដទៃមិនមាន

នត្ថំ មាតា នត្ថំ មិត្តា នត្ថំ សត្តា ទុបចាតិកា នត្ថំ

មាតាមិនមានគុណ មិត្តាមិនមានគុណ ពួកសត្វជាទុបចាតិកាមិនមាន

ឧត្តរិសាណសុន្តរិក្ខេសោ

លោកេ សមណព្រាហ្មណា សឌ្ឍកុតា សឌ្ឍាបដិម-
 ដ្ឋា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អ-
 ភិញ្ញា សឌ្ឍកុតា បរិវេន្ត្រិតិ អយំ ចាបសហាយោ ។
 ចាបំ សហាយំ បរិវេន្ត្រយេតាតិ ចាបំ សហាយំ
 បរិវេន្ត្រយេថ វិវេន្ត្រយ្យ បរិវេន្ត្រយ្យាតិ ចាបំ សហាយំ
 បរិវេន្ត្រយេថ ។

[៣១៨] អនត្ថនស្សី វិសមេ វិវេន្ត្រិ អនត្ថន-
 ស្សី វុត្តតិ យោ សោ សហាយោ នសវត្ថុកាយ
 មិច្ឆាធិដ្ឋយា សមន្តាភកោ ឧត្ត ធិដ្ឋ ឧត្ត យិដ្ឋិ
 ។ បេ ។ យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ
 អភិញ្ញា សឌ្ឍកុតា បរិវេន្ត្រិតិ អយំ អនត្ថនស្សី ។

ឧត្តរិសាណសុន្តរិក្ខេសោ

ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ក្នុងលោក ដែលប្រព្រឹត្តត្រឹមត្រូវ ប្រគំបង្ខំត្រឹមត្រូវ
 បានធ្វើឱ្យដាក់ច្បាស់ដោយប្រាថ្នាយ៉ាងខ្ពង់ខ្ពស់ចំពោះខ្លួន ហើយប្រកាស
 នូវលោកនេះ ខឹងលោកខាងមុខ មិនមាន សំឡាញ់បែបនេះ ឈ្មោះ
 ថាសំឡាញ់កាក្រក់ ។ ពាក្យថា បុគ្គលគួរចៀសវាង នូវសំឡាញ់កាក្រក់
 បានសេចក្តីថា បុគ្គលគួរចៀសវាង គួររៀបរលង គួរស្រោចរង នូវសំឡាញ់
 កាក្រក់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បុគ្គលគួរចៀសវាងនូវសំឡាញ់
 កាក្រក់ ។

[៣១៩] ពាក្យថា អ្នកឃើញនូវអំពើមិនមានប្រយោជន៍ អ្នកតាំង
 នៅក្នុងអំពើមិនស្មើ សេចក្តីថា ដែលហៅថា អ្នកឃើញនូវអំពើមិនមាន
 ប្រយោជន៍ បានខាងសំឡាញ់ ដែលប្រកបដោយមិច្ឆាចំផ្លូវ មានវត្ថុ ១០
 យ៉ាងថា ខានដែលគេឱ្យ មិនមានផល ឬថាធំ មិនមានផល ។ បេ ។
 ដែលបានធ្វើឱ្យដាក់ច្បាស់ ដោយប្រាថ្នាយ៉ាងខ្ពង់ខ្ពស់ចំពោះខ្លួន ហើយ
 ប្រកាសនូវលោកនេះ ខឹងលោកខាងមុខ មិនមាន សំឡាញ់បែប
 នេះ ឈ្មោះថា សំឡាញ់អ្នកឃើញ នូវអំពើមិនមានប្រយោជន៍ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដ្ឋានសោ

វិសមេ ធិវដ្តន្តំ វិសមេ កាយកម្មេ ធិវដ្តំ វិសមេ
 វចីកម្មេ ធិវដ្តំ វិសមេ មនោកម្មេ ធិវដ្តំ វិសមេ
 ចាណាតិខាតេ ធិវដ្តំ វិសមេ អធិប្បាធានេ ធិវដ្តំ វិស-
 មេ កាមេសុមិច្ឆាចារេ ធិវដ្តំ វិសមេ មុសាវនេ
 ធិវដ្តំ វិសមាយ ចិសុណាយ វចាយ ធិវដ្តំ វិសមា-
 យ ឝុសាយ វចាយ ធិវដ្តំ វិសមេ សម្មប្បនរាមេ
 ធិវដ្តំ វិសមាយ អភិជ្ឈាយ ធិវដ្តំ វិសមេ ក្យាចានេ
 ធិវដ្តំ វិសមាយ មិច្ឆាធិដ្ឋយា ធិវដ្តំ វិសមេសុ សង្ខា-
 វេសុ ធិវដ្តំ វិសមេសុ បញ្ចសុ កាមតុណេសុ ធិវដ្តំ
 សត្តំ អស្មិដំ ឧបេតតំ អន្លោសិតំ អធិមុត្តន្តំ អនត្ថិ-
 ទស្សី វិសមេ ធិវដ្តំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធបិទ្ទេស

ពាក្យថា អ្នកគាំភ័ន្តនៅក្នុងអំពើមិនស្មើ សេចក្តីថា អ្នកគាំភ័ន្តនៅក្នុងកាយកម្ម
 មិនស្មើ គាំភ័ន្តនៅក្នុងវចីកម្មមិនស្មើ គាំភ័ន្តនៅក្នុងមនោកម្មមិនស្មើ គឺថា គាំភ័ន្ត
 នៅក្នុងកម្មមិនស្មើ គឺបាណាតិបាត គាំភ័ន្តនៅក្នុងកម្មមិនស្មើគឺអធិប្បាធាន
 គាំភ័ន្តនៅក្នុងកម្មមិនស្មើ គឺកាមេសុមិច្ឆាចារ គាំភ័ន្តនៅក្នុងកម្មមិនស្មើ គឺមុសា-
 វន គាំភ័ន្តនៅក្នុងកម្មមិនស្មើ គឺចិសុណាវចា គាំភ័ន្តនៅក្នុងកម្មមិនស្មើ
 គឝុសាវចា គាំភ័ន្តនៅក្នុងកម្មមិនស្មើ គឺសម្មប្បនរាមៈ គាំភ័ន្តនៅក្នុងកម្មមិន
 ស្មើ គឺអភិជ្ឈា គាំភ័ន្តនៅក្នុងកម្មមិនស្មើ គឺក្យាចាទ គាំភ័ន្តនៅក្នុងកម្មមិនស្មើ
 គឺមិច្ឆាធិដ្ឋ គាំភ័ន្តនៅក្នុងកម្មគាំភ័ន្តឡាយមិនស្មើ គឺសង្ខារ គាំភ័ន្តនៅ ជាប់
 ជាប់អ្នក ចូលទៅដល់សិប សិចចុះ ចុះចិត្តសិប ក្នុងកម្មមិនស្មើ គឺ
 កាយភុណ ៨ ហេតុនោះ (ឈោតពោលថា) អ្នកឃើញ ម្ល៉េះអំពើមិន
 មានប្រយោជន៍ អ្នកគាំភ័ន្តនៅក្នុងអំពើមិនស្មើ ។

វង្សវិសាលាសុត្តន្តបិដក

(៣០៩) សយំ ន សេវេ វស្សុតំ បមន្តង្គំ វស្សុ-

តង្គំ យោមិ កាមេ វសតិ កវេសតិ បរិយេសតិ
 តទ្ធវតោ តទ្ធិហុលោ តក្កុកោ តង្គិដ្ឋោ តប្បោណោ
 តប្បញ្ញោ តនិម្មត្តោ តនាជិបតេយ្យោ សោមិ
 កាមប្បសុតោ ។ យោមិ តណ្ហាវសេន រូបេ បរិ-
 យេសតិ យោមិ តណ្ហាវសេន រូបេ បដិលតតិ
 យោមិ តណ្ហាវសេន រូបេ បរិកុញ្ញតិ សន្នេ កទ្ធ
 វសេ ដោដ្ឋទ្ធេ បរិកុញ្ញតិ តទ្ធវតោ តទ្ធិហុលោ
 តក្កុកោ តង្គិដ្ឋោ តប្បោណោ តប្បញ្ញោ តនិ-
 ម្មត្តោ តនាជិបតេយ្យោ សោមិ កាមប្បសុតោ ។

វង្សវិសាលាសុត្តន្តបិដក

(៣១៩) អធិប្បាយតក្យថា មិនគួរសេវាធម៌ ខ្ញុំបុគ្គលអ្នកខ្វល់

ងាយ អ្នកចូលប្រហែស ដោយខ្លួនឯង ត្រង់តក្យថា បុគ្គលអ្នក
 ខ្វល់ងាយ សេចក្តីថា បុគ្គលណា ដើរក ស្មើក ស្ទើរស្មើក ខ្ញុំ
 កាមតាំងឡាយ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តកាមនោះ ច្រើនដោយកាមនោះ ធ្ងន់
 ក្នុងកាមនោះ ទេវវេរកកាមនោះ ចោរវេរកកាមនោះ ឈមវេរក
 កាមនោះ ចុះចិត្តស៊ប់ក្នុងកាមនោះ យកកាមនោះជាអធិបតី បុគ្គលនោះ
 ឯង ឈ្មោះជាអ្នកខ្វល់ងាយក្នុងកាម ។ បុគ្គលណាស្ទើរស្មើកប្រចាំ
 ឡាយ ដោយអំណាចកណ្តក្តី បុគ្គលណា បានប្រចាំឡាយ ដោយ
 អំណាចកណ្តក្តី បុគ្គលណា ប្រើប្រាស់ប្រចាំឡាយ ដោយអំណាច
 កណ្តក្តី ប្រើប្រាស់សម្លេង ក្លិន សេ ខ័ន្ធដោដ្ឋព្វៈ ដោយអំណាច
 កណ្តក្តី ជាអ្នកប្រព្រឹត្តការម្នាក់នោះ ច្រើនដោយការម្នាក់នោះ ធ្ងន់
 ក្នុងការម្នាក់នោះ ទេវវេរកការម្នាក់នោះ ចោរវេរកការម្នាក់នោះ
 ឈមវេរកការម្នាក់នោះ ចុះចិត្តស៊ប់ក្នុងការម្នាក់នោះ យកការម្នាក់
 នោះជាអធិបតី បុគ្គលនោះឯង ក៏ឈ្មោះជាអ្នកខ្វល់ងាយក្នុងកាមដែរ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខប្បវត្តសោ

បមត្តន្តិ បរាជោ វត្តោ ។ កាយទុច្ចរិតេ វា វចី-
 ទុច្ចរិតេ វា មនោទុច្ចរិតេ វា បញ្ចសុ វា កាមតុ-
 ណេសុ ចិត្តស្ស វេស្សក្ខេ វេស្សត្តាទុប្បធានំ
 កុសលានំ វា ធម្មានំ កាវតាយ អសក្កាច្ចកិរិយតា
 អសាតច្ចកិរិយតា អនដ្ឋិតកិរិយតា ឧលីនវុត្តតា
 ធិក្ខិត្តធម្មតា ធិក្ខិត្តចុរតា អនាសេវនា អកាវតា
 អតហុលីកម្មំ អនធិដ្ឋានំ អនទុយោគោ យោ ឯវុ-
 ចោ បមាជោ បមជ្ជនា បមជ្ជិតត្ថំ អយំ វុទ្ធភិ បមា-
 ជោ ។ សយំ ន សេវេ បសុតំ បមត្តន្តិ បសុតញ្ច
 ន សេវេយ្យ បមត្តញ្ច ន សេវេយ្យ ន និសេវេយ្យ
 ន សំសេវេយ្យ ន បដិសេវេយ្យ ន អាចវេយ្យ ន
 សមាចវេយ្យ ន សមាធាយ វត្តេយ្យាតិ សយំ ន
 សេវេ បសុតំ បមត្តំ ។ ឯសោ ចរេ ទក្កវិសាលា-
 កប្បោ ។ តេជហ លោ បច្ចេកសម្មាសោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខប្បវត្តសោ

ពាក្យថា អ្នកទូសប្រហែស គឺសេចក្តីទូសប្រហែស ថ្នាំឃ្លីរោល
 ដូចគ្នាខ្លះនេះ ។ ការបរិភោគចិត្ត ការផ្តល់គំនិតដល់ការបរិភោគចិត្ត
 ក្នុងកាយទុច្ចរិតក្តី ក្នុងវចីទុច្ចរិតក្តី ក្នុងមនោទុច្ចរិតក្តី ក្នុងកាមតុណាចំ
 ៨ ក្តី ពុំខានរសាត ការមិនធ្វើដោយផ្អែកផ្អង់ ការមិនធ្វើឃ្លីយៗ ការ
 មិនធ្វើរូបិករថេរ កិរិយាប្រព្រឹត្តិញ្ញា ការដាក់សេចក្តីប្រាថ្នា ការដាក់
 គុរៈ ការមិនសេពគប់ ការមិនចម្រើន ការមិនធ្វើឱ្យច្រើន ការមិន
 អធិដ្ឋាន ការមិនប្រកបឃ្លីយៗ ក្នុងការចម្រើននូវចម្រើននៃកុសល
 សេចក្តីប្រហែស សេចក្តីទូសប្រហែស ភាពនៃសេចក្តីទូសប្រហែស
 មានសភាពយ៉ាងនេះឯណា នេះលាភហៅថា សេចក្តីទូសប្រហែស ។
 ពាក្យថា មិនគួរសេពគប់ នូវបុគ្គលអ្នកទូលំទូយ អ្នកទូសប្រហែស
 ដោយខ្លួនឯង បានសេចក្តីថា មិនគួរសេព នូវបុគ្គលអ្នកទូលំទូយ
 ផង មិនគួរសេព មិនគួរគប់គេ មិនគួររាប់គេ មិនគួររាប់កាន
 មិនគួរប្រព្រឹត្តិអិភិ មិនគួរប្រព្រឹត្តិមេ មិនគួរប្រព្រឹត្តិសហទាន នូវ
 បុគ្គលអ្នកទូសប្រហែសផង ហេតុនោះ (លោកគោលថា) មិនគួរសេព
 គប់ នូវបុគ្គលអ្នកទូលំទូយ អ្នកទូសប្រហែស ដោយខ្លួនឯង ។
 គប្បីប្រព្រឹត្តិម្នាក់ឯង ដូចកុមារមាស ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះបាទត-
 សម្ពុទ្ធនោះ ពោលថា

ទន្ទវិសាលាសុត្តន្តបិដក

នាមី សហាយំ បរិវេជ្ជយេថ
 អនត្តនស្សី វិសេ ធិវដ្ឋិ
 សយំ ន សេវេ បសុតិ បមត្តិ
 ឯកោ ចេវ ទន្ទវិសាលាគាថេវតិ ។

(៣២០) ពហុស្សុតំ ធម្មជរំ ភជេថ
 មិត្តំ ទន្ទរំ បដិភាលាវន្តំ
 អញ្ញាយ អត្តាចិ វិធម្យ កង្ខំ
 ឯកោ ចេវ ទន្ទវិសាលាគាថេវ ។

(៣២០) ពហុស្សុតំ ធម្មជរំ ភជេថាតិ ពហុ-
 ស្សុតន្តិ ពហុស្សុតោ សុតនេ សុតសង្ខេបយោ
 យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា
 បរិយោសាទកល្យាណា សាគា សឡត្វាថា កេវ-
 លបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធិ ព្រហ្មចរិយំ អភិវធិន្តំ គងារ-
 បស្ស ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ ធម្មា វេសា
 បរិចិត្តា មេសានុបេត្តិតា ធិដ្ឋិយា សុច្ឆរិវត្តា ។

ទន្ទវិសាលាសុត្តន្តបិដក

បុគ្គលគួរឲ្យសក្ខី ខ្ញុំសំឡាញ់តាមគ្រប់ អ្នកឃើញខ្ញុំ
 អំពើមិនមានប្រយោជន៍ អ្នកគាំទ្រទៅក្នុងអំពើមិនស្មើ
 មិនគួររសាគប់ ខ្ញុំបុគ្គលអ្នកខ្វល់ខ្វាយ អ្នកខ្វេស
 ប្រហែស ដោយខ្លួនឯង ឥឡូវប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូច
 កុយរោស ។

(៣២០) បុគ្គលគួរគប់រកជនជាពហុស្សុត អ្នកទ្រទ្រង់ធម៌
 ជាមិត្តជំនុំជំនួស មានបដិភាលា បុគ្គលបានជីវិតច្បាស់
 ខ្ញុំប្រយោជន៍ទាំងឡាយហើយ គួរកំចាត់ ខ្ញុំសេចក្តី
 សន្ស័យ ឥឡូវប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។

(៣២១) អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលគួរគប់រកជន ជាពហុស្សុត
 អ្នកទ្រទ្រង់ធម៌ ត្រង់ពាក្យថា ជនជាពហុស្សុត គឺ ជនអ្នកចេះដឹងច្រើន
 អ្នកចង់ចាំខ្ញុំស្ម័គ្រ សន្សំទុកខ្ញុំស្ម័គ្រ គឺថា ធម៌ទាំងឡាយណា មាន
 លំអបទដ៏មេ លំអបទល្អាត លំអបទចុង ព្រមទាំងអក្ខន្ធិតិព្យញ្ជនៈ
 ប្រកាសខ្ញុំព្រហ្មចរិយៈ ដ៏បរិសុទ្ធ បរិបូណ៌ទាំងអស់ ធម៌ទាំងឡាយមាន
 សភាពដូច្នោះ ជននោះបានស្តាប់ច្រើន បានទ្រទ្រង់ បានចាំស្តាប់រក
 មាត់ បានកំនត់រកមើលដោយចិត្ត បានចាត់ចុះប្រព្រឹត្តដោយសេចក្តីយល់ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុរាណសាសនា

ធម្មទានំ ធម្មំ ជាហន្តំ សុត្តំ គេយ្យំ វេយ្យាករណំ
កាថា ឧទានំ ឥតិវុត្តកំ ជាតកំ អត្តតទម្មំ វេ-
ទល្យំ ។ ពហុស្សុតំ ធម្មទានំ ករណេតិ ពហុស្សុតញ្ច
ធម្មទានញ្ច មិត្តំ ករណេយ្យ សេវេយ្យ វិសេវេយ្យ សំ-
សេវេយ្យ បដិសេវេយ្យតិ ពហុស្សុតំ ធម្មទានំ ករណេយ្យ ។

[៣២២] មិត្តំ ឧទ្ធពរំ បដិភាណាវន្តន្តំ ឧទ្ធពរោ
ហោតិ មិត្តោ សីលេន សមាធិជា បញ្ញាយ វិមុត្តិ-
យា វិមុត្តិញ្ញាណាទស្សនេន ។ បដិភាណាវន្តន្តំ ករណេ
បដិភាណាវន្តោ បរិយត្តិប្បដិភាណាវ បរិច្ច្ឆាបដិភា-
ណាវ អនិកម្មប្បដិភាណាវ ។

កតមោ បរិយត្តិប្បដិភាណាវ ។ ឥនេកទូស្ស
តុទ្ធវេទំ បរិយាបូជំ ហោតិ សុត្តំ គេយ្យំ វេយ្យាករ-
ណំ កាថា ឧទានំ ឥតិវុត្តកំ ជាតកំ អត្តតទម្មំ
វេទល្យំ វស្ស បរិយត្តិ វិស្សាយ បដិភាតិ អយំ
បរិយត្តិប្បដិភាណាវ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុរាណសាសនា

ពាក្យថា អ្នកទ្រទ្រង់ធម៌ សេចក្តីថា អ្នកទ្រទ្រង់ផ្លូវធម៌ គឺស្មោះ គេយ្យៈ
វេយ្យាករណៈ គាថា ឧទានៈ ឥតិវុត្តកៈ ជាតកៈ អត្តតទម្មៈ វេ-
ទល្យៈ ។ ពាក្យថា បុគ្គលគួរគប់រកជនជាពហុស្សុត អ្នកទ្រទ្រង់ធម៌
បានសេចក្តីថា បុគ្គលគួរគប់រក គួរសព គួររាប់រក គួររាប់រក
គួរសពចំពោះ ទូរិមិត្តជាពហុស្សុតជន អ្នកទ្រទ្រង់ធម៌ជន ហេតុនោះ
(លោកជាលថា) បុគ្គលគួរគប់រកជនជាពហុស្សុត អ្នកទ្រទ្រង់ធម៌ ។

[៣២២] ពាក្យថា ជាមិត្តដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ មានបដិភាណ អធិប្បាយ
ថា ជនជាមិត្តដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ដោយសីល សមាធិ បញ្ញា វិមុត្តិ វិមុត្តិ-
ញ្ញាណទស្សនៈ ។ ពាក្យថា មានបដិភាណ គឺជនមានបដិភាណ
៣ ឬគឺ គឺមានបដិភាណក្នុងបរិយត្តិ ១ មានបដិភាណក្នុងបរិច្ច្ឆា ១
មានបដិភាណក្នុងអនិកម្មៈ ១ ។

ជនអ្នកមានបដិភាណក្នុងបរិយត្តិ តើដូចម្តេច ។ ជនខ្លះក្នុងសាស-
នានេះ បានរៀនទូរិមិត្តចេះ គឺស្មោះ គេយ្យៈ វេយ្យាករណៈ គាថា
ឧទានៈ ឥតិវុត្តកៈ ជាតកៈ អត្តតទម្មៈ វេទល្យៈ (តុទ្ធវេទនោះ) វេទ
ភ្នំច្បាប់ដល់ជននោះ ព្រោះអាស្រ័យបរិយត្តិ នេះ ឈ្មោះថាអ្នកមាន
បដិភាណក្នុងបរិយត្តិ ។

ទន្ធវិសាលាសុត្តន្តបិដក

ទន្ធវិសាលាសុត្តន្តបិដក

កតតោ បរិបុត្តាបដិកាលាភំ ។ ននេតតោ
បរិបុត្តិតោ ហោតិ អត្ថោ ន ញាយេ ន លក្ខណោ
ន កាវលោ ន ហេតាហេនេ ន តស្ស បរិបុត្តិ
និស្សយ បដិកាតិ អយំ បរិបុត្តាបដិកាលាភំ ។

កតតោ អនិកមប្បដិកាលាភំ ។ ននេតតោ
អនិកតា ហោតិ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា ចត្តារោ
សធម្មដ្ឋានា ចត្តារោ និព្វិទានា បក្ស័យោនិ បញ្ច
កាលានិ សត្ត ពោជ្ឈន្តា អរិយោ អដ្ឋង្គិតោ មត្តោ
ចត្តារោ អរិយមត្តា ចត្តារិ សាមញ្ញដលានិ ចតស្សោ
បដិសម្ពិទ្ធាយោ ចឡតិញ្ញាយោ ។ តស្ស អត្ថោ
ញាតោ ធម្មោ ញាតោ និរុត្តិ ញាតោ ។ អត្ថ
ញាតេ អត្ថោ បដិកាតិ(*) ធម្មោ ញាតេ ធម្មោ
បដិកាតិ(២) និរុត្តិយា ញាតាយ និរុត្តិ បដិកាតិ(៣) ។
និមស្ស តិស្ស ញាតាំ បដិកាលាប្បដិសម្ពិទ្ធា ។

* ២ ៣ ម. បដិកាយនិ ។

ននេតតោបដិកាលា ក្នុងបរិបុត្តា កើដូចម្តេច ។ ននេតតោ
សាសនានេះ ជាអ្នកសាសនាក្នុងអត្ថ ក្នុងចម្លើយនៃសត្វនឹង ក្នុងលក្ខណៈ
ក្នុងហេតុ ក្នុងហេតុនឹងដូច្នេះ (សភាវៈមានអត្ថជាដើម) វេទន៍ច្បាស់
ដល់នេះនោះ ព្រោះគាត់ស្រ័យការសាសនា នេះ ឈ្មោះជាអ្នកមាន
បដិកាលាក្នុងបរិបុត្តា ។

ននេតតោបដិកាលា ក្នុងអនិកមៈ កើដូចម្តេច ។ ននេតតោ
សាសនានេះ បានគ្រាស់ដឹងនូវសតិប្បដ្ឋាន ៤ សធម្មដ្ឋាន ៤ និព្វិ-
ទាន ៤ បក្ស័យ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈន្ត ៧ មត្តជ្រាសិរ ប្រកប
ដោយអត្ថ ៨ អរិយមត្ត ៤ សាមញ្ញផល ៤ បដិសម្ពិទ្ធា ៤ អតិ-
ញា ៦ ។ បុគ្គលនោះ បានដឹងអត្ថ ដឹងធម៌ ដឹងនិរុត្តិ ។ កាលបើ
ដឹងអត្ថហើយ អត្ថ វេទន៍ច្បាស់ប្រាកដ កាលបើដឹងធម៌ហើយ ធម៌
វេទន៍ច្បាស់ប្រាកដ កាលបើដឹងនិរុត្តិហើយ និរុត្តិ វេទន៍ច្បាស់ប្រាកដ ។
ការដឹងក្នុងបដិកាលាទាំង ៣ នេះ ឈ្មោះថាបដិកាលាប្បដិសម្ពិទ្ធា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុឡង្គទ្រព្យ

សោ បទ្ទេតសម្ពុទ្ធា វង្សាយ បដិកាលាប្បជេសម្ពុ-
នាយ ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបាតតោ សមុបាតតោ
ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ ភស្មា បទ្ទេត-
សម្ពុទ្ធា បដិកាលាវ ។ យស្ស បរិយត្ថំ ធន្តំ បរិ-
បុត្តា ធន្តំ អធិករោ ធន្តំ ភី ភស្មា បដិកាយស្ស-
ភីភី មេត្តំ ឧទ្ធករំ បដិកាលាវន្តំ ។

[៣២៣] អញ្ញាយ អត្តាធិ វិទេយ្យ កត្តន្តំ
អត្តត្ថំ អញ្ញាយ បរត្ថំ អញ្ញាយ ឧកយត្ថំ អញ្ញាយ
ធិដ្ឋធម្មកត្ថំ អញ្ញាយ សម្បរាយកត្ថំ អញ្ញាយ(*)
អភិញ្ញាយ ជាធិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា
វិភូតំ កត្វា កត្តំ វិទេយ្យ បដិវិទេយ្យ បដិហេយ្យ
វិបោធណេយ្យ ព្យន្តិករេយ្យ អនិកាវន្តិមេយ្យតំ អញ្ញា-
យ អត្តាធិ វិទេយ្យ កត្តំ ។ ឯតោ ធម ឧត្តវសា-
លាគារេយ្យ ។ តេហាមា សោ បទ្ទេតសម្ពុទ្ធា

* ម. ធីត្តប បរមន្ត អញ្ញាយាធិ វិស្សនំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុឡង្គទ្រព្យ

ព្រះបទ្ទេតសម្ពុទ្ធានា ប្រកប ប្រកបព្រម ចូលទៅជិត ចូលទៅជិតព្រម
ចូលទៅដល់ ចូលទៅដល់ព្រម ប្រកបព្រមដោយបដិកាលាប្បជេសម្ពុ-
នានា៖ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះបទ្ទេតសម្ពុទ្ធ ឈ្មោះថាមានបដិកាលា ។
បុគ្គលណា មិនមានបរិយត្ថំ មិនមានបរិបុត្តា មិនមានអធិករៈ ធម្ម-
ជាតអ្វី មិនច្បាស់ប្រាកដ ដល់បុគ្គលនោះបាន ហេតុនោះ (លោក
ពោលថា) ជាមេត្តដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ មានបដិកាលា ។

[៣២៣] ពាក្យថា បុគ្គលបានដឹងច្បាស់នូវប្រយោជន៍ទាំងឡាយ
ហើយ គួរកំចាត់នូវសេចក្តីសង្ស័យ សេចក្តីថា បុគ្គលដឹងនូវប្រយោជន៍ខ្លួន
ដឹងនូវប្រយោជន៍ដទៃ ដឹងនូវប្រយោជន៍ទាំងពីរ ដឹងនូវប្រយោជន៍បច្ចុ-
ប្បន្ន ដឹង ដឹងច្បាស់ ស្គាល់ ថ្វីត្បែង គ្រប់រូប ធ្វើឲ្យច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ
នូវប្រយោជន៍ក្នុងលោកខាងមុខហើយ គួរកំចាត់ បំបាត់ចេញ លះបង់
ហេតុបង្ក ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវការមិនកើតមាន នូវសេចក្តីសង្ស័យ
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បុគ្គលបានដឹងច្បាស់នូវប្រយោជន៍ទាំង
ឡាយហើយ គួរកំចាត់នូវសេចក្តីសង្ស័យ ។ ឥហ្មិប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូច
កុយរោស ។ ហេតុនោះ ព្រះបទ្ទេតសម្ពុទ្ធានា ពោលថា

ទន្ធវិសាលាសុត្តន្តទ្រព្យ

ភហុស្សនំ ធម្មចរំ គរេជេ

មិត្តំ ឧឡារិ បដិសាលាវន្តំ

អត្ថាយ អន្តានំ វិជយេ កុដ្ឋំ

ឯកោ ចរេ ទន្ធវិសាលាសុត្ថោតិ ។

(៣២២) ចំឆ្មា រតី កាមសុទ្ធក្ស លោកេ

អនលក្ខិតា អនបេត្តមាដោ

វិគ្គសនដ្ឋាជា វិរតោ សច្ចវាទំ

ឯកោ ចរេ ទន្ធវិសាលាសុត្ថោតិ ។

(៣២៣) ចំឆ្មា រតី កាមសុទ្ធក្ស លោកេតិ

ចំឆ្មាតិ ទ្វេ ចំឆ្មា កាយិកា ច ចំឆ្មា

វាចសិកា ច ចំឆ្មា ។ បេ ។ អយំ កាយិកា

ចំឆ្មា ។ បេ ។ អយំ វាចសិកា ចំឆ្មា ។

ទន្ធវិសាលាសុត្តន្តទ្រព្យ

បុគ្គលភូតបរិកដេដោភហុស្សត អ្នកប្រទ្រង់ធម៌ ជា

មិត្តដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ មានបដិសាលា បុគ្គលបានជីវិតច្បាស់ថ្លា

ប្រយោជន៍ចាំបំបាយហើយ ដូរកំចាត់ ទូរសច្ច្ត

សង្ស័យ ធម្មប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយមោស ។

(៣២៤) បុគ្គលមិនអើព៌ មិនការឡោះគាល់យទូរស្សន៍

ទូរសច្ច្តៈត្រេកអរ ទីតាមសុទ្ធក្នុងលោក ជាអ្នកវៀរ

ចាកស្រ្តីស្តីស្តាត អ្នកពាលពាក្យពិត ធម្មប្រព្រឹត្ត

ម្នាក់ឯង ដូចកុយមោស ។

(៣២៥) អធិប្បាយពាក្យថា ទូរស្សន៍ ទូរសច្ច្តៈត្រេកអរ ទីត

តាមសុទ្ធក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថា ស្សន៍ បានដល់ស្សន៍ ២ យ៉ាង

គឺ ស្សន៍ប្រកបដោយកាយ ១ ស្សន៍ប្រកបដោយវាចា ១ ។ បេ ។ នេះ

ស្សន៍ប្រកបដោយកាយ ។ បេ ។ នេះ ស្សន៍ប្រកបដោយវាចា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ប្បស្សន្តសោ

រតីតិ អនុត្តរភិក្ខុតាងវេទនមេតិ រតីតិ ។ កាម-
 សុខន្តិ វត្តញ្ញេតិ ភក្កតា បញ្ចមេ ភិក្ខុវេ
 កាមគុណា កាតមេ បញ្ច ធម្មវិញ្ញេយ្យា រូបា
 វដ្ឋា កត្តា មនាថា មិយរូបា កាមុបសញ្ញិតា
 វជជ័យា សោតវិញ្ញេយ្យា សង្ខា យាទវិញ្ញេយ្យា
 កត្វា ជញ្ញវិញ្ញេយ្យា វសា កាយវិញ្ញេយ្យា ជាដ្ឋត្វា
 វដ្ឋា កត្តា មនាថា មិយរូបា កាមុបសញ្ញិតា
 វជជ័យា វដ្ឋមេ វេទា ភិក្ខុវេ បញ្ច កាមគុណា
 យំ វេទា ភិក្ខុវេ វដ្ឋមេ បញ្ច កាមគុណា
 បដិច្ច ឧប្បជ្ឈតិ សុខំ សោមនស្សំ វដ្ឋំ វត្តតិ
 កាមសុខន្តិ កាមសុខត្វ ។ លោកេតិ មនុស្ស-
 លោកេតិ ទំដ្ឋា រតី កាមសុខត្វ លោកេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្សប្បស្សន្តសោ

ពាក្យថា សេចក្តីត្រេកអរ ចំពោះពាក្យថា សេចក្តីត្រេកអរ នេះ ជា
 ឈ្មោះនៃសេចក្តីមិនអស្ចារ្យ ។ ពាក្យថា កាមសុខ សេចក្តីថា មិនពិត
 ព្រះមានព្រះភាគ បានប្រាសច្រោះពុទ្ធដីការនេះថា ម្ចាស់កិត្តុចាំងឡាយ
 កាមគុណានេះ មាន ៥ កាមគុណ ៥ តើដូចម្តេច រូប វេទនាប្បដិសន្ធិ
 ដោយភ្នែក ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាព
 គួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយសេចក្តីប្រាថ្នា ជាទីគំនិតនៃសេចក្តីត្រេកអរ
 សំរេច ដែលធម្មវដ្ឋនេះដោយគ្រឿង ក្នុង ដែលធម្មវដ្ឋនេះដោយច្រមុះ
 សេ ដែលធម្មវដ្ឋនេះដោយអណ្តាត ដោយផ្លូវ ដែលធម្មវដ្ឋនេះដោយកាយ
 ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកប
 ដោយសេចក្តីប្រាថ្នា ជាទីគំនិតនៃសេចក្តីត្រេកអរ ម្ចាស់កិត្តុចាំងឡាយ
 នេះឯង កាមគុណ ៥ ម្ចាស់កិត្តុចាំងឡាយ សេចក្តីសុខ សោមនស្ស
 ណា តើធម្មវដ្ឋនេះព្រោះអាស្រ័យកាមគុណ ៥ នេះ សេចក្តីសុខ សោម-
 នស្សនេះ គេអះអាងថា កាមសុខ ហេតុនោះ (លោកោលថា)
 កាមសុខ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺ ក្នុងមនុស្សលោក ហេតុនោះ (លោក
 កោលថា) ឡើយ ឡើយសេចក្តីត្រេកអរ មិនកាមសុខ ក្នុងលោក ។

ឧត្តរវិសាណសុត្តន្តបិដក

[៣៦៦] អនលង្ករិក្ខា អនបេត្តមាមោតិ ជំនួញ
វតិញ្ច កាមសុទញ្ច លោកេ អនលង្ករិក្ខា
អនបេត្តោ ហុត្វា បដិហិត្វា វិជោដេត្វា ល្បន្តិករិក្ខា
អនភាវត្ថមេត្វាតិ អនលង្ករិក្ខា អនបេត្តមាមោ ។

[៣៦៧] វិក្ខុសទដ្ឋានា វិរតោ សត្វវាទិនំ វិក្ខុ-
សាតិ ទ្វេ វិក្ខុសា អត្ថំ អាភាវិកវិក្ខុសា អត្ថំ អនា-
ភាវិកវិក្ខុសា ។

កតមា អាភាវិកវិក្ខុសា ។ កេសា ច មស្សុ
ច មាលា ច កុទ្ធា ច វិលេបទញ្ច អាគរណញ្ច
បិលទ្ធនញ្ច វត្ថុញ្ច បសាទនញ្ច វេដ្ឋនញ្ច ឧត្តានំ
បរិមន្តំ ធម្មាបដំ សម្ពាហដំ អាធាសំ អញ្ចដំ មា-
លាវិលេបដំ មុទុច្ចុល្លាតិ មុទុលេបដំ ហត្ថពង្សំ
វិសិទ្ធាតព្វំ ធន្ទំ ធាន្ទិកំ ទក្កំ ធន្ទំ ឧបាហាធា(១)
ធន្ទិសិ វាលវិជ្ជដំ(២) ឧបាតាធិ វត្ថាធិ ដ័យវស្សាធិ
ឥតិ វា អយំ អាភាវិកវិក្ខុសា ។

១ ម. ចិត្របាហត ។ ២ ម. មណិវាជ្ជន្តរិ ។

ឧត្តរវិសាណសុត្តន្តបិដក

[៣៦៦] ពាក្យថា មិនមើល មិនការព្រះកាល័យ សេចក្តីថា មិន
មើល មិនការព្រះកាល័យ គឺថាលេបចំ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិធាន ឲ្យ
ដល់ខ្ញុំការបិទកើតមាន ខ្ញុំវិល្យង្គង្គ ខ្ញុំសេចក្តីត្រេកអរជឿ ខ្ញុំកាម-
សុទ្ធន៍ ក្នុងលោក ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មិនមើល មិន
ការព្រះកាល័យ ។

[៣៦៧] អធិប្បាយពាក្យថា ជាអ្នកវៀរចោតគ្រឿងស្អិតស្អាត អ្នក
ពោលពាក្យពិត ត្រង់ពាក្យថា គ្រឿងស្អិតស្អាត សំដៅយក គ្រឿង
ស្អិតស្អាត ២ យ៉ាង គឺ គ្រឿងស្អិតស្អាតសម្រាប់ត្រហស្ថកំមាន គ្រឿង
ស្អិតស្អាតសម្រាប់បញ្ចជំនកំមាន ។

គ្រឿងស្អិតស្អាតសម្រាប់ត្រហស្ថ តើដូចម្តេច ។ សក់ កុកមាត់
ក្នុងចង្កី ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងស្រឡាប គ្រឿងកាករណៈ
គ្រឿងប្រដាប់ សំពត់ គ្រឿងសំអាត ឆ្នុក គ្រឿងអប់ ការប្របាច់រឹក
ការជ្រករឹក ការគក់ប្របាច់ កញ្ចក់ គ្រឿងបន្តក់ កម្រងផ្កា គ្រឿង
លាប បំអិកសម្រាប់ប្រសំមុខ វត្ថុសម្រាប់លាបមុខ គ្រឿងប្រដាប់វែង
ប្រដាប់ផ្លែសក់ ដំបង បំបង់ថ្នាំ ប្រាទ័ន ត្រៃ ស្បែកដង ក្បាច់មុខ
ស្រី សំពត់ស វែងខ្លះ ខ្លីខ្លះ នេះគ្រឿងស្អិតស្អាតសម្រាប់ត្រហស្ថ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុឡង្គិវគ្គសោ

កតតោ អនាគាវតវិក្ខុសា^(១) ។ ចិវេវមណ្ឌាបា
បន្តមណ្ឌាបា សេនាសនមណ្ឌាបា ភមស្ស វា បូតិ-
កាយស្ស ពាហិវាទំ វា បរិក្ខារវាទំ មណ្ឌាបា វិក្ខុ-
សា កេឡាបា បរិកេឡាបា កេធិកតា កេធិកត្ថំ
ចបលា^(២) ចាបល្យំ អយំ អនាគាវតវិក្ខុសា ។

សច្ចវាទីតិ សោ បច្ចេកសម្មាសោ សច្ចវាទី
សច្ចសោ ថេតោ បច្ចយំកោ អវិសំវាទិកោ លោ-
កាស្ស វិក្ខុសនដ្ឋាបា អារតោ បដិវិរតោ ជំគូតោ
ជំស្សដ្ឋោ វិម្ពុឡតោ វិសញ្ញតោ វិមវិយាទិកតេន
ចេតសា វិហារតីតិ វិក្ខុសនដ្ឋាបា វិរតោ សច្ចវាទី ។
ឯតោ ធរ ទក្ខវិសាលាកប្បោ ។ ភេតាបា សោ
បច្ចេកសម្មាសោ

ទំ ឆ្មា រតី កាមសុទត្ថ លោកេ
អនលក្កវិគ្គា អនបក្ខមាបា
វិក្ខុសនដ្ឋាបា វិរតោ សច្ចវាទី
ឯតោ ធរ ទក្ខវិសាលាកប្បោ ។

១ ម. បទុដិស្ស វិក្ខុសា ។ ២ ម. ពេជ្រិតា ធិតា ធិតត្ថំ ចបលា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុឡង្គិវគ្គសោ

ត្រៀងស្អិតស្អាតសម្រាប់បព្វជិត តើដូចម្តេច ។ ត្រៀងប្រដាប់ចិវេ-
ត្រៀងប្រដាប់បាត្រ ត្រៀងប្រដាប់សេនាសនៈ ការប្រដាប់ ការស្អិតស្អាត
ការលេង ការលេងសព្វ ការដាច់ចិត្ត សេចក្តីដាច់ចិត្ត ការតាត់តែង
សេចក្តីតាត់តែង ខ្ញុំកាយស្អុយនេះ ឬខ្ញុំបរិក្ខារខាងក្រៅ នេះត្រៀង
ស្អិតស្អាតសម្រាប់បព្វជិត ។

ពាក្យថា អ្នកកាលពាក្យពិត សេចក្តីថា ព្រះបរិវេណសម្ពុទ្ធនោះ
ជាអ្នកកាលពាក្យពិត អាក្យពិត មានសំដីទៀង មានសំដីដូចជឿ
មិនបោកប្រាសសត្វលោក គឺជាអ្នកនៅឆ្ងាយ វៀស្រឡះ ឃ្លាតចេញ
លោសចេញ ផុតស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកត្រៀងស្អិតស្អាត នៅ
ដោយចិត្តដែលប្រាសចាកផែនដីកំលើស ហេតុនោះ (លោកកាលថា)
ជាអ្នកវៀចាកត្រៀងស្អិតស្អាត អ្នកកាលខ្ញុំពាក្យពិត ។ ឥឡូវប្រព្រឹត្ត
ម្នាក់ឯង ដូចកុយរមាស ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះបរិវេណសម្ពុទ្ធនោះ
កាលថា

បុគ្គលមិនអើពើ មិនអាឡោះអស់យន្តវិល្យង ខ្ញុំ
សេចក្តីព្រឹកអរ ទំនិកាមសុទ្ធក៏លោក ជាអ្នកវៀ-
ចាកត្រៀងស្អិតស្អាត អ្នកកាលពាក្យពិត ឥឡូវ
ប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរមាស ។

វត្តសាលាសុទ្ធិវង្ស

វត្តសាលាសុទ្ធិវង្ស

[៣២៨] បុត្តត្ថ ឆារី បិកាត្ថ មាតរិ

[៣២៨] បុត្តលលេដ្ឋ ខ្ញុំបុត្ត ប្រពន្ធ បិកា មាតា

ធនាធិ ធនាធិ ច ពទ្ធភាធិ

ទ្រព្យ ស្រូវ ដៅពង្ស ខឹងកាមទាំងឡាយ កាមយុគ

ហិក្ខាធិ^(១) កាមាធិ យថាធិកាធិ

កាមជាតិហើយ ឥឡូវប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយមាស ។

ឯកោ ចរ ទត្តវិសាលាគរោ ។

[៣២៩] ភាគ្យថា បុត្ត ប្រពន្ធ បិកា មាតា គ្រងភាគ្យថា

[៣២៩] បុត្តត្ថ ឆារី បិកាត្ថ មាតរិ បុត្តិ

បុត្ត បានដល់បុត្ត ៤ ពួក គឺ បុត្តកើតពីខ្លួន ១ បុត្តកើតក្នុងខ្លួន ១

ធនាហេ បុត្តា អត្រដា បុត្តា ទេត្តដា បុត្តា

បុត្តដែលគេឱ្យ ១ បុត្តនិក្ខេបសិស្ស ១ ។ ករិយាទាំងឡាយ ហៅថា

ធិន្ទកោ បុត្តា អន្តរាសិកោ បុត្តា ។ ឆារ វត្តិ

ប្រពន្ធ ។ ភាគ្យថា បិកា បានដល់ បុរសអ្នកបង្កើតកូន ។ ភាគ្យថា

ករិយាយោ ។ វិភាគិ យោ សោ ជនកោ ។ មាតាគិ

មាតា បានដល់ស្រ្តីអ្នកបង្កើតកូន ហេតុនោះ (លោកភោលថា) បុត្ត

យោ សា ជនិកាគិ បុត្តត្ថ ឆារី បិកាត្ថ មាតរិ ។

ប្រពន្ធ បិកា មាតា ។

[៣៣០] ធនាធិ ធនាធិ ច ពទ្ធភាធិ ធនាធិ

[៣៣០] ភាគ្យថា ទ្រព្យ ស្រូវ ដៅពង្ស គឺ កែវមុត្ត កែវមណី

វត្តិ^(២) មុត្តា មណី វេជ្ជវិយោ សង្ខេ បិសា

កែវពង្ស ស្រី ឬ កែវប្រពាទ្យ ប្រាក់ មាស កែវទិម កែវមាត

បរិឡំ វេជ្ជិ ជាត្វបិ លោហិតស្កោ មសាគរោ ។

ហៅថា ទ្រព្យ ។ បុព្វស្ថាពរ^(១) អបរស្ថាពរ^(២) ហៅថា ស្រូវ ។

ធនាធិ វត្តិ បុព្វស្ថា អបរស្ថា ។ បុព្វស្ថា ជាម

ស្រូវឡាយស ស្រូវឡាយក្រហម ស្រូវដំណើម ស្រវែង ស្រូវ ស្រូវ

សាលី រីហិ យវោ គោតុមោ កង្កំ វេកោ

ដែលលក ឈ្មោះថាបុព្វស្ថាពរ ។ គ្រឿងសម្ប ឈ្មោះថាអបរស្ថាពរ ។

កុប្រិសកោ ។ អបរស្ថា ជាម ស្រុមយ្យ ។

១ ធនាធិ ធនាធិ ។ ២ ធនាធិ ធនាធិ ធនាធិ ។

១ បុព្វស្ថាពរ ធនាធិ ។ ២ អបរស្ថាពរ ធនាធិ ។

តទ្ធានំ តទ្ធានោ តទ្ធានំ ញាតិពទ្ធានំ តទ្ធានំ តទ្ធានំ
 តទ្ធានំ តទ្ធានំ មិត្តតទ្ធានំ តទ្ធានំ សិរីយុត្តតទ្ធានំ តទ្ធានំ
 តទ្ធានំ តទ្ធានំ តទ្ធានំ តទ្ធានំ ។

[៣៣០] ហិក្ខុន កាមាធិ យោជនីកាធិតិ
 កាមាតិ ឧទ្ទាមតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច តិ-
 លេសកាមា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុទ្ធគំ វត្ថុកាមា
 ។ បេ ។ ឥមេ វុទ្ធគំ តិលេសកាមា ។ ហិក្ខុន កា-
 មាធិតិ វត្ថុកាមេ បរិជាតិក្ខា តិលេសកាមេ បរិ-
 យ បដហិក្ខា វិជោធខា ឡង្គិកវិក្ខា អនាវុទ្ធិមេ-
 ត្វាតិ វេត្វាធិ កាមាធិ ។ យោជនីកាធិតិ សោតា-
 បត្តិមក្កេន យេ តិលេសា បរិជាតិ តេ តិលេសេន
 បុរេតិ ច បរេតិ ច បុរេតិ ច សក្កានុប្បិមក្កេន

ពាក្យថា វេត្វាធិ បានដល់វេត្វាធិ ៤ ពួក គឺ បុគ្គលជាប់ដោយញាតិ
 ឈ្មោះថាវេត្វាធិ ១ បុគ្គលជាប់ដោយភាគ ឈ្មោះថាវេត្វាធិ ១ បុគ្គល
 ជាប់ដោយមិត្ត ឈ្មោះថាវេត្វាធិ ១ បុគ្គលជាប់ដោយសិរីយុត្ត ឈ្មោះថា
 វេត្វាធិ ១ ហេតុនោះ (លោកលោក) ទ្រព្យ ស្រី វេត្វាធិ ។

[៣៣១] អធិប្បាយពាក្យថា លេខកាមតាំងឡាយ កាមភ័ក្ត្រ
 កាមភ័ក្ត្រ ត្រង់ពាក្យថា កាម កាមេត្វា កាមេត្វា ២ គឺវត្ថុកាម ១
 កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ តាំងនេះហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ តាំងនេះ
 ហៅថា កិលេសកាម ។ ពាក្យថា លេខកាមតាំងឡាយ គឺ កំណត់
 ដឹងវត្ថុវត្ថុកាម ហើយលេខ ផ្គាប់បង់ បន្ទាប់ពី ធ្វើឱ្យវិនាស ឱ្យដល់ខ្លួន
 ការមិនកើតមាន ឱ្យកិលេសកាម ហេតុនោះ (លោកលោក) លេ-
 ខកាមតាំងឡាយ ។ ពាក្យថា កាមភ័ក្ត្រកាមភ័ក្ត្រ គឺ កិលេសតាំង
 ឡាយណា ដែលព្រះបរិវេណសម្បូនលេខហើយ ដោយសោតាបត្តិមក្ក
 លោកមិនមក មិនវិលមក មិនត្រឡប់មក កាន់កិលេសតាំងនោះទេ
 កិលេសតាំងឡាយណា ដែលលោកលេខហើយ ដោយសក្កានុប្បិមក្ក

វត្តវិសាលាស្ថានីយ៍

យេ តិលេសា បរិវា អនាតាបិមក្កេន យេ តិ-
 លេសា បរិវា អនាតាបិមក្កេន យេ តិលេសា
 បរិវា តេ តិលេសេ ន បុរេតិ ន បច្ឆេតិ ន
 បទ្ធាតុច្នតីតិ ហិក្ខាន កាមាធិ យថោធិកាធិ ។
 ឯកោ ធរ ទក្កវិសាលាកប្បោ ។ តេជាហ សោ
 បច្ឆេកសម្មា

បុត្តញ្ច ធាវិ បិមកញ្ច មាតវិ
 ននាធិ នញ្ញាធិ ន ពទ្ធវិ
 ហិក្ខាន កាមាធិ យថោធិកាធិ

ឯកោ ធរ ទក្កវិសាលាកប្បោតិ ។

(៣៣២) សង្កោ ឯសោ បរិវត្តមេត្ត សោឡិ
 អប្បស្សនោ ទុក្ខមេត្ត កិយ្យោ
 កុល្យក(*) ឯសោ ឥតិ ញ្ញា មតិរា
 ឯកោ ធរ ទក្កវិសាលាកប្បោ ។

* ម. ធរ ។

វត្តវិសាលាស្ថានីយ៍

កិលេសចំនិទ្យាយណា ដែលលោកលះបង់ហើយ ដោយអនាតាបិមក្ក
 កិលេសចំនិទ្យាយណា ដែលលោកលះបង់ហើយ ដោយអនាតាបិមក្ក
 លោកមិនមក មិនរំលឹក មិនត្រឡប់មក ព្រោះកិលេសចំនិទ្យាយ
 ហេតុនោះ (លោកកាលថា) លះបង់នូវកាមចំនិទ្យាយ តាមថ្នាក់
 តាមដាន ។ ឥឡូវប្រព្រឹត្តទាក់ទង ដូចកុយរោស ។ ព្រោះហេតុនោះ
 ព្រះបច្ឆេកសម្មាធារ កាលថា

បុត្តលលះបង់ ខ្ញុំបុត្ត ប្រពន្ធ បិតា មាតា ទ្រព្យ
 ស្រូវ ដៅពង្ស ទាំងកាមចំនិទ្យាយ តាមថ្នាក់តាម
 ដានហើយ ឥឡូវប្រព្រឹត្តទាក់ទង ដូចកុយរោស ។

(៣៣២) កាមគុណនេះ ជាស្រ្តីនិច្ចពាក់ សេចក្តីសុខក្នុង
 កាមគុណនេះ មានប្រមាណតិច កាមគុណនេះមាន
 សេចក្តីត្រេកអរតិច សេចក្តីទុក្ខក្នុងកាមគុណនេះ មាន
 ច្រើនក្រៃលែង កាមគុណនេះជាពរ បុត្តលម្នាក់មាន
 ប្រាជ្ញាបានដឹងដូច្នេះហើយ ឥឡូវប្រព្រឹត្តទាក់ទង ដូច
 កុយរោស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេស

[៣៣៣] សង្កេត ឋានោ បរិក្ខមេត្ត សោឡន្តិ

សង្កេតំ វា ពជ្ឈិសន្តិ វា អាមិសន្តិ វា លក្ខនន្តិ
 វា បលិកោដោតិ វា បញ្ចន្នេតិ កាមកុណាធំ
 អនិវចនំ ។ បរិក្ខមេត្ត សោឡន្តិ វត្តញ្ញោតំ ភកវតា
 ចក្កិមេ វិក្កុវេ កាមកុណា កកមេ បញ្ច ចក្កុវិ-
 ញ្ញេយ្យា រូថា ឥដ្ឋា កន្តា មធានា មិយរូថា កាមុ-
 បសញ្ញតា រជនីយា រសាតវិញ្ញេយ្យា សន្តា ហោ-
 វិញ្ញេយ្យា កន្តា មិក្កវិញ្ញេយ្យា រសា កាយវិញ្ញេយ្យា
 ដោដ្ឋតា ឥដ្ឋា កន្តា មធានា មិយរូថា កាមុបស-
 ញ្ញតា រជនីយា ឥមេ ខោ វិក្កុវេ បញ្ច កាមកុណា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដិសេស

[៣៣៣] អនិប្បាយ កាស្យថា កាមកុណានេះ ជាគ្រឿងចំពាក់

សេចក្តីសុខក្នុងកាមនេះ មានប្រមាណតិច កាស្យថា គ្រឿងចំពាក់
 ក្តី ថាសន្ទូចក្តី ថាខុយក្តី ថាគ្រឿងថ្លៃក្តី ថាភ័ន្ទលក្តី នេះជាឈ្មោះ
 នៃកាមកុណាទាំង ៥ ។ កាស្យថា សេចក្តីសុខ ក្នុងកាមនេះ មាន
 ប្រមាណតិច សេចក្តីថា មែនពិត ព្រមមានព្រះភាគ បានព្រាស់ព្រះ
 ក្មេងពីការនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាមកុណានេះ មាន ៥ កាមកុណា
 ៥ ភីដ្ឋចម្លេច ប្រ ដែលឆប្បីដឹងដោយភ្នែក ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេក
 អរ ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយសេចក្តីប្រាថ្នា
 ជាទីគាប់ចិត្តសេចក្តីត្រេកអរ សំឡេង ដែលឆប្បីដឹង ដោយស្រឡាញ់
 ភ្លែត ដែលឆប្បីដឹងដោយច្រមុះ សេ ដែលឆប្បីដឹង ដោយអណ្តាត
 ផ្សព្វ ដែលឆប្បីដឹងដោយកាយ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទី
 គាប់ចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយសេចក្តីប្រាថ្នា ជាទី
 គាប់ចិត្តសេចក្តីត្រេកអរ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ទាំងនេះឯង កាមកុណា ៥

វគ្គវិសាណសុន្ទរិយ្យសោ

យំ ចោ ភិក្ខុវេ ឥមេ បញ្ច កាមគុណោ បដិក្ខ
ធម្មជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ ឥទ្ធំ វុច្ចតិ កាមសុខំ
អប្បកំ ឯតំ សុខំ(១) ឧមកំ ឯតំ សុខំ លាមកំ
ឯតំ សុខំ ធុត្តំ(២) ឯតំ សុខដ្ឋំ សាម្ពា ឯសោ
បរិត្តមេត្ត សោច្យំ ។

[៣៣២] អប្បស្សនោ ធុត្តមេត្ត ភិយ្យោតិ
អប្បស្សនោ កាមា វុត្តា ភកវតា ពហុធុត្តា
ពហុចាយាសា អាមីធារេ ឯតុ ភិយ្យោ ។ អដ្ឋកង្ក-
ល្យបមា កាមា វុត្តា ភកវតា ។ មីសាបស្សបមា
កាមា វុត្តា ភកវតា ។ តិណ្ឌត្តបមា កាមា
វុត្តា ភកវតា ។ អត្ថាវតាស្សបមា កាមា វុត្តា
ភកវតា ។ សុបិណ្ឌត្តបមា កាមា វុត្តា ភកវតា ។
យាជិតត្តបមា កាមា វុត្តា ភកវតា ។
វុត្តុបល្លបមា កាមា វុត្តា ភកវតា ។

១ ឧ ឧត្តរា បរិត្តំ ឯតំ សុខំ ថោមកំ ឯតំ សុខដ្ឋំ ទិស្សដ្ឋំ ។ ២ ឧ. ធុត្តំ ។

វគ្គវិសាណសុន្ទរិយ្យសោ

ឱលភិក្ខុតាំងឡាយ សេចក្តីសុខ សោមនស្សណា កើតឡើង ព្រោះ
ភាស្រ័យតាមគុណ ៥ នេះ សេចក្តីសុខ សោមនស្សនេះ គេជាគតហៅថា
កាមសុខ សេចក្តីសុខនេះ មានប្រមាណតិច សេចក្តីសុខនេះ ថោកទាប
សេចក្តីសុខនេះ លាមក សេចក្តីសុខនេះ ខ្លាំងក្លាខ្ពស់ ហេតុនោះ
(លោកគោលថា) តាមគុណនេះ ជាគ្រឿងចំពាក់ សេចក្តីសុខក្នុងកាម
នេះ មានប្រមាណតិច ។

[៣៣២] ពាក្យថា កាមគុណនេះ មានសេចក្តីត្រេកអរតិច សេចក្តី
ខ្ពុកក្នុងកាមគុណនេះ មានច្រើនក្រៃលែង អតិថ្វាយថា កាមតាំងឡាយ
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានសេចក្តីត្រេកអរតិច មានខ្ពុកច្រើន មាន
សេចក្តីចង្អៀនចង្អល់ច្រើន ទោសក្នុងកាមនេះមានច្រើនក្រៃលែង ។ កាម
តាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានទេវមានដោយឥន្ទ្រ ។ កាម
តាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានទេវមានដោយដុស្តាច់ ។ កាម
តាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានទេវមានដោយគប្បីភ្នំ ។ កាម
តាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានទេវមានដោយរាស្ត្ររាជីកភ្នំ ។ កាម
តាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានទេវមានដោយការយល់
សម្ប ។ កាមតាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានទេវមានដោយរបស់
អ្វីនេះ ។ កាមតាំងឡាយព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានទេវមានដោយផ្ទៃឈើ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខស្សនិកាយ

អសិស្សទ្ធរមា កាមា វុត្តា កកវតា ។ សន្តិស្សន្ត-
រមា កាមា វុត្តា កកវតា ។ សម្មសិស្សរមា
កាមា វុត្តា កកវតា ពហុតុត្តា ពហុចាយាសា
អាជីនវេ ឯតុ កិយ្យោតិ អប្បស្សនោ តុត្ត-
មេតុ កិយ្យោ ។

(៣៣៩) កណ្ណោ ឯសោ ឥតិ ញត្វា មតិមាតិ
កណ្ណោតិ វា ពន្យិសន្តិ វា អាមិសន្តិ វា លក្ខនន្តិ វា
បលំកោដោតិ វា បញ្ចន្នេតិ(?) កាមតុណាជំ អជិវ-
ជំ ។ ឥតិ បទសន្ធិ បទសំសត្តា បទថាវិប្បវិ
អក្ករសមវាយោ ក្យញ្ញាឧសិលំដ្ឋតា បទាទុប្បកមេតិ
ឥតិ ។ កណ្ណោ ឯសោ ឥតិ ញត្វា មតិមាតិ មតិមា
បណ្ឌិតោ បញ្ញាវា តុត្ថិមា ញាណី វិការី មេធាវី

១ ចក្ខុមេតិ ឥតិ មេ ឧតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខស្សនិកាយ

កាមតាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគក្រាស់ថា មានទមទារដោយកាំបិតនឹង
ជ្រូញ ។ កាមតាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគក្រាស់ថា មានទមទារដោយ
ចុងសំពែង ។ កាមតាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគក្រាស់ថា មានទមទារ
ដោយស្វលាស់ កាមតាំងឡាយមានខ្នុរច្រើន មានកេចក្តីចង្អៀតចង្អៀល
ច្រើន ទោសក្នុងកាមនេះ មានច្រើនក្រៃលែង យេតុទ្វារ (លោកកាល
ថា) កាមមានសេចក្តីត្រេកអររីកចម្រើន ខ្ពង់ខ្ពស់កាមនេះ មានច្រើនក្រៃលែង ។

(៣៣៩) អចិប្បាយពាច្យថា កាមតុណានេះជាពក បុគ្គលអ្នកមាន
ប្រាជ្ញាដឹងដូច្នេះហើយ ពាក្យថា ពកក្តី ជាសន្ធុក្តី ជាឧយក្តី ជា
កន្លែងក្តី នេះជាឈ្មោះនៃកាមតុណា ៩ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ ជាគំណ
បទ ជាពាក្យភាវៈបទ ជាពាក្យវិបាកបទ ជាពាក្យប្រដុះអក្ខរៈ ជា
ពាក្យសម្រួលស្សញ្ញាៈ ពាក្យថា ដូច្នេះ នេះ ជាលំដាប់បទ ។
ពាក្យថា កាមតុណានេះ ជាពក បុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញាដឹងដូច្នេះហើយ
បានសេចក្តីថា គឺបុគ្គលអ្នកមានគំនិត ជាបណ្ឌិត មានប្រាជ្ញា មានការ
ក្រាស់ដឹង មានញាណ មានប្រាជ្ញាភ័ក្ត្រច្បាស់ មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទំលាយ

វគ្គវិសាលាស្សន្ទន៍បុរោ

កណ្តោតិ ឬត្វា តធិសន្តិ ឬត្វា អាមិសន្តិ ឬត្វា
 លក្ខន្តិ ឬត្វា បលីកោតោតិ ឬត្វា តាធិត្វា តុល-
 យិត្វា តិរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិក្ខនំ កត្វាតិ កណ្តោ
 ឯសោ ឥតិ ឬត្វា មតិមា ។ ឯកោ ចរេ ទក្ខវិ-
 សាលាកប្បោ ។ តេជហ សោ បទ្វេកសម្ពុទ្ធោ

សង្កោ ឯសោ បរិក្ខមេត្ត សោឡិ
 អប្បស្សនោ ធុត្តមេត្ត ភិយេន្ត
 កណ្តោ ឯសោ ឥតិ ឬត្វា មតិមា
 ឯកោ ចរេ ទក្ខវិសាលាកប្បោ ។

[៣៣៦] សប្បាលយិត្វាន សញ្ញាជនាធិ

ជាលំវ តេត្វា សលីលម្ពុចារី
 អក្ខវ ធុន្តំ អធិវត្តមាធា
 ឯកោ ចរេ ទក្ខវិសាលាកប្បោ ។

វគ្គវិសាលាស្សន្ទន៍បុរោ

ផ្លូវគិលស ដឹងថាជាពក ដឹងថាជាសន្តិ ដឹងថាជាតុយ ដឹងថា
 ជាគ្រឿងជាប់ ដឹង យល់ ថ្លឹង គ្រិនៈ ធ្វើឱ្យដាក់ច្បាស់
 ធ្វើឱ្យប្រាកដ ថាជាត្រីសំ ហេតុនោះ (លោកគោលថា) កាម-
 តុណ្ហានៈ ជាពក បុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញា ដឹងដូច្នេះហើយ ។ ឆប្ប
 ប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។ ហេតុនោះ ព្រះបេត្តកសម្ពុទ្ធនោះ
 កោលថា

កាមតុណ្ហានៈ ជាគ្រឿងចំណាក់ សេចក្តីសុខ ក្នុង
 កាមតុណ្ហានៈ មានប្រមាណតិច កាមតុណ្ហានៈមាន
 សេចក្តីត្រេកអរតិច សេចក្តីខុក ក្នុងកាមតុណ្ហានៈ
 មានច្រើនក្រៃលែង កាមតុណ្ហានៈជាពក បុគ្គលអ្នក
 មានប្រាជ្ញា ដឹងដូច្នេះហើយ ឆប្បប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូច
 កុយរោស ។

[៣៣៦] បុគ្គលទំលាយខ្លួនសំយោជនៈទាំងឡាយ ដូច
 សត្វត្រាច់ទៅក្នុងទឹក ដែលទំលាយខ្លួនបណ្តាញ គេ
 មិនត្រឡប់មក (គេសំយោជនៈវិញ) ដូចភ្លើងនេះ
 (មិនត្រឡប់វិលវិញ) ឆប្បប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូច
 កុយរោស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បឋមវគ្គ.ស

(៣៣៧) សទ្ទាលយិត្តាន សញ្ញាជនាធិតំ នស
សញ្ញាជនាធិ កាមរាគសញ្ញាជនំ បដិយសញ្ញាជ-
នំ មានសញ្ញាជនំ និដ្ឋិសញ្ញាជនំ វិចិត្តាសញ្ញា-
ជនំ សីលព្វតមរាសសសញ្ញាជនំ ភវរាគសញ្ញាជនំ
ឥស្សរសញ្ញាជនំ មច្ឆរិយសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញា-
ជនំ ។ សទ្ទាលយិត្តាន សញ្ញាជនាធិតំ នស
សញ្ញាជនាធិ ធាលយិត្តា សទ្ទាលយិត្តា បដិយិត្តា
វិចារនត្តា ព្យុទ្ធិត្តា អនកាវុទ្ធិមេត្តាតំ សទ្ទាល-
យិត្តាន សញ្ញាជនាធិ ។

(૩૩૯) ધાલિં ભેજા સલિલસુતાગિં ધાલિં
 ્રુતિ સુક્ષ્મધાલિં ૧ સલિલં ્રુતિ ડુલ્લભં ૧ મધુ-
 તર્ ્રુતિ મદ્રા ૧ ધાલિં નિરુદ્ધા સિનિરુદ્ધા
 ધાલયિત્રા^(૧) પદાલયિત્રા સમ્યદાલયિત્રા દર્શ-
 િદર્શ રિયતિ રિજતિ તાલેતિ યાલેતિ યાલેતિ ૧

• ម. កលយ័ត្ន ១

សុខត្ថម្ភបំផុត ឧទ្ធករណីកាយ ឬឡង់រៀស

(ពាក្យ៧) ពាក្យថា ទំលាយនូវសំយោជនៈតាំងឡាយ បានដល់
សំយោជនៈតាំង ១០ គឺកាមភពសំយោជនៈ វេទិយសំយោជនៈ មានសំ-
យោជនៈ ទិដ្ឋិសំយោជនៈ វិច្ឆិក្ខាសំយោជនៈ សីលព្វកហមាសសំ-
យោជនៈ ភវិកាសំយោជនៈ វេស្សនសំយោជនៈ មច្ឆរិយសំយោជនៈ
អវិជ្ជាសំយោជនៈ ។ ពាក្យថា ទំលាយនូវសំយោជនៈតាំងឡាយ គឺ
ទំលាយ ទំលាយចោល លុបបង់ ចន្លោចង់ ធ្វើឱ្យវិនាស ឱ្យដល់
នូវការមិនកើតមាន នូវសំយោជនៈតាំង ១០ ហេតុនោះ (លោកពោល
ថា) ទំលាយនូវសំយោជនៈតាំងឡាយ ។

(៣៣៨) ពាក្យថា ដូចសត្វត្រាច់ទៅក្នុងទឹក ដែលទំលាយខ្លួន
បណ្តាញ អធិប្បាយថា សំណាញ់ដែលសត្វញ្ចង់ដោយអំពោះ ហៅថា
បណ្តាញ ។ ទ្រង់ ហៅថា ទឹក ។ គ្រី ហៅថា សត្វត្រាច់ទៅក្នុង
ទឹក ។ គ្រីទំលាយ ទំលុះ ហែក ប្រឹងទំលាយ ប្រឹងទំលុះ ខ្លួន
សំណាញ់ ហើយចេញ ត្រាច់ ទៅ ប្រច្រើន ក្បែរ យាត្រា ឱ្យយាត្រាទៅ ។

ឧទ្ទិសលាសុត្តន្តបិដក

ឯវមេវ ទ្វេ ជាលា តណ្ហាជាលក្ខ ធិដ្ឋជាលក្ខ
 ។ បេ ។ ឥទ្ធិ តណ្ហាជាលំ ។ បេ ។ ឥទ្ធិ ធិដ្ឋ
 ជាលំ ។ តស្ស បទ្ទេកសម្ពុទ្ធស្ស តណ្ហាជាលំ
 បហំធិ ធិដ្ឋជាលំ បដិធិស្សដ្ឋំ ។ តណ្ហាជាលស្ស
 បហំធិត្ថា ធិដ្ឋជាលស្ស បដិធិស្សដ្ឋត្ថា សោ បទ្ទេ-
 កសម្ពុទ្ធា រូបេ ន សដ្ឋតិ សទ្ធី ន សដ្ឋតិ
 កទ្ធី ន សដ្ឋតិ ។ បេ ។ ធិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតទ្វេសុ
 ធម្មេសុ ន សដ្ឋតិ ន កយ្ហតិ ន តជ្ឈតិ ធិក្កតោ
 ចិស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញត្តោ វិមរិយាធិកកេន
 ធលេកសា វិហារតីតិ ជាលំវ កេត្តា សលំលម្ពុទារី ។

ឧទ្ទិសលាសុត្តន្តបិដក

បណ្ណាញតាម ២ គឺ បណ្ណាញតិគណ្ណា ១ បណ្ណាញតិច្ឆិដ្ឋ ១ ។ បេ ។
 នេះ បណ្ណាញតិគណ្ណា ។ បេ ។ នេះបណ្ណាញតិច្ឆិដ្ឋ ។ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធ
 នោះ លះបដិធិបណ្ណាញតិគណ្ណា បុរាណសំចោលទូបណ្ណាញតិច្ឆិដ្ឋ
 ដូចត្រីចំណាយសំណាញ់យ៉ាងៈនាងង ។ ព្រោះលះបដិ ទូបណ្ណាញ
 តិគណ្ណា ព្រោះលះបដិ ទូបណ្ណាញតិច្ឆិដ្ឋាហ្នឹង ទើបព្រះបច្ចេក-
 សម្ពុទ្ធនោះ មិនជាប់ក្នុងរូប មិនជាប់ក្នុងសំឡេង មិនជាប់ក្នុងក្លិន
 ។ បេ ។ មិនជាប់ មិនក្នុងកាម មិនក្នុងភក្តីធម្មាម្បាល ដែលឃើញ
 ក្នុង បំរើកាល ដឹងច្បាស់ គឺជាលោកម្នាគរេញ លាស់ចេញ ផុតស្រឡះ
 មិនប្រកប នៅតោយចិត្តដែលប្រាសពាក្យដទៃ គឺកិលេស ចោក្កនោះ
 (លោកពោលថា) ដូចសត្វគ្រាច់ទៅក្នុងទឹក ដែលចំណាយទូបណ្ណាញ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុត្តន្តបិដក

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុត្តន្តបិដក

(៣៣៩) អត្ថីវ ធម្មំ អនិវត្តនាធាតុ យថា
 អត្ថិ តិណាកដ្ឋចាធានំ ធម្មានោ កច្ចតិ អនិវត្តនោ
 ឯវមេវ វស្ស បច្ចេកសម្ពុទ្ធស្ស លោកាមមិមក្កេន
 យេ កិលេសា បហីនា តេ កិលេសេ ន បុរេតិ
 ន បច្ចេតិ ន បច្ចាគច្ចតិ សកតាមិមក្កេន យេ
 កិលេសា បហីនា អនាមិមក្កេន យេ កិលេសា
 បហីនា អវហត្ថមក្កេន យេ កិលេសា បហីនា តេ
 កិលេសេ ន បុរេតិ ន បច្ចេតិ ន បច្ចាគច្ចតិ
 អត្ថីវ ធម្មំ អនិវត្តនាធា ។ ឯកោ ចរា ទក្កវិសា-
 ណាកម្មោ ។ តេនាហ លោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធោ

សទ្ធាលយិត្តាន សញ្ញាជនាធិ
 ជាលីវ ភេត្វា សលីលម្ពុទារី
 អត្ថីវ ធម្មំ អនិវត្តនាធា
 ឯកោ ចរា ទក្កវិសាណាកម្មោតិ ។

(៣៣៩) ភក្សថា មិនត្រឡប់មក (កេសំយោជនៈវិញ) ដូច
 ភ្លើងនេះ (មិនត្រឡប់វិលវិញ) អចិន្ធិយថា ភ្លើងកាលនេះឡើងវិញភ្លើង
 គំរូស្មើនឹងទស កាលទៅ មិនវិលត្រឡប់វិញ យ៉ាងណា ព្រះបាទកសម្ពុទ្ធ
 នោះ លះបង់កិលេសទាំងឡាយណា ដោយសោភាបក្ខិមគ្គហើយ លោក
 មិនមក មិនវិលមក មិនត្រឡប់មកកេសទាំងនោះទេ លោកលះ
 បង់កិលេសទាំងឡាយណា ដោយសកតាមិមគ្គ លះបង់កិលេសទាំង
 ឡាយណា ដោយអនាមិមគ្គ លះបង់កិលេសទាំងឡាយណា ដោយ
 អវហត្ថមគ្គ លោកមិនមក មិនវិលមក មិនត្រឡប់មកកេសទាំង
 នោះទេ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ដូចភ្លើង
 នេះ (មិនត្រឡប់វិលវិញ) ។ ឥឡូវប្រព្រឹត្តទាក់ទង ដូចកុយរោស ។
 ហេតុនោះ ព្រះបាទកសម្ពុទ្ធនោះ ពោលថា

បុគ្គលទំលាយឡើងសំយោជនៈទាំងឡាយ ដូចសក្ខីក្រាច់
 ទៅក្នុងទឹក ដែលទំលាយឡើងហួតហូត មិនត្រឡប់មក
 (កេសំយោជនៈវិញ) ដូចភ្លើងនេះ (មិនត្រឡប់វិលវិញ)
 ឥឡូវប្រព្រឹត្តទាក់ទង ដូចកុយរោស ។

វត្តវិសាលាសុត្តន្តបិដក

(៣២០) ឧត្តរត្ថេន្ទ្រ ឧ ច ចានលោលោ

កុត្តិទ្រិយោ វត្តិកនាសាធា

អនុស្សតោ អបរិទ្ធក្ខនាធា

ឯតោ ចរ ឧត្តរវិសាលាការេយ្យា ។

(៣២១) ឧត្តរត្ថេន្ទ្រ ឧ ច ចានលោលោតិ

កជំ ឧត្តរត្ថេន្ទ្រ ហោតិ ។ ឥនេកោន្ទោ ចក្កលោលោ

ចក្កលោលិយេន សមញ្ញាកតោ ហោតិ អនិដ្ឋិ

នក្ខិត្តិ ធិដ្ឋិ សមត្ថក្ខមិត្តព្វន្តិ អារមេន អារមិ

ឧយ្យាធនេន ឧយ្យាជំ កាមេន កាមិ ជិតមេន

ជិតមិ ឧករេន ឧករិ រដ្ឋេន រដ្ឋិ ជនបរេន ជនបទិ

ជិយចារិកំ អនុត្តចារិកំ អនុយុត្តោ ហោតិ រូបន-

ស្សនាយ ឯវំ ឧត្តរត្ថេន្ទ្រ ហោតិ ។

វត្តវិសាលាសុត្តន្តបិដក

(៣២០) ភិក្ខុមានចក្កដាក់ចុះ ជាអ្នកមិនរើសជើង ជា

អ្នកគ្រប់គ្រងគ្រឿង រក្សាចិត្តទុក មានចិត្តមិនខឹង

មិនពេលពេល (ដោយគិលេស) ឥឡូវប្រច្រៀតឆ្នាក់

ឯង ដូចកុយរមាស ។

(៣២១) អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុមានចក្កដាក់ចុះ ជាអ្នកមិនរើស

ជើង សំន្មតថា ភិក្ខុមានចក្កបោះចោល គឺដូចខ្លួន ។ ភិក្ខុខ្វះក្នុងសា-

សនានេះ ជាអ្នករើសក្នុង ប្រកបដោយការរើសក្នុង ដោយឥត

ថា អាត្មាអញឥឡូវឃើញ នូវរបស់ដែលមិនប្រាប់ឃើញ ឥឡូវរលីករលាយ

នូវរបស់ ដែលប្រាប់ឃើញហើយ ជាអ្នកប្រកបរឿយៗ នូវការគ្រប់

គ្រប់គ្រងៗ នូវការគ្រប់គ្រងរឿយៗ ដើម្បីឃើញប្រ គឺចេញអំពី

ភាពមេត្រាភាព ចេញអំពីទុក្ខនោះទុក្ខនោះ ចេញអំពីស្រុកទៅស្រុក

ចេញអំពីនិមមទៅនិមម ចេញអំពីនិមមទៅនិមម ចេញអំពីផែនទៅផែន

ចេញអំពីផែនទៅផែនទៅ ភិក្ខុជាអ្នកមានចក្កបោះចោល យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិក្ខេប

អថភំ ភិក្ខុ អន្តរាយរំ មហិដ្ឋា វិធី បដិបទ្ទោ អសំរុ-
 តោ កច្ចតំ ហត្ថំ ឱលោកេន្តោ អស្សំ ឱលោកេន្តោ រជំ
 ឱលោកេន្តោ បត្ថំ ឱលោកេន្តោ កុមារកេ ឱលោ-
 កេន្តោ កុមារិការយោ ឱលោកេន្តោ ឥត្ថិយោ ឱលោ-
 កេន្តោ មុរិសេ ឱលោកេន្តោ អន្តរាបណំ ឱលោកេ-
 ន្តោ យរមុទាធិ ឱលោកេន្តោ ទន្ធិ ឱលោកេន្តោ
 អនោ ឱលោកេន្តោ ជិសាវិជិសំ មេត្តមាទោ កច្ចតំ
 វេស្សំ ចំត្តចត្តុ ហោតិ ។ អថភំ ចត្តុចារ រូបំ ជិស្វា
 ធិមិត្តក្កាហំ ហោតិ អនុក្យញ្ញាធក្កាហំ យទ្ធាធិការ-
 ណាមជំ ចត្តុច្រ័យំ អសំរុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈាទោម-
 នស្សា ចាបតា អកុសលា ចន្ទា អន្ទាស្សវេយ្យំ
 តស្ស សំវាយ ទ បដិបទ្ទតំ ទ រក្ខតំ ចត្តុច្រ័យំ ទ
 ចត្តុច្រ័យេ សំរិ អាបទ្ទតំ វេស្សំ ចំត្តចត្តុ ហោតិ ។

មួយទៀត ភិក្ខុចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ដើរទៅកាន់ថ្នល់ មិនសង្រួមដើរ
 ទៅ ក្រឡេកមើលដំរី ក្រឡេកមើលសេះ ក្រឡេកមើលរថ ក្រឡេក
 មើលពលប្រើរដំរី ក្រឡេកមើលពួកក្មេងប្រុស ក្រឡេកមើលពួកក្មេង
 ស្រី ក្រឡេកមើលពួកស្រ្តី ក្រឡេកមើលពួកបុរស ក្រឡេកមើលកង
 ផ្សារ ក្រឡេកមើលមុខផ្ទះ ក្រឡេកមើលរលំ ក្រឡេកមើលក្រោម
 ក្រឡេកមើលក្នុងខ្នងសត្វចង្រឹងចំសត្វ ដើរទៅ ភិក្ខុជាអ្នកមានចក្ខុបោះ
 ទៅ យ៉ាងនេះទូរ ។ មួយទៀត ភិក្ខុឃើញនូវប្រដោយវត្ថុ ជា
 អ្នកកាន់យកនូវនិមិត្ត កាន់យកនូវអនុក្យញ្ញនៈ អភិជ្ឈនីវិរោចនស្ស
 ដែលជាអកុសលធម៌ដ៏លាមក អប្បជាប់តាមភិក្ខុដែលមិនសង្រួម នូវ
 ចក្ខុន្ទ្រិយនេះ ព្រោះហេតុមិនបានសង្រួមនូវចក្ខុន្ទ្រិយណា មិនប្រតិបត្តិ
 ដើម្បីសង្រួមនូវចក្ខុន្ទ្រិយនោះ មិនរក្សានូវចក្ខុន្ទ្រិយ មិនផល់នូវការ
 សង្រួមនូវចក្ខុន្ទ្រិយ ភិក្ខុជាអ្នកមានចក្ខុបោះទៅ យ៉ាងនេះទូរ ។

ឧត្តរិសាណសុត្តន្តបិដក

យថា វា បរេកេ ភោគោ សមណត្រាហ្មណា
 សទ្ធាឧយ្យាមិ ភោជនាមិ កុញ្ញត្វា តេ ឯវុច្ចំ
 វិសុគានស្សនំ អនុយុត្តា វិហារន្តំ សេយ្យមិនំ នន្ទំ
 ភិក្ខុំ វាជិក្ខុំ បេត្តំ អក្ខាមំ ចាលិស្សំ វេតាឡំ
 កុម្មុជ្ជលំ សោកណភក្កំ ធន្ទាលំ វិសំ ជោវមំ
 ធាតុយុទ្ធិំ អស្សយុទ្ធិំ មហិសយុទ្ធិំ ឧសុភយុទ្ធិំ
 មេណ្ឌាយុទ្ធិំ កុក្កជយុទ្ធិំ ធន្ទាយុទ្ធិំ មុជ្ជយុទ្ធិំ ធិត្វន្តំ
 ឧយ្យាមិកំ ពលក្កំ សេធាត្យហំ អធិកានស្សនំ
 ភិក្ខុំ វា ឯវុច្ចំ វិសុគានស្សនំ អនុយុត្តា ហោតិ
 ឯវុច្ចំ វិសុគានស្សនំ ហោតិ ។

កថំ ឧត្តរិសុត្តន្ត ហោតិ ។ ៩០ ភិក្ខុ ១
 ចតុលោលោ ចតុលោលិយេន សមញ្ញកតោ ហោតិ
 អធិជ្ជំ នត្ថិតតំ ធិជ្ជំ សមតិក្កមិត្តតំ ន អារាមេន
 អារាមំ ន ឧយ្យាមេន ឧយ្យាមិ ន តាមេន កាមំ

ឧត្តរិសាណសុត្តន្តបិដក

មួយវិញទៀត សមណត្រាហ្មណ៍ ចំរើនត្តក្ខន្ធៈ បរិភោគភោជន
 ដែលធម្មវេទនាសង្ខារហើយ សមណត្រាហ្មណ៍ពុំរើននោះ តែងប្រកប
 រឿយៗ ខ្លាចការមើលរបស់ដែលជាសត្រូវ មានសភាពយ៉ាងនេះ គឺរាំ
 ចម្រៀន ប្រគំ មហោស្រព ការនិយាយ (រឿងស្តេចការព្រះខ័នព្រះរាម
 ជាដើម) គង់ ភោជ ស្ករមានជ្រូក ២ ប្រគំខ្លា ល្បែងប៉ុដែក ល្បែងកាំ
 ល្បែងលាងខ្នើង ប្រដល់ដំរី ប្រដាល់សេះ ប្រដល់ក្របី ប្រដល់តោ
 ប្រដល់កែវ ប្រដល់មាន់ គុណដំបង ប្រដាល់ ចម្បាប់ ទិសប្រាប់
 ច្បាប់ ទិសប្រាប់រៀបចល ទីនៅសេនា ទីក្រុងកងទ័ព ភិក្ខុជាអ្នក
 ប្រកបរឿយៗ ខ្លាចការមើលរបស់ដែលជាសត្រូវ មានសភាពយ៉ាងនេះ
 ដូច្នេះវាខ្លាច ភិក្ខុជាអ្នកមានចក្ខុបោះទៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ភិក្ខុជាអ្នកមានចក្ខុដាក់ខ្លះ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុគង់សាសនានេះ
 មិនមែនជាអ្នករើសក្នុង មិនមែនប្រកបដោយការរើសក្នុង ដោយ
 គិតថា អាត្មាអញធម្មវិធីប្រកបដែលមិនដែលឃើញ ធម្មវិធីរំលង
 របស់ដែលបានឃើញហើយ ដូច្នេះទេ ជាអ្នកមិនប្រកបខ្លាចការត្រាច់ទៅ
 ឆ្ងាយៗខ្លាចការត្រាច់ទៅរឿយៗ ដើម្បីឃើញប្រទេស មិនចេញអំពីភាព
 ទៅភាព មិនចេញអំពីទទួលទៅទទួល មិនចេញអំពីស្រុកទៅស្រុក

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុប្បនិក្ខេបស្ថ

ន ជិតមេន ជិតមំ ន ជករេន ជតំ ន រដ្ឋេន
 រដ្ឋំ ន ជនបទេន ជនបទំ ន ជ័យនាវតំ អន្ធក្ក-
 នាវតំ អនុយុត្តោ ហោតិ រូបនស្សនាយ វេរម្យំ
 ទុក្ខំត្ថេនត្ថុ ហោតិ ។ អថា ភិក្ខុ អន្តរាយំ បរិដ្ឋោ
 វិជី បដិបន្នោ សិវុតោ កច្ឆតិ ន ហត្ថិ ទុលោកេន្តោ
 ន អស្សំ ទុលោកេន្តោ ន វជី ទុលោកេន្តោ ន
 បត្តិ ទុលោកេន្តោ ន កុមារកេ ទុលោកេន្តោ ន
 កុមារិកាយោ ទុលោកេន្តោ ន ឥត្ថិយោ ទុលោ-
 កេន្តោ ន បុរិសេ ទុលោកេន្តោ ន អន្តរាបណំ
 ទុលោកេន្តោ ន យវមុទាជិ ទុលោកេន្តោ ន ទុទ្ធំ
 ទុលោកេន្តោ ន អនោ ទុលោកេន្តោ ន ជិសាវិជិសំ
 បេត្តុមាណោ កច្ឆតិ វេរម្យំ ទុក្ខំត្ថេនត្ថុ ហោតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ទូប្បនិក្ខេបស្ថ

មិនចេញអំពីខ្នងទៅនឹងម មិនចេញអំពីខាងទៅនឹង មិនចេញអំពីដៃ
 ទៅដៃ មិនចេញអំពីជើងទៅជើង គិតជាអ្នកមានច្បាប់កុំចុះ យ៉ាង
 នេះខ្លះ ។ មួយទៀត គិតចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ដើរទៅតាមច្រវល់ ជា
 អ្នកសង្រួមដំរីទៅ មិនក្រឡេកមើលដំរី មិនក្រឡេកមើលសេះ មិន
 ក្រឡេកមើលដេ មិនក្រឡេកមើលពលរថ្នាំជើង មិនក្រឡេកមើលពួក
 ក្មេងប្រុស មិនក្រឡេកមើលពួកក្មេងស្រី មិនក្រឡេកមើលពួកស្រី មិន
 ក្រឡេកមើលពួកប្រុស មិនក្រឡេកមើលកន្សែង មិនក្រឡេកមើលមុខផ្ទះ
 មិនក្រឡេកមើលលើ មិនក្រឡេកមើលក្រោម មិនទៀងមើលក្នុងទិស
 ក្នុងមិនទិសធំ ដើរទៅ គិតជាអ្នកមានច្បាប់កុំចុះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

វច្ឆសិទ្ធិសុត្តន្តបិដក

អដក ចក្កុយា វុប្បំ ធិស្វា ម ធិមិគ្គត្តាហិ ហោតិ
 នាទុក្ខត្តាធិត្តាហិ យត្វាធិកាលាមេធំ ចក្កុទ្ធិយំ
 អសំវុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈានោមទស្ស មាបកា
 អកុសលា ធម្មា អន្ធាស្សវេយ្យំ តស្ស សំវាយ
 បដិច្ចតំ រក្ខតំ ចក្កុទ្ធិយំ ចក្កុទ្ធិយេ សំវា
 អាបជ្ជតិ វិវាម្យំ ធិត្តុត្តចក្កុ ហោតិ ។ យថា វា
 បទេកេ កោត្តោ សមណក្រាហ្មណា សន្ធានេយ្យានិ
 កោដនានិ កុញ្ញត្តា តេ វិវាម្យំ វិស្វកធស្សនំ
 អនុយុត្តា វិហារន្តំ សេយ្យដំនំ នត្ថំ កំតំ វាធិតំ
 ។ បេ ។ អធិកធស្សនំ ឥតិ វា វិវាម្យំ វិស្វកធស្សន-
 ស្សនាទុយោកា បដិវិរតោ ហោតិ វិវាម្យំ ធិត្តុត្ត-
 ចក្កុ ហោតិ ។

វច្ឆសិទ្ធិសុត្តន្តបិដក

មួយទៀត គិត្តុយើញប្រដោយភ្នែក តែជាអ្នកមិនកាន់យកនូវធិមិគ្គ មិន
 កាន់យកនូវអនុក្ខត្តានោះ អភិជ្ឈានីធិវាមទស្ស ដែលជាអកុសលធម៌
 ដ៏លាមក ឥឡូវជាប់តាមភិក្ខុដែលមិនសង្រួម នូវចក្កុទ្ធិយន្តិះ ព្រោះហេតុ
 មិនសង្រួមនូវចក្កុទ្ធិយណា មិនប្រតិបត្តិដ៏ម្យ៉ាងសង្រួម នូវចក្កុទ្ធិយនោះ
 ក្បែរនូវចក្កុទ្ធិយ ផល់នូវការសង្រួមក្នុងចក្កុទ្ធិយ ភិក្ខុជាអ្នកមានចក្កុដាក់
 ចុះ យ៉ាងនេះរួច ។ មួយទៀត សមណក្រាហ្មណ៍ ដ៏ចម្រើនត្រូវ
 បរិភោគភោជនដែលទទួលបានដោយសទ្ធាហើយ សមណក្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
 មិនច្រកបរឿយ ។ នូវការមើលល្បែង ដែលជាសក្រុវ មានសភាព
 យ៉ាងនេះ គឺវាប៉ុន្មាន ប្រគំ ។ បេ ។ ទិសប្រាប់ច្រកក្នុងទីតាំង ជាអ្នក
 រៀបចំការច្រកបរឿយ ។ នូវការមើលល្បែង ដែលជាសក្រុវ មាន
 សភាពយ៉ាងនេះ ដូច្នេះ ។ ភិក្ខុជាអ្នកមានចក្កុដាក់ចុះ យ៉ាងនេះរួច ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ប្បដ្ឋន្តសោ

ន ន ចានលោលោតិ កដំ ចានលោលោ
 ហោតិ ។ ឥតកត្តោ ចានលោលោ ចានលោលិ-
 យេន សមន្តាគតោ ហោតិ អារមេន អារមី ឧយ្យា-
 នេន ឧយ្យាទំ កាមេន កាមី ធិតមេន ធិតមី នក-
 រេន នករំ រដ្ឋេន រដ្ឋំ ជនបដេន ជនបទំ ធីយតា-
 តំ អន្ធន្តតបាវតំ អនុយុត្តោ ហោតិ វរាម្យំ ចាន-
 លោលោ ហោតិ ។ អថវា កិក្ខុ អន្តោសង្ឃារមេ
 ចានលោលិយេន សមន្តាគតោ ហោតិ ន អគុហេតុ
 ន ការណហេតុ ទទូតោ អវុបសន្តចិត្តោ បរិវេណ-
 តោ បរិវេណំ កច្ចតិ វិហារតោ វិហារំ កច្ចតិ អន្ស-
 យោគតោ អន្សយោគំ កច្ចតិ ចាសាធិតោ ចាសា-
 ទំ កច្ចតិ ហម្មិយតោ ហម្មិយំ កច្ចតិ គុហតោ
 គុហំ កច្ចតិ លេណតោ លេណំ កច្ចតិ កុដិយា
 កុដិ កច្ចតិ គូដាតារតោ គូដាតារំ កច្ចតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បដ្ឋន្តសោ

អធិប្បាយពាក្យថា ជាអ្នកមិនរើសឈ្នើម សំខាន់ថា កិក្ខុជាអ្នក
 រើសជើង រើសដូចម្តេច ។ កិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនាមេ ជាអ្នក
 រើសជើង ប្រកបដោយការរើសជើង ជាអ្នកប្រកបរឿយៗ ខ្លះ
 ការគ្រាវរៅឆ្ងាយៗ ខ្លះការគ្រាវរៅរឿយៗ តំចេញអំពីអាពាហ៍
 អាពាហ៍ ចេញអំពីទ្វារទៅទ្វារ ចេញអំពីស្រុកទៅស្រុក ចេញអំពី
 ទិសមេទៅទិស ចេញអំពីទិសទៅទិស ចេញអំពីផែនទៅផែន ចេញអំពី
 ជនបទទៅជនបទ កិក្ខុជាអ្នករើសជើង យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ម្យ៉ាង
 ទៀត កិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយការរើសជើង តែខាងក្នុងអាពាហ៍
 លេស់សង្ឃ ជាអ្នកមានចិត្តរាយមាយ មានចិត្តមិនស្ងប់ មិនមែនព្រោះ
 ហេតុប្រយោជន៍ មិនមែនព្រោះហេតុផលណាមួយទេ ចេញអំពីបរិវេណ
 ទៅបរិវេណ ចេញអំពីវិហារទៅវិហារ ចេញអំពីអន្សយោគ ទៅ
 អន្សយោគ ចេញអំពីប្រាសាទទៅប្រាសាទ ចេញអំពីប្រាសាទត្រងីល
 ទៅប្រាសាទត្រងីល ចេញអំពីគុហាទៅគុហា ចេញអំពីលេណដ្ឋាន
 ទៅលេណដ្ឋាន ចេញអំពីកុដិទៅកុដិ ចេញអំពីគូដាតារទៅគូដាតារ

ឧត្តរាស្ថន្ត្រ

អដ្ឋតោ អដ្ឋំ កច្ចតិ មាឡតោ មាឡំ កច្ចតិ ឧទ្ទ-
 ណតោ ឧទ្ទណំ កច្ចតិ ឧទ្ទោសិតតោ ឧទ្ទោសិតំ
 កច្ចតិ ឧបដ្ឋានសាលតោ ឧបដ្ឋានសាលំ កច្ចតិ
 មណ្ឌបតោ មណ្ឌបំ កច្ចតិ រុក្ខមូលតោ រុក្ខមូលំ
 កច្ចតិ យត្ថ វា បទ ភិក្ខុ ធិសីទន្តំ វា កច្ចន្តិ
 វា តត្ថ ឯកស្ស វា ធុតិយោ ហោតិ ជ្ជិន្ទំ វា
 តតិយោ ហោតិ តិណ្ឌំ វា ទត្ថត្តោ ហោតិ
 តត្ថ ពហំ សម្មប្បណបំ សល្លបតិ សេយ្យដំធិ
 រាជកម្មំ ចោរកម្មំ ។ បេ ។ ឥតិកវាវកម្មំ ឥតិ
 វា កាថេសិ ឯវម្បំ ចាធលោលោ ហោតិ ។
 ឧ ច ចាធលោលោតិ សោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធោ
 ចាធលោលំយា អារតោ វិរតោ បដិវិរតោ ធិក្ខត្តោ
 ធិស្សន្តោ វិប្បមុត្តោ វិសំយុត្តោ វិមរិយាធិក-
 តេន កេតសា វិហាតិ បដិសណ្ឋានកមោ ហោតិ

ឧត្តរាស្ថន្ត្រ

ចេញអំពីដំបូង ចេញអំពីកើតមូលចៅកើតមូល ចេញអំពីកើតកាល
 ចៅកើតកាល ចេញអំពីឃ្លាំងរបស់ចៅឃ្លាំងរបស់ ចេញអំពីបង្គោល
 លាទៅបង្គោលសាលា ចេញអំពីមណ្ឌបទៅមណ្ឌប ចេញអំពីគល់ឈើ
 ទៅគល់ឈើ ចេញនោះទេ ពួកភិក្ខុអង្គុយប្រជុំនៅក្នុងទីណា (ភិក្ខុនោះ)
 ជាគម្រប់កំណើតភិក្ខុមួយប្រទេស ជាគម្រប់កំណើតភិក្ខុមួយប្រទេស ជាគម្រប់
 បួនទីភិក្ខុមួយប្រទេស ក្នុងវិចារនោះ និយាយពាក្យអត្ថប្រយោជន៍ច្រើន
 ក្នុងវិចារនោះ និយាយ រាជកថា ចោរកថា ។ បេ ។ ឥតិកវាវកថា
 ដូច្នេះ ភិក្ខុជាអ្នករើសផែន យ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា ជាអ្នក
 មិនរើសផែន សេចក្តីថា ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ នៅឆ្ងាយ វៀរ វៀរ
 លែង ចេញ លាស់ចេញ ប្រផុត ប្រាសចេញ ចាកការរើសដោយផែន
 មានព្រះវិញ្ញាណមិនសល់វិញ មានការសម្លាប់ ក្នុងកម្មវិធីជាទីត្រេកអរ

៣ ៣ ២

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិទ្ទេសក

បដិសណ្ឋានោ អដ្ឋង្គំ វេនោសមធម្មុយុត្តោ អនិ-
រាគតដ្ឋានោ វិបស្សនាយ សមញ្ញាតោ ច្រូហនា
សុញ្ញាតាវនំ ឈាយី ឈានោ វិកាត្តមុយុត្តោ
សនត្តកុកាតិ ធិត្តិក្កត្ត ទ ទ ចានលោលោ ។

(៣២២) កុត្តិទ្រ្ទិយោតិ(១) សោ បទ្វកាសមុទ្វា
កត្តុនា រូបំ ធិស្វា ទ ធិមិគ្គត្តាហី ហោតិ ចាទុក្ខ
ត្វានត្តាហី យត្វាធិការណាមេធំ កត្តុទ្រ្ទិយំ អសំវត្ថំ
វិហារន្តំ អភិជ្ឈានោមនស្សា ចាបតា អកុសលា ធម្មា
អទ្វាស្សវេយ្យំ តស្ស សំវាយ បដិបដ្ឋតិ កត្តាតិ ចក្កុ-
ទ្រ្ទិយំ ចក្កុទ្រ្ទិយេ សំវរំ អាមដ្ឋតំ សោភេន សន្តិ
សុត្វា ហេនេន កម្ពំ យាយិត្វា ជីក្កយេ វសំ សាយិត្វា
កាយេន ជាដ្ឋង្គំ ឥសិត្វា មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ

១ ម. កុត្តិទ្រ្ទិយោ វត្ថុនមានសារាតិ កុត្តិទ្រ្ទិយោតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិទ្ទេសក

ក្រេតអក្កនិកាសម្ពំ ប្រកបរឿយៗ ខ្ញុំការស្វ័ចិត្តក្នុងខាងក្នុង មិន
ញោចចាកឈាន ប្រកបដោយវិបស្សនា ចម្រើនសុញ្ញតាវនំ ជាអ្នក
មានឈាន ក្រេតអក្កនិកាសម្ពំ ប្រកបរឿយៗ ខ្ញុំការស្វ័ចិត្តក្នុងខាងក្នុង
ម្នាក់ឯង ជាអ្នកជូនក្នុងប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
មានចក្ខុជាក់ចុះ ទាំងមិនពើសរើស ។

[៣២២] ពាក្យថា អ្នកគ្រប់គ្រងវត្ថុនិយម អធិប្បាយថា ព្រះហស្តកសម្ពុទ្ធ
នោះ ឃើញរូបដោយភ្នែក មិនកាន់យកធិមិគ្គ មិនកាន់យកអនុក្ខត្វានៈ
ពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក គឺ អភិជ្ឈានីវរោមនស្ស គប្បីជាប់តាមបុគ្គល
មិនសង្រួមចក្ខុនិយមនោះ ព្រោះហេតុមិនសង្រួមខ្ញុំចក្ខុនិយមណា លោក
ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមចក្ខុនិយមនោះ រក្សាចក្ខុនិយម ដល់ខ្ញុំការសង្រួម
ក្នុងចក្ខុនិយម ពួសៗដោយគ្រឿង កុំក្លែងដោយច្រមុះ ទទួលសេ
ដោយអណ្តាត ពាស់ត្រូវដោយផ្កាដោយកាយ ដឹងចម្លាចដោយចិត្ត

វចនានុកថ្នក្រម

១ ធម៌ត្ថុត្ថាហិ ហោតិ ធានុត្ថាហិ យត្ថាហិ ។
 រណមេនំ មន្ត្រិយំ អស្រ័តំ វិហរនំ អភិជ្ឈនោម-
 ណស្ស ចាបតា អកុសលា ធម្មា អន្តរាស្សវេយ្យំ
 តស្ស សិវាយ បដិបទ្ធិតិ កុត្តិ មន្ត្រិយំ មន្ត្រិ-
 យេ សិវី អាបទ្ធិតិ កុត្តិទ្រិយោ ។ កុត្តិមាណសា-
 ហោតិ តោបិមាណសោ កុត្តិមាណសោ កុត្តិទ្រិយោ
 កុត្តិមាណសោ ។

[៣៤៣] អនុស្សតោ អបរិទ្ឋេនាហោតិ អនុ-
 ស្សតោតិ វត្តន្តោតំ អាយស្មតា មហាមោក្ខលានន
 អនុស្សតបរិយាយត្វ កេ អកុសោ នេសស្សមិ
 អនុស្សតបរិយាយត្វ តំ សុណាម សាទុកំ មន-
 សិករោម ភាសស្សមិ ។ វិហរនាហិ ចោ កេ
 កិក្ខុ អាយស្មតោ មហាមោក្ខលានស្ស បទ្ធក្សេតិ ។

វចនានុកថ្នក្រម

មនកាវយកនិមិត្ត មនកាវយកអនុត្ថាហិ ក្នុងអកុសលបដិ ដំណាមក
 គឺអភិជ្ឈនំនិមិត្ត អប្បិដាបកាមបុគ្គលអ្នកមិនសង្រួមមន្ត្រិយនោះ
 ព្រោះហេតុមិនសង្រួមមន្ត្រិយណា លោកប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមមន្ត្រិយ
 នោះ ក្បែរមន្ត្រិយ ដល់ខ្ញុំការសង្រួម ក្នុងមន្ត្រិយ ហេតុនោះ
 (លោកពោលថា) ជាអ្នកគ្រប់គ្រងមន្ត្រិយ ។ ពាក្យថា ក្បែរចិត្ត គឺ
 គ្រប់គ្រងចិត្ត ថែទាំចិត្ត ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជាអ្នកគ្រប់
 គ្រងមន្ត្រិយ ក្បែរចិត្ត ។

[៣៤៣] អនុស្សតោ អនុចិត្តមន្ត្រិយ មនកាវយ
 (ដោយកិលេស) គ្រងពាក្យថា មនចិត្តមន្ត្រិយ លេចក្តីថា ព្រះមហា-
 មោក្ខលាន មានអាយុ បានពោលពាក្យនេះថា មហាមោក្ខលានអាយុ
 ខ្ពង់ខ្ពស់ ខ្ពស់បំផុតនៃមន្ត្រិយមានចិត្តមន្ត្រិយ ខ្ពស់បំផុត
 នៃមន្ត្រិយមានចិត្តមន្ត្រិយ ចំពោះអ្នកចាំបំប៉ន ឬអ្នកចាំបំប៉ន
 ស្តាប់ខ្ពស់បំផុតនោះ ចូរឱ្យក្នុងចិត្តឱ្យល្អចុះ ខ្ពង់ខ្ពស់ ។ កិក្ខុ
 ចាំនោះ ខ្ពស់ស្តាប់ព្រះមហាមោក្ខលានអាយុថា អើ អកុសោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស បុរាណសាសនា

អាយស្មា មហាមោក្ខលានោ ឯតនិកេត កថត្តារុ-
 សោ អវស្សតោ រោតិ វេទានុសោ កិក្ខុ ចតុរុ-
 រុបំ ធិស្វា ចិយរុបេ រុបេ អនិមុត្តតិ អប្បិយរុបេ រុបេ
 ព្យាបដ្ឋតិ អនុបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហារតិ បរិគ្គេត-
 សោ តញ្ច ទេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ យថាភូតំ ធម្ម-
 ជាបាតិ យតុស្ស តេ ឧប្បន្នា ចាបកា អកុសលា
 ធម្មា អបរិសេសា ចិរុជ្ឈន្តំ សោតេន សន្នំ សុត្វា
 យានេន កន្ធិ យាយិត្វា ជ្ឈន្តិយ រសំ សាយិត្វា
 កាយេន ដោដ្ឋន្ធិ ធុសិត្វា មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ
 ចិយរុបេ ធម្មេ អនិមុត្តតិ អប្បិយរុបេ ធម្មេ
 ព្យាបដ្ឋតិ អនុបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហារតិ បរិគ្គេ-
 តេតសោ តញ្ច ទេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ យថាភូតំ
 ធម្មជាបាតិ យតុស្ស តេ ឧប្បន្នា ចាបកា
 អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា ចិរុជ្ឈន្តំ អយំ វុទ្ធ-
 កាវុសោ កិក្ខុ អវស្សតោ ចតុរិញ្ញយេសុ រុបេសុ
 អវស្សតោ សោតវិញ្ញយេសុ សន្នេសុ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស បុរាណសាសនា

ព្រះមហាមោក្ខលានោមានអាយុ បានពោលពាក្យទេថា ម្ចាស់កាវុសោ
 បុគ្គលមានចិត្តទទឹង តើដូចម្តេច ម្ចាស់កាវុសោ កិក្ខុក៏សាសនាទេ
 ឃើញរូបដោយភ្នែកហើយ ដល់ក្នុងរូបមានសភាពជាច្រើនទៀត អ្នក
 ក្នុងរូបមានសភាពមិនជាច្រើនទៀត មិនប្រសិសក្ខក្នុងកាយ មានចិត្ត
 ស្អប់ស្អែងផង អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះ កើតឡើងដល់បុគ្គល
 នោះហើយរេត់ទៅវិញ មិនសេសសល់ ក្នុងវិមុត្តិណា ក៏មិនដឹងច្បាស់ខ្លះ
 ទេតោវិមុត្តិនឹងបញ្ញាវិមុត្តិខាងតាមពិតផង ពួកសំឡេងដោយគ្រឿង ពុំភ្លេច
 ដោយច្រមុះ ទទួលសេចក្តីអណ្តាត ពាល់ត្រូវសម្លេងដោយកាយ ដឹង
 ធម្មាម្មណ៍ដោយចិត្តហើយ ដល់ក្នុងធម្មាម្មណ៍ មានសភាពជាច្រើនទៀត អ្នក
 ស្អប់ធម្មាម្មណ៍ ដែលមានសភាពមិនជាច្រើនទៀត មិនប្រសិសក្ខក្នុង
 កាយ មានចិត្តស្អប់ស្អែងផង អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះ កើតឡើង
 ដល់បុគ្គលនោះ ហើយរេត់ទៅវិញមិនសេសសល់ ក្នុងវិមុត្តិណា ក៏មិន
 ដឹងច្បាស់ ខ្លះទេតោវិមុត្តិនឹងបញ្ញាវិមុត្តិខាងតាមពិតផង ម្ចាស់កាវុសោ
 កិក្ខុនេះ គេហៅថា អ្នកមានចិត្តទទឹង ក្នុងរូបដែលឃើញដឹងដោយភ្នែក
 អ្នកមានចិត្តទទឹង ក្នុងសំឡេងដែលឃើញដឹងដោយគ្រឿង ។ បេ ។

ឧត្តរវិហារសូត្រ

អវស្សុតោ មនោវិញ្ញយេនុ ធម្មេសុ វិវិហារី អ-
 វុសោ ភិក្ខុ ចត្តុតោ ធម៌ ំ មារោ ឧបសង្កមតិ
 លកកេវ មារោ ឱតារី លកតិ មារោ អារម្មណំ
 សោតតោ ធម៌ ំ ។ បេ ។ មនោតោ ធម៌ ំ
 មារោ ឧបសង្កមតិ លកកេវ មារោ ឱតារី លកតិ
 មារោ អារម្មណំ សេយ្យជាថិ អវុសោ ចន្ទាតារី វ
 តិណាតារី វ សុត្ថំ គោលាមំ តេវេស្សិកំ(១) បុរុ-
 មាយ ធម៌ ំ ធិសាយ បុរុសោ អាធិក្កាយ តិណ-
 ក្កាយ ឧបសង្កមេយ្យ លកកេវ អត្ថំ ឱតារី លកតិ
 អត្ថំ អារម្មណំ បដិមាយ ធម៌ ំ ធិសាយ ឧត្តរ-
 យ ធម៌ ំ ធិសាយ ធិក្កុណាយ ធម៌ ំ ធិសា-
 យ មោដ្ឋិមតោ ធម៌ ំ ឧបវិតោ ធម៌ ំ យតោតុ-
 តោ ធម៌ ំ បុរុសោ អាធិក្កាយ តិណក្កាយ ឧបស-
 ង្កមេយ្យ លកកេវ អត្ថំ ឱតារី លកតិ អត្ថំ អារម្មណំ
 វិវេមេវ ចោ អវុសោ វិវិហារី ភិក្ខុ ចត្តុតោ ធម៌
 ំ មារោ ឧបសង្កមតិ លកកេវ មារោ ឱតារី
 លកតិ មារោ អារម្មណំ សោតតោ ធម៌ ំ ។ បេ ។

១. ម. ធម៌វិស្សិក្ខំ យុត្តដំ ។

ឧត្តរវិហារសូត្រ

អ្នកមានចិត្តច្រើន ក្នុងឧបាសម្ព័ន្ធ ដែលឃើញដឹងដោយចិត្ត ម្ចាស់អាវុសោ
 ភិក្ខុមានអិយានៅយ៉ាងនេះ ប្រសិនបើ មានចូលទៅជិតភិក្ខុនោះ ភាវ
 ទ្វារភ្នែក មានន័យបាននូវឧកាស មានន័យបាននូវការម្នាក់ ប្រសិនបើ
 (មានចូលទៅ) ជិតភិក្ខុនោះ ភាវទ្វារគ្រឿង ១ បេ ។ ប្រសិនបើ
 មានចូលទៅជិតភិក្ខុនោះ ភាវទ្វារចិត្ត មានន័យបាននូវឧកាស មានន័យ
 បាននូវការម្នាក់ ម្ចាស់អាវុសោ ដូចផ្ទះបុរសក្តី ផ្ទះស្រីក្តី ជាគាតា
 ស្រី ពុក កូនយូរឆ្នាំ ប្រសិនបើ បុរសកាន់គប់ស្មៅ ដែលភ្លើងឆេះ
 ទៅជិតផ្ទះនោះ ភិក្ខុសាងកើត ភ្លើងភ្លើងបាននូវឧកាស ភ្លើងភ្លើង
 បាននូវការម្នាក់ ប្រសិនបើ (ទៅ) ជិតផ្ទះនោះ ភិក្ខុសាងលំប
 ប្រសិនបើ (ទៅ) ជិតផ្ទះនោះ ភិក្ខុសាងជើង ប្រសិនបើ (ទៅ)
 ជិត ផ្ទះនោះ ភិក្ខុសាងស្បែក ប្រសិនបើ (ទៅ) ជិតផ្ទះនោះ ភិក្ខុ
 ក្រោម ប្រសិនបើ (ទៅ) ជិតផ្ទះនោះភិក្ខុសាងលើ ប្រសិនបើ បុរស
 កាន់គប់ស្មៅដែលភ្លើងឆេះ ទៅជិតផ្ទះនោះ ភិក្ខុសាងណាត់ដោយ ភ្លើង
 ភ្លើងបាននូវឧកាស ភ្លើងភ្លើងបាននូវការម្នាក់ មាន១២យ៉ាងណាមិញ
 ម្ចាស់អាវុសោ ភិក្ខុមានអិយានៅយ៉ាងនេះ ប្រសិនបើ មានចូលទៅ
 ជិតភិក្ខុនោះភាវទ្វារភ្នែក មានន័យបាននូវឧកាស មានន័យបាននូវការម្នាក់
 ប្រសិនបើ (មានចូលទៅ) ជិតភិក្ខុនោះ ភាវទ្វារគ្រឿង ១ បេ ។

ខន្តវិសាណសុត្តន្តបិដក

កាដក្កាវុសោ អនវស្សុតោ ហោតិ វិហារកុសោ ភិក្ខុ
 ធកុតោ រូបំ ធិស្វា បិយេវរោ រូបេ ធានិមុត្តតិ
 អប្បិយរូបេ រូបេ ន ត្យាបជ្ជតិ ឧបជ្ជិតកាយស្សតិ ធន
 វិហារតិ អប្បមាណាធនសោ តព្វ ធនោវិមុត្តិ
 បញ្ញាវិមុត្តិ យថាក្ខតំ បជាធាតំ យតុស្ស តេ ឧប្បន្នា
 ចាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា ជិវុជ្ឈន្តិ
 សោតេន សន្និ សុត្វា ។ បេ ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ
 បិយេវរូបេ ធម្មេ ធានិមុត្តតិ អប្បិយរូបេ ធម្មេ ន
 ត្យាបជ្ជតិ ឧបជ្ជិតកាយស្សតិ ធន វិហារតិ អប្បមាណា-
 ធនសោ តព្វ ធនោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ យថាក្ខតំ
 បជាធាតំ យតុស្ស តេ ឧប្បន្នា ចាបកា អកុ-
 សលា ធម្មា អបរិសេសា ជិវុជ្ឈន្តិ អយំ វុទ្ធកាវុសោ
 ភិក្ខុ អនវស្សុតោ ធកុតវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ អនវស្សុ-
 តោ សោតវិញ្ញេយ្យេសុ សន្តេសុ ។ បេ ។ អនវស្សុ-
 តោ មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ វិហារិ កាវុសោ
 ភិក្ខុ ធកុតោ ធនំ ធនំ មារោ ឧបសង្កម្មតិ

ខន្តវិសាណសុត្តន្តបិដក

មាណវុសោ ភិក្ខុមានចិត្តមិនទង្គិក កើតដូចម្តេច មាណវុសោ ភិក្ខុ
 ក្នុងសាសនានេះ ឃើញរូបដោយភ្នែក មិនឯបំភ្លឺប្រធានសភាពជាទី
 ស្រឡាញ់ មិនស្អប់រូប មិនជាទីស្រឡាញ់ ប្រសិសក្ខក្នុងកាយ មាន
 ចិត្តប្រមាណមិនបានផង អកុសលធម៌ដ៏លាមកចំនីនោះ កើតឡើង
 ដល់បុគ្គលនោះហើយ លេក់ទៅមិនមានសេសសល់ ក្នុងវិមុត្តិណា ក៏
 ដឹងច្បាស់ទូលំទូលាយនៃការវិមុត្តិនឹងបញ្ញាវិមុត្តិនោះ ភាមតំផង ពូសំឡើងដោយ
 គ្រឿង ។ បេ ។ ដឹងធម្មាម្មណ៍ដោយចិត្ត មិនឯបំភ្លឺធម្មាម្មណ៍
 មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មិនស្អប់ធម្មាម្មណ៍ មានសភាពមិនជាទី
 ស្រឡាញ់ ប្រសិសក្ខក្នុងកាយ មានចិត្តប្រមាណមិនបានផង អកុសល-
 ធម៌ដ៏លាមកចំនីនោះ កើតឡើងដល់បុគ្គលនោះហើយ លេក់ទៅមិន
 មានសេសសល់ក្នុងវិមុត្តិណា ក៏ដឹងច្បាស់ទូលំទូលាយនៃការវិមុត្តិនឹងបញ្ញាវិមុត្តិនោះ
 ភាមតំផង មាណវុសោ ភិក្ខុនេះ គេហៅថា អ្នកមានចិត្តមិនទង្គិក
 ក្នុងរូប ដែលធម្មវិជីវដោយភ្នែក អ្នកមានចិត្តមិនទង្គិក ក្នុងសំឡេង
 ដែលធម្មវិជីវដោយគ្រឿង ។ បេ ។ អ្នកមានចិត្តមិនទង្គិក ក្នុង
 ធម្មាម្មណ៍ ដែលធម្មវិជីវដោយចិត្ត មាណវុសោ ភិក្ខុមាន
 តិរិយាទៅយ៉ាងនេះ ប្រសិនបើ មានចូលទៅដិតភិក្ខុនោះ ភាមទ្វារភ្នែក

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដ្ឋន្តសោ

នេវ លភតិ មារោ ទិការី ន លភតិ មារោ អារម្មណំ
 សោតតោ ឆេមិ នំ ។ បេ ។ មនតោ ឆេមិ នំ មារោ
 ឧបសង្កម្ពតិ នេវ លភតិ មារោ ទិការី ន លភតិ មា-
 រោ អារម្មណំ សេយ្យដាមិ អារុសោ ក្សជាតារសាលា
 វា សុត្តារសាលា វា តហលមត្តិកា អណ្តវលេច-
 ថា ថុវត្ថមាយ ឆេមិ នំ និសាយ បុរសោ អាទិក្ខាយ
 តិណ្ហក្កាយ ឧបសង្កមេយ្យ នេវ លភតិ អត្ថំ ទិការី
 ន លភតិ អត្ថំ អារម្មណំ ចង្ហមាយ ឆេមិ នំ និសា-
 យ ឧត្តរាយ ឆេមិ នំ និសាយ នត្ថុណាយ ឆេមិ
 នំ និសាយ ហេដ្ឋិមតោ ឆេមិ នំ ឧបរតោ ឆេមិ
 នំ យតោកុតោ ឆេមិ នំ បុរសោ អាទិក្ខាយ
 តិណ្ហក្កាយ ឧបសង្កមេយ្យ នេវ លភតិ អត្ថំ
 ទិការី ន លភតិ អត្ថំ អារម្មណំ ឯវេវ ទោ
 អារុសោ ឯវិវិហារី ភិក្ខុ ចក្កុតោ ឆេមិ នំ មារោ
 ឧបសង្កម្ពតិ នេវ លភតិ មារោ ទិការី ន លភតិ
 មារោ អារម្មណំ សោតតោ ឆេមិ នំ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្ស ប្បដ្ឋន្តសោ

មាមិទានន្ទុកោស មាមិទានន្ទុកាម្មណំ ប្រសិនបើមា (ចូលទៅ)
 ជិតភិក្ខុនោះ ភាមទ្វារត្រចៀក ។ បេ ។ ប្រសិនបើមាចូលទៅជិត
 ភិក្ខុនោះ ភាមទ្វារចិត្ត មាមិទានន្ទុកោស មាមិទានន្ទុកាម្មណំ
 មាមិទានន្ទុកោស ប្រៀបដូចគ្នាគារសាលាក្តី សណ្ឋាគារសាលាក្តី ដែល
 បូកដោយដីក្រាស់ លាចដោយគាចម៍តាស្រស់ ប្រសិនបើ បុរស
 កាន់ចំប៉ៅស្មៅដែលភ្លើងនេះ ទៅជិតសាលានោះក៏ទិសទាន់កើត ភ្លើងមិន
 បានន្ទុកោស ភ្លើងមិនបានន្ទុកាម្មណំ ប្រសិនបើ ទៅជិតសាលា
 នោះក៏ទិសទាន់លិច ប្រសិនបើ ទៅជិតសាលានោះ ក៏ទិសទាន់ជើង
 ប្រសិនបើ ទៅជិតសាលានោះក៏ទិសទាន់ត្បូង ប្រសិនបើ ទៅជិតសាលា
 នោះក៏ទាន់ក្រោម ប្រសិនបើ ទៅជិតសាលានោះក៏ទាន់លើ ប្រសិនបើ
 បុរសកាន់ចំប៉ៅស្មៅ ដែលភ្លើងនេះ ទៅជិតសាលានោះក៏ទិសទាន់ណាគឺ
 ដោយ ភ្លើងមិនបានន្ទុកោស ភ្លើងមិនបានន្ទុកាម្មណំ មានឧបមា
 យ៉ាងណាមិញ មាមិទានន្ទុកោស ភិក្ខុមានតិរិយានៅយ៉ាងនេះ ប្រសិនបើ
 មាចូលទៅជិតភិក្ខុនោះភាមទ្វារក្រែក មាមិទានន្ទុកោស មាមិទាន
 ន្ទុកាម្មណំ ប្រសិនបើ (ចូលទៅ) ជិតភិក្ខុនោះភាមទ្វារត្រចៀក ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុព្វនិទ្ទេស
 ឱកុំត្តចក្ខុ ឆ ៨ មានលោកោ
 កុត្តិទ្រិយោ រក្ខតិមាធសាថោ
 អនុស្សតោ អបរិធម្មមាថោ
 ឯកោ ចរ ទក្កវិសាលាកប្បោតិ ។

[៣៤២] ឱហារយិក្ខា កិហិក្យត្តាធានិ
 សត្តិទ្ធិចត្តោ យថា ចារិទត្តោ
 កាសាយវត្តោ អភិធិកុមិក្ខា
 ឯកោ ចរ ទក្កវិសាលាកប្បោ ។

[៣៤៣] ឱហារយិក្ខា កិហិក្យត្តាធានិកិ កិហិក្យ-
 ត្តាធានិ វុទ្ធនិ កាសា ឆ ឧស្ស ឆ ១ បេ ។ ដ៏យ-
 រស្សានិ ឥតិ ក ។ ឱហារយិក្ខា កិហិក្យត្តាធានិកិ
 កិហិក្យត្តាធានិ ឱរេបយិក្ខា សមោរេបយិក្ខា(*)
 បដិប្បស្សន្តិកាតិ ឱហារយិក្ខា កិហិក្យត្តាធានិ ។

១២. ឧទ្ទេស និក្ខិប្បនិ ទិស្សនិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុព្វនិទ្ទេស
 កិកុមាឧបកុដាក់ចុះ ជាអ្នកមិនពើសពើន អ្នកគ្រប់
 គ្រងវង្វៀយ រក្សាចិត្ត មានចិត្តមិនខឹង មិនរោល
 រោល (ដោយកិលេស) ឆប្បប្រច្រ័ត្តម្នាក់ឯង ដូច
 កុយរោស ។

[៣៤៤] បុគ្គលលះបង់ ឡើងក្នុងគ្រឿងប្រាកដនៃគ្រហស្ថ
 ចេញទៅបួស ស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាយ ដូច
 ដើមធុរចិត្តច្រើន មានស្លឹកដ៏ខ្លាច ឆប្បប្រច្រ័ត្តម្នាក់
 ឯង ដូចកុយរោស ។

[៣៤៥] ពាក្យថា បុគ្គលលះបង់ ឡើងក្នុងគ្រឿងប្រាកដនៃគ្រហស្ថ
 អធិប្បាយថា សក់ ពុកខាត់ ពុកចង្គា ។ បេ ។ សំពត់វែង នីវ័ទ្ធ ហៅថា
 វង្វៀងគ្រឿងប្រាកដនៃគ្រហស្ថ ។ ពាក្យថា បុគ្គលលះបង់ឡើងក្នុងគ្រឿង
 ប្រាកដនៃគ្រហស្ថ គឺ ដាក់ចុះ ដាក់ស្រឡះ លះបង់ ឡើងក្នុងគ្រឿង
 ប្រាកដនៃគ្រហស្ថ ហេតុនោះ (រោគរោគថ) បុគ្គលលះបង់ឡើងក្នុង
 គ្រឿងប្រាកដនៃគ្រហស្ថ ។

វង្សវិសាលសុត្តន្តបិដក

វង្សវិសាលសុត្តន្តបិដក

[៣២៦] សត្វទាំងនោះ យថា ចារិយត្ថេរោ យថា ចារិយត្ថេរោ តោវិទ្យា ពហុលមត្តមលាសោ សង្ខារាប្បិយោ(*) ឯវិទ្យា តោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធា បរិ- បុណ្ណមត្តមិវាទោតិ សត្វទាំងនោះ យថា ចារិយត្ថេរោ។

[៣២៧] កាសាយវន្តោ អភិធម្មមិត្តាតិ សោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធា សត្វំ យពវសមលំពោធំ ធិត្ថុតា មុត្តនាមលំពោធំ ធិត្ថុតា ញាតិមលំពោធំ ធិត្ថុតា(២) សត្វិធិមលំពោធំ ធិត្ថុតា កេសមស្សំ ឧបាសមិត្តា កាសាយាធិ វត្តាធិ អន្តរាធិ អភាស្មា អនតារិយំ បព្វជិត្តា អភិក្កន្ធការី ឧបកត្តា ឯកោ ចាតិ វិចារិ វិចារិ វិចារិ វត្តាតិ ចាលេតិ យាមេតិ យាមេតិ កា- សាយវន្តោ អភិធម្មមិត្តា ។ ឯកោ ចរេ ទត្តវិសា- លាគម្មេ ។ តេជានា សោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធា

* ឯ. កេរិយា ធី សាចត្តមលាសោ សត្វទាំងនោះ ។ ឯ. ធិត្ថុតា មិត្តាមលំពោធំ ធិត្ថុតា មិត្តា ។

[៣២៦] ពាក្យថា ដូចជាបច្ចេកសម្ពុទ្ធា មានស្លឹកដំឡូង គឺ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធានោះ ទ្រទ្រង់ទូទៅព្រះវិហារបិដក ដូចជាបច្ចេក- ព្រឹក្ស គឺដើមឈូសផ្លុំ មានស្លឹកទាំងក្រុយដ៏ក្រាស់ មានម្លប់ក្រវែល ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ដូចជាបច្ចេកសម្ពុទ្ធា មានស្លឹកដំឡូង ។

[៣២៧] ពាក្យថា ចេញទៅឬស ស្ងៀមដណ្តប់សំពត់កាសាយៈ អធិប្បាយថា ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធានោះ កាត់កង្វល់ក្នុងយកវស្សាធិត្ថុតា កាត់ កង្វល់ក្នុងបុត្រធិត្ថុតា កាត់កង្វល់ក្នុងញាតិ កាត់កង្វល់ក្នុងការសន្សំ ការសរ កុត្តាធិត្ថុតា ទ្រទ្រង់ទូទៅសំពត់កាសាយៈ ចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្នួស ដល់ទូទៅកាត់កង្វល់ ចេញចាកផ្ទះ ប្រព្រឹត្ត ក្បា យាត្រា ឱ្យយាត្រាទៅដល់កង្វល់ ហេតុនោះ (លោកពោល ថា) ចេញទៅឬស ស្ងៀមដណ្តប់សំពត់កាសាយៈ ។ ឆប្បប្រព្រឹត្ត ឆាត់ឆាត់ ដូចកុយរោស ។ ហេតុនោះ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធានោះពោលថា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខប្បដិទ្ធសោ
 ទិហរយិត្តា ពិហិត្តញ្ញាតាធិ
 សញ្ញន្ទបន្តោ យេនា ទាវិទន្តោ
 កាសាយវក្ខោ អភិធិត្តមិត្តា
 ឯកោ ធម៌ ទត្តវិសាលាកម្មេតិ ។

[៣២៨] រសេសុ កេជំ អកាវំ អលោលោ
 អនញ្ញោសី សមធានចារិ
 កុលេ កុលេ អប្បជិតន្ទិច្ឆោ
 ឯកោ ធម៌ ទត្តវិសាលាកម្មេតិ ។

[៣២៩] រសេសុ កេជំ អកាវំ អលោលោតិ រសេ-
 ស្មតិ មូលរសោ ទទ្ធរសោ តទរសោ បត្តរសោ បុច្ឆរ-
 សោ ជលរសោ អម្ពិលំ មជ្ជំ តិក្ខិកំ កុដ្ចកំ លោ-
 លិកំ ទាវិកំ លម្ពិលំ កាសាវេ សាទុំ អសាទុំ សីតិ
 ទណ្ឌំ ។ សន្តិ លោកេ(*) សមណប្រាហ្មណា រសេ-
 តិទា តេ ជ្ជីវក្កេន រសេ(២) ចរិយេសន្តា អាហិណ្ឌាន្តិ ។

* ឧ. សុត្ត. ១. ២៥. រសន្តា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខប្បដិទ្ធសោ
 បុគ្គលលះបង់នូវក្រុមគ្រឿងប្រាកដនៃគ្រហស្ថ ចេញ
 វេរបូស ស្ងៀកដណ្តប់សំពត់កាសាយៈ ដូចដើម
 បារិច្ឆត្រឹម មានស្លឹកដ៏ទាប គប្បីប្រជ្រៀតឆ្នាក់ឯង
 ដូចកុយរមាស ។

[៣២៨] បុគ្គលមិនធ្វើនូវចំណង់ក្នុងសេចក្តីឡាយ ជា
 អ្នកមិនរើស មិនចង់ក្លាយបុគ្គលដទៃ ព្រោះទៅតាម
 សំដាប់ប្រក មិនមានចិត្តជាប់ក្នុងក្រលួល ក្នុងក្រលួល
 គប្បីប្រជ្រៀតឆ្នាក់ឯង ដូចកុយរមាស ។

[៣២៩] អធិប្បាយពាក្យថា មិនធ្វើនូវចំណង់ក្នុងសេចក្តីឡាយ
 ជាអ្នកមិនរើស គ្រងពាក្យថា សេចក្តីឡាយ បានដល់សេដ្ឋី សេ
 ដើម សេសំបក សេស្លឹក សេផ្កា សេផ្លែ ដូច ផ្លែម ល្វីង ហិរ
 ប្រ ខា ដូរចត់ ចក់ ទាញ មិនទាញ ត្រជាក់ ក្តៅ ។
 មាន ក្នុងសមណប្រាហ្មណ៍ ក្នុងលោក ជាអ្នកលោភក្នុងសេ សមណ-
 ប្រាហ្មណ៍ចំណេះ រើសដើរស្វែងរកនូវសេ ព្រោះចុងអណ្តាត ។

វត្ថុវិសាណសុខ្ខន្តិយោ

អម្ព័លំ លភិត្វា អនម្ព័លំ បរិយេសន្តំ អនម្ព័លំ
 លភិត្វា អម្ព័លំ បរិយេសន្តំ ។ មធុរំ លភិត្វា
 អមធុរំ បរិយេសន្តំ អមធុរំ លភិត្វា មធុរំ បរិយេ-
 សន្តំ ។ ភិគ្គុកំ លភិត្វា អភិគ្គុកំ បរិយេសន្តំ
 អភិគ្គុកំ លភិត្វា ភិគ្គុកំ បរិយេសន្តំ ។ កធុកំ
 លភិត្វា អកធុកំ បរិយេសន្តំ អកធុកំ លភិត្វា
 កធុកំ បរិយេសន្តំ ។ លោណិកំ លភិត្វា អលោ-
 ណិកំ បរិយេសន្តំ អលោណិកំ លភិត្វា លោណិកំ
 បរិយេសន្តំ ។ ទារិកំ លភិត្វា អទារិកំ បរិយេសន្តំ
 អទារិកំ លភិត្វា ទារិកំ បរិយេសន្តំ ។ លម្ព័លំ
 លភិត្វា កសាវំ បរិយេសន្តំ កសាវំ លភិត្វា លម្ព័លំ
 បរិយេសន្តំ ។ សាទុំ លភិត្វា អសាទុំ បរិយេសន្តំ
 អសាទុំ លភិត្វា សាទុំ បរិយេសន្តំ ។ សីតំ លភិត្វា
 ទុណ្ណំ បរិយេសន្តំ ទុណ្ណំ លភិត្វា សីតំ បរិយេសន្តំ ។

វត្ថុវិសាណសុខ្ខន្តិយោ

បាខេសច្ចុរោហិយ ស្វនិកេសមិទ្ធុរោ បាខេសមិទ្ធុរោហិយ ស្វនិ-
 កេសច្ចុរោ ។ បាខេសវ្ម្មមោហិយ ស្វនិកេសមិទ្ធុរោ បាខេស-
 មិទ្ធុរោហិយ ស្វនិកេសវ្ម្មមោហិយ ។ បាខេសភ្ន័រោហិយ ស្វនិកេស-
 មិទ្ធុរោ បាខេសមិទ្ធុរោហិយ ស្វនិកេសភ្ន័រោ ។ បាខេសហិរោ-
 ហិយ ស្វនិកេសមិទ្ធុរោ បាខេសមិទ្ធុរោហិយ ស្វនិកេសហិរោ ។
 បាខេសប្រោហិយ ស្វនិកេសមិទ្ធុរោ បាខេសមិទ្ធុរោប្រោហិយ ស្វនិកេ-
 សប្រោ ។ បាខេសទារោហិយ ស្វនិកេសមិទ្ធុរោ បាខេសមិទ្ធុ-
 រោហិយ ស្វនិកេសទារោ ។ បាខេសដូចតោហិយ ស្វនិកេសដូចតោ
 បាខេសចតោហិយ ស្វនិកេសដូចតោ ។ បាខេសទ្វាត្រោហិយ
 ស្វនិកេសមិទ្ធុរោ បាខេសមិទ្ធុរោទ្វាត្រោហិយ ស្វនិកេសទ្វាត្រោ ។
 បាខេសក្រោហិយ ស្វនិកេសក្រោ បាខេសក្រោហិយ ស្វនិកេសក្រោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ទូឡង្គិយោ

តេ យំ យំ លក្ខន្តំ តេន តេន ន តុស្សន្តំ
 អបរាបរំ បរិយេសន្តំ រសេសុ រតា កិទ្ធា កង្ខតា
 មុច្ឆិតា បជ្ឈាយន្តា លក្ខា លក្ខិតា បលិកុទ្ធា ។
 សា រសតណ្ហា តស្ស បច្ចេកសម្ពុទ្ធស្ស បរិយា
 ទុច្ឆិទ្ធម្វលា តាលាវត្ថុកតា អនកាវត្ថុកា អាយតិអនុ-
 ច្យាទទម្មា តស្មា សោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធា បដិសង្កា
 យោនិសោ អាហារំ អាហារេតិ នេវ នវាយ ន
 មនាយ ន មណ្ឌនាយ ន វិភូសនាយ យាវនេវ
 ឥមស្ស កាយស្ស វិតិយា យាបនាយ វិហឹសុបរតិ-
 យា ប្រហូតវិយាទុក្ខហាយ ឥតិ បុរណញ្ច វេទនំ
 បដិហង្កាមិ នវត្ថុ វេទនំ ន ទប្បនេស្សាមិ យាត្រា
 ន មេ កវិស្សតិ អនវដ្ឋតា ន ជាសុវិហារោ ចាតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ទូឡង្គិយោ

ពួកសមណក្រាហ្មណ៍តាំងនោះ បានសាលា រមែងរិះសន្តាសដោយ
 សេនោះៗទេ នៅតែស្វែងរកសេចក្តីៗទៀត ជាអ្នកគ្រូអរជាប់ចិត្ត
 ជ្រប់ចិត្ត លឺចិត្ត ឯប់ចិត្ត ស្អិត ទាក់ ចំណាត់ ក្នុងសេចក្តីឡាយ ។
 ចំណាត់ក្នុងសេនោះ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ លះចង់ តាមវិលើងឫសគល់
 ធ្វើឲ្យសល់តែទីទៅ ដូចជាទីទៅនៃដើមរោង ឲ្យដល់ដូរការមិនកើតមាន
 ឲ្យជាមិនកើតមានទៅទៀត ព្រោះហេតុនោះ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ
 កំចាត់ដោយទុក្ខនៃប្រាជ្ញាហើយ ទើបបាននូវការ មិនមែន
 ដើម្បីលេង មិនមែនដើម្បីស្រវឹង មិនមែនដើម្បីប្រដាប់ មិនមែនដើម្បី
 ស្អិតស្អាងទេ គ្រាន់តែដើម្បីឲ្យតាំងទៅនៃកាយនេះតែប៉ុណ្ណោះ ដើម្បីញ៉ាំង
 អំណាចឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបំបាត់នូវសេចក្តីលំបាក ដើម្បីគន្លុះគ្រោះដល់
 គ្រហ្មចំរើយៈ (តាមដោយគិត) ជា អក្ខរកញ្ញាដែលបំបាត់បង់នូវវេទនាចាស់
 ផង ទាំងឲ្យវេទនាថ្មីកើតឡើងផង ការប្រព្រឹត្តិវេទនា ការមិនមានវេទនា
 ផង ការនៅជាសុខផង ទាំងមានដល់អក្ខរកញ្ញា ដោយទុក្ខនេះ ។

ឧទ្ទិសាណសុត្តន្តបិដក

យថា វណ្ណំ អាណិម្មេយ្យ យាវនេវ កេមនត្ថាយ
 យថា វ សន្តោ អត្ថំ អត្ថញ្ញេយ្យ យាវនេវ ការស្ស
 ធិត្តរណត្ថាយ យថា វ បុត្តមំសិ អាហារេយ្យ យាវ-
 នេវ កត្តារស្ស ធិត្តរណត្ថាយ ឯវមេវ សោ បច្ចេក-
 សម្ពុត្តោ បដិសង្កា យោធិសោ អាហារំ អាហារេតិ
 នេវ នវាយ ន មនាយ ន មណ្ឌាយ ន វិភូស-
 នាយ យាវនេវ ឥមស្ស កាយស្ស វិចិត្តិយា យា-
 បនាយ វិហឹសុបរតិយា ព្រហ្មចរិយាទុក្ខហាយ ឥតិ
 បុរណាត្ថ វេទនំ បដិមាដ្ឋាមំ នវត្ថុ វេទនំ ន ឧប្បា-
 នេស្សាមិ យាត្រា ច មេ កវិស្សតិ អនុវដ្ឋតា ច
 ជាសុវិហារោ ចាតិ ។ វសតណ្ហាយ អាវតោ វិរតោ
 បដិវិរតោ ធិត្តរណ្ហោ ធិស្សន្ឋោ វិប្បឌុត្តោ វិសំយុត្តោ
 វិមរិយាធិកតេន ធមតសា វិហារតិច្ឆិ វសេសុ តេជំ
 អត្ថរំ ។ អលេលោតិ លោលាតិ វ លោលុប្បាតិ
 វ វុច្ឆតិ តណ្ហា យោ ឧតោ សារាតោ ។ យ ។

ឧទ្ទិសាណសុត្តន្តបិដក

ដូចបុគ្គលលាបដំបៅ គ្រាន់តែនឹងឱ្យដុះសាច់ ឬដូចពួកអ្នកទះលាបក្បៅ
 រោះ គ្រាន់តែនឹងដឹកខ្លួនរបស់ច្រូង ឬក៏ដូចបុគ្គលស៊ីសាច់ក្នុង គ្រាន់តែនឹង
 គូនផ្លែកន្ត្រោះ ព្រមទៅក៏សម្លាប់ខ្លួនក៏ដូច្នោះដែរ លោកឯងបានឯងដោយ
 ។ តាមវិទ្យាព្រះហឫទ័យតាមខ្លួនអាហារ មិនមែនដើម្បីលេង មិនមែនដើម្បី
 ស្រវឹង មិនមែនដើម្បីប្រដាប់ មិនមែនដើម្បីស្អប់ស្អាតទេ គ្រាន់តែដើម្បី
 ឱ្យកំរើតនៅក្នុងកាយនេះ ដើម្បីញ៉ាំងវិរិយាបថឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបំបាត់
 ខ្លួនសេចក្តីលំបាក ដើម្បីអនុគ្រោះដល់ព្រហ្មចរិយៈ (តាមដោយឥត) ថា
 ភាគអញនឹងបំបាត់បង់ខ្លួនទៅទាតាស់ផង មិនឱ្យខែនាថ្មីកើតឡើងផង
 ការប្រព្រឹត្តិទៅផង ការមិនមានទោសផង ការនៅជាសុខផង នឹងមាន
 ដល់ភាគអញ ដោយ។ តាមនេះ ។ ដូចអ្នកឆ្ងាយ វៀរ វៀរលេង ចេញ
 ដោយចេញ ឬដុក ប្រាសចេញ ចាកចំណង់ក្នុងសេ មានចិត្តមិនសល់
 រស់ ហេតុនោះ (លោកគោលថា) មិនធ្វើខ្លួនចំណង់ក្នុងសេទាំងឡាយ ។
 ពាក្យថា មិនរើស សេចក្តីថា ឧត្តា លោកហៅថា ការរើសផង
 ហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នាគ្រប់គ្រាន់ផង បានខាងកម្រៃ កម្រៃខ្លាំង ។ យ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុប្បនិទ្ទេស

អភិជ្ឈា លោកេ អកុសលម្ចាស់ ។ សា លោលា
 លោលុប្បា តណ្ហា តស្ស បទ្វេកសម្ពុទ្ធស្ស បរិបា
 ឧច្ឆិទ្ធស្វា តាលាវត្ថុតា អនាវត្ថុតា អាយតិ-
 អនុប្បននន្តា តស្មា បទ្វេកសម្ពុទ្ធា អលោលោត
 រសេសុ កេជំ អកវំ អលោលោ ។

[៣៩០] អនត្តោចោសី សមនានទារិកំ អនត្តា-
 ចោសីតិ សោ បទ្វេកសម្ពុទ្ធា អត្តានត្តោ ចោ-
 សេតិ ន បរន្តិ ។

អនត្តោចោសីមញ្ញតំ សារេសុ សុបត្ថដ្ឋិតិ

ទិណាសវំ វន្តនោសំ កមហំ ព្រម ព្រាហ្មណ្ឌន្តិ ។

អនត្តោចោសី ។ សមនានទារិកំ សោ បទ្វេកសម្ពុទ្ធា
 បុព្វសមមយំ ឱវសេនា បន្តិច័រិមាធាយ កាមំ វ
 ធិកមំ វ បិណ្ឌាយ បរិសេតិ រត្តិគេទេវ កាយេន រត្តិ-
 កាយេ វ ធាយ រត្តិកេន ចិន្តេន ឧបដ្ឋិតាយ សតិយា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុប្បនិទ្ទេស

អភិជ្ឈា លោកេ អកុសលម្ចាស់ ។ តណ្ហា គី ការោសេ ឱត្ថ
 សេចក្តីព្រាង្រាគភោនោ ព្រាហ្មចូកសម្ពុទ្ធានោ លេបេនំ តាសំរោសីនំ
 បុសគលំ ធ្វើឱ្យសល់តែទីនោះ ដូចជាទីនៅនាមើមភោគ ឱ្យដល់នូវការ
 មិនរំពឹងមាន ឱ្យជាអមិលនិកើតតទៅទៀត ហេតុនោះ ព្រាហ្មចូកសម្ពុ
 ឈ្មោចជាអ្នកមិនរំពឹង ហេតុនោះ (លោកោលថា) មិនធ្វើឱ្យចំណង់
 ក្នុងរាស ជាអ្នកមិនរំពឹង ។

[៣៩០] អធិប្បាយពាក្យថា មិនចំភ្លឹមបុគ្គលដទៃ គ្រាន់ទៅកាម
 លំដាប់ច្រក ត្រង់ពាក្យថា មិនចំភ្លឹមបុគ្គលដទៃ គឺ ព្រាហ្មចូកសម្ពុទ្ធានោ
 ចំភ្លឹមតែព្រះអង្គឯង មិនចំភ្លឹមបុគ្គលដទៃទេ ។

កថាគរហៅបុគ្គល ដែលមិនចំភ្លឹមបុគ្គលដទៃ ជាអ្នក

ត្រាស់ដឹង តាំងនៅស៊ប់ក្នុងសារធម៌ទាំងឡាយ អស់

ភាសវៈ ខ្នាតចោលនូវចោស ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

ហេតុនោះ (លោកោលថា) មិនចំភ្លឹមបុគ្គលដទៃ ។ ពាក្យថា គ្រាន់
 ទៅកាមលំដាប់ច្រក គឺ ព្រាហ្មចូកសម្ពុទ្ធានោ ត្រង់ស្បង់ប្រដាប់បាត្រឱន៍
 ចំរក្នុងបុព្វសមមយ ហើយចូលទៅកាន់ស្រុកបូន្តិម ដើម្បីបំណុល
 មានកាយក្បាលហើយ មានវត្ថុក្បាលហើយ មានចិត្តក្បាលហើយ មានសតិ

សំរុះតេហំ ឥន្ទ្រិយេហំ ឱត្តិត្តចក្កុ ឥរិយាបថសម្ម-
 ជ្ជោ កុលា កុលំ អភិក្កមជ្ជោ បិណ្ឌាយ ធរិតិ
 អនញ្ញាចាសំ សបទានចារី ។

[៣៩៤] កុលេ កុលេ អប្បដិពន្ធថិត្តោតិ ទ្ធិហំ
 ការណេហំ បដិពន្ធថិត្តោ ហោតិ អត្តាទំ វា ធិចំ
 វេយ្យោ បរំ ឧទ្ធិ វេយ្យោ បដិពន្ធថិត្តោ ហោតិ
 អត្តាទំ វា ឧទ្ធិ វេយ្យោ បរំ ធិចំ វេយ្យោ
 បដិពន្ធថិត្តោ ហោតិ ។

កដំ អត្តាទំ ធិចំ វេយ្យោ បរំ ឧទ្ធិ
 វេយ្យោ បដិពន្ធថិត្តោ ហោតិ ។ តុម្ពេ មេ
 តហ្វបកាវា អហំ តុម្ពេ ធិស្សយេ លភាមិ
 ចិវវេច្ឆា ធាតុសេធាសនកិលានប្បច្ចយកេសដ្ឋបរិក្ការំ

ប្រដិហិយំ មានន្ទ្រិយសន្តិមហិយេ មានចក្កដាក់ចុះហិយេ បរិបូណ៌
 ដោយឥរិយាបថ ចេញដំរីត្រកូលទៅកាន់ត្រកូល ក្រាច់ទៅដើម្បីបិណ្ឌ-
 បាត ហេតុនោះ (លោកគោលថា) មិនចិញ្ចឹមបុគ្គលដទៃ ក្រាច់ទៅ
 ភាវនាដាច់ច្រក ។

[៣៩៥] ភាគ្យា មិនមានចិត្តជាប់ ក្នុងត្រកូល ក្នុងត្រកូល
 អធិប្បយថា កិត្យុវេលាមានចិត្តជាប់ចំពាក់ ដោយហេតុ ២ យ៉ាង គឺកិត្យុ
 បន្ទាបខ្លួនឯងឲ្យរាប លើកអ្នកដទៃឲ្យខ្ពស់ ឈ្មោះថាអ្នកមានចិត្តជាប់
 ចំពាក់ ឬកិត្យុលើកខ្លួនឯងឲ្យខ្ពស់ បន្ទាបអ្នកដទៃឲ្យរាប ឈ្មោះថាអ្នក
 មានចិត្តជាប់ចំពាក់ ។

កិត្យុបន្ទាបខ្លួនឯងឲ្យរាប លើកអ្នកដទៃឲ្យខ្ពស់ ឈ្មោះថាអ្នក
 មានចិត្តជាប់ចំពាក់ គឺដូចម្តេច ។ កិត្យុនោះ គោលយ៉ាងនេះថា
 លោកមានឧបការច្រើន ដល់ខ្ញុំ ខ្ញុំអាស្រ័យលោក ទើបបាន
 ដូច្នេះ បិណ្ឌបាត សេធាសនៈ គឺលាងប្បច្ចយកេសដ្ឋបរិក្ការ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខប្បវត្តស្ថេរ

យម្យំ មេ អន្តោ នាគុំ វា កាគុំ វា មញ្ញុំ គុម្ពេ
 ជិស្សាយ គុម្ពេ សម្បស្សនា យម្យំ មេ ខោរណំ
 អាតាបេត្តកំ នាមកោត្តំ ឆម្យំ មេ អន្តរាបាតំ
 គុម្ពេហំ អហំ ញាយាមិ អសុកាស្ស កុលុបកោ
 អសុកាយ កុលុបកោតិ ឃី អត្តាជំ ជិចំ វេយេន្តោ
 បរិ ឧច្ចំ វេយេន្តោ បដិពទ្ធិន្តោ ហោតិ ។

កដំ អត្តាជំ ឧច្ចំ វេយេន្តោ បរិ ជិចំ វេយេន្តោ
 បដិពទ្ធិន្តោ ហោតិ ។ អហំ គុម្ពេហំ ពហុបកាហេ
 គុម្ពេ មិ អាគម្ម តុច្ចំ សាវណំ កតា ធម្មំ សាវណំ
 កតា សង្ឃំ សាវណំ កតា ហាលាតិចាតា បដិវេតា
 អនិច្ឆាទាតា បដិវេតា កាមេសុ មិច្ឆាចារា បដិវេតា
 មុសាវាតា បដិវេតា សុរាមេវយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាតាបដិវេ
 តា គុម្ពេហំ ឧទ្ទេសំ ធម៌ បរិបុច្ចំ ធម៌ ឧចោសថំ
 អក្កាមិ ធរកម្មំ អនិច្ឆាមិ អថ ច បទ គុម្ពេ មិ
 បរិច្ចជំនា អញ្ញំ សន្តរោថ កុក្ការោថ មាធនេ
 បូជេជាតិ ឃី អត្តាជំ ឧច្ចំ វេយេន្តោ បរិ ជិចំ វេយេ
 ន្តោ បដិពទ្ធិន្តោ ហោតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខប្បវត្តស្ថេរ

ព្រោះពួកដទៃ អាស្រ័យនូវលោក ស្គាល់លោក រើបស់គាត់នឹងឱ្យ
 នឹងធ្វើដល់ខ្ញុំ សូម្បីនាមនឹងគោត្រលា ភិរដ្ឋ របស់អាត្មាខ្ញុំ
 នាមនឹងគោត្ររបស់ខ្ញុំនោះ បាត់បង់ទៅហើយ ខ្ញុំដែលគេស្គាល់ថា ជា
 ដ៏គួរនៃឧបាសកឯណោះ ជាដ៏គួរនៃឧបាសកឯណោះ ដោយសារ
 នៃលោក កំពុងបន្ទាបបន្ថយនឹងឱ្យបាប លើកអ្នកដទៃឱ្យខ្ពស់ ឈ្មោះថា
 អ្នកមានចិត្តជាប់ពាក់ យ៉ាងនេះឯង ។

ក៏លើកខ្លួនឯងឱ្យខ្ពស់ បន្ទាបអ្នកដទៃឱ្យបាប ឈ្មោះថាអ្នកមាន
 ចិត្តជាប់ពាក់ គឺដូចម្តេច ។ ក៏កុះកលយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមានឧបការៈ
 ច្រើនដល់ពួកអ្នក ពួកអ្នកអាស្រ័យខ្ញុំ រើបបានដល់នូវព្រះត្រឡាច់ទឹក
 ដល់នូវព្រះបរមាច្ឆារិយ ដល់នូវព្រះសង្ឃច្រើនទៀត រៀបចំបាណកិច្ច
 រៀបចំអនិច្ឆាទា រៀបចំកាមេសុមិច្ឆាចារ រៀបចំមុសាវាទ រៀប
 ចំកុសុរាមេវយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន ខ្ញុំឱ្យទទួល ខ្ញុំឱ្យបរិបូណ៌ ខ្ញុំប្រាប់
 ឧបាសក ខ្ញុំអនុញ្ញាតនូវកម្ម ដល់លោក លុះមកខាងក្រោយ លោក
 លះចោលខ្ញុំ ហើយទៅធ្វើសក្ការៈ ធ្វើការគោរព រាប់អាន បូជាអ្នកដទៃ
 វិញ ក៏កុះកលខ្លួនឯងឱ្យខ្ពស់ បន្ទាបអ្នកដទៃឱ្យបាប ឈ្មោះថាអ្នកមាន
 ចិត្តជាប់ពាក់ យ៉ាងនេះឯង ។

៣៨១

ទន្ធិសាសនាប្បវត្តន្ត

កុលេ កុលេ អប្បដិពទ្ធិចិត្តោ ហោតិ បទ្ទេ-
 កសម្ពុត្តោ កុលមលិពោធនេ អប្បដិពទ្ធិចិត្តោ
 ហោតិ កសាមលិពោធនេ អប្បដិពទ្ធិចិត្តោ ហោតិ
 អាវាសមលិពោធនេ អប្បដិពទ្ធិចិត្តោ ហោតិ ចីវរម-
 លិពោធនេ អប្បដិពទ្ធិចិត្តោ ហោតិ មិណ្ឌាធាតមលិ-
 ពោធនេ អប្បដិពទ្ធិចិត្តោ ហោតិ សេនាសនមលិពោ-
 ធនេ អប្បដិពទ្ធិចិត្តោ ហោតិ កិលានប្បទ្វយកេសដ្ឋិ-
 មរិត្តារមលិពោធនេ អប្បដិពទ្ធិចិត្តោ ហោតិ កុ-
 លេ កុលេ អប្បដិពទ្ធិចិត្តោ ។ ឯកោ ធម៌ ទក្កវិ-
 សាណាកម្មោ ។ តេនាថា សោ បទ្ទេកសម្ពុត្តោ

រសេសុ គេដំ អករំ អាលាលោ

អនត្តាចាសី សមធានចារី

កុលេ កុលេ អប្បដិពទ្ធិចិត្តោ

ឯកោ ធម៌ ទក្កវិសាណាកម្មោតិ ។

ទន្ធិសាសនាប្បវត្តន្ត

ពាក្យថា មិនមានចិត្តជាប់ ក្នុងក្រកូល ក្នុងក្រកូល បារមសេចក្តីថា
 ព្រះបច្ចេកសម្ពុត្តនោះ មិនមានចិត្តជាប់ពាក់ដោយកន្លៀកក្នុងក្រកូល មិន
 មានចិត្តជាប់ពាក់ដោយកន្លៀកក្នុងគណៈ មិនមានចិត្តជាប់ពាក់ដោយ
 កន្លៀកក្នុងភាពស មិនមានចិត្តជាប់ពាក់ដោយកន្លៀកក្នុងចីវរ មិនមានចិត្ត
 ជាប់ពាក់ដោយកន្លៀកក្នុងមិណ្ឌាធាតុ មិនមានចិត្តជាប់ពាក់ដោយកន្លៀក
 ក្នុងសេនាសនៈ មិនមានចិត្តជាប់ពាក់ដោយកន្លៀកក្នុងកិលានប្បទ្វយកេ-
 សដ្ឋមរិត្តោ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មិនមានចិត្តជាប់ពាក់ក្នុង
 ក្រកូល ក្នុងក្រកូល ។ ឆប្បីប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ផ្ទុកយុទ្ធសាស្ត្រ ។ ហេតុ
 នោះ ព្រះបច្ចេកសម្ពុត្តនោះ ពោលថា

បុគ្គលមិនធ្វើខ្លួនចំណង់ ក្នុងសេចក្តីឡាយ ជាអ្នកមិន

រត់ស មិនចំព្រួញបុគ្គលដទៃ ក្រាបរក្សាមលិជាប់ច្រក

មិនមានចិត្តជាប់ ក្នុងក្រកូល ក្នុងក្រកូល ឆប្បី

ប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ផ្ទុកយុទ្ធសាស្ត្រ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

(៣៩២) បហាយ បត្តាវរណាធិ ទេវសោ

ឧបក្កិលេសេ ឡបទុដ្ឋ សទ្ធ

អនិស្សិតោ ទេពា ស្មេហោសំ

ឯតោ ធម៌ ទត្តវិសាលាកម្មោ ។

(៣៩៣) បហាយ បត្តាវរណាធិ ទេវសោគិ
 សោ បទ្វេកសម្ពុត្តោ កាមច្ឆន្ទនិវរណំ បហាយ
 បដហិត្វា វិទោទេពា ឡន្តិកវិត្វា អនភាវន្តមេត្វា
 ឡាចានិវរណំ ជីនមិទ្ធនិវរណំ ឧទ្ធចក្កុក្កុច្ឆនិវរណំ
 វិចិត្តិច្ឆានិវរណំ បហាយ បដហិត្វា វិទោទេពា ឡន្តិ-
 កវិត្វា អនភាវន្តមេត្វា វិវិទូវ កាមេហំ វិវិទូ អកុ-
 សលេហំ ធម្មេហំ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បិក-
 សុទំ បថមំ ឈានំ ឧបសម្ពុដ្ឋ វិហាភីតិ បហាយ
 បត្តាវរណាធិ ទេវសោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេសោ

(៣៩២) បុគ្គលនរបេនំ ខ្សែប៉ាវនរបេនំ ៩ បន្ទា.

បេនំខ្សែបេក្កិលេសេនាមិក្ខនំ ជាអ្នកមិនអាស្រ័យ ភាគ

បេនំខ្សែសេចក្តីស្នេហានិវេទនាសៈ គប្បីប្រព្រឹត្តឆ្លាក់ឯង

ជួនកុយហេស ។

(៣៩៣) ភាគៗ លរបេនំខ្សែប៉ាវនរបេនំ ៩ គំប្រាបទុក.

សម្ពុត្តន្ទៈ លៈ លរបេនំ បន្ទាបេនំ ធ្វើឱ្យវិនាស ឱ្យដល់ខ្សែការមិនកើត
 មាន ខ្សែកាមច្ឆន្ទនិវរណៈ លៈ លរបេនំ បន្ទាបេនំ ធ្វើឱ្យវិនាស ឱ្យ
 ដល់ខ្សែការមិនកើតមាន ខ្សែឡាចានិវរណៈ ជីនមិទ្ធនិវរណៈ ឧទ្ធចក្កុក្កុ-
 និវរណៈ វិចិត្តិច្ឆានិវរណៈ ជាអ្នកស្ងាត់បាតកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់បាត
 អកុសលទាំងឡាយ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិភក្តៈ
 និនិវិចារៈ មានបិក្ខនិវេទនៈ កើតវេទនាសេចក្តីស្ងាត់ ហេតុនោះ (លោក
 ភោលថា) លរបេនំខ្សែប៉ាវនរបេនំ ៩ ។

ឧទ្ទិសាណាស្ត្រនិរុទ្ទេសោ

[៣៩៤] ឧបក្កិលេសេ ឲ្យបទុដ្ឋ សទ្ធម៌ រាគោ
 ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ នោសោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេ-
 សោ មោហោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ តោនោ ឧ-
 បទាហោ ។ បេ ។ សត្វាតុសលាភិសង្ខារ ចិត្តស្ស
 ឧបក្កិលេសា ។ ឧបក្កិលេសេ ឲ្យបទុដ្ឋ សទ្ធម៌
 ចិត្តស្ស សទ្ធម៌ ឧបក្កិលេសេ ឲ្យបទុដ្ឋ បទុដ្ឋិកា
 បដហិត្វា វិចោទេត្វា ឲ្យន្តិកវិត្វា អនកាវន្តិមេត្វា
 ឧបក្កិលេសេ ឲ្យបទុដ្ឋ សទ្ធម៌ ។

[៣៩៥] អនិស្សតោ ទេត្វា ស្នេហានោសង្ខំ អ-
 និស្សតោតិ ទ្វេ និស្សយោ តណ្ហានិស្សយោ ច និដ្ឋិ-
 និស្សយោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហានិស្សយោ ។ បេ ។
 អយំ និដ្ឋិនិស្សយោ ។ ស្នេហាតិ ទ្វេ ស្នេហា
 តណ្ហាស្នេហា ច និដ្ឋិស្នេហា ច ។ បេ ។ អយំ
 តណ្ហាស្នេហា ។ បេ ។ អយំ និដ្ឋិស្នេហា ។

ឧទ្ទិសាណាស្ត្រនិរុទ្ទេសោ

[៣៩៦] ភាគ្យថា បទ្ទាបន៍ឲ្យឧបក្កិលេសតាំងពួង សេចក្តីថា
 រាគៈជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្ត ចោសៈជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្ត មោហៈជា
 ឧបក្កិលេសរបស់ចិត្ត តោនៈ ឧបទាហៈ ។ បេ ។ អតុសលាភិសង្ខារ
 តាំងពួង ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្ត ។ ភាគ្យថា បទ្ទាបន៍ឲ្យឧបក្កិលេស
 តាំងពួង គឺបទ្ទា បទ្ទាបន៍ បទ្ទាត់ចង់ លះបង់ ធ្វើឲ្យវិធាន ឲ្យផល
 ឲ្យការមិនកើតមាន ឲ្យឧបក្កិលេសតាំងពួងនៃចិត្ត ហេតុនោះ (លោក
 កោលថា) បទ្ទាបន៍ឲ្យឧបក្កិលេសតាំងពួង ។

[៣៩៧] អធិប្បាយភាគ្យថា ជាអ្នកមិនអាស្រ័យ ភាគបន៍ឲ្យ
 សេចក្តីស្នេហា នឹងចោសៈ ត្រង់ភាគ្យថា ជាអ្នកមិនអាស្រ័យ សេចក្តីថា
 ការអាស្រ័យមាន ២ គឺ ការអាស្រ័យគឺតណ្ហា ១ ការអាស្រ័យគឺនិដ្ឋិ ១
 ។ បេ ។ នេះការអាស្រ័យគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះការអាស្រ័យគឺនិដ្ឋិ ។
 ភាគ្យថា សេចក្តីស្នេហា បានផលស្នេហា ២ គឺ តណ្ហាស្នេហា ១ និដ្ឋិស្នេ-
 ហា ១ ។ បេ ។ នេះតណ្ហាស្នេហា ។ បេ ។ នេះ និដ្ឋិស្នេហា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសិទ្ធសោ

នោសោតិ យោ ចិត្តស្ស អយោកោ បដិយោកោ
 បដិយោ បដិវិរោទោ កោកោ បកោកោ សម្មកោ-
 កោ នោសោ បនោសោ សម្មនោសោ ចិត្តស្ស
 ឡាបត្ថំ មាថាបនោសោ កោកោ កុដ្ឋនា កុដ្ឋិត-
 ត្ថំ នោសោ ទុស្សនា ទុស្សិតត្ថំ ឡាបត្ថំ ឡាបន្ននា
 ឡាបន្និតត្ថំ វិរោទោ បដិវិរោទោ ចណ្ឌិត្តំ អនុកេ-
 កោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស ។ អនិស្សិតោ ទេត្វា
 ស្មេហនោសន្តំ សោ បទ្កេតសម្ពុត្វោ តណ្ហាស្មេហ-
 ត្វា ទិដ្ឋិស្មេហត្វា នោសត្វា ទេត្វា ឧទ្ទេត្វា សមុទ្ទេ-
 ត្វា បដិហិត្វា វិនោទេត្វា ឡន្តិកវិត្វា អនភាវន្តិមេត្វា
 ទក្កំ អនិស្សិតោ សោតិ អនិស្សិតោ ។ មេ ។ ទិដ្ឋិ-
 សុតទុកវិញ្ញាតទ្វេ ធម្ម អនិស្សិតោ អនល្លិកោ អនុ-
 បកតោ អនន្តោសិតោ អនិមុត្តោ ចិត្តាត្តោ ចិត្ត-
 ត្តោ វិប្បមុត្តោ វិសត្តាត្តោ វិមរិយានិកតេន ទេតសា
 វិហារតីតិ អនិស្សិតោ ទេត្វា ស្មេហនោសំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសិទ្ធសោ

ភក្សថា ទោសៈ បាទដល់ការអាយាត អំពី ការថ្លង់ថ្លាក់ ការកាត់
 អន់ ការគ្រោច ការគ្រោចទ្រង់ ការគម្រិត ការប្រទូស្ត ការប្រទូស្តទ្រង់
 ការក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់នៃចិត្ត សេចក្តីប្រទូស្ត
 នៃចិត្ត សេចក្តីគ្រោច អាការនៃសេចក្តីគ្រោច ភាពនៃសេចក្តីគ្រោច
 សេចក្តីប្រទូស្ត អាការនៃសេចក្តីប្រទូស្ត ភាពនៃសេចក្តីប្រទូស្ត សេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ អាការនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ភាពនៃសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ សេចក្តីទីតាំង ការថ្លង់ថ្លាក់ ភាព ការពាលភាពអនិច្ចារៈ
 ភាពនៃចិត្តមិនគ្រេកអរ ។ ភក្សថា ជាអ្នកមិនអាស្រ័យ កាត់បង់
 ខ្លួនសេចក្តីស្នេហា ទីតាំងទោសៈ បាទសេចក្តីថា ព្រះបរមេសម្ពុទ្ធនោះ
 កាត់ កាត់ថ្លាថ្លា កាត់ចោល លះបង់ ហត្ថាបង់ ធ្វើឲ្យខាស ឲ្យ
 ដល់នូវការមិនកើតមាន ខ្លួនតណ្ហាស្នេហា ទិដ្ឋិស្នេហា ទីតាំងទោសៈ មិន
 អាស្រ័យខ្លួនចុះ មិនអាស្រ័យខ្លួនសោតៈ ។ មេ ។ មិនអាស្រ័យ មិន
 ផ្គុកផ្គង់ មិនប្រកប មិនទីបំផុត មិនចុះចិត្តសិប្ប គឺការចេញ ដោះ
 ចេញ ច្រស្រឡះ មិនប្រកប ខ្លួនម្នាម្នាក់ ដែលតប្បឃើញ ឮ
 ជំនាស់ ឬជីវិត មានចិត្តមិនសល់រស់ ហេតុនោះ (លោកពាល
 ថា) ជាអ្នកមិនអាស្រ័យ កាត់បង់ខ្លួនសេចក្តីស្នេហាទីតាំងទោសៈ ។

វង្សវិសាលាភារយ្យសោ

ឯកោ ធម្ម វង្សវិសាលាភារយ្យ ។ តេជានា សោ
បច្ចេកសម្ពុត្វា

មហាយ បញ្ចវរណានិ រេតសោ
ឧបត្តិលេសេ ឡបទុដ្ឋ សត្វ
អនិស្សនោ ធម្មា ស្មេហោសិ
ឯកោ ធម្ម វង្សវិសាលាភារយ្យ ។

[៣៩៦] វិចិដ្ឋិតត្វាធម្ម សុខំ ទុក្ខញ្ច

បុត្រោ ធម្ម សោមនស្សនោមនស្សិ
លត្វាទុបេក្ខំ សមដំ វិសុទ្ធិ
ឯកោ ធម្ម វង្សវិសាលាភារយ្យ ។

[៣៩៧] វិចិដ្ឋិតត្វាធម្ម សុខំ ទុក្ខញ្ច បុត្រោ

ធម្ម សោមនស្សនោមនស្សនិ សោ បច្ចេកសម្ពុត្វា
សុខស្ស ធម្ម មហោនា ទុក្ខស្ស ធម្ម មហោនា បុត្រោ
សោមនស្សនោមនស្សនំ អត្ថដ្ឋនា អទុក្ខមសុខំ
ឧបេក្ខាសតិចារិសុទ្ធិ ធម្មត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ
វិហរតីតិ វិចិដ្ឋិតត្វាធម្ម សុខំ ទុក្ខញ្ច បុត្រោ ធម្ម
សោមនស្សនោមនស្សនំ ។

វង្សវិសាលាភារយ្យសោ

ឧប្បិប្រត្តិភ្នាក់ងង ដូចកុយរោស ។ ហេតុនោះ ព្រះបរមោកសម្ពុ
នោះ ពោលថា

បុគ្គលលះបង់ ឡូដ្ឋាងរេសចិត្ត ៨ ហេតុបង្ក
ឧបត្តិលេសទាំងក្នុង ជាអ្នកមិនអាស្រ័យ ភាគបង្ក
សេចក្តីស្មេហាខឹងចោលៈ ឧប្បិប្រត្តិភ្នាក់ងង ដូច
កុយរោស ។

[៣៩៦] បុគ្គលធ្វើឱ្យនៅភ័យក្រោយខ្នង ឡូសុខ ទុក្ខ

សោមនស្សនឹងរោមនស្សក្នុងកាលមុន បានខ្លះហេតុ
នឹងសមដំដំបូរសុខ ឧប្បិប្រត្តិភ្នាក់ងង ដូចកុយ
រោស ។

[៣៩៧] ពាក្យថា បុគ្គលធ្វើឱ្យនៅភ័យក្រោយខ្នង ឡូសុខ ទុក្ខ

សោមនស្សនឹងរោមនស្ស ក្នុងកាលមុន សេចក្តីថា ព្រោះលះសុខផង
លះទុក្ខផង ធ្វើឱ្យសោមនស្សនឹងរោមនស្សក្នុងកាលមុន ឱ្យវិនាសផង
ព្រះបរមោកសម្ពុនោះ ចូលចិត្តដ្ឋាន ឥតទុក្ខក៏សុខ មានសេចក្តីបរិសុទ្ធ
ដោយហេតុនឹងសតិ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ធ្វើឱ្យនៅភ័យក្រោយ
ក្រោយខ្នង ឡូសុខ ទុក្ខ សោមនស្សនឹងរោមនស្សក្នុងកាលមុន ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខបិដក

[៣៩៨] លទ្ធានុបេក្ខំ សមចំ វិសុទ្ធន្តំ ឧបេ-
 ក្ខានិ យា ចតុត្ថជ្ឈានេ ឧបេក្ខា ឧបេក្ខនា អជ្ឈ-
 បេក្ខនា ចិត្តស្ស បស្សន្តតា មជ្ឈត្តតា ចិត្តស្ស ។
 សមដោតិ យា ចិត្តស្ស បិកិ សណ្ឌិតិ អវដ្ឋិតិ
 អវិសាហារេ អវិក្ខារេ អវិសាមាជមានសតា ស-
 មថា សមាធិត្រ្យៃយំ សមាធិតលំ សម្មាសមាធិ ។
 ចតុត្ថជ្ឈានេ ឧបេក្ខា ច សមដោ ច សុត្វា
 ហោន្តំ វិសុត្វា បរិយោនាតា អនត្តណា វិកតុបក្កិ-
 លេសា មុទុក្ខតា កក្កដិយា បិកា អាទេត្វាប្បត្តា ។
 លទ្ធានុបេក្ខំ សមចំ វិសុទ្ធន្តំ ចតុត្ថជ្ឈានេ ឧបេ-
 ក្ខក្ខុ សមដក្ខុ លទ្ធាន លកិក្ខានិ លទ្ធានុបេក្ខំ
 សមចំ វិសុទ្ធន្តំ ។ ឯកោ ធរ ទក្កវិសាលាកាប្បោ ។
 តេនាហ សោ បរិច្ចេកសមុទ្រោ

វិបិដ្ឋិតត្វាន សុទ្ធំ ទុក្ខក្ខុ
 បុរោ ច សោមនស្សនាមនស្សំ
 លទ្ធានុបេក្ខំ សមចំ វិសុទ្ធន្តំ
 ឯកោ ធរ ទក្កវិសាលាកាប្បោតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខបិដក

[៣៩៨] អចិច្ចាយកាគ្យថា បានខ្លូរឧបេក្ខានិសម្រេចដំបើស្មុំ
 ត្រង់កាគ្យថា ឧបេក្ខា បានដល់ការព្រងើយ កាតានៃការព្រងើយ
 ការព្រងើយកន្លែង ភាពនៃចិត្តស្ងប់ ភាពនៃចិត្តតាំងនៅជាបញ្ចកាល
 ក្នុងចក្ខុវដ្ឋាន ។ កាគ្យថា សម្រេច បានដល់ការតាំងនៅ ការតាំង
 នៅគ្រប់ ការតាំងនៅទាំង ការមិនរសេសសោម ការមិនឈឺមាយ
 ភាពមិនអស្ចារ្យអស្ចារ្យ នៃចិត្ត សម្រេច សមាធិត្រ្យៃយ សមាធិតលៈ
 សម្មាសមាធិ ។ ឧបេក្ខានិសម្រេច ក្នុងចក្ខុវដ្ឋាន ជាសករៈ
 បរិសុទ្ធ ស្អាត ផ្លូវដ៏ មិនមានទីចូលនិពិលេស ប្រាសចាកចក្ខុវដ្ឋាន
 ជាសកាតទន្ធក្នុង គួរដល់កម្ម និងខ្លួន ដល់ខ្លូរការមិនញាប់ញ័រ ។ កាគ្យ
 ថា បានខ្លូរឧបេក្ខានិសម្រេចដំបើស្មុំ បានសេចក្តីថា បាន បានហើយ
 ខ្លូរឧបេក្ខានិសម្រេច ក្នុងចក្ខុវដ្ឋាន ហេតុនោះ (ហេតុកោលថា) បាន
 ខ្លូរឧបេក្ខានិសម្រេចដំបើស្មុំ ។ ឃ្លីប្រព្រឹត្តមានកំរង ដូចកុយរោស ។
 ហេតុនោះ ព្រះបរិច្ចេកសមុទ្រនោះ កោលថា

បុគ្គលធ្វើឱ្យនៅតែមានក្រាយក្នុង ខ្លូរស្មុំ ខ្លួន
 សោមនស្សនិវាទនស្សក្នុងកាលមុន បានខ្លូរ
 ឧបេក្ខានិសម្រេចដំបើស្មុំ ឃ្លីប្រព្រឹត្តមានកំរង
 ដូចកុយរោស ។

[៣៥៩] អារត្តិរិយោ បរមតូបត្តិយា

អលីង្គិកោ អកុស្ថត្ថិ

ធន្ទិកោ ជាមគល្យបដិដ្ឋា

ឯកោ ធរ ទត្តវិសាលាការោ ។

[៣៦០] អារត្តិរិយោ បរមតូបត្តិយាភិ បរមត្ថិ
វុត្តិ អមតិ ឯត្វាធិ យោ សោ សព្វសង្ខារសមាជា
សព្វបដិច្ចដំណើរស្បែក តណ្ហាត្ថយោ វិភោ ឯវោ
ឯត្វាធិ ។ បរមតុស្ស បត្តិយា លាភាយ បដិលាភា-
យ អធិកមាយ ធុសនាយ សង្ខារិយាយ អារត្តិ-
យោ វិហារិ អកុសលាធិ ធន្ទិកោ បហានាយ
កុសលាធិ ធន្ទិកោ សម្បាយ ជាមក ធន្ទិយាត្ត-
មោ អធិត្ថិតុត្ថកោ កុសលេសុ ធន្ទិយាត្តិ អារត្តិ-
រិយោ បរមតូបត្តិយា ។

[៣៥៩] បុគ្គល ប្រាជ្ញាព្យាយាម ដើម្បីសម្រេចនូវ

ប្រយោជន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ មានចិត្តដ៏ខ្លាញា ជាអ្នកប្រព្រឹត្ត

ទំនង្វល់ មានព្យាយាមមាំ បំប្លែងវិធានកំឡុងចិត្ត

នឹងកំឡុងនិយាយ ធម្មប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុមារសាវៗ

[៣៦០] ពាក្យថា ប្រាជ្ញាព្យាយាម ដើម្បីសម្រេចនូវប្រយោជន៍

ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ សេចក្តីថា អមតនិព្វាន ហៅថា ប្រយោជន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ បានដល់

ការរំលឹកសង្ខារទាំងពួង ការលះបង់នូវបដិច្ចកំឡុង ការអស់តណ្ហា

ការអស់គម្រោង ការលក់ ឯត្វាន ។ បុគ្គលជាអ្នកប្រាជ្ញាព្យាយាម

ក្នុងការលះអកុសលធម៌ ក្នុងការបំប្លែងកុសលធម៌ដើម្បីការដល់ ការបាន

ការបានចំពោះ ការគ្រាន់ដឹង ការពាល់ត្រូវ ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវ

ប្រយោជន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ គឺជាអ្នកមានកំឡុងចិត្ត មានសេចក្តីប្រឹងប្រែងមាំ មិន

ជាក់ចុះ ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហេតុនោះ (លោកពោលថា)

ប្រាជ្ញាព្យាយាម ដើម្បីសម្រេច នូវប្រយោជន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុប្បន្នស្ថេរ

[៣៦០] អលីនចិន្តា អកុសីតវុត្តិ ឯសោ បន្ទេ-
 កសម្មុទ្ទោ អនុប្បន្នាធំ ចាបកាធំ អកុសលាធំ
 ធម្មាធំ អនុប្បន្នាយ ធន្នំ ជនេតិ វាយមតិ វិយំ
 អារកតិ ចិត្តំ បក្កល្ហាតិ បទហតិ ឧប្បន្នាធំ ចា-
 បកាធំ អកុសលាធំ ធម្មាធំ បហាធាយ ធន្នំ ជ-
 នេតិ វាយមតិ វិយំ អារកតិ ចិត្តំ បក្កល្ហាតិ បទ-
 ហតិ អនុប្បន្នាធំ កុសលាធំ ធម្មាធំ ឧប្បន្នាយ
 ធន្នំ ជនេតិ វាយមតិ វិយំ អារកតិ ចិត្តំ បក្កល្ហាតិ
 បទហតិ ឧប្បន្នាធំ កុសលាធំ ធម្មាធំ បិទិយា
 អសង្កាសាយ កិយ្យកាវយ វេយ្យាយ កាវតា-
 ចាវច្ឆវយា ធន្នំ ជនេតិ វាយមតិ វិយំ អារកតិ
 ចិត្តំ បក្កល្ហាតិ បទហតិ ឯវំ អលីនចិន្តា
 អកុសីតវុត្តិ ។ អដវា កាមំ កថោ ច
 ញ្ញា ច អដ្ឋំ ច អវសិស្សតុ សុស្សតុ សរិរេ
 មំសលោហតិ យន្តំ បុរិសត្ថាមេន បុរិសតលេន

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុប្បន្នស្ថេរ

[៣៦១] ពាក្យថា មានចិត្តមិនញ្ញា ជាអ្នកប្រព្រឹត្ត មិនខ្ជិល
 អនិប្បាយថា ព្រះបច្ចេកសមុទ្ទោនាញ៉ាងឆ្មោះឱ្យកើត ព្យាយាម ប្រាជ្ញា
 ឡូវសេចក្តីព្យាយាម ផ្គងចិត្ត កាំងចិត្ត ដើម្បីញ៉ាំងអកុសលធម៌ដែលមិន
 ដែលមិនចាត់ចែងឡើង មិនឱ្យកើតឡើងបាន ញ៉ាំងឆ្មោះឱ្យកើត ព្យា-
 យាម ប្រាជ្ញាឡូវសេចក្តីព្យាយាម ផ្គងចិត្ត កាំងចិត្ត ដើម្បីលះឡូវអកុស-
 លធម៌ដែលមិនដែលកើតឡើងហើយ ញ៉ាំងឆ្មោះឱ្យកើត ព្យាយាម ប្រាជ្ញា
 ឡូវសេចក្តីព្យាយាម ផ្គងចិត្ត កាំងចិត្ត ដើម្បីញ៉ាំងកុសលធម៌ដែលមិន
 ចាត់ចែង ឱ្យកើតឡើង ញ៉ាំងឆ្មោះឱ្យកើត ព្យាយាម ប្រាជ្ញាឡូវសេ-
 ចក្តីព្យាយាម ផ្គងចិត្ត កាំងចិត្ត ដើម្បីញ៉ាំងកុសលធម៌ដែលកើតឡើង
 ហើយឱ្យបំបាត់ មិនឱ្យសាបសូន្យ ឱ្យចំរើនក្រៃលែង ឱ្យខ្ជល់ខ្ជាយ
 ឱ្យពេញលេញដោយការវិនាស ហេតុនោះ (លោកពាលថា) មានចិត្តមិន
 ញ្ញា ជាអ្នកប្រព្រឹត្ត មិនខ្ជិល យ៉ាងនេះ ។ មួយទៀត បុគ្គលផ្គងចិត្ត
 កាំងចិត្តថា ចង់សល់នៅក្រៅស្បែក សរសៃឆ័ន្ទ្រីង កំដៅដុះ ចង់សាច់
 ឆ័ន្ទ្រីងឈាមក្នុងសរសៃ រឹតស្អិតនៅកំដៅដុះ គុណជាគណ ដែលបុគ្គល
 គប្បីសម្រេចដោយកំឡាំងចិត្តរបស់បុរស ដោយកំឡាំងកាយរបស់បុរស

ខន្ធវិសាខាសុត្តន្តបិដក

បុរិសារិក្ខេយេន បុរិសារក្កមេន បត្តទំ ឈ តំ អហា-
 បុណ្ណា វិយស្ស ហំ ឈ កសិស្សតិច្ឆិ ចិត្តំ បក្កល្ហាតិ
 បទហតិ ឯវម្យំ អលីនចិត្តោ អកុសីតុត្ថំ ។ ឈ
 តាកហំ ឥមំ បល្លង្គំ កិច្ចស្សាមិ យាវ មេ ឈ អនុ-
 ចាធាយ អាសវេហំ ចិត្តំ វិមុត្តិស្សតិច្ឆិ ចិត្តំ បក្កល្ហាតិ
 បទហតិ ឯវម្យំ អលីនចិត្តោ អកុសីតុត្ថំ ។

ធាស្សៈស្សំ ឈ បិវស្សមិ វិហារកោ ឈ ចិត្តមី(១)

ឈ បស្សំ ចំចាតេស្សំ តណ្ហាសល្យេ អនុមាតេតិ
 ចិត្តំ បក្កល្ហាតិ បទហតិ ឯវម្យំ អលីនចិត្តោ
 អកុសីតុត្ថំ ។ ឈ តាកហំ ឥមម្ហា អាសនា
 ឧជ្ជហិស្សាមិ យាវ មេ ឈ អនុចាធាយ
 អាសវេហំ ចិត្តំ វិមុត្តិស្សតិច្ឆិ ចិត្តំ បក្កល្ហាតិ
 បទហតិ ឯវម្យំ អលីនចិត្តោ អកុសីតុត្ថំ ។

១. ម. ភិក្ខុ ។

ខន្ធវិសាខាសុត្តន្តបិដក

ដោយសេចក្តីព្យាយាមរបស់បុរស ដោយសេចក្តីប្រឹងប្រែងរបស់បុរស បើ
 ភាគមិនទាន់សម្រេច ទ្វារក្នុងនោះទេ នឹងមិនបញ្ចប់ទ្វារព្យាយាម
 ឡើយ បុគ្គលមានចិត្តមិនញ្ញាត ជាអ្នកប្រព្រឹត្តមិនខ្វល ដោយវិធីយ៉ាងនេះ
 ក៏មាន ។ បុគ្គលផ្ដន្ទចិត្ត តាំងចិត្តថា ចិត្តរបស់ភាគាអញ មិនទាន់រួច
 ចាកភាសវៈ ព្រោះមិនប្រកាន់វា ផលបណ្តា ភាគាអញនឹងមិនខ្វលាយ
 ក្នុងមកថានោះ បុគ្គលមានចិត្តមិនញ្ញាត ជាអ្នកប្រព្រឹត្តមិនខ្វល ដោយ
 វិធីយ៉ាងនេះក៏មាន ។ បុគ្គលផ្ដន្ទចិត្ត តាំងចិត្តថា

កាលបើសេចក្តីល្អ មិនទាន់ដកចេញទេ ភាគាអញ

នឹងមិនស៊ី នឹងមិនផឹក នឹងមិនចេញអំពីវិហារ ទាំង

នឹងមិនដាក់ទូចេញផ្ទាំង (ទ្រព្យ) ឡើយ ។

បុគ្គល មានចិត្តមិនញ្ញាត ជាអ្នកប្រព្រឹត្តមិនខ្វល ដោយវិធីយ៉ាងនេះ
 ក៏មាន ។ បុគ្គលផ្ដន្ទចិត្ត តាំងចិត្តថា បើចិត្តរបស់ភាគាអញ នឹង
 មិនទាន់រួច ចាកភាសវៈ ព្រោះមិនប្រកាន់វា ផលបណ្តា ភាគាអញ
 នឹងមិនប្រាក ចាកភាសនៈនេះ ផលបណ្តា បុគ្គលមានចិត្តមិន
 ញ្ញាត ជាអ្នកប្រព្រឹត្តមិនខ្វល ដោយវិធីយ៉ាងនេះ ក៏មាន ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សូត្របិដក

ន កាភាហំ ឥមន្តា ចន្តរា និរោហិស្សមិ វិហារា
 ឯក្ខមិស្សមិ អន្ធរយោតា ឯក្ខមិស្សមិ ចាសាទា
 ឯក្ខមិស្សមិ ហធិយា ឯក្ខមិស្សមិ កុហាយ ឯ-
 ក្ខមិស្សមិ លេណា ឯក្ខមិស្សមិ ក្កជយា ឯក្ខ-
 មិស្សមិ ក្កជាតារា ឯក្ខមិស្សមិ អដ្ឋា ឯក្ខមិ-
 ស្សមិ មាឡា ឯក្ខមិស្សមិ ឧទ្ធអ្នា ឯក្ខមិស្សមិ
 ឧបដ្ឋានសាលាយ ឯក្ខមិស្សមិ មណ្ឌា ឯក្ខ-
 មិស្សមិ វុត្តម្ភលា ឯក្ខមិស្សមិ យោវ មេ ន
 អនុចាធាយ អាសវេហំ ចិន្តិ វិមុត្តិស្សតិច្ចិ ចិន្តិ
 បក្កល្ហាតិ បទហតិ វេជ្ជិ អលីនចិន្តោ អកុសីត-
 វុត្តិ ។ ឥមស្មីយេវ បុព្វល្ហាសមយេ អរិយធម៌ កា-
 ហិស្សមិ សមាហិស្សម អនិក្ខមិស្សមិ ជុសយិ-
 ស្សមិ សច្ចិកាវិស្សមិច្ចិ ចិន្តិ បក្កល្ហាតិ បទហតិ
 វេជ្ជិ អលីនចិន្តោ អកុសីតវុត្តិ ។ ឥមស្មីយេវ
 មជ្ឈន្តិកាសមយេ សាយល្ហាសមយេ បុរេភត្តិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សូត្របិដក

បុគ្គលផ្គត់ចិត្ត តាំងចិត្តថា អាត្មាអញនឹងមិនចុះអំពីច្រើននេះ មិន
 ចេញអំពីហារនេះ មិនចេញអំពីអន្ធរយោតានេះ មិនចេញអំពីប្រាសាទ
 នេះ មិនចេញអំពីប្រាសាទមានជ្រុង ៤ នេះ មិនចេញអំពីគុហានេះ
 មិនចេញអំពីគុកនេះ មិនចេញអំពីកុដិនេះ មិនចេញអំពីផ្ទះមានកំពូល
 នេះ មិនចេញអំពីចម្កេះ មិនចេញអំពីពេជ្រនេះ មិនចេញអំពីពេជ្រ
 ដោលនេះ មិនចេញអំពីទ្រព្យផ្សេងៗសាលានេះ មិនចេញអំពីបណ្តុបនេះ
 មិនចេញអំពីគល់ឈើនេះ បើចិត្តរបស់អាត្មាអញមិនទាន់ច្បាស់ថាៈ
 តាំងច្បាយ ព្រោះមិនប្រកាន់ថា បុគ្គលមានចិត្តមិនច្បាស់ ជាអ្នកប្រព្រឹត្ត
 មិនខ្វល់ ដោយវិធីយ៉ាងនេះក៏បាន ។ បុគ្គលផ្គត់ចិត្ត តាំងចិត្តថា អាត្មា
 អញនឹងទាមទារ នឹងប្រមូលមក នឹងត្រាស់ដឹង នឹងពាល់ត្រូវ នឹងធ្វើឱ្យ
 ដាក់ច្បាស់ ខ្លាចអាយធម៌ ឱ្យទាន់ក្នុងបុព្វល្ហាសមយេនេះ បុគ្គលមានចិត្ត
 មិនច្បាស់ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តមិនខ្វល់ ដោយវិធីយ៉ាងនេះក៏បាន ។ បុគ្គល
 ផ្គត់ចិត្ត តាំងចិត្តថា អាត្មាអញនឹងទាមទារ នឹងប្រមូលមក នឹងត្រាស់
 ដឹង នឹងពាល់ត្រូវ នឹងធ្វើឱ្យដាក់ច្បាស់ ខ្លាចអាយធម៌ ឱ្យទាន់
 ក្នុងវេលាវេជ្ជក្រនេះ ក្នុងវេលាវេជ្ជសៀលនេះ ក្នុងវេលាមុនកក្កានេះ

វត្តវិហារសុត្តន្តបិដក

បញ្ចកត្តំ បុរិមយាមេ មជ្ឈិមយាមេ បច្ឆិមយាមេ
 កាវេន្យ ធិរុណ្ណ វិស្ស ហេមន្តេ កំភ្លេ បុរិមេ វិយោ-
 ទន្ធ មជ្ឈិមេ វិយោទន្ធ បច្ឆិមេ វិយោទន្ធ អវិ-
 យធម្មំ អាហរិស្សាមំ សមាហរិស្សាមំ អធិកច្ឆិស្សាមំ
 ជុសយិស្សាមំ សច្ចិករិស្សាមិកំ ចំត្តិ បត្តិល្អាតំ
 បទហតិ ឯវម្យិ អលីទចិក្កោ អកុស័តុវត្ថិ ។

[៣៩២] ឧទ្ទិដ្ឋន្តោ វាមគល្យបមន្នោតិ ឧទ្ទិ-
 ដ្ឋន្តោតិ សោ បាទុកសម្ពុត្តោ ឧទ្ទិសមាធានោ
 អហោសិ កុសលេសុ ធម្មេសុ អវដ្ឋិតសមាធានោ
 កាយសុចរិតេ វិជ្ជសុចរិតេ មនោសុចរិតេ នាទសិ-
 វិការេ សីលសមាធានេ ទោសធម្មករេសេ មេត្តេ-
 យ្យតាយ យេត្តេយ្យតាយ សាមញ្ញតាយ ប្រឡាញ-
 តាយ កុលេ វេជ្ជាបចាយិកាយ អញ្ញតញ្ញត-
 វេសុ អធិកុសលេសុ ធម្មេសុតិ ឧទ្ទិដ្ឋន្តោ ។

វត្តវិហារសុត្តន្តបិដក

ក្នុងវិហារក្រោយអក្ខន្ធៈ ក្នុងបថមយាមនៈ ក្នុងមជ្ឈិមយាមនៈ ក្នុង
 បច្ឆិមយាមនៈ ក្នុងវិហារនៈ ក្នុងវិហារនៈ ក្នុងវិស្សនៈ ក្នុង
 ហេមន្តៈ ក្នុងកំភ្លេនៈ ក្នុងចំណែកបថមវិយាមនៈ ក្នុងចំណែក
 មជ្ឈិមវិយាមនៈ ក្នុងចំណែកបច្ឆិមវិយាមនៈ បុគ្គលបានចំណង់នូវព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នក
 ប្រតិក្កម្មនិម្មិត ដោយវិធីយ៉ាងនេះក៏មាន ។

[៣៩២] អធិប្បាយពាក្យថា មានព្យាយាមមាំ បរិបូណ៌ដោយ
 កំលាំងចិត្តនឹងកំលាំងកាយ គ្រងពាក្យថា មានព្យាយាមមាំ សេចក្តីថា
 ព្រះបាទកុសម្ពុត្តនោះ ជាអ្នកមានការសមាធានមាំ ក្នុងកុសលធម៌
 មានការសមាធានខ្លាំងខ្លួន ក្នុងកាយសុចរិត ក្នុងវិជ្ជសុចរិត ក្នុងមនោ-
 សុចរិត ក្នុងការវេទនាវេលក ក្នុងការសមាធានសីល ក្នុងការត្រា-
 វេសុ ក្នុងការជាអ្នកគោរពមាតា ក្នុងការជាអ្នកគោរពបិតា
 ក្នុងការជាអ្នកគោរពសមណៈ ក្នុងការជាអ្នកគោរពព្រាហ្មណ៍ ក្នុង
 សេចក្តីគោរពបុគ្គលជាច្បងក្នុងព្រឹត្តិ ក្នុងចម្លើយនាំច្បាយជាអធិកុសល
 ណាមួយ ហេតុនោះ (លោកគោលថា) មានព្យាយាមមាំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បដិសេស

ជាមតល្លបបន្នោតិ សោ បទ្វេកសម្ពុដ្ឋោ ជាមេឧ
 ក តលេឧ ច វិរិយេឧ ច បរត្តមេឧ ច ឧបេកា
 ហោតិ សមុបេកា ឧបាគកោ សមុបាគកោ
 ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមបន្នាកកោតិ ធន្ន្និក្ករោ
 ជាមតល្លបបន្នោ ។ ឯកោ ចរ ទក្កវិសាលា-
 កម្មោ ។ តេជាហ សោ បទ្វេកសម្ពុដ្ឋោ

អាទិវិរិយោ បរមតុបត្តិយា

អលីនចិត្តា អកុសីតវុត្តិ

ធន្ន្និក្ករោ ជាមតល្លបបន្នោ

ឯកោ ចរ ទក្កវិសាលាកម្មោតិ ។

[៣៦៣] បដិសល្លាដំ ឈានមវិញ្ញាណោ

ឧបេសុ ចិច្ចិ អនុធម្មទាវ

អាដិទំ សម្មសីតា កវេសុ

ឯកោ ចរ ទក្កវិសាលាកម្មោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បដិសេស

ភាគ្យថា បរិបូណ៌ដោយកម្លាំងចិត្តនឹងកម្លាំងកាយ បានសេចក្តីថា ព្រះ
 បច្ចេកសម្ពុដ្ឋានោះ ដល់ ដល់ព្រម មកដឹក មកជិតព្រម ចូលដល់ ចូល
 ដល់ព្រម ប្រកបដោយកម្លាំងចិត្តផង កម្លាំងកាយផង ក្សាយាមផង
 សេចក្តីប្រឹងប្រែងផង ហេតុនោះ (លោកៈពាលថា) មានក្សាយាមចាំ
 បរិបូណ៌ដោយកម្លាំងចិត្តនឹងកម្លាំងកាយ ។ ឆប្បិប្រត្តិម្នាក់ឯង ដូច
 កុយរោស ។ ហេតុនោះ ព្រះបច្ចេកសម្ពុដ្ឋានោះ គោលថា

បុគ្គលប្រាព្វក្សាយាម ដើម្បីសម្រេចនូវប្រយោជន៍

ដ៏ខ្ពង់ មានចិត្តមិនឆ្កោក ជាអ្នកប្រត្តិមិនខ្វល់

មានក្សាយាមចាំ បរិបូណ៌ដោយកម្លាំងចិត្តនឹងកម្លាំង

កាយ ឆប្បិប្រត្តិម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។

[៣៦៤] បុគ្គលមិនលះបង់ ខ្លាចសេចក្តីផង ខ្លាចយាមផង

ជាអ្នកប្រត្តិមិនបន្ទាប់បន្សំ ក្នុងធម៌ចាំឱ្យយ អស់

កាលជាខ្ញុំ ចំពោះលាឃើញរោសក្នុងភពចាំឱ្យយ

ឆប្បិប្រត្តិម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។

វគ្គវិសោធនសម្ព័ន្ធទ្រព្រឹត្តិ

[៣៦៦] បដិសណ្ឋានំ ឈានមវិក្ខាមាដោតិ លោ
 បទ្វេកសម្ពុត្តោ បដិសណ្ឋាតាហមោ ហេតុំ បដិស-
 ណ្ឋានតោ អដ្ឋង្គំ ចេតោសមមេមទុយុត្តោ អនិកក-
 តជ្ឈានោ ឈានមវិក្ខាតិ(*) អទុប្បន្នស្ស វា បថម-
 ស្ស ឈានស្ស ទុប្បាធាយ យុត្តោ បយុត្តោ
 សិយុត្តោ អាយុត្តោ សមាយុត្តោ អទុប្បន្នស្ស វា
 ទុតិយស្ស ឈានស្ស អទុប្បន្នស្ស វា តតិយស្ស
 ឈានស្ស អទុប្បន្នស្ស វា តតុត្ថស្ស ឈានស្ស
 ទុប្បាធាយ យុត្តោ បយុត្តោ សិយុត្តោ អាយុត្តោ
 សមាយុត្តោតិ ឯវិ ឈានមវិក្ខាតិ ។ អថវា ទុប្បន្នំ
 វា បថមំ ឈានំ អាសេវតិ ការវតិ តហុលីកាកេតិ
 ទុប្បន្នំ វា ទុតិយំ ឈានំ ទុប្បន្នំ វា តតិយំ ឈានំ
 ទុប្បន្នំ វា តតុត្ថំ ឈានំ អាសេវតិ ការវតិ តហុលី-
 កាកេតិ ឯវម្យំ ឈានមវិក្ខាតិ បដិសណ្ឋានំ
 ឈានមវិក្ខាហិលោ ។

* ម. បដិកកតជ្ឈានោ វិស្សង្គាយ សន្មត្តោ ព្រហ្មោត សុត្តោ ឈានំ ឈានតោ
 ធននមយុត្តោ សទ្ធនមយុត្តោ បដិសណ្ឋានំ ។ ឈានមវិក្ខាមាដោតិ លោ បទ្វេកសម្ពុត្តោ
 ទ្រព្វំ ការណេហិ ឈានំ ដេវាធិនំ ទិស្សន្តិ ។

វគ្គវិសោធនសម្ព័ន្ធទ្រព្រឹត្តិ

[៣៦៧] ពាក្យថា មិនលះបង់ ខ្ញុំការសម្ងំផង ខ្ញុំឈានផង
 អត់ប្បាយថា ព្រះបរមោកសម្ពុត្តោនោះ ជាអ្នកមានការសម្ងំជាទីគ្រេកអរ គ្រេក
 អរក្នុងការសម្ងំ ប្រកបរឿយៗខ្ញុំចោរភាសាចេះភាសាក្នុង មិនធ្វើឈាន
 ទ្រព្វបូកចុះ មិនលះបង់ឈាន ប្រកប ប្រកបរឿយៗ ប្រកបព្រម
 ប្រកបមិនដាច់ ប្រកបមិនដាច់ព្រម ដើម្បីធ្វើបឋមជ្ឈានដែលមិនទាន់
 កើតឡើងកើតឡើង ឬប្រកប ប្រកបរឿយៗ ប្រកបព្រម ប្រកបមិនដាច់
 ប្រកបមិនដាច់ព្រម ដើម្បីធ្វើទុតិយជ្ឈានដែលមិនទាន់កើត ឬតតិយ-
 ជ្ឈានដែលមិនទាន់កើត ឬតតុត្ថជ្ឈានដែលមិនទាន់កើត ឡើងកើតឡើង
 ហេតុនោះ ឈ្មោះថាមិនលះបង់ខ្ញុំឈាន យ៉ាងនេះឯង ។ មួយទៀត
 ព្រះបរមោកសម្ពុត្ត សេត ចម្រើន ធ្វើឡើងច្រើន ខ្ញុំបឋមជ្ឈាន ដែល
 កើតឡើងហើយ ឬសេត ចម្រើន ធ្វើឡើងច្រើន ខ្ញុំទុតិយជ្ឈានដែល
 កើតឡើងហើយ ឬតតិយជ្ឈានដែលកើតឡើងហើយ ឬតតុត្ថជ្ឈានដែល
 កើតឡើងហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា មិនលះបង់ខ្ញុំឈាន យ៉ាងនេះ
 ក៏បាន ហេតុនោះ (លោករោលថា) មិនលះបង់ ខ្ញុំការសម្ងំផង
 ខ្ញុំឈានផង ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខបិដក

[៣៦៤] ធម្មេសុ ធិតុំ អនុទម្មចារឹក ធម្មា វុទ្ធនិ
 ធម្មា ភោ សតិប្បដ្ឋានា ។ បេ ។ អវិយោ អដ្ឋង្គិកោ
 មក្កោ ។ កកមេ អនុទម្មា ។ សមាបដិបតា អនុ-
 លោមប្បដិបតា អបទុច្ចកប្បដិបតា អនុត្តប្បដិបតា
 ធម្មានុទម្មប្បដិបតា សីលេសុ បរិបូរណារិកា វុទ្ធនិ-
 យេសុ កុត្តនាវតា ភោជនេ មក្កញ្ញតា ជាករិយានុ-
 យោតោ សតិសម្បជញ្ញំ វិមេ វុទ្ធនិ អនុទម្មា ។
 ធម្មេសុ ធិតុំ អនុទម្មចារឹក ធម្មេសុ ធិតុកាលំ^(១)ស-
 តតិ សមិតិ អញ្ចកិណ្ឌិ^(២) ចោទានុចោទំ ឧទកុម្ម-
 ជានិ អវិច្ចិ^(៣) សន្តតិ សហិតិ ធុសិតិ បុរេកត្តំ បច្ឆា-
 កត្តំ បុរិមយាមេ មជ្ឈិមយាមេ បច្ចិមយាមេ កាឡេ
 ដុល្លោ វិស្សេ យោមាទ្គ កិម្ពេ បុរិម វិយោទទេ
 មជ្ឈិមេ វិយោទទេ បច្ចិមេ វិយោទទេ ទតិ វិចារតិ
 វិយាតិ វិក្កតិ ចាលេតិ យលេតិ យាលេតិ ធម្មេសុ
 ធិតុំ អនុទម្មចារឹ ។

១ ធិតុកាលំ ធិតុកាលំ វិស្សេ ។ ២ ធិតុកាលំ ។ ៣ ធិតុកាលំ អវិច្ចិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខបិដក

[៣៦៥] ភាគ្យថា ជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌បន្ទាប់បន្សំ ក្នុងធម៌ទាំង
 ឡាយអស់កាលជាដំបូង អធិប្បាយថា សតិប្បដ្ឋាន ៤ ។ បេ ។ មគ្គប្រកប
 ដោយអង្គ ៨ ជីវ្រសីរ ហៅថា ធម៌ ។ ធម៌បន្ទាប់បន្សំ តើដូច
 ម្តេច ។ ការប្រតិបត្តិត្រូវ ការប្រតិបត្តិជាអនុលោម ការប្រតិបត្តិមិន
 មានខំខាស់ ការប្រតិបត្តិត្រូវតាមប្រយោជន៍ ការប្រតិបត្តិផ្លូវធម៌តាមធម៌
 កាលបំពេញក្នុងសីលទាំងឡាយ ការគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងវុទ្ធនិយ ការស្តាប់
 ប្រធានក្នុងភោជន ការប្រកបរឿយ ។ ខ្ញុំសេចក្តីកាត់ចេញ សតិទីត
 សម្បជញ្ញាៈ ទាំងនេះហៅថា ធម៌បន្ទាប់បន្សំ ។ ភាគ្យថា ជាអ្នកប្រព្រឹត្ត
 ធម៌បន្ទាប់បន្សំ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ អស់កាលជាដំបូង បានសេចក្តីថា
 ចរ គ្រប់ ទៅ ប្រព្រឹត្ត ក្បែរ យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ក្នុងធម៌ទាំង
 ឡាយ អស់កាលជាដំបូង រឿយ ។ ជាប់គ មិនដាច់ ញយ ។ មិនល្បោះ
 ជាប់មិនដាច់ ជាប់គ ជិតស្និទ្ធ វេលាមុនកត្ត វេលាគ្រាយកត្ត
 បុរិមយាម មជ្ឈិមយាម បច្ចិមយាម រោច រឿត វិស្សទរដូ
 ហេមន្តរដូ តិម្ពរដូ ចំណែកបុរិមវ័យ ចំណែកមជ្ឈិមវ័យ ចំណែក
 បច្ចិមវ័យ ហេតុនោះ (វេលាគ្រាយកត្ត) ជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ បន្ទាប់បន្សំ
 ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ អស់កាលជាដំបូង ។

វគ្គវិសាលាសុត្តន្តបិដក

[៣៦៦] អាធិនវី សម្មសំតា កវេសុតិ សទ្ធ
 សង្ខារា អនិច្ចាតិ អាធិនវី សម្មសំតា កវេសុ សទ្ធ
 សង្ខារា ទុក្ខាតិ សទ្ធ ធម្មា អនត្តាតិ ។ បេ ។
 យន្តិក្ខំ សមុទយធម្មំ សត្វន្តំ ជិវេនធម្មន្តំ អាធិនវី
 សម្មសំតា កវេសុតិ អាធិនវី សម្មសំតា កវេសុ ។
 ឯកោ ធម្ម វគ្គវិសាលាកម្សោ ។ តេជានា សោ
 បច្ចេកសម្ពុត្តោ

បដិសល្លាដំ ឈានមវិញ្ញាណោ
 ធម្មេសុ ធិន្ទំ អនុធម្មតាវី
 អាធិនវី សម្មសំតា កវេសុ
 ឯកោ ធម្ម វគ្គវិសាលាកម្សោតិ ។

[៣៦៧] ភក្កាភ្នាយំ បក្ខយំ អប្បមន្តោ
 អនេលម្ពតោ សុតាវា សតិមា
 សង្ខារធម្មោ ជិយតោ បដាធនា
 ឯកោ ធម្ម វគ្គវិសាលាកម្សោ ។

វគ្គវិសាលាសុត្តន្តបិដក

[៣៦៦] ពាក្យថា ពិចារណាយិញ្ញាបោស ក្នុងភពតាំងឡាយ គឺ
 ពិចារណាយិញ្ញាបោសក្នុងភពថា សង្ខារតាំងត្រង់មិនទៀង ថា សង្ខារ
 តាំងត្រង់ជាខ្ពុក ថា ធម៌តាំងត្រង់ជាអនត្តា ។ បេ ។ ពិចារណាយិញ្ញា
 បោសក្នុងភពថា ធម្មជាតិណាមួយមានការកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិ
 តាំងអស់នោះ មានការលេច់ចេញជាធម្មតា ហេតុនោះ (លោកពោល
 ថា) ពិចារណាយិញ្ញាបោសក្នុងភពតាំងឡាយ ។ ធម្មប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង
 ដូចកុយរោស ។ ហេតុនោះ ព្រះបច្ចេកសម្ពុត្តនោះ កោលថា

បុគ្គលមិនលះបង់ ឲ្យការសង្ស័យ ឲ្យឈានផង ជាអ្នក
 ប្រព្រឹត្តធម៌បន្ទាប់បន្សំ ក្នុងធម៌តាំងឡាយ អស់កាល
 ជាមិច្ឆា ពិចារណាយិញ្ញាបោស ក្នុងភពតាំងឡាយ
 ធម្មប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។

[៣៦៧] បុគ្គលកាលប្រាថ្នាឲ្យការអស់ភក្កា ជាអ្នកមិន
 ប្រហែស មិនល្ងង់ទៀត ជាអ្នកចេះដឹង មានស្មារតី
 មានធម៌ពិចារណាហើយ ជាអ្នកទៀងទាត់ មាន
 ក្បាយម ធម្មប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុព្វបទសោ

[៣៦៨] កណ្តាត្ថយំ បត្ថយំ អប្បមន្តោតិ
 កណ្តាតិ វុច្ចកណ្តា សទ្ធកណ្តា កទ្ធកណ្តា វស-
 កណ្តា ជាដ្ឋកណ្តា ធម្មកណ្តា ។ កណ្តាត្ថយំ
 បត្ថយន្តំ វាកត្ថយំ ឆោសត្ថយំ មោហត្ថយំ ធម៌-
 ត្ថយំ ឧបបត្តិត្ថយំ បដិសន្ធិត្ថយំ កវត្ថយំ(១)
 សំសារត្ថយំ វដ្តត្ថយំ វដ្តន្តោ(២) បត្ថយន្តោ អភិជ-
 ប្បន្តោតិ កណ្តាត្ថយំ បត្ថយំ ។ អប្បមន្តោតិ សោ
 បរេកាសម្ពុទ្ធា សក្កាច្ចការី សាវត្ថុការី ។ បេ ។
 អប្បមន្តោ កុសលេសុ ធម្មេស្លតិ កណ្តាត្ថយំ
 បត្ថយំ អប្បមន្តោ ។

[៣៦៩] អនេលម្ពតោ សុត្តា សតិមាតិ អនេ-
 លម្ពតោតិ សោ បរេកាសម្ពុទ្ធា បណ្ឌិតោ បញ្ញាវ
 កុដិមា ញាណំ វិការី មេធាវិតិ អនេលម្ពតោ ។

១. ម. អសវត្ថយំ ។ ២. ម. ឧត្តោ ។ សាវត្ថុ ចិរោយន្តោតិ វិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ស្សបុព្វបទសោ

[៣៦៨] អធិប្បាយពាក្យថា កាលប្រាថ្នាឱ្យការអស់កណ្តា ជា
 អ្នកមិនប្រហែស គ្រងពាក្យថា កណ្តា បានដល់វុច្ចកណ្តា សទ្ធកណ្តា
 កទ្ធកណ្តា វសកណ្តា ជាដ្ឋកណ្តា ធម្មកណ្តា ។ ពាក្យថា កាល
 ប្រាថ្នាឱ្យការអស់កណ្តា គឺកាលប្រាថ្នា បំប៉ន ឆ្លងបំណង ឱ្យ
 ការអស់ធនៈ ការអស់ចោសៈ ការអស់មោហាៈ ការអស់ភិក្ខុ ការ
 អស់ឧបេក្ខិ ការអស់បដិសន្ធិ ការអស់ភព ការអស់សង្ខារ ការអស់
 វដ្តៈ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) កាលប្រាថ្នាឱ្យការអស់កណ្តា ។
 ពាក្យថា ជាអ្នកមិនប្រហែស គឺព្រះបរមេសម្ពុទ្ធនោះ ជាអ្នកច្នៃសេចក្តី
 នោរោ ។ បេ ។ ជាអ្នកមិនប្រហែសក្នុងកុសលចម្រើនវិជ្ជា ហេតុនោះ
 (លោកពោលថា) កាលប្រាថ្នាឱ្យការអស់កណ្តា ជាអ្នកមិនប្រហែស ។

[៣៦៩] អធិប្បាយពាក្យថា មិនល្ងង់ទេ ជាអ្នកចេះដឹង មាន
 ញាតិ គ្រងពាក្យថា មិនល្ងង់ទេ គឺព្រះបរមេសម្ពុទ្ធនោះ ជាបណ្ឌិត មាន
 ប្រាថ្នា មានការក្រសើរដឹង មានញាណ មានការភ័ស្តុដឹង មានប្រាថ្នា
 ជាគ្រឿងទម្លាយភិលេស ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មិនល្ងង់ទេ ។

ទន្ទ្រវិហារសុត្តន្តបិដក

សុត្តន្ត ហេតុ បច្ចេកសម្ពុទ្ធោ ពហុស្សុតោ ហោតិ
 សុត្តន្តោ សុត្តន្តនិយមោ យេ នេ ធម្មា អាទិកា-
 ល្យាណា បដ្ឋេកល្យាណា បរិយោសាទកល្យាណា
 សាគ្គា សត្យក្ខន្ធា កេវលបរិផុល្លំ បរិសុទ្ធំ
 ត្រឡប់វិយំ អតីតនិព្វិន្ទំ តត្ថវចារស្ស ធម្មា ពហុស្សុតោ
 ហោតិ ធម្មា វចនា បរិច្ចតា ឧបសាទុបេក្ខិតា
 និព្វិយា សុច្ឆន្ទវិជ្ជាតិ សុត្តន្ត ។ សតិមាតិ ហេតុ
 បច្ចេកសម្ពុទ្ធោ សតិមា ហោតិ បរមេន សតិទេប-
 ក្កេន សមដ្ឋានតោ ចិរកតម្យំ ចិរកាសិតម្យំ សរ-
 ភាតិ អនេលម្ភតោ សុត្តន្ត សតិមា ។

[៣៧០] សង្ខាតនិយមោ ចិយតោ បដិច្ចនិក
 សង្ខាតនិយមោ វុទ្ធិតិ ញាណំ យា បញ្ញា បដិច្ចនា
 ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិជយោ សង្ខាតនិយមោ ។

ទន្ទ្រវិហារសុត្តន្តបិដក

ពាក្យថា ជាអ្នកចេះដឹង គឺព្រះបរមោសម្ពុទ្ធនោះ ជាពហុស្សុត ច្រើនបំផុត
 ចំណេះ សង្ឃនាំចំណេះ ពួកធម៌ណាដែលស្តង់ដារដើម ល្អកណ្តាល
 ល្អបំផុត ប្រកបដោយអត្ថ ប្រកបដោយព្យញ្ជនៈ ប្រកាសនូវព្រហ្ម-
 ចរិយធម៌ ដ៏បរិសុទ្ធ បរិបូណ៌ គេញលេញ ពួកធម៌មានសភាពដូច្នេះ
 គឺព្រះបរមោសម្ពុទ្ធនោះ បានចេះចាំច្រើន បានច្រើនទុក ជាស្តាប់
 រត់រាត់ ចូលចិត្តច្បាស់លាស់ ចាប់ផ្តើមដោយខ្លី ហេតុនោះ (លោក
 កោលថា) ជាអ្នកចេះដឹង ។ ពាក្យថា មានស្មារតី គឺព្រះបរមោ-
 សម្ពុទ្ធនោះ មានស្មារតី ប្រកបដោយសតិវិជ្ជាប្រាជ្ញាជាគ្រឿងកេរ្តិ៍ខ្លួន
 ជីវិតក្រៃលែង ជាអ្នករកឃើញនូវអំពើដែលធ្វើយូរហើយផង នូវសំនីដែល
 កោលយូរហើយផង ហេតុនោះ (លោកកោលថា) មិនល្ងង់ទេ ជា
 អ្នកចេះដឹង មានស្មារតី ។

[៣៧១] ពាក្យថា មានចម្លងចារណាហើយ ជាអ្នកទៀង
 ទាត់ មានព្យាយាម អធិប្បាយថា ញាណ លោក ហៅថា
 ធម៌ដែលចំណារណាហើយ បានដល់ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់
 ។ បេ ។ ការដឹងច្រើន ការចំណារណាទូទាំង ការយល់ត្រូវ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសិទ្ធសោ

សង្ខាតន្ទោតិ សោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធា សង្ខាតន្ទោ
 ញាតន្ទោ តុលិតន្ទោ តិរិតន្ទោ វិក្ខតន្ទោ វិកា-
 វិតន្ទោ សទ្ធ សង្ខាត អបិប្បាតិ ។ បេ ។ យេតិពុំ
 សមុទយនម្ពំ សព្វន្តំ និរោធនម្ពំ សង្ខាតន្ទោ
 ញាតន្ទោ តុលិតន្ទោ តិរិតន្ទោ វិក្ខតន្ទោ
 វិកាវិតន្ទោ ។ អដក តស្ស បច្ចេកសម្ពុទ្ធស្ស
 ទទ្ធា សង្ខាតា^(១) ជាតុយោ សង្ខាតា អាយតនានិ
 សង្ខាតានិ កតិយោ សង្ខាតា ឧបបត្តិយោ សង្ខាតា
 បដិសន្ធិយោ សង្ខាតា ភវ សង្ខាតា សំសារា
 សង្ខាតា វដ្តា សង្ខាតា ។ អដក បច្ចេកសម្ពុទ្ធា
 ទទ្ធបរិយន្តោ មិគោ ជាតុបរិយន្តោ មិគោ អាយត-
 នបរិយន្តោ មិគោ កតិបរិយន្តោ មិគោ ឧបបត្តិបរិ-
 យន្តោ មិគោ បដិសន្ធិបរិយន្តោ មិគោ ភវបរិយន្តោ
 មិគោ សំសារបរិយន្តោ មិគោ វដ្តបរិយន្តោ មិគោ
 សង្ខារបរិយន្តោ មិគោ អន្តិមភវេ មិគោ អន្តិមនេ-
 ហនភោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធា ។

១. អ. សង្ខាតា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធសិទ្ធសោ

ភាស្យថា មានធម៌ពិចារណាហើយ គឺព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធានោះ មានធម៌
 ពិចារណាហើយ មានធម៌ដឹងហើយ មានធម៌ថ្វីដឹងហើយ មានធម៌ត្រៃ
 វិវេហើយ មានធម៌ច្បាស់ហើយ មានធម៌ធ្វើឱ្យកើតប្រាកដហើយថា
 សង្ខារទាំងឡាយនោះ ។ បេ ។ មានធម៌ពិចារណាហើយ មានធម៌
 ដឹងហើយ មានធម៌ថ្វីដឹងហើយ មានធម៌ត្រៃវិវេហើយ មានធម៌ច្បាស់
 ហើយ មានធម៌ធ្វើឱ្យកើតប្រាកដហើយថា ធម្មជាតិណាមួយមានការ
 កើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ មានការលេចនៅវិញជា
 ធម្មតា ។ មួយទៀត ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធានោះ បានពិចារណាទទ្ធិ ពិចារ-
 ណាជាតុ ពិចារណាអាយតនៈ ពិចារណាភតិ ពិចារណាឧបបត្តិ ពិចារ-
 ណាបដិសន្ធិ ពិចារណាភត ពិចារណាសន្ធិវា ពិចារណាវដ្តៈ ។ មួយ
 ទៀត ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធបិតនៅក្នុងទីបំផុតនៃទទ្ធិ បិតនៅក្នុងទីបំផុតនៃជាតុ
 បិតនៅក្នុងទីបំផុតនៃអាយតនៈ បិតនៅក្នុងទីបំផុតនៃភតិ បិតនៅក្នុងទីបំផុត
 នៃឧបបត្តិ បិតនៅក្នុងទីបំផុតនៃបដិសន្ធិ បិតនៅក្នុងទីបំផុតនៃភត បិតនៅ
 ក្នុងទីបំផុតនៃសន្ធិវា បិតនៅក្នុងទីបំផុតនៃវដ្តៈ បិតនៅក្នុងទីបំផុតនៃសង្ខារ
 បិតនៅក្នុងភពជាទីបំផុត ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធច្រឡឹងនូវកាយជាទីបំផុត ។

វត្តសាលាសុត្តន្តបិដក

យស្សាយំ បច្ឆិមតោ កកេ ចរិមោយំ សមុស្សយោ
 ជាតិជកមរណសំសារោ នត្ថំ គស្ស បុព្វតោតិ
 សង្កាតធម្មោ ។ និយតោតំ និយាមា វុទ្ធនំ ចត្តា-
 រោ អរិយមគ្គា ។ ចត្វាហិ អរិយមគ្គេហិ សមញ្ញក-
 តោ និយតោ អរិយមគ្គេហិ និយាមី បក្កោ សម្ម-
 តោ ធុសីតោ សច្ចកតោតិ និយតោ ។ បដា-
 នកតំ បដានំ វុទ្ធតិ វិរិយំ យោ ចេតសោ វិរិយា-
 រម្មោ និក្ខរោ បរក្ករោ ឧស្សហោ ឧស្សន្ទ្រិ
 ជាមោ និកំ អសិដិលបរក្ករោ អនិក្ខន្តច្នូតា អនិ-
 ក្ខិត្តទុរតា ទុរសម្មត្តាហោ វិរិយំ វិរិយទ្រិយំ វិរិយត-
 លំ សម្មាសមាមោ ។ សោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធនោ ឥមំជា
 បដានេន ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបាគតោ សមុបា-
 គតោ ឧបបទ្ទោ សមុបបទ្ទោ សមញ្ញកតោ គស្មា
 សោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធនោ បដានកតិ សង្កាតធម្មោ និយ-
 តោ បដានក ។ ឯកោ ចរ ទត្តវិសាលាកម្មោ ។

វត្តសាលាសុត្តន្តបិដក

ភគវេន ជាវាទីក្រោយ ភគកាយវេន ជាវាទីក្រោយ
 របស់បុគ្គលណា ការអន្តរាល័យទៅកាន់ជាតិ ជកមរណៈ
 អីតទ្រី របស់បុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ
 ហេតុនោះ (លោកកោលថា) មានទម្រង់ចារណាហើយ ។ ពាក្យថា
 ជាអ្នកទៀងទាត់ សេចក្តីថា អរិយមគ្គ ៤ ហៅថា ការទៀងទាត់ ។ បុគ្គល
 ប្រកបដោយអរិយមគ្គ ៤ ឈ្មោះថាជាអ្នកទៀងទាត់ គឺជាអ្នកផល់ ផល់ព្រម
 ពាល់ត្រូវ ធ្វើឲ្យចាត់ច្បាស់ ឲ្យការទៀងទាត់ ដោយអរិយមគ្គទាំង
 ពួក ហេតុនោះ (លោកកោលថា) ជាអ្នកទៀងទាត់ ។ ពាក្យថា
 មានព្យាយាម សេចក្តីថា សេចក្តីប្រឹងប្រែង ហៅថា សេចក្តីព្យាយាម
 បានផល ការប្រាបូព្យាយាមទំនប់ ការប្រឹងប្រែង ការខ្សែខ្សែ ការ
 ឧស្សាហ៍ ការខ្សែឃ្លាត ការសង្វាត ការសង្វាតរាត់ ការមិនបន្ទុះបន្ទុយ
 ព្យាយាម ការមិនដាក់បំណង ការមិនម្នាក់ចុះ ការផ្គត់ផ្គង់ចុះ វិរិយៈ
 វិរិយទ្រិយ វិរិយពលៈ សម្មាសមាមៈ ។ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ ផល
 ផលព្រម មកដឹក មកជីកព្រម ចូលទៅផល់ ចូលទៅផល់ព្រម ប្រកប
 ដោយសេចក្តីព្យាយាមនេះ ហេតុនោះ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ ឈ្មោះថា
 មានព្យាយាម ហេតុនោះ (លោកកោលថា) មានទម្រង់ចារណាហើយ
 ជាអ្នកទៀងទាត់ មានព្យាយាម ។ ឥឡូវប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយហោស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ប្បដិសន្ធិសោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ប្បដិសន្ធិសោ

តេជានោ សោ បទ្ទេកសម្ពុទ្ធោ

ហេតុនោ ព្រះបទ្ទេកសម្ពុទ្ធានោ ភោគថា

កណ្តាត្ថយំ បត្ថយំ អប្បមត្តោ

បុគ្គលប្រាថ្នា ឆ្លូវការសេសកណ្តា ជាអ្នកមិនប្រពៃស

អនេលម្ពតោ សុត្តា សតិមា

មិនល្ងង់ទ្វេរ ជាអ្នកចេះឆ្លើយ មានស្មារតី មានធម៌

សង្ខាតនន្ទោ និយតោ បដានា

គិតរាជការហើយ ជាអ្នកទៀងទាត់ មានក្បាយមាស

ឯតោ នរ ទត្តវិសាលាភាប្បាតិ ។

គប្បីប្រព្រឹត្តទាក់ទង ដូចកុយរោស ។

[៣៧១] សីហោ សន្តេសុ អសន្តសន្តោ

[៣៧១] បុគ្គលអ្នកមិនគង់ស្កត ព្រោះសំឡេងចំងឡាយ

វាតោ ជាលម្អ្និ អសន្តមាតោ

ដូចសីហៈ មិនជាប់ក្នុងជាលដូចរូល មិនទំងន់ដោយ

បទុមីវ កោយេន អសិម្បមាតោ

ទឹកដូចឈូក គប្បីប្រព្រឹត្តទាក់ទង ដូចកុយរោស ។

ឯតោ នរ ទត្តវិសាលាភាប្បាតិ ។

[៣៧២] ពាក្យថា បុគ្គលមិនគង់ស្កត ព្រោះសំឡេងចំងឡាយដូច

[៣៧២] សីហោ សន្តេសុ អសន្តសន្តោតិ
យថា សីហោ មិត្តរាជា សន្តេសុ អសន្តាសី អបរិ-
សន្តាសី អនុត្រាសី អនុត្ថិតោ អនុស្សក្តិ^(១) អនុត្រា-
សោ អភិវុទ្ធ អនុត្តិ អនុត្រាសី អបលាយំ បទ្ទេកស-
ម្ពុទ្ធាបិ សន្តេសុ អសន្តាសី អបរិសន្តាសី អនុត្រា-
សី អនុត្ថិតោ អនុស្សក្តិ អនុត្រាសោ អភិវុទ្ធ អនុត្តិ
អនុត្រាសី អបលាយំ បរិវេណយកេរេវ វិភត្តលោម-
ហំសោ វិហរតីតិ សីហោ សន្តេសុ អសន្តសន្តោ ។

សីហៈ អធិប្បាយថា សីហៈជាស្តេចម្រឹក មិនគង់ស្កត មិនខ្វះ មិន
ញាប់ញ័រ មិនភ្ញាក់ផ្អើល មិនត្រឡប់ មិនរំភើប មិនខ្លាច មិនភិត
ភ័យ មិនស្ងប់ស្ងួន មិនរត់ ព្រោះសំឡេងចំងឡាយ យ៉ាងណាមិញ ឯ
ព្រះបទ្ទេកសម្ពុទ្ធគឺមិនគង់ស្កត មិនខ្វះ មិនញាប់ញ័រ មិនភ្ញាក់ផ្អើល
មិនត្រឡប់ មិនរំភើប មិនខ្លាច មិនភិតភ័យ មិនស្ងប់ស្ងួន មិន
រត់ លះភ័យតូចៗ មិនត្រឡប់ ព្រោះសំឡេងចំងឡាយ ក៏យ៉ាង
នោះដែរ ហេតុនោះ (លោកភោគថា) បុគ្គលមិនគង់ស្កត ព្រោះ
សំឡេងចំងឡាយ ដូចសីហៈ ។

១ ឧ. អនុស្សក្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុរាណសា

[៣៧២] បទុមីវ តោយេន អលិម្បនាឆោតិ
 បទុមី វុច្ចតិ បទុមបុច្ឆិ ។ តោយំ វុច្ចតិ ទុណំ ។
 យថា បទុមបុច្ឆិ តោយេន ន លិម្បយតិ អលិត្តំ
 អនុបលិត្តំ ឯវាទេវ នេ លេថា តណ្ហាលេថា ច
 ទិដ្ឋិលេថា ព ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាលេថា ។ បេ ។
 អយំ ទិដ្ឋិលេថា តស្ស ចក្ខុកសម្ពុទ្ធស្ស តណ្ហា-
 លេថា បហីនោ ទិដ្ឋិលេថា បដិច្ចិស្សន្នោ តណ្ហា-
 លេបស្ស បហីនត្ថា ទិដ្ឋិលេបស្ស បដិច្ចិស្សន្នត្ថា
 សោ ចក្ខុកសម្ពុទ្ធា រូបេ ន លិម្បតិ សន្តេ ន
 លិម្បតិ ។ បេ ។ ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតទេសុ នម្មេសុ ន
 លិម្បតិ ទុបលិម្បតិ អលិត្តោ អនុបលិត្តោ ទិត្តន្តោ
 ទិស្សន្នោ វិប្បមុត្តោ វិសំយុត្តោ វិមវិយាទិកាតេន
 ធម្មសា វិហាតីតិ បទុមីវ តោយេន អលិម្បនាចា ។
 ឯកោ ចរេ ទក្ខវិសាលាកម្សោ ។ តេថាហ សោ
 ចក្ខុកសម្ពុទ្ធា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុរាណសា

[៣៧២] ពាក្យថា មិនទទឹកដោយទឹក ដូចឈូក អនិច្ចរយថា
 ផ្កាឈូក ហៅថា ឈូក ។ ទទឹកៈ ហៅថា ទឹក ។ ផ្កាឈូកមិនជាប់
 មិនប្រឡាក់ មិនជិតដោយដោយទឹក យ៉ាងណាចំពង គ្រឿងប្រឡាក់
 ក៏យ៉ាង គឺ គ្រឿងប្រឡាក់ គិតល្អាត គ្រឿងប្រឡាក់ គឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។
 នេះគ្រឿងប្រឡាក់ គិតល្អាត ។ បេ ។ នេះគ្រឿងប្រឡាក់ គឺទិដ្ឋិ ព្រះ
 ចក្ខុកសម្ពុទ្ធនោះ លះបង់នូវគ្រឿងប្រឡាក់ គិតល្អាត លោសំចោលនូវ
 គ្រឿងប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ ព្រោះវាគលះបង់នូវគ្រឿងប្រឡាក់ គិតល្អាត ព្រោះវា
 លោសំចោល នូវគ្រឿងប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ ព្រះចក្ខុកសម្ពុទ្ធនោះ ទើបមិន
 ប្រឡាក់ក្នុងរូប មិនប្រឡាក់ក្នុងសំឡេង ។ បេ ។ មិនជាប់ មិនជាប់ស្លឹក
 ក្នុងធាតុឈើដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ឬជិត គឺថា លោកមិនប្រឡាក់ មិន
 ជិតដោយ ភាគចេញ ដោយចេញ រូបស្រឡះ មិនប្រកប មានចិត្តមិនសល់
 រស់ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (លោកលោក) មិនទទឹកដោយ
 ទឹក ដូចឈូក ។ គប្បីប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។ ហេតុនោះ
 ព្រះចក្ខុកសម្ពុទ្ធនោះ គោលថា

វគ្គវិសាលាសន្តិក្កេត

សីហោ សុទ្ធសុ អសន្តសន្តោ

វតោ ជាលម្អំ អសន្តមាថោ

បទុមី កោយេន អលិម្បមាថោ

ឯកោ ចរ ទក្ខវិសាលាកច្ឆេតិ ។

(៣៧៩) សីហោ យថា ជាថតលី បសយ្ហ

វតោ មិកាទំ អភិកុយ្យចារិ

សេវេ បន្តាទំ សេនាសនាទំ

ឯកោ ចរ ទក្ខវិសាលាកច្ឆេតិ ។

(៣៨០) សីហោ យថា ជាថតលី បសយ្ហ វតោ

មិកាទំ អភិកុយ្យចារិទំ យថា សីហោ មិកាទំ

ជាថតលី ជាថតុនោ សាទ្ធ តិវត្ថានកតេ បាលោ

អភិកុយ្យ អភិកិច្ចា អន្លោត្តិកា បរិយាទិយិកា

មន្តិកា ចរិតិ វិចារិតិ វិយតិ វត្ថុតិ បាលិតិ យាប-

តិ យាបេតិ ឯវមេវ បេតុកសម្ពុទ្ធាចំ បញ្ញាតលី

វគ្គវិសាលាសន្តិក្កេត

បុគ្គលមិនគង់ស្កន ព្រោះសិរិទ្ធិតាំងឡាយ ដូចសីហា

មិនដាច់ក្នុងដាច ដូចឡូត៍ មិនទំព័រដោយទឹក ដូច

ក្រូច គប្បីប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយ្យមាស ។

(៣៨១) សីហាជាស្កនម្រឹក មានចង្អុលដាក់ម្នាក់ ប្រព្រឹត្ត

គ្របសន្តត់ កំហែង ខ្លួនស្កនតាំងឡាយ យ៉ាងណា

បុគ្គលសេនាសនាទំ ដ៏ស្ងួត ក៏យ៉ាងនោះ គប្បី

ប្រព្រឹត្តទៅម្នាក់ឯង ដូចកុយ្យមាស ។

(៣៨២) តាម្បថ សីហាជាស្កនម្រឹក មានចង្អុលដាក់ម្នាក់ ប្រព្រឹត្ត

គ្របសន្តត់ កំហែង យ៉ាងណា អង្គប្បាយថា សីហាជាស្កនម្រឹក មាន

ចង្អុលដាក់ម្នាក់ មានចង្អុលដាក់ម្នាក់ គម្រាម កំហែង គ្របសន្តត់ កាច់កិន

ញាញ ខ្លួនស្កនច្បាច់តាំងឡើង ចរ គ្រប់ ទៅ ប្រព្រឹត្ត ក្បែរ យាត្រា

ឲ្យយាត្រាទៅ យ៉ាងណាមិញ ឯព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធ មានបញ្ញាដាក់ម្នាក់

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុល្លង្គស្រោ

ចញ្ញាវុដោ សត្វប្បណាត្តនេ ចញ្ញាយ អភិកុយ្យ
អភិកវិទ្យា អដ្ឋោត្តវិទ្យា បរិយាធិបេត្វា បដិទ្វា
ចាតិ វិចារតិ វិវាយតិ វត្តតិ កាលេតិ យេមេតិ
យាមេតិ ធីតិ សីហោ យថា នាមាសំ ចសយ្ហ រាជា
មិកាធិ អភិកុយ្យចារី ។

[៣៧៧] សេវេជ ចន្ទាធិ សេចាសចាធិតិ
យថា សីហោ មិកាធិ អញ្ញាវុដចន្ទាធិ អដ្ឋោ-
ត្តាហត្វា ចាតិ វិចារតិ វិវាយតិ វត្តតិ កាលេតិ
យេមេតិ យាមេតិ ធីតិ ឯវេច ចទ្វេកសម្ពុទ្ធាមិ អញ្ញា-
វុដចន្ទាធិ ចន្ទាធិ សេចាសចាធិ ចជសេវតិ អប្ប-
សន្ទាធិ អប្បនិក្ខេបសាធិ វិជនវាតាធិ មនុស្សរាហ-
សេយ្យកាធិ ចជសល្លាទសាវុច្ឆាធិ ។ សោ ឯកោ
កច្ចតិ ឯកោ តិច្ចតិ ឯកោ ធិសីនតិ ឯកោ
សេយ្យំ កម្សេតិ ឯកោ កាមំ បិណ្ឌាយ ចវិសតិ
ឯកោ ចជក្កមតិ ឯកោ រហោ ធិសីនតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ពុល្លង្គស្រោ

នាធិចញ្ញាជានាវុដ គម្រាម កំហែង គ្របសន្តិកំ កាចកិម ញាញិ ធូរ
សត្វតំក្នុងដោយចញ្ញា ហើយចរ គ្រាច់ ទៅ ប្រព្រឹត្ត ក្សេ យាត្រា
ឲ្យយាត្រាទៅ កំយ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (លោកគោលថា) សីហា
ជាស្តេចជ្រឹក មានចង្អុលដាក់ម្ចាស់ ប្រព្រឹត្តគ្របសន្តិកំ កំហែង យ៉ាង
ណា ។

[៣៧៨] ពាក្យថា សេចាវុសនាសនៈដ៏ស្ងាត់ អធិប្បាយថា
សីហាជាស្តេចជ្រឹក ចូលកាន់ព្រះក្នុងព្រៃ ហើយចរ គ្រាច់ ទៅ ប្រព្រឹត្ត
ក្សេ យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ យ៉ាងណា ឯព្រះចក្ខុសម្ពុទ្ធ កំសេចព្រៃ
ក្នុងព្រៃ ជាសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ មិនមានសំឡេង មិនមានសូរធឹកធឹក
ប្រាសចាកខ្យល់ដែលកើតអំពីសិរីរបស់ជន ជាទីស្ងាត់របស់មនុស្ស គួរ
ដល់ការឆ្ងេនសង្ឃ យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះចក្ខុសម្ពុទ្ធនោះ ដើរម្នាក់ឯង
ឈរម្នាក់ឯង អង្គុយម្នាក់ឯង ស៊ិះម្នាក់ឯង ចូលទៅកាន់ស្រុក ដើម្បី
ចំណុះក្នុងម្នាក់ឯង គ្រឡប់មកវិញម្នាក់ឯង អង្គុយក្នុងទីស្ងាត់ម្នាក់ឯង

ខន្តវិសាលសុន្ទរិយសូត

ឯកោ ចន្តបិ អនិដ្ឋាតិ ឯកោ ចរតិ វិចារតិ
សវិយតិ វត្ថុតិ តាលេតិ យមេតិ យាមេតិ ឆេវេច
បន្ទានិ សេនាសនានិ ។ ឯកោ ចរ ទន្តវិសា-
ណាកប្បោ ។ តេជារា សោ បទ្ទេកសម្ពុទ្ធោ

សីហោ យថា នាវតលី បសយ្ហ

រាជា មិតានិ អតិកុយ្យចារី

សេវេច បន្ទានិ សេនាសនានិ

ឯកោ ចរ ទន្តវិសាលាកប្បោតិ ។

[៣៧៨] មេត្តិ ទេវតំ កុរុណំ វិមុត្តិ

អាសេវមាថោ មុនិគញ កាលេ

សុទ្ធេន លោកេន អវិជ្ជមាថោ

ឯកោ ចរ ទន្តវិសាលាកប្បោ ។

[៣៧៩] មេត្តិ ទេវតំ កុរុណំ វិមុត្តិ អាសេវ-
មាថោ មុនិគញ កាលេតិ សោ បទ្ទេកសម្ពុទ្ធោ
មេត្តាសហគតេន ពេតសា ឯកំ ជិសី ជវិត្វា វិហា-
រតិ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចក្កតំ ភតិ

ខន្តវិសាលសុន្ទរិយសូត

អនិដ្ឋាតេប្រតិមាម្នាក់ឯង ចរ គ្រាប់ ទៅ ប្រព្រឹត្ត រក្សា យាត្រា
ឲ្យយាត្រាទៅ ម្នាក់ឯង ហេតុនោះ (លោកនាលថា) សេនាស្ត្រី
សេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ ។ ឆប្បិប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយមាស ។ ហេតុ
នោះ ព្រះបទ្ទេកសម្ពុទ្ធនោះ ពោលថា

សីហាជាស្តេចម្រឹក មានចង្អុលដាក់ម្នាក់ ប្រព្រឹត្តគ្រប

សន្តិកំ កំហែង ឲ្យសក្កានុពលឲ្យយ យ៉ាងណា បុគ្គល

សេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ ក៏យ៉ាងនោះ ឆប្បិប្រព្រឹត្ត

ម្នាក់ឯង ដូចកុយមាស ។

[៣៨០] បុគ្គលកាលសេនាស្ត្រីមុត្តិ គឺ មេត្តា ទេវតា

កុរុណាវិនិមុត្តិកាក្កកាលន្ទ្រ តែងត្រូវសក្ការោកទាំង

ពួងមិនស្អប់ ឆប្បិប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយមាស ។

[៣៨១] ពាក្យថា កាលសេនាស្ត្រីមុត្តិ គឺមេត្តា ទេវតា កុរុណាវិនិមុត្តិ

ក្នុងកាលន្ទ្រ អនិច្ចារយថា ព្រះបទ្ទេកសម្ពុទ្ធនោះ មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា
ដូចយោគាឧទ័សទី ១ ទិសទី ២ ដូចគ្នា ទិសទី ៣ ដូចគ្នា ទិសទី ៤ ដូចគ្នា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡង្គិយសោ

ឧទ្ធចមោ តិវិយំ សព្វនិ សព្វត្ថកាយ សព្វាវុទ្ធិំ លោ-
 កំ មេត្តាសហគភេទ ធម្មសា វិបុលេន មហាក្ក-
 ភេទ អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ឈេន ជវិត្តា
 វិហាតិ កក្កណាសហគភេទ ធម្មសា មុនិកាសហ-
 គភេទ ធម្មសា ឧបេត្តាសហគភេទ ធម្មសា
 ឯកំ និសំ ជវិត្តា វិហាតិ តថា នុតិយំ តថា តត្ថ-
 យំ តថា ធម្មតំ តតិ ឧទ្ធចមោ តិវិយំ សព្វនិ
 សព្វត្ថកាយ សព្វាវុទ្ធិំ លោកំ ឧបេត្តាសហគភេទ
 ធម្មសា វិបុលេន មហាក្កភេទ អប្បមាណេន អវេ-
 រេន អព្យាបជ្ឈេន ជវិត្តា វិហាតិ មេត្តំ ឧបេត្តា
 កក្កណំ វិមុត្តំ អាសេវនាមោ មុនិកត្ថ កាលេ ។

[៣៨០] សទ្ធន លោកេន អវិជ្ជាមាដោតិ
 មេត្តានិទំ កាវតត្តា យេ ពុទ្ធិមាយ និសាយ
 សត្តា តេ អប្បដិក្កណ ហោន្តិ យេ មជ្ឈិមាយ
 និសាយ សត្តា យេ ឧត្តរាយ និសាយ សត្តា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡង្គិយសោ

មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ដ៏ធំទូលាយ ប្រមាណមិនបាន មិនមានពៀរ
 មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់លោកទាំងមូល ក្នុងទិសទាំងបួន ទិស
 ទាំងក្រោម ទីនៃទិសទាំងដប់ ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបធៀបនឹងសត្វទាំងឡាយ
 ក្នុងទីទាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នេះ មានចិត្តប្រកបដោយករុណា មានចិត្ត
 ប្រកបដោយមុច្ឆិតា មានចិត្តប្រកបដោយទេវតា ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ១
 ទិសទី ២ ដូចគ្នា ទិសទី ៣ ដូចគ្នា ទិសទី ៤ ដូចគ្នា មានចិត្ត
 ប្រកបដោយទេវតា ដ៏ធំទូលាយ ប្រមាណមិនបាន មិនមានពៀរ មិន
 មានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់លោកទាំងមូល ក្នុងទិសទាំងបួន ទិស
 ទាំងក្រោម ទីនៃទិសទាំងដប់ ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបធៀបនឹងសត្វទាំងឡាយ
 ក្នុងទីទាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នេះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) កាល
 សេពឲ្យវិមុត្តិ ភិមេត្តា ទេវតា ករុណានឹងមុច្ឆិតា ក្នុងកាលនោះ ។

[៣៨០] ពាក្យថា តែងត្រូវសត្វលោកទាំងឡាយមិនស្អប់ អតិថយ
 ថា ព្រោះព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ ចម្រើនហើយឲ្យក្រហាយ មានមេត្តា
 ជាដើម ពួកសត្វលោកក្នុងទិសទាំងបួន ពួកសត្វទាំងនោះ វេទនាមិន
 ស្អប់ ពួកសត្វលោក ក្នុងទិសទាំងបួន ពួកសត្វលោក ក្នុងទិសទាំងដប់

វត្តវិសាលាសុត្តន្តបិដក

យេ នក្ខណាយ ធិសាយ សត្តា យេ បុរុគ្គិយាយ
 អនុធិសាយ សត្តា យេ បដ្ឋិមាយ អនុធិសាយ
 សត្តា យេ ឧត្តរាយ អនុធិសាយ សត្តា យេ
 នក្ខណាយ អនុធិសាយ សត្តា យេ អនោគមាយ
 ធិសាយ សត្តា យេ ឧបវិមាយ ធិសាយ សត្តា
 យេ នសសុ ធិសសុ វិធិសសុ សត្តា កេ អប្បជិ-
 កុលា ហោធិ្មំ ។ សទ្ធនំ លោកេន អវុជ្ឈមាថា-
 និ សទ្ធនំ សត្តលោកេន អវុជ្ឈមាថា អប្បជិវុ-
 ជ្ឈមាថា អយដ្ឋិយមាថា អប្បជិហត្ថមាថានិ
 សទ្ធនំ លោកេន អវុជ្ឈមាថា ។ ឯកោ ឈ
 ទក្កវិសាលាកម្មោ ។ តេនាហ សោ បទ្វេកសម្ពុទ្ធា

មេត្តំ ឧបេក្ខំ កុរុណំ វិមុត្តិ
 អានេវមាថា មុនិគត្វ កាលេ
 សទ្ធនំ លោកេន អវុជ្ឈមាថា
 ឯកោ ឈ ទក្កវិសាលាកម្មោនិ ។

វត្តវិសាលាសុត្តន្តបិដក

ពួកសត្វណា ក្នុងទិសទាំងបួន ពួកសត្វណា ក្នុងទិសអឌ្ឍ ពួកសត្វណា
 ក្នុងទិសភាយ័ត្យ ពួកសត្វណា ក្នុងទិសឦសាន ពួកសត្វណា ក្នុងទិស
 ឦសី ពួកសត្វណា ក្នុងទិសទាំងក្រោម ពួកសត្វណា ក្នុងទិសទាំងលើ
 ពួកសត្វណា ក្នុងទិសតូចទិសធំទាំង ១០ ពួកសត្វទាំងនោះ វេទន៍មិន
 ស្គម ។ ពាក្យថា តែងត្រូវសត្វលោកទាំងពួងមិនស្គម បានសេចក្តីថា
 សត្វលោកទាំងពួងមិនទោមនស្ស មិនពាក់អន់ មិនថ្លង់ថ្លាក់ មិនខ្វាក់
 ខ្វប់ ហេតុនោះ (លោកគោលថា) តែងត្រូវសត្វលោកទាំងពួងមិន
 ស្គម ។ ធម្មប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។ ហេតុនោះ
 ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ ពោលថា

បុគ្គលកាលសេនាឧវិមុត្តំ ភី មេត្តា ឧបេក្ខា កុរុណា
 និន្ទមុតេ ក្នុងកាលន្ទ តែងត្រូវសត្វលោកទាំង
 ពួងមិនស្គម ធម្មប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខស្សន្តបិដក

[៣៨១] ភកត្វ ឆោសត្វ បហាយ មោហំ

សន្ទាលយិត្តាន សញ្ញាជនាចំ

អសន្តសំ ជីវិតសន្តយម្ហំ

ឯកោ ចេ ទត្តវិសាលាកប្បោ ។

[៣៨២] ភកត្វ ឆោសត្វ បហាយ មោហន្តំ

ភកន្តំ យោ ឯកោ សាវកោ ។ បេ ។ អភំជ្ឈា

លោកោ អកុសលមូលំ ។ ឆោសន្តំ យោ ចិត្តស្ស

អាយតោ ។ បេ ។ ពស្មិក្កំ អសុភេតោ អនត្តមន-

តា ចិត្តស្ស ។ មោហោតិ ទុក្ខោ អញ្ញាណំ ។ បេ ។

អវិជ្ជាលន្តំ មោហោ អកុសលមូលំ ។ ភកត្វ

ឆោសត្វ បហាយ មោហន្តំ សោ បទ្វេកសម្ពុទ្ធោ

ភកត្វ ឆោសត្វ មោហត្វ បហាយ បដហិត្វា

វិចោធន្វា ត្បន្តិកវិជ្ជា អនោវត្ថុមេត្វាតិ ភកត្វ

ឆោសត្វ បហាយ មោហំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុខស្សន្តបិដក

[៣៨៣] បុគ្គលលរោគៈ ចោសៈ ឆិន្ទិមោហាៈ ចំណយន្ត

សញ្ញាដនៈ វាំងឡាយ មិនគត់ស្លុក ក្នុងការអស់ជីវិត

ឥឡូវប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។

[៣៨៤] អធិប្បាយភាគ្យថា លរោគៈ ចោសៈ ឆិន្ទិមោហាៈ ត្រង់

ភាគ្យថា រោគៈ បានដល់ការត្រេកអរ ការត្រេកអរឡើង ។ បេ ។ អធិប្ប

លោកៈ អកុសលមូល ។ ភាគ្យថា ចោសៈ បានដល់ការគុំគូខ្លាំងចិត្ត

។ បេ ។ ចិត្តភាព ការពេលភាគ្យមិនពិរោះ ភាពខ្លាំងចិត្តមិនត្រេកអរ ។

ភាគ្យថា មោហាៈ បានដល់ការមិនជឿខ្លួន ។ បេ ។ សន្ទុះអិវិជ្ជា មោហាៈ

អកុសលមូល ។ ភាគ្យថា លរោគៈ ចោសៈ ឆិន្ទិមោហាៈ បានសង្ខត្តថា

ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធនោះ លរោគៈ លរោគី បទ្វេបតី ធ្វើឱ្យវិចារ ឱ្យដល់នូវ

ការមិនកើតមាន នូវរោគៈ ចោសៈ ឆិន្ទិមោហាៈ ហេតុនោះ (លោក

ពោលថា) លរោគៈ ចោសៈ ឆិន្ទិមោហាៈ ។

ឧត្តរាសាសន្តរៈ

[៣៨៣] សន្តាលយិទ្ធាន សញ្ញាជនាធិតិ ឧស
 សញ្ញាជនាធិ កាមរកសញ្ញាជនិ មជ្ជិយសញ្ញាជ-
 និ ។ បេ ។ អវិជ្ជាសញ្ញាជនិ ។ សន្តាលយិទ្ធាន
 សញ្ញាជនាធិតិ សញ្ញាជនាធិ សន្តាលយិទ្ធាន
 បដាលយិទ្ធាន សម្បដាលយិទ្ធាន ចជជាត្វាន
 វិជោទន្ទាន ព្យង្គិកវិទ្ធាន អនកាវត្តមេត្វាបាតិ
 សន្តាលយិទ្ធាន សញ្ញាជនាធិ ។

[៣៨៤] អសន្តសំ ជីវិតសង្ខយម្ពិតិ សោ
 បទ្វេកសម្ពុទ្ធា ជីវិតបរិយោសាន អសន្តសំ
 អបរិសន្តសំ អនុប្រាសំ អនុទ្ធិក្កោ អនុស្សតិ
 អនុប្រាសោ អភិរុ អន្ធម្ពិ អនុប្រាសំ អបលាយី
 មហំនកយកេរេវ វិគតលោមហំសោតិ អសន្តសំ
 ជីវិតសង្ខយម្ពិ ។ ឯកោ ធម៌ ទក្កវិសាលាកម្សោ ។
 តេពាហ សោ បទ្វេកសម្ពុទ្ធា

ឧត្តរាសាសន្តរៈ

[៣៨៥] ភក្សថ ទំលាយន្ទវសញ្ញាជនៈទាំងឡាយ អធិប្បាយ
 ថា សញ្ញាជនៈ ១០ យ៉ាង គឺ កាមរកសញ្ញាជនៈ ១ មជ្ជិយសញ្ញាជនៈ
 ១ ។ បេ ។ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈ ១ ។ ភក្សថ ទំលាយ ន្ទវសញ្ញាជនៈទាំង
 ឡាយ បានសេចក្តីថា ទំលុះទំលាយ ចំបេក បំប្លាញ លរបង បេត្វា
 បង់ ធ្វើឱ្យវិចារស ឲ្យដល់ឲ្យការដោះកើតមាន ន្ទវសញ្ញាជនៈទាំងឡាយ-
 ហេតុនោះ (លោកគោលថា) ទំលាយន្ទវសញ្ញាជនៈទាំងឡាយ ។

[៣៨៦] ភក្សថ មិនអត់ស្តុកក្នុងការអស់ជីវិត គឺព្រះបទ្វេកស-
 ម្ពុទ្ធនោះ មិនអត់ស្តុក មិនខ្វះ មិនញាប់ញ័រ មិនញាប់ផ្អើល មិនត្រៀ-
 ព្រួច មិនរំភើប មិនខ្លាច មិនភិតភ័យ មិនស្ងប់ស្ងួន មិនរត់ លឿយ
 ឆ្ងល់ មិនព្រឺរមេ ក្នុងការអស់ជីវិត ហេតុនោះ (លោកគោលថា)
 មិនអត់ស្តុកក្នុងការអស់ជីវិត ។ ឥប្បិប្រត្រ័ត្តម្នាក់ឯង ដូចកុយរោស ។
 ហេតុនោះ ព្រះបទ្វេកសម្ពុទ្ធនោះ គោលថា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស បុប្ផនិក្ខេប

កកកុ ទោសកុ បហាយ មោហំ

សន្តាលយេត្វាទ សញ្ញាជនាទិ

អសន្តសំ ជីវិតសង្ខយម្ហំ

ឯកោ ចរ ទក្កវិសាលាកាច្យោតិ ។

[៣៨៥] កជន្តិ សេវន្តិ ច ការណត្ថា

និក្ការណា នុលុកា អដ្ឋ មិត្តា

អន្តត្ថបញ្ញា អសុច្ឆ មនុស្សា

ឯកោ ចរ ទក្កវិសាលាកាច្យោ ។

[៣៨៦] កជន្តិ សេវន្តិ ច ការណត្ថាតិ

អន្តត្ថការណា បរត្ថការណា ឧបយត្ថការណា

និដ្ឋជន្តិកត្ថការណា សម្បរាយិកត្ថការណា បរម-

ត្ថការណា កជន្តិ សអ្គជន្តិ សេវន្តិ បដិសេវន្តិ

កជន្តិ សេវន្តិ ច ការណត្ថា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បុប្ផនិក្ខេប

បុគ្គល លភេតៈ ទោសៈ ទីវិមោហៈ ចំលាយន្ត

សញ្ញាជនៈ ចំនឡាយ មិនគត់ស្អាត ក្នុងការអស់

ជីវិត ឥឡូវប្រព្រឹត្តមានឯង ដូចកុយមោស ។

[៣៨៧] ជនចំនឡាយ អ្នកមានការណ៍ជាប្រយោជន៍

ទើបឆប់រក ទើបសេពឆប់ ឯមិត្តថ្មីចំនឡាយដែលរក

ត្រូវការណ៍ គេពុំនិយមនឹងរកបានទេ ចំណែកមនុស្ស

ចំនឡាយដែលមិនស្អាត ជាអ្នកយល់ប្រយោជន៍របស់

ខ្លួន (ក៏គង់ឆប់រក តែងសេពឆប់ដែរ) បុគ្គលធម្ម

ប្រព្រឹត្តមានឯង ដូចកុយមោស ។

[៣៨៨] ពាក្យថា ជនចំនឡាយ អ្នកមានការណ៍ជាប្រយោជន៍

ទើបឆប់រក ទើបសេពឆប់ សេចក្តីថា ពួកជនមានប្រយោជន៍ខ្លួនជាហេតុ

មានប្រយោជន៍ អ្នកដទៃជាហេតុ មានប្រយោជន៍ចំនីតិជាហេតុ

មាន ប្រយោជន៍ក្នុងបុព្វបុរាណជាហេតុ មានប្រយោជន៍ ក្នុងបរលោកជា

ហេតុ មានប្រយោជន៍ ក្នុងព្រះខ័ន្ទានជាហេតុ ទើបឆប់ សមគប់

សេពឆប់ រាប់រក ហេតុនោះ (លោកគោលថា) ជនចំនឡាយអ្នកមាន

ការណ៍ជាប្រយោជន៍ ទើបឆប់រក ទើបសេពឆប់ ។

វត្តសាណស្សន៍មុល

វត្តសាណស្សន៍មុល

(៣៨៧) ធិញ្ញាវណា ទុល្លកា អដ្ឋ មិគ្គាតិ ទ្វេ
 មិគ្គា អាតាវិកាមិគ្គោ ៤ អនាតាវិកាមិគ្គោ ៣ ។ បេ ។
 អយំ អាតាវិកាមិគ្គោ ។ បេ ។ អយំ អនាតាវិកាមិ-
 គ្គោ ។ ធិញ្ញាវណា ទុល្លកា អដ្ឋ មិគ្គាតិ ៥មេ ទ្វេ
 មិគ្គា អតាវណា(១) អហេតុ អប្បក្ខយា ទុល្លកាតិ(២)
 ធិញ្ញាវណា ទុល្លកា អដ្ឋ មិគ្គា ។

(៣៨៨) អត្តត្ថបញ្ញា អសុច្ឆិ មនុស្សាតិ អត្តត្ថ-
 បញ្ញាតិ អត្តនោ អត្តាយ អត្តនោ ហេតុ អត្តនោ
 បទ្វយា អត្តនោ ការណា ភនន្តិ សម្ពុជន្តិ
 សេវន្តិ ធិសេវន្តិ សំសេវន្តិ អាចារន្តិ សមាចារន្តិ
 បយ័រុចាសន្តិ មុច្ឆន្តិ បរិបញ្ញាច្ឆិតិ អត្តត្ថបញ្ញា ។

១ ឧ. ធិត្ថុប ធិញ្ញាវណាតិ ទិស្សនិ ។ ២ ឧ. ទុល្លកា ត្រេតា សុវត្ថុតិ ។

(៣៨៧) ពាក្យថា មិគ្គថ្មីតាំងឡាយដែលឥតត្រូវការណ៍ គេកុំនិយ-
 មនឹងគេបានទេ អធិប្បាយថា មិគ្គមាន៦ ពួកគឺ អាតាវិកាមិគ្គ ៣ អនា-
 វិកាមិគ្គ ៣ ។ បេ ។ នេះ អាតាវិកាមិគ្គ ៣ ។ បេ ។ នេះ អនាវិកាមិគ្គ ៣
 ពាក្យថា មិគ្គថ្មីតាំងឡាយ ដែលឥតត្រូវការណ៍ គេកុំនិយមនឹងគេបានទេ
 បានសេចក្តីថា មិគ្គតាំងពីប្រភេទនេះ ដែលមិនមានការណ៍ មិនមាន
 ហេតុ មិនមានបច្ច័យ គេអាចបានដោយគ្រូ ហេតុនោះ (លោកកោលថា)
 មិគ្គថ្មីតាំងឡាយ ដែលឥតត្រូវការណ៍ គេកុំនិយមនឹងគេបានទេ ។

(៣៨៨) អធិប្បាយពាក្យថា មនុស្សតាំងឡាយដែលមិនស្អាត
 ជាអ្នកយល់ប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកយល់ប្រយោជន៍
 របស់ខ្លួន គឺ ពួកមនុស្សមិនស្អាត តែងតែចាំគេ សម្លាប់ លេងគេ
 រាប់គេ អែប ខែប ហែបដិត ទូលទៅគេ មូលទៅអង្គុយ
 ដិត សាកសួរ ដោះសា ព្រោះតែប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ព្រោះគេ
 ហេតុរបស់ខ្លួន ព្រោះគេបច្ច័យរបស់ខ្លួន ព្រោះគេការណ៍របស់ខ្លួន
 ហេតុនោះ (លោកកោលថា) ជាអ្នកយល់ប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុត្តន្តបិដក

អសុច្ឆិ មនុស្សាភិ អសុច្ឆិ កាយកម្មេន សម-
 ម្មាភកាភិ អសុច្ឆិ មនុស្ស ។ អសុច្ឆិ វិចិត្រកម្មេន
 សមម្មាភកាភិ អសុច្ឆិ មនុស្ស ។ អសុច្ឆិ ម-
 ម្មាភកម្មេន សមម្មាភកាភិ អសុច្ឆិ មនុស្ស ។
 អសុច្ឆិ ចាណាភិចារេន អសុច្ឆិ អនិច្ឆាណាភេន
 អសុច្ឆិ កាមេសុ មិច្ឆាចារេន អសុច្ឆិ មុសា-
 ភេន អសុច្ឆិ ចិនុណាយ វាចាយ អសុច្ឆិ ឧ-
 សុណាយ វាចាយ អសុច្ឆិ សម្មប្បលាមេន អសុច្ឆិ-
 យា អភិជ្ឈាយ អសុច្ឆិ ព្យាចារេន អសុច្ឆិ យា
 មិច្ឆាមិជ្ឈាយ សមម្មាភកាភិ អសុច្ឆិ មនុស្ស ។ អសុ-
 ច្ឆិ យា ធនេតាយ សមម្មាភកាភិ អសុច្ឆិ មនុស្ស ។
 អសុច្ឆិ យា បន្តិយាយ សមម្មាភកាភិ អសុច្ឆិ មនុស្ស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ សុត្តន្តបិដក

ពាក្យថា មនុស្សមិនស្អាត លេចភ្លឺថា ពួកមនុស្សប្រកបដោយកាយ-
 កម្មមិនស្អាត ឈ្មោះថា មនុស្សមិនស្អាត ។ ពួកមនុស្សប្រកបដោយ
 វិចិត្រកម្មមិនស្អាត ឈ្មោះថា មនុស្សមិនស្អាត ។ ពួកមនុស្សប្រកបដោយ
 មម្មាភកម្មមិនស្អាត ឈ្មោះថា មនុស្សមិនស្អាត ។ ពួកមនុស្សប្រកប
 ដោយការមិនស្អាត គឺចាណាភិចារេន ដោយការមិនស្អាត គឺអនិច្ឆាភាព
 ដោយការមិនស្អាត គឺកាមេសុមិច្ឆាចារេន ដោយការមិនស្អាត គឺមុសាភាព
 ដោយការមិនស្អាត គឺចិនុណាភាព ដោយការមិនស្អាត គឺឧសុណាយ
 ដោយការមិនស្អាត គឺសម្មប្បលាមេន ដោយការមិនស្អាត គឺអភិជ្ឈា
 ដោយការមិនស្អាត គឺព្យាចារេន ដោយការមិនស្អាត គឺមិច្ឆាមិជ្ឈា ឈ្មោះ
 ថា មនុស្សមិនស្អាត ។ ពួកមនុស្សប្រកប ដោយធនេតាមិន
 ស្អាត ឈ្មោះថា មនុស្សមិនស្អាត ។ ពួកមនុស្សប្រកប ដោយ
 លេចភ្លឺថា មិនស្អាត ឈ្មោះថា មនុស្សមិនស្អាត ។

វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក

អនុជិតា បរិណិព័ត្តា វេទនា ធម្មតា អនុជិតា
 មនុស្សា ហិពា ធិរិពា បរិណិព័ត្តា ធិរិពា ធម្មតា ធម្មតា
 ធម្មតា បរិណិព័ត្តា អនុជិតា អនុជិតា មនុស្សា ។

[៣៨៤] ឃោតា ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក

ឃោតា ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក

ឃោតា ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក ។ តេជោ ឃោតា

ឃោតា ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក

ឃោតា ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក

ឃោតា ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក

ឃោតា ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក

ឃោតា ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក ។

វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក

ពួកមនុស្សប្រកបដោយការតាំងសេចក្តីបំផុសចិត្ត ឈ្មោះថា មនុស្ស
 មិនស្អាត ដោយការ ដោយការ មិនដោយ ការតាំង សេចក្តី ឈ្មោះ ឈ្មោះ
 មនុស្សមិនដោយ ឈ្មោះ (ឈ្មោះឈ្មោះ) មនុស្សតាំងច្បាយ
 ដែលមិនស្អាត ជាអ្នកយល់ប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ។

[៣៨៥] អនុជិតា ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក

ឃោតា ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក

ឃោតា ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក ។ តេជោ ឃោតា

ឃោតា ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក

ឃោតា ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក

ឃោតា ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក

ឃោតា ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក

ឃោតា ធម្ម វគ្គវិសាណសុត្តន្តបិដក ។